

Г.Ф.Юрчанка

СУЧАСНАЯ НАРОДНАЯ ЛЕКСІКА

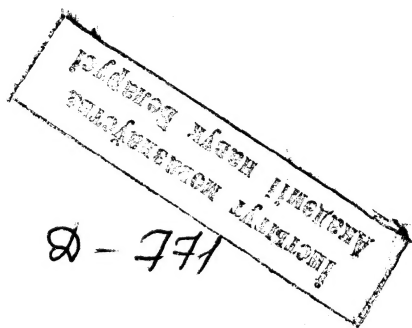

Г. Ф. ЮРЧАНКА

СУЧАСНАЯ НАРОДНАЯ ЛЕКСИКА

3 гаворкі Мсціслаўшчыны

А — Н

МІНСК
«НАВУКА І ТЭХНІКА»
1993

ББК 81.2 Бел-4
Ю 83
УДК 808.26-087 (038)

Р е д а к т а р
канд. філал. навук А. А. Крывіцкі

Р е ц е н з е н т ы
чл.-кар. АН РБ А. І. Падлужны
канд. філал. навук І. Я. Яшкін

Юрчанка Г. Ф.

Ю 83 Сучасная народная лексіка: 3 гаворкі Мсціслаўшчыны: Слоўн. А—Н.—Мн.: Навука і тэхніка, 1993.— 304 с.

ISBN 5-343-01296-5.

У слоўнік уключана дыялектная лексіка, сабраная ў апошнія дзесяцігоддзі. У кожным слоўніковым артыкуле даецца тлумачэнне слова, прыводзяцца неабходныя граматычныя і стылістычныя паметы. Широка паказана слова- і формаўтваральная сістэма гаворкі. Усе словы забяспечаны ілюстрацыйным матэрыялам.

Адрасуецца мовазнаўцам, пісьменнікам, журналістам, выкладчыкам і студэнтам філалагічных факультэтаў ВНУ.

4602030000—135
Ю ————— 87—93
М 316(03)—93

ББК 81.2 Бел-4

ISBN 5-343-01296-5

© Г. Ф. Юрчанка,
1993

Прадмова

Слоўнік з'яўляецца працягам збораў дыялектнай лексікі Мсціслаўшчыны, надрукаваных кнігамі і асобнымі падборкамі ў 60—80-х гадах. Змешчаная ў ім лексіка сабрана на працягу апошніх чатырох дзесяцігоддзяў. Спосаб падачы матэрыялу застаецца той жа, што і ў папярэдніх слоўніках, — алфавітна-гнездавы камбінаваны. Асобнымі гнёздамі прыводзяцца адназначныя словы (*глыжжа, глыzze; клібіць, клюбіць, клябіць; надруга, надруганне, надругацельства*), аднакарэнныя назоўнікі мужчынскага і жаночага роду, якія абазначаюць асобу па дзеянню (*адгробшчык, адгробшчыца; мірэннік, мірэнніца*), дзеясловы незакончанага і закончанага трыванняў, незалежныя і залежныя дзеясловы, а таксама дзеепрыметнікі і дзеепрыслоўі да іх (*абшчычаць, абшчычываць, абшчычацца, абшчычывацца, абшчыціць, абшчыціцца, абшчычаны, абшчычоны, абшчыцёмшы*), назоўнікі, прыметнікі і прыслоўі са значэннем памяншальнасці, узмацняльнасці, павелічальнасці (*барвус, барвусок, барвусіна, барвусюга, барвусішча; веразубый, веразубенькі; метна, метненька*).

Словы ў гняздзе тлумачацца шляхам падбору літаратурных адпаведнікаў або апісальна. Без тлумачэння падаюцца назоўнікі жаночага роду пры адпаведных назоўніках мужчынскага роду, азначныя формы назоўнікаў, прыметнікаў, прыслоўяў, а таксама адназначныя дзеепрыметнікі і дзеепрыслоўі да адпаведных дзеясловаў.

Рээстравыя словы даюцца ў літаратурным запісу. У адзінкавых выпадках (*асёл, бык, вымя, лебяды*) у якасці рээстравай пададзена нарматыўная літаратурная форма слова, паколькі ад яе ўзнікла некалькі дыялектных утварэнняў. Прыводзіцца некалькі слоў, зарэгістраваных у ранейшых выпусках. Гэта зроблена ў тых выпадках, калі ў словах выяўлены дадаткова новыя значэнні. Асобныя

словы ў гаворцы маюць іншае значэнне, чым у літаратурнай мове (*аднагодак*).

У адрозненне ад папярэдніх выданняў, тут часцей раскрываецца метафарычны бок мясцовай лексікі, пераносныя значэнні слоў. Гэта выкарыстанне слоў не па прамому іх прызначэнню, а зыходзячы з пэўнай аналогіі, падабенства таго, што слова абазначае звычайна, з тым, да чаго яно дастасоўваецца. У такіх выпадках прамое значэнне не падаецца, а толькі пераноснае з адпаведнай паметай.

Ілюстрацыйны матэрыял прыводзіцца ў спрощанай транскрыпцыі. У прыкладах адлюстраваны асноўныя асаблівасці гаворкі. Паказваецца ўжыванне *р* мяккага (*абветріць, грязь, дрена, зайтра, трілюда*), досыць частае адпадзенне пачатковага галоснага *а* перад словам, якое заканчваецца на галосны,— *на* (*а*)*хвіцэра, ні* (*а*)*ддыхалі, ні* (*а*)*стаецца, ні* (*а*)*ткажывай, па* (*а*)*дном*. Націскі па тэхнічных прычынах у рэестры не пазначаюцца, а толькі ў ілюстрацыйных прыкладах. Не пазначаецца націск над складамі з *о, ё, э, е*, паколькі гэтыя галосныя ў гаворцы бываюць толькі пад націскам.

Слоўнік забяспечан стылістычнымі паметамі.

Спіс скарачэнняў

Абразл.— абразлівае, *асудж.*— асуджальнае, *выкл.*— выклічнік, *выш. ст. пар.*— вышэйшая ступень параўнання, *груб.*— грубае, *гумар.*— гумарыстычнае, *дзеепрым.*— дзеепрыметнік, *дзеепрысл.*— дзеепрыслоўе, *дзіц.*— з дзіцячай лексікі, *ж.*— жаночы род, *жарг.*— жаргоннае, *жарт.*— жартоўнае, *займ.*— займеннік, *зак.*— закончанае трыванне, *зал.-бессуб'ект.*— залежна-бессуб'ектная форма, *зб.*— зборны назоўнік, *звыч.*— звычайна, *зл.*— злучнік, *зневаж.*— зневажальнае, *зніж.*— зніжальнае, *інш.*— іншае, *іран.*— іранічнае, *ласк.*— ласкальнае, *ліч.*— лічэбнік, *м.*— мужчынскі род, *метаф.*— метафарычнае, *мн.*— множны лік, *н.*— ніякі род, *-н.*— небудзь, *неадабр.*— неадабральнае, *незак.*— незакончанае трыванне, *павеліч.*— павелічальнае, *памянш.*— памяншальнае, *перан.*— пераноснае, *прым.*— прыметнік, *прысл.*— прыслоўе, *прыназ.*— прыназоўнік, *рэдкаўж.*— рэдкаўжывальнае, *субст.*— субстантыўны, *узмацн.*— узмацняльнае, *узнёсл.*— узнёслае, *часц.*— часцей, *экспр.*— экспрэсіўнае, *эмац.*— эмацыянальнае.

А

АБАБРАТЫЙ дзеепрым. 1. Абабраны. Абыбратыя яблыкі цэлы, а ны яблыных падмёрзлі, ня дужа, ну то там, то там бачок мяккій. Абыбратыя квасоля можыць і ў струках пыліжаць. 2 перан. Абкрадзены, аграблены. А ты думыіш, ну хутурах мёд быў, вун Сідарёнкывы с хаты выскычылі абыбратыя дыі кукуюць.

АБАЗЛЕННЕ, АБАЗЛЕНІЕ, АБАЗЛЯННЕ, АБАЗЛЯНІЕ н. Раззлаванасць, раздражненне. Аткуль у яго столька абазьленьня ны Шайцовых, яны нічога яму такога ня зьдзелылі. Большы ўсяго у іх было абазьленьня ны Грячышкіных. У Зьмітрыка даўно абызьляньня, ён толька віду ні пыдываў. Я б ні падумыў, што ў іх такая абызьлянія ну Кузьмінят.

АБАЗЛЯЦЬ незак. Уводзіць у злосць, раздражненне. Калі яго абызьляіш, ён хужы становіцца, луччы ня трогыць чорта. **АБАЗЛЯЦЦА** незак. Рабіцца раззлаваным, раздражненым. Увідзіла, што стаў абызьляцца, я скарей шашкі ў мяшкі ды аттуліцька.

АБАЛДЗЯНЕННЕ н. Ачмурэнне, затлум. Усё дно, як на етыга мальца абылдзяненьня найшло: а, а,— нічога ні рызьбяреца.

АБАЛДЗЯНЕЦЬ, АБАЛДЗЯНЕЦЦА зак. Ачмурэць, затлуміцца. Ён гаворіць пры Хадоску, а я абылдзянеў, ніяк ні рызьбяруся, пры якую Хадоску трілюдзіць. У такой тлумішчы ня дзіва абылдзянецца. **АБАЛДЗЯНЕЛЫЙ** дзеепрым. Трахім ходзіць якей-то абылдзянелый, нічога зь ім ні дыгаворіся.

АБАМШЫЦЬ зак. Пракласці мохам. Крепка абамшыў хату, у такую мароз ня ўлезіць. **АБАМШЫЦЦА** зак. Пракласціся мохам. Не, ня дужа ў цябе абамшылыся, і няроўна ты, значь, мох клаў. **АБАМШОНЫЙ** дзеепрым. У яго клець абамшона, як хата, пы-хызайску зьдзелына. **АБАМШОМШЫ** дзеепрысл. Ладна абамшомшы, мароз ні прыбярэца, а кылі зьдзелыіш цяп-ляп, будзіць халодна.

АБАПРАЦЬ зак. перан. Пабіць. Трахім ні пысьцісь-
няіцца і куму аппярець, дужа злаўредный чылавек.

АБАРВАННІК м. Абадранец. Апусьціўся, аптрінаўся,
абырваньнікым ходзіць, як толькі яму ня стыдна. **АБАР-**
ВАННІЦА ж. Абырваньніца ты, якой мушчына с табою
ужывець!

АБАРВЫВАННЕ н. 1. Зрыванне (пладоў). Посьлі і:
абарвывыньня ны яблынкі ні яблычка ні асталыся. 2. Аб-
тропванне. Ён і абарвывыньня ні стыдзіцца, тряпку уза-
прець на плечы і ходзіць.

АБАРОТЛІВА прысл. Энергічна, спрытна. Тут нада
було абаротліва здзелыць, а ў яго такея хваткі німа.

АБАРОЦІСТАСЦЬ ж. Энергічнасць, спрыт. Каб табе
яго абароцістысьць, ато дай пысяджу, пыгляджу, што бу-
дуць другея дзелыць.

АББІБАЦЬ, АББІБКАЦЬ зак. эмац. Абысці з цяж-
касцю. Што ж ёй дзелыць, нада сваіх падруг аббібыць,
то с адною пыгаворіць, то з другою пугурлычыцца. Ты
сяньня многіх аббібкыла, толькі ў Дрызьдзянковых,
знаць, ні пыбыла.

АББІВАННЕ н. Абмалочванне снапоў ударамі аб ка-
лоду. А што ж ты думыў, аббіваньня даецца ў знакі, рукі
доўга будзіш чўствывыць.

АББІВАННІК м. Той, хто займаецца аббіваннем сна-
поў. Стырājuцца аббіваньнікі, нада ж будзіць ны вічарін-
ку пабежч. Памянш. **АББІВАННІЧАК**. Відзіш, як узя-
ліся аббіваньнічкі, ажно сапўць. **АББІВАННІЦА** ж. Зы-
маріліся аббіваньніцы, аббіваць жыта — ета ні бабскыя
праца.

АББІВАЦЬ незак. Абмалочваць снапы ўдарамі аб
калоду. Учора я цэлы дзень аббіваў жыта ну кулі. **АБ-**
БІВАЦЦА незак. Абмалочвацца ўдарамі аб калоду (пра
снапы). Жыта высыхла як порых, хырашо аббіваіцца.

АББІРАЛАЎКА ж. эмац. Ашуканства, беззаконне. Ці
ты думыш, у нас тут ужо аббіралыўка нейкыя.

АББОЕШНЫЙ прым. Ніжэйшага гатунку (пра муку).
Думыла, пырасёнку ёсьць ікая мука аббоішныя — німа,
і дываць яму саўсім нечыга.

АББОЙКІ мн. Пабітая жывёлай ці птушкамі збажы-
на. Пыстаў аббойкі пыць сыяну, тама зірнят пасьці ні
асталыся, куры ўсё выбілі. Памянш. **АББОЕЧКІ**. Кладзі
ў ряд, нада і аббоічкі папўкыць, можа, якая зяренца вы-
сыпліцца.

АББРАХЫВАННЕ н. груб. Сварка, лаянка. Чаго, ча-

го, а дужа я ні люблю аббрѣхывыньня, як ета ны чылавека трілюду несць.

АББРАХЫВАЦЬ *незак. груб.* Лаяць, узводзіць паклёп. *Прывічка* тыкая ўелыся: *нада абізацільна аббрѣхывыць чылавека.* **АББРАХЫВАЦЦА** *незак.* Сварыцца. *Нашто табе аббрѣхывыцца, як кылакольчык якей.* **АББРАХАЦЬ** *зак.* Аблаяць, узвесці паклёп. *Хуць нічога ня відзілі і ні знаюць, а ўсё роўна аббрешуць, ета ў іх у кысьцях сядзіць.* **АББРАХАЦЦА** *зак.* Пасварыцца. *Аббрѣхалыся с усёю дзярэйню, стыдна людзям у вочы пыгледзець.* **АББРАХАНЫЙ** *дзеепрым.* Чаго ня будзіць, а аббрѣханы ат іх пойдзіш, етыга ў іх ні пытаць.

АБВАДЗІЦА 1 *зак.* Шмат дзе павадзіць. *Позна павёў, а пастух зыгнаў за сьвет, дык я чуць ні да беда абвадзіўся с каровыю.* 2 *незак. перан.* Абцірацца, ахутвацца. *Во так во нейкую травую абвадзіліся, як грячышка, гыварілі, ета палезныя трыва.* **АБВЕСЦА** *зак.* Абцерціся, ахутацца. *Схадзі ў баню, ні лянися, хуць цёплым венікым абвадзесься.*

АБВЕТРЫВАЦЬ *незак.* Крыху падсыхаць на паветры. *Вун твоя куртычка абветривыць ны вярэўкі. Такей дождж атліў, ну зімля стала абветривыць.* **АБВЕТРЫЦЬ** *зак.* Крыху падсохнуць на паветры. *Не, рубашку ішчэ нілізя ныдзіваць, іна чутычку абветріла.* **АБВЕТРАНЫЙ** *дзеепрым.* Трошку абветріна куртычка, ну сыра, надзень серінькій пінжачок.

АБГАДЖЫВАННЕ *н. 1.* Забруджванне. *Нашто вам ны сьцяну грязь ляпіць, пупадзець зы такая абгаджывыньня.* 2 *перан. эмац.* Знеслаўленне, ганьбаванне. *Посьлі еткыга абгаджывыньня, канешня, ніхто ня будзіць хырашо чувывыць.*

АБГАЛАГАНІВАННЕ *н. жарт.* Абстрыганне дагала. *Гляджу я ны тваё абгылыганівыньня: як месікі будуць бегыць етыя бусурманы.*

АБГАЛАГАНІВАЦЬ *незак. жарт.* Абстрыгаць дагала. *Ні нада ўжо нагыла абгылыганівыць, кінь хуць малінькій чубчык.* **АБГАЛАГАНІВАЦЦА** *незак.* Абстрыгацца дагала. *Ні даецца абгылыганівыцца, пішчыць, ладна ўжо, ладна, кіну трошку сьперіду.* **АБГАЛАГАНЕНЫЙ** *дзеепрым.* *Пабегыць абгылыганіны і атрасьцець валосься, цэл будзіць.*

АБГУЛЯНЫЙ *дзеепрым.* Пераможаны ў гульні. *Ета ніважна, што сянньня абгуляны, зайтра я цябе ні так абгуляю.*

АБДЗВІГАННЕ *н.* Абсоўванне, ссоўванне. *Такая абдзьвіганьня на пользу ня пойдзіць, можна толька хужы надзельць.*

АБДЗВІГАЦЬ *незак.* 1. Абсоўваць, ссоўваць. *Нізка ні абдзьвігай наскі, ніхай вышы, пыт каленкі, цяплей будзіць.* 2. Абкладаць (пра хмары). *Са ўсіх бакоў абдзьвігаіць, пойдзіць дождж.* **АБДЗВІГАЦЦА** *незак.* 1. Абсоўвацца, ссоўвацца. *Як жа ты лечыш яблынку, што кыра абдзьвігаіцца.* 2. Абкладацца (хмарамі). *Пычало кругом абдзьвігаіцца, нада сена прібіраць.* **АБДЗВІНУЦЬ** *зак.* 1. Абсунуць, ссунуць. *Гылянішчы абдзьвінуў, штаны нупусьціў і пашоў ны вічарінку, любуйціся ны яго.* 2. Абкласці (хмарамі). *Учора было дужа абдзьвінула, а тады вецір пыдняўся, рызыгнаў.* **АБДЗВІНУЦЦА** *зак.* 1. Абсунуцца, ссунуцца. *Луччы ня трогый аппечыныга, кожа абдзьвініцца, зыгнаіцца, і большы намучыісься.* 2. Абкласціся (хмарамі). *Бувайць, і дужа абдзьвініцца, а дождж ня пойдзіць.* **АБДЗВІНУТЫЙ** *дзеенрым.* 1. Абсунуты, ссунуты. *Я ні рызьбярэ, длі чаго тут абдзьвінута бумага, неік бяс толку.* 2. Абкладзены (хмарамі). *Канешня, затопіць, так было абдзьвінута кругом.*

АБДЗЕЛЫВАННЕ *н.* 1. Абпэцкванне, забруджванне. *Ныдаела ваша абдзелывыньня апчышчайць, як за што ўзяліся, у гразішчы пріходзюць.* 2. перан. эмац. *Падман.* *Ні баіцца ён ніякыга абдзелывыньня, у іх голывы ні звяроць Кысьцінка абдзелыць.*

АБДЗЕЛЫВАННІК *м.* 1. Той, хто абпэцквае, забруджвае. *Гані мятлою етых абдзелывыньнікыў, відзіш, як у дзёгыць калёсы вымызылі.* 2. эмац. Той, хто адштукоўвае. *Губарёнык — ныстыяшчый абдзелывыньнік, апшулювай хату, як ляльку.* 3. метаф. Спецыяліст па ўладкоўванню спраў. *Люлік такей быў абдзелывыньнік, у яго многа знакомых было, мог любоя дзела прывярнуць, як хочыш.* **АБДЗЕЛЫВАННІЦА** *ж.* 1. Тая, што абпэцквае, забруджвае. *Ну кылі яшчэ пупаду ў лужы тую абдзелывыньніцу, зысяку пруюціню.* 2. Тая, што адштукоўвае. *Ікая ні абдзелывыньніца, а ў хаці прібрана, сыцены сталі на сыцены паходжы.* 3. Спецыялістка па ўладкоўванню спраў. *Мала што гаворюць, ікая с Хвенькі абдзелывыньніца, нічога іна ня здзелыла і ня здзелыіць.*

АБДЗЁЎБЫШ *м.* Абдзяўбаны птушкамі сноп збожжа. *Прыбярэ абдзёўбыш с-пад ног, ні двынаццыць у етых курах, штоб ны жардзінкі ляцець.*

АБДЗЯЎБУЛІВАННЕ *н.* Няўмелае абсяканне, абчэс-

ванне. *Кынчай абдзяўбулівыньня, ідзі зы канём, зыпрі-
гай ды паедзім у Віхряны.*

АБДЗЯЎБУЛІВАЦЬ *незак.* Няўмела абсякаць, абчэс-
ваць. *Тапор у яго нічога ні сякець, туп, патрошку абдзяў-
булівыць сучкі зь вербы.* **АБДЗЯЎБУЛІВАЦЦА** *незак.*
Няўмела абсякацца, абчэсвацца. *Як яно тут а цябе аб-
дзяўбулівыцца?* **АБДЗЯЎБУЛІЦЬ** *зак.* Няўмела абсячы,
абчасаць. *Трошку адзін бок у бірвяне абдзяўбуліў, пы-
правіць нада.* **АБДЗЯЎБУЛІЦЦА** *зак.* Няўмела абсячы-
ся, абчасацца. *Так у цябе няскора абдзяўбуліцца, тут
нада ўмела рукі прылажыць.* **АБДЗЯЎБУЛІВАНЫЙ, АБ-
ДЗЯЎБУЛЕНЫЙ** *дзеепрым.* Толька што абдзяўбулівына,
як ні сваімі рукамі дзелына. *Абдзяўбуліныя піліця, а вы-
шы я сам пыцьсяку.*

АБДУМАННЕ *н.* Абдзьмухванне, абвяванне. *Якая ета
абдуманьня, ты хырашэнька дуні.*

АБДУМАЦЬ *незак.* Абдзьмухваць, абвяваць. *Ты хуць
з залю бульбу ня еж, абдумай. А хырашо, як віцярк аб-
думайць, ато дужа жарка.* **АБДУМАЦЦА** *незак.* Абдзь-
мухвацца, абвявацца. *Бяльлё ны віцярку абдумайцца і
скарей сохніць.*

АБДУМЫВАЦЦА *незак. перан.* Абжывацца. *Цяпе-
рішнім мыладым нічога стырікі пымыгаюць, а як нам
було абдўмывыцца: ні кыла ні двыра, на чыстым полі.*
АБДУМАЦЦА *зак.* Абжыцца. *Бясь цёлычкі мы ні разу
ня бдўмымся, а ён ні хацеў кідаць, душу клаў у калхозі.*

АБДУРАННІК, АБДУРЫВАННІК *м.* Падманшчык.
*Я даўно знаў, што ты абдуряньнік, я табе большы ня ве-
рю. Яны ізвесныя абдўривыньнікі, у чым хочыш апкру-
цуюць.* **АБДУРАННІЦА, АБДУРЫВАННІЦА** *ж.* *Я дайжа
падумыць ні мыгла, што ты еткыя абдуряньніца, родныю
цётку пыманііш. А разьві ты ні знаў, што іна ўжо даўно
абдўривыньніцыю стала.*

АБДУРАЦЬ *незак.* Падманваць. *Каго ты надумыўся
абдуряць, мяне? — я даўно забыў, што ты ішчэ і ня ду-
мыў.*

АБЕДДЗІКА *н.* памяш. Поўдзень (час). *Абедзьдзіка
ны дваре, а ты вылежывыісься.*

АБ'ЕХАНЫЙ *дзеепрым.* Праеханы вакол. *Вун сьлед,
у тэй бок аб'ехына, а дальшы прями лі кынайкі відна, кат-
кі каціліся. Сасоньнічык аб'ехын зь естыга боку.*

АБЖЫНАННЕ *н.* Зжынанне вакол чаго-н. *Тама аб-
жынаньня асталыся на дзесіць мінут, нада б жжаць, ні-
хай ба калосься ні буўталыся.*

АБІДЖЫВАННЕ н. Крыўда. Што ж ён зьдзелыць, пірянёс і эта абіджывыньня,— і ат каго, ад блізкыга чылавека.

АБІДЖЫВАННІК м. Крыўдзіцель. Ні выдўмывыйця вы ны мальца пустога, якей ён абіджывыньнік. **АБІДЖЫВАННІЦА** ж. Абіджывыньніца ні абіджывыньніца, алі ж дурату сытваріла.

АБІДЖЫВАЦЬ незак. Крыўдзіць. Яго ніхто ні зьбірайся абіджывыць і нечыга пустая прідумляць. **АБІДЖЫВАЦЦА** незак. Крыўдзіцца. Раншы ны сьвякрову крепка абіджывылыся, толька, па-мойму, ныпрасна, іна сыма цаца ладныя. **АБІДЖЫВАНЫЙ** дзеепрым. Ні такей ён абіджывыный, ніхай ні жаліцца.

АБКАЛУПЫВАННЕ н. Абдзіранне калупаннем. Я пы вычах пызнаю, чыя эта работа, ну дам калі-небудзь рэжня зы апкалўпывыньня.

АБКАЛУПЫВАЦЬ незак. Абдзіраць калупаючы. Я зымазывыла, зымазывыла, а яны апкалўпывыюць, во й хаці ты зь іх пуця. **АБКАЛУПЫВАЦЦА** незак. Абдзірацца калупаннем. Нешта нічога тут ні апкалўпывыіцца, нада якім долытым пыдбіваць. **АБКАЛУПАЦЬ** зак. Абадраць калупаючы. Я знаю, хто апкулупай сьцяну, нада пу руках ныдываць кулупаньніцы. **АБКАЛУПАЦЦА** зак. Абадрацца калупаннем. Ні сыма эта печ апкулупалыся, нехта найшоўся, пыработыў. **АБКАЛУПЫВАНЫЙ**, **АБКАЛУПАНЫЙ** дзеепрым. Во ж яно відна, што апкалўпывына, а ты гаворіш, што ні кулупана. Увесь вугыл апкулупаный, няўжэлі ім нечым было зыняцца?

АБКАПЦЕЦЦА зак. Пакрыцца копаццю. Вокыркі капціў, сам апкапцеўся, ажно сажна на ім кымкамі ляжыць.

АБКАПЫВАЦЬ незак. перан. Прыгортваць, абсыпаць. Я гаршчынычкі жарком апкапывыю, тады яны луччы упріваюць. **АБКАПАЦЬ** зак. Прыгарнуць, абсыпаць. Быракі абізацільна жарым апкыпай, ім нада доўга кіпець. **АБКАПАНЫЙ**, **АБКОПАНЫЙ** дзеепрым. Ня можыць быць, каб ні ўварілыся мяса, яно было дужа хырашо апкыпана жарым. У цябе гаршчынычык апкопыный, што вілкымі ні ўзяць.

АБКІПЯЦІЦЬ зак. Абварыць кіпенем. Троху грязныга сыбралыся, нада апкіпяціць і пырашку сыпнуць, ніхай пытмікаіць. Так ліўшы, ногі апкіпяціш, тады будзіш мучыцца. **АБКІПЯЦІЦЦА** зак. Абварыцца кіпенем. Бяльлё як апкіпяціцца, тады луччы атмуваіцца. Машкін сын так

апкіпяціўся: цугун ва́ру нёс, ныга коўзь, і ён кіпяток на бык і ну рукў. АБКІПЯЧОНЫЙ дзеепрым. Вот відзіш, апкіпячо́ныя мыць — саўсім друго́я дзела. Апкіпячо́ныя ду́жа ба́ліць. АБКІПЯЦЁМШЫ дзеепрысл. Апкіпяце́мшы ру́кі, нічо́га дзельце́ ня будзіш.

АБКЛАДАЦА, АБКЛАДЫВАЦА незак. Памыля́цца пры склада́нні, перакла́дванні. Ня слухы́й, што яны балбочу́ць, шчытай, апкльда́цца ні на́да, то́лька ніпрі́ятны́сьці тады. Я трі́ разы апклады́выўся. АБКЛАСЦА зак. Памылі́цца пры склада́нні, перакла́дванні. Ты ж глядзі́, будзь а́старожы́н, ка́б ні апкласца а́йдзе.

АБКУМЕЧЫВАННЕ н. жарт. Абдумва́нне. У і́х як пыча́нецца апкумечы́выньня, цэ́лы́ год будо́ць кумечы́ць і ні да чо́га ні да́думыю́цца.

АБКУМЕЧЫВАЦЬ незак. жарт. Абдумва́ць. Вун яны, апкумечы́выюць, куды ся́ньня бе́жч ны віча́рі́нку. АБКУМЕЧЫЦЬ зак. Абдума́ць. Яны ўжо́ за́гыдзя апкумечы́лі ета́ дзела, ты та́кіх хі́тцяцо́й ма́ла зна́іш. АБКУМЕЧА́НЫЙ дзеепрым. У і́х да́ўно ўсе́ апкумечы́на, і́начы б сва́та ні бра́лі.

АБЛАКЦІЦА зак. Абапе́рці́ся на ло́кці. Я за́йду к ё́й, і́на во та́к абла́кці́цца і пра́ ўсе́ сваё́ го́ря рыска́зывы́іць. АБЛАКЦЁМШЫ дзеепрысл. Пы́сяджу́ абла́кце́мшы, не́ік мне ле́хчы дзельце́цца.

АБЛАКЧАННЕ н. Абапі́ранне на ло́кці. Прывы́чка ты́кая — аблы́кча́ньня, я́му та́к зру́шней.

АБЛАПАВУШЫВАЦЬ незак. Падманва́ць, абду́рваць. Яны тады́ мно́гіх аблы́паву́шывы́лі, па́куля са́мі го́лывы ні паскру́чывы́лі. АБЛАПАВУШЫВАЦА незак. Паддава́цца падма́ну. Ты ўжо́ хочы́ш, ка́б ні́йдзе ні аблы́паву́шывы́цца. АБЛАПАВУШЫЦЬ зак. Падману́ць, абду́рыць. А та́го аблы́паву́шылі, што ры́зіво́н і ду́мыць нічо́га ня хочы́ць. АБЛАПАВУШЫЦА зак. Падда́цца па́дма́ну. Са́м ні прі́думо́ю, я́к я та́к аблы́паву́шыўся! АБЛАПАВУША́НЫЙ дзеепрым. У́зною́ ты аблы́паву́шыны́й зьяві́ўся.

АБЛАХҚАЦЬ зак. Аббе́гаць з ка́рыслі́вымі мэ́тамі. Ся́ньня ту́та ўсе́ абла́хкы́ла, а за́ўтра, хочы́ш, у Пы́сты́р-на́кі кыта́нецць.

АБЛОЖЫ́НКА ж. Нева́лі́кая абло́га. Дзьве ла́дныя абло́жы́нкі я на́гледзі́ў у ку́стах, па́шлю ма́льца, ні́хай ско́сіць, лі́сывая тры́ва я́домы́я.

АБЛОМКІ́ мн. Палама́ныя па́рныя рэ́чы. Са́ні абло́мкі ле́тывы́лі ны ба́лькых, хло́пцы дыста́лі, тро́ху пы́звья́зы-

вылі, аглоблі прікруцілі і піривязьлі хвырасток. Памянш. АБЛОМАЧКІ. Даў нам абломычкі, абломычкі калёсы, а мы і калёсы зьдзелылі, і скот гадуім.

АБЛЮБАК м. Пакінуты каханак. Во ныйшла сабе аблюбка, няк ныглядзеца ня можыць. Памянш. АБЛЮБАЧАК. Ой, падруга дырыгая, вот табе аблюбычык.

АБЛЯНЕЛЫЙ прым. Лянівы, гультаяваты. Такей стаў аблянелый, што яму вядро вады прінесьць і то цяжола.

АБМАНДЗУРЫВАННЕ н. эмац. Абшукванне. Посьлі яе абмандзурывыньня ты ні днаго гріба ні найдзіш, Праскоя с-пыдзь зямлі усё выпыріць.

АБМАНДЗУРЫВАЦЬ незак. эмац. Абшукваць. Прідуць у хату, усюдых абмандзуріюць, былі малінькія нажэнцы — узялі. АБМАНДЗУРЫЦЬ зак. Абшукаць. Яе бірагіся ды бірагіся, зайдзіць у хату і пышла пароць, усе вуглы абмандзуріць. АБМАНДЗУРАНЫЙ дзеепрым. Етыя кусьцікі ні сянньня абмандзуріны.

АБМАНІВАННІК м. Падманшчык. Большы я такім абманівыньнікым веріць ні ў чом ня буду. АБМАНІВАННІЦА ж. Каб ты ні была абманівыньніца, можа б я і рысказыла табе казку.

АБМАНЯННЕ, АБМАНІВАННЕ н. Падман. Ці мала мы ўсякыга абмыняньня наслухыліся. Цяперя твайму абманівыньню ніхто ні паверіць.

АБМАТЫВАЦЬ, АБМАТЫВАЦЦА незак. перан. Аббегваць хутка. У моладысьці яны за ныч усю акругу абматывылі. Мне ні так лёгка абматывыцца, як вам, мыладым, вам што, пабеглі — і ўсё зы вамі пабегла. АБМАТАЦЬ, АБМАТАЦЦА, АБМАТНУЦЬ, АБМАТНУЦЦА зак. Аббегаць хутка. Сколька вы зы сяннішню ноч абмыталі, ці пасьпелі пубуваць у Жавінкі? Іна як выпрывіцца, дык, верна, у дзісяці дзірэйнях абмытаіцца, усіх нывясьціць за дзень. Доўга ім абматнуць етыя кусты, прыбігаць туды-нызад і ўзноў т большаку выскычуць. Так сора яны ні пасьпеюць за судкі абматнуцца.

АБМАЦЮКАЦЬ зак. Абляць матам. Што ў абмуцюкалі, дык стоіла, такей пастылый чылавек. АБМАЦЮКАНЫЙ дзеепрым. Троху стыдна абмуцюканьму, ды сам вінуват кругом.

АБМАШЧЫВАННЕ, АБМОШЧЫВАННЕ н. 1. Замошчванне. Ты ўжо кынчайш, а я і ні пычынаў абмашчывыньня. Ны абмошчывыньня харошый сьпіцыяліст нада, абы-каго ня возьміш. 2. Матэрыял для падлогі. Абмашчы-

выньня ў мяне ёсьць, толька брацца зы яго некылі. Калі абмошчывыньня прыгатовіў, то як-небудзь жа мост насцьцеліцца.

АБМАШЧЫВАЦЬ, АБМОШЧЫВАЦЬ незак. **Замошчваць.** Я думыў, у цябе ўсё гатова, а ты і ні браўся абмашчывыць. З заўтрэшніга дня пычынаім хату абмошчывыць, некуды далшы цягнуць. **АБМАШЧЫВАЦЦА, АБМОШЧЫВАЦЦА** незак. 1. **Замошчваць.** Мы возьмімся с тае нядзелі абмашчывыцца. Нада абмошчывыцца, у халодныя ўрэмя зыцягвывыць нілізя. 2. **Замошчвацца.** Нешта ў цябе медлінна абмашчывыцца, так ты да сьнегу дыцягніш. Халодны майсьцір, так у яго і абмошчывыцца, дужа медлінна работа йдзець. **АБМАСЦІЦЬ** зак. **Замасціць.** Я ўжо дыгваріўся з зысыжанімі, яны на той нядзелі усё мне абмосьцюць. **АБМАСЦІЦЦА** зак. 1. **Замасціць.** Ён сам абмасьціўся, с хлыпцамі досткі стругаў, ні ныймаў нікога. 2. **Замасціцца.** Ай, як абмосьціцца, так і ладна, некылі мне да цугу дывадзіць. **АБМОШЧАНЫЙ, АБМАШЧОНЫЙ** дзеепрым. Хырашо хаты абмошчыны і сенцы, і ў клеці новы мост, пыхызайску зьдзелына. У абмашчоную хату прыйдзіш, а бяз мосту зукукнісься.

АБМЁТКІ мн. Адыходы пры ачыстцы мятлою намалочанага зерня. Абмёткі у кучку адзьдзельна згарні, тады яны упыраччуцца. Памянш. **АБМЕТАЧКІ.** Куры толька дыбярुцца, уміг твае абмётычкі разгорнуць.

АБМІНАННЕ н. Абгон, абмін. С такім абмінаньнім зы каток людзям зачэпісься.

АБМУЧАЊІВАННЕ н. Абсыпанне мукой. Ну няўжэлі табе абмучанівыньня ныравіцца, што ты лезіш сюда іс сваім носым.

АБМУЧАЊІВАЦЬ незак. Абсыпаць мукой. Рукі ты абмучанівыіш, а тады зы касцюм бяресься, ён будзіць грязны. **АБМУЧАЊІВАЦЦА** незак. Абсыпацца мукой. Ты мяшкоў ня трогый, ні нада абмучанівыцца, я сам пірнясу, с калёс браць ні цяжола. **АБМУЧАЊІЦЬ** зак. Абсыпаць мукой. Усю куртку ны сьпіне абмучаніў, зьдзівай ды атрысай, мука ня дужа аччышчаіцца. **АБМУЧАЊІЦЦА** зак. Абсыпацца мукой. Увесь абмучаніўся, сь цябе хуць мятлою муку зьмітай. **АБМУЧАЊЕНЫЙ** дзеепрым. Пакуля рукі ні абмучаніныя, сыбярі адзежу ды навесь дальшы.

АБМЯТЛЯЦЬ зак. Абкідаць ніткамі. Нада абмітляць рукаўкі, ні так ба абнашывыліся. **АБМЯТЛЯЦЦА** зак. Абкідацца ніткамі. Абмітляюцца краі, тады зысьцілай

скацірсьць на стол. АБМЯТЛЯНЫЙ дзеепрым. Прарезкі ў пінжачку абмітляныя, ныздзівай, сяньня ў рубашкі застыніш.

АБНАЧАВАЦА зак. Занаचाваць. Кошку выкінь, ато абначуіцца ў хаці і пойдзіць ноччы мушуруваць усюдых.

АБОРАЧАК м. Невялікі аборак — паніжэнне на полі, дзе вясной збіраецца вада. У аборычых харошыя трыва рысла, бувала, вазок накосіш, карова зімою есьць як зысябе.

АБОРВЫШАК м. памянш. Абадранец. Ходзіць аборвышык малінькій, некылі маткі дагледзіць зу пустым брызкытаньнім.

АБОСЕНЬКІЙ, АБОСЕНЕЧКІЙ прым. памянш. Босы. Выскычыш абосінькій і прастудзісся, нада бацінычкі набуць. Ідзём мы, стаіць эта дзяўчонычка галюсінькыя, абосінічкыя, плачыць, а матку пыліцэйскія пыгналі.

АБПАЛАСКЫВАЦЬ незак. метаф. Абдзёўбаць. Ві-
ряб'і аппыла́скывыюць просу, сыдзяцца ны мяцёлку і ні дзяўбуць, а пряма п'юць. АБПАЛАСКАЦЬ зак. Абдзяўбці. Куры ячмень аппылыскалі, нада мылаціць, ато сайсім ні зяренца ні станіцца. АБПАЛАСКАНЫЙ дзеепрым. Пышаніца ат усядзіб аппылыска́на, куры зь яе ні вылазілі цэлымі днямі.

АБПАЛІЦА зак. перан. Празмерна загарэць. Дзень пыкасіў біз рубашкі, дык ні зыгареў, а аппаліўся, кожа злазіць мяшком.

АБПАСКУДЖЫВАННЕ н. эмац. Забруджванне. Мне такая аппаску́джывыньня ні ныравіцца, хто йта зы табою прыбіраць далжон.

АБПЛЫСЦЬ зак. метаф. Вельмі распаўнець. Нада ж яму так апплы́сць, разьдзелыўся, як кормліный ваперь.

АБПЛЯСКАЦЬ зак. перан. Абгаварыць. Верна, ні найдзіш такога чылавека, каго б яны ні аппліскалі, во ізыкі у баб дык ізыкі. Каго ж вы сяньня аппля́скылі? АБПЛЯСКАНЫЙ дзеепрым. Во й Хвёдырька аппліска́ный. Зы каго ні вазьміся, у вас усе аппля́скыныя.

АБПРАТЫВАЦЬ незак. эмац. Біць. Эта вы малыга яго аппрэ́тывылі, папробыйця цяперя зь ім справіцца. АБПРАТАЦЬ зак. Пабіць. Калі ні аппрэ́тылі яшчэ, дык аппрэ́тыюць, так ты ат іх ня вывірнісся. АБПРАТАНЫЙ дзеепрым. Дружылі, дружылі і на табе: ужо Стыльмашо́нык пашоў аппрэ́тыный.

АБПЫТЫВАЦЬ незак. Апытваць. Аппы́тывыў ён усіх кругом, ня відзіў Трахіма ніхто нійдзе.

АБПЯСЧАНІВАННЕ *н.* Наношванне пяску. *Ныдаела ета аппішчанівынья, пясок усё цігаіцца і ў хату, і ў сенцы зы ныгамі.*

АБПЯСЧАНІВАЦЬ *незак.* Наношваць пяску. *Пясок носіцца з вобуўю, ты мост аппішчанівыйш, ні спруўляюся пыдмітаць.* **АБПЯСЧАНІВАЦЦА** *незак.* Наношвацца (пра пясок). *Кылы рякі пясок, і зімля троху-патроху аппішчанівыйцца.* **АБПЯСЧАНІЦЬ** *зак.* Нанесці пяску. *Ты аппішчаній усе сенцы, стала ні зайціць у іх.* **АБПЯСЧАНІЦЦА** *зак.* Нанесціся (пра пясок). *Я помню, хлыпцамі мы пыхалі ету палоску, харошыя зімля была, а во за столька гадоў аппішчанілыся.* **АБПЯСЧАНЕНЫЙ** *дзеепрым.* *Настолька ганкі аппішчаніны, што ні ступіць.*

АБРАБОТЫВАННЕ *н.* Апрацоўка. *Зімля любіць абработывынья, а кылі зьдзельыйш як-зря, на ёй нічога ня вырысьціць.*

АБРАГОЛЬ *м.* Ашуканец. *Во абраголь, топчыцца лі двыра, рыскрасьнейся, некыга пыдмыньяць. Памянш.* **АБРАГОЛІК**. *Пыдрыстаіць абраголік, увесь як тата будзіць, на ім вока гаріць. Узмацн.* **АБРАГОЛІНА**. *Прыкапёнык ні такей быў абраголіна, зь ім гываріць дайжа апысаліся. Павеліч.* **АБРАГОЛІШЧА**. *Ух, рызыйшоўся абраголішча, сымаго надулі, ды, відна, крепка.*

АБРАДЖАЦЬ *незак.* Падводзіць. *Калі ні знаіш, ці ты будзіш свабодзін у скрысеньня, дык ні абріджай чылавека.* **АБРАДЗІЦЬ** *зак.* Падвесці. *Дужа ня верь Мікіту, ён можыць пыбішчаць, а тады абрядзіць.* **АБРАДЖОНЫЙ** *дзеепрым.* *Я пыняў ужо, што абряджоный, ды позна було што дзельць.*

АБРАЗОВЫВАЦЬ *незак.* перан. Правучваць. *Перш чым каго абразовывыць, ны сваіх вогіріў пыглядзі, іх абразуй.* **АБРАЗОВЫВАЦЦА** *незак.* Правучвацца. *Ну чужых ашыбках абразовывуюцца.* **АБРАЗАВАЦЬ** *зак.* Правучыць. *Іш ты яго, ён мяне абразуйць, ты сваю жонку абразуй ці сам абразуйся.* **АБРАЗАВАЦЦА** *зак.* Правучыцца. *Зы пасьледнія ўрэмя трошку абрузуваўся.* **АБРАЗАВАНЫЙ, АБРАЗОВАНЫЙ** *дзеепрым.* *Будзіць абрузуваны, як пупадзеца ў рукі астрейкыйцым. Відзіш, як ён і дзельць, і гаворіць абразовыный, саўсім іначы стаў.*

АБРАШЭЦІЦЦА *зак.* Прымацавацца (пра паплёт). *Хто яе знаіць, урэмя німа, ну як-небудзь і пунька абрашэціцца.* **АБРАШЭЧАНЫЙ** *дзеепрым.* *У яго усё абрашэчына, цігай кулі і крыў.*

АБРОЦЬКА *ж.* Невялікая аброць. *Па-мойму, ці ні*

пуд вуглом ліжала нейкыя аброцька ряменныя. Памянш. АБРОЦІЧКА. Аброцічку во такенічкыю зьвізаў.

АБРЭМЕНЕЦЬ незак. Цяжарыць. Сыпіць і сыпіць чуць ні кажный год, хваціць ба ўжо ёй абрэмініць.

АБРЭМЕННАСЦЬ ж. Цяжарнасць. Ці было ж уремя глядзець ны абрэміннысьць, пакуль змыгá, ішлі і дзелылі.

АБСАД м. Абсада. У яго дом красівый быў, кругом апсáд, вісокія дзерівы, у рівалюцыю усё уністожылі.

АБСЕМЯНЁНЫЙ дзеепрым. Засеяны. Усядзьба ў мяне апсімянёна. Ну, гряды апсімянёны, можна і пірідыхнуць.

АБСЕЯЦЦА зак. метаф. Нажыць шмат дзяцей у сям'і. Ён рана жаніўся, апсеіўся дзіцямі, цяперя ўжо ні да гуліў.

АБСКРОБКІ мн. Абскрэбеныя рэшткі. Апскрэбкі нада уськінуць на воз, падж жэрдзь увяжуцца, двору зывязеш. Памянш. АБСКРОБАЧКІ. Апскрэбычкі пыдбіваяцца пыт капу нагою кругом.

АБСЛУХЫВАЦЦА незак. Успрымаць не так, як гучала. Ні нада апслўхывыцца, ато табе другой раз ніізьвесна што пыкажыцца. АБСЛУХАЦЦА зак. Успрыняць не так, як прагучала. Каб раз, можа б апслўхыўся, а мне ж разоў пяць пыкызалыся, што ў том баку цялёнычк мікыіць.

АБСТОЛІВАННЕ н. Насціланне столі. Аддыхаюць посьлі апстолівынья, сяньня яны крепка пыработылі.

АБСТОЛІВАЦЬ незак. Насцілаць столь. Нада ўсё кругом апстолівыць, і абяя хаты, і сенцы, і на клець, я думыю, хваціць достык. АБСТОЛІВАЦЦА незак. 1. Насцілаць столь. Яны і ня думылі апстолівыцца. 2. Насцілацца (пра столь). Як тута ў вас апстолівыцца? АБСТОЛІЦЬ зак. Наслаць столь. Хаты я пасьпею апстоліць, а клець ніхай так зімуіць, ды вясны пыдажджэць. АБСТОЛІЦЦА зак. 1. Наслаць столь. Кулажоньк ужо апстоліўся кругом, яму цяперя і чорт ні брат. 2. Наслацца (пра столь). Як апстоліцца, так і ладна,— еткія работы я ні хачу. АБСТОЛЁНЫЙ дзеепрым. Апстоліныя дайжа халодныя пастройка куды луччы, зьверху ня сыпіцца нічога.

АБСТРУГЫВАЦЬ незак. перан. Прабіраць, ушчуваць. Ні завідый, ні завідый, яго часта апстрўгывыюць крепінька. АБСТРУГАЦЬ зак. Прабраць, паўшчуваць. Як апстругáлі сёстры, другой дзень на вуліцу ні пыказывыцца.

АБСТРУЖКА ж. перан. Праборка, ушчуванне. Креп-
кыю апстрыўску пулучыў учора, сяньня яшчэ будзіць.

АБСУД м. Абгавор. Доўга у іх апсуд цягнуўся, па костычкых Тымару рызьбіралі.

АБСУНУВАЦЬ незак. 1. Сою́ваць. Мальцы ездзіюць са стога і апс́нуваюць бакі, зб́іваюць. 2. Абкладаць (хмарами). Пычына́іць апс́нуваць, відна, зб́яре́цца

дождж. АБСУНУВАЦА незак. 1. Ссоўвацца. Вы зыжджаіця, дык копкі апсўнувыюцца, дождж пойдзіць і прымякнучь наскрозь. 2. Падаць. Вярх пычай апсўнувыцца,

мы *чуць* ацскачылі. 3. Абкладацца хмарами. Ня здэзер-
жыць: *усё неба апсунувыіцца*. АБСУНУЦЬ зак. Абкласці
(хмарами). *Кругом апсунула, відна, надоўга дождж зы-*

кладзець. АБСУНУЦЦА зак. 1. Упасці асеўшы. Стыяў
кылы плітня, за грудзі схваціўся, апсўнуўся і ня жыў.
2. Абкласіся хмарамі. Неба апсўнулося чорнымі тучы-

мі. АБСУНУТЫЙ дзеепрым. 1. Ссунуты. Відзіш, якая
копы апсунутыя. 2. Абкладзены хмарамі. Ух, апсунута,
над лесым туча як грыдыва́я.

АБТАРҚЫВАННЕ н. 1. Абтыканне, затыканне. Длі аптаркывынья большэя грамыты ні нада. 2. Матэрыял для абтыкання. Аптаркывынья ляжыць с таго боку, ат

АБТАРҚЫВАННИҚ м. Той, хто абторквае, затыкае. Сяньня аптъркывыньнікі няплоха пыстырѣліся, усе съцен-

кі у пуні крепка абаткнўлі. АБТАРҚЫВАННІЦА ж. Во-
ікая зь мяне апт́арквыньніца, чуць-чуць ні пыляцела зь
лесьвічкі тыршма носым.

АБТРАСАЦЦА незак. метаф. Абжывацца. Калі з розумым пычануць аптрісацца, то жызьню можна ныладзіць. АБТРЭСЦА зак. Абжыцца. Ём нялёгка было аптрэсца,

АБТРАСКАТАЦЬ зак. перан. неадабр. Аббалбатаць. Каго яны за дзень ні аптряскоццц, дзельцц нечыга, уре-

башка ў жыніха тыкая абўріныя, што яе ні дамыісься, толькі пад ногі пыдыслаць.

АБХАДЗІЦЬ зак. метаф. Моцна пабіць. Стала ета Верычка тойсьцінька, матка апхадзіла качўлкую і Машку, і Польшку, пувучыла дачок.

АБХАРАШЫВАННЕ н. Прыхарошванне. Пыгладзіця, пасьлі апхырашывыньня сайсім другая дзяўчонка зьдзелылася.

АБХАРАШЫВАННІК м. Той, хто прыхарошваецца. Вун ён стаіць апхырашывыньнік пірядзь зеркылым. **АБХАРАШЫВАННІЦА** ж. Ну ладна ўжо, ладна, апхырашывыньніцы, ідзіця скарей.

АБХАРАШЫВАЦЬ незак. Прыхарошваць. Доўга нявесту апхырашывылі, як кукылку зьдзелылі. **АБХАРАШЫВАЦЦА** незак. Прыхарошвацца. Ці ні хваціць вам апхырашывыцца, мазылыўцы вас і так пызнаюць. **АБХАРОШАНЫЙ**, **АБХАРАШОНЫЙ** дзеепрым. Ідуць нырядныя, апхарошыныя, куды к ім пытыкацца. Во ікая ты апхырашоныя! **АБХАРАШОМШЫ** дзеепрysl. Апхырашомшы і пўжыла можна замуж аддаць.

АБЦЯГЫВАЦЬ незак. Пакрываць (пра хмары). Стаўці-ка вы снапы ў бабкі, відзіця, неба са ўсіх бакоў апцягвыіць. **АБЦЯГЫВАЦЦА** незак. Пакрывацца хмарамі. Стала апцягвыцца, відна, дождж узноў сыбярэцца, а ён ба ўжо ні нада. **АБЦЯГНУЦЬ** зак. Пакрыць (пра хмары). Було дужа апцягнула, а тады вецір пыдняўся, рызыгнаў тучы. **АБЦЯГНУЦЦА** зак. Пакрыцца хмарамі. Другей раз апцягніцца усё кругом, а дажджу — ні дажджынкі. **АБЦЯГНУТЫЙ** дзеепрым. Кругом неба апцягнута, пойдзіць дождж, сяньня ня зьдзержыць.

АБЦЯПЫВАЦЬ незак. перан. Уладкоўваць (справы). Ніхто так ня ўмеў апцяпывыць дзела, як Іванёнык, ён быў дужа прайдошлівы.

АБЧМЫХЫВАННЕ, **АБЧМЫХКЫВАННЕ** н. Гучнае абнюхванне. Атыйдзі с апчмыхвыньнім, нічога я табе ні прінёс, ідзі траву скусьць. Відзіш, якая ў цілятык знакомства — апчмыхквыньня, знакомюцца, толькі рызгыварыць ня ўмеюць.

АБЧМЫХЫВАЦЬ, **АБЧМЫХКЫВАЦЬ** незак. Гучна абнюхваць. Як пытхаджу к тубуну, карова ляціць найстречу і апчмыхвыіць, што ёй прінёс, ці прінёс хлеба. Вун Хорцік твой ірмяк апчмыхквыіць, можа, там у кырманых што ёсьць. **АБЧМЫХЫВАЦЦА**, **АБЧМЫХКЫВАЦЦА** незак. Гучна абнюхвацца. Сыбакі апчмыхвыюцца,

ета яны знакомяцца так. Ну ніхай апчмы́хквыно́цца каровы, каб толька ні баліся. АБЧМЫХАЦЬ, АБЧМЫХКАЦЬ зак. Гучна абнюхаць. Я ліжаў, бычок пыдыйшоў, апчмы́хыў мяне ўсяго, апчмы́хыў, доўга чмы́хыў, а тады пашоў скусьць. Сыбака малыга апчмы́хкыў, апчмы́хкыў, хацеў лізаць, ды я атыгнаў. АБЧМЫХАЦЦА, АБЧМЫХКАЦЦА зак. Гучна абнюхацца. Каровы апчмы́хыліся, босца ні сталі, рызыйшліся. Ціляткі апчмы́хкыліся і разым пабеглі зу кусты. АБЧМЫХАНЫЙ, АБЧМЫХКАНЫЙ дзеепрым. Цёлка дужа любавытныя, січас у яе будзіш апчмы́хын. Ну ніхай ужо апчмы́хкыный, ніхай.

АБЧЫКРЫЖЫВАННЕ н. жарт. 1. Абразанне. Я гляджу, якая ў цябе апчыкрывывы́ння, сустругаў пылавіну бруквіны. 2. Абстрыганне. Во ета апчыкрывывы́ння, блішчыць гылыва як месік.

АБЧЫШЧАННЕ, АБЧЫШЧЫВАННЕ н. Счышчанне, чыстка. Якая апчышча́ння тряпкую, венік вазьмі ды шырхані пы мішках, сьнег апсыплі́цца. Ні паможыць тут апчышчы́выння, мыць нада, ды ў харошым шчолыку.

АБШАВАЛІВАЦЬ, АБШАВЕЛІВАЦЬ незак. метаф. Аббіраць, спусташаць. Умеюць сады апшыва́лівыць, што ты будзіш гываріць. Што там было апшавелі́выць, пріхадзі і шчыпі, колька душэ ўгодна. АБШАВЯЛІЦЬ зак. Абабраць, спустошыць. У Сахрона за ныч апшывялі́лі сад, іс суччым вынісьлі. АБШАВЕЛЕНЫЙ дзеепрым. Ну што, і ў цябе садок апшавелі́ный? — во німа ўніму мальцы́м дык німа. АБШАВЯЛЁМШЫ дзеепрысл. Апшывялёмшы сад, знаіш, айдзе яны хуваюць? — на Хролы́вы бані.

АБШАЛУШАННЕ н. 1. Ачыстка ад шалупіння. Ат такога апшулуша́ння пыл стаўбом па ўсёй хаці. 2. Шалупінне. Усё апшулуша́ння у лубкі пуд услоным, нада вынісьць у гной.

АБШЛЫНДАЦЬ зак. неадабр. Абхадзіць без мэты. Усе кусьцікі абгледзіць, усе лашчынкі апшлы́ндыць, нечыга ж дзельць чылавеку. АБШЛЫНДАНЫЙ дзеепрым. У яго тама ўсё апшлы́ндына.

АБШМУЛЯЦЬ зак. Зацерці. Рукаўкі апшмуля́іш лі етыга жалезьзя, грязныя будуць. АБШМУЛЯНЫЙ дзеепрым. Пінжак зь левыга боку апшмуля́ный, яго ні дачысьцісься.

АБШЧАПЕНІВАННЕ, АБШЧАЛЕПЛІВАННЕ н. жарт. Абдыманне, абдымкі. Дос ужо ну чужоя апшчапё́ны́ння любувацца. Пыдзівісь на іхныя апшчале́плі-

выньня, столька радысьці ат устречы, што ні прідумыць.

АБШЧАПЕНІВАЦЬ *незак. жарт. Абдымаць. Ці крепка ж цябе Томычка апишчапенівыла? АБШЧАПЕНІВАЦЯ* *незак. Абдымацца. Яны ды самыга раньня апишчапенівыліся ны Мікілаіхіный лавычкі. АБШЧАПЕНІЦЬ* *зак. Абняць. Апишчапеніла куму, атырвацца ня можыць,— во радысьці айдзе. АБШЧАПЕНІЦЦА* *зак. Абняцца. Ах, як апишчапеніліся, усё дно як пяць гадоў ня відзіліся. АБШЧАПЕНЕНЫЙ, АБШЧАПЕНЕТЫЙ* *дзеепрым. Стыяць апишчапеніныя зы Дзянісывым дубым. Ты б на іх ны апишчапенітых пыглядзеў — жывая ўказэя.*

АБШЧЫЧАННЕ, АБШЧЫЧЫВАННЕ *н. 1. Дзеянні па ўцяпленню і ахове ад ветру. Калі ж вы возьміціся зы апишчычаныя, вот-вот мароз ударіць. Гляджу я ны яго апишчычывыньня: як ні сваімі рукамі дзелыіць. 2. Матэрыял для ўцяплення і аховы ад ветру. Троху апишчычаныя ў мяне ёсьць, нада толька прывезыць вазок колья. Апишчычывыньня я прігатовіў: і калы прывёз, і сыка сухая ляжыць.*

АБШЧЫЧАЦЬ, АБШЧЫЧЫВАЦЬ *незак. Рабіць уцяпленне, ахову ад ветру. Сяньня думыю ўзяцца пунькі свае апишчычачь, ато запрець, задмець, аць сьнегу ні адбяресься. Старэй пунькі апишчычывыіць, ідзі туды, там яго ўвідзіш. АБШЧЫЧАЦЦА, АБШЧЫЧЫВАЦЦА* *незак. Уцяпляцца, ахоўвацца ад ветру. Раншы кажный год мы крепка апишчычаліся, ні знаю, як сёліта апишчыціцца. Кароткыя саломы, дык хужы апишчычывыіцца. АБШЧЫЦІЦЬ* *зак. Зрабіць уцяпленне, ахову ад ветру. Дужа ладна апишчыціў увесь двор, нійдзе ні прадмець. АБШЧЫЦІЦЦА* *зак. Уцяпліцца, ахавацца ад ветру. Апишчыціліся луччы некуды, зімуваць можна смела. АБШЧЫЧЫВАНЫЙ, АБШЧЫЧАНЫЙ, АБШЧЫЧОНЫЙ* *дзеепрым. Відна, што троху апишчычывына, толька ніважна зьдзелына. У апишчычыныя пунькі як зайдзіш, тама ажно ціплыта чуствыіцца. У мяне кароўнік апишчычон крепка, карові цёпла будзіць стыяць. АБШЧЫЦЕМШЫ* *дзеепрысл. Як апишчыцёмшы двор, усігда нядзяжней, за скот біспакоіцца ні нада.*

АБШЫБЦЬ, АБШЫБНУЦЬ *зак. Памыліцца. Глядзі, куплай, каб на етый раз ні апыбіць. С пацьцёлкым Ільлёвы крепка апыбыбнўлі, нілізя було няведымныга браць.*

АБШЭРПЫВАННЕ *н. 1. Абношванне. Чаму ня будзіць апишэрпывыньня, кылі к рабоці рукі лянїцца прілажыць. 2. Лахманы, рыззё. Сыма нярупытлівыя, вун пы-*

глядзі ны дзяціныю пасьцель: куча апишэрпывыньня.

АБЯЗВЕЧЫВАННЕ н. Калечанне, давядзенне да калецтва. С такімі дурáмі і абязьвечывыньня будзіць, і ўсё, што хочыш.

АБЯЗВЕЧЫВАННІК м. Той, хто калечыць або пагражае давесці да калецтва. *Не, будзіць твайму абязьвечывыньніку ні тыкая лупка, як Пыдгайскі́й дыбярэ́цца ды яго.* **АБЯЗВЕЧЫВАННІЦА** ж. Дзяржыця, дзяржыця ету абязьвечывыньніцу, ато йна ўсіх пі́рікалечыць.

АБЯЗЛЮДЗЯНЕЦЬ зак. Абязлюдзец. *Нада ж так вашый дзярэўні абязьлюдзі́нь, як вымі́рла ўсё ўсюдых, нійдзе ні живэ́я душы.*

АБЯЗНОЖЫВАЦЬ незак. Хварэць на ногі. *Яе сьвяк-роза стала абязножывыць, чуць хату пры́йдзіць, а іна ж грузны́я баба.*

АБЯССТЫЖЫВАЦЬ незак. Траціць сорам. *Віджу, што пычына́ць абяссты́жывыць, я зы тряхолья ды двору.* **АБЯССТЫЖЫЦЬ** зак. Страціць сорам. *Большы́ ні нада, як абяссты́жыў Мікі́лай, дыбраўся ды ўласьці́ — і сты́д, і совісьць пы́ціраў.*

АГЛАБІШЧА ж. павеліч. Аглобля. *Пры́круціў к сы́ням аглабі́шчы, што туды нада ставіць ні кы́ня, а слы́на.*

АГЛАМАЗДАЧЫВАННЕ н. эмац. Ачмуранне. *Ні пыныра́віцца Пё́клі аглымы́здачывы́ньня, доў́га іна ня вы́сідзіць, можа нядзелю праду́ріцца.*

АГЛАМАЗДАЧЫВАЦЬ незак. эмац. Ачмураць. *Відзі́лі мы: нейкі́я гыра́дзкея хлю́сты вашы́х дзевы́к аглымы́здачывы́лі.* **АГЛАМАЗДАЧЫВАЦЦА** незак. Ачмурацца. *Ні пайду́ я туды аглымы́здачывы́цца, ідзі́ сьма, кы́лі табе ў́сякія трі́люды ныра́вюцца.* **АГЛАМАЗДАЧЫЦЬ, АГЛАМАЗДАЦЬ, АГЛАМАЗДЗІЦЬ** зак. Ачмурыць. *Ні́хай ня думы́ць, што ё́н таке́й атлёт, на́рве́цца ны сва́іх, аглымы́здачу́ць, будзі́ць то́лька вы́чамі лы́пыць. Адным крі́кым аглымы́здаю́ць, ня будзі́ш зна́ць, айдзе́ дзі́вацца. Аглыма́здзіў ты мне гы́лаву, я й ня помню́, айдзе́ тэ́я ключы́ клала.* **АГЛАМАЗДАЧЫЦЦА, АГЛАМАЗДАЦЦА** зак. Ачмурыцца. *Ды адуре́нія аглымы́здачы́сься ат адна́го ві́ску. Ня дзе́нь, а пу́ўдня ў́сяго пы́сядзі́ — і аглымы́зда́ісься, пойдзі́ш атту́ля як бі́з гы́лавы.* **АГЛАМАЗДАЧА-НЫЙ** дзе́епрым. Выйшы́ў я са сходу́ аглымы́здачы́ный, а́жно гы́лыва тра́шчэ́ла.

АГЛОБІШЧА ж. Цабэ́рак. Здаровы́я аглобі́шча, ні́вісо́кыя, зь дзе́жку, як ла́зобка, то́лька с клё́нык зьдзелы́на і абру́чы ны́гна́ты.

АГОЙТАВАЦЬ *незак.* Супакойваць, сунімаць. *А разьві ты ні знаіш, як яго агойтывыць? — пымяні Кацю Пынасьёнкыву.* **АГОЙТАВАЦЦА** *незак.* Супакойвацца, сунімацца. *Як нашы мушчыны пыдыйшлі, пычаў агойтывыцца.* **АГОЙТАЦЬ** *зак.* Супакоіць, суняць. *Быў рызвыша-прўдзіўся, яго хлопцы нашы быйстра агойтылі.* **АГОЙТАЦЦА** *зак.* Супакоіцца, суняцца. *А выдажджы трошку, агойтыцца, што чутна яго ня будзіць.* **АГОЙТАНЫЙ** *дзеенрым.* Січас ён будзіць сядзець агойтыный і ні пыварўшыцца.

АДАЛІЦЬ *зак.* Адолець. *Адаліла сёліта травішча, я яе з бульбы вынісла, верна, вазоў пяць, а іна ўсё прець і прець.*

АДБАВІЦЦА *зак.* Зменшыцца. *Думыю сыма сабе: чаго йта вады столька адбавілыся, а ета дзірічка ў вядре, капыйць паціху і капыйць.*

АДБАГАВАЦЬ *зак. эмац.* Пажыць у раскошы. *Мінулыся вам уремя, адбугувалі, цяперя прідзіцца сваймі рукамі кусок хлеба зырыбляць.* **АДБАГАВАЦЦА** *зак.* Нажыцца ў раскошы. *Вот-вот адбагуюцца, нісмашна ім будзіць жыць адзьдзельна.*

АДБАРАНІВАННЕ *н.* Абарона ад нападу. *Ні пымагло і Аўсейчыкыва адбыранівынья, ладна ім накідылі.*

АДБАРАНІВАЦЬ *незак.* Адбараняць ад нападу. *Сколька раз нашы хлопцы цябе адбыранівылі, усё ты ні каісься.* **АДБАРАНІВАЦЦА** *незак.* Адбараняцца ад нападу. *Другей раз будзіш сам адбыранівыцца, ніхто ў тваю зашчыту ня пойдзіць.*

АДБАЯКЫВАННЕ *н.* Адмаўленне. *Яго такая адбыякывынья, ня ўмеіць ён цьвёрда сказыць: аччапіціся вы ат мяне, ну вас г богу.*

АДБАЯКЫВАЦЦА *незак.* Адмаўляцца. *Доўга ён адбыякывыўся ат етыя должнысьці, ні хацеў ні ш чым звязывыцца.* **АДБАЯКАЦЦА** *зак.* Адмовіцца. *Прыстаў ка мне і прыстаў: бярі,— я ні знаў, як адбыяквыцца.*

АДБАЯРЫВАННЕ *н. эмац.* Адмаўленне. *Нічога зь яго адбыярывынья ні палучыцца, паедзіць ён у лес як мілінькій.*

АДБАЯРЫВАЦЬ *незак. эмац.* Адбываць, выконваць, рабіць. *Адбыярывыў адзін за ўсіх, усюдых яго піхалі і піхалі.*

АДБІБАЦЬ, АДБІБКАЦЬ, АДБІБАЦЦА, АДБІБКАЦЦА *зак.* Перастаць хадзіць, зваліцца з ног. *Не ўжо, Сільчыха сваё адбібыла, ляжыць і ні пыдымаіцца, ня-*

вестка узьвярнуцца пымыгаіць. Адбібкыла я сваё, во сяджу ды ў вакно пыгляджу, хто па вуліцы пройдзіць. Кончылыся наша ўрэмя, адбібыліся, ляжы ды кынца дыжыдай. Адбібкылыся ці не, алі ж пакуля што ны сваіх ныгах.

АДБЛАГАСЛАВІЦЬ зак. перан. іран. Аблаяць, збэсціць. Пёкла стреніць і яшчэ адблыгыславіць, нашто ты Зьмітрыка трогыіш. **АДБЛАГАСЛАВІЦЦА** зак. Выслушаць лаянку. Ці ні другой раз ты сяньня адблыгыславіўся? **АДБЛАГАСЛАУЛЕНЫЙ** дзеепрым. Як зьявіцца адблыгыслаўлёны, ты ны яго пыглядзіш.

АДБРАХЫВАЦЬ незак. 1 жарт. Адплочваць брэхам. Бряшы, бряшы, кармлёту нада адбряхывыць. 2 перан. груб. Перадаваць хлусню. Якую лухту ні пупадуць, усё ім адбряхывыюць і яшчэ аць сябе прібуўляюць. **АДБРАХАЦЬ** зак. 1. Адплаціць брэхам. Лезь ужо ў будку, ты свае косьці адбріхаў, пыстыраўся. 2. Перадаць хлусню. Луччы прімойчы, ні зьвязывыйся ш чырцамі, яны што хочыш туды адбрешуць. **АДБРАХАНЫЙ** дзеепрым. Перададзены (пра хлусню). Во пыглідзіце, што зайтра будзіць адбріхана.

АДБРЫГАДЗІРЫЦЬ, АДБРЫГАДЗІРНІЧАЦЬ, АДБРЫГАДЗІРСТВАВАЦЬ, АДБРЫГАДЗІРЫЦЦА, АДБРЫГАДЗІРНІЧАЦЦА, АДБРЫГАДЗІРСТВАВАЦЦА зак. Скончыць працу за брыгадзіра. Я сваё адбрыгадзіріў, ніхай мыладыя пабегыюць, пызыказыюць. Доўга быў, гадоў дзьвінацыць адбрыгадзірнічыў. Ня думую, што ён скоро адбрыгадзірствыіць, ён і ня думііць здываць. Пырхімёнык пакуля ні адбрыгадзіріўся, толька хочыць кідаць. Эта Пахомчыкыў маліц кызаў, што тэй ужо адбрыгадзірнічыўся. Пасьледнія ўрэмя я нічога ня чуў, можа і Сенька адбрыгадзірствывыўся.

АДБРЫДЗЕЦЬ, АДБРЫДЗЕЦЦА зак. Моцна апрыкраць. Ну ў адбрыдзелі яны, аж глядзець ні магу, як па вуліцы ідуць, эта ж пряма нелюдзі жывэя. Адбрыдзейся ён мне большы некуды. **АДБРЫДЗЕЛЫЙ** дзеепрым. Водз за што адбрыдзелый чылавек, дык эта зы язык: што ні пупала нясець, як ікая дурная баба.

АДБУЙТАВАЦЦА зак. 1. Намучыцца. Ну ў адбуйтуваіся мы ныт пнямі, ніхай ба яны пыгарелі на месьці. 2. Скончыць пакуты. Зы нядзелю я адбуйтуваўся, цяпер я вы пойдзіця кыпаць.

АДБУЯННІЧАЦЬ, АДБУЯННІЧАЦЦА зак. Перастаць бушаваць, буяніць. Я знаю, калі ён адбуйнянічыіць:

як *за́грудкі хырашэнька* *тріхануць*. *Адбуйня́нічыўся*, ця-
пера *ціхінька сядзіць у хаці і ня пікніць*.

АДГАДОВЫВАННЕ н. *Загадоўванне* (звычай. *вала-соў*). *Нашто такая адгадовывы́ння валосься, яно міша-іць, у вочы лезіць*.

АДГАДЧЫВЫЙ, АДГАДЧЫВАТЫЙ прым. Такі, які хутка адгадвае. *Во Сашка быў адга́ччывый, бувала, любу́ю зыгадку адга́дыіць*. *Ня быў ты ні разу адга́ччывы-тым, ты ні аднае мае зыгадкі ні адгыдаў*.

АДГАЛАДАЦЬ, АДГАЛАДАЦА зак. *Нагаладавац-ца*. *Дзень пысядзеў бяс хлеба — ета ня голыд, во Сяргей адгылыда́ў пы-ныстыяшчыму*. *Кызалі, адгылыда́ліся крепка, асобінна на Віцібішчыні ныцярьпеліся*.

АДГАЛДАМАЧЫЦЬ зак. *Намарнатравіцца, натранжырыцца*. *Адгылдыма́чыў дык адгылдыма́чыў, етыга яму на ўсю жысьць хваціць*.

АДГАРАШЫЦЬ зак. *Адкрышыць*. *Крашынычку хле-ба адгырашы́ла, у рот узіла, мне нічагенічка есьць нілізя*. **АДГАРАШЫЦА** зак. *Адкрышыцца*. *Во адгырашы́лыся нескілька крошык, нада нажом акуратна резыць*. **АДГАРАШОНЫЙ** дзеепрым. *Ці етым пыд'ясі, сколько ў ця-бе адгырашона*. **АДГАРАШОМШЫ** дзеепрысл. *Што йта дробнінькія кусочыкі адгырашомшы, ты акуратнінька атреж ножыкым*.

АДГВАЗДЗЯЧЫЦЬ зак. 1. *Адлупцаваць моцна, са злосцю*. *Іх тады абаіх у Рывах адгвызьдзя́чылі, крепка бакі нулупілі*. 2. *Моцна запэцкаць*. *Так адгвызьдзя́чыў новы́й пінжак, і ў грязішчы быў, і ў дзёгыць айдзе-то вы́квыціў — страшна глядзець было*. **АДГВАЗДЗЯЧЫЦА** зак. *Моцна запэцкацца*. *Ну й адгвызьдзя́чыліся ж вы, ні пызнаць, што адзежына ны вас нейкыя*. **АДГВАЗДЗЯЧАНЫЙ** дзеепрым. 1. *Адлупцаваны моцна, са злосцю*. *Можа й адгвызьдзя́чыныя, ні знаю, муўчаць, ні хвалюцца*. 2. *Моцна запэцканы*. *Дзень нейдзі поўзыў, явіўся — штанё́нкі адгвызьдзя́чыныя, іх дайжа ні атмыіш*.

АДГІМОРНІЧАЦЬ, АДГІМОРНІЧАЦА зак. *экспр.* *Навичварацца*. *Як ні зварю есьць дзень-другей, тады ад-гіморні́чыіш, пірістанііш круціць носым*. *Ажно ня веріцца, што Шпычанок адгіморні́чыўся*.

АДГЛАМАЗДАЦЬ, АДГЛАМАЗДЗІЦЬ зак. 1. *Вызва-ліць ад загрузашчвання*. *Адглымызда́ў ба двор хут тро-ху, ны яго ні пыкызацца*. *Дзьвері я адглымазьдзіў, мож-на зыхадзіць у анба́рчык*. 2. *Зрабіць няўмела*. *Ну й ад-глымызда́ў пуньку, — каб ат ветру ні зывалілыся*. *Бярець-*

ца за ўсё, адглымазьдзіць што хочыш. 3 эмац. Пабіць. Каб адглымыздаў яму бакі, ён ба троху за розум узяўся. Ну, думыю, адглымажджў, дык ён уцёк г бані на хутырї на рыжый кабылі. АДГЛАМАЗДАЦА, АДГЛАМАЗДЗІЦА зак. 1. Вызваліцца ад загрузашчвання. Калі ў цябе етый праход адглымыздаіцца? Во чуць-нячуць вароты адглымазьдзіліся, ато ні аччыніць было. 2. Пабіцца. Такім ветрыным нядоўга і адглымыздаіцца. Яны такея, што січас рызгыварівуюць, дружуць, а ціріс пуўчыса адглымазьдзіліся. АДГЛАМАЗДАНЫЙ, АДГЛАМАЗДЖОНЫЙ, АДГЛАМОЗДЖАНЫЙ дзеепрым. 1. Вызвалены ад загрузашчвання. Ны праходзі, відзіш, адглымыздана, пралезьць можна. Там жа ішчэ дзьвері ні адглымажджоны. Іду, гляджу — і прайда, адгламожджына. 2. Зроблены няўмела. Адглымыздана — толька любувацца. Вы каб глянулі, якая ў яго прясла адглымажджона. Як ні адгламожджына, алі ж ні цякець. 3. Пабіты. Муўчаць, нічога ні гаворуюць, можа і адглымызданы. Пашоў ён ісь Сільца адглымажджоный. Пырядышна адгламожджыны, спрасі, ніхай рыскажуць, як было. АДГЛАМАЗДЗЕМШЫ дзеепрысл. 1. Вызваліўшы ад загрузашчвання. Не, дайжа ня думый, ні адглымазьдзёмшы тута ні пад'едзіш. 2. Зрабіўшы няўмела. Адглымазьдзёмшы такую хату, можна хваліцца: калі крепка патперць, іна ні зываліцца. 3. Пабіўшы. Адглымазьдзёмшы яго, можа троху уніміцца адурюваць.

АДГЛУЗДЗІЦЬ, АДГЛУЗДЗІЦА зак. неадабр. Перастаць гаварыць пустое. Калі ён свае басьні адглузьдзіць, — што ўжо ныдаеў з лухтою зь естыю. Адзін адглузьдзіцца — другой пычынаіць, во так во ныпіраменку дурюць гылаву. АДГЛУЗДЖОНЫЙ дзеепрым. Ці ўсё ў вас адгложджона ай нызаўтрга трошку кінупі? АДГЛУЗДЗЕМШЫ дзеепрысл. Рысьцягнуліся, слава богу, пуўдня адглузьдзёмшы.

АДГРОБКІ мн. Адгрэбеныя рэшткі (звыч. саломы). Адгрэбкі у цэлыю салому ня сунь, яны сыбярцуца ды ў пуню пад ногі кінупца. Памяниш. АДГРОБАЧКІ. Там адгрэбычык трошку асталыся, нада было б прібраць, ніхай ба ні мяклі.

АДГРОБШЧЫК м. Той, хто адграбае. Ня дужа лёгка з грыблямі стыаць, зымаріліся адгрэбшчыкі, ды пыльна яшчэ. АДГРОБШЧЫЦА ж. Ікая ні адгрэбшчыца, а патроху адгарнывыла ячмень.

АДГРОХАНЫЙ дзеепрым. Пабудаваны (пра вяліз-

нае збудавање). *Ета пыдзівіцца толька, якей дамюга ў Гурчынка адгрохын, як у горыдзі.*

АДДАДЖАНЫЙ *дзеепрым.* 1. Аддадзены, вернуты. Ягор быў царькоўный старыста, ён дываў кнігі і штоб аддаджына было. 2. Адданы, верны. *Такей аддаджыный стыраціль, днюваў ба і нучуваў у калхозі.*

АДДАЛДОНІЦЬ, АДДАЛДОНІЦА *зак. неадабр.* Скончыць пустыя размовы. *Вам каб судкі даў, можа б тады як-небудзь аддалдонілі. Як жа яны так скоро аддалдоніліся, паверіць нілізя.*

АДДЗЕНЧЫЦА *зак.* Аддзякаваць. *Я ні прідумую, як ім адзьдзенчыцца зы такія пыдаркі, яны многа чаго прівязьлі.*

АДДЕРЖАЦЬ, АДДЗЯРЖАЦЬ *зак.* Пратрымацца (пра надвор'е). *Крепка зіма адзьдзержыла, такея пікуны былі ды самыя масьлінкі. Хырашо адзьдзіржа́ла пагода, людзі і сь сеным, і сы жнівом управіліся.* **АДДЗЕРЖАЦА, АДДЗЯРЖАЦА** *зак.* 1. Пратрымацца (пра надвор'е). *Каб нядзельку яшчэ адзьдзержылыся пагода, прыбралі б усё. Ні нада богу гряшыць, сёлітнія восінь адзьдзіржа́лыся як нада.* 2 *метаф.* Пражыць. *А во так пірібіваліся з быка ны індыка, так і адзьдзержыліся. Трудна было, дужа трудна, мы чуць-чуць адзьдзіржа́ліся, блыгыдыря ішчэ карова была малошныя, хуць шчавіль зыбяліць хвытала.*

АДДЗІКАВАЦЬ, АДДЗІКАВАЦА *зак.* Надзівавацца. *Пыдажджыця, адзьдзіку́ця ня столька, яшчэ ня ета піравідзіця. Ну што яны живуць — людзей сьмешуць, учора ці мала адзьдзікува́ліся, як тряпкі піракідывылі ціріс парог.*

АДДЗЯНДЗЮЛІЦЬ, АДДЗЯНДЗЮРЫЦЬ, АДДЗЮНДЗЮЛІЦЬ, АДДЗЮНДЗЮРЫЦЬ, АДДЗЮНДЗІЦЬ, АДДЗЯНДЗЮЛІЦА, АДДЗЯНДЗЮРЫЦА, АДДЗЮНДЗЮЛІЦА, АДДЗЮНДЗЮРЫЦА, АДДЗЮНДЗІЦА *зак. эмац.* Спыніць балбатню. *Во німа зыняція бабым, ніяк ні адзьдзяньдзю́люць свае трілюды. Я і ня чула, калі яны адзьдзяньдзю́рілі ўчора. Ня думую, каб яны так скоро адзьдзюньдзю́лілі. Ім нада многа ўрэмя, каб адзьдзюньдзю́ріць. Пріхадзіла сяньня Алёна, во адзьдзюньдзіла, у мяне аж гылыва зыбалела. Сколькі ім нада ўрэмя адзьдзяньдзю́ліцца, ці хваціла б дзьвюх нядзель? Во тыкі чуць-нячуць адзьдзяньдзю́ріліся, пірісталі ныдыдаць. Слава табе госпыдзі, дзьве кумы адзьдзюнь-*

дзюліліся, рызыйшліся. Можа к вечыру адзьдзюньдзюрюцца, а можа й не, троху цёмныга пріхвацуюць. Калі вы адзьдзюньдзііся, ці ні пыра двору рысхадзіцца.

АДДЗЯЎБУЛІВАННЕ н. Адбіванне дзяўбаннем. Нічога ў яго с адзьдзяўбўлівыньня ні палучыцца, нада крепкую сілу прылажыць.

АДДЗЯЎБУЛІВАЦЬ незак. 1. Няўмела адсякаць, адбіваць. Пу суку ў час адзьдзяўбўлівыіць тэй масьцір хваліны. 2. Аддзяляць дзяўбаннем. Зразу пупылам я ні рызаб'ю ету калоду, кускамі з бакоў адзьдзяўбўлівыю.

АДДЗЯЎБУЛІВАЦЦА незак. 1. Няўмела адсякацца, адбівацца. Нада дальшы сеч, патроху адзьдзяўбўлівыіцца усё рыгацьцё. 2. Аддзяляцца дзяўбаннем. Лі дзьвярей намёрзла, аччыніць нілізя, пу кусках лёд адзьдзяўбўлівыіцца.

АДДЗЯЎБУЛІЦЬ зак. 1. Няўмела адсячы, адбіць. Во відзіш, і Сярэжка сук адзьдзяўбўліў. 2. Аддзяліць дзяўбаннем. Нічога ты ат етыга камня ні адзьдзяўбўліш, ён дужа крепкій. 3. перан. Адчувальна пабіць. Дужа зь ім ні цацкыіцца, кычарьгою адзьдзяўбўліць, адзьдзяўбўліць,— а што с п'яніцыю дзельць, кылі капейкі двору ні прыносіць.

АДДЗЯЎБУЛІЦЦА зак. 1. Няўмела адсячыся, адбіцца. Сякі, сякі, як адзьдзяўбўліцца, так і ладна будзіць. 2. Аддзяліцца дзяўбаннем. Адзін кусок адзьдзяўбўліўся, а большы ні пыддаецца.

АДДЗЯЎБУЛІВАНЫЙ дзеенрым. 1. Няўмела адсяканы, адбіваны. Нейкую тупіцыю адзьдзяўбўлівына сучча. 2. Аддзяляны дзяўбаннем. Відна, што зь естыга боку адзьдзяўбўлівына ломым. **АДДЗЯЎБУЛЕНЫЙ** дзеенрым. 1. Няўмела адсечаны, адбіты. Большыя адзьдзяўбўліныя шчэпкі зынясі ў хату, а меншыя пызьбірай у карзіну. 2. Аддзелены дзяўбаннем. Адзін кусок адзьдзяўбўлін, а большы хуць зубамі ірвьі. 3. Адчувальна пабіты. Ён і адзьдзяўбўліныі цябе нісколька ні паслухыіць.

АДДЗЯЎБЫВАЦЬ, АДДЗЁЎБЫВАЦЬ незак. перан. Адколваць кавалкамі. Во кускамі адзьдзяўбывыю ат калодкі і кідаю ў грубычку. Кускамі дренна адзьдзёўбывыць, нада напыл біць. **АДДЗЯЎБЫВАЦЦА, АДДЗЁЎБЫВАЦЦА** незак. Адколвацца кавалкамі. Якей ні калоньнік, алі ж патроху адзьдзяўбывыіцца. Сьпірва адзьдзёўбывылыся, а цяперя нічога ні магу здзельць. **АДДЗЯЎБАЦЬ, АДДЗЁЎБЦЬ** зак. Адкалоць кавалкамі. Ікая ні сукуватыя калода, а во нескылька кускоў адзьдзіўбаў. Ну пыказывай, што ты тут адзьдзёўб. **АДДЗЯЎБАЦЦА, АДДЗЁЎБЦЦА** зак. Адкалоцца кавалкамі. Па-

мойму, зь естыга боку скарей адзьдзіўбаіцца, тут меншы сукоў. Адзьдзяўбецца ні адзьдзяўбецца, а паспробывыць нада. АДДЗЯЎБАНЫЙ дзеепрым. Нешта мала ў цябе адзьдзюўбана, с такім стыраньнім можна большы аткалоць.

АДДРЫНКАЦА зак. эмац. Перастаць швэндацца, бадзяцца. Ета с такога пріродзьдзя, што няскора аддрынкыіцца, ці помніш, як бацька яго сойдзіць ны нядзелю і нізъвесна айдзе блукуняіцца.

АДДУБЕЧЫЦЬ зак. эмац. Пабіць. Цябе б ішчэ зы Пынасывы мідунічкі нада було аддубечыць. АДДУБЕЧАНЫЙ дзеепрым. Калі сяньня ні аддубечын, то зайтра пупадзесься ім у рукі.

АДДУБІЧЫЦЬ зак. эмац. 1. Прайсці, адолець у хадзе. Як с плена ішоў, раз за ноч вёрст підзьдзісят аддубічыў. 2. Адлупцаваць. Цябе даўно нада було аддубічыць зы твае дуры. АДДУБІЧАНЫЙ дзеепрым. Адлупцаваны. Ну дык што, кылі я аддубічыный, табе ж мае бакі ні быляць.

АДДУБЫРываць незак. перан. Адвучваць. Аддубырывыый малыга ац спадніцы, прівучыўся усьлед цігацца, ні ны шаг ні астаецца. АДДУБЫРывацца незак. Адвучвацца. Ніяк ні аддубырывыіцца ац соскі. АДДУБЫРЫЦЬ зак. Адвучыць. Аддубырь малыга етык балывыцца, ён нікрасіва дзелыіць. АДДУБЫРЫЦЦА зак. Адвучыцца. Ніяк ні аддубыріцца браць ложку ў левую руку.

АДДУДОЛІЦЬ зак. эмац. Адпіць. Ён пупадзець у цябе ету пыўлітроўку і пылавіну аддудоліць. АДДУДОЛЕНый дзеепрым. Куды ж ты пынясеш аддудоліныю бутылычку?

АДДУМАННЕ н. Аддзьмухванне. Сяньня слабыя аддуманья, ветру пасьці сайсім німа.

АДДУМАЦЬ зак. Шмат перадумаць. Што аддўмыла я пры сваіх, як доўга пісьм ні було, лягу спаць — усё яны ў вычах роюцца. АДДУМАЦЦА зак. Шмат перадумацца. Усяго аддўмылыся, ці мала чаго магло случыцца.

АДДУМАЦЬ незак. Аддзьмухваць. Вецір сюда, дык ён аддумайць мякіну. АДДУМАЦЦА незак. Аддзьмухвацца. Хырашо, што пыл віцярком аддумайцца, ато ні прыдыхнуў ба тут.

АДЖУЛЬНІЧАЦЬ зак. Пазаймацца махлярствам. З намі б ён столька ні аджжўльнічыў, а яны, выранкі, ні пынімаюць, што ён круціць.

АДЗВАНІЦЦА зак. перан. іран. Скончыць балбатню.

Ідзі, пакуль яны адзвонюцца, ты пасьпеіш у горыд зьездзіць і вярнуцца.

АДЗВЯЗДЗІЦЬ, АДЗВЯЗДЗЯЧЫЦЬ зак. эмац. Пабіць. Як адзьбзьвзьдзяць ладна, другой раз будзіш знаць, ці мішацца куды ні нада. Сам ныкысайдся, яго й адзьбзьвзьдзячылі. АДЗВЯЗДЖОНЫЙ, АДЗВЯЗДЗЯЧАНЫЙ дзеенрым. А хто вам гываріў, што яны адзьбзьвяджжонья пабеглі? Нягож ня будзіць адзьбзьвзьдзячыны, раз у гылаве німа ні радзімца.

АДЗЕРЖЫВАЦА незак. Устрымлівацца. Ня буду гываріць, пасьледнія ўрэмя пыцішэў, адзержывыіцца, ні гырчыць як раншы. АДЗЕРЖАЦА, АДЗЯРЖАЦА зак. Устрымацца. Троху адзержыўся, ня п'ець, сколько ета пабўдзіць, ні знаю. Яму трудна было адзіржацца.

АДЗУДЗЕЦЬ, АДЗУДЗЕЦА зак. эмац. Надакучыць размовамі. Ікая ныдыядлыя стыраў, пакуля ні адзудзіць, нізашто ні ўспакоіцца. Дай ты ёй урэмя адзудзецца, душу атвесць.

АДЗЯЯЛКА н. Невялікая коўдра. Уськінь ны вярэўку дзіцёнкыва адзіялка, на ветры яно мігым прасохніць.

АДКАЛАМСАЦЬ, АДКАЛАМСІЦЬ, АДКАЛАМСОЛІЦЬ зак. эмац. 1. Памясіць, патаптаць. Аткалымсала грязь, хваціць, палезу на печ грецца. Нада ж было вам столька із-зы ірунды аткыламсіць пы грязішчы. Ладна мы сянн्या аткыламсолілі, усё рызьмякла, саўсім нілізя іціць. 2 перан. Павычвараць. Як толька пы чаркі айдзе пупадуць, тады аткылымсаяць. Нам рысказывылі, сколько яны аткыламсілі ў Валоўніках. Аткаламсолілі вашы хлопцы, цяперя нікога ня чутна ў дзяреўні. АДКАЛАМ-САЦА, АДКАЛАМСІЦА, АДКАЛАМСОЛІЦА зак. 1. Намясіцца. Каб ты столька аткылымсайдся пы такой дарогі, ты б ня ета гываріў. Аткаламсіліся, хваціць з нас, прішлі — ногі мокрая, вобуў хуць выкруць. Як аткылам-солісься на етым дваре, дык нічога ні захочыш. 2. Навыч-варацца. Ну, Сільчанок аткылымсайдца, вы ны яго нулю-бўіісія. Ня трогыйця чорта, аткыламсідца і сам успакоіцца. Учора яны аткыламсоліліся кылы Мяцёлкіных, усяго ўсякыга зь іх нывытвырідся.

АДКАЛУПЫВАННЕ н. Аддзяленне калупаннем. Пупадзец яму зы аткалупывыння, іш, малютычка, зыняція сабе ні найдзіць.

АДКАМІСАРЫЦЬ, АДКАМІСАРНІЧАЦЬ, АДКАМІ-САРСТВАВАЦЬ, АДКАМІСАРЫЦА, АДКАМІСАРНІ-ЧАЦА, АДКАМІСАРСТВАВАЦА зак. Папрацаваць

на кіруючай пасадзе. Міхалка тады ладна аткымісаріў, ужо якім нычальнікым быў. Пыдажджы, скоро ён аткымісарнічыіць, спадзець зь яго карона, станіць, як усе. А што ты хочыш, і Максім троху аткымісарствывыў. Вот аткымісарюцца, нячутна і нявідна станіць, ніхто на іх уніманія ні абраціць. Як аткымісарнічыўся, стаіць раз тысячамі двума і ны калёсы глядзіць: пычыняць нада і брацца мўтырна дужа. Яму аткымісарствывыцца многа ўрэмя нада.

АДКАНЦЫЛЯРЫЦЬ, АДКАНЦЫЛЯРНІЧАЦЬ, АДКАНЦЫЛЯРСТВАВАЦЬ, АДКАНЦЫЛЯРЫЦЦА, АДКАНЦЫЛЯРНІЧАЦЦА, АДКАНЦЫЛЯРСТВАВАЦЦА зак. Адпрацаваць у канцылярыі. Высімнаццаць гадоў аткынцыляріў, наседзіўся з разнымі старшынімі. Скорой аткынцылярнічыіць, пойдзіць на пенсію. Як аткынцылярствую, тады я свабодна буду. Ці ты ішчэ ні аткынцыляріўся? — я думаю, ты ўжо кінуў свае бумагі. Не, ён пакуль ні аткынцылярнічыўся, сядзіць, шчытаіць. Гады ціріз два аткынцылярствывыцца.

АДКАПАРЫЦЬ, АДКАПАРЫЦЦА зак. Напоркацца. Ну, ці аткыпарілі вы тут? — урэмя німа столька кулунацца. Ім аткыпаріцца многа ўрэмя нада, каб цэлы дзень атвёў. АДКАПАРОМШЫ дзеепрысл. Аткупарёмшы можа пыдвылакуцца табе паможч.

АДКАРАСКЫВАННЕ н. Пазбаўленне з намаганнямі. Мы доўга глядзелі ны Ільёва аткыраскывыньня: і пайціць хацелыся, і дзелыў від, што ўпіраіцца, а яго сілыю вылакуць.

АДКАРСТВАВАЦЬ, АДКАРСТВАВАЦЦА зак. Напакутавацца, адпакутаваць. Што намучылыся Прося, пакуля яе бог прібрай, што аткарствывыла, адна я толькі знаю. Аткарствывыўся тады, як ногі кіпятком ашпаріў, с пайгода мучыўся.

АДКАТЛЕЦЬ зак. Намерзнуцца, накалецца. Аткатлеюць яны ны такой хыладзіні, на ветры дык цярьпець нілізя. АДКАТЛЕЛЫЙ дзеепрым. Пріскачуць аткатлелыя, я ім гырячыя капусты увальлю сагрецца.

АДКІМАРЫЦЬ, АДКІМАРЫЦЦА зак. Надрамацца. Ён і на сходзі пыдладзіцца аткімаріць. Ты ўжо аткімаріўся, хваціць, схадзі пыкашывый.

АДКЛЕВЫВАЦЬ, АДКЛЕВЫВАЦЦА незак. Пакрысе папраўляцца пасля цяжкай хваробы. Высілёнык пычай ужо атклёвывыць патрошку. Гыварілі, што Цімох атклёвывыцца. АДКЛЕВАЦЬ, АДКЛЕВАЦЦА, АДКЛЯЯЦ-

ЦА зак. Пакрысе паправіцца пасля цяжкай хваробы. *Ні знаю, ці атклёвыіць ён, дужа цяжола ляжыць. Ужо ніхто ні надзеіўся, што толк будзіць, а во атклёвыўся. Дужа крепка ліжаў Гыпанёнык, усю зіму пралежыў, а к вясне аткліўся.*

АДКРАДАЦЬ незак. Адкрадваць. *Па пуніх шныхы-рілі і яйцы зьбіралі, хувалі к субоці, а малыя пьдгляды-вылі за імі і аткрыдάλі.*

АДКРАСАВАЦЬ, АДКРАСАВАЦЦА зак. Пажыць у выгодзе, дастатку. *Айдзе іна аткрасіўць, кылі мужык — аторьвіна пасьледнія, праўда, бутылычку найціць ні лянціца. Стыхван — чылавек быў харошый, ты аткрусува-лыся за ім, табе завідывылі.*

АДКРЫВАЦЬ незак. Праганяць плугам баразну, у якую садзяць пры сяўбе бульбу. *Бульбу насеілі у быразну, прісыпыў плугым, а тады аткрывай быразну, каб узной сеіць грядку.* **АДКРЫВАЦЦА незак.** Праганяцца (пра баразну, у якую садзяць пры сяўбе бульбу). *Во ета бырызна аткрываіцца, сейця.* **АДКРЫЦЬ зак.** Прагнаць плугам баразну, у якую садзяць пры сяўбе бульбу. *Вы ня спутыйця, ета я прісыпыў, а буду ехыць — аткрыю быразну, ато вы насеіця: спорціця борызны.* **АДКРЫЦЦА зак.** Прагнацца (пра баразну, у якую садзяць пры сяўбе бульбу). *Сьледуішчыя бырызна аткрыіцца, будзіця сеіць.* **АДКРЫТЫЙ дзеепрым.** *Во ета бырызна аткрыта, сеіць нада, а прікрыта была тэй раз.*

АДКРЭМСАЦЬ, АДКРАМСАЦЬ зак. Адрэзаць ці адламаць з цяжкасцю, неакуратна. *Хлеба аткремсыіць кусок, схваціць і пабег ну пуйдня лётыць па вуліцы. Дзьве палкі аткрімсалі, яны гнілуватя, ня хочуць гарець.* **АДКРЭМСАЦЦА, АДКРАМСАЦЦА зак.** Адрэзацца ці адламацца з цяжкасцю, неакуратна. *Чуць ні пайбулкі аткремсылыся, усяго ні бярі, ты ні зьясі. Што тут аткрімсаіцца ат етыга вокырка, адны косьці асталіся.* **АДКРЭМСАНЫЙ, АДКРАМСАНЫЙ дзеепрым.** *Вун твае аткремсыныя кускі выляюцца, бярі іх і ня трогый булкі. Тама нескылька аткрімсаных палык, рыскалі пунылам.*

АДКСЦІЦЬ зак. перан. іран. Аблаяць, збэсціць. *Пыглядзіш, што атксьціць цябе Андрэўна, так ні абойдзіцца.* **АДКСЦІЦЦА зак.** Выслухаць лаянку. *Во атксьцісься у Зыхаріхі, і табе зразу палехчыіць.* **АДКШЧОНЫЙ дзеепрым.** *Ты ўжо яго ні чыпай, як аткшчоный прідзіць.*

АДКУКАВАЦЬ зак. перан. Наплакацца ўголас. *Што*

Їжо аткукувала Нінка, як пулучыла ціліграм, — Васіль жа пріехый і скызаў, што Аніс пупруўляіцца і скоро выпішыцца.

АДКУМЕЧЫЦЬ, АДКУМЕЧЫЦЦА зак. жарт. Скончыць роздум. Пастой, пастой мінутку, скоро яны аткумечуць, тады будзіць ляхчэй рызгыварывыць. Ня трогый, можа яны і заўтріку і аткумечуцца, а пымішайш — яшчэ нядзелю будуць думыць.

АДКУТЫВАННЕ н. Адкрыванне. Во маё аткутывыньня: юшку дыстала, а нызад зылажыць забыла, увесь дух сыйшоў.

АДНАВЕРНА прысл. Сумленна. Водз за тоя хвалю, што так аднаверна зьдзелый, ні падвёў.

АДНАВЕРНАСЦЬ ж. Сумленнасць. Не, ня столька ў яго аднавернысці, як ты гаворіш, успомні-ка, як ён Пылагеіных падвёў.

АДНАВЕРНЫЙ прым. Сумленны. Хто-хто, а Кузьма быў аднаверный чылавек, калі ўжо што пыбішчаіць, усігда выпыўніць. Памянш. **АДНАВЕРНЕНЬКІЙ**. Мы знаім, што твой зяць аднавернінькій, толька чыйго ета сынка Томка нянчыць.

АДНАГОДАК м. Аднагадовая расліна. Вык — аднагодык, ну другой год ён ня будзіць росыць, узноў сеіць нада.

АДНАЛІШНА прысл. Аднаасобна. У нас адзін толька Пынас жыў ды вайны адналішна.

АДПАЛЫВАННЕ н. Дапамога ў праполцы як вяртанне доўгу за зробленае. Аtpaлывыньня — ні тыкая ўжо большая работа, а ўсё зынята, ні за што другая ня возьмісься.

АДПАЛЫВАЦЬ незак. 1. Палоць ад пэўнай мяжы. Я пычыла атпaлывыць ат лашчынкі. 2. Дапамагаць у праполцы, вяртаючы доўг за зробленае. Што ж ты зьдзелыйш, прідзіцца атпaлывыць, іна пымыгала, прітна дзень работыла. **АДПАЛЫВАЦЦА** незак. Дапамагаць у праполцы, вяртаючы доўг за зробленае. Заўтря я пайду атпaлывыцца. **АДПАЛОЦЬ** зак. 1. Прапалоць ад пэўнай мяжы. Пы ячменю зысідайць трыва, у первыю вочырідзь атпaлі ат кынайкі, тама зябір аж гудзіць. 2. Дапамагчы ў праполцы, вяртаючы доўг за зробленае. Сяньня схадзі ты пыпaлывый, а я атпaлю другім разым. **АДПАЛОЦЦА** зак. Прапалоцца ад пэўнай мяжы. Як ат'етуль атпoліцца, пычысьцеіць, і ячмень скарей пойдзіць росыць. **АДПОЛАТЫЙ** дзеерным. 1. Праполаны ад пэўнай мяжы. Ат кусь-

цікій усьцяж атполыта, чысьцінькыя пышанічка, пысярэд нада прырваць. 2. Праполаны як доўг за зробленае. За вочырідзь зы кароў у мяне атполыта.

АДПЕЦЬ зак. 1. Наспявацца. Ны атправіцільный дзейкі што атпелі ўжо! 2 перан. Выказацца гучна і рэзка. Іна атпяець, што слухыць ні захочыш, баба ішчэ тая. АДПЕЦЦА зак. Наспявацца. Скора свадзьба ў Мыксімёнка, там вы атпііцёся, большая гульня будзіць.

АДПЕЧ зак. перан. Спыніцца (пра пякучы боль). Во атніклá мыя сярэдзіна, круціўся я, круціўся, ніяк ні пйдбярэ места лежч.

АДПЛАКЫВАЦЬ незак. Выплакваць. Я сыбрала сваё горя і стала атплáкывыць.

АДПРАВА ж. Праводзіны. Па-мойму, ну суботу у іх намечына атправа, хадзілі у Бялішчына зваць сваіх.

АДПРАУЛЯНЫЙ дзеепрым. Пасвечаны ў царкве. Сістра пріхадзіла, прінісла атпруўляныя вады, я ліцо памыла і пы хаці пабрызкыла.

АДСАВЕТАЦЬ зак. Адраіць. Хырашо, што Ныталка ацсаветыла ёй такога зяця, во нугурюваліся б, каб узялі. АДСАВЕТАНЫЙ дзеепрым. Мы зразу зьмікіцілі, што ім ацсаветына с Колю з Рыжычонкывым.

АДСАМІЦЦА зак. Знікнуць (пра апетыт). У мяне так: адзін раз пысаміцца, другой раз ацсаміцца, ні прідумыю, што зьела б.

АДСВАДЗЬДЗІЦЦА зак. жарт. Скончыцца (пра вяселле). Ну во, ацсва́дзьбіцца, тады трошку ўрэмя пысвыбаднеіць.

АДСЕДЖЫВАЦЬ, АДСЕДЖЫВАЦЦА незак. перан. Жыць, абыходзіцца. Мы дроў ні куплялі, сваімі ацьседжывылі, буйнейшыя бярэзычкі аткльда́лі к марозым, а паціпнікым тапіліся. Усяк пріхадзілыся, калі нічога жылі, а калі біс куска хлеба ацьседжывыліся. АДСЕДЗЕЦЬ, АДСЕДЗЕЦЦА зак. Пражыць, абысціся. С адною бульбыю ацьседзілі пасьці трі гады, трудна было, дужа трудна. Мы тады ацьседзіліся з выкым ды семім альяльным.

АДСЕЧ зак. Ссячы. Будзіш ехыць ціріз Радкеўшчыну, ацьсякі дзьве алешыны вісокія на лесьвіцу.

АДСКУЧАЦЬ зак. Насумавацца. Ацскуча́ў ён пы сваёй Надзічкі, устреціў сяньня, пріехала з Воршы.

АДСЛАНЯННЕ н. Адыманне засланкі. Ні балыйціся с ацслыняньнім, ня трогыйця заслонкі, ішчэ пулумаіця.

АДСПАСІБКАЦЬ, АДСПАСІБКАЦЦА зак. Надзя-

кавацца. Што ўжо ацспасібкыў Толік: я яго дачок падвёз да горыда. Ці ацспасібкылыся ж Наства куме сваёй?

АДСТАРАСТВАВАЦЬ, АДСТАРАСТВАВАЦЦА зак. Папрацаваць старастам. Ну што ён ацстáрыствывыў: згніў нейдзі і ніводзін чылавек добрым словам ня ўспомніць. Тэй ладна ацстáрыствывыўся, сколько урiда людзям тваріў.

АДСТОЛІВАННЕ н. Разбіранне столі. Ня хочыцца яму у суботу брацца зы ацстолівыньня.

АДСТОЛІВАЦЬ незак. Разбіраць столь. Я зайтра вазьмуся ацстолівыць, сяння у пыль ні палезу. **АДСТОЛІВАЦЦА** незак. Разбірацца (пра столь). Патроху ацстолівыцца, нялоўка выбіраць досткі. **АДСТОЛІЦЬ** зак. Разабраць столь. Адну кватэрку памог, ацстоліў, далшы ніхай самі лезуць. **АДСТОЛІЦЦА** зак. Разабрацца (пра столь). Пыльныя работа, грязныя, алі ж само ні ацстоліцца. **АДСТОЛЕНЫЙ** дзеепрым. Хата ацстоліна і ў клеці рызыбраў, сь сянец нада ськінуць.

АДСТРАПАЛІВАЦЬ незак. Рабіць надзвычайнае. Ого, якой прайдошлівый быў маліц, якіх толька штук ён ні ацстрыпáлівыў.

АДСУНУВАЦЬ незак. Адсоўваць. Я яго ні дзіржала ў руках, ацсúнувыла, яно мне ні нада, тваё семя. **АДСУНУВАЦЦА** незак. Адсоўвацца. Ацсúнувыўся к сьцяне, я ны крайку пыляжу мінутычку, у мяне нічога ня дзелына.

АДСЯВАННІК м. Той, хто адсявае. Ацсьіва́ньнікі трошку пыкыпаліся і ліжаць ны саломі. **АДСЯВАННІЦА** ж. Ідзець наша ацсьіва́ньніца с пустым вядзерцым, кончыла работу.

АДСЯКАЦЬ незак. метаф. Адпрэчваць. Ацсьіка́ць ад двыра балыўнікыў нада, нашто яны тут. **АДСЕЧ** зак. Адпрэчыць. А таго ацсьсеклі, што зладу ніякыга зь ім ні было.

АДТАРКЫВАННІК, АДТОРКЫВАННІК м. Той, хто вынімае затычку, корак. Пыдзяржы лесьвічку, іна слабінька стаіць, хісьнецца — і пыляціць твой аттáркывыньнік. Во атторкывыньнік, пылавіну саломы зь дзіркі выцігнуў і зьлез. **АДТАРКЫВАННІЦА, АДТОРКЫВАННІЦА** ж. Кренка ваюіцца аттáркывыньніца, ні на сьмех узілася. Ідзі пымагі атторкывыньніцы, іна ні дыстаець ды вакенца.

АДТАРКЫВАЦЬ, АДТОРКЫВАЦЬ незак. Вынімаць затычку, корак. Па-мойму, ні нада сяння вакенцы ат-

тáрквыць, вецiр с таго боку прýма ў пуню. Аттoркы-
вый-ка ты свае трыпкi, тутa нiчoгa нý вiднa. АДТАРКЫ-
ВАЦЦА, АДТОРКЫВАЦЦА незак. Вынiмацца (пра за-
тычку, корак). Штo там у цябе нiяк нi аттáрквыiцца?
Пыдажджы, пычынаiць аттoрквыцца, сiчас пысьвятле-
iць. АДТОРНУЦЬ зак. Выняць затычку, корак. Вернa,
цi нý тхoрь пpixадзiў, усю салoму аттoрнуў. АДТОР-
НУЦЦА зак. Выняцца (пра затычку, корак). Пастой,
аттoрнiцца, i ўвiдзiш, айдзе тэя гpаблi стыяць. АДТАР-
КЫВАНЫЙ, АДТОРКЫВАНЫЙ, АДТОРНУТЫЙ дзее-
прым. Цi аттáрквын етa вяршoк, нештa дужa дымнa ў
бани. Меншыя вакенца нi аттoрквынa, я туды дaйжa нi
зыхадзiў. У аттoрнутыя шчэлкi дужa дмець, нaдa узноў
хырашэнькa пaптoркыць.

АДТАПIЦЬ зак. Затапiць (вадой). Кылa лугу баль-
шэй кусoк аттaпiлa, усю нiзiну, нýскoрa высьхнiць. АД-
ТОПЛЕНЫЙ дзеепрым. Айдзе бyлo аттoплiнa, нiчoгa
нiмa, кoй-айдзе ячмeнiны сiдзiць.

АДТРАСКАТАЦЬ, АДТРАСКАТАЦЦА зак. перан.
неадабр. Спынiць балбaтнy, лаянку. Нý ў язык у Лявo-
нiхi, усь б тpiскытáлa i тpискытaлa, калi iнa аттpяско-
чыць, калi яe дyхi нaрвeць. Aднa аттpискытáлyся, сьцiх-
лa, вo бoг дaсьць мiнyтy нý двaрe спaкoйнa пaбyдзiць.

АДТРЫВУШАНЫЙ дзеепрым. Пaбiты ўдaрaмi ў
вyxa. Ён калi нi ўгaмiўцiцa, пoйдзiць аттpивушыный,
хлопцы зь ягo дyрaчыньнa выгынюць.

АДТРЭНЧЫЦЬ зак. 1 эмац. Супaкoiцца пaслa тур-
бoт. Калi вы ўсьядзiцiся нý мiнyткy, нiяк вaс нi аттpэн-
чыць. 2 перан. iрaн. Пaбyдaвaць нýмeлa. Аттpэнчыў
хaтy зь дзiрькымi, штo вaўкi ўлeзyць. АДТРЭНЧЫЦЦА
зак. Супaкoицца пaслa турбoт. Вo калi яны аттpэнчылi-
ся, уцiхaмiрiлiся, aтo ўхoдy нi бyлo. АДТРЭНЧАНЫЙ
дзеепрым. Супaкoены пaслa турбoт. Кaжыцца, пышлa
двoрy аттpэнчыныя, мoжa асьядзiцца нý пyўднa.

АДТУРЫВАЦЬ незак. Адгaняць бeсцыpымoннa, рa-
шyчa. Аттyрiвый скoт сyдa, к кyстaм, aтo кaрoвы сiчaс
aчынуцца ў жыцi.

АДТУШЫВАННЕ н. Тушэннe. Ты iс тaкiм аттyшы-
выньнiм мoжыш кyдy-нeбyдзь жaрiнку ўкiнуць i пыжa-
py нaдзeльиш.

АДУРАВАННIК м. Свaвoльнiк. Нiйдзe мeстa сaбe нi
нaйдyць вaшы aдyрyвáньнiкi, усь гылыгыляць i гылыгы-
ляць. АДУРАВАННIЦА ж. Як вaм нý стыднa, aдyрy-
вáньнiцы, eтык iрзaць, бaбi спaкoю нi дыцiць.

АДУРЫВАЦЬ незак. Адурманьваць. *З малымі ні так лёгка, як ты гаворіш, яны адурываюць балыўствам.* **АДУРЫВАЦЦА** незак. Адурманьвацца. *Не, ні паеду я к ім адурывацца.* **АДУРЫЦЬ** зак. Адурманіць. Адуріла яе хызайства, скыта павін двор: куры, гусі, вуткі,— ёй прыдыхнуць некылі. **АДУРЫЦЦА** зак. Адурманіцца. Я адуріўся і ні знаю, куды йціць, выйшыў г дарогі — віджу: між магілык ляжыць Далецкіі, п'яный, п'яный, толька маркочыць,— ён дужа гарелку піў.

АДУРЭННЕ н. 1. Ненармальнасць у паводзінах. Адуреньня ны цябе нывалілыся ці што, ня можыш па-людзку атвеціць. 2. Немагчымасць уявіць. Адуреньня, ікая твань, дакуль іна будзіць дзіржацца.

АДХАДЗІЦЬ незак. перан. 1. Рабіцца сырым (пра высахлыя рэчы). К вечыру сена атходзіць, яго прыбіраць луччы, ні так трецца. 2. Быць падобным (па характары, уласцівасцях). А разьві атхадзіў ат яго Іванька, ня меншы у чарку зыглядывыў. **АТАЙЦІЦЬ** зак. Зрабіцца падобным (па характары, уласцівасцях). Ні атыйшоў і твой ат Пуўлючонка, точ у точ такеі самы атряха. А разьві далёка атыйшлі Сіргяёнчыкіны хлопцы ац свайго дзядзькі?

АДХВАЧАНЫЙ дзеепрым. перан. Адрэзаны, аддзелены імгненна. Пачулі: зыікытаў, ускачылі ў пуню — ён стаіць кылы рязьніцы, руку дзяржыць, а кроў кап-кап-кап, паліц ныўскысічок атхва́чын.

АДХІСНУЦЬ зак. 1. Расхінуць. Куст я во так атхіснўў, а тама гнязьдзечка, птушуняты голывы зыдзіраюць. 2 перан. Адштурхнуць. Посьлі тае вічарінкі Івана праматхіснўла ат Верычкі.

АДХЛЕХАТАЦЬ зак. перан. 1. Перастаць злавацца. Ці атхліхытала тваё плячэньня, ай усё яшчэ двынаццыць хвытаіць? 2. Перастаць быць у ахвоце (пра свінню). Сьвіньня як атхляхочыць, тады есьць, а так нюхнецць і пойдзіць. **АДХЛЕХАТАЦЦА** зак. Перастаць злавацца. А ніхай пыкіпяціцца, атхляхочыцца і ўніміцца, ці яму упірвіну.

АДХЛУПЛИЙ дзеепрым. Адліплы. Ны атхлўплюю кару скобля ні нада, тыпаром пыткывірнеш — і йна ат'іжджаіць.

АДХЛЯБТЫВАННЕ, АДХЛЕБТЫВАННЕ н. 1. Хлябанне. Прыгані сыбаку зь яго атхляптывыньнім. Січас ты ў мяне палучыш зы атхлётывыньня. 2 перан. іран. Адпіванне. А што ты яму зьдзелыіш зы атхляптывыньня?

Я б ны такая атхлѣптывыньня ні глядзела, узіла б венік ды венікым с хаты шурнула.

АДХЛЯБТЫВАЦЬ, АДХЛЕБТЫВАЦЬ незак. 1. Адпівачь хлябтаючы. Я гляджу, чаго йта поіла меншыіць, а ета сыбака ускакыіць і атхляптывыіць. Мы відзілі, нейкій жоўцінькій сыбачка бегыў, ён і атхлѣптывыў. 2 перан. іран. Адпівачь. Антонька патрошку атхляптывыіць з бутылычкі. Чаго ні наўчыцца, а атхлѣптывыць скоро паймецца. **АДХЛЯБТАЦЬ** зак. 1. Адпіць хлябтаючы. Гырлачык поўнінькій ныліла, пыставіла на ўслоні, атварнулыся ны мінуту к Хрысьціні, а кошка ладна атхліптала і ляжыць на печы, мурлычыць. 2. Адпіць. Няпоўнінькыя бутылычка, ужо атхліптáў, і што йта зычылавек: аж прягніць зы гарелкыю. **АДХЛЯБТАЦА** зак. Напіцца хлябтаючы. Кот атхліптáўся, пашоў і лёг, дайжа ня зьеў усяго. **АДХЛЯБТАНЫЙ** дзеепрым. 1. Адпіты хлябтаннем. Тута пырядышна атхліптáна, вядзерца чуць ня поўныя было. 2. Адпіты. 3 грахвінчыка атхліптáна, тута ня столька астывалыся.

АДХНЫКАЦЬ зак. 1. Перастаць усхліпвачь. Ні ацішыцца, дык я яе атхныкыю: тыкая хыладзіна і вязі яе ў горыд, каб ныкалелыся і зыбалела. 2 эмац. Наблюкацца. Атхныкій Пятрок, на печы ляжыць, усю восінь хадзіў па кусьціках, нагледзіць травы і шыг с касою.

АДХОДЧЫВАТЫЙ прым. Адыходлівы. Ён можыць ух як успыліць, ну ў яго хракір атхоччывытый.

АДХРЫСТЫВАЦЬ незак. Расшпільвачь і расхінаць. Ён усігда кайнерь атхрыстывыіць. **АДХРЫСТЫВАЦА** незак. Расшпільвацца і расхінацца. Такім холыдым нільзя атхрыстывыцца, сразу прастуды пытхваціш, тады кукобся с табою. **АДХРЫСТАЦЬ** зак. 1. Расшпіліць і расхінуць. Дужа яму жарка, атхрістаў грудзі і ходзіць, вогірь. 2 перан. Моцна пабіць. Дрюкым як атхрістаюць, тады ён пойміць, а йначы ды яго ні даходзіць. **АДХРЫСТАЦА** зак. Расшпіліцца і расхінуцца. Гузікі пывырываліся, кайнерь атхрістаўся, і ходзіць як ні ў чом ні бувала. **АДХРЫСТАНЫЙ** дзеепрым. 1. Расшпілены і расхінуты. Бегыюць атхрістáныя, пыпрастуджывыюцца, тады лячы іх. Ідуць, кыйнярі атхрістыны, думыюць, ета дужа красіва. 2. Моцна пабіты. Мы знаім, за што яны атхрістáны, ніхай самі пыхваляюцца.

АДХРЫСЦІЦЬ зак. Перастаць прымаць удзел у хрышчэнні. Куды мне кумою йціць, я сваё атхрысьціла, мае хресьніцы замуж выходзяць. 2 перан. іран. Аблаяць,

збэсціць. Так твоя сьвякрова атхрысьціла Прыкапёнычка, нынісла ны яго чаго зря. 3 перан. Пабіць. Як атхрысьцюць ладна, пачэшуць бакі, тады троху абруzumісься. АДХРЫШЧАНЫЙ, АДХРЫШЧОНЫЙ дзеепрым. 1. Аблаяны, збэшчаны. Ат Матруны любэі пайдзіць атхрышчыныі. Есьлі к Вольгі на вочы пунай, будзіць атхрышчоныі. 2. Пабіты. Яны абоя пырядкым атхрышчыныя уцікалі, нам рысказывылі, ікая ім чэсьць была. Ка мне ён забег ужо атхрышчоныі, яму ладна бакі нымялі. АДХРЫСЦЕМШЫ дзеепрысл. 1. Аблаяўшы, збэсціўшы. Атхрысьцёмшы Пылагу, у тэй канец пышла, там сь кім-то зрэзылыся. 2. Пабіўшы. Атхрысьцёмшы, здароўя вынілі.

АДХУРХУЛЕЦЬ, АДХУРХУЛЕЦЦА зак. 1. Адкіпець. Я паставіла чугунок і забыла пры яго, столька ён атхурхулей, пылавіна вады выкіпіла. Цягні-ка ты чугун, ён дайно атхурхулейся. 2 перан. жарт. Набурчацца. Ого сколько ён атхурхулей за тую свадзьбу: чаго йшла. Дужа мне балышэй страх, кылі Сенька атхурхуліцца, пубурчыць і ўніміцца. АДХУРХУЛЕМШЫ дзеепрысл. Набурчаўшыся. Ні атхурхулёмшы, яго ня дужа куды выпрціш.

АДЦАРАПЫВАННЕ н. Аддрапванне. Ты дзірік ны плашчыку ні надзелый іс сваім аццырапывыньнім.

АДЦАРАПЫВАЦЬ незак. Аддрапваць. Пыглядзі, што ён тамыцька аццырапывыіць. АДЦАРАПЫВАЦЦА незак. Аддрапвацца. Прыкарела цеста, нісколічка ні аццырапывыіцца. АДЦАРАПАЦЬ зак. Аддрапаць. Нічога ты ні аццырапыіш, дайжа ні бяріся. АДЦАРАПАЦЦА зак. Аддрапацца. Можа і аццырапыіцца, паспробый. АДЦАРАПАНЫЙ дзеепрым. Прімяці г загнету аццырапыныя кусочыкі, ніхай ны хаці ні выляюцца.

АДЦАЦКАЦЦА зак. эмац. Навазіцца. Столька зь ім ацццкыліся, а чылавеком ня зьдзелылі.

АДЦЕРАБІЦЬ зак. перан. Выказаць усё. Аццырабіла ім, аццырабіла, што думала, і пышла, а вы рызбёрайціся.

АДЦЕРПЕЦЬ, АДЦЕРПЕЦЦА зак. Нацярпецца. Усяго мы аццццрпілі у сваёй жызьні, войны еткія піріжылі, пыжары, хваціла нам. Дужа нісызнацільный быі Андрей, што аццццрпілыся жонка ат яго.

АДЦІНЦІЦЦА зак. эмац. Нагаварыцца, наплявузгацца. Сяньня вы, наверна, ны нядзелю аццццнціліся, адз заўтріка як селі, дык сонца с абедыў зьвярнула.

АДЦІРАННЕ н. Мыццё бялізны. Ніхай тваё ацццц-

ра́нняя пу́дня пыдажджэць, імянёк абізацільна ды-
рваць нада, каб ні вісеў.

АДЦІРАННІК м. Той, хто мые бялізну. З мушчыны
ня тэй аццїра́ннїк, у яго рукі ні туды служуць. АДЦІ-
РАННІЦА ж. Рышчыла́ся наша аццїра́ннїца, ны ня-
дзелю работы хва́ціць.

АДЦІРАЦЬ незак. Мыць бялізну. Пасьці цэ́лыі дзень
аццїра́ла ўчора, многа ўсякыга бырыхла сыбралыся.
АДЦІРАЦЦА незак. Мыцца (пра бялізну). Само аццї-
ра́цца ня будзіць, рызьвілася, дык кынчай, сколько яму
ў шайкі мякнуць. АДЦІРНУЦЬ зак. Памыць бялізну
ў спешцы. Дзэ́ве рубашкі аццїрну́ла, некылі было ры-
шчы́нацца на большыя. АДЦЕРЦЦА зак. Памыцца (пра
бялізну). Ся́нняя зьдзелю́ю шчолык, судкі пымі́каіць
плацьця, а заўтра ататре́цца. АДЦІРНУЦЦА зак. Па-
мыцца ў спешцы (пра бялізну). Табе ж ня ету́ мі́нуту
нада, цэ́ла будзіць сарочка, калі і заўтра аццїрне́цца.
АДЦІРАНЫЙ, АДЦЕРТЫЙ, АДЦІРНУТЫЙ дзеепрым.
Аццїра́ныя нада на вуліцы ны вярэ́вычку навесіць, ні-
хай сохніць, пакуля пагода. У аццёрты́й рубашкі кры-
сі́вей і́ціць. Усё аццїрну́тыя я пусушыла, ну сундуку
скла́джына.

АДЦОКАЦЬ зак. жарт. На́чалаваць. Ну й аццо́кы-
ла ж ты сваю куму! АДЦОКАЦЦА зак. На́чалавацца.
Бягі скарей, ато ні пасьпе́іця аццо́кыцца. АДЦОКА-
НЫЙ дзеепрым. Блішчыць аццо́кыны́й як медны́й суму-
вар.

АДЦУРБОЛІЦЬ, АДЦУРБОНІЦЬ, АДЦУРБЭНІЦЬ,
АДЦУРБОЛІЦЦА, АДЦУРБОНІЦЦА, АДЦУРБЭНІЦ-
ЦА зак. эмац. На́цячы, налі́цца струменем. Увесь по́гріб
паточын, аццурбо́ліць выда вясно́ю па норкых, хочыш —
поўны́й будзіць сты́яць, уся бульба лясні́ць. Дзі́річка ў
крышы, ці камні́м шы́бнулі, дождж спорны́й, дык ладна
аццурбо́ніла ў кле́ці. Пыпраў вільчы́к, абізацільна пы-
праў, ета да первы́га дажджу, аццурбэ́ніць у пуню, што
ні пыкажы́сься. Сі́час ужо ня трогы́й, як аццурбо́ліцца
с крышы, тады пы́правіш сна́пкі. Ну й ныдае́ў сёлі́та
дождж, кажны́й дзень ільле́ць і ільле́ць, ніяк ні аццурбо-
ні́цца. Ладна ў́ вуглу аццурбэ́нілыся, горька нада крышу
ріма́нцїры́выць.

АДЦЭЛІВАЦЬ, АДЦЭЛІВАЦЦА незак. Пагаджа́-
ца. Аццэ́лівыі́ць даць сала брату, у таго куча дзя́цей, а
дзі́ржаць нічо́га ні дзя́ржыць. Ці аццэ́лівыі́сься ты па-
можч Хурся́нку? АДЦЭЛІЦЬ, АДЦЭЛІЦЦА зак. Пага-

дзіцца. Нешта ні аццэліў Дзімідзёнык пайціць у лісьнікі. Што-то ў лесі здохніць, што ён аццэліўся пыкашывыць у Лістраціхі.

АДЦЮКЫВАННЕ н. Адсяканне лёгкімі ўдарамі сякеры. Бірагіся с аццюкывыньнім, заглядзісься і цяпніш пы пальцых, будзіць тады.

АДЦЮКЫВАЦЬ незак. Адсякаць лёгкімі ўдарамі сякеры. Пычай сучок аццюкывыць, а тапор сьлізь ды ны нагу, ладна, хуць ніглубока пасек. **АДЦЮКЫВАЦЦА** незак. Адсякацца лёгкімі ўдарамі сякеры. Ня дужа яно аццюкывыіцца, тапор езьдзіць пы быках і ўсё. **АДЦЮКАЦЬ**, **АДЦЮКНУЦЬ** зак. Адсячы лёгкімі ўдарамі сякеры. Канцы аццюкый, каб ні буйталіся, ні мішалі, ато прішчэміш у дзьвірах. Пылажы ны калодку, Васіль аццюкніць, будзіш час мурьжыцца с тупым нажом. **АДЦЮКАЦЦА**, **АДЦЮКНУЦЦА** зак. Адсячыся лёгкімі ўдарамі сякеры. Рызмахнуцца тут ні рызмахнесься, а паціхіньку аццюкыіцца, зыкльдай сюда тапор і цюкый. Кладзі, як аццюкніцца, так і ладна, дужа будзіш абмасьлівыць. **АДЦЮКАНЫЙ**, **АДЦЮКНУТЫЙ** дзеепрым. Не, тут ня піліна, тут аццюкына, сьпецна сечына, чуць відны зарубчыкі. Выкінь етыя кончыкі аццюкнутыя, яны нікуды ня пойдуць, ці пыдз загнет пылажы.

АДЦЯРАБЛІВАЦЬ, **АДЦЯРЭБЛІВАЦЬ**, **АДЦЕРАБЛЯЦЬ** незак. Церабіць ад пэўнага месца. Я помню, як ета ўсё было, мы тую вясну аццірэблівылі кусок ляда кылы Аблог. Нечыга тут аццяреблівыць, ніхай ён, етый кусочык, так астаецца. Снычала думылі аццірібляць, а тады махнулі рукою: хваціць і етыга. **АДЦЯРАБЛІВАЦЦА**, **АДЦЯРЭБЛІВАЦЦА**, **АДЦЕРАБЛЯЦЦА** незак. 1. Церабіцца ад пэўнага месца. Што ў вас тут аццірэблівыіцца? Мы тама доўга вазіліся, медлінна аццяреблівылыся ац сасоньніка. Можа патрошку будзіць аццірібляцца, а можа й так астаніцца. 2 перан. Атрасацца. Ета ж ён так ат мурашык аццірэблівыіцца. Дывай яны ат етых мошык аццяреблівыцца. Сколька тут віраб'ёў, глядзі, ны гылаву сядуць, хут ты ат іх аццірібляйся. 3 перан. Адчэплівацца. Ат такога нывяжчывыга нялёгка аццірэблівыцца. Во ўказэя была, як Мікіцёнык ат Полькі аццяреблівыўся. Сьпірва думылі: шуціць, ажно, відзім, ныпрайду чыпляіцца, дывай мы аццірібляцца. **АДЦЕРАБІЦЬ** зак. 1. Выцерабіць ад пэўнага месца. Мы самыя первыя ны Зыбыльшаччы аццірэбілі сабе кусок і пасеілі лён. 2 перан. Выказацца рашуча. Аццірэбіў, аццірэбіў,

што думый, сеў і сядзіць, а вы што хочыця гываріця. 3 перан. Адпрэчыць. Яго нада було даўно ацьцірябіць ат хаты. 4 перан. Пабіць. Яго, знаць, і ў Віхряных ладна ацьцірябілі, гыварілі дзеўкі, што пупала. АДЦЕРАБИЦ-ЦА зак. 1. Выцерабіцца ад пэўнага месца. Каб ацьцірябілыся ад дубовых кустой, хужы ні було б, лён ба ладна вырыс. 2. Выказацца рашуча. Ацьцірябіўся і глядзіць го-гылім: што вы мне зьдзелыіця? 3. Адчапіцца. Чуць мы ацьцірябіліся адзь зічычань. АДЦЯРАБЛІВАНЫЙ, АДЦЯРЭБЛІВАНЫЙ дзеепрым. Цярэблены ад пэўнага месца. Ныўдаку, каб зы шыряёўскаю дарогую было ацьціряблівына. Аттуля, ат кынайкі зы аборычкым, нямнога ацьцяреблівына. АДЦЯРЭБЛЕНЫЙ, АДЦЕРАБЛЕНЫЙ дзеепрым. 1. Выцераблены ад пэўнага месца. Ацьцяреблін пырядышний кусок, толька калі хто рыспахывыць будзіць. Трошку було ацьціряблёна, так яно і асталыся. 2. Пабіты. Стыдна троху було, самі чыпляліся к хлыпцам, ацьцяребліныя пашлі зь вічарінкі. Відна, і сянняя хочуць ацьціряблёныя пабежч.

АДЧАБУРДЭХАЦЬ зак. эмац. 1. Наліць. Во ета аччубурдэхылі: і бочка поўна, і кругом бочкі хуць плавый. 2. Наплёскацца з шумам. Аччубурдэхылі хлопцы ў Вяхре, часы два ні вылазілі. АДЧАБУРДЭХАЦЦА зак. Наплёскацца з шумам. Аччубурдэхыліся малыцы, вылазюць, січас прідуць абедыць.

АДЧАДЗІЦЬ зак. Адкапцець. Лучынкі ўжо даўно аччадзілі, хуць у вайну ськіпалі яшчэ, сьвяціліся.

АДЧАЕННЕ н. Адчайнасць. Ну ў аччаіньня у хлопцыў: с такея вісычыны прыгыюць у нізнакоюму ваду,— а як там корч якей?

АДЧАПЛІВАННЕ н. 1. Адчэпліванне. Ты сы сваім аччаплівыньнім толька большы запутыў вярёўку, цяперя хуць пірізіай яе. 2 перан. Пазбаўленне. Такого аччаплівыньня ён ні паслухыіць.

АДЧАПНОЕ н. Адчэпнае. Пулучыў аччапная і рад. Ну сунулі б аччапного, ніхай ба ні візаўся.

АДЧАРОВЫВАННЕ н. Зняцце чаравання. А ні дуріця вы гылавы ш чуруваньнім і аччаровывыньнім, лухту сапруць, а тады пухтыряюць.

АДЧАРОВЫВАЦЬ незак. Знімаць чараванне. Можа, ён і ўмеў аччаровывыць, хто яго знаіць. АДЧАРОВЫВАЦЦА незак. Знімацца (пра чараванне). Ты самыя луччыя чырайніца, у цябе хырашо чаруіцца і ладна аччаровывыіцца. АДЧАРАВАЦЬ зак. Зняць чараванне. Зу-

чурувала цябе Танічка, і ніхто цяперіцька ні аччаруіць, будзіш зы яе хвостом бегыць, сколько іна захочыць. АДЧАРАВАЦЦА зак. 1. Зняцца (пра чараванне). Каб пышыптала старыя Юста, можа б і аччурува́лыся. 2. Скончыць чараваць. Іна ўжо аччурува́лыся, большы ня хочыць чуруваць. АДЧАРАВАНЫЙ дзеепрым. Прінасіла мне нейкія вады, гываріла: аччурува́ныя,— я выліла.

АДЧАТНІЦЬ, АДЧАТНІЦЦА зак. Намарнецца. Сколько ён уремя ачча́тніў, ня меншы як дзесіць гадоў усё хырліў і хырліў. Пакуля ачча́тніцца чылавек, ныга-рюіцца, мук пріміць.

АДЧУБАСІЦЬ зак. жарт. Паўшчуваць. Цябе Аріна толька устреіць, крепка аччуба́сіць, гываріла, каб толька дыбрацца. АДЧУБАШАНЫЙ дзеепрым. Дай-ка, дай ны цябе пыглядзець, якой ты стаў аччуба́шыный.

АДЧЫКРЫЖЫВАННЕ н. жарт. Хуткае, лёгкае адразанне. Канешня, у цябе красівыя пулучаіцца аччыкрыжывыньня.

АДШАПТЫВАННЕ, АДШЭПТЫВАННЕ н. Лячэнне замовамі. Ні знаю, ці пымыгаіць каму ачша́птывыньня, я бабкым нісколько ня верю. Гаворюць, рожа посьлі ачшэ́птывыньня праходзіць.

АДШАПТЫВАННІК, АДШЭПТЫВАННІК м. Той, хто лечыць замовамі. Раншы часта ачша́птывыньнікыў шукалі, хадзілі, прасілі, дыктароў жа ні было. У Кузьмы дзед быў ачшэ́птывыньнік, старухі к яму часта пріхадзілі. АДШАПТЫВАННІЦА, АДШЭПТЫВАННІЦА ж. С Куліны ікраз тыкая ачша́птывыньніца, як зь мяне: ці йна пашэ́пчыць, ці вецір вайнець — адзін толк. Цяперя ачшэ́птывыньніцым мала хто веріць, раншы к ім часта бегылі.

АДШАПТЫВАЦЬ, АДШЭПТЫВАЦЬ незак. Лячыць замовамі. Адзь зьмяі, бувала, ачша́птывыла Куліна, іна ўмела адзь зьмяі. Нічога яны ачшэ́птывыць ня ўмеюць, усё ета трілюды. АДШАПТАЦЬ зак. 1. Нашаптацца. Ну й ачышпталі вы сянньня, відна, усіх хлопцыў пірбралі. 2. Вылечыць замовамі. Ці паверіш ты, ці не, ну рожу мне ачышпталі Антоніха. АДШАПТАЦЦА зак. Нашаптацца. Ні піржаджэш ты, пакуля яны ачшэ́пчуцца, зыпрігай, дык скарей кончуць. АДШАПТАНЫЙ дзеепрым. 1. Скончаны (пра шэпт). Ці ўсё ў вас ачышптана ай на вечыр троху кінулі? 2. Вылечаны замовамі. Можа ачышптана, а можа сваё ўремя прішло тваёй гылаве выправіцца.

АДШАРАБАНІЦЬ зак. метаф. Адшумець. Крепкій

дождж ачышырба́ніў ноччы, глыбока прымачыў зямлю.

АДШАРАХЫВАЦЬ *незак. перан.* Адпілоўваць, адразаць. *Ці такою пілою ат кымля ачышыра́хывыць?* АДШАРАХЫВАЦЦА *незак.* Адпілоўвацца, адразацца. *Патрошку ж ачышыра́хывыіцца.* АДШАРАХАЦЬ *зак.* Адпілаваць, адрэзаць. *Етыю пілою пакуля ачышыра́хыіш, духу дасіся.* АДШАРАХАЦЦА *зак.* Адпілавацца, адрэзацца. *Ох, зь якім трудом штындарка ачышыра́хылыся.* АДШАРАХАНЫЙ *дзеепрым.* Ого, якая ў цябе палена ачышыра́хына!

АДШАСТЫВАЦЦА *незак.* Адхінацца. *Іна ўсігда во так крутка ачша́стывылыся, як пытахдзіў Арьхіпёнык.*

АДШЛЁПКАЦЬ *зак.* 1. Адшлёпаць, пабіць. *Некыму цябе ачшлёпкыць хырашэ́нка, каб ты ўняўся.* 2. Натупацца па гразі. *На етым дваре пакуля ачшлёпкы́ш, ногі прымякнуць.* АДШЛЁПКАНЫЙ *дзеепрым.* Трошку пы́нішчэў ачшлёпкыны́й, а тады ўзноў зы сваё ўзяўся.

АДШЧЫКАТУРЫВАЦЬ *незак.* 1. Атынкоўваць. *Хырашо хату ачшчыкату́рывыіць, у пазы зыбіваў кыляккі, каб гліна дзіржалыся.* 2. *перан. жарт.* Мазаць, фарбаваць. *Дзеўкі адна адну ачшчыкату́рывыюць, пынаўчыліся мазыцца.* АДШЧЫКАТУРЫВАЦЦА *незак.* 1. Атынкоўвацца. *Як у цябе тут ачшчыкату́рывыіцца, я хачу пыглядзець.* 2. Мазацца, фарбавацца. *Ета Сімчанкова крысавіца усё ачшчыкату́рывылыся.* АДШЧЫКАТУРЫЦЬ *зак.* 1. Атынкаваць. *Абея хаты ачшчыкату́рілі, і прыеднію, і заднію.* 2. Намазаць, пафарбаваць. *Ты яе ачшчыкату́ріла, зьдзелыла як мыладую.* АДШЧЫКАТУРЫЦЦА *зак.* 1. Атынкавацца. *Ачшчыкату́ріцца, дык у хаці хуць якей утул будзіць.* 2. Намазацца, пафарбавацца. *Січас пыглядзім, як нашы крысавіцы ачшчыкату́ріліся.* АДШЧЫКАТУРАНЫЙ *дзеепрым.* 1. Атынкаваны. *Хырашо сыцены ачшчыкату́ріны, відна, што сыпіцыяліст дзелыў.* 2. Намазаны, пафарбаваны. *Так ачшчыкату́ріна, што яе ніхто і ні пызнаіць.*

АДШЫБ *м.* Аддаленасць. *Тама ў іх ачышы́б, ніхто ні заходзіць, ніхто ні буваіць, я кылі зыбягу ны мінутку.*

АДШЫБАННЕ *н.* Адпрэчванне. *Мне многа ўрэмя ны ачышыба́ння етых знакомцыў ні нада, два словы скажу і хваціць.*

АДШЫБАНЫІК *м.* Той, хто адпрэчвае. *Ета ўсё там Нызарёнкыў ачышыба́ньнік ваюіцца.* АДШЫБАНЫІЦА *ж.* Так выстрымлю Анікыныву ачышыба́ньніцу, што іна зырякецца і дзісятыму зыкажыць дурату тваріць.

АДШЫБАЦЬ *незак.* Адпрэчваць. *Нада ачышыба́ць та-*

кую дыбрадзейку ат хаты, каб яе нагі тута ні было. АДШЫБІЦЬ, АДШЫБЦЬ, АДШЫБНУЦЬ зак. Адпрэчыць. Я знаю, як Кыбзінка ат'етуля ачышыбіць. Яго нада ачышыбіць, каб ні цігаўся тута бязь дзела, госьць-то такей. Як ты яго ачышыбнеш, прывылакецца і сядзіць, станіш піракусывыць — глядзіць у рот. АДШЫБЛЕНЫЙ дзеепрым. Ачышбліный ні ачышбліный, а большы тута ні пыйляцца.

АДШЫВАННЕ н. Адпрэчванне. Дужа важна яму заша ачышваньня, ён адзін куды сыбярэцца, туды й пойдзіць.

АЖЫВАННЕ н. Абжыванне. У Стыхвана цяжолыя было ажываньня: куча дзяцей, пакуля узбiліся ны карову, нугурюваліся.

АЖЫВАЦЦА незак. Абжывацца. Трудна нам было ажывацца, выскычылі толькі з душою, помышчы ніаткуля ніякінькія. АЖЫЦЦА зак. Абжыцца. Як ужо ні было, патроху ажыліся, пірамучыліся сколькі гадоў.

АЗОРНА прысл. Прыкметна на выгляд. Якей ён пы натурі, ні знаім, ну як увідзіш, выглядаіць азорна, ладный хлопiц. Выш. ст. пар. АЗАРНЕЙ. Быбарёнык быў азарней, алі іна выбрыла сабе другога.

АЗОРНАСЦЬ ж. Прыкметнасць на выгляд. Хракцірым ладный мушчына і рыбыцяншый, толькі азорнысьці яму ні хвытаіць.

АЗОРНЫЙ прым. Прыкметны на выгляд. Чубук азорный быў мушчына, ну і п'яніца ні пасьледній, ета тожа праўда. Памянш. АЗОРНЕНЬКІЙ. У Мыланкі азорнінькія дзяўчонкі, скоро пывыскакыюць замуж. Выш. ст. пар. АЗАРНЕЙШЫЙ, АЗАРНЕЙШАНЬКІЙ. Ну што вы гаворіця, Кірей быў азарнейшый, чым Піліп. Ну ка-нешня, Адаркін азарнейшынькій хлапчынка.

АКАЗАЦЦА зак. метаф. Выявіцца. Есьлі будзіць якей паднос, ты зынясі ны крiжавую дарогу і зыпалі, ета ім тады акажыцца, — Мільян раз так зьдзелыў, дык тэя бoльшы зырякліся.

АКАЛАЧЫВАЦЬ незак. перан. 1. Атрымліваць. Во й ня ўчыўся дужа, а грошы балшэя акылачывыць. 2 неадабр. Насіць. Айдзе іх акылачывыць цэлый дзень, столькі работы ў дваре, а ім нічога ня рупіць. 3 неадабр. Аббгаць. Ужо ж ба стыдна так усю дзяреўню акылачывыць, дык у яе стыда і ні нучувала.

АКАЛЕЧЫВАЦЬ незак. Рабіць калекам. Не, ня ду-мый, ня будзіш ты мне дзяцей акалечывыць. АКАЛЕЧЫ-

ВАЦЦА незак. Рабіцца калекам. *Чаго яны скрябуцца на ету ліну, акалечывыцца, значь, лезуць.* **АКАЛЕЧЫЦЦА** зак. Зрабіцца калекам. *Акалечыцца нядоўга, а тады і яму біда, і зь ім другая.*

АКАПІРОЎКА ж. Абжыванне. *У іх ны акыпіроўку многа ўрэмя ня пойдзіць.*

АКАПІРОЎШЧЫК м. Той, хто дапамагае абжывацца. *Ім нада хорошы акыпіроўшчык, каб было за што зычаницца.* **АКАПІРОЎШЧЫЦА** ж. Зь яе тыкая акыпіроўшчыца, што пасьледнія паможыць руспусьціць.

АКАЯННІЦА ж. Нягодніца. *Во тут быў сірень, дык іна падойдзіць, публумаіць, публумаіць,— во акыяньніца!*

АКРАПЛЯЦЬ незак. Падлечваць, падмацоўваць. *Нюшка як возьміцца акрпляць, дык саўсім на тэй сьвет загоніць.* **АКРАПЛЯЦЦА** незак. Падлечвацца, падмацоўвацца. *Гыварілі, што Маўрына старуха патрошку акрпляцца.* **АКРАПІЦЬ** зак. Падлячыць, падмацаваць. *Як ты яго акрепіш, кылі пыдзь дзівяноста пыдбіраіцца.* **АКРАПІЦЦА** зак. Падлячыцца, падмацавацца. *Дужа цяжола зіму ліжай, а к васьне акрапіўся.* **АКРЭПЛЕНЫЙ** дзеепрым. *Айдзе ты будзіш акрэплёны, кылі пыліжаць мінуткі некылі.* **АКРАПЁМШЫ** дзеепрым. *Мы відзілі, што ён ходзіць акрапёмшы.*

АКУПІРЫЦЬ зак. Дапамагчы абжыцца. *Дачок ты акўпіріў, сын твой ладна устроіўся, чаго бідуваць.* **АКУПІРЫЦЦА** зак. Абжыцца. *Клімчанковы хлопцы хырашо акўпіріліся, хаты крепкія пыстыўлялі, скыта памнога дзіржаць.* **АКУПІРАНЫЙ** дзеепрым. *Ежылі дзеці акўпіріны, то якой табе клопыт, крошка хлеба ёсьць і затыўка вядзецца патроху.*

АКУРАТНЕЙШЫЙ прым. Больш акуратны. *Анька была куды акуратнейшыя зы цябе, іна б так ня дзельыла.* *Памянш.* **АКУРАТНЕЙШАНЬКІЙ.** *Рысказывый ты, акуратнейшынькій,— такей самыі ніряха, як бацька.*

АКУРАТСТВА н. Акуратнасць. *Якая акура́ства у атрахі? Біз акура́ства на сьвеці ні прыжывеш.*

АКУРАЦІСТЫЙ прым. Акуратны. *Сумусёнык быў акура́цістыі мужык, ні такей апушчэніі, як ты.*

АЛЕШЫНІНА ж. Асобная алешына. *Пару вісокіх алешынін зрэж, будзіць хорошыя лесьвіца.* *Памянш.* **АЛЕШЫНІНКА.** *Ніплахея алешынінкі бяруцца, гадоў за дзесіць ладныя вырыстуць.*

АЛЕ *выкл.* Заклік да руху. Алё ў Каробчына! Сыбра-ліся і алё, ці ні ў Мазыльва кытанулі.

АЛЛЯНЕНЬКІЙ *прым.* памянш. Ільняны. Бувала, выйдуць касцы, рубашкі бялюсінькія альяненькія, аж глядзець хочыцца.

АЛЯГАЦЬ, АЛЯГАЦЦА *незак.* Змяншацца, сыхо-дзіць (пра ўздуцце, пухліну). Разым нешта як пыдапрець пад грудзі, уздуіць, а тады троху-патроху живот алігаіць. Рука кыла локця распухла і ні алігаіцца. АЛЕЖЧ, АЛЕЖЧЦА *зак.* Зменшыцца, сысці (пра ўздуцце, пухлі-ну). Ныўряд ці алягуць калі такея ногі. У мяне толька ны чацьвёртый дзень шчыка аліглася, адз зубой распух-шы была.

АМАЦЬ, АМКАЦЬ *незак.* Есці (у размове з дзецьмі). Коля амыць будзіць, кашка сяньня смянінькыя. Анічка амкыіць, я яшчэ пыдалью крупенькі. АМАЦЦА, АМ-КАЦЦА *незак.* Есціся (у размове з дзецьмі). Як табе, дзетычка, амыіцца, можа яшчэ бульбычкі пыткласьць? Выпі напітычку салодзінькыга, дужа смянінька будзіць амкыцца.

АМІНАЦЬ *незак.* Абмінаць. Тута астаражна амінай, каб зы каток чый-небудзь ні зычапіцца. АМІНУЦЬ *зак.* Абмінуць. Кажыцца, хырашо аптыкаў і неік дзірмку амі-нуў, пыляджу, пыляджу — дзірка сь сянец відна. АМІ-НУТЫЙ *дзеепрым.* Ай-я-яй, аміну́тыя быразёнка, як мы прагледзілі, ні рыспыхалі.

АНБАР *м.* Свіран. Посьлі вайны у наш калхоз анб́ар ісь Пірядніна пірэвязлі. Памянш. АНБАРЫК, АНБАР-ЧЫК. Трошку збоку аць сянец анб́арік стыяў. У нашый дзяреўні адзьдзельна анб́арчыкі ня строілі. Павеліч. АН-БАРЫШЧА. Рызьвялі анб́арішча як канюшню.

АНБАРНЫЙ *прым.* Свірnavы. Эта анб́арныя завесы, такея зыказывылі, каб ніхто ні ўламіўся.

АНИМАЦЬ *незак.* Ахопліваць. Дужа часта гультайства цябе анімаіць, ат етыга й біда.

АНЦЕРАСАВАНЫЙ, АНЦЕРАСОВАНЫЙ *прым.* За-цікаўлены. Етымі гысьцямі Алёна ня дужа аньцірісува-ныя, нашто ёй лішній клопыт у хаці. Каб Сьвірід быў аньцірісовыный, ён ба сам ні адзін раз прібег.

АПАДАЦЬ *незак.* перан. Навальвацца. Буваіць, што ні ш чога ні зь якыга нішчасьця апыдаіць, яго ня жджэш ніаткуля. АПАСЦЬ *зак.* Наваліцца. Дужа грэх чуруваць, што-небудзь ападзець ці на скот, ці ны чылавека.

АПАРОК *м.* Парок (сэрца). У яе даўно прізнаюць

апарок серца. Апарокым серца балела, ат етыга і па-
мёрла.

АПАРЫВАЦЬ *незак.* Знаходзіць, адшукваць. Куды ні
схуюа канхветкі, усюдых малыя апарывуюць, ат іх ху-
вайся і ні схувайся.

АПАСЛЯ 1 прысл. Пасля. Не, яго сьпірва на сходзі
ні было, ён апысьля пыдыйшоў. 2 прыназ. Пасля. Хымча-
нок позна пріцягнуўся, ён апысьля Хведзькі вячэріў, саў-
сім упацёмкых.

АПЛЯВУШАНЫЙ дзеепрым. Удараны аплявухай.
То ўходу сабе ні знаў, вогірім хадзіў, а з Мазылыва па-
шоў аплявўшыный.

АПРАСТАЦЬ *зак. метаф.* Вызваліць. Нешта раз ішоў
ны магільнік Грішка, гаворіць, як іна мяне апрыстаіць,
паеду к сыну. АПРАСТАЦА *зак.* Вызваліцца. Во калі
Нызаріха апрыстаілыся, цягнула горя дык цягнула. АП-
РАСТАНЫЙ дзеепрым. Цяперя яны свабодныя, апрыста-
ныя, к ім на дзікій казе ні пад'едзіш.

АПРАТСТВА *н.* Акуратнасць. Якоя у атрахі апрацтва
будзіць, апрацтва у акуратныга чылавека буваіць.

АПРАЎЛЯЦЬ *незак. метаф.* Апраўдваць. Анішчонык
усё іх піріц стыршыною апруўляіць: яны ні ў чом ні віну-
ваты. АПРАЎЛЯЦА *незак.* Апраўдвацца. Доўга Сызан-
нёнык піряд імі апруўляўся. АПРАВІЦЬ *зак.* Апраўдаць.
Каб ён думыў аправіць Стыляровыга, дык ба ні цягнуў
різіну. АПРАВІЦА *зак.* Апраўдацца. Ён ужо сам ні
знаіць, як піряд імі аправіцца. АПРАЎЛЕНЫЙ дзее-
прым. Ці будзіць, ці ня будзіць апраўліный, ну слова за-
кінуць ба нада.

АПРАЦІЎНЕЦЬ *зак.* Стаць агідным, апрацівець.
Свой чылаvek можыць апраціўніць, што глядзець ны яго
ні захочыцца.

АПСА *ж.* Задышка, астма. Тріхоніха доўга балела
апсыю, дыхыць ні мыгла, пасьледнія ўремя с хаты пась-
ці ні выхадзіла.

АПУСЦІЦЕЛЬ, АПУСЦІЦЕЛЬНИК, АПУШЧЭННИК
м. Неахайнік, нядбайнік, гультай. Раз апусьціцілім зьдзе-
луйся, ніякыга толку зь яго ні дажджэсься. Эта ён пась-
леднія ўремя такім апусьціцільнікым зьдзелыўся, раншы
глядзеў зы сабою. Калі апушчэньнік, ніякія жызьні ня
жджы. АПУСЦІЦЕЛЬНИЦА, АПУШЧЭННИЦА *ж.* Апусь-
ціцільніца ні ў чом пырядку ні нывядзець. І бацька ні
гультай, і матка — прыцыўная баба, а ўрадзілыся апу-
шчэньніца чышчы некуды.

АПУСЦІЦЕЛЬСТВА, АПУШЧЭЛЬСТВА *н.* Неахай-насьць, нядбалства, гультайства. Ці мала я чаго ў жызьні сустрыкала, ну такога апусціцільства відзіць ні пріхадзілыся. Ты напробый-ка прідумыць, каб у нырмальны-га чылавека столька было апушчэльства.

АРАВІШЧА *ж.* павеліч. Вялікі гурт, мноства. У іх людзей аравішча, за дзень нівісь сколько здзелююць.

АРГАНІЗМА *ж.* Арганізм. Мыя арганізма жырныга ні прінімаіць, я толька пы малошному цягну.

АСВЯЖАННЕ *н.* Кананне (звыч. жывёлы). Атвядзіця, ніхай дзеці ны асьвіжання ні глідзяць.

АСВЯЖАЦА *незак.* Канаць (звыч. пра жывёлу). Дужа нялоўка калоў, мучыўся, мучыўся кыбанчык, пакуля стаў асьвіжацца. АСВЯЖЫЦА *зак.* Сканаць (звыч. пра жывёлу). У серца шылым як пупадзеш, зразу асьвяжыцца. Глян-ка ны старога, каб ён там ні асьвяжыўся.

АСЕТНЫЙ *прым.* Асецевы. Асетныя жордычкі стыялі у вугалку, дык некыму спынадыбіліся, ужо німа на месці.

АСЁЛ *м.* перан. асудж. Тупы, упарты чалавек. Памянш. АСЁЛЬЧЫК. Скора другой асёльчык пырдацьцець. Узмацн. АСЛІНА, АСЛЮГА. Як ён, такей асьліна, урадзіўся, зь ім жа зы нядзелю серца парьвеш. Асьлюга ты, асьлюга, хто йта ўжывець с табою. Павеліч. АСЛІШЧА. Я Антона помню: такей быў асьлішча, што ні прідумыць якей. АСЛІЦА *ж.* Ня дужа ету асьліцу пірапреш у чом-нібудзь.

АСІЛІВАЦЬ *незак.* перан. Паланіць (пра траву). Сьвірепка асілівыць, ні прідумыш, сколько я яе вынісла с поля, а йна ўсё прець і прець. АСІЛІЦЬ *зак.* Запаланіць (пра траву). Макріца мудрей асоту, як асіліць, паўлета будзіш палоць.

АСІРАЧАЦЬ *незак.* Рабіць сіратой. Нашто яму асірычаць дзяцей, якей толк зь естыга. АСІРАЧАЦА *незак.* Рабіцца сіратой. Во так і асірычаюцца малыя, тады гарююць ды гурюваць большы некуды.

АСКРОТАЧАК *м.* памянш. Трэска. Сек дровы, аскрэтычык ацскачыў ды ў вока, чуць ня выбіў.

АСЛАБАДЖАЦЬ, АСЛАБАЖДАЦЬ *незак.* Вызваляць. У Вольгі сы здароўім ніважна, як пойдзіць у бальніцу, яе аслыбыджаюць ат работы. Я нібыльшая была, ну хырашо помню, як нас аслыбыждалі. АСЛАБАДЖАЦА, АСЛАБАЖДАЦА *незак.* Вызваляцца. Я на той нядзелі аслыбыджаюся і магу табе паможч кыла пуні,

нада сьпашыць, зіма ніўзадыўзі. Ты аслыбыждайся скарей ды пыбэгім, пакуля ні так жарка, печ сам ніхай дытаплііць. АСЛАБОДЖАНЫЙ, АСЛАБАДЖОНЫЙ, АСЛАБАЖДЖОНЫЙ дзеенрым. Каб я так была ат усяго аслабоджына, як Наста, я б ніякыга горя ні знала. Цімох прісылай пільмо, як наша меснысьць ужо была аслыбаджона. Іна аць цяжолых работ аслыбажджонья.

АСЛАБАДЖЭННЕ, АСЛАБАДЖЭНІЕ, АСЛАБАЖДЗЕННЕ, АСЛАБАЖДЗЕНІЕ н. Вызваленне. Майму далі аслыбаджэньня на трі дні, выпісылі нейкіх таблетык і сказылі узноў пад'ехыць. Што ўжо радывыліся усе, як прішло аслыбаджэнія. Якая яму аслыбаждзэньня, здароў, як бык. Посьлі апірацыі далі аслыбаждзэнія ны пяць дней, як выпісылі.

АСЛАЎЛЯЦЬ незак. Праслаўляць. Ух, як яны сваіх аслыўляюць, кажыцца, луччы людзей на ўсім сьвеці німа. АСЛАЎЛЯЦЦА незак. Праслаўляцца. Пушкой, як прішоў сюда сікрітарём, скоро стаў аслыўляцца. АСЛАВІЦЬ зак. Праславіць. Так аславілі мальца, узнясьлі чуць ні да неба. АСЛАВІЦЦА зак. Праславіцца. Аславіўся Міхалка на ўсю акругу, у акрузі ж ні было такога чылавека: чужую сям'ю гудуваў.

АСПІРЫНІНА ж. Таблетка аспірыну. А ты прыглыці на́ныч аспірініну, а то й дзьве, далжно прайціць, ты прістыў ны балоці. Памянш. АСПІРЫНІНКА. Прі прастудзі аспірінінкі пымыгаюць.

АСТАНАЎЛЯЦЬ незак. Спыняць. Вязём мы сучча, лісьнікі нас астыныўляюць, пыглядзелі, пыглядзелі, нічога ні сказылі. АСТАНАЎЛЯЦЦА незак. 1. Спыняцца. Мы й ня думылі астыныўляцца. 2. Застойвацца. Тама нізіна, дык астыныўлялысь выда, бацька парыў кынавы, як пальлём тою вадою, у падойму бруквіна.

АСТАРАНЯЦЬ незак. Адхіляць ад удзелу. Пакуля хлопцы ні пыдрасьлі, ён нас ат усяго астырыняў. АСТАРАНЯЦЦА незак. 1. Ухіляцца ад удзелу. Ён сам ня хочыць умешывыцца, астырыняіцца ат усяго. 2. Саступаць убок. Астырыняўся ім з дарогі, відзіш, якея вогірі сідзяць. АСТАРАНІЦЬ зак. Адхіліць ад удзелу. Хацеў астыраніць нас ад гумна, а мы зывязьлі сваё жыта і склалі. АСТАРАНІЦЦА зак. 1. Ухіліцца ад удзелу. Калі якей гвалт спруўляюць, я ўсігда астыранюся. 2. Саступіць убок. Ніхай прыжджаюць, астыраніся г боку.

АСТРУЖКА ж. Стружка. Пыдмітай астру́жкі г загнету, я пёч заўтра рыстаплю, яны сухенічкія. Памянш.

АСТРУЖАЧКА. Ну што, ці мякка кычацца ў астрўжыч-
кых?

АСТУДЖАЦЬ незак. 1. Ахалоджваць. Чугуны у сенцы
пыстаў астуджаць. 2. перан. Супакойваць. Бувала, як
рыськініца, гатоў удариць, а Варычка яго астуджала.
АСТУДЖАЦЦА незак. 1. Ахалоджвацца. У пыліваных
міських іда няскора астуджаіцца. 2. Супакойвацца. Як
успыхніць, як усхваціцца, кажыцца, гатоў горла піра-
грызьць, а тады астуджаіцца. **АСТУДЗЁМШЫ** дзее-
прысл. 1. Ахаладзіўшы. Студзі, ні астудзёмшы есьць ня
будзіш. 2. Супакоіўшы, супакоіўшыся. Рузуверь яго асту-
дзёмшы. К нам ён прібег ужо астудзёмшы.

АСУЖДЖОНЫЙ дзеепрым. Асуджаны. Ці ты ня чу-
ла, Мікілаіў жа сын асужджоный, трі гады пулучыў.

АСЦЕРВЯНЕННЕ н. Раззлаванасць да страты сама-
валодання. Як найдзіць асьцірвяненьня, тады ні знаіць
і ня помніць, што тваріць.

АСЦЕРВЯНЕЦЬ, АСЦЕРВЯНЕЦЦА зак. Раззлава-
цца да страты самавалодання. Як пымянулі Айдзея, дык
ён ні расьсердзіўся, а пряма асьцірвянеў, чуць біцца ня
кінуўся к нам. Мне ён ня дужа страшын, кылі ў асьцір-
вянеіцца, я ні такіх вогіріў відзіў. **АСЦЕРВЯНЕЛЫЙ**
дзеепрым. Убег у хату асьцірвянелый: айдзе тэй кыран-
дыш?

АСЫПАЦЬ незак. перан. Нападаць у мностве (пра
насякомых, птушак). Вадні сталі асыпаць скот, каровы
места нійдзе ні находзяць, у ваду зылазіюць. **АСЫПАЦЬ**
зак. Напасці ў мностве (пра насякомых, птушак). Як
асьіплюць куры ячмень, спасэнія німа. **АСЫПАНЫЙ**
дзеепрым. Што хрушчоў сёліта, малінькыя бярэзычка
стаіць асьіпыныя.

АСЯВАННЕ н. Вялікія пасевы. Пряма бязьмерныя
асіва́ньня, хырашо, калі пагода пыдладзіць убіраць.

АСЯВАЦЬ незак. Займаць пад пасевы. Наш кылгас
дужа большэя плошчыдзі асіва́іць. **АСЯВАЦЦА** незак.
Займацца пад пасевы. Вы б толькі увідзілі, сколька у іх
пышаніцы асіва́іцца. **АСЕЯЦЬ** зак. Заняць пад пасевы.
Сёліта кругом асеілі ячменю, і ўрыжай харошый, куды
яго дзіваць будуць. **АСЕЯЦЦА** зак. Заняцца пад пасевы.
Асеілыся на трі гряды гуркоў, яны зырадзілі, хуць азя-
ліся ат іх. **АСЕЯНЫЙ** дзеепрым. Столька поля асеіна
жытым, што ня згледзіцца.

АСЯДАЦЦА незак. перан. Сунімацца, супакойвацца.

Ці яны думыюць асідáцца, етыя балыўнікі, ці на іх узноў бізунчык нада?

АТАБРАТЫЙ дзеепрым. 1. Адабраны, забраны сілай. Атыбра́тым ножычкым ні напользы́сься, січаж жа аддай. 2. Адабраны, выбраны. У мяне вун карзінка атыбра́тых яблык стаіць, сын у мех.

АТАПРЭЛЫЙ прым. Адсталы пад уздзеяннем вільгаці. Атапрелы́я кыра атвалі́цца, такая дзері́ва слабыя, хата доўга ні прыстаіць.

АТАРВЫВАЦЬ незак. метаф. 1. Выбіраць (час). Сістра цяжолá ліжала, а тутá свы́я работа азі́ляіць, ну я атáрвы́вила ў́ремя, бегыла туды. 2. Убіраць урыўкамі (ураджай). То ў́раньні, то ў́вечы́рі атáрвы́выю і́чмянёк. **АТАРВАЦЬ** зак. 1. Выбраць (час). Ты як-небудзь атарь-ві ў́ремя, зьбегый пыгладзі, як яны тама. 2. Убраць урыўкамі (ураджай). Як рані́нька выйдзі́ш сь сяром, вун ско́лька атарьвеш.

АТАТКАЦЬ зак. Наткаць. Мы сы Даркыю разым ткалі, іна пымыгла нырядзіць, а ўжо Хведзьку я атытkáла сы свайго. **АТАТКАЦА** зак. 1. Скончыць ткаць. Няско́ра ты ататкесься і́с тако́ю работыю. 2. Наткацца. Як ла́дна ататке́цца, я атрежу кусок пылытна. **АТАТКАНЫЙ** дзеепрым. Снувала я восім губык, пылаві́на атытkáна, а калі кончу — ні знаю.

АТАТУРЫВАННЕ н. Суцішанне. Ня дужа яны хочуць пынімаць тваё атату́ривы́ння.

АТАТУРЫВАЦЬ незак. Суцішаць. Ты малых патроху атату́ривый, ні дывай руспуска́цца. **АТАТУРЫВАЦА** незак. Суцішацца. Не́кылі мне атату́ривы́цца, усюдых адна, усё дагледзіць нада, прыбраць. **АТАТУРЫЦЬ** зак. Суцішыць. Жарою у ваду ці к вадзе скот нада сыбраць, атату́ріць. **АТАТУРЫЦА** зак. Суцішыцца. Села, атату́рі́лыся і сяджу, ня думыю, ско́лька нядзелыныга. **АТАТУРАНЫЙ** дзеепрым. Сядзіць атату́ріны́я, рызвыжаіць: посьлі́зайт́рі́га мае па́д'едуць, у горы́д зьбегыюць.

АТАХОЦІЦА зак. Перастаць хацець. Еў, пакулі́цька атахоці́ўся, пыныраві́ўся кулеш.

АТВАДЗЯНЕЦЬ зак. Стаць вадзяністым. Дыстаў бульбу і пыставіў ны загнеці, іна атвыдзя́ніла, у рот ні ўзяць: нісмашненны́я стала.

АТВАШАПРУДНІЧАЦЬ, АТВАШАПРУДНІЧАЦА зак. Перастаць выхваляцца, вычвараць. Во пыгладзі́ш, як яны ско́ра атвышапрудні́чыюць, што і́х ня чутна ста-

ніць. А пастой, пройдзіць трошку ўрэмь, і Сільчанёнык атвышапрўднічыіцца.

АТВЕСІСТЫЙ прым. эмац. Цяжкі. Ішоў па вуліцы Гыпанёнык сагнуўшы, атвесістыя торба зы плічамі, нечыга цяжолыга ныкладжына.

АТВЕШЫВАЦЦА незак. Адвісаць. Во як сучча зь яблыкымі атвешывыіцца, патпorkі нада ставіць. АТВЕСІЦЦА зак. Адвіснуць. Пацсоніцы атвесіліся ны ўсяму гароду, кружэлкі бальшэя-бальшэя.

АТВІЛІНА ж. Развіліна. Нада було б атвіліну аткрышы атпіліць, ато буря ўсходзіцца, рашчэпіць, і йна грохніцца, наб'ець шыхвір. Памянш. АТВІЛІНКА. Падрэж ніжнія сучкі ды атвілінык, а вышы ніхай растуць, красівья макушка палучыцца.

АТ'ЕЗДЖЫЙ м. Той, хто ад'язджае. Айдзе твой ат'ежджый, я хацела пірідаць сваім у горыд нібальшэй вузляок.

АТ'ЕЗДЗІЦЬ зак. метаф. Адчувальна адлупцаваць. Яго каб вожкымі ладна ат'езьдзіў, тады б ён пыняў і бацькыва, і маткіна слова.

АТЛАЛАХАЦЬ, АТЛАЛАХКАЦЬ, АТЛАЛАХАЦЦА, АТЛАЛАХКАЦЦА зак. эмац. Спыніць балбатню. Атлыла́хылі за дзень дык атлыла́хылі, зь ізыкамі ны мінутку ні сьціхалі. Няскора яны атлыла́хкыюць, усяго два часы як сыйшліся. Во слава богу атлыла́хыліся, рызыйшліся. Пыдажджы ўжо, можа, як-небудзь атлыла́хкыюцца.

АТЛАНДЗЕРКА ж. Гультайка. Прідумыць нілізя, у каго іна такую атлándзіркыю урадзілыся.

АТЛАНКА ж. Здаровая гультаяватая жанчына. Во ходзіць атлáнка, пад ёю зімля дрыжыць.

АТЛЕЖАЦЬ, АТЛЯЖАЦЬ зак. 1. Праляжаць доўгі час, наляжацца. Быракі цьвёрдыя, цьвёрдыя, сваё яны атлежылі; ніхай варюцца, рызв́аріюцца — і цьвёрдыя. Атліжáў мой хворыст у лашчынкі, аж пычарней. 2. Пашкодзіць з прычыны ляжання. Хвырасьціны паськідывый с травы, ато яны атлежуць атаву. Зелья було нываліна кучымі, атліжáла клевір.

АТЛЕСКАТАЦЬ, АТЛЕСКАТАЦЦА зак. перан. асудж. Адбалбатаць. Ай-я-яй, што йна атліскытáла, усім слухыць ныдаела. Мутруноўніна няскора атляскочыцца, ішчэ нідáўна зывілася. АТЛЕСКАТАНЫЙ дзеепрым. Ці ўсё атліскытáна?

АТЛЁТКА ж. Прайдзісветка. Якея яны абея атлёткі —

ні привядзі бог, на іх прями вока гаріць і ўсё хыдаром ходзіць.

АТЛІШАННЕ н. Пазбаўленне права. *Прышлі і гаворюць: вот вам запісына атлішанья ат усяго хызьяства і высылка, сыбірайціся.*

АТЛІШАЦЬ незак. Пазбаўляць права. *Ікая ў яе жызьня, кылі нявестка атлішаіць ат усяго.* **АТЛІШАЦЦА** незак. Пазбаўляцца права. *Я ўжо сьма атлішаюся ат хызьяства, ніхай рыспыріджаюцца, як хочуць.* **АТЛІШЫЦЬ** зак. Пазбавіць права. *Дзядзька нас атлішыў, адну кладушычку даў ну гумне.* **АТЛІШЫЦЦА** зак. Пазбавіцца права. *Ну яе, с такою жызьнію, тута скоро ат хаты атлішысься.* **АТЛІШОНЫЙ** дзеепрым. *Што ты ходзіш усё рыўна як атлішоны ат усяго на сьвеці.* **АТЛІШОМШЫ** дзеепрysl. *Я ўжо атлішомшы і ат печы, і ат скыта, яны самі са ўсім рыспырядык вядуць.*

АТЛЫН м. Увільванне. *Ета ж во такей атлын, каб нічога ня дзельць у дваре.*

АТЛЮБАВАЦЦА зак. Налюбавацца. *Атлюбуваўся сваёю ухажоркою, большы ня бегыць. Хату пыставілі — атлюбувацца.*

АТЛЯПІЦЬ зак. метаф. Пабіць без жалю. *Пу вушах як атлепоць, тады будзіш знаць, ці нада пыдлізаць к чужой кынпаніі, ці не.*

АТЛЯЧЫЦЬ зак. 1. Доўга палячыць. *Што ўжо атлячылі свайго мальца, куды толька ня кідыліся.* 2. Спыніць лячэнне. *Атлячыў, дос, большы нікуды ні пывязу.* **АТЛЯЧЫЦЦА** зак. Спыніць лячэнне сябе. *Атлячыліся, ужо ня езьдзюць пы бальніцых.* **АТЛЕЧАНЫЙ** дзеепрым. *Калі й атлечыныя, дык што, хваціць зь яе, наездзілыся.* **АТЛЯЧОМШЫ** дзеепрysl. *Большэя расходы пынясьлі, атлячомшы Сыцёпычку.*

АТМАДЗЕЦЬ, АТМАДЗЕЦЦА зак. Скончыць пражыванне, жыццё ў неспрыяльных умовах. *Ну во, атмадзела тут старыя Праскоўя, зыбраў сын к сабе, учора ны машыні прііжджаў. Сьма іна ні знаіць, як ёй і айдзе прідзіцца атмадзецца.*

АТМАЛАЦІЦЬ зак. метаф. Моцна пабіць. *Рысказы-вылі, што ўчора Пылагеіхіныга мальца ладна атмылацілі кылы рыкі.* **АТМАЛАЦІЦЦА** зак. Моцна пабіцца. *Зы нішто зы ніякыя так атмылаціліся!* **АТМАЛОЧАНЫЙ** дзеепрым. *Сяньня яны так ня бойдуцца, пойдуць атмалочычыя, у іх на ета ажно плечы чэшуцца.* **АТМАЛАЦЕМШЫ**

дзеєприсл. Ныўряд, каб яны ні атмылацёмшы вывірнуліся.

АТМАЦЮГАЦЬ зак. Налаяць матам. Будзіць улазіць ні ў сваё дзела, яго ні так атмуцюгаюць. **АТМАЦЮГАЦЦА** зак. Налаяцца матам. Пріскачыў, атмуцюгаўся і пабег нызад, ні знаю, што ён тама вытвыряў. **АТМАЦЮГАНЫЙ** дзеєпрым. Стыяў атмуцюганый спусьціўшы гылаву, стыдна было як цюціку.

АТМАЯЧЫВАННЕ н. Адмаўленне. А чуў я Міхеіва атмыячывыньня, па ём у ступі туўкачом ні пупадзеш.

АТМАЯЧЫВАЦЦА незак. Адмаўляцца. Я прасіў, ён усё атмыячывыўся: німа, німа, — а я знаю, што грошы ў яго хуць лупатыю грябі. **АТМАЯЧЫЦЦА** зак. Адмовіцца. Эта цьвёрда, што ён тріпануў, а скажы — атмыячыцца: я нікоміньку нічога ні гываріў.

АТМУЗДЫЧЫЦЬ зак. метаф. 1. Закончыць размову, не дасягнуўшы ўзаемаразумення. Пат поўныч толька атмуздычылі, усё пры вайну пра тую гыварілі. 2. Моцна пабіць. Як атмуздычуць хырашэнька, тады будзіця знаць, ці лезыць у чужога дзела, ці ні нада. **АТМУЗДЫЧЫЦЦА** зак. 1. Закончыць размову, не дасягнуўшы ўзаемаразумення. Ні знаю, калі яны атмуздычыліся, я пашоў зы каровымі. 2. Моцна пабіцца. За што йта суседзі атмуздычыліся так? **АТМУЗДЫЧАНЫЙ** дзеєпрым. 1. Закончаны (пра размову без узаемаразумення). Ні прідумыць, калі ў іх усё будзіць атмуздычына. 2. Моцна пабіты. Пойдзіць атмуздычыны і з яго хвабрысьцю, будзіць знаць, як дуракоў рызбыранівыць.

АТМУШТРАВАЦЬ зак. Вымуштраваць. Ты яго як атмуштрўіш, ён зразу наўчыцца усё дзельць. **АТМУШТРАВАЦЦА** зак. Вымуштравацца. Паедзь, зьездзі, атмуштрўісься, дык скоро нызад прікоціш. **АТМУШТРАВАНЫЙ** дзеєпрым. Крепка Піліпёнык атмуштруваны, будзіць знаць, як у іхныя рукі пупыдацца.

АТМЯЖДЖУРЫЦЬ зак. эмац. Надаваць моцных кухталёў. Самі зыдраліся, дык іх, як дуракоў якіх, атмяжджўрілі, а тады пусьцілі. **АТМЯЖДЖУРАНЫЙ** дзеєпрым. Доўга сьміяліся, як Цімошка бег атмяжджўріны і крічай: будзіць вам, будзіць вам!

АТМЯКАННЕ н. Адмочванне. Пылажыла плацьця у атміканьня, яно зынасілыся, зынасілыся, ніхай хырашэнька пытмікаць.

АТМЯКНУЦЬ зак. Вымакнуць. Плыхая зіма, то аттаніць, то замерзьніць, жыта містамі атмьякла.

АТМЯТЛЯЦЬ зак. Абкідаць ніткамі. *Во зь естыга краю атмітляй, а там пыглядзім.* **АТМЯТЛЯЦЦА** зак. Абкідацца ніткамі. *Скарей кынчай, ждаць некылі, як атмітляіцца, так і ладна.* **АТМЯТЛЯНЫЙ** дзеепрым. *Ня дужа сьпецна атмітляна, можна б акуратней здзелыць.*

АТНАШЫВАЦЬ незак. Адносіць. *Я іх у лесі відзіў: Трахім сек хворысьця, а іна атнашывыла г дарогі, у кучу склыдала.* **АТНАШЫВАЦЦА** незак. Адносіцца. *Нешта ў цябе слаба паплецінкі атнашывыюцца, можа ты дренна пызаўтрікыў.* **АТНАШЫВАНЫЙ** дзеепрым. *Вун куча атнашывыныя саломы.*

АТНЕЖНІЧАЦЬ, АТНЕЖНІЧАЦЦА зак. Перастаць выяўляць пяшчоты, песціцца. *Яе мыладэя атнежнічылі, пашлі рызвадзіцца,— усё хвастылыся: зяць, зяць, а ён і ны быгаства ні пыглядзеў. А скоро атнежнічыюцца, раздругей ні ўладзіць зваріць — і зубурчыць, як старэй ны Марью бубнеў.* **АТНЕЖЫЦЬ** зак. Напялегаваць. *Кусьцючыха атнежыла сваіх дзяўчонок большы некуды.* **АТНЕЖЫЦЦА** зак. Напялегавацца. *Атнежыліся, хваціць, ідзіця сена рыськідаць.*

АТНЕКУЛЯ, АТНЕКУЛІЦЬКА прысл. Аднекуль. *Прывязьлі атнекуля рябых кароў у калхоз, ні знаю, аткуліцька.* *Явіліся ўчора атнекуліцька грязныя, зыляпыныя, доўга чысьціліся пыт павецьцю.*

АТО зл. Бо, іначай. *Ня лезь, ато звалісься, гнітанесься. Успакойся, ато палучыш. Прыбірай сяно, ато нымякніць.*

АТОПАЧАК м. памянш. Зношаны лапаць. *Бувала, атопычкі найдзіш, пыткывірзіш як-небудзь і бірагеш, каб на вуліцу выскычыць.*

АТРАЗАРАЦЦА зак. метаф. Перастаць бушаваць, вычвараць. *Сьпіць твой Дрызьдзянок, атрузурайся ўчора у Жыріцяне ны вічарінкі.*

АТРАЎЛІВАЦЬ незак. метаф. Прыводзіць ва ўзбуджаны стан. *Як возьміцца верзьць, усіх атраўлівыў, німала пра што трілюдзіў.*

АТРАШЛІВЫЙ прым. Неахайны. *Айдзе ў яго акуратнысьць, атрашлівыў чылазек, зы сабою ні прыбарець.* *Памянш. АТРАШЛІВЕНЬКІЙ.* *Дзевычка нічога, трошку атрашлівінькыя, ні прійчыла матка к пырядку з мальства.*

АТРАШЫШЧА м. і ж. павеліч. Нядбайная, неахайная асоба. *Якей жа ён атрашышча, у баню — і то вупруўляй, ня хочыць сьцігацца.*

АТРУБЛІВАЦЬ незак. метаф. Затлумліваць. *Пуду-*

рісь-ка нядзелю ў нядзелю, калі ён за дзень цябе атрублівыіць. АТРУБІЦЬ зак. Затлуміць. Яны мяне атрубілісяння: тоя дай, етыга ні хачу, адзін б'еца, другой шчып-ліца,— а ніхай іх, ніхай. АТРУБЛЕНЫЙ дзеепрым. Нікуды я ні пайду, у мяне гылыва атрубліна. АТРУБЁМ-ШЫ дзеепрысл. У мяне ўжо духі атрубёмшы ат вашыга зыку.

АТРУМЗАЦЬ зак. Наплакацца. І столька ён атрём-зыў пы цітрадкі, а ніхай ба йна згарела! АТРУМЗАЦЦА зак. Перастаць плакаць. Ці ты атрёмзылыся ай яшчэ трошку пахныкыіш?

АТРУТНІК м. эмац. Дакучлівая асоба. Атрўтнікі малыцы, яны табе такога ныпяюць, што вушы пывянуць. Памянш. АТРУТНІЧАК. Ах, атрўтнічык, ты як бальшэй пычынаіш заігрывыць. АТРУТНІЦА ж. Ну ў атрўтніца, ну ў атлётка, чаго іна толька ні выпрідўмывыіць.

АТРУТНЯЦЬ незак. эмац. Дакучліва дапякаць. Ён сваімі дурамі атрутняіць ёй жызьню. АТРУТНІЦЬ зак. Дакучліва дапячы. Эта нячыстыя сіла, ён каго хочыш атрўтніць, да вумапымрачэнія дывядзець.

АТРУХАЦЬ зак. 1. Перастаць рохкаць. Атрўхыў мой пырасёнычык, німа ўжо, усё мяне сустрыкаў, як іду: рюх-рюх-рюх. 2 перан. Перастаць грубіяніць. Атрўхыіш, яй-богу, атрўхыіш, як дрючына пы сьпіне паходзіць. АТРУХАЦЦА зак. Перастаць грубіяніць. Я знаю, што дзельцы, у мяне атрўхыіца, зылатэй маліц станіць.

АТРУЦІШЧА м. і ж. перан. Невыносная асоба. Ну ў атрўцішча Цімох, чаго толька зь яго ні вытвыряіца. Ой, атрўцішча дзейка, пупадзеца каму-то цаца.

АТРЫГ м. метаф. Успамін. Як пашлі ны вайну, худзь ба якей атрыг быў, ні слуху ні духу ні пры аднаго. Ніхай ім атрыгу ня будзіць, такім харошым.

АТРЭЎЦЬ зак. 1. Нарыкацца. Пашлі на свадзьбу, зугуляліся, атрїўла карова нядоіныя. 2 перан. Наплакацца ўголас. Як паехыў, яны атряўлі, а што дывтырялі ны яго кажнінькій дзень, ніхай успомнюць.

АТ'ЮШЫВАЦЦА незак. Пазбаўляцца турбот, супаківацца. Пычынаіць Хоўрін сын ат'юшывыіца. АТ'ЮШЫЦЦА зак. Пазбавіцца турбот, супакоіцца. Ну хваліць богу, і быгацькыіцы ат'юшыліся, ато ўсё бегылі зыхаковыя. АТ'ЮШАНЫЙ дзеепрым. Ішоў ён нідаўна ат'юшыный.

АТ'ЯЗДЖАННЕ н. 1. Ад'езд. Яны ніяк ні даждуцца Сямёнывыга ат'іжджання. 2. Адсоўванне. Ныдаела мне

ета ат'їжджання, нада доўгім гваздом прібіць планку.

АЎСЯННІК м. Аўсянішча. Пыхалі пидряд і аўсяньнік, і пшэнішча. Памяни. **АЎСЯННІЧАК**. Во як аўсяньнічык мінеш, варочый трошку ўлева і йдзі пряма.

АЎЦЮШКА ж. Трава на корм. Тута сеілі нейкыю айццюшку, далі ўсім пы палоскі.

АХАЙНА прысл. Акуратна, чыста. У Домніных дачок ахайна ў хаці. Іна ахайна вядзець хызяйства.

АХАЙСТВА н. Акуратнасць, чысціня. Ахайства тады, калі кажный сьлядзіць зы пярядкым і сам зы сабою глядзіць як нада.

АХАПЛІВАЦЬ незак. Ахопліваць. Зайдзіш у тэя кусты — ні пралезьць, сонца ня відна, ажно страх ахаплівыіць. **АХАПЛІВАЦА** незак. Ахоплівацца. Як хырашо ў цябе ў хаці, грубычка топіцца, зразу ціплатою ахаплівыісься.

АХВАТЫВАЦЬ незак. перан. Здабываць, атрымліваць. Такей прайдоха, што сьвет ня відзіў, у любым дзелі умеіць ахватывыць рублі. **АХВАТЫВАЦА** незак. Здабывацца, атрымлівацца. Ня бойся, ён ні ў чом ні зівайць, ня тоя, дык другая у яго ўсігда ахватывыіцца. **АХВАЦІЦЬ** зак. Здабыць, атрымаць. Ні прымінаіць, каб ахваціць капейку, нійдзе ня ўпусьціць. **АХВАЦІЦА** зак. 1. Спахапіцца. Ня адну мінутычку атыйшла, падбегла к калёсым, ахвацілыся — німа кашолычкі. 2. Здабыцца, атрымацца. Ні так многа, ну па сотні ў іх ахвацілыся. **АХВАЧАНЫЙ** дзеепрым. Ня дужа ў іх многа ахвачына. **АХВАЦЁМШЫ** дзеепрысл. Чаго ні зыдывацца, ахвацёмшы кучу грошы.

АХВІЦЭРША, АХВІЦЭРШАЯ ж. Жонка афіцэра. Пріехала іх ахвіцэрша зь дзіцямі, усё лета тут будуць аддыхаць. Я дзяўчонкыю была, подрысьнім, матка пашлець мылако прыдываць у горыд, патходзіць ахвіцэршыя су служанкыю і купляюць.

АХВІЦЭРЫЦЬ незак. жарт. Служыць афіцэрам. Чулі, чулі, што твае абоя ахвіцэрюць. **АХВІЦЭРЫЦА** незак. Служыцца афіцэрам. Як табе ахвіцэріцца, можа скоро па зьвёздычкі дыбавюць?

АХОЦІЦА незак. Мець ахвоту. У сылдаты ён іціць ахоціцца, ато ні бяруць і ні бяруць, гаворіць, ацслужу, тады будзіць відней.

АЦАНЯЦЬ незак. Цаніць, ацэньваць. Ня ўмела іна Шуріка ацыняць, такей чылавек, і хызяйлівый, і уважыцільный, ці ён калі злаіўся, ці слова плахоя скызаў.

АЩЕЧАСТВА н. Імя па бацьку. *Ён дужа культурный, усягда пы ащечыству завець Праскоўіну дачку.*

АЧУМАЧЫВАННЕ н. Адурманьванне, затлумліванне. *Кажный дзень адно і тоя, тлум і тлум, хваціла зь мяне ачумачывыньня.*

АЧУМАЧЫВАННІК м. Той, хто адурманьвае, затлумлівае. *Са ўсіх бакоў як возьмуцца ачумачывыньнікі, зы мінуту задурюць.* **АЧУМАЧЫВАННІЦА** ж. Як нылаю бакі етым ачумачывыньніцым, яны зыракуцца дурату сыпысаць.

АЧУМАЧЫВАЦЬ незак. Адурманьваць, затлумліваць. *Як узяліся яго ачумачывыць, ні знаў, у якой бок круціцца, АЧУМАЧЫВАЦЦА* незак. Адурманьвацца, затлумлівацца. *Ці ты ац сваіх унукыў ні ачумачывыісься яшчэ?* **АЧУМАЧЫЦЬ** зак. Адурманіць, затлуміць. *Дуратою сваёю ачумачылі мяне, ажно ня помню, што куды пылажыла.* **АЧУМАЧЫЦЦА** зак. Адурманіцца, затлуміцца. *Каб ты пыбыла зь імі, сколька я, ты б ні так ачумачылыся.* **АЧУМАЧАНЫЙ** дзеепрым. *Выйшла аттуля во с такою ачумачыныю гылавою, ні прідумую, куды кінуща.*

АЧУМЛЯННЕ, АЧУМЛІВАННЕ н. Ачмуранне. *Як ёй ні ныдаесяць каждый дзень ачумляньня, я дык ба цірізьнядзелю пыгнала ету кантору с хаты. Ныцярьпелыся іна ачумлівыньня, усяго ёй хваціла.*

АЧУМЛЯЦЬ, АЧУМЛІВАЦЬ незак. Ачмураць. *Крыкам адным за дзень ачумляюць, а папробый-ка месіць выцірпіць.* *Каб яны етык ні ачумлівылі, я б сыгласілыся сколька дней пабыць.* **АЧУМЛЯЦЦА, АЧУМЛІВАЦЦА** незак. Ачмурацца. *Ты ні ачумляйся, цьвёрда гыварі, што так ні далжно быць.* *Ні пайду я к ім ачумлівыцца.* **АЧУМІЦЦА** зак. Ачмурэць. *Ачумілыся Ганна іс хызьяйством, мінутычкі пірядыху німа.*

АЧУНЕЦЬ зак. Акрыяць, паправіцца. *Прыдзіцца Ірмачонку пывыляцца, пакуля троху ачунеіць.* **АЧУНЕЛЫЙ** дзеепрым. *Як цяжола кычаўся, а глядзі-ка, выйшыў ачунелый.*

АЧХНУЦЦА зак. 1. Прыйсці ў сябе, ачуцца. *Комін рана зычынілі і пріяглі пыліжаць, відна, заснулі, угар пашоў, яны хвацілі і ні ачхнуліся.* 2. Прачуцца. *Ці помніш, як пурузгуляліся красьць ну хутурах — нашы махырі, кырыбчані, Заіка, а тады як пыдладзіліся, пыдыбралі і на Новую Зямлю, і ні адзін ні ачхнуўся.*

АЧЫСТАЦЬ ж. Праборка, наганяй. *Мы з Домною*

раз Сідыріхіну цубулю да кусьціка вырвылі і пыклалі, матка мне была ачыстаць.

АШАЛЯВАННЕ н. Дурнота, шаленства. Хлопцы тріхануць загрудкі, айдзе яго ашыліва́ння дзеніцца, рузмудреў дужа.

АШАЛЯВАЦЬ незак. Дурнець, шалець. Яму прыказы-выюць у рот ні браць, а ён п'ець ды п'ець, ашыліва́іць. **АШАЛЯВАЦЦА** незак. Зал.-бессуб'ект. ад ашаляваць. Каб хто ў руках дзіржаў, меншы б яму так ашыліва́лыся.

АШЫБНУЦЬ, АШЫБЦЬ зак. Памыліцца, вымусіць да памылкі. Ашыбніў ты, што ўзяў Кыласкову карову, іна і стурувата, і ялывіла часта. Ніхто мяне ні ў чом ні абшыб, а ў жанідзьбі ашыблі.

АШЫЦЦА зак. эмац. Схавацца, затаіцца. Тады іх былі крепка пріжалі, Лялікыў ашыўся ны Большой Слыбадзе, яго дайжа чутна ні было.

Б

БАБАҚ м. эмац. Гультаяваты сыты чалавек. Вылежы-выюцца быбакі на сені, што ім біспакоіцца, кылі і пыда́джына, і прыбра́джына воўрімя. Памянш. **БАБАЧОҚ.** Ці твой быбачок ішчэ ны пасьцелі кычаіцца? Узмацн. **БАБАЧЫНА.** Разьейся быбачы́на гульма гуляючы.

БАБКА ж. Кучка скошанай грэчкі, вікі. У ба́бкі кычалі вык і гряхыху. Бувала, ны гряцко́йі многа ба́бык. Памянш. **БАБАЧКА.** Як у нібальшэнькія ба́бычкі пыкычаць, яны скоро сохнуць.

БАГАВАННЕ н. Привольнае, бестурботнае жыццё. А што ты хацела, каб табе усё ў́рэмя бугува́ння было?

БАГАВАЦЬ, БАГАВАЦЦА незак. Жыць привольна, бестурботна. Людзі багуюць, а ці мы худжы, нам тожа хочыцца жыць, як другея. Вы столька ў́рэмя бугува́ліся, а цяпер троху іначы пыжывіця.

БАГАЎНІЦА ж. Бажніца. Раншы у Тріхона была быгаўні́ца, там усё грошы ліжалі, там была тыкая шкураці́ныя, ён пыцягніць, іна расходзіцца, і прі ўсіх клаў, і ніхто ня трогыў. Памянш. **БАГАЎНІЧКА.** У нашый стары́й хаці́ была быгаўні́чка.

БАҚАВІНКА ж. Бакавая частка чаго-н. Нада быкавінку скасіць ны аборычку. Зьеж во, быкавінка харошыя. Памянш. **БАҚАВІНАЧКА.** Нідаўна тута ліжала быкаві́нычка як аполык, айдзе йна — ні прідумыю.

БАКАВУШАЧКА ж. Маленькая бакавушка. У быка-вўшычкі усякій громызд, што пад рукі дужа ні нада.

БАЛАМУЧАННЕ н. Баламуцтва. Усякыга быламў-чыньня аць Сіўчынка начуліся і нагледзіліся ні пріду-мыць сколька.

БАЛЕЗНЯ ж. Хвароба. Посьлі балезьні ён нйдбірі-гайца, абы-чаго ні хвытаіць есьць. **ПЛАХАЯ БАЛЕЗНЯ**, **ДРЭННАЯ БАЛЕЗНЯ**, **НЕХАРОШАЯ БАЛЕЗНЯ**. Падучка. А ні дай бог, у яго плыха́я балезня. Хужы німа, калі ў каго дренны́я балезня. Прібег к нам, гаворіць, баюся двору йціць, у яе ніхарошы́я балезня,— во жа-ніўся.

БАЛМАТУН м. Балбатун. Ці вецір вяйнець, ці етый былмату́н скажыць — усё адно. **БАЛМАТУХА** ж. Ад был-мату́хі нічога разумны́га ні пачуіш, адны трілюды.

БАМБІЗЭ н. зб. Гультаі. Во айдзе бамбізьзя сыбра-лыся, работыць — паліц ап паліц ударіць ня хочуць, а елі б дужа смашна.

БАМБІЗКА ж. Гультайка. Корміць матка бамбізку, пыглядзіш, як іна матку накорміць.

БАНЦІКІ мн. перан. іран. Губы. Ба́ньцікі ныкрашы-ны красіва, толька мызалькі на ручкі баіцца пысадзіць.

БАРАЗНА, **БАРАЗЭНКА** ж. Градка (бульбы, бура-коў і інш.). Пяць быразён абыйшоў і пабег некуды, во якей зь яго памошнік. Нескылька быразёнык ат краю ішчэ ні пярэйдзіны. Памянш. **БАРАЗЭНАЧКА**. Кароцінь-кія быразёнычкі я пуд лупатку скупаў, а доўгія рызгы-няў.

БАРАКОВЫЙ прым. Бурачны. Залоўка прінісла ра-солу быраковы́га, я выпіла, дык, кажыцца, ну душэ атліг-нула.

БАРАКОЎЕ н. Поле з-пад буракоў. Скот пы быракоўю ходзіць, каровы найчыліся мордыю рыць, кой-айдзе бы-рачкі пупыдаюцца.

БАРАНОК м. Невялікі баран. Сёліта ня дужа зыдаш-ліва: абей кацілі пы парі і ў абейх быранкі. Памянш. **БА-РАНОЧАК**. Быраночык ні пыціряіцца, ат маткі ні аста-нецца.

БАРАХЛАВАТЫЙ, **БАРАХЛАВАЦІСТЫЙ** прым. 1. Нізкай вартасці, якасці. Бырыхлыва́тыя сыпагі, надзень у грязь і пыглядзіш, што яны рызвалюцца. Куртычкі прыдаюцца, ну бырыхлыва́цістыя, нада пыдыждаць, мо-жа, луччыя пыявюцца. 2 перан. Маланадзейны. Не, Зы-хар — бырыхлыва́тый ныпарнік, ён зразу можыць пад-

весьць. Ну дык што, кылі рослыі і красівыі, чылавек ён бырыхлывацістыі. Памянш. БАРАХЛАВАЦЕНЬКІЙ. Нізкай вартасці, якасці. Асіновінькыя хатка бырыхлывацінькыя, нада б луччыю пушукаць.

БАРАХЛЕЦЬ, БАРАХЛІЦЬ, БАРАХОЛІЦЬ, БАРАХОЛЬНІЧАЦЬ, БАРАХЛЕЦЦА, БАРАХЛІЦЦА, БАРАХОЛІЦЦА, БАРАХОЛЬНІЧАЦЦА *незак. метаф. неадабр.* Балбатаць. *Нашто ж бырахлець, калі ня быў там, ня відзіў, нехта тріпануў, а ты ўсьлед пухтыряіш. Уместа сойдуцца і пашлі бырахліць абы пра што. Іх ні разгонь, будуць цэлыю ноч бырахоліць і пры работу забудуць. Сойдуцца кучыю і пычынаюць бырахольнічыць, пакуля кажныга ні пірбіяруць, ні рызвылакуцца. Столька ўремя мы зь імі бырахлеліся — то аддаець, плаціця грошы, то нызад: дзёшыва,— сам ні знаіць, чаго хочыць. Дос табе, баба, бырахліца, ты ж ня відзіла, як там было і хто што дзелыў. Сідзяць, бырахолуца, а што ім большы дзельць. Пра што яны тама бырахольнічыліся,— хуць ім ні нада выбіраць, любую пустату пірліваць будуць.*

БАРАЧЫНА *ж.* 1. Адна расліна буракоў. Во між морквы бырачына пупалыся. *Памянш.* БАРАЧЫНКА. *Ета ці ні бырачынкі усходзюць.* 2. Буракі наогул. *Ікая бырачына была, ні прібралі толкым, мароз пріхваціў у пуні.*

БАРБАСНЯ *ж. зб. асудж.* Злодзеі, нягоднікі. Німала бырбасьні рызьвялося. *Бырбысьня ішчэ тая, што хочыш утворюць.*

БАРВУС *м.* Распуснік. Хліманёнкывы барвўсы саўсім рысьпірзіаліся. *Памянш.* БАРВУСОК. *Падрос бурвусок, увесь чыста як большый, дайжа узгляд адзінакывыі. Узмацн.* БАРВУСІНА, БАРВУСЮГА. *Што йта ты ні ўгамўіш ніяк свайго бурвусіну, ён чылавеку ні даець прайціць спакойна. Рузгудувайся бурвусюга, маткі ні каплі ні пымыгаіць. Павеліч.* БАРВУСІШЧА. *Быў ціхій, спакойный, а цяперя такей бурвусішча стаў, што ні прівядзі бог.*

БАСАТОРЫЯ *ж. асудж.* Басата, басякі. *Некыму найціцца ды хырашэнька ету бысаторію пыгыняць.*

БАЎТАЦЦА, БОЎТАЦЦА *незак. метаф.* Заставацца непрыбраным (пра пасевы, луг). *У зыдах ішчэ кусочкі лёну буўтаюцца. Сарьві ты етый ічмянёк, каб ня боўтыўся, вачэй ні мазоліў.*

БАХКАННЕ *н.* Груканне, стрэлы. *Ці чуў ты бахкыньня у тым баку? Пры якая ты бахкыньня гылаву дуріш?*

БАХКАННІК *м.* Той, хто грукае, страляе. *Рызыйшли-*

ся ба́хкын'нікі, чым яны тама стукочыць. БАХКАННІЦА ж. Нечыга ба́хкын'ніцы дзелыць, пушукай ты ёй якая-небудзь зыняція.

БАХКАЦЬ незак. Грукаць, страляць. *Ета ён дровы коліць, пні, дык так ба́хкыць. Пы балоту ходзюць ахотнікі, ба́хкыюць. БАХКАЦЦА незак. Падаць. Ты ма́лыі с полу ні раз ба́хкыўся, трошку пы́нішчыш і сы́хніш.*

БАЧКАВЭЙ прым. Такі, які мае адносіны да бочкі. *У клеці вісяць бычкавэя абручы, яны цяперя ні нада.*

БЕЗЛЮДЗЬ м. і ж. асудж. Нягоднік. *Ён безьлюдзь і іна тыкая самыя, ікраз пара пы́дыбралыся. Што ўжо безьлюдзь баба, сьвет такея ня відзіў.*

БЕЗУВАЖЫЦЕЛЬНА прым. Непаважна, ганебна. *Ён ка ўсім так бізуважыцільна атносіцца, нікога пы́німаць ня хочыць.*

БЕЗУВАЖЫЦЕЛЬНАСЦЬ ж. Непавага, ганебнасць. *Што ат яго Хрысьціна відзіла?—кромі бізуважыцільнысьці нічога.*

БЕЗУВАЖЫЦЕЛЬНЫЙ прым. Такі, які адносіцца без павагі. *Такея бізуважыцільныя, бяссовісныя, як эта можна гываріць пустату ны чылавека, ні знаўшы, ня ве-дзёшы.*

БЕЗУРОДЗІЦА ж. Адсутнасць сваякоў. *У каго ёсьць і дваюрыдныя, і траюрыдныя, а ў мяне нікога, бізуродзіца, адзін як пень.*

БЕЗУРОДНІК м. Чалавек, які не мае родных. *Ні знаю, аткуля Масеівіч, нейкій бізуроднік, неткуль прібійся і акыпіруваўся тут.* БЕЗУРОДНІЦА ж. Ні аднае душы сваіх німа ў яе, іна бізуродніца.

БЕЛАВЭЙ, БЕЛАВЫЙ прым. Белаваты. *Білавэй такей пінжачок ліжаў, айдзе ён мог дзецца. Куртка на сонцы выгыріла, білыя стала, усё дно як пі́ікрашыныя.*

БЕЛАГОРЛЫЙ прым. З белым горлам. *Нечый бальшэй білагорлы кат ходзіць, яйцы паесць, яго нада хырашо нупужаць. Памяніш. БЕЛАГОРЛЕНЬКІЙ. У Стыхвынка была білагорлінькыя сучычка, красівінькыя.*

БЕРАЗНЯЧОК, БЯРЭЗНІЧАК м. Невялікі бярэзнік. *Помню, зу Глубокою кынаваю бірізьнячок засеў як чачотка, тады яго рыспыхалі. У Чуміковым бярэзьнічку грібы ні расьлі, ён дужа гу́стыі быў.*

БЕСЧУСТВИЦЕЛЬНЫЙ прым. Няўважлівы, абыякавы. *Бішчуствіцільныі ты чылавека, разьві ня відзіш: іна б'ецца, як рыба аб лёд.*

БІБАННЕ, БІБКАННЕ н. эмац. Хадзьба з цяжкасцю.

Ай, ні гыварі ты, маё бібыньня с палкыю — ета мучэньня. Ліжала б ужо і ліжала на печы, ішчэ бібкыньня табе нада.

БІБАЦЬ, БІБКАЦЬ незак. эмац. Хадзіць з цяжкасцю. Што іна будзіць дзельць, бібыць с палкыю лі двыра, калі грядку бульбы абойдзіць. Еткія гады, канешня будзіш бібкыць.

БІКАМ прысл. Поўнаасцю, бітком. Аўтобус бікым быў набіт, мы чуць-чуць уціснуліся у заднія дзьвері.

БІЛЯБЕНЕННЕ, БІЛЯБЕННЕ н. неадабр. Балбатня. Ныдаела мне слухыць білябеніньня, пайду луччы высплюся як чылазек. Білябененьня ета ня ў модзі, ніхай іна гылавы ня дуріць, а рыскажыць, як было.

БІНДЗІЦА незак. зніж. Углядацца, прыглядацца. Чаго ты біндзісься ны чылавека, усё дно як у пустыні век пражыў, нікога нійдзе ні сустрюкаў.

БІНДЗЮГАННЕ н. Бязмэтнае блуканне. А каму тваё біндзюганьня пыныравіцца, у дзярэўні ўсігда работа нахodziцца, нада пымыгаць.

БІНДЗЮГАННІК м. Той, хто бязмэтна блукае. Каб Ісаівых біндзюганьнікы ў касу пыставіў, яны б на хверму сена ныкасілі. БІНДЗЮГАННІЦА ж. Сыма выгоды-выла біндзюганьніцу, а цяперіцька рукі лумаіць: справіцца ні магу.

БІНДЫ мн. зніж. Вочы. Бінды свае пратрі, разьві ты ні пынімаіш, што скот пыра карміць.

БІРКАЎСКІЙ прым. Вышэйшай якасці (пра від селядцоў у дарэвалюцыйны час). Віктыр як найміць жаць, нукупляіць нам рыбы харошыя, сялёдык біркыўскіх, нукупляіць сахыру, — хырашо карміў.

БІЦЦА незак. Калоцца. Ня будуць етыя дровы біцца, намучыісься ты зь імі, тут сук ну суку.

БЛЕЙ м.: ЯК У БЛЕЙ. Як у звон. Як у блей брізкыталі: хадзіла, хадзіла зь Яшкыю. Во дзень пройдзіць — як у блей зазвонюць.

БЛІЗЬ ж. Блізкасьць. Блізь ня блізь, а вёрст пітнацыць у адзін канец будзіць.

БЛУКУНЯННІК м. Бадзяка. Вешныя блукуняньнікі, рук ні к чому прілажыць ня хочуць. БЛУКУНЯННІЦА ж. Якей толк з блукуняньніцы, расінку у дваре ні паможыць.

БЛУТУНЯННЕ н. Бадзянне. Яму пыныравілыся блутуняньня, у дваре накормюць, напоюць, чаго ні цігацца.

БЛУТУНЯЦЬ, БЛУТУНЯЦА незак. Бадзяцца.

Троху тут блутуняй, у Машкі прічыляйся, а тады зьехай. Даніла так блутуняйца, ён тут жаніўся, тады іна памёр-ла ў Лінінградзі, ён другой раз жаніўся.

БЛЫНДАННІК м. Той, хто блукае. Айт, вырысьлі блындынньнікі, якога толку ат іх хацець. **БЛЫНДАННІЦА** ж. Папробый зыстаў блындынньніц работыць, увідзіш, як скривюць нос.

БОЙ м. Бішчэ. Што іна бою пыцярьпела, што горя пірігуровала — закрый бог і замілуй, урагу свайму ні пыжылаіш.

БОЛЬНЫЙ прым. перан. Дарагі, блізкі. Кажный маткі свой дзіцёнык больный. Каб ты знала, як ён мне болін і дорыг.

БРАЗКАЦЬ, БРАЗКАТАЦЬ, БРАЗКАЦЕЦЬ незак. 1. Бразгаць. Ніпрятна, як што брызкыць, ідзеш, а яно ляп, ляп. Ні люблю я, каб жалезьзя брызкытала. Ішчэ нехта брызкаціць вёдрымі лі калодзіжа, а цемінь — шагу ступіць ня відна. 2 неадабр. Балбатаць, плявузгаць. Як ні брызкыюць якея-небудзь лухты, тады ім аж мутырна. Ні знаю, пра што яны тама брызкыталі, стыяйшы кучыю. Ніхай яны сколько хочуць брызкыцяць, мне яны ня дужа важны. **БРАЗКАЦЦА, БРАЗКАТАЦЦА, БРАЗКАЦЕЦЦА** незак. 1. Бразгацца. Піралажы саломыю вёдры, брызкыюцца і брызкыюцца, ныдаелі. Нада пыдвязаывыць, каб ні брызкыталыся. Сена клок заторні і пірістаніць брызкацецца. 2. Балбатаць, плявузгаць. Ці кончуць яны сяньня брызкыцца? Верна, два часы лі калодзіжа брызкыталіся, ніяк рызыйціцца ні маглі. Не, я ні даждуся, пакуля яны кончуць брызкацецца.

БРАХЛІВЕНЬКІЙ прым. памянш. Такі, які любіць хлусіць. Нічога дзяўчонкі, трошку бяхлівінькія, ну што ж ты зьдзельіш, ізычкі ні падрэжыш.

БРУДДЗЕ н. зб. 1. Бруднае адзенне. Брудзьдзя ны-зьбіралыся, некылі шчолыку прупусьціць. 2 перан. Расліннасць на твары, шчэць. Хуць брудзьдзя збрый, як ты на людзі пойдзіш.

БРУЗЛАСЦЬ ж. Хваравітая паўната. Ат пріродзьдзя тыкая брюзлысьць у Лёніка была, пы пріродзі яны ўсе такае.

БРУЗЛЫЙ прым. Хваравіта поўны. Прівізла сабе нейкыга брюзлыга-брюзлыга мужука гадоў пач шэзьдзі-сят, хваліцца: во зяць мой. Памянш. **БРУЗЛЕНЬКІЙ**. Мульчуган брюзльінькій, як сам.

БРУЗЛЯК, БРУЗЛЮК м. Празмерна поўны чалавек.

Во брюзьяльк ходзіць, дрыжыць увесь, як кісель. Ціріс таго брюзьялюк етыя аўтыріцетым пользыюца, усё туды едуць і едуць лячыцца. Памянш. БРУЗЛЯЧОК, БРУЗЛЮЧОК. Увесь, як тата, брюзьялячок. У яе пара хлапчынык брюзьялючкоў. БРУЗЛЯЧКА, БРУЗЛЮЧКА ж. Ніхай ба тая брюзьялячка пумуўчала, яе ніхто ня трогыць. Нісмашна стала брюзьялюкі, як зу мужука пірісталі плаціць.

БРУСКАВЭЙ *прим.* У форме брусоў. Брускавэй лес, куруткуватый, ну харошый, яго дайжа жалка на дровы пусцаць.

БРУШНІЦЫ мн. Брусніцы. *Брушніц у лясу нямнога, кой-айдзе прыкідаюцца. Памяни.* БРУШНІЧКІ. *Брушнічкі як хырашо пасьпеюць, тады смашныя становяцца.*

БРУШНІЧЫНА ж. Адна ягада брусніц. Пупыдаюцца буйныя брушнічыны, як ладныя гарошыны. Памяни. БРУШНІЧЫНКА. Вазьмі й горсьць брушнічынык.

БРУШНІШНІК м. Бруснічник. У нас брушнішнік ат прастуды п'юць. Памянш. БРУШНІШНІЧАК. Я гляджу, што йта йна нясець у хвуртку, а ета брушнішнічык.

БРУШЫШЧА н. Вялікае бруха. Такея брўшышычы
уліяюць, гаворюць, як пад'ём, дык цяжолa дыхыць.

БРЫГАДЗІРАННЕ, БРЫГАДЗІРНІЧАННЕ, БРЫГАДЗІРСТВАВАННЕ *н.* Брыгадзірства. *Мўтырна яму посьлі брыгадзірненья іціць умесьці са ўсімі. Брыгадзірнечыненья ні кажному патходзіць. Брыгадзірствывыненья яму ішчэ боным вылізіць, ці можна так зь людзьмі абрышчацца.*

БРЫГАДЗІРЫЦЬ, БРЫГАДЗІРНІЧАЦЬ, БРЫГАДЗІРСТВАВАЦЬ *незак.* Працаваць брыгадзірам. *Брыгадзірыць* — *эта як каму ныравіцца. Брыгадзірнічыць* — *надаць людзямі хырашо абрышчацца, а ты так ня ўмеіш. Ён доўга брыгадзірствывуў, ня меншы як гадоў дваццаць.* БРЫГАДЗІРЫЦЦА, БРЫГАДЗІРНІЧАЦЦА, БРЫГАДЗІРСТВАВАЦЦА *незак.* Працавацца брыгадзірам. Як табе цяперя брыгадзірыцца? Пыглядзіш, як сымаму будзіць брыгадзірнічыцца. Яму нядренна брыгадзірствывылася.

БРЫГАДНИК *м.* Калгаснік, які не мае сталай пасады. *Хто ны сталый рабоці, тэя пулучаюць, а брыга́днікі многа ні зырыбатывыюць.* БРЫГАДНИЦА *ж.* *Брыга́дніцыю ня-выгыдна, нада іціць у дыяркі.*

БРЫДЗИНА *м. і ж. эмац.* Нягоднік. *Брыдзіна-брыдзі-*

на шытайца па сьвету, ня будзіць зь яго ніякінькыга тол-
ку. Ні пасьледнія брыдзіна была твоя Пыраска.

БРЫЗЬ выкл. перан. Пра імгненнае знікненне. Як пы-
гнаў, іна брызь у хату і схувалысь. За сьценку брызь, ста-
лі і стыяць.

БРЫКСА ж. эмац. 1. Гуллівая жывёліна. Во брыкса
цэлычка, цэлый дзень прыгыць. 2. Гуллівая дзяўчынка,
капрызная дзяўчына. Носіцца брыкса цэлый дзень кру-
гом дыра. С такою брыксыю доўга ні пыгаворіш, жыва
ацьсякець.

БРЫЛЬ м. Лопух. Каб мыладзя брылі, скасіў ба ка-
сою, а еткія нада высікаць тыпаром.

БРЫНДАВУСЕННЕ н. Бадзянне. Зы брындаву́сіння
цябе ніхто ні пыхваліць, як ета, каб паліц ап паліц ні
ўдаріць у дваре.

БРЫНДАННЕ н. Бязмэтнае блуканне. Доўга тваё
брындыньня цярьпець ня будуць, папруць ны работу.

БРЫНДАННІК м. Той, хто бязмэтна блукае. Што
етыму брындыньніку атходзіць, нажрецца і пашоў ну
пуйдня, а тады і ночы пріхваціць. **БРЫНДАННІЦА** ж.
Як толька ня стыдна етым брындыньніцым зу кусок хле-
ба брацца.

БРЫНДАЦЦА незак. 1. Бязмэтна блукаць. Брынды-
іцца днямі, рук ні за вошта зычапіць ня хочыць. 2. Зал.-
бессуб'ект. ад брындаць. Табе ўсё яшчэ брындыіцца, к
работі ні цягніць?

БРЫСЮГА м. узмацн. Здаровы гультаяваты чалавек.
Просін меншый брысюга разьдзелыўся, ёй ні пымыгаіць,
нажрецца і сьпіць.

БРЭЗКАННЕ н. Выражэнне незадаволенасці, грэба-
ванне. Я на іх брезкыньня ні абрышчаю ўніманія, ішчэ
могуць мутузоў пулучыць.

БРЭЗКАННІК м. Той, хто выражае незадаволенасць,
грэбуе. Як ні зварю есьць, етыя брезкыньнікі рады будуць
сухую корку глыдануць. **БРЭЗКАННІЦА** ж. Штоб с та-
кога возрысту брезкыньніцыю стынавіцца!

БРЭЗКАЦЬ незак. Выражаць незадаволенасць, грэ-
баваць. Глядзі, глядзі брезкыць, ішчэ ны бацькіны шыі
сядзіш. **БРЭЗКАЦЦА** незак. 1. Выражаць незадаволе-
насць, грэбаваць. Пычынаіць брезкыцца, як мама, зразу
відна парода. 2. Зал.-бессуб'ект. ад брэзкаць. Чаго ёй
узноў брезкыіцца? **БРЭЗНУЦЬ** зак. Выразіць незадаво-
ленасць, пагрэбаваць. Ён длі мяне душу аддывай, ён ужо
ня брэзьніць, што яму ні скажы. **БРЭЗНУЦЦА** зак. 1. Вы-

разіць незадаволенасць, пагрэбаваць. *Думыла, спакойна ўсё абойдзіцца, не, Мархвіна большыя брезнулыся, ні на ёй нешта пыкызалыся.* 2. *Зал.-бессуб'ект. ад брэзнуць.* Ці ты прідумыйш, чаго ім брезнулыся?

БУГРЫНКА, БУГРЫНАЧКА ж. Невялікі пагорак. *Помніш Мірэныву хату, ну бугрынкі стыяла, бліжы т да-рогі? Нібылая бугрынычка, а бірвьяно пузым лягло, намучыліся, пакуль сыцягнулі.*

БУДКА ж. перан. іран. Твар. *Яго цесьць прііжджай раз, во такенныя будка, красныя.*

БУЗГОР м., **БУЗГОРЫНА, БУЗГОРЧЫНА** ж. Невялікі пагорак. *Вісока ну бузгор на хутырі хату пыставіў, гываріў: я ўсё кругом віджу. Ат лесу ладныя бузгоріна, ранышы збоку ні пыхалі, бярезьнічык быў засеў. Некыты-рыя дзяреўні ну бузгорчыных строіліся, а некытырыя — у лашчыных. Памянш.* **БУЗГОРЧЫК, БУЗГОРЫНКА, БУЗГОРЧЫНКА.** *Ні аб'іжджай, тута бузгорчык нібаль-шэнькій, конь здаровый, лёгка возьміць. На лешчынскый бузгорінкі ладный сасоньнік, ны баню можна выбрыць. Ны лядых усе бузгорчынкы рыспыхалі, нічога ні асталыся. Луччы аб'едзь бузгорчынку, бярно каб ні лягло ны яе пузым.*

БУЙТАВАННЕ н. Знясільваючая праца. *Я й сам ні прідумую, калі эта буйтуваньня кончыцца, піястройка мяне зумурдувала.*

БУЙТАВАННІК м. Той, хто да знясілення працуе. *Ідуць буйтуваньнікі двору, крепка ныт пнямі намучыліся.* **БУЙТАВАННІЦА** ж. *Ну што вы, буйтуваньніцы, кынчаць свае быразёнкі ні зьбіраіціся?*

БУЛДЫХАЦЬ, БУЛДЫХАЦЦА незак. З шумам плёскацца, падаць у ваду. *Як яны сьмела булдыхыюць у рыку! Ні знаю, айдзе яны, ужо цямнела, а ішчэ булдыхыліся ў сажылкі.*

БУЛЬБА ж., мн. **БУЛЬБЫ.** Бульба. *Пакуля бўльбы ні скупаюць, эта ня ўборка. Як ацьсеюцца з бўльбымі, тады ўремя свываднеіць.*

БУЛЬБАВЭЙ, БУЛЬБАВЫЙ, БУЛЬБОВЫЙ прым. Бульбяны. *Тама ат Амшары бульбавэй участычык, хыра-шо удобріный, гною многа укрятына. Бульбавый мяшок ні трясі тута, ідзі ў сенцы зь ім. Я часта пяку бульбовыя ладкі, мае ўсе іх любюць, асобінна дзеці. Эта бульбовыя пасьцілкі, што бульбу ныкрывалі. Памянш.* **БУЛЬБОВЕНЬКІЙ.** *Можна табе сьпеч бульбовінькіх бліноў іс сальцым, такіх, як учора?*

БУЛЬБОВІШЧА н. Бульбянішча. Як кажный сам сабе хызяін быў, бульбовішчы скырадзілі, піріпахывылі, а цяперя пылавіна бульбы ў зямле астаецца.

БУЛЬВАР м. Гарадскі парк. Мы былі нібальшэя пудуросткі, прідзім у горыд, аныціресна пыглядзець, як у бульварі гырадзкея гуляюць. Памянш. **БУЛЬВАРЫК**, **БУЛЬВАРЧЫК**. Хацеў ба ты пу бульваріку пугуляць. Знаім, знаім, чаго іх у бульварчык цягніць.

БУРГОН м. Невялікі курган, купіна. Ахрем адзь Зьмітрыка адз Зыбалоцкыга ішоў п'яныі, ну бургон зываліўся і памёр. Памянш. **БУРГОНЧЫК**. Пы чысьцінкі пряма ні праедзіш, усьцяж бургончыкі, нада аб'іжджаць. **БУРГОННЕ** н. зб. Тут бургонья, бургонья было, а айдзе дзелыся, ранышы касілі, а січас саўсім рыспыхалі.

БУРДОВЫЙ прым. Бардовы. Ныбрала сабе ны плацьця бурдовыга мыціріялу, красівыя будзіць плацьця. Памянш. **БУРДОВЕНЬКІЙ**. Удзьвюх пашылі сабе бурдовінькія спаднічкі.

БУРДЫЛЛЕ н. зб. Бурбалкі, пухіры. Будзіць узной дождж, відзіш, якая бурдыльля ны вадзе. Пыўскакывыла ны ўсяму целу бурдыльля, ці ўкусіла што, ці што йта такая.

БУРКАТЛІВАСЦЬ ж. Бурклівасць. Нічога старік, толька ты ні знаіш, сколька ў ём буркатлівысьці.

БУРХАННЕ н. эмац. 1. Накладанне звыш меры. А ну цябе с тваім бўрхыннім, ці я столька дапру ды былышыка. 2. Паданне з шумам. Будзіць табе бўрхыння, як пытаб'еш усё ў сярэдку.

БУРХАЦЬ незак. эмац. 1. Класці звыш меры. Ня бўрхый столька многа ў мех, ты ні падніміш. 2. Падаць з шумам. Нешта бўрхыла ў пуні, я ўжо думыла, ці ні сьвірепка мыя абвалілыся з балік. **БУРХАЦА** незак. 1. Класціся звыш меры. Кажный раз у цябе лішніга бўрхыіца. 2. Падаць з шумам. Сколька разоў ён бўрхыўся зь дзеріў, алі нічога ні пулумаў. **БУРХНУЦЬ** зак. 1. Пакласці, сыпнуць звыш меры. Бўрхнуў с карзінкі бульбу ў бочычку, а тама выда. 2. Упасці з шумам. Глядзі, будзь астарожын, ато дылазісься, бўрхніш с такея вісычыны. **БУРХНУЦА** зак. 1. Сыпнуца звыш меры. Сьміцьця з нысьціланья бўрхнулыся ны яго. 2. Упасці з шумам. Гырадзіў, гырадзіў я столь ныв каровыю, каб цяплей было зімою, толька прігырадзіў, а яно ўсё бўрхнулыся.

БУРЫЦЬ незак. Фарбаваць у буры колер. Тута ці бурі, ці чарні, як была чупуха, так і астаніцца.

БУШАВАЛКА, БУШАВАЦЕЛЬ, БУШАВАННІК, БУШАВАЛЬНІК, БУШАВАЦЕЛЬНІК м. асудж. Буян, скандаліст. *Некыму ўняць етыга бушувáлку, ну хто-небудзь найдзіцца, уніміць. Я скоро ўніму бушувáціля, дам яму места. Ох, рызыйшоўся бушувáньнік, ні пытхадзі к яму ніхто. Знаім, што тута ізьвесныя бушувáльнікі пыхадзілі. Аніс ба тому бушувáцільніку быйстра мазкі на места пыставіў. Памянш. БУШАВАННІЧАК, БУШАВАЛЬНІЧАК. Ну што, бушувáньнічык, ці ўспыкаівыісься ты патроху? І ты ўжо становісься ладным бушувáльнічкым. БУШАВАННІЦА, БУШАВАЛЬНІЦА, БУШАВАЦЕЛЬНІЦА ж. Вядзі-ка ты двору сваю бушувáньніцу. Хто ж ні знаіць такую бушувáльніцу. Ты ікраз тыкая бушувáцільніца, як Хадосычкіна дычка.*

БЫДЛЫ мн. Вытапаная паша. Ні ганіця вы на быдлы, тама разу скубнуць нечыга.

БЫК м. Бык. Узмацн. БЫЧЫНА, БЫЧУГА. Нейкі́й зывадзкей бычы́на, ці ні зь ірыслаўскіх кароў, ціляты ат яго дужа харошыя. На хвермі здыравушчы́й бычúга. Павеліч. БЫЧЫШЧА. Ды вайны у нас бальшэнный бычы́шча быў, як ряўнець, дык уцікай. Узмацн.-павеліч. БЫЧЫНІШЧА. Ты каб толька глянуў, якей там бычыні́шча, самлець можна.

БЫТ м. Становішча. ДЗЯВОЦКІМ БЫТАМ. Дзявоцкім бы́тым і тоя нада справіць, і другая, каб ня быць хужы каго. БАБСКІМ БЫТАМ. Ці мы ні знаім, як ба́бскім бы́тым жыць, живеш, як гарох прі дарогі: хто ня йдзець, тэй скубанець. МУЖЧЫНСКІМ БЫТАМ. Ну ні гываріця, мушчы́нскім бы́тым усігда ляхчэй. ХЛАПЕЦКІМ БЫТАМ. Хлапецкім бы́тым гылыва дужа ні пра што ні баліць. УДОЎСКІМ БЫТАМ. Удойскім бы́тым пызнаіш і горя, і бяды, і чаго хочыш. СІРОЦКІМ БЫТАМ. І пыгылыдаіш сіроцкім бы́тым, і голый-босый набегыісься.

БЫЧАНЕНАК м. Цялё-бычок. Ні прідумыю, што дзельцы з бычанёнкым, к восіні грошы былі б і вазіцца зь ім некыму. Памянш. БЫЧАНЕНАЧАК. На што вам бычанёнычык, зыкынтрактуйця і ніхай бяруць.

БЫЧАНКОЎ, БЫЧКОЎ прым. Такі, які мае адносіны да бычка. Ці ня відзіў ты бычанкову абротку? Бычкова піцьцё у вядзерцы бяз дужкі, як прібягіць с поля, вынісь яму, ніхай п'ець.

БЫЧАЧЧЫЙ прым. Бычыны. Быча́ччыя кожа вяляіцца пьод ныгамі, ніяк ні прібяруць.

БЭЙСАННІК м. эмац. Той, хто гойсае, топча. Унімі

бэйсыньнікый, пыглядзі, што яны с капою дзельюць. **БЭЙСАННИЦА** ж. Ах ты, бэйсыньніца малыя, сядзь, і каб я большы цябе ня чуў.

БЭРЛАЧКА м. Хлапчук з вялікай галавою. Скажы свайму бэрлычку з бальшою гылавою, каб у мае яблыкі ні лазіў.

БЭХАН м. Удар кулаком. Пулучый ладныга бэхына і ўспакойся, ціхінька сядзіць.

БЯЗЖАЛАСЛІВА прысл. Бязлітасна. Якая серца нада ймець кáмінныя, штоб так біжжáлысьліва губіць чылавека.

БЯЗЖАЛАСЛІВАСЦЬ ж. Бязлітаснасць. Усяго бувайць, і жалысьлівысьці, і біжжáлысьлівысьці,— сьвет вялікій.

БЯЗЖАЛАСЛІВЫЙ прым. Бязлітасны. У іх уся прырода біжжáлысьлівыя, яе дзед бабу дугою забіў, пы гылаве біў, пакуля дабіў.

БЯНТЭЖАННІК, БЯНЦЕЖАННІК м. Той, хто па-легуе, песціць. Чаму ж ня будзіць балыўнікым, калі бян-тэжыньнікый дужа многа. Вы, бянцэжыньнікі, збáлыіца ма́лых, што яны нікога пынімаць ня будуць. **БЯНТЭЖАННИЦА, БЯНЦЕЖАННИЦА** ж. Я такою бянтэжыньніцыю, як ты, ня буду, я ўмею строга прыкызаць. Бянцэжыньніц стала ціряшчур, паетыму і дзяўчонка тыкая распушчыныя.

БЯНЦЕЖАННЕ н. Пялегаванне, песты. Яны збалыюць дзіцёнка бянцэжыньнім, прывыкніць і прывыкніць, каб з рук ні спускалі.

БЯНЦЕЖЫЦЬ незак. Пялегаваць, песціць. Бянцэжыла свайго малінькыга, пакуля нявестку у хату прівёў.

БЯНЦЕЖЫЦЦА незак. Песціцца. Дужа ўжо бянцэжыўся, ён і абніміць, і пыцалуіць, а ніхай цябе, ніхай, каб ты здаровінік быў. **БЯНЦЕЖАНЫЙ** дзеепрым. Зь бянцэжыных дзяцей неслухі пулучаюцца, во хто.

БЯРОЗЭ н. зб. Бярозы. Бувала, бярэзьзя нывало-чуць мушчыны, яно за лета высахніць, зіму бяз горя ся-дзіш.

БЯССТРАМНЫЙ прым. Бессаромны. Бісстра́мныя яны людзі, як ета можна цётку с хаты выгыняць, каб нейкью паўсотню зы халупіну пулучыць.

БЯССТЫЖАСЦЬ ж. Бессаромнасць. А во хвытаіць бясстыжысьці хадзіць пы хатых пыбірацца, свыя усядзьба пуштуіць ніапсімянёныя.

В

ВАБРАЗИЦЕЛЬНА присл. Ганарыста. Яны ўсігда дужа выбразіцільна сябе вядуць.

ВАГА ж. Павольнасць, няспешнасць. У яго, знайш, тыкая вага, усё медлінна — і йціць, і дзелыць, і гываріць, усё падумыўшы.

ВАДЗЕНЬКА, ВАДЗЕНЕЧКА присл. памянш. Вадка. Бальшымі булкымі я печ ні люблю, вадзінька рышчыню і чатыры штучкі ўкіну. Ці ты сыма вадзінічка зьдзелыла, ці яно пулучылыся так?

ВАДЗЕНЬКІЙ, ВАДЗЕНЕЧКІЙ прым. памянш. Вадкі. Кажыцца, нырмальна рышчыняла, а цеста пулучылыся вадзінькыя, чуць ну лупату ухваціш. Хлеб вадзінічкій сяння, ні прідумую, як яго у печ укінуць.

ВАДЗІЦА незак. Муляць, турбаваць. Буваіць ікая асьцюлінка пупадзець пуд рубашку, будзіць доўга вадзіцца, пакуль дыстаніш.

ВАДЗІЦА незак. Вадзіць доўгі час. Вясноу вадзілісь с каровымі у лес, далёка, пакуля туды зыпляцесься, тады прідзіш двору.

ВАДЗІШЧА ж. павеліч. Вада. Тыкая вадзішча кругом, мы йшлі чуць ні пы калена.

ВАЗВЫШ 1 присл. Звыш. Адаў дзісятку вазвыш, дык мне ўсё прівязлі г двару. 2 прыназ. Акрамя, апрача. Вазвыш платы яшчэ мяшок яблык насыпылі.

ВАЗЬБА ж. Перавозка, вывозка. Зы вазьбу як узяліся, дык мінуты дыхнуць некылі.

ВАЙНОЮ присл. У час вайны. Гыварілі, вайною відзілі яго тута, бытты бы у Рудню прііжджаў.

ВАЙСТРАЛІЦЫЙ прым. З вострым, выцягнутым тварам. У Сямёна выйстраліцыя мальцы, на Пёклу паходжыя. Памянш. **ВАЙСТРАЛІЦАНЬКІЙ**. Прііжджаў Зьмітракоў меншыі іж жонкыю, так сабе бабёнка выйстраліцынькыя.

ВАЙСТРЭННЫЙ прым. Вельмі востры. Нож вайстренный, вайстренный, што брытва, ні дывай дзіцёнку, сразу парежыцца.

ВАЛАЦУГА звыч. м. Бадзяга. Памянш. **ВАЛАЦУЖКА**. Нейкій вылацужка прібійся, нўўряд ці пріжывецца ён тама. Узмацн. **ВАЛАЦУЖЫНА**. Вылацужына ты прыклятыя, я б табе крошкі хлеба ні даў і тряпкі б ны спіну ні купіў, — ідзі зароб. Павеліч. **ВАЛАЦУЖЫШЧА**.

Узрасьціла вылацўжышчу сабе на горя, помышчы ат яго ні ў век ня ўвiдзіш. ВАЛАЦУЖАНКА ж. Пыцягнулыся вылацўжынка на белыму сьвету ськітацца.

ВАЛЕЧАК м. памянш. Ворчык. Я сабе харошый валёчык апстругаў і зарезыў, толька чыпляй гужы.

ВАЛТУЖАННІК м. Той, хто займаецца валтузнёй. Я мігым етых валтўжыньнікыў рысьцягну, скоро ўнімуцца. ВАЛТУЖАННІЦА ж. Аччапіся ты, валтўжыньніца, ці ў мяне ёсьць уремя с табоя балывыцца.

ВАНЕЦЬ незак. Смярдзец. Таго ванела, што нізъвесна калі прiбiралыся ў хаці.

ВАРВУС м. Распуснік. Яны в́арвусы, глядзі ды глядзі за імі, што хочыш могуць утваріць. Памянш. ВАРВУСОК. Думыш, с тога што луччыя палучыцца, ужо сiчас вурвусок ладный. Узмацн. ВАРВУСІНА, ВАРВУСЮГА. Яму як гадоў пiтнацыць было, такей вурвусiна быў, рыскызаць нiлiзя. Што будзiць зь естых вурвусюг, як у перья ўбяруцца, ужо сiчас ны гылывах ходзюць. Павеліч. ВАРВУСІШЧА. Ці можна было падумыць, што сы Лёльвых хлопцыў вырыстуць еткія вурвусiшчы. ВАРВУСКА ж. Ну ў в́арвуска дзяўчонка, чаго зь яе нi тварiцца.

ВАР'Ё н. зб. эмац. Злодзеi. Выр'я ўсiгда хвытала і цяперя нi пiрiвялося.

ВАРЗЁКНУТЫЙ, ВАРЗЁПНУТЫЙ дзеепрым. Пэцнуты. У адном месьцi варзёкнута, у другом, яны мысьцяры iзвесныя. Левыя кылышына у нешта варзёпнута, пахожа, дзёгыць, ты iшоў кылы калёс і мызануў.

ВАРОК м. памянш. Кiпень. Пысядзiця мiнутычку, я нальлю бульбу варком, iна у мамент зыкiнiць.

ВАРОТКІ мн. Варотцы. Каб ны гарод прiдзелыў вароткі, нi нада було б кажный раз палкі зыкыдаць.

ВАРУГА м. узмацн. Злодзеi. Сядзеў тутa варюга, нiхай яму узныку ня будзiць.

ВАРЫГ выкл. Пра няўкладную хаду. Iдзець варыг, варыг, ёй цяжола пiрiдзьвiгацца, ногi ня хочуць служыць.

ВАРЫСТЫЙ прым. Такі, у якiм добра варыцца. Што ўжо в́арiстыя печ была ў мяне на хутырi!

ВАХЛАК м. Неахайны чалавек. Памянш. ВАХЛАЧОК. Выхлачок зыдаўся, што ты зь iм цяперя зьдзелыш. Узмацн. ВАХЛАЧЫНА, ВАХЛАЧУГА. Разьвi iна нi знала, што ета пасьледнiй выхлачына, як було ўцiць зы такога. З выхлацўгыю жыць — крепкія нервы iмець нада. Павеліч. ВАХЛАЧЫШЧА. Во быў выхлачышча, пражыў у гязi увесь век. ВАХЛАЧКА ж. Ці ты хочыш, каб у

выхлѣчкі дзеці путнѣя былі. ВАХЛАЧЧО н. зб. Адно выхлѣччо, ні хачу я туды дайжа пыказывыцца.

ВАШАПРУДСТВАВАННЕ н. іран. Задаванне, вычваранне. Як увідзіш яго вышапрудствывыньня, узнаіш, што йта зы чылавек.

ВАШАПРУДСТВАВАЦЬ, ВАШАПРУДСТВАВАЦЦА незак. іран. Задавацца, вычвараць. Іхныя хлопцы большы некуды вышапрудствывылі, дужа вісока сябе нясьлі. Хваціць ба ім вышапрудствывыцца, нудуреліся.

ВЕДАМНІК м. Вядомая жывёліна. Ета ведымнік пацьсвѣнык, я ў Гырысімѣнка браў, у яго ўсігда рука лѣхкыя. ВЕДАМНІЦА ж. Ведымніца кароўка, якую ні знаю, я пыбыяўся браць.

ВЕК прысл. Ніколі. Ні была я ў Сашкі дзесіць гадоў, і век мыя ныга к ёй ня ступіць.

ВЕКАВЭЙ, ВЕКАВЫЙ, ВЕШНЫЙ, ВЕКАВЕШНЫЙ прым. Адвечны, пастаянны. Вікавэй быў злодзій, пакуль нырваўся ны сваё. Вікавый п'яніца, толька і глядзіць, каб айдзе чарка піріпала. Вешный няўрэма, за што ня возміцца, прібірай усьлед. Ат вікавешныга гультуя работы вы зыхацелі.

ВЕЛІКАРОДНЫЙ прым. Высакародны. Разьві ты яго ні знаіш, ён глядзіць, каб зь вілікародныга пріродзьдзя была нявестка. Памянш. ВЕЛІКАРОДНЕНЬКІЙ. Ты сабе нейдзі выбрыў вілікароднінькыю жонычку, ёй толька пы пылывіках хадзіць.

ВЕРАЗУБ м. Чалавек з рэдкімі зубамі. Ета віразуб гырадзкей пашоў, быў у гысьцях у Полькі. Памянш. ВЕРАЗУБІК, ВЕРАЗУБЧЫК. Ці ні зы тваёю дзейкыю віразубік сялецкій улігаіць? Так, бегыць мальчык віразубчык. Узмацн. ВЕРАЗУБІНА. Во віразубіна, ні пу душэ яму скызалі. Павеліч. ВЕРАЗУБІШЧА. Расьсердзіўся твой віразубішча ны Хнычынка. ВЕРАЗУБКА ж. Мала што віразубка скызала, я ёй ні на нохыць ня верю. Памянш. ВЕРАЗУБАЧКА. Тваю віразубычку скоро пірядніцы атаб'юць.

ВЕРАЗУБЫЙ прым. Рэдказубы. Нейкыга пупала сабе мужука, ны хвігуру нічога, толька віразубый. Памянш. ВЕРАЗУБЕНЬКІЙ. Двоя віразубінькіх мультуганый бегыюць кылы хаты.

ВЕРБНІК м. Лаза, падобная да вярбы. Ат поля пы аборку ладный вербнік засеў, нада б дыбрацца ды пасеч. Памянш. ВЕРБНІЧАК. Нывазіў сабе вербнічку, пысякецца, высьхніць, ны растопу будзіць.

ВЕРТАГЛАЗІНА м. *узмацн.* Балаўнік, распуснік. *Сын у яе віртыглазіна, балыіца, ня слухыіць, красьць пробыіць, горя ёй бальшоя.* **ВЕРТАГЛАЗКА** ж. *Узноў прікаціла Аўдотычкіна віртыглазка, ні знаю, што зь яе будзіць. Памянш.* **ВЕРТАГЛАЗАЧКА.** Як адна, так і другая ладныя віртыглазычкі бяруцца.

ВЕРТАГЛАЗЫЙ прым. Балаўны, распусны. *Дужа рузуратныя хлопцы, віртыглазія, так і глідзіяць, каб што утваріць.*

ВЕРТАНУЦЬ зак. Крутнуць. *Усё чыпляўся і чыпляўся, тады Пыльчанок як віртануў яго аць сябе, ён і пыляцеў тыршма носым.* **ВЕРТАНУЦЦА** зак. Крутнуцца. *Нідаўна была тут, віртанулыся, а куды йна дзелыся — ні пагледзіла.* **ВЕРТАНУТЫЙ** дзеепрым. *Атляцеў віртанутый ад Гаўрыка як хлапіна.*

ВЕРХАВІЦА ж. *Верхаводка. Нілізя ряку пірііжджаць, апасна, вірхавіца пышла па льду.*

ВЕРХНІКІ мн. Верхнія штаны. *Верхнікі твае ны ша-сту нат печчу вісяць, глядзі, ці троху прасохлі.*

ВЕРЦІХВОСТ м. *асудж.* Беспрынцыповы чалавек. *Ты мала яго відзіш, а мы знаім, якой ён вярціхвост.*

ВЕРЦЬ м. Верч. *Нашто табе етый верць круціць, дзельціць большы нечыга ці што.*

ВЕСІКІ мн. *памянш.* Вагі. *Пыт наветкыю стыяць бабы зь весікымі, прыдаюць ягыды, яблыкі, пытхадзі купляй.*

ВЕЦЕР м. і ж. *метаф. іран.* Легкадумная асоба. *А ні гыварі ты пры Пыньцялеівыга, ета вецір, а ні чылавек. Вецір баба, січас у яе адно, а цірізь мінуту другога.*

ВЕШАННІК м. 1. Той, хто вешае, развешвае. *Глядзі, вешыньнік, січас усё бяльлэ у гразі ачынецца.* 2. Той, хто ўзважвае. *Ён харошый вешыньнік, толька ў свой бок.* 3 *метаф.* Той, хто пагражае пабіць. *Патходзіць: ці хочыш, я табе навешыю, — ах ты, вешыньнік саплівый!* **ВЕШАН-НІЦА** ж. 1. Тая, што вешае, развешвае. *Ніяк вешыньніца вярэўку ні закруціць.* 2. Тая, што ўзважвае. *Ня дужа ета вешыньніца пынімаіць ны вісах.*

ВЁРСТКА ж. *памянш.* Вярста. *Вёрстку як-небудзь праклыпыю. Усяе дарогі вёрстка асталься.*

ВІДАМ прысл. Хутка, шпарка. *Цёпла, пасевы відым пыднімаюцца. Чужэя дзеці відым растуць.*

ВІДНАСЦЬ ж. 1. Відната. *Усхвацілыся я, глянула — ікая віднысыць ны дваре!* 2 перан. Саліднасць. *Ён чыла-*

век з гылавою, толька віднысьці ні хвытаіць: як зумух-рышка якей.

ВІДЧЭЙ прысл. Шпарчэй. Як узяліся ныстыяшчыя плотнікі, віччэй дзела пайшло, зы адзін дзень сколька зрубілі.

ВІК м. Піск, крык. Ці чулі вы, што йта за вік быў у тым баку, зы Лырьяныўскім балотым?

ВІНІЦЬ незак. метаф. Шкодзіць. Табе і тама ні вініць дульку зьесьць ці яблыка якая.

ВІННЫЙ прым. Кісла-салодкі. Ці ўнесьць табе вінных яблык, мне такея дужа ныравюцца. Памянш. ВІННЕНЬКІЙ. Віннінькыя яблыка зьесьць прямиа г душэ.

ВІНОЎКА, ВІНКА ж. Карта масці пікі. Я табе дам січам віноўку, і ты зьніміш. Адных вінык ныдывалі, пыцягнуў.

ВІС м. Вісячае становішча. Ны вісў дренна піліць, адною рукою дзяржысься ды яшчэ палка с-пыд нагі выіж-джаіць.

ВІСЕЛЬНІК м. асудж. Грубы распуснік. Ну й вісільнікі етыя мульчуганы, чаго яны толька ні твыраць. ВІСЕЛЬНІЦА ж. Штоб дзяўчонкі такою вісільніцыю быць, настолька руспусьціца!

ВІСЕЦЦА незак. Знаходзіцца ў вісячым становішчы. Як табе тама вісіцца? — астыражней, ато сарьвесься.

ВІСЮЛЬКА ж. Падвешаная цацка. Пычані вісюлькі над люлькыю, малый будзіць зубуўляцца, а ты хуць што зьдзелыіш. Памянш. ВІСЮЛЕЧКА. Ах, мой мальчык, ныравюцца табе вісюлічкі, навешу яшчо.

ВІТАМІНІНА ж. Адна таблетка вітамінаў. Нескылька вітамінін у руку і пабег г дзіцям. Памянш. ВІТАМІНІНКА. Ну дай і мне вітамінінку, я папробыю, ці смашныя яны.

ВОБАДДЗЕ н. зб. Абады. Вобыдзьдзя паськідывылі зу плугі ў самінькій вугыл.

ВОГІРСТВАВАННЕ н. Задаванне, фанабэрства. Ныдаела любувацца ны яго вогірствывыньня, жыва пугурю яго ат'етуля.

ВОДАЛЬ прысл. Крыху далей, воддаль. Яны трошку водыль ат нас пыставілі калёсы.

ВОЗКА ж. Адзін прывоз. Я ж яму зы кажнюю возку рублей тріцыць, двацыць пяць, а меншы ні дывала.

ВОКАРАК м. Кумпак. Толька цірызь нескылька гадоў узналі, хто тады вокыркi зьнімаў. Памянш. ВОКАРАЧАК.

Ты вазьмі кусочык вокрычка зьезж, ён хырашо на сонцы абветрыў.

ВОЛЬНІЧАННЕ н. Залішняя вольнасць. *Не, я вольнічыньня ні люблю, у мяне ты нызайтрыга шайковыі стаіш.*

ВОНКАХ прысл. На двары, не ў памяшканні. *Кошка вонкых, німа ў хаці. Дзеці вонкых гуляюць.*

ВОНЯ ж. Смурод. *Тыкая дзевішча ня можыць у хаці прыбраць, воня стаіць, як у сьвіннарыку.*

ВОСЕМЕРА ліч. Васьмёра. *Іх восіміра асталыся ат маткі, цягнулі гора, на ўсю жысьць запамнюць.*

ВОСЕМКА ж. Васьмёрка (у картах). *Ах, якой хітрінкый, восімкую дзісятку б'ець. Памяніш. ВОСЕМАЧКА. Ні хваліся, што паткініш, у цябе адны восімычкі асталіся.*

ВУГАЛІНА, ВУГЛІНА ж. Асобны вугольчык. *На-столька гыняіцца зу вугальлім, хваціць вугаліну і зьбесьць. Пыглядзі хырашэнька, каб там вугліна айдзе ні асталыся. Памяніш. ВУГАЛІНКА, ВУГЛІНКА, ВУГАЛІНАЧКА, ВУГЛІНАЧКА. Як хлеб пякеш, чысьцінька вымітайш, каб вугалінык ны паду ні было. Рана зычыняць комін, ішчэ вуглінкі блішчаць, многа вуглінык. Ат малінькія вугалінычкі такей пыжар успыхніць, што дзярэўня дымым пойдзіць. У грубычкі усё патухла, ні адной вуглінычкі ні блішчыць.*

ВУГАЛЛЕ н. зб. Вуглі, вугалі. *Мы пяклі на сонцы піражкі із гліны і елі, а Домна вугальля ела.*

ВУДЗІЦЬ незак. метаф. Красці са спрытам. *Днём нагледзюць, а нычамі ходзюць і вўдзюць, махырі былі атпетыя.*

ВУЗКАТА ж. Вузкасць. *Палосычка — вузкыта, а Дзёмка, бувала, с тубуном лезіць, ну каровы ў шкоду то с аднаго боку, то з другога.*

ВУЛЛЯК м. 1. Вулей. *У Арцёма ну хутурах вульлякі густа стыялі, штук дваццыць было.* 2 перан. жарт. Таўстун. *Во вульляк ходзіць, ны яго адзежыны ні пыдбяреш у мыгазіні. Памяніш. ВУЛЛЯЧОК. 1. Вулей. Відзіш, якая вульлячкі ў яго вўдзілыны, многа пчол рызьвядзець.* 2. Таўстунук. *Юстыныў малыі такеі вульлячок узяўся, ні па іхныі прыродзі. ВУЛЛЯЧКА ж. Таўстуха. Эта Пітрачкова вульлячка усё песьні заводзіць, каб ён скарей прыбег.*

ВУМІЦЬ незак. 1. Разумець, думаць. *Вы ж вуміця, каб ладныю кыравёнку ўзяць, якую-зря ні хвытайця.*

2. Вучыць. *Сколько ні вумі, а кылі свайго розыму у гылаве німа, дык дренна дзела.*

ВУМЛЕННЕ, ВУМЛЕНІЕ н. Думка, развага. *Було вумленьня, каб у Воршу зьездзіць, а тады нешта атлажылі. Маё вумленья — нічога яму ні купляць.*

ВУХНУЦЬ зак. 1. Трывожна рохнуць. *Я прошлыю ноч доўга ні спала, чую: свівьня вўхнула, выйшла, пыгледзела — нікога німа.* 2 перан. Упасці з глухім ударам. *Вўхнуў з балькі як кымяк якей, ні зыплакыў, устаў і пабег.* **ВУХНУЦЦА** зак. Упасці з глухім ударам. *Ладна вўхнуўся, ета шчасьця, што ні рук, ні ног ні пулумаў.*

ВЫБЛЮДАЦЬ незак. Прыберагаць. *Як трудна ні было, а ма́лым я ўсігда што-небудзь выблюда́ла.* **ВЫБЛЮДАЦЦА** незак. Прыберагацца. *Нічога ў іх ні выблюда́іцца.* **ВЫБЛЮСЦЬ** зак. Прыберагчы. *Ня выблюдзіш, усё ўсюдых варочыіць, у кажную дзірку ўлезіць.* **ВЫБЛЮСЦА** зак. Прыберагчыся. *Дзялі так, каб выблюлыся што-небудзь і нызаўтріга.* **ВЫБЛЮДЗЕНЫЙ** дзеепрым. *Ці выблюдзіна у іх што-небудзь к лету?*

ВЫБРАДЖАНЫЙ дзеепрым. Пабраны, убраны. *Гляджу, дзьвюх кацельк німа, нызаўтріга кацельк пяць німа, выбрыджыны. Лён увесь выбрыджын, учора кончылі.*

ВЫБУРҚЫВАННЕ н. метаф. Гаворка з намёкам. *Мы зь яго выбўрқывыньня пынялі, што ён пры Сьпірідонывы кілбаскі знаіць.*

ВЫВАЛАҚЫВАННЕ н. метаф. Вялікае выношванне. *Я помню тоя вывылақывыньня: бігаць у лес с кашолкымі, с карзінымі, а Сямён паехыў у дровы і прівёз ручкі пыдасінывікыў.*

ВЫВАЛАҚЫВАЦЬ незак. метаф. Шмат выносіць. *Што ўжо вывылақывылі з Дубровы арехыў, пряма мішкaмі, мішкамі.* **ВЫВАЛАҚЫВАЦЦА** незак. Шмат выносіцца. *Столька вывылақывылыся чарніц, што ні прідумыць.* **ВЫВАЛАЧ** зак. Шмат вынесці. *Нада ж ім было столька дроў вызылыч, на трі зімы хваціць.* **ВЫВАЛАЧЦА** зак. Шмат вынесціся. *Многа хворысьця вывылыклыся з Радкеўшчыны.*

ВЫВАЛІВАЦЬ незак. метаф. Выпадаць (пра снег). *Ета як якей год, бувайць, каждый дзень пы калена выва́лівыіць, а другой раз сані запрэґ ба, а сьнегу німа.* **ВЫВАЛІЦЬ** зак. Выпасці (пра снег). *Сьнег як вывыліць за́ ныч, чысьціш яго, чысьціш, духу дасіся.*

ВЫВАРАЦЬ ж. Выварацень. *Дзьве вывырыці было ў*

лесі, бальшэя бярэзы, мы два вазы харошых дроў прі-
вязьлі.

ВЫВАРАЧЫВАЦЬ незак. метаф. Вызваляць. Улез у
пятлю, а маткі з бацькю жалка, узяліся вывырачывыць
дурука. **ВЫВЕРНУЦЬ** зак. Вызваліць. Чуць яго вывір-
нулі с пролыбкі, хырашо, свой чылавец у горыдзі рыскы-
заў, што нада дзелыць.

ВЫГАНКА ж. Выгнанне, высяленне пры раскулачван-
ні. Стыхван пупаў пад выгынку, прпісали яму агіта-
цыю проця калхозыў.

ВЫГАНЯЦЬ незак. перан. Хутка ўзводзіць. Пакуль
што сьцены выгыняюць у пуні, а тут і хату столиць нада.
ВЫГАНЯЦЦА незак. Хутка ўзводзіцца. Ох, як скоро
у іх клець выгыняіцца. **ВЫГНАЦЬ** зак. Хутка ўзвесці.
Зы чатырі дні пуню выгынюць, у іх работа аж гаріць.
ВЫГНАЦЦА зак. Хутка ўзвесціся. Сьцены выгынюцца,
тады мы табе паможым, а січас дужа некылі. **ВЫГНА-
НИЙ** дзеепрым. Заўчора толька шульцы стыялі, а глянё,
сколька сьценык ужо вігнына.

ВЫГВАЗДЫВАННЕ, ВЫГВЭЗДЫВАННЕ н. Моцнае
вымазванне, запэцкванне. Зы такая выгвэздывыньня я
ўжо табе дам, ета ж мыць ні нуспруўляісься. Пыглядзіш,
што апсяку зы выгвэздывыньня.

ВЫГВАЗДЫВАЦЬ, ВЫГВЭЗДЫВАЦЬ незак. Моцна
вымазваць, запэцкваць. Глядзі, штоб большы ні выгвэз-
дывыў штанёнкi. Што ты з малымi хочыш, яны ўсё выг-
вэздывыюць. **ВЫГВАЗДЫВАЦЦА, ВЫГВЭЗДЫВАЦЦА**
незак. Моцна вымазвацца, запэцквацца. Ты ці ня ўзноў
сыбраўся к тым кыткам выгвэздывыцца. Калі будзіш так
выгвэздывыцца, саўсім на вуліцу ні пушчу.

ВЫГРУЖАЦЦА, ВЫГРУЖЫВАЦЦА незак. метаф.
Выхадзіць, выезджаць гуртам. Цяперя ўсё машыны і ма-
шыны, а мы, бувала, выгружаімся ны жніво дзяреўню,
аж поля цвіцець адж жней. Пагода неік разым спорці-
лыся, і бызар стаў выгружывыцца. **ВЫГРУЗІЦЦА** зак.
Выйсці, выехаць гуртам. Як вігрузюцца дзяреўню, яны
етый луг зы два дні раськінуць, падвернуць, сыгрябуць
і ў копы складуць.

ВЫДАВАННІК м. Той, хто выдае, прадае, даносіць.
Выдывэньнікыў хвытала увы ўсякыя ўремя. Памяні.
ВЫДАВАННІЧАК. І ты ўжо бяресься, малінькій выды-
вэньнічык, прыдаеш брата? **ВЫДАВАННІЦА** ж. Ікая зь
яе выдывэньніца, іна знаць нічога ні знаіць.

ВЫДЗВІНУЦЬ, ВЫДЗВІНУЦЦА зак. экспр. Выйсці

гуртам. Бувала, як вбідзьвініць дзяреўня жней, усё поля рузукрашына, песьні як зыпяюць, нівісь айдзе чутна. Вбідзьвінуліся на луг дзяреўнію, за дзень два стагі пыста-вілі.

ВЫДРЫПКА ж. асудж. Злая, няўжыўчывая жанчы-на. Ні хачу я большы з вбідрыпкыю ні днаго слова гыва-ріць, язык паскудзіць.

ВЫЕЗДЗІЦЬ зак. метаф. Моцна ўдарыць, пабіць. Дзіржаў ёмкыю палычку, як вбійздыў яго цірісь сьпіну, тэй толька зыікытаў.

ВЫЖЫВАЦЬ незак. перан. Нажываць. Выжываць быгаства с апстыяцільным чылавекеым хырашо, а с пас-кудыю нічога ня вбжывіш. **ВЫЖЫЦЬ** зак. Нажыць. Так ня б'ець, а труніць над ёю: што ты вбжывіш тут? **ВЫ-ЖЫЦЦА** зак. Застацца жывым. Ні так даўно зэкі двух міліцанерыў парнулі ныжамі, адзін насьмерць, а другой ні знаю, ці вбжыўся.

ВЫЗВЕЗДЗІЦЬ зак. Стаць ясным, ачысціцца ад хмар (пра начное неба). Зьвечыра было дужа зыцягнута, дождж пычынаў капыць, а пыд раньня рашчысьціла, вбівзвездзіла.

ВЫЗНАВАННЕ н. Выведванне. Думыю, нічога іхныя вызнываньня ні дасьць, тама даўно ўсё схувана і піріху-вана.

ВЫКАЛАТЫРЫВАЦЬ незак. эмац. Абабегваць. Ты ні прідумыйш, сколько яны за ноч выкылатірывыюць,— акругу цэлыю. **ВЫКАЛАТЫРЫВАЦЦА** незак. Стамляц-ца бегаючы. Ахотычка ж ім выкылатірывыцца з ночы ў ноч, то-то моладысьць. **ВЫКАЛАТЫРЫЦЬ** зак. Абабе-гаць. Іна табе зы раньня ніізвесна сколько вбкылыты-ріць. **ВЫКАЛАТЫРЫЦЦА** зак. Стаміцца бегаючы. Мак-сім вбкылытыріўся, яму толька пысядзець ны ганкых. **ВЫКАЛАТЫРАНЫЙ** дзеепрым. Нечыга туды йціць, тама ўсё вбкылытыріна.

ВЫКАЛАЧЫВАЦЬ незак. перан. Абабегваць. Эта толька ўспомніць, сколько мы нычамі выкылачывылі. **ВЫКАЛАЦІЦЬ** зак. Растрэсці, вытрэсці (у якасці прак-лёну). Ніхай яго вбкылыціць і свайго такога. **ВЫКАЛА-ЧАНЫЙ** дзеепрым. Абабеганы. Сколько у вас сяньня вбкылычына, у Восьлінкі пыбылі ці яшчэ туды ні дыбра-ліся?

ВЫКАПАЦЬ зак. Выцячы капаючы. Ні пагледзіў, у дзірэвыя вядро ныліў вады і пыставіў на ўслоні, за ныч вбкыпыла, у хаці лужа.

ВЫКАТКА ж., ВЫКАТЫВАННЕ н. Спаганяне падаткаў. Як якей чылазек на выкыткі хадзіў, аднаму ўталкуіш, ён і пыдажджэць, а якей халерный і слухыць нічога ня хочыць. Бувала, увосінь жджэш выкатывыньня, знаіш, сора прідуць, ну й гатовісься рышишчытацца.

ВЫКАТЧЫК м. Зборшчык падаткаў. Яго бацька выкаччыком быў, нічога чылазек, усігда можна было дыгываріцца.

ВЫКАТЫВАЦЬ незак. перан. Спаганяць падаткі. Айдзе старыста быў ш чылазечыскім серцым, можна было цярьпець, а айдзе выкатывылі ды пасьледнія шубёнкі с плеч. **ВЫКАТАЦЬ** зак. 1. Выкачаць. Выкытыў усяго ў зелінь, чаго ты зь ім, такей слыбэк, бяресься. 2. Выпарыць. Як прастудзіцца, баню нытаплю, выкытыю веніком, і прастуда праходзіць. 3. Пабіць балюча. Ладна яго выкытылі, пулучыў, чаго хацеў. 4. Спагнаць падаткі. Як выкытыюць усё, тады ўжо знаіш, што на год спакоін. **ВЫКАТАЦА** зак. Выпарыцца. Так ужо я выкытыўся ўчора ў бані, і дыхыць ляхчэй стала. **ВЫКАТАНЫЙ** дзеепрым. 1. Выкачаны. Ета ж ён іс сыбакую боріўся, дык такей выкытыный. 2. Выпараны. Крепка ты выкытыный, як агурчык, сьвежынькій. 3. Спагнаны (пра пада-так). Ты нашый дзярэўні усё выкытына.

ВЫКАЦІЦЬ зак. гумар. Выставіць (звыч. живот). Пуза на сонца выкыціў і пыгладжывыіць.

ВЫКАЧАНЫЙ дзеепрым. перан. Такі, над якім праведзены абрад лячэння ад спалоху. Чаго ён так здрыгыіцца, калі выкычыный?

ВЫКВЭЦЫВАННЕ н. Выпэцкванне, вымазванне. Як ня будзіць у малых выквэцывыньня, калі яны ня ўмеюць бярежца.

ВЫКВЭЦЫВАЦЬ незак. Выпэцкваць, вымазваць. Чаго ты палезіш туды выквэцывыць адзёжу, там ні праціснуцца. **ВЫКВЭЦЫВАЦА** незак. Выпэцквацца, вымазвацца. Узноў малыя у грязь выквэцывыюцца, што ты зь імі зьдзелыіш.

ВЫКЛАДЫВАННЕ н. 1. Выкладанне, абкладванне. Скарэй шывяліся з выкладывыньнім, пуўчыса цябе нада жадаць. Красівыя выкладывыньня, цэлы ўзор пулучаіцца. 2. Кастрыраванне. Кыывал як якей пупадзецца, у аднаго лёхкыя выкладывыньня, а ў другога ні такая.

ВЫКОВЫЙ прым. З вікі. Нічога ні было, усё зыбралі, мы вык на жорны піріпусьцілі, пяклі выковый хлеб і елі.

ВЫКОЎЕ н. Поле, на якім расла віка. Ны выкоўі ка-

ровым есьць нечыга, можа толька воўцы якую былку нойдуць. Памянш. **ВЫКОЎІКА**. Ад бірізьнічка сьлед пы выкоўіку прыкладжын.

ВЫКРУЧЫВАЦЬ незак. Апрацоўваць скуру для збруі. Адзін раз мы напробывылі кожу ну хумуты выкручывыць, трошку пулучылыся. **ВЫКРУЧЫВАЦЦА** незак. Апрацоўвацца (пра скуру для збруі). Я відзіў, як кожны выкручывыюцца, а самі мы ні круцілі. **ВЫКРУЦІЦЬ** зак. Апрацаваць скуру для збруі. Кожу выкруціць — нада ўмець, цяп-ляп ня возьмісья дзельцы. **ВЫКРУЦІЦЦА** зак. Апрацавацца (пра скуру для збруі). Буваіць, калі хырашо кожа выкруціцца, а другой раз ні-важна. **ВЫКРУЧАНЫЙ** дзеепрым. З выкручыныя кожны што хочыш пашыіш.

ВЫЛАЖЫВАЦЬ I незак. 1. Выкладаць. Гляджу я, стаіць лі лавычкі Кургузёнык, вылажывыць сьліўкі. 2. Пакладаць. Кынывалы ня ходзюць, некыму пырысят вылажывыць.

ВЫЛАЖЫВАЦЬ II незак. Вылязаць. Куры цірізь любую дзірічку вылажывыюць, дайжа пат крышу умудріліся прашчэмлівыцца.

ВЫЛІНЯЦЬ зак. метаф. Схуднець, змарнець. Арьхіпёнык зы паўгода вылініў, ні пызнаіш, што Арьхіпёнык. **ВЫЛІНЯЛЫЙ** дзеепрым. Хрітанок вылінілы, я ўжо стала і гляджу, ці ета ён, ці ня ён.

ВЫЛУПЛЯ м. і ж. зневаж. Дурань, тупіца. Нада Адаркі ваш вылупля як сыбаку пятыя ныга. Каму яны толькі ні ныбіваліся сваёю вылуплёю, каму ні сватылі, — нашто іна каму.

ВЫЛУПЛЯСЦІК м. Лупаты хлапчук. Толька ніхай пупадзецца твой вылуплясьцік у садку, ладна палучыць. Памянш. **ВЫЛУПЛЯСЦІЧАК**. Сідзяць лі выкна вылуплясьцічкі утраіх.

ВЫМАЛІВАЦЬ незак. Звяртацца з малітвай. Я ўжо ні знаю, як ета дзельлыся, вазілі малыга ў горыд, гывірілі, поп вымалівыў. **ВЫМАЛІЦЬ** зак. Звярнуцца з малітвай. Вымылюць там ці ня вымылюць, а хадзілі ж, прасілі пыпа: вымыль.

ВЫМАРДОВЫВАЦЬ незак. Дабівацца поўнага падпарадкавання мардаваннем. Так вымардовывыць коні, яны піряд ім пішуць. **ВЫМАРДОВЫВАЦЦА** незак. Мардавацца да страты сіл. Ні нада крепка вымардовывыцца, ета дайжа на серца ніздарова. **ВЫМАРДАВАЦЬ** зак. Дабіцца поўнага падпарадкавання мардаваннем. Як

возьміць кыня, любога вѣмырдыіць, яны яго духу быяца. **ВЫМАРДАВАЦА** зак. Намардаваца да страты сіл. *Вѣмырдывыліся мы ладна, пакуля бѣрѣвяно ускацілі с прароўка ну бузгор.* **ВЫМАРДАВАНЫЙ** дзеепрым. *Вѣмырдывыныя пріехалі зь лесу: пѣд гару коні ні бяруць, рыспргалі і паркымі пріпрігалі, усьцягывылі.*

ВЫМАТЫВАННЕ н. метаф. Праца з апошніх сіл. *Нашто яму так убѣваца, работыць, вѣматывыньня ны здароўя ўліліць.*

ВЫМАТЫВАЦЬ незак. перан. Аббягаць. *Знаіш, сколько мы вѣматывылі за ныч, на трѣх вѣчаріньках пысьпівалі пабыць.* **ВЫМАТАЦЬ** зак. Аббегчы. *Што за ўредзіна карова, скубануць разу ня хочыць, гылаву зыдзярець і ўсё поля вѣмытыіць па дзесіць раз туды і нызад.* **ВЫМАТАНЫЙ** дзеепрым. *Ці ў вас усё вѣмытына, ці можа айдзе ні пасьпелі пабыць?*

ВЫМЯ н. Вымя. Памянш. **ВЫМЦА**, **ВЫМЯЧКА**. *Кажыцца, столька таго вѣмца, а мылыка нядренна даець. Сыма с кулачок і вѣмічка малінькыя, ну што ты сь пярвусьцінычкі хочыш.* **ВЫМІШЧА**. *Карова здаровыя, вѣмішча — во, мылаком зыліваіць.*

ВЫНАШЫВАЦЬ, **ВЫНАСІЦЬ** незак. Здаваць як падатак. *Сколько ні ныкльдалі яец, мылыка, мы ўсігда вынашывылі. Па восімсот літрыў мылыка вынасілі, бувала, сабе пасьці нічога ні астывалыся.* **ВЫНАСІЦЬ**, **ВЫНЕСЦЬ** зак. Здаць як падатак. *Нада было раншы столька вѣнысіць, цяперя ажно ня веріцца. А як жа было: сколько мылыка ныкладжына вѣнісіць — вѣнісіш.*

ВЫПІВАК м. Спѣртны напітак. *Не тыкі, у етым тваём вѣпіўку трыва ёсьць, мне дужа пыляхчэла.*

ВЫПІННІК м. Выпівака. *Ідзі ўжо, ідзі, вѣпіньнік, ці ты ў Куліноўны ішчэ ні дыбраў свае нормы?*

ВЫПЛЫВАЦЬ незак. метаф. З'яўляцца, прарастваць (пра траву). *Во прімецьці-ка, як травіца прѣма ны вычах вуплуваіць вясною посьлі цѣплыга дожджыка.*

ВЫПРАМЛІВАННЕ, **ВЫПРАМЛЯННЕ** н. Выпрамленне. *Во табе й выпрѣмлівыньня: дужа сухая атосіна, рызгнуж — іна й пупылам. Гнутыму гвазду ніякыя выпрѣмляньня ні паможыць.*

ВЫПРАМЛІВАЦЬ незак. Выпрамляць. *Будзіш так выпрѣмлівыць, і пальцы пѣдбѣваіш.* **ВЫПРАМЛІВАЦА** незак. Выпрамляцца. *Нейкіі гвозд як камінный, саўсім ня хочыць выпрѣмлівыцца.*

ВЫПРАЦЬ зак. Паперыць, выперыць. *Я ўсігда плаць-*

ця вѣпіру, вѣпіру ны сажылкі, яно ў мяне чысьцінькыя, белінькыя.

ВЫПСА м. і ж. абразл. Састарэлая асоба. Пры якая яшчэ ныряды вѣпсу думыць? Чаго такой вѣпсі ны свадзьбу цягнуцца.

ВЫРАБАТ м. Выпрацоўка. Пенсьія ныліцайца з вѣрыбыту, калі харошый вѣрыбыт, тады і пенсьія большыя.

ВЫРАБАТАННЕ н. Апрацоўка. Поля усё ў асоці, ня тоя вѣрыбытынья, што сабе. Зімя вѣрыбытынья любіць.

ВЫРАБАТЫВАЦЬ незак. Апрацоўваць. Як свѣя была, вырыбатовылі зямлю, а цяпер хто за ёю глядзіць. Шкуры вырыбатовыць нада ўмець. **ВЫРАБАТЫВАЦА** незак. 1. Апрацоўвацца. Ці так раншы зімя вырыбатовылыся, бувала, ідзеш — ныга тоніць. 2. Траціць сілу ў цяжкай працы. Ны якога чорта яму вырыбатовыцца, ці ён у іх якую ласку заслужыць.

ВЫРВАСНЯ ж. Балаўнікі, распуснікі. Тыкая вырвысьня, што хочыш утворюць: сад аптрысуць, гарод вытруць.

ВЫРВАСЮГА м. узмацн. Балаўнік, распуснік. Ой, вырвасюгі былі, ніхай іх вылыміць, чаго толькі ні тварілі ў дзяреўні!

ВЫРУШАЦА незак. Выпраўляцца ў дарогу. Ня йдзі, ні вырушайся ноччы йціць, ці мала усякіх случыйў бувайць. **ВЫРУШЫЦА** зак. Выправіцца ў дарогу. Позна вечыра Сідыріха вырушылыся, зублудзілыся і зьмёрзла пыдзь дзяреўнію.

ВЫСКАРАСКЫВАЦА незак. Папраўляцца пасля цяжкай хваробы. Юлькіна нявестка трошку выскыраскывыцца, іна доўга ліжала. **ВЫСКАРАСКАЦА** зак. Паправіцца пасля цяжкай хваробы. Ніяк ня вѣскырыскыюся, усяго саветывылі, і маць-мачыху піла, іна найродзі як тріпутнік, і німа луччыньня.

ВЫСКАТ м. Пагорак, схіл. Па вѣскыту редкыя трыва, ну нада было б пабрынкыць. Памянш. **ВЫСКАЦІК**. Бігаць каровы на вѣскыцік, тама ядомыя трыва.

ВЫСМАЖЫВАЦА незак. метаф. Моцна выгравацца на сочны. Дзьве дзяўчонкі к Насьці пріехалі, маглі б што паможч, дык высмажывыюцца ны траве зы садком. **ВЫСМАЖЫЦА** зак. Моцна выграцца на сонцы. Ладна вѣсмыжыліся за лета зы дзядзькіною сьпіною.

ВЫСТАВА ж. Паказ жанчынамі голага азадка пры

сварцы. *Во як сьвякрова зыдзяреца, во будзіць выстава! Ну што, ці пыныравілыся вам суседкіна выстава?*

ВЫСТРАМЛІВАННЕ н. Сарамачанне. *Во-о, пройміш ты такога распусьніка выстрамлівыньнім, ны яго харошый бізунк нада.*

ВЫСТРАМЛІВАЦЬ незак. Сарамациць. *Пычыла яго выстрамлівыць, дык што яму, атвярнуўся і сьмяецца.*

ВЫСЦІГАННЕ н. Дамаганне. *Ета можна было нысьміяцца зь іхныга высьцігання, усё дно як дзейка ім зразу усё рыскажыць.*

ВЫСЬЦІГАННІК м. Той, хто дамагаецца. *Каб тэй высьціганнянік трошку успакойся, цірашчур рызыйшоўся.* **ВЫСЦІГАННІЦА** ж. Вот вам другая высьціганняніца, і ні атвяжысься, усё будзіць канькыць.

ВЫСЦІГАЦЬ незак. Дамагацца. *Што ты ат яго нейкія прайды высьцігаіш, прайды ён табе ні скажаў і ні скажыць.* **ВЫСЦІГНУЦЬ** зак. Дамагчыся. *Нічога ты ат Мірінка ня высьцігніш.*

ВЫСЦІЛКА ж. перан. Праборка. *Крепкыю высьцілку даець свайму за выпіўкі. Памяніш.* **ВЫСЦІЛАЧКА.** Ты сяньня тожа палучыш ладныю высьцілычку, так ня бойдзіцца.

ВЫСЯКАННЕ н. Лячэнне спіны народным спосабам. *Ні дурыця вы мне гылавы з высіканьнім, трілюда трілюду вярзець і ўсё.*

ВЫСЯКАЦЬ незак. Лячыць спіну народным спосабам. *Ета Нінка высікала уцін ны парогі, як сьпіна баліць.* **ВЫСЕЧ** зак. Вылечыць спіну народным спосабам. *Як ты высікіш боль, сьпіну нацерць нада.*

ВЫСЯРБЫВАННЕ, ВЫСЁРБЫВАННЕ н. З'яданне сёрбаннем. *Пірістаньця балывыцца з высярбывыньнім, нысамі у міску лезіця. Пыдзікуйсь-ка на іх высёрбывыньня, як яны стырляюцца адзін пірід другім.*

ВЫСЯРБЫВАЦЬ незак. З'ядаць сёрбаючы. *Ты ні кідай у стыкане нічога, нада ўсё высярбывыць.* **ВЫСЯРБЫВАЦЦА** незак. З'ядацца сёрбаючы. *Нешта ў цябе дренна высярбывіцца, пыглядзі, як чыста у Мішы.*

ВЫТАЛАВАНЫЙ дзеепрым. Стаптаны, вытаптаны. *Біряжок ат кустоў увесь вьтылывыный, тама кышануць нечыга.*

ВЫТАРНУТЫЙ дзеепрым. Высунуты, выткнуты. *Вьтырнута ражэньня ува ўсе бакі, ні прайціць, ні ступіць нілізя.*

ВЫТАЎҚЫВАННЕ, ВЫТАЎХЫВАННЕ н. 1. Выш-

турхоўванне. Так зышчаміліся, што ні вытаўкывыньня, ні выцягвыньня ні пымыгаіць. Уніміся з вытаўхывыньнім, ато сам пыляціш. 2 перан. Зняцце з пасады. Яго вытаўкывыньня я ні баюся, ніхай свайго дзевіра вытаўкывыць. Нічога ні палучыцца з вашыга вытаўхывыньня, у яго крепкыя зашчыта.

ВЫТАЎКЫВАННІК, ВЫТАЎХЫВАННІК м. Той, хто выштурхоўвае. Як рызыйшоўся вытаўкывыньнік, ні ўняць, ні ўгываріць. Ну пымыгайця, вытаўхывыньнікі, вылізаць. **ВЫТАЎКЫВАННІЦА, ВЫТАЎХЫВАННІЦА** ж. Кажыцца б, зубамі хваціла Дзёму ета вытаўкывыньніца. Мала сілы ў твае вытаўхывыньніцы, ён, як ваперь, здаровый, ідзі пымыгаць.

ВЫТАЎКЫВАЦЬ, ВЫТАЎХЫВАЦЬ, ВЫТОЎХЫВАЦЬ незак. 1. Выштурхоўваць. На што вам іх вытаўкывыць? Мы відзілі, іх вытаўхывылі Піліпіняты. Што ты мяне вытоўхывыіш, як дам, атляціш, ногі зыдраўшы. 2 перан. Здымаць з пасады. Пісьліка знаіш хто пычай вытаўкывыць?— Кірей, во хто. Азарывыга хлыпца вытаўхывыюць, каб свайго брыгадзіра пыставіць. Цяперя яго с канторы вытоўхывыюць. **ВЫТАЎКЫВАЦЦА, ВЫТАЎХЫВАЦЦА, ВЫТОЎХЫВАЦЦА** незак. Выбірацца пры штурханні. Ці ён вытаўкывыіцца, ці тама рызівоніць? Відзюць, ні пылыса, дывай вытаўхывыцца г дзьвір'ям. Доўга мы с таго бызара вытоўхывыліся. **ВЫТАЎКНУЦЬ, ВЫТАЎХНУЦЬ** зак. 1. Выштурхнуць. Узалі зы карык і вьтыўкнулі. Тыкая цісныта была ў аўтобусі, нехта мяне вьтыўкнуў, сьма б ня вылізла. 2. Зняць з пасады. Як вьтыўкнулі сь сільсавета, просіць: пыстаўця хуць на месіц брыгадзірым. Многа ён ні ныўластыць, скоро вьтыўкнуць каленкым пыдз зад. **ВЫТАЎКНУЦЦА, ВЫТАЎХНУЦЦА** зак. Выбрацца пры штурханні. Мы вьтыўкнуліся і пашлі. Я ўжо сьма думью, як ат'етуля вьтыўхнуцца. **ВЫТАЎКНУТЫЙ, ВЫТАЎХНУТЫЙ** дзеепрым. 1. Выштурхнуты. А пачом ты знаіш, што яны былі вьтыўкнуты? Можа вьтыўхнутыя, а можа самі пабеглі як цюцікі. 2. Зняты з пасады. Тады ён вьтыўкнутый доўга круціўся лі нычальства, каб куды ўшчаміцца. Ці ня вьтыўхнут с канторы Пітрачок, нешта ён нікуды ня ходзіць.

ВЫТРАПЫВАННЕ, ВЫТРОПЫВАННЕ н. 1. Апрацоўка ільну трапаннем. Калі лён нідалёжка, ніякыя выт'рапывыньня ні пымыгаіць. Знаім мы выт'рэпывыньня тваё: шах, шах і кінула. 2 перан. Выказванне таямніцы.

Зы вытряпывыньня яе нада прями біць. Вытрёпывыньня абізацільна дойдзіцца. З перан. Знясільванне ў цяжкай працы. Работыць, канешня, нада, ну вытряпывыньня, каб біз здароўя астывацца, ні к чаму. Вытрёпывыньня пазьней ны здароўі атраціцца.

ВЫТРАСАЦА *незак. метаф. Выбаўляцца. Так-етык вытрисаліся зь нішчасыцй, трудна ім пріхадзілыся ў жыцьні. ВЫТРАСЦА* *зак. Выбавіцца. Мы толька-толька вытрисліся із горя, біда зы бядою ішла.*

ВЫТРЭШЧЫВАННЕ. *н. неадабр. Празмерна ўважлівае прыгляданне. Пыглядзі-ка ны яго вытрешчывыньня, як ён ны дзяўчонок вылучіўся.*

ВЫХАДЖЫВАННЕ, ВЫХОДЖЫВАННЕ *н. Праходка, прагулка. Пыдажджыця, пыдажджыця, скоро кончыцца ваша выхаджывыньня. Выходжывыньня ім дужа ныравіцца. 2 перан. Праборка, ушчуванне. Ні быяўся ён і ні спужаіцца ніякыга выхаджывыньня, троху паслухыць, а тады, хочыш, пашлець пыдальшы. Ну, ты асвыбадзіўся аць цёшыныга выходжывыньня, іна тыкі ладна цябе гыняла.*

ВЫХАДЖЫВАЦЬ, ВЫХОДЖЫВАЦЬ *незак. 1. Абходзіць усё. Я мылыдая ета поля выхаджывыла с плугамі, з бырынамі. Тады мы ласы выходжывылі. 2. Праходжвацца, прагульвацца. Ні пра што ня думыюць, выхаджывыюць днямі пад ручку. Хырашо выходжывыць, калі матка і пыднясець, і прібярець. 3 перан. Прабіраць, ушчуваць. Дурука сколько ні выхаджывый, ні піравуцьшы. Выходжывыць Варычка свайго блыгаверныга, нечым прывініўся. ВЫХАДЖЫВАЦА, ВЫХОДЖЫВАЦА* *незак. Праходжвацца, прагульвацца. Выхаджывыліся б, каб хто смашна карміў ды вінца ставіў. Цэлыя лета выходжывыюцца, помышчы ат такіх ні дажджэсься. ВЫХАДЗІЦЬ* *зак. Прабраць, паўшчуваць. Каб быў Аніс, ён ба цябе выхадзіў, ты б яе пальцым ня тронуў. ВЫХАДЗІЦА* *зак. Стаміцца ходзячы. Мой учора выхадзіўся, чуць жывэй прівалокся. ВЫХАДЖАНЫЙ* *дзеепрым. Стыдна як сыбаку, выхаджыный наплёўся двору.*

ВЫХВАТЫВАЦЬ *незак. метаф. Хутка выкопваць. Як сінцябырь прішоў, сьпяшы бульбу выхватывыць із зямлі. ВЫХВАЦІЦЬ* *зак. Хутка выкапаць. Бульбу нада выхвыціць ды замырызкыў, іначы пагініць.*

ВЫЦІСКАЦЬ *незак. перан. Выцясняць. Ён пыняў, што пычынаюць выціскаць, кінуй усё, плюнуў і паехыў. ВЫЦІСНУЦЬ* *зак. Выцесніць. У рыйсаюзі кім-то быў, яго*

вѣціснулѣ, нѣ зыхацѣѣ нѣ хызяйствѣ трѣпацца, паехѣѣ у Днѣпрыятроѣск.

ВЫЦЯСЫВАННЕ *н.* Вычэсванне. *Стыряѣся, стыряѣся, і нічога нѣ пулучылыся зѣ яго выцѣясывынѣня: злумаѣся брусок.*

ВЫЦЯСЫВАЦЬ *незак.* Вычэсваць. *Нешта ты дужа мудрѣнѣя выцѣясывыѣш, я дык і нѣ прѣдумыю, што йта будзѣць.* **ВЫЦЯСЫВАЦА** *незак.* Вычэсвацца. *Ета ѣ яго нѣ бырану брусочыкѣ выцѣясывыліся.* **ВЫЦЯСЫВАНЫЙ** *дзеепрым.* *С аднаго боку нешта выцѣясывына і тут цѣсанута трошку, нашто ѣн так дзелыѣѣ — нѣ прѣдумыю.*

ВЫШАДЧЫ *дзеепрысл.* Выйшаѣѣшы. *Вѣшычы зѣ дзярѣѣнѣ, кусьцѣкѣ справа будуць, кыла етых кусьцѣкѣѣ і бягѣ па сьцѣжычкѣ.*

ВЫШКІ *мн.* Гарышча. *Я нѣ хацѣ, на вѣшкѣх сплю ды самых хыладоѣ.* *Памянѣш.* **ВЫШАЧКІ.** *Усякыга бырыхла на вѣшычкѣх зѣбѣраѣцца.*

ВЫШМАРАВАЦА *зак.* Зашмальцавацца. *Уродзѣ і дзѣхѣю нѣйдзе нѣма, а пунаѣ жа, вѣшмырывыѣся чышчы некуды.*

ВЫШЧАРБЛІВАННЕ, ВЫШЧЭРБЛІВАННЕ *н.* Утварѣнне шчарбѣн. *Сьцѣшы тыпаром вѣшчѣрблѣвынѣя, каб рук нѣ абыдраць.* *Ныдаелѣ мне вѣшчѣрблѣвынѣнѣ, усѣ саstrугывыѣ і саstrугывыѣ.*

ВЯДЗЕРНІЦА, ВЯДЗЕРАШНІЦА, ВЯДЗЕРАШНІЦА *ж.* Карова, якая дае па вядры малака. *Што ж ты сваю вядзернѣцу збуваѣш, іна нѣ так старѣя.* *Транбоѣка — зылытая была карова вядзерышнѣца, летым кажнѣнѣкѣѣ дзѣнѣ трѣ вядзерцы дывала.* *Рыскармѣѣ сваю вядзѣрышнѣцу, гладкѣя, як ільвѣца.*

ВЯДЗЕРАШНЫЙ *прым.* Вядзерны. *У хызяйствѣ вядзѣрышнѣя чугуны нада, малѣнѣкѣмі запѣркѣѣсься.*

ВЯЛІЧЫЦЬ *незак.* Узвялѣчваць, узносѣць. *Вялѣчылі, вялѣчылі сваю Манѣчку, пакуля прѣнѣсла маткѣ ляльку ѣ пыстанѣнѣку.* **ВЯЛІЧЫЦА** *незак.* Узвялѣчвацца, узносѣцца. *Любѣць вялѣчыцца, сам сабе цаны-меры нѣ знаѣць.*

ВЯРНУЦА *незак.* перан. *Хѣнуцца.* *Канешнѣя, к сястре будзѣць вярнуцца, большы ѣ яе раднѣ нѣякѣя нѣма.*

ВЯРТУШАЧКА *ж.* перан. *памянѣш.* *Непасѣда.* *Нѣ прѣдумыѣш, па ком зыдылася вяртѣшычка, большыя дзѣѣчонкѣ спакойнѣя.*

ВЯЧЭРАШНІЙ *прым.* Вячѣрнѣ. *Я вячѣрышнѣѣ рызгавор нѣѣсѣгда запомнѣю.* *Вячѣрышнѣя мылако ѣ аббѣцѣку.*

Г

ГАВАРУНОК, ГАВАРУНЧЫК *м. памяш.* Гаварун. *Мальчык такей гувурунок, усё зь дзедам шчабечыць і шчабечыць, ны шаг ат яго ні стаецца. Гыварунчыкі нашы рызгываріліся, як званочыкі зввіняць.*

ГАВОР *м.* Размова, словы. *Я тожа веріла яго увішчаньню, а як паслухыла, увідзіла, што ета адзін гавор.*

ГАГОЛЬ *м. эмац.* Здаровы, фізічна дужы чалавек. *Ты б відзіла, якей гаголь большыі Просін, у два разы здыравей зы бацьку.*

ГАДОУЛЕНІЙ, ГАДОУНЫЙ *прым.* Гадаваны ў сваёй гаспадарцы. *Па трі рублі курычка гадоўліныя, я сабе купіла пяць штук і пітушка. У мяне усігда гадоўныя пырысяты, ні хачу купляць.*

ГАКАННЕ *н.* Удары з грукатам. *Ета мост ны Пячкоўкі дзельюць, дык аж тута гакынньня чутна, бабыю б'юць.*

ГАКАННІК *м.* Той, хто ўдарае з грукатам. *Глядзі, гакынньнік, пупадзеш малыму пы наге. ГАКАННІЦА *ж.* *Во ўзілася гакынньніца: раз пы палену, раз пы калену.**

ГАЛАВІШЧА, ГАЛОВІШЧА *ж. эмац. павеліч.* Галава. *У дзецтві у яго гылавішча была во еткыя, пўзішча, а ножкі тонінічкія, стыяць ня мог. Ніхармузныі чылавек, айдзе йна выпырыла такога: галовішча як чугун, сам як бачонык.*

ГАЛАГАЛЕННІК *м.* Той, хто падымае шум, крык. *Кылі прут вазьму, я скоро гылыгаленьнікым дам места. ГАЛАГАЛЕННІЦА *ж.* *Толька ніхай січас гылыгаленьніцы ні ўспакоюцца, я іх уніму вожкымі.**

ГАЛАДЗІЦЬ *незак.* Рабіць галодным. *Пірікармливыць дзіцёнка ні нада, і гыладзіць — дужа ні гыладзі, ні дывай лішніга і ўсё.*

ГАЛАМЖЭННЕ *н.* Псаванне, неакуратная работа. *Луччы б мае вочы ны такая гыламжэньня ні глядзелі.*

ГАЛАМЗА *м. і ж.* Неакуратная асоба. *Гылымзэ ўсігда цяп-ляп дзельіць, а тады хадзі ўсьлед ды пірядзелывыі.*

ГАЛОУКА *ж.* Хамут без гужоў. *Галойка ў яго ёсьць, у клеці вісіць, а гужыкі не ш чыга вырізыць.*

ГАЛОШАК *м., ГАЛОШКА* *ж.* Маленькі галош. *Айдзе ж другой галошык, тута ляжыць толька адзін, левый, правыга нійдзе ня віджу. Што ж адну галошку пьдвязывыць, кылі пьдвязывыць, то абейа нада.*

ГАЛУБЯТНІЦА ж. Амарка галубоў. Ты, як мультуганы, гулубятніца, разым ба зь імі і лазіла пы балькых.

ГАЛУЗ м. Свавольнік. Малы галўз быў, матка нічога зь ім здзелыць ні мыгла, а падрас — пыцішэў, другой хлопці стаў.

ГАЛЮШАНЬКІЙ, ГАЛЮШАНЕЧКІЙ прым. эмац. памянш. Голы. Дзяўчонычка галюшынькыя выскычыла і крічала. Галюшынічкі кырапузік тойсвціньккі сядзіць у люлькі і сьмяецца.

ГАМЖЭННІК м. Неакуратны, неахайны чалавек. Нілізя гамжэньнікым быць, на што адзежа твоя пахожа.

ГАМЖЭННІЦА ж. Каб ты ні была гамжэньніцыю, табе можна было б харошыя плацця справіць.

ГАМУРЛІВА прysl. Ганарыста, капрызна. Так гумурліва рызгыварівыць, што дайжа ні паходжа ну Кулініныга сына.

ГАМУРЛІВАСЦЬ ж. Ганарыстасць, капрызнасць. У іх ува ўсіх гумурлівысьці многа, так вісока сябе нясуць, як ніхто ні нясець.

ГАМУРЛІВЫЙ прым. Ганарысты, капрызны. Васіль быў гумурлівы, Бязручыха у дварэ і ні жыла, усё пу людзях і пу людзях. Памянш. ГАМУРЛІВЕНЬКІЙ. Зь естыю ня дужа пыгаворіш, гумурлівінькыя дзяўчонок, уся ў бабу пышла, дайжа голыс Храсіньнін.

ГАНДЛЯЧАННЕ н. гумар. Гандляванне. Во папомніця маё слова, што з вашыга гындлячыньня нічога ні палучыцца.

ГАНДЛЯЧАННІК м. гумар. Гандляр. Сора іхны гындлячыньнік прыгындлячыцца, ні зь яго хракцірым брацца зы такая дзела. ГАНДЛЯЧАННІЦА ж. Кінула яе гындлячыньніца мыгазін, нійдзе ні работыць.

ГАНДЛЯЧЫЦЬ незак. гумар. Гандляваць. Яны б гындлячылі, каб было чым, ды нікія трысцы німа зу душою. ГАНДЛЯЧЫЦА незак. 1. Гандляваць. Ты пычынаішь шурока гындлячыцца. 2. Гандлявацца. Як вам сяньня гындлячылыся?

ГАРАЧАСТВА н. Моцнае ўзрушэнне, гарачка. Ён хваціў плуг і тыраніць із двыра плуг — із гырячства: ніхай хуць плуг будзіць.

ГАРАШЫЦЬ незак. Крышыць. Ні гырашы пряснуш ку, ны абед ні хваціць. ГАРАШЫЦА незак. Крышыцца. Укруці піражок у бумагу, ато ён дужа гырашыцца, адны крошкі у кырмані будуць. ГАРАШОНЫЙ дзеепрым. Усё гырашоныя зьмяці ў вядзерца. ГАРАШОМШЫ дзее-

прысл. Ціплят кармілі, гырашомшы хлеб, яны аж на плечы ліцяць.

ГАРАШЭННЕ н. Крышэнне. Нашто табе эта гырашэнья, ціплятым луччы сыпнуць просы.

ГАРАШЭННІК м. Той, хто крышыць. Січас пупадзець етыму гырашэньніку, ды крепка пупадзець. ГАРАШЭННІЦА ж. Унімісь-ка, гырашэньніца, я буду хлеб купляць, ны плічах насіць, а ты гадзіць?

ГАРЖАМЫЗДЗІЦЬ незак. эмац. Вучыць. Дурука сколько ні гыржамызьдзі, ён дураком аста́ніцца. ГАРЖАМЫЗДЗІЦЦА незак. Вучыцца. Во-о, твоя дзеўка і прысьць гыржамызьдзіцца, хызайка будзіць.

ГАРКАННІК м. неадабр. Крыкун. Рызыйшоўся гаркыннік, руспусьціў горла, як яму людзей ня стыдна. ГАРКАННІЦА ж. Сыма была ня меншыя гаркынніца, што там ну другіх гываріць.

ГАРКНУЦЦА незак. перан. Зайсці гуртам. Гаркнуліся кучыю ў хату і сьмяюцца, а я гляджу і ні пызнаю, што эта такея.

ГАРЛАНУЦЬ зак. Гучна закрычаць, запець. Як гырлануць песьні, уся акруга здзіганецца, вясёлыя хлопцы.

ГАРЛАПІСТЫЙ прым. Крыклівы. Адна гырлапістыя і другая ёй ні ўступайць, як зрежуцца, на іх толька дзівіцца.

ГАРОДЧЫНА ж. Агародчык. Якую гароччыну зыгрябець, і тая зырасьцець, зуплувець травой, за лежнію глянуць туды некылі.

ГАРЧЭНІЦЬ незак. Гарчыць. Яблыкі яны красівыя і ліжаць доўга, пьд вясну, толька на ўкус гарчэнюць.

ГАРЧЭННЫЙ прым. Вельмі горкі. Кыпілінычку хрену ўзіла ны язык — гарчэнный, ня вытрывыць, ні знаю, як яго ядуць, ды яшчэ й купляюць.

ГАРШКАШЛЁП м. Няўмелы ганчар. Яго сват нейкій гыршкашлёр быў, так, ніважний майсьцір.

ГАЎКА м. і ж. 1. Сабака (у размове з дзецьмі). Глядзі, гаўка пабег, можыць малінькыга ўкусіць. 2 перан. іран. Хлус. Сколько ты ні хвалі, дык і Пятрок твой гаўка быў ні пасьледній.

ГІШЭХТ м., ГІШЭХТАВАННЕ н. Цеснае сяброўства. Такей гішэхт зывялі Ныпрііяты с Калугінымі, што куды там, вадою ні рызальеш. Глядзіця, каб зь естыга гішэхтывыньня ні зыгрімеў ён с трескым.

ГІШЭХТАВАННІК м. Той, хто ўступае ў цеснае сяброўства. Нешта ў тых гішэхтывыньнікыў рызладзіліся,

пірісталі адзін т другому бегыць. ГІШЭХТАВАННІЦА ж. У вашых гішэхтывыньніц дружба доўга ні набудзіць.

ГІШЭХТАВАЦЬ незак. Моцна сябраваць. Раншы яны гішэхтывылі крепка, а цяпер я іхныя дружба расстроілыся.

ГЛАМАЗДАЧАННЕ, ГЛАМАЗДЗЯЧАННЕ н. Няўмелая работа. С твайго глымыздáчыньня так палучыцца, як у таго масьціра з лоткі віріцяно. Во відзіш, і зь яго глымызбдзячыньня ікая-ніікая карзінка выйшла.

ГЛАМАЗДАЧЫЦЬ, ГЛАМАЗДЗЯЧЫЦЬ незак. Рабіць няўмела. Глымыздáчыць нейкью пуньку, калі бірнушкі ні пыпывывыра́чывыюцца. Старік пыт павецыцю карзінку глымызбдзячыць, ідзі цірсясь сенцы. ГЛАМАЗДАЧЫЦЦА, ГЛАМАЗДЗЯЧЫЦЦА незак. 1. Рабіць няўмела. А ня буду я глымыздáчыцца ш шайкью, ны бызарі новую куплю. Доўга глымызбдзячыўся з варотымі, нейкія трошку пріпáў як коўрыты. 2. Рабіцца няўмела. Што ў цябе тутыцька глымыздáчыцца, ці карзіна палучыцца, ці засік якей-то? Патроху пляцень глымызбдзячыцца, худзь жа скот ні так будзіць лезыць у гарод.

ГЛУЗДЗЯЧАННЕ н. Пустыя размовы. Наслухыліся глузбдзячыньня — дос, большы мы туды ня пойдзім.

ГЛУМАЧКА ж. Недалёкая, разумова абмежаваная жанчына. Глумáчка ты, глумáчка, ні ўзяў ён тваю дачку і ня возьміць, у яго саўсім другая на ўме. Памянш. ГЛУМАЧАЧКА. Абей яны глумáчычкі, ні нада з Гыварушкымі зьвязывыцца.

ГЛУМАЧЫНА м. і ж. Недалёкая, разумова абмежаваная асоба. Не, з глумачы́нью трудна дыгыварі́выцца. І ён, і іна абоя глумачы́ны, як толькі ім так удалося пыдыбрацца.

ГЛУПАСНА прысл. Неразумна. Глўпысна здзелыў, што хату прыдаў, ні нада было пастройчыну збуваць.

ГЛУПАСНАСЦЬ ж. Глупства. Із-за глўпыснысьці свадзьба расстроілыся, а ўсё ўжо было дыгаворі́на.

ГЛУПАСНІК м. Недалёкі, разумова абмежаваны чалавек. Глўпысьнік ты, глўпысьнік, чаго мне лезыць у чужыя яблыкі, калі сваіх — еж, ні хачу, гніюць пыдзь дзіривамі. Памянш. ГЛУПАСНІЧАК. Глўпысьнічык малінькій, розыму ішчэ ні нывраўся, гаворіць што зря. ГЛУПАСНІЦА ж. З глўпысьнічыю луччы язык ні мыраць.

ГЛУПАСНЫЙ прым. 1. Неразумны. Глўпысный чылавек, паехыў, дык нада было жыць, што ён айдзе луччыя

найдзіць. 2. Неістотны. Лесу ён купіў на глупысны цане, пасьці што дырма.

ГЛУПАСЦЬ ж. перан. Неістотная колькасць. Қызалі, па тых дзіріўнях пыдзіскувалі ўсё чыста, зірнавья ацсьеілі, глупысьць асталыся — быракі, кукуруза.

ГЛУТЫРКА, ГЛУТЫРЫНКА ж. памянш. Глыба, кавалак. Нада было б прайціць с палкью, пырызббѣваць глуты́ркі, а тады з быраною ехыць. Каб ні глуты́рінкі, луччы было б, сқырадзілыся б ляхчэй.

ГЛУХМЕНЬ ж. Самы позні час ночы. У самыю глухмень паехылі, худзь ба ні зублудзіліся ў лесі.

ГЛУШЭЙ прысл. выш. ст. пар. Больш глуха. Мне ўжо некуды глушэць, я глушэй ні стану, і так нічога ня чую.

ГЛЫЖЖА, ГЛЫЗЗЕ н. зб. Камякі, глыжы. Глыжжа пызысыхала, стала цьвёрдыя як камінь, яго бырына ня возьміць. Глызьзя ны дарогі замерзла, ехыць нілізя, калёсы прыгуюць і ўсё.

ГЛЫКАННІК м. Той, хто глытае. Во ўзяліся глыканьнікі, ні жваўшы ягиды глыкыюць. Ого, якей ты сьмелый глыкыньнік! Памянш. ГЛЫКАННІЧАК. Глядзі, глыканьнічык, так пыдавіцца можна. ГЛЫКАННІЦА ж. Пірістаньця, глыканьніцы, балывыцца, есьця, як нада. Ні баіцца глыкыньніца такея ягиды глытаць.

ГЛЫМЯНУЦЬ зак. 1. Моцна ўдарыць. Як глымянець яго цірыс плечы кійком, тэй ажно зыікытаў. 2. Моцна ўдарыцца. Глымянўў з балкі, толька войкнуў. ГЛЫМЯНУЦЦА зак. Моцна ўдарыцца. Крепка глымянўўся с самыга вільчыка, чаго яму там было поўзыць. ГЛЫМЯНУТЫЙ дзеепрым. Глымянўтый ні глымянўтый, а троху пупала.

ГЛЯІСТЫЙ прым. Глеісты. Пу бугарку зімля нічога, а туды, к нізу, дужа гляістыя, нічога на ёй ні расьцець.

ГЛЯНІШЧА ж. Халява. Як начысьціць глянішчы, блішчаць, хуць глядзіся ў іх. Памянш. ГЛЯНІШЧЫКА. Глянішчыкі зыкысаіць, штаны напусьціць, ого, якей кывалер!

ГНЯТОЎЕ н. зб. Цяжкія кавалкі дрэва. Многа іс сажылык пывыцягывылі гнятоўя, як высыхніць за лета, пыгаріць у печы.

ГНЯТУЧКА ж. Даўкасць. У горлі засела гняту́чка, глытаць стала больна.

ГОДЖАСЦЬ ж. Вартасць. Яму годжысьць ні нада, абы ныжрацца, як у мех якей.

ГОДЖЫЙ прым. Варты, гожы. Быў ён калі-то го-

джый, а цяперя апусьціўся, ніряха. Мутруноўна — ішчэ баба годжыя.

ГОНАМ прысл. Гонячы. Тады гоным пугтурілі скот за Сож. Ніхай толька паткнецца, яго гоным папруць.

ГОРЛЫШКА н. Горла (у пасудзіне). У бутлі горла, а ў бутылкі горлышка.

ГОРНІЙ прым. Безгаспадарны, нічыйны. Былі горнія вароты, бувала, возьмім, сколька мы будзім куўзацца, ажно заморімся.

ГРАБКОМ прысл. Грабучы. Чаго ім ня жыць, грошы грьбком за ўсё грьбуць.

ГРАБЛІКІ мн. памянш. Граблі. Можа табе другея грьблкі навесіць, а ты зьніміш?

ГРАДАВІНА ж. Градавая хмара. Быльшая, быльшая грьдавіна ныйшла жоўтыя, можыць пымясіць усе пасевы.

ГРАКАННІК м. Той, хто кідае на зямлю пры баруканні. С такім грькынньнікым ні бяріся, ён цябе мігым уложыць, — і сам пыляціць.

ГРАННЁ н. Абаграванне. Ета ні грьаньнё у такей мароз, тута нада бальшэй агонь рыскласьць, многа дроў прінесьць.

ГРАШОЎКА ж. метаф. асудж. 1. Сквапная жанчына. Стыдна быць такою грашоўкыю, за нейкій палцінньнік трі дні лухту нясець ны чылавека. 2. Распусная жанчына. У яе совісьці і ні нучувала, зы чарку гарелкі любому мужуку на шыю вісьніць, грашоўка.

ГРОБКА ж. Грабенне. Кончым грьбку і скупанёмся, выда січас саўсім цёплыя.

ГРОБШЧЫК м. Той, хто грабе. Грьбшчыкым сяньня далася, у іх рукі атваліюцца. ГРОБШЧЫЦА ж. Сь песьнімі ішлі грьбшчыцы з лугу, рана сяньня кончылі работу.

ГРОХАЦЬ незак. метаф. Страляць. Трі ночы грохыла у том баку, а тады нашы прішлі. ГРОХНУЦЬ зак. Раздацца (пра выстрал). Кылы нас дужа сільна грохнула, во тут арудзія стыяла.

ГРУБЕЦЦА незак. 1. Паўнець. Глянь-ка, як Мішка грубеіцца у мыладэя жонкі, відна, корміць дужа смашна. 2. Цяжарыць. Жэнька часта грубеіцца, што год, то ўдод.

ГРУДНЯК м. Грудное дзіця. Куды Танькі ехыць, у яе трецьцій грудняк, ды слабінькій мальчык. Памянш. ГРУДНЯЧОК. Во ня думыла, што ў яе ужо яшчэ груднячок.

ГРУДАМ, ГРУДАЮ прысл. Кучай. Нашто ты грь-

дым нывалівыйш як зря, хто зы цябе піркладывыць должын. Кінула грўдыю мокрая тряпкі, яны папреюць.

ГРУЗДЗІЛЬЦА н. памянш. Цуглі. Нада аброць пычыніць, грўздзільца зь левыга боку атырвалыся, а бізь яго Кыштан ськініць.

ГРУКАТАННІК м. Той, хто грукоча. Во рызыйшліся грюкутаньнікі, глянуў ба, чым яны тама ў сенцах малоцуюць. ГРУКАТАННІЦА ж. Ну хваціць ужо, хваціць, грюкутаньніца, лезу, січас аччыню.

ГРУКАТНУЦЬ зак. Грукнуць. Па-мойму, ета карова у пуні рогым грюкатну́ла. ГРУКАТНУЦЦА зак. Упасці, ударыцца. Як грюкатнецца зь яблыны, акалечыцца, тады лчыся зь ім.

ГРЫБАЗВОННЕ н. неадабр. Балбатня. Як наслухыйсься іхныга грібазвонья, хут ты уцікай ні знаю куды.

ГРЫБАЦУЙ м. абразл. Няўдаліца. Прівадзілі к ёй у зяці нейкыга грібацўя, іна скызала, што ёй зяць ні нада. Памянш. ГРЫБАЦУЙЧЫК. Ходзіць к Ліпкіный якей-то грібацўйчык, нашто ён ёй. Узмацн. ГРЫБАЦУІНА. Во ў Зьмітрыка расьцець грібацўіна, намучыюцца зь ім. Павеліч. ГРЫБАЦУІШЧА. Вырыс грібацўішча ні к сялу ні г горыду, у армію ні бяруць, гарюй, матка, сколько хочыш. ГРЫБАЦУЙКА ж. Ідзі ты луччы грібацўйку сваю цалуй. Памянш. ГРЫБАЦУЕЧКА. А ня трогыйця вы яго з грібацўічкыю, ныравіцца яму — ніхай ходзіць.

ГРЫБІЦЬ незак. эмац. 1. Гнуць. Дужа рана цябе пычало грібіць, рызьгінайсь-ка. 2 перан. Дзьмуцца. Сяньня дык ні прідумью, чаго яго стала грібіць. ГРЫБІЦЦА незак. 1. Гнуцца. Нечыга грібіцца, нада глядзець пітухом. 2. Дзьмуцца. Ніхай грібіцца, троху пагрібіцца ды пірістаніць.

ГРЫБЛЕННЕ н. эмац. 1. Згінанне. Што ты хочыш, такей век жывець, чаму ня будзіць гріблінья. 2 перан. Надзіманне. Дужа гадкыя дзяўчонка ізь яе грібліньнім, усігда грібы руспусьцёмшы ходзіць.

ГРЫМЯНУЦЬ зак. Упасці з вышыні і моцна ўдарыцца. Ай-я-яй, як ён грімянуў з дуба, ладна, што ні ны кареньня пунай, ато б абязьвечыўся.

ГРЫМЯЧ м. Удар. Гріміча ў хрібціну палучыш — во табе і ўсё спакойствія будзіць.

ГРЭНКА ж. Злосць. За што яны зыталі гренку ну Куралёнка? — нешта ж было ў іх.

ГУДНУЦЬ зак. 1. Прагусці. Нешта гудну́ла, я дык і

ні пinyaй, што ета. 2 перан. Горка заплакаць. Бувала, сяджу адна ў хаці, як гуднў, гуднў.

ГУЖЫК м. зніж. Гуж. Гўжыкі і ў вызавым хумуце, і ў ралейным, толька у вызавым кароткія пуд дугу, а ў ралейным доўгія, ды волька. Памянш. ГУЖЫЧАК. Ці ні найдзіцца ў цябе якой гўжычык, у мяне рызырвайся і цяпер каротык.

ГУЗ м. Вузел у перавясле снапа. Перьвізінь як зьдзелыш, гўзым кладзеш уніз, а на перьвізінь ложыш гырсьцямі што жнеш.

ГУКАННІК м. Той, хто кліча, запрашае. Пабеглі гуканьнікі бацьку зваць. Ходзюць гуканьнікі пы хатых, усіх сваіх зьбіраюць на ксьціны. Памянш. ГУКАННІЧАК. Зайшоў гуканьнічык у хату і ні знаіць, што ськызаць. ГУКАННІЦА ж. Ні знаю, ці пашлюць гуканьніцу к цёткі, яны нешта былі ня ў духі.

ГУЛЁХА ж. Ахвотніца пагуляць. Сяньня нашы гулёхі ці ні ў Чарнілыва сыбіраюцца.

ГУЛЯЦЬ незак. 1. Пакрывацца (пра самку жывёлы). Эта тыкая прывычка у многіх была: калі карова гуляла, запісывіць ну брусе пац стольлю, каб знаць, калі целіцца. 2 перан. Разрастацца (пра траву). Во хызіяны, трыва па бульбі гуляіць, ні абыгнаць некому, ні прайціць з матычкью пызьбіваць троху.

ГУНЕНЫЙ дзеепрым. Знеслаўляны. А што, кылі ён гўніны, што яму ат етыга стала?

ГУННЕ н. рэдкаўж. Гулянне. Ну якая ж гўньня, я ні гуляла, у мяне работы было по горла.

ГУР выкл. Пра раўнамернае гурчанне. Зыбралыся на печ, гарчышнікі пылажыла, чую, трактыр гур за пуню. Селі, гур і паехылі.

ГУРА ж. Вялікія калёсы. Посьлі асвыбаждзенья нейкыя гўра нямецкыя асталыся, і на ёй езьдзілі.

ГУСЦЕННЫЙ прым. Вельмі густы. Зямлю крепка удабрлі, жыта гусьценныя, саломыя як трысьнік, кымбай зыстрыець, ня можыць пукруціць.

ГУСЯТНЯ ж. Гусятнік. Гусятню мы зьдзелылі цёплінкью, а курям будзіць халодна, у хату прідзіцца браць у марозы.

ГЫРКАТАННЕ н. перан. Злоснае бурчанне, сварка. Ні люблю я гыркытаньня, у нашый сям'е усёгда было спакойна.

ГЫРКАТАННІК м. Той, хто злосна бурчыць, сварыцца. Дужа ні хвалі Сьвірідзёнка, ён ладный гыркы-

таньнік. ГЫРКАТАННІЦА ж. Дычка зьдзелылыся гыркытаньніца чышчы зы маму, пірішчыгіляла яе.

ГЫРКАТАЦЬ незак. перан. Злосна бурчаць, сварыцца. Ета ўжо натура тыкая зьмяіныя, усё ўремя гырковыць ны свайго стыріка. ГЫРКАТНУЦЬ зак. Злосна забурчаць, адазвацца. Ёй усігда гыркатнуць хочыцца, мінуту ні пымайчыць.

ГЫРЧЭННЕ н. 1. Пагрознае вурчанне. Пачулі нейкыя гырчэньня ў кустах ды ўцікаць аттуліцька. 2 перан. Злоснае вурчанне. Як устаюць, так і пычынаіцца ў хаці гырчэньня.

ГЫРЧЭЦЬ незак. 1. Пагрозна вурчаць. Будзіць гырчэць, гырчэць і кініцца, ня верь сыбаку. 2 перан. Злосна вурчаць. Кылі ні пачуіш, усё гырчыць, што ў етый бабі зывіряіцца? ГЫРЧЭЦЦА незак. Зал.-бессуб'ект. ад гырчэць 2. Ці бувайць такая ўремя, калі табе ні гырчыцца?

ГЭМЗАННЕ н. неадабр. Камячанне. Ні пыгляджу, што бальшун, за гэмзыньня дам баню.

ГЭМЗАННІК м. неадабр. Той, хто камячыць, мне. Ужо далжон пынімаць, што к чаму, а ты гэмзыньнік, як малютычка, нічога ні бірягеш. ГЭМЗАННІЦА ж. Разьві у гэмзыньніцы пабудзіць што-небудзь акуратна?

Д

ДААДУРАВАЦЬ, ДААДУРАВАЦЦА зак. Дайсці да непрыемнасцей у выніку свавольства. Дыадурюваіця, што я вас пруюціню з двыра пыганю. Я віджу, ды чага яны дыадурюваіюцца: тубурецік дулумаюць, во што зь іхныга адурюваньня будзіць.

ДАБАЛМАТАЦЬ, ДАБАЛМАТАЦЦА зак. Дабалбатаць, даплявузгаць. Ладна дыбылмытала, такую праборку пулучыла ат Машкі, што чышчы некуды. Дыбалмочысься, прыздравіць цябе Сыціпаніда, як тога вогіря.

ДАБАРАХЦЕЦЬ, ДАБАРАХЦІЦЬ, ДАБАРАХЦЕЦЦА, ДАБАРАХЦІЦЦА зак. неадабр. Дабалбатаць. А сьціхні с трілюдымі, ато дыбырахціш мне тут, дужа ўзілася новысьці рызнасіць. Ну й прывычка у бабы: якуў лухту ні пачуіць, рызьнясець пы дзяреўні, дыбырахціць калі, нылаю дык нылаю. Дыбырахцелыся, што ў печы ўсё пыгасла і гаршчонычкі як пыставіла, так халодны і стыяць. Дыбырахціцца, што прыздавюць за ета бырахценьня, язык буўтаіцца, што у сыбакі хвост.

ДАБЕГАЦЬ зак. Многа бегаючы, нашкодзіць сабе. *Дабегыла лета, што ў зіму біс палкі дроў асталыся.*

ДАБІБАЦЦА, ДАБІБКАЦЦА зак. Датупацца. *Дабібылыся ды крайнысьці, рукою пышывяліць і то цяжола. Пакуля ногі трошку ходзюць, топчыцца лі двыра, алі йна саўсім дабібкылыся.*

ДАБІВАЦЬ незак. Дасылаць пры гульні мяч ударам. *Знаіш, дакуля я дыбіваў?— вун да тэя ліпы, яны бегылі зы маім мячыком дыі бегыць некуды.* **ДАБІЦЬ** зак. Даслаць пры гульні мяч ударам. *Нідакуля ты ні даб'еш, якей сь цябе гуляньнік.*

ДАБІРАЦЬ незак. перан. Набірацца (цярпення, злосці і г. д.). *Я ні знаю, як ты дыбіраіш цярпеньня етык зь імі вазіцца.* **ДАБРАЦЬ** зак. Набрацца (цярпення, злосці і г. д.). *Чуць дыбрала змагі высідзіць зь імі да вечыра.*

ДАБРАЗКАТАЦЦА зак. 1. Дабразгацца. *Ніхай уніміцца, ато жыва дыбрызкочыцца.* 2 перан. Дабалбатацца. *Пыглядзіш, дыбрызкочысься, Анюта пупадзець, нылаіць бакі, во тады пыбрызкочыш, калі язык нізыб'арсывыный.*

ДАБРЫГАДЗІРЫЦЬ, ДАБРЫГАДЗІРНІЧАЦЬ, ДАБРЫГАДЗІРСТВАВАЦЬ, ДАБРЫГАДЗІРЫЦЦА, ДАБРЫГАДЗІРНІЧАЦЦА, ДАБРЫГАДЗІРСТВАВАЦЦА зак. У выніку працы брыгадзірам атрымаць непрыемнасці. *Дыбрыгадзіріць, што турнуць як сыбаку, во будзіць яму брыгадзірніня. Ну што ты, дыбрыгадзірнічыў, узноў нада іціць с плугым? Я знаю, як ён дыбрыгадзірствыіць, ікраз так, як Хомычкін сын. Яму нядоўга дыбрыгадзіріцца. Не, ні пурузумнеіць ён, дыбрыгадзірнічыіцца, як у той брыгадзі. Нада ж табе етык дыбрыгадзірствывыцца!*

ДАБУЙТАВАЦЦА зак. Знясілецца ў цяжкай працы. *Мой ужо дубуйтуваўся, што ляжыць, гаворіць, ні рукою, ні нагою ні шывальнуць.*

ДАБУЛДЫХАЦЬ, ДАБУЛДЫХАЦЦА зак. Атрымаць непрыемнасці ў выніку бултыхання. *Глядзі, дубулдыхуюць, што выцягывыць каторыга прідзіцца. Дубулдыхыліся, што адзін чуць ні скруціў сабе гылаву.*

ДАБУШАВАЦЬ, ДАБУШАВАЦЦА зак. 1. Сціхнуць (пра буру, навальніцу). *Буря ужо, знаць, дубушувала сваё, унілася, толькі ці надоўга. Дубушувайся вецір, сьціх.* 2 перан. Суняцца, супакоіцца (пра раз'юшанага чалавека). *Я яго дубушўю, уніміцца ён і ўспакоіцца.*

Дубушувайся Крыцянок, сядзіць, як мыш пад веніком, ня пісьніць.

ДАБЯНТЭЖЫЦА, ДАБЯНЦЕЖЫЦА зак. Пры пялегаванні, пестах дайсці да пэўных вынікаў. *Дыбянтэжыцца, што кароў прагледзіця, яны пойдучь пы гародых. Усё малінкью шчыталі, нячылі, дыбянцежыліся, пакуля с пузым прішла.*

ДАВАЛАВОДЗІЦЬ, ДАВАЛАВОДЗІЦА зак. Пры зацягванні вырашэння спраў дайсці да пэўных вынікаў. *Дывылаводзілі яго, што ўрэмья упусьціў і цяперя сам ні прідумыць, ці выбірацца, ці сядзець на месьці. Цягнуць і цягнуць, а тады дывылаводзюцца, што ўрэмья ні аста-ніцца ні рыспрыдывацца, ні тут акыпіровывыцца. ДАВАЛАВОДЖАНЫЙ* дзеепрым. *Дывылаводжыны ды пасьледніга, відна, ні паедуць.*

ДАВАЛАКІЦІЦЬ, ДАВАЛАКІЦІЦА зак. Дайсці да непрыемнасцей у выніку валакіты. *Мікілай ў яго тады і дывылакіціў, каб ні збівай, Коля б даўно устройся. Ды чаго вы думыця дывылакіціцца, ці вам хто-небудзь бумажкі на блюдзічкі пыднясець. ДАВАЛАКІЧАНЫЙ* дзеепрым. *Яны дывылакічыныя саўсім рысьціраліся.*

ДАВАЛАЧЫЦЬ зак. Дабаранаваць пасеянае. *Сей січас, я ішчэ пасьпею да вечыра дывылачыць. ДАВАЛАЧЫЦА зак. Дабаранавацца (пра пасеянае). *Дывало-чыцца то дывалочыцца, ды пасейныя нывярху нілізя кідаць, нада зямлёю зыгарнуць. ДАВАЛОЧАНЫЙ* дзеепрым. *Ны Пясочыку усё дывалочына, туды ехыць ні нада.**

ДАВАЛІЦА зак. перан. Дабрацца з вялікімі намаганьнямі. *Мне худзь ба ды скамейкі дываліцца, пысядзець мінутычку, я чуць кльіпую.*

ДАВАЛОЧ зак. Дацягнуць з цяжкасцю. *Няўжэлі ты такую рыгазіну сыбіраісься дывалоч ды дзярэйні? ДАВАЛОЧЦА зак. 1. Дацягнуцца з цяжкасцю. *Ніхай пыляжыць, як-небудзь і эта калода дывылакецца. 2. Дайсці з цяжкасцю. Як мне дывалоцца ды таго Колтыва, саўсім ногі іціць ня хочуць.**

ДАВАЛЫНІЦА зак. Дайсці да пэўных вынікаў пры валаводжанні. *Ты глядзі, дывалынісься, што яны возьмуць другую карову, калі надумылыся аддываць, дык аддывай.*

ДАВАННЕ н. перан. Біццё. *Глядзі, будзіць табе ды-ваньня, сымамі каб ні ўляцела скарей.*

ДАВАННІК м. перан. Той, хто пагражае пабіць. *Ты*

каб відзіў, як тэя дыва́ньнікі ўцікалі, на злом гылавы ляцелі ат нас. ДАВАННІЦА ж. Ты ім два гады грозіш, дыва́ньніца, а яны ўсё большы руспускаюцца.

ДАВАШАПРУДЗІЦЬ, ДАВАШАПРУДНІЧАЦЬ, ДАВАШАПРУДЗІЦЦА, ДАВАШАПРУДНІЧАЦЦА зак. Пры вычваранні дайсці да пэўных вынікаў. Вот відзіш, як дывышапрўдзіў Шыўчанок, далі яму места і сядзіць спакойнінька. Пыгладзіш, дывышапрўднічыюць абоя, найдзіцца ім угамоньня. Ясна, што етыя зыдывакі быйстра дывышапрўдзюцца, унім ім найдуць. Мы кызалі, што Гурчанок скора дывышапрўднічыцца, так і пулучылыся.

ДАВЕРЧАТА, ДАВЕРЧЫВАТА прысл. Даверліва. Дужа даверчыта шэпчуцца, толькі ці надойга етыя дружбы хваціць. Іна ж табе даверчывыта рыскызала, а ты треплісься ўсюдых.

ДАВЕРЧАТАСЦЬ, ДАВЕРЧЫВАТАСЦЬ ж. Даверлівасць. Даверчытысьць нада імець, ну ні к любому-кажыму. Воч чаго ў цябе нісколька німа — даверчывытысьці.

ДАВЕРЧАТЫЙ, ДАВЕРЧЫВАТЫЙ прым. Даверлівы. Якей ён даверчытый чылавек, первыму устречныму веріць ва ўсём. Ня будзь такою даверчывытыю, ня ўсе такея чэсныя, як сыма.

ДАВЕТРАНЫЙ дзеепрым. Давеяны ўручную. Каб жа даветріныя, ато яшчэ ладную кучку ветріць нада.

ДАВУЧАЦЦА незак. Завяршаць адукацыю. Матка гаворіць, ніхай ідзець дувучаіцца, а Шпак ні пускаў, дык ныстаўніца пріхадзіла прасіць.

ДАВЫСКАҚЫВАЦЬ зак. Выходаючы, дайсці да пэўных вынікаў. Голыя дывыскақывыіш, прастудзісься, тады вазіся с табою, лячыся.

ДАВЫСКАЛЯЦЦА зак. Выхаляючыся, смеючыся, дайсці да пэўных вынікаў. Дывыскаляісься, што пу зубак схваціш і ўсё тваё выскыляньня айдзе дзеніцца.

ДАВЯДЗІЦЬ зак. Дажыць да канца. Мікіпыріха саўсім слабыя, скора дывядзіць.

ДАГАВОРАНЫЙ дзеепрым. Дамоўлены. Як жа яны падводзюць: усё было дыгаворіна, што пад'едуць ны кані, а тут німа і німа.

ДАГАДЖЫВАЦЬ І незак. Псаваць да канца. Нашто ж ба табе ў такую грязь бацінычкі дыгаджывыць. ДАГАДЖЫВАЦЦА незак. Псавацца да канца. Пась-

ледній пінжачышка дыгáджывыіцца, саўсім маліц ня думыіць, як на сьвеці жыць.

ДАГАДЖЫВАЦЬ II незак. Дагаджаць. Людзі, спасіба, ні ткызалі, прішлі, а як табе дыгáджывыць, наверна, ніхто на сьвеці ні знаіць.

ДАГАЛДАМАЧЫЦЬ, ДАГАЛДАМАЧЫЦЦА зак. Змарнатравіць. Гылдыма́чыць — ета ні нубуваць, скоро і кыравёнку дыгылдыма́чыць, тады, можа, пунчыну прыдасьць. Кывалёнык дыгылдыма́чыўся, большы нечыга зыгыняць у бутылычку.

ДАГАНДЛЯЧЫЦЬ, ДАГАНДЛЯЧЫЦЦА зак. Гандлюючы, дайсці да пэўных вынікаў. Яны дыгындлячуць, што прідзіцца пасьледній хвост з двыра цягнуць. Дыгындлячыліся ды пасьледніга, большы нечыга прыдываць, сідзяць склаўшы рукі.

ДАГАНЯНЫЙ, ДАГАНЯТЫЙ дзеепрым. Акучаны (пра распашныя культуры). Ну Вуглах бульба дыгыняна, асталыся ны Рыгалёвым абыгнаць. Кылі быракі дыгыняты, нада за моркву брацца, на ёй травішча, травішча зысідайць.

ДАГАРЛАНИЦЬ, ДАГАРЛАПАНИЦЬ, ДАГАРЛАНИЦЦА, ДАГАРЛАПАНИЦЦА зак. асудж. Накрычацца. Дыгырла́ніш — так цябе успакоюць, што задзівісься, думыіш, дуры твае усё цярьпець будуць. Уселіся ны лавычку і зывялі песьні, а Ганна выскачыла ды хлыбазіныю іх ат хаты, — во дыгырлыпáнілі. І ты дыгырла́нісься, што ўнімуць, як Сыціпана ўнялі: і пыцішэў, і пыспыкайнеў. Чаго йта я дыгырлыпáнюся, што я, ніпраўду скызаў ці што.

ДАГАСЦЯВАЦЬ, ДАГАСЦІЦЬ, ДАГАСЦЯВАЦЦА, ДАГАСЦІЦЦА зак. 1. Пагасціць да пэўнага часу. Дыгасьцё́іць, што яго папросюць аттуля. Чуць ні ды кылад дыгасьці́лі Лукерыны сваты. Ладна дугусьцюва́ліся, у Ільі ні крошкі сала ні асталыся. Яны дыгысьця́іцца знаіш дакуля, пакуля цёпла станіць. 2. Выдаткаваць у выніку частавання. Ну што вы, дугусьцюва́лі, большы нечым гусьцюваць? С тваёю натурою дагосьціш, што дзеці будуць галодныя. Дыгасьцё́іціся сы свытамі, што ў лета бізь нічога астані́ціся. Не, я ды такога ні дыгашчу́ся.

ДАГЕРОЙСТВАВАЦЬ, ДАГЕРОЙСТВАВАЦЦА зак. эмац. Дайсці да крайняй меры ў балаўстве, свавольстве. Ты дыгіройствы́ш, як пручіну харошыю вазьму ды пы-

ганю ў хату. Дыгіроіствывыўся, што сядзіць пыт павець-
цю і ня пікніць.

ДАГІМОРНІЧАЦЬ, ДАГІМОРНІЧАЦЦА зак. Дака-
прызнічаць. Дыгіморнічыіш, што міску зыбярэ і астанісь-
ся галодныі. Дыгіморнічыўся і пашоў зарэўшы, во што
зь гіморыў буваіць.

ДАГІШЭХТАВАЦЬ, ДАГІШЭХТАВАЦЦА зак. эмац.
Дайсці да пэўнай мяжы ў сяброўстве. Дыгішэхтыця вы
іс сваім Сярэжкыю, што пупыдзіць, куды Мыкар цілят
ні гыняў. Во дыгішэхтывыліся Каця с Тымаркыю: ужо
сварюцца.

ДАГЛАДЗІЦЬ, ДАГЛАДЗІЦЦА зак. перан. іран.
Скончыць улешчванне, пяхчоты. Ці помніш ты, як Тры-
хімёнык Антона дыгладзіў: усё угыждаў, паіў, а тэй пу-
пай яго ў лесі, прытакол сыставіў і ў суд. Ды сваркі яны
лёгка дыгладзюцца, дабром у іх ня кончыцца.

ДАГЛУЗДЗІЦЬ зак. неадабр. Скончыць балбатню.
Калі ўжо ён свае басьні даглуздзіць, і язык жа ні зы-
баліць ні разу. ДАГЛУЗДЗІЦЦА зак. Дабалбатацца.
Дуглуздзіўся, што дайжа Дзім'янёнык ня хочыць слу-
хыць.

ДАГЛЫБІЦЬ, ДАГЛЫБІЦЦА зак. Паглыбляючы,
дайсці да пэўнай мяжы. Даглыбіш ты ету ямку, што
сьценкі аб'едуць і ўся твая работа прыпадзець. Даглы-
біліся, нывыбіралі торху, што саміх зы адною каплю ні
прідушыла.

ДАГЛЯДЫВАННЕ н. Прыгляд. Якая ні дыглады-
выньня, ну біс куска хлеба ні сядзіць і абед усёгда зва-
рюць.

ДАГЛЯДЫВАЦЬ незак. Прыглядаць. Я цябе січас
гляджу, а ці будзіш ты мяне дыгладывыць, як я стану
стáрыя, ці будзіш вадупыдываць?

ДАГОДЖАНЫЙ дзеепрым. 1. Задаволены. У мяне б
такей мужык быў і прыгледжыныі, і дагоджыныі, а ў
цябе атрыхыю ходзіць. 2. Дагледжаны. Дужа ты любіш,
каб табе кругом было дагоджына.

ДАГОЦАЦЬ, ДАГОЦАЦЦА зак. неадабр. Дагойсац-
ца, дабалавацца. Січас вы дагоцыця, вун бацька с пу-
гыю ідзець, ён дасыць вам рызьбіваць сена. Дудурейся,
дагоцыўся, у гіпсі ляжыць: пырхнуў с капы і на нейкіі
бугорчык, ныга пыць сябе і крэх.

ДАГРОБКІ мн. жарт. Заканчэнне зграбання. Можэ
вам паможч дагрэбкі спруўляць? Памяніш. ДАГРОБАЧ-

КІ. Ну што, у цябе сяньня дагрёбычкі, сена сваё у резьві-
ных пынясеш ай сын тачку падгоніць?

ДАГРЫБІЦА зак. іран. Дакапрызнічаць. Дагрібіц-
ца, што ныпраўду складзець грёбы і пойдзіць, спакой яму
будзіць.

ДАГУТАТОРЫЦЬ зак. Правесці час у павольнай гу-
тарцы. Да первых ціхых дугутаторілі, во сколько яны
учыцьварых праседзілі. ДАГУТАТОРЫЦА зак. 1. Да-
мовіцца. Ныўряд, каб яны дугутаторіліся ды чаго, тэй
сапрынывіц нічога ня ўступіць. 2. Дайсці да пэўных вы-
нікаў у павольнай гутарцы. Дугутаторіліся, што каровы
усім тубуном уваліліся у вык.

ДАДЗЕЛАЦА зак. 1. Дарабіцца. Ні прідумыю, калі
мае ночвы дадзельюцца, ніяк ні пайдбярэ ўрэмя атыр-
ваць. 2. перан. Стаміцца робячы. Так дадзельюся, што
пышывяліцца трудна, печ класьць — цяжолыя работа.

ДАДЗІКАВАЦА зак. Надзівавацца. Дыдзікуіціся,
што Сьвірід выйдзіць і мыціркоў нагнець.

ДАДРАЖНІЦЬ, ДАДРАЖНІЦА зак. Дразнячы,
дайсці да крайніх вынікаў. Дыдражніцца, што ён каторы-
га паленым луманець. Дыдражніліся, пулучылі сваё,
большы ныўряд ці ўздумыюць калі дразніцца.

ДАДРЫНЧЭЦЬ, ДАДРЫНЧЭЦА зак. Пры браз-
ганні дайсці да крайніх вынікаў. Дыдрынчэлі, што я іх
аць сянец гоным пыгнала. Аднаго прутурыла, і етый січас
дыдрынчыцца ў мяне, палучыць сваё.

ДАДРЫХНУЦЬ, ДАДРЫХНУЦА зак. груб. Дас-
пацца да пэўных вынікаў. Дадрыхніць, што Каця куска
хлеба яму ні дасьць. Дадрыхніцца гультай, ета ж нада,
лабрэцішча сам у сабе, а палку дроў піріськінаць ня хо-
чыць, ноч цігаіцца, а дзень варочыцца з боку на бок.

ДАДУЦЬ зак. жарг. Усвядоміць, зразумець. Ніхай
сабе, што рытазей, а кілбаскі дадўў атрэзыць: нож прі-
візаў к наплеціні і ачшмулюваў.

ДАЕЧЫЦА зак. 1. Адпакутаваць. Іна ўжо сьма ра-
да, што даёчылыся, ета закрыў і замільый бог так ліжаць.
2. Даскардзіцца. Ты дабегыш і даёчысься, што ён цябе
калі-небудзь у хату ня пусьціць.

ДАЖАДНІЧАЦЬ, ДАЖАДНІЧАЦА, ДАЖАДЫ-
ВАЦА, ДАЖАДАЦА зак. Праяўляючы сквапнасць,
дасягнуць крайніх вынікаў. Ікраз такей самы Мьксімё-
нык быў, над усім трэсься, а во дыжаднічыў, нічога ні
нада. Пыдажджыцца, дыжаднічыціся, дужа вам ні хвы-
таіць нічога. Дыжадывыцца ён, дыбярецца і дыхвытаіц-

ца, ніяк ні нысытаіцца яго горла. Дальшы ўжо і Кычанёнык ня хочыць касіць, дыжадыўся.

ДАЖАЛКАВАЦА зак. Даскардзіцца. Ета ці казка, ці прайду рысказывылі: дычка дужулкувалыся, што бацька яе ны вярэвычку і павёў к мужуку.

ДАЖЫВАННЕ н. 1. Пражыванне. Яе дыжываньня было нядренным, нявестка ладна глядзела, нечыга богу грэшыць. 2. Зжыванне. Што ж вы глідзіце ны такая дыжываньня, худзь ба тўкнулі, усё хінью ідзець.

ДАЖЫВАННІК м. Той, хто дажывае. Толька што дыжываньнікі асталіся ў дзярэўні, сваё атрудзіліся, зь іх работы ня спросіш. **ДАЖЫВАННІЦА** ж. Сідзяць дыжываньніцы ў халупных, бядуюць, як зіму піратлець.

ДАЖЫДАННЕ н. Чаканне. З дыжыданьня толку ня будзіць, нада самім думыць, як дроў прывезыць.

ДАЖЫДАЦЬ незак. Чакаць. Нечыга сьнегу дыжыдаць, як выбіріцца мінутка, лезыця на крышу ды пычынайця.

ДАЖЫМАЦЬ незак. 1. Даціскаць да канца. Дыжымайця кряпчэй, іначы дзіржацца ня будзіць, разьведзіцца. 2. перан. Дакончваць. Дыжымайця, хлопцы, усё сыскыўрады, ніхай нічога ні астаецца. **ДАЖЫМАЦА** незак. Даціскацца да канца. Круціця яшчэ, дыжымайця, сайсім нямнога астаецца даціснуць. **ДАЖМАЦЬ** зак. 1. Даціснуць да канца. Пітля ета крепкыя, ня лопніць, нада ладный крюк заклаць і паціснуць удваіх, каб дыжмаць ды кынца. 2. Дакончыць. Як жа дыжмаць ету тарелку, многа астаецца. **ДАЖМАЦА** зак. Даціснуцца да канца. Ня бойціся, задоўка крепкыя, ныцкайця, січас дажмецца. **ДАЖМАТЫЙ** дзеепрым. Даціснуты да канца. Пакручывыйця, пакручывыйця, як будзіць дыжмата, я скажу.

ДАЗВЯЗДЗІЦЬ, ДАЗВЯЗДЗЯЧЫЦЬ, ДАЗВЯЗДЗІЦА, ДАЗВЯЗДЗЯЧЫЦА зак. Б'ючы, дайспі да пэўных вынікаў. Ну во, адзін дызьвязьдзіў, ужо і на вуліцу ні паказывыцца. І етый арцїст дызьвільдзячыць, што пыбягіць сам зарэўшы. Дызьвязьдзіцца, што смага аткытаюць калі луччы некуды. Во як дызьвільдзячыўся Лукашоньк: ляжыць с прулуманью гылавою.

ДАЗЯБНУЦЬ, ДАЗЯБНУЦА зак. Намерзнуцца да пэўных вынікаў. Адзін раз халодна, другей халодна, дызьябніш, што зыбалеіш. Скажы, ніхай хырашэнька нязяецца, ато дызьябніцца, што рымацізмы пытхваціць.

ДАІЦЬ незак. Выдойваць з вымені (пра малако). Як

даю мылако, унук стаці с кружкью с аднаго боку, а кошка аблізыцца з другога. ДОЕНЬИ дзеепрым. Эта мылако ўраньні доіна, яно ні магло пракіснуць, можа ты ня с того гырлыча ліў.

ДАЙЦІЦА зак. Дайці (пра чутку). Сказыла адной Сьвірідзіхі, а цірязь дзень ужо сюда дайшлося.

ДАКАВЯРАЦЬ зак. 1. Дакапаць, няўмела даараць. Січас пріду, дыкывіряю грядку. Зь яго пахырь такей, ну дыкывіряў кусочык. 2. Пры калупанні, капанні дасягнуць пэўных вынікаў. Ты ў мяне дыкывіряіш: прущіка палучыш і зыпішчыш.

ДАКАВЯРАЦЦА зак. 1. Дакапацца, няўмела даарацца. Нада як-небудзь да гліны дыкывіряцца, печ абмазыць. Лі кынаўкі ўсё дыкывірялыся. 2. Пры калупанні, капанні дасягнуць пэўных вынікаў. Дыкывіряісься, што болька яшчэ большы рызбалицца; кылі рана засохла, нілізя трогыць. ДАКАВЯРАНЫИ дзеепрым. Дакапаны, няўмела даараны. Ці відзілі вы тэя дыкывіряныя кусочыкі, ці тамыцька троху напорыта, ці не.

ДАКАЛАМСАЦЬ, ДАКАЛАМСІЦЬ зак. 1. Дамясіць. Дыкылымсаяіш грязь, што калошы там астануцца. Ці ўвесь вы глей дыкыламсілі? 2 перан. Давычвараць. Дыкылымсаяюць, што Аксюта выйдзіць і нылаіць бакі. Дыкыламсілі, сыгналі ахоту, сідзяць ны бярьвеньні, рузмундыквыюць. 3 перан. Датузаць. Дыкылымсаяіш ты яго, што ён цябе паб'ець. Ты яго дыкыламсіў ды пасьледніга.

ДАКАЛАМСАЦЦА, ДАКАЛАМСІЦЦА зак. 1. Дамясіцца. Чуць мы дыкылымсаяліся біз дарогі, іціць саўсім нілізя. Дыкыламсаяліся, ногі мокрыя, каб хуць прастуды ні схваціць. 2. Давычвараць. Дыкылымсаяюцца, што старэй іх прыздравіць. Дыкыламсаяліся, сьціхлі, большы ня чутна. 3 Датузацца. Дыкылымсаяліся, што адзін другому нос чуць ні зьвярнуў. Ды чаго яны дыкылымсаяцца, етыя балыўнікі? ДАКАЛАМСАНЫИ, ДАКАЛАМШОНЫИ дзеепрым. 1. Дамешаны. Ну, ўся грязь ужо дыкылымсаяна, ня толька ныгамі, а й рукамі, знаць, мясілі. Ці ў цябе тут ужо дыкыламышона ай яшчэ лезыць нада? 2. Датузаны. Етый маліць саўсім дыкылымсаян. Я віджу, што ты ўжо дыкыламышоный.

ДАКАЛАМСОЛІЦЬ, ДАКАЛАМСОЛІЦЦА зак. метаф. Дайці з цяжкасцю з-за адсутнасці дарогі. Грязішчыю чуць дыкыламсолілі, нісколька нілізя іціць. Як ён дыкыламсоліцца ў бацінычкых, кылі ў сыпыгах ня дужа прайдзіш. 2 эмац. Давычвараць. Дыкыламсолілі, што Пракоп упіхнуў іх у хату і зышчапіў. Яны ў Пітрыка сі-

час дыкыламсолюцца, тэй доўга рызгыварівыць ні станіць. З эмац. Датузацца. Дыкыламсолілі, што адзін другому насы пырызьбівалі. Дыкыламсоліліся, аж зыхакыліся, ні прадыхуюць. ДАКАЛАМСОЛЕНЫЙ дзеепрым. Затузаны. Сідзяць пыт плятнём дыкыламсоліныя.

ДАКАНЦЫЛЯРЫЦЬ, ДАКАНЦЫЛЯРНІЧАЦЬ, ДАКАНЦЫЛЯРСТВАВАЦЬ, ДАКАНЦЫЛЯРЫЦЦА, ДАКАНЦЫЛЯРНІЧАЦЦА, ДАКАНЦЫЛЯРСТВАВАЦЦА зак. Працуючы ў канцылярыі, дайсці да пэўных вынікаў. Мылашонк дыкынцылярій, што стыршына выгыняіць яго. Абоя дыкынцылярнічылі, на пеньсіі цяперя, яны дужа доўга работылі тама. Дыкынцылярствывыў, што чучь у цюрму ні пупаў, нешта круцілі тама з булгакцірым. Ні знаю, ці дыкынцыляріцца ён ды чаго харошыга. Ну во, дыкынцылярнічыліся, нада разым са ўсімі у касу стынавіцца. Яны ды чаго хочыш дыкынцылярствуюцца, могуць у любую пятлю ўскачыць.

ДАКАПАРЫЦЦА зак. Атрымаць пэўныя вынікі пры кешканні. Дыкыпаріліся, што машына пышла, цяперя усьлед з вузламі ні пыбягіш.

ДАКАПАЦЬ зак. Атрымаць пэўныя вынікі пры капанні. Ці ікая трешчынка была, ці мышы пытачылі, капыла ў погріб, сьціна пыдмякла і аб'ехала, кусок столі уваліўся,— во й дыкапыла, рый новыі погріб.

ДАКАПАШЫЦЦА зак. Варушачыся, дасягнуць пэўных вынікаў. Пыглядзіш, твае кормнікі дыкапошуцца: достычкі рассунуць і ўцякуць.

ДАКАПЦЕЦЬ зак. 1. Дацьмець, дагарэць. Тама дзьве гылавешычкі дыкыпцяць ды зымату. 2 перан. эмац. Дажыць да скону. Можа ды зімы як-небудзь дыкапчу. Так я ўжо жыць ні хачу, каб раншы дыкапцець.

ДАКАРАЦІЦЬ, ДАКАРАЦІЦЦА зак. Укараціць да пэўнай меры. Дыкароціш палку, што і ў шульцых ня будзіць ліжаць, усякій раз меріць нада. Відзіш, ды чаго дыкыраціўся сы штындарікым: ны адну чэцьвірь зыкыпаць можна, дык стыяць ня будзіць. ДАКАРОЧАНЫЙ дзеепрым. Реж на дровы свае дыкарочыныя брусочыкі. ДАКАРАЦЁМШЫ дзеепрысл. Пыглядзіш, што дыкырацёмшы выкініш.

ДАКАРМЛІВАЦЬ, ДАКАРМЛІВАЦЦА незак. 1. Выдаткоўваць корм. Лугавая сена з восіні ні дыкармлівыйця, к васьне пудблюдайця. Нілізя дыкармлівыцца, каб ні клыка ў пуні ні астывалыся. 2. Карміць да пэўнага тэрміну. Глядзіця, ня едзьця так шурока, нечым будзіць

дыкармливыць ды травы. Ні забувайця, што дыкармливыцца прідзіцца. ДАКАРМІЦЦА зак. Выдаткаваць корм. Яны дакормюцца, што ў пылавіну зімы ня будзіць ні клыка.

ДАКАРСТВАВАЦЦА зак. Дамучыцца, дапакутаваць. Дыкарствывылыся Аріна ды кынца, гаворіць, пряма змагі німа царьпець болюй.

ДАКАРЫЦЕЛЬНА прысл. Вельмі надакучліва. Ён усёгда дыкарыцільна гаворіць, ета с такога пріродзьдзя чылавек.

ДАКАРЫЦЕЛЬНАСЦЬ ж. Вялікая надакучлівасць. Як мне выдасла яго дыкарыцільнысьць, каб хто толька знаў і ведыў!

ДАКАРЫЦЬ зак. Надакучаць, апрыкраць. Губыріха так дыкарыла Смыляку, што аблаіў яе і пашоў двору.

ДАКАХІКАЦЬ зак. эмац. Дакашляцца. Дыкахікыіш, што ў лёхкія ікая хвароба уваліцца, тады пойдзіш пылызаретых цігацца,— січас нада лячыцца, ні зпускацца.

ДАКІДАЦЦА зак. 1. Дашпурляцца. Дакідыііся, як пупыдзіцё у вакно, мала вам тады ня будзіць. Дыкідаісься, што ні пулучыў хлыбазіны, дык палучыш. 2 перан. Перастарацца. Дакідылыся Мархва: ляжыць пасьці бізь дзьвіжэнія. Дыкідаіцца ён, што зваліцца з ног, ні ў яго гады так кідацца.

ДАКЛАДАЦЬ незак. перан. Класці. Кылы цябе ўсе хахочуць: нашто ты сілу сваю дыкльдыіш. ДАКЛАДАЦЦА незак. Класціся. А ці падумыў ты, ны каго яе сіла дыкльдыліся. ДАКЛАСЦЬ зак. Пакласці. Дыкладзеш пасьледнію сілу, а тады нікому ні нада будзіш. ДАКЛАСЦА зак. 1. Дакласціся. Нымыхалыся на етым сені, ніхай так ляжыць кыпа, дыкладзецца зайтра, на дождж ні пыказыіць. 2. Навучыцца. Росту можа чуць-чуць вышы, а то й такей, ну пынятлівый, ны машыных зразу дыклэйся. 3. Паведаміць, паведаміцца. Ні пасьпеў пріціць, ны дарогі пірінялі, дыклаліся,— як іх што парола. 4. Пакласціся. На чорта лысыга сіла дыклалыся. ДАКЛАДЖАНЫЙ, ДАКЛАДЗЕНЫЙ, ДАКЛАТЫЙ дзеепрым. 1. Даложаны. Адна кладка дыклэджнына, нада другую пычынаць. Стажкі дыклэдзіны і завершыны нічога, ні далжно б дажджом прыбраць. Дыклэтыя копы ні прымякнуць, Хведзька хырашо вяршыў, а нідыклэтыя прідзіцца рысьцягвыць, пірасушывыць. 2. Навучаны. З мылалества дыклэджныны ды ўсяго. Як дзіцёнык дыклэдзіный ды работы, тады маткі ня горя. Нада, каб змалку

дзеці былі дыклáтыя да дзела, каб і ў хаці пымаглі, і зы хатыю. 3. Данесены, паведамлены. Ні пасьпелі двору пріціць, яму ўжо дыклáджына, сь кім пыстыяла, сь кім пыгываріла,— што йта зы народ пашоў! Раз мне дыклáдзіна, гаворіць, я должын рызьбірацца. Мала што табе дыклáта, ты сам падумый, ці ета праўда, ці не. 4. Прыраўнаваны. У мяне ўжо столька дыклáджыных ухажорыў, што ні сышчытаць. Мне і Тымарка дыклáдзіна, і Аксюціна дычка, і каго толька мне ні прікльыдалі. Ты паспробый дыгыдайся, хто мне ўжо дыклáт.

ДАКРЫМЗАЗОЛІЦЬ, ДАКРЫМЗАЗУЛІЦЬ, ДАКРЫМЗАЗОЛЬНІЧАЦЬ, ДАКРЫМЗАЗУЛЬНІЧАЦЬ, ДАКРЫМЗАЗОЛІЦЦА, ДАКРЫМЗАЗУЛІЦЦА, ДАКРЫМЗАЗОЛЬНІЧАЦЦА, ДАКРЫМЗАЗУЛЬНІЧАЦЦА зак. эмац. Завяршыць справу нязграбна. Ні знаю, ці дыкрімзозоліць іна етыя свае рубашкі. Дыкрімзозуліў карзінку: роіла, што ў рукі ні ўзяць, зь яе бульба пывысыпáіцца. Дыкрімзозольнічыў крышу, сяньня зьлез, тама ны два дні было работы, а ён пасьці месіць сядзеў. Ці ты дыкрімзозульнічыіш етыя кросны, ці яны і ў лета астануцца рысьняўшы стыяць у хаці? Каб хто другей, за час ба кончыў, а ета варзёна к вечыру чуць дыкрімзозолілыся. Ці сора ты тут дыкрімзозулісься, абеды ўжо ны два-ре. Сядзь ты хуць пару карзінык насып, ато іна к пацёмным ні дыкрімзозольнічыіцца. А ўжо як дзелыў — ня дзелыў, дыкрімзозульнічыўся і ладна.

ДАКРЫЎЛЯЦЦА зак. перан. Дадражніцца, дакапрызнічаць. Дыкріўляіцца, што прута палучыць, во што зыработыіць. Сыпі, ато дыкріўляісься, можа табе ішчэ сосычку ў зубы даць.

ДАКТАРЫШКА м. памянш.-зніж. Урач. Пріслалі туды нейкыга дыктарішку, па-мойму, ён ішчэ нічагенічка ні пынімаіць.

ДАКУЗНЕЧЫЦЬ, ДАКУЗНЕЧЫЦЦА зак. метаф. Дайспі да пэўных вынікаў пры няўмелым майстраванні. Ты ім мылаткой у рукі ні дывай, ато дукузьнечуць, што пальцы адзін другому пыдбываюць. Адзін ужо дукузьнечыўся, з зывязыныю рукою ходзіць, і ішчэ каторый пацсуніцца.

ДАКУМЕКАЦЬ, ДАКУМЕКАЦЦА зак. Зразумець. Ну няўжэлі ён ні дукумекаіць, што Прытасёнык шуціць пра сена. Ты ім дай уремя дукумекаыцца, зразу яны нічога ня поймуць.

ДАКУРАЛЕСІЦЬ, ДАКУРАЛЕСІЦЦА зак. эмац.

Давычвараць. Дукуралесілі, што іх пызвалі у сільсавет і крепкій ныгыняй далі. Дукуралесіліся, Пылага іх ныстраміла, ныстраміла, стыялі спусьціўшы галовы.

ДАКУРЫВАЦЬ незак. метаф. Дапальваць (у печы). Скарей дакўрэвыі печ, нівісь якая ўрэмя. ДАКУРЫВАЦЦА незак. Дапальвацца (у печы). Печ ужо дакўрэвылыся, як яны прыбеглі. ДАКУРЫЦЬ зак. Дапаліць (у печы). Печ дукурю і пыбягім, ждаць нікога ня будзім. ДАКУРЫЦЦА зак. Дапаліцца (у печы). Пыцярэпіця мінутку, січас дакўрэіцца у печы, там нібальшэя гылавешычкі асталіся. ДАКУРАНЫЙ дзеепрым. Печ у мяне дакўрэіна, толька ні зымітана.

ДАКЫРХАЦЦА, ДАКЭРХАЦЦА зак. эмац. Дажыцца. Што пры Лявона гываріць, ён дакўірхыўся, чуць рукамі шавеліць. Як дакэрхыўся ды пасьледніга, тады пойміш, ці нада троху бяресца.

ДАЛАДЗІЦЬ зак. Дайся да пэўнай мяжы ў дагаджанні. Ізвесна, ды чаго яны дыла́дзюць,— ды сваркі.

ДАЛАЛАКАЦЬ, ДАЛАЛАЛАКАЦЬ, ДАЛАЛАКАЦЦА, ДАЛАЛАЛАКАЦЦА зак. неадабр. Дабалбатацца. Яны тама дылыла́кыюць, што некылі будзіць рыськідаць клевір. Ну што, дылылыла́кыла, наныва печ зытаплівыць нада? Скажы-ка, ніхай ідуць гресьць, ато дылыла́кыюцца, што дождж зыкапыіць. Дылылыла́кылыся, што й сьвёкыр ня выдзіржыў, зубурчэў, а ён жа дужа цірэнялівыі.

ДАЛАСКАТАЦЬ, ДАЛАСКАЦЕЦЬ, ДАЛАСКАТАЦЦА, ДАЛАСКАЦЕЦЦА зак. асудж. Дабалбатацца. Ты знаіш, ды чаго дыласкочыш: Сяргей цябе нылаіць і добра чыніць, твой язык даўно урізаць нада. Дылыскацела, што Сільчанок крепка нылаіў, ну й праўда ж, нійдзе спакою сабе найціць ні мыгла. Дыласкочыціся вы, дождж хляніць, сена сухенічкыя як порых і ўсё нымякніць. Во ні было міру, ну дылыскацеліся, муўцаць.

ДАЛЭЧЫНА ж. Далеч. Айдзе тэя Қымаровічы — дылічына́, з маімі ныгамі пняшком нілізя вупруўляцца.

ДАЛІКАТНЫЙ прым. перан. Қволы. Іхный увесь род дужа дыліка́тныі, бацька хырліў і цётка пыстыянна жалілысь. Памянш. ДАЛІКАТНЕНЬКІЙ. Ат прыродзьдзя дыліка́тнінькія, а яшчэ большы ад гультайства.

ДАЛІПЕЦЬ зак. перан. Дажыць у неспрыяльных умовах або са слабым здароўем. Як ужо будзіць — ня будзіць, дыліплю у сваёй хаці, ні паеду людзям ныдыдаць.

ДАЛЫБІЦЦА зак. *груб.* Даўсміхацца. Стаіць і зубы выскыляць, ну далыбіцца ён у мяне, усё ўспомню, будуць яму і Машка, і Сашка.

ДАЛЫСКАЦЬ, ДАЛЫСКАЦЦА зак. 1. Дайсці да пэўнай мяжы ў грубым свавольстве. Глядзі, далыскыйш, эйш ты яго, малыга лупіць і лупіць пы гылаве. Як бацька возьміцца вас успыкайвыць, тады вы далыскыйісія, пызылазіця у цёмныя вугольчыкі і чутна вас ні станіць. 2. Дапіцца. Ну што, далыскый стыканчыкымі,—нада атвучаць, ды позна, было зразу патворы ні дываць. Далыскыйісія, што біз рубашкі двору прібягіш калі-небудзь.

ДАЛЫШЫ прысл. Далей. Во так ну бугарку наша хата стыяла, а трошку дэлышы лі кынавы іхныя.

ДАЛЯЖАЛЫЙ прым. Такі, які набыў патрэбныя якасці, праляжаўшы пэўны час (звыч. пра лён). Лён нада каб быў дыліжальны, тады ён і мнецца, і трепліцца хырашо.

ДАЛЯЗАЦЬ незак. Лезці, улязаць. Думыла, хто-небудзь у хату дылізаіць, паслухыла, у вакно глянула—нікога німа і сыбака маўчыць.

ДАЛЯПКАЦЬ, ДАЛЯПКАЦЦА зак. Дайсці да пэўнай мяжы ў выніку ляскання. Ну й дыляпкыйш, я цябе ўміг пугурю хлыбазіною адзь дзьвярей. Дыляпкыюцца, пыдбываюць адзін другому пальцы, тады будзіць вазьні.

ДАМАГАЦЬ незак. Асільваць. Дымыгаю етый аборычык, скоро яго паччышчу, усю лазу высіку. **ДАМОЖЧ** зак. Асілець. Ні знаю, як даможч сваю бульбу, тама ў мяне дзьве быразны няпоўныя.

ДАМАДЗЕЦЬ, ДАМАДЗЕЦЦА зак. Дажыць у цяжкім становішчы. Нікуды я ні збіраюся ехыць, можа як дымадзею тут. Як жа іна адна дымадзеіцца, нада, каб дочки бралі к сабе на зіму.

ДАМАКЫВАЦЬ незак. Завяршаць маканне. Дымакывыйся скарей, бацька пашоў кыня зыпрігаць, складзёмся січас і паедзім. **ДАМАКЫВАЦЦА** незак. Завяршацца (пра маканне). Нешта ў цябе дужа медлінна дымакывыйіцца, ну ні дыясі—ня пойдзіш, як я скызаў, будзіць. **ДАМАКАЦЬ** зак. Завяршыць маканне. Сьмітану ўсю дымыкалі, а ладык трошку асталыся, ніхай, ны абед будуць. **ДАМАКАЦЦА** зак. Завяршыцца (пра маканне). Як дымыкаісься ды дна, тады бягі, а так еж, што йта ты будзіш галодный. **ДАМАКАНЫЙ** дзеепрым. Кылі ны

скыўрадзе усё сала дымыканна, аткулупні нажом са слоічка і пылажы кусочык.

ДАМАМЫЛІЦЦА зак. Дасягнуць пэўнага выніку пры надзіманні. Відзіш ты яго, надуўся, мала яму пачэнінык,— дымамылісься, што і етых ні палучыш, зыбярэ і ўсё па ўсём будзіць.

ДАМАМЫРЫЦЦА зак. Дасягнуць пэўнага выніку пры моцным надзіманні. Дымамыріцца, што ныпраўду пойдзіць зыплакыны, я дужа такея капрызны ўнімаць умею,— умею і люблю.

ДАМАРДАВАЦЬ зак. Дамучыць. Дымардўіць кыня, што аглобі пулумаіць. **ДАМАРДАВАЦЦА** зак. Дамучыцца. Дымардўіцца цялёнык, што вярэўку закруціць і зыдавіцца.

ДАМАРУДЗІЦЬ, ДАМАРУДЗІЦЦА зак. Дасягнуць пэўных вынікаў пры кешканні. Дымарўдзіця, што ўсе коні зывядуць, будзіця цягнуцца трі вярсты, а тут жа хлопцы могуць завесць. Сяргеі троху ждаў, ну ці ён два часы будзіць стыць, сеў і паехыў, во й дымарўдзіліся.

ДАМАСЛІВАННЕ н. перан. 1. Адштукоўванне, давядзенне да бляску. Як сядзіць за што, ня кініць свайго дымасльвівыння, адзін клец будзіць пудня масльіць. 2. Абходжванне. Нешта ні пымагло Кусьцючонку дымасльвівыння, ня зьдзелыў брыгадзір яго сторыжым.

ДАМАСЛІВАЦЬ незак. перан. 1. Адштукоўваць, даводзіць да бляску. Ён тама шкапчык дымасльвівыць, дзьверцы усё ні пы яго сьдзяцца, пыдгыняіць. 2. Абходжваць. 3-ы таго дымасльвівыць Піліпенка, што пыбішчаў нейкыга зяця Машкі прівесць, а ўжо ці прівядзець, ці так тріпануў, хто яго ведыіць. **ДАМАСЛІВАЦЦА** незак. 1. Адштукоўваць, даводзіць да бляску. Хваціць дымасльвівыцца, заўтрік наліт, стыніць на ўслончыку. 2. Поркацца, кешкацца. Нешта сы сваім тряп'ём дымасльвівыцца твоя Гашка. **ДАМАСЛІЦЬ** зак. 1. Адштукаваць, давесці да бляску. Запечкі дымасльіў, абгладзіў, што ячка, давёў. 2. Знішчыць у час апрацоўкі. Дымасльюць кушын, што з рук выпусьцюць, адно шкляння астаніцца. 3. Вывесці з сябе празмерным дагаджаннем. Во ды чаго ён дымасльіў Платона, тэй ужо ў суд зьбіраіцца пыдываць. **ДАМАСЛІЦЦА** зак. 1. Адштукаваць, давесці да бляску. Калі ты зь естымі грыблямі дымасльісься? 2. Дапоркацца, дакешкацца. Дымасльіцца зь ірундою, што дождж хляніць і сушэньня ваша прахым пойдзіць. 3. Дасягнуць пэўных вынікаў пры абыходжанні. Етыя людзі як вецір,

зы нядзелю дыма́сьлюцца, што лаі́цца будуць. **ДАМАС-ЛЕНЬІЙ** дзеепрым. 1. Адштукаваны, даведзены да бляску. Рямы ўжо так дыма́сьліны, што луччы і ні прідумыйі давесць. 2. Упарадкаваны. Ён біспырядку ня любіць, у яго ўсё будзіць дагледжына і дыма́сьліна. 3. Дагоджны. Ну-у, ат Лявонывых ён пойдзіць дыма́сьліный.

ДАМАСОЛІВАЦЬ незак. Дажоўваць, дагрызаць. Ну ніхай ціха пысядзіць, ён сваю костку дымасолівыіць. **ДАМАСОЛІВАЦЦА** незак. Заканчваць важданіну, порканне. Скарей дымасолівыіціся, некылі вас ждаць, конь стаіць запрежныый. **ДАМАСОЛІЦЬ** зак. Дажаваць, дагрызі. Аткінь тряпку аць цялёнка, ён яе саўсім дымасоліць, а хочыш — у горла увапрець, тады дыстываць будзіш. **ДАМАСОЛІЦЦА** зак. 1. Дамасліцца, даквэацца. Дыла малыму кусочык сала — сядзеў, муўчай, а тады глянула: ён так дымасоліўся, хуць у атмочку кладзі. 2. Закончыць важданіну, порканне. Ім нада многа ўрэмя с тряпкымі дымасоліцца. **ДАМАСОЛЕНЬІЙ** дзеепрым. Ці ў цябе тута ўсё дымасоліна?

ДАМАСТАЧЫЦЬ зак. эмац. 1. Скончыць майстраваць. Во калі дымыста́чыў сваё прічындальля, цэлыю нядзелю сядзеў. 2. Дасягнуць пэўных вынікаў пры майстраванні. Ты ў мяне січас дымыста́чыш, — усю тубуретычку зымазыў краскымі. **ДАМАСТАЧЫЦЦА** зак. Дасягнуць пэўных вынікаў пры майстраванні. Паўлюк дымыста́чыўся: пальцы пірвязаыны, рубанкым, знаць, шырхануў. **ДАМАСТАЧАНЬІЙ** дзеепрым. Ого, у цябе ўжо ўсё, аказывыіцца, дымыста́чына!

ДАМАЎЧАЦЬ, ДАМОЎЧАЦЬ зак. 1. Сцярпець у маўчанні. Я чуць-чуць думуўча́ла, ні хацелься серца лішній раз узрываць. Эта блыгыдыря богу Хведзька дамоўчыў, ато б узьнілася быталія на ўсю дзярэўню. 2. Дасягнуць пэўных вынікаў у маўчанні. Дымыўчыць, што яны на голывы вам сядуць. Дамоўчуць, што ён яшчэ большы рузмудреіць. **ДАМАЎЧАЦЦА, ДАМОЎЧАЦЦА** зак. Дасягнуць пэўных вынікаў у маўчанні. Думуўча́ліся жалысьнікі: залез у хату і апчысьціў, яго пысадзілі, а каб ні муўчалі, быў ба цішэй. І етый дамоўчыцца ікраз так, як Сеньку было.

ДАМАХЛЯВАЦЬ, ДАМАХЛЯВАЦЦА зак. Дайсці да пэўных вынікаў у махлярстве. Яны дымахлююць, што самі пупадуцца як мілінькія. Думухлюва́ўся, што чуць біш штаноў ні астаўся мухлюва́ньнік етый.

ДАМАХЫВАЦЬ незак. Дакідваць. Во як ён прілаўчыўся мыхаць, ды самыя сасны дыма́хывыіць.

ДАМЕЛЬКАВАЦЬ, ДАМЕЛЬКАВАЦЦА зак. Дамеркаваць. Дымялькѹіця, што яны хату прыдадуць і ні шчым астаніся, тута думыць нечыга, нада браць. Дымількува́ліся, што асталіся біз мылыка ў лета, а тыкая кыравіца была ў руках.

ДАМУЗДЫЧЫЦЦА зак. эмац. 1. Скончыць бязладную размову. Во тыкі чуць-нячуць думуздычыліся, рызыйшліся. 2. Дасягнуць пэўных вынікаў пры біцці. Так думуздычыцца, што ня будзіць знаць, аткуля сымаму што ўляціць.

ДАМЭНЧЫЦЬ зак. эмац. 1. Замучыць да канца. Ты свайго зяця скоро саўсім дамэнчыш. 2. Дацягнуць у часе. Яны дамэнчуць зь естымі бумажкымі, што мы адны тут астанімся, ты лішній раз схадзі ды рысталкуй. **ДАМЭНЧЫЦЦА** зак. 1. Дамучыцца. Дамэнчыліся мы сь піростройкю ды пасьледніга. 2. Дакешкацца. Па мне як хочыця, так і дзелыйця, ну Ліксандра вам цярьпець ня будзіць, дамэнчыціся, што іна адна паедзіць. **ДАМЭНЧАНЫЙ** дзеепрым. Замучаны. Коні дамэнчыныя, нада ім пірадых.

ДАМЮГА м. і ж. эмац. Вялікі дом. Дамюгу сабе ацстроіў за ўсю дзяреўню. Быгатыя дамюга, ну й сілы ён многа улажыў.

ДАМЯЖДЖУРЫЦЬ зак. эмац. 1. Даесці. Дымяжджурілі усё сала, а там жа было хунты чатырі. 2. Дасягнуць пэўных вынікаў пры біцці. Дымяжджурюць етыга мальца, што самім пупадзець большы некуды. **ДАМЯЖДЖУРЫЦЦА** зак. 1. Наесціся да пэўнага выніку. Дымяжджуріўся, што з глоткі палезла. 2. Дасягнуць пэўных вынікаў пры біцці. Во дымяжджуріліся, беглі аць Сямёна на злом гылавы. **ДАМЯЖДЖУРАНЫЙ** дзеепрым. Даедзены. Нічога там ні асталыся, усё дымяжджуріна.

ДАМЯКНУЦЬ зак. Змокнуць дадаткова да канца. Сьпірва ныйшла нібыльшая былачына, нам пупала, схувацца нейдзі, а тады ціріш час хлянуў як зь відра, мы дымяклі саўсім.

ДАМЯКШЫЦЬ зак. эмац. Натаўчы да пэўнага выніку. Ты яго дымякшыш, ён цябе спужайся: як раскруціць, як пусьціць, будзіш ляцець мячыкым.

ДАМЯЦЬ зак. перан. Даесці. Тама пасьці цэлыя буханка астывалыся, ён тую буханку дымяў, злазіў у кублік, дыстаў кусок сала, атпылавініў і храпіць на печы.

ДАМЯЦЦА зак. Пераадолець няўпэўненасць, сарамлівасць. *Доўга мы ждалі, пакуля іна дымялыся, відзім, што хочыць нешта скызаць і ўсё ніяк ні асьмеліцца.*

ДАНЕЖНІЧАЦЬ, ДАНЕЖНІЧАЦЦА зак. Дасягнуць пэўных вынікаў залішнімі пяшчотамі. *Вы данежнічыіця, што бяз бульбы астаніціся наныч, упацёмку дренна кыпаць, січас ідзіця. Усё лета пад ручку прыхадзілі, ны скамеічкі ацседжывыліся, данежнічыліся — сена ні сянiны, карову нада цягнуць ны бызар.*

ДАНОСКІ мн. Зношанае адзенне. *Ліжалі даноскі у сенцых пыт палічкыю, тама тряпкі адны. Памянш. ДАНОСАЧКІ. Піхала мне нейкія даносычкі, усе на дзір'ях, я ні ўзіла.*

ДАНУКАЦЬ зак. Дасягнуць пэўных вынікаў пры пабуджэнні. *Дану́кыіць, што я яго аблаю, сам ніхай возьміць вілкі ды пыварочыіць.*

ДАНУРАЦЬ незак. Даводзіць да знясілення. *Нілізя так дунура́ць кыня, на ім на выбітым ні прівязеш нічога.*

ДАНУРАЦЦА незак. Знясільвацца. *Іна с хызяйствам зь еткім дунура́іцца сьма, на чорта ёй столька ўсяго.*

ДАНУРЫЦЬ зак. Давесці да знясілення. *Зыцігали кынька, дуну́рілі, ён толька ногі пі́рыстыўляіць.* **ДАНУРЫЦЦА** зак. Знясілецца. *Ну й сам ён дуну́ріўся, высьх на шчэпку.* **ДАНУРАНЫЙ, ДАНУРОНЫЙ** дзеепрым. *Коні саўсім дану́рыныя, ім нада хуць нядзелю хырашо аддыхнуць. Дуну́рэныя кыбылёнка, некуды яе ў лес зыпрігаць.* **ДАНУРОМШЫ** дзеепрысл. *Ні парініна, а бублы, увесь скот дуну́рёмшы.*

ДАПАДБІРАЦЬ, ДАПАДБІРАЦЦА зак. перан. Дасягнуць пэўных вынікаў пры працяглым выбіранні. *Дыпыдбіра́ў нявесту, кусаіць сам сябе за локці, ды позна цяперіцька кусаць. Дыпыдбіра́ліся, большы ні захочуць ні пыдбіраць, ні выбіраць.*

ДАПАНАВАЦЬ зак. Пажыць у выгодзе да пэўнага часу. *Дупунува́ў Шу́рік, скоро зь яго спадзець карона, прідзіцца сьмаму за ўсё брацца.*

ДАПАРОЦЦА зак. Дапоркацца. *Дапори́ціся тут, што баня прастыніць, ідзіця, посьлі будзіця пі́рібіраць сваё шмоцця.*

ДАПЕРАБІРАЦЬ зак. 1. Скончыць перабіранне. *Штоб ету цубулю мне сяння дыпі́рібіра́лі, чаго йна рысьпяўшы будзіць выляцца.* 2. Дасягнуць пэўных вынікаў пры пераборлівасці. *Дыпі́рібіра́іш, што зыбярэ міску і сядзі ня еўшы.* 3. перан. Паправіць пасля акучвання.

Калі прітна возьміціся, скоро дыпірібіраіця грядкі. ДА-ПЕРАБІРАЦЦА зак. 1. Скончыцца (пра перабіранне). Ужо нямножка асталыся квасолі, атвечыра дыпірібіраіця. 2. Дасягнуць пэўных вынікаў пры пераборлівасці. Адзін дыпірібіраіця, палез із-зы стыла і другому ета будзіць. 3. Паправіцца пасля акучвання. Што дыпірібіраіцца,— нільзя аткладывыць, жарка, конь кідыўся, тыптаў, многа кустоў засыпына, нада дайціць сяньня. ДА-ПЕРАБІРАНЫЙ дзеепрым. 1. Перабраны да канца. Дыпірібіраный боб у решыці. 2. Папраўлены пасля акучвання. Ну, чуць змаглі, уся бульба дыпірібірана.

ДАПЕТУШЫЦЬ зак. метаф. Давесці да пэўных вынікаў пры задаванні. Усё ні знаў уталону, а во дыпітушыла яго, што здзелыўся цішэй ціхыга. ДАПЕТУШЫЦЦА зак. Дазадавацца. Тута быў храбір цірашчур, а ў Мазыльві дыпітушыўся, сьціх.

ДАПЕЧАНЫЙ прым. перан. іран. Разумны. Ідзі пушуйкай другіх дапечыных, тута табе дзелыць нечыга.

ДАПІЛІЦЬ зак. перан. эмац. Дагрызці, дабэсціць. Дاپіліш, што паслухыіць, паслухыіць, а тады тряхольля ў мяшок ды ў Жавінку, во тады папіліш.

ДАПЛЮГАВІЦЬ зак. эмац. 1. Дабузаваць. Дуплюгавіў касьцюмчык, што ў рукі стыдна ўзяць, а ня то што надзець на людзі. 2. Збэсціць. Так дуплюгавіла нявестку, усё дно як іна нічога ня стоіць. ДАПЛЮГАВІЦЦА зак. 1. Дабузавацца. У яго нічога ў чыстаце ні задзержыцца, і братыў пінжачок дуплюгавіцца скоро. 2. Дабэсціцца. Ён дуплюгавіцца, што палучыць, ажно сам задзівіцца. ДАПЛЮГАУЛЕНый дзеепрым. 1. Дабузаваны. Усё ў яго дуплюгаўліна, нічога ні бірагець як чылавек. 2. Збэшчаны. У іх любэй будзіць дуплюгаўлін, ета ня людзі, а ніізьвесна хто.

ДАПЛЯТАЦЦА незак. перан. Даходзіць павольна, з цяжкасцю. Ай, толька што дыплітаюся, ні ны мае ногі тыкая дарога. ДАПЛЕСЦА зак. Дайсці павольна, з цяжкасцю. Пакуль дыпляцесься ды большыка таго, дык ні хадзіць, а толька лежч ды ліжаць ні пыдымаючыся.

ДАПРАСТУДЖЫВАЦЬ, ДАПРАСТУДЖАЦЬ зак. Дасягнуць пэўных вынікаў пры прастуджванні. Дыпрастуджывыіш мальца, што ён у цябе зьяжыць с успаленіім. Вот відзіш, як ты нызыкалівыла — дупрастуджала, што ў бальніцу прішлося класьць. ДАПРАСТУДЖЫВАЦЦА, ДАПРАСТУДЖАЦЦА зак. Дасягнуць пэўных вынікаў пры ўласным прастуджванні. Дыпрастуджывыў-

ся, — ляжыць, нізъвесна калі падніміцца. Дупрустуджаі-
ціся, хрыбрыцы еткія, рымацізмы пытхваціця.

ДАПРАЦЦА зак. 1. Паперыць, даперыць бялізну. Старік, бувала, як заносіць бяльлё, дык дыпрацца нілі-
зя. 2. Перучы дасягнуць пэўных вынікаў. Даўно дзелыла
шчолык, многа тріп'я сыбрала, так дыпрáлыся, што ру-
кою ні шывяльну.

ДАПРЫМЫЛЬНІЧАЦЬ, ДАПРЫМЫЛЬНІЧАЦЦА
зак. жарт. Дасядзецца ў прылазніку. Дыпрымыльнічыця,
што вас калі-небудзь Сашка пратуріць аттуля. Дыпры-
мыльнічыліся, большы яны туды ні пыкажуцца.

ДАПРЭМІРАВАЦЬ, ДАПРЭМІРАВАЦЦА зак. Пры
прэміяванні дасягнуць пэўных вынікаў. Дыпрымірывы-
лі, што цяперя хуць пац суд аддывай такога пірідывіка.
Скора дыпрімірыіцца, як ні адной капейкі ў касі ні аста-
ніцца.

ДАРАБОЧАК м. памянш. Слабы ці трэснуты гар-
шчок, гладыш. Дырабочык во стаіць, цякець, варіць у ім
нільзя, толька пірасыпыць што, зьмяніцца.

ДАРАГУСЯ ж. гумар. Каханая, любімая. Бягі суст-
рюкай сваю дырагусю, вун іна ідзець зь мяшком ад
быльшыка. Памянш. **ДАРАГУСЬКА, ДАРАГУСЕЧКА.**
Нешта твоя дырагуська даўно тут ні пыказывыіцца.
Сяньня пыбігаць ны вічарінку, у Пірядніні у іх многа
дырагусічык.

ДАРАДЖЫВАЦЬ незак. Заканчваць падрыхтоўку
кроснаў да ткання. Была села дыряджывыць кросны —
пыддйшла Ісаіха, зь ёю пудня прудурыліся. **ДАРА-**
ДЗІЦЬ зак. Закончыць падрыхтоўку кроснаў да ткання.
Заўтра ўсё дзела кіну і дыряджў, скоро ставы прібіраць
нада, а ў мяне тканьнэ ні пычыналыся. **ДАРАДЖАНЫЙ**
дзеепрым. Гываріла, што кросны ў яе дыряджыны.

ДАРАЗБАНДУРЫВАЦЬ зак. эмац. Даразбураць.
Дырызбандурывыця етыя яшчычкі, што ні ў водзін нілі-
зя будзіць нічога усыпыць. **ДАРАЗБАНДУРЫВАНЫЙ**
дзеепрым. Тама ўсё дырызбандурывына, нечыга пірва-
зіць.

ДАРАЗУМЕННЕ н. Узаемаразуменне. Сь кім ты хо-
чыш, с туркым найціць нейкыга дурузуменьня.

ДАРАЗУМЕЦЬ зак. Зразумець. Ты во паслухый,
трудна дурузумець, чаго ён хочыць. **ДАРАЗУМЕЦЦА**
зак. 1. Зразумець. Я і січас ні дурузумеюся, пра што яны
трілюдзілі. 2. Дамовіцца. Ці дурузумеліся вы пра што-не-
будзь з дуччанімі.

ДАРАЗУМЛЯЦЬ незак. Павучаць, даводзіць да разумення. *Трудна дурузумляць, кылі гылыва пустая.* **ДАРАЗУМЛЯЦЦА** незак. Дадумвацца, даходзіць розумам. *У жыццні нада сымаму ды ўсяго дурузумляцца.* **ДАРАЗУМІЦЬ** зак. Навучыць, давесці да разумення. *Каму ў мінуту уталкуіш усё, што нада, а другога паспробый дурузуміць.* **ДАРАЗУМІЦЦА** зак. Дадумацца, дайсці розумам. *Як ён дурузуміўся ні пабежч услед за хлопцамі ны вічарінку!*

ДАРАЗУРАТНІЧАЦЬ, ДАРАЗУРАТНІЧАЦЦА зак. Дасягнуць пэўных вынікаў распунічаючы. *Ды чаго ён у цябе дурузуратнічыць, як ты ні падумыш, што саўсім можыць збысятнічыцца.* *Дурузуратнічыісься, такую баню палучыш, што большы некуды будзіць.*

ДАРАЗУРАЦЬ зак. Разбураючы, дайсці да пэўных вынікаў. *Ну што, усё дурузурялі, большы незышта брацца?* **ДАРАЗУРАЦЦА** зак. 1. Разбураючы, дайсці да пэўных вынікаў. *Дурузуряўся, адна хаччына асталыся і тая як у рэшыта цякець.* 2. перан. Давычвараць. *Па шыі палучыць,— во ды чаго ён дурузуряіцца.* **ДАРАЗУРАНЫЙ** дзеепрым. Нечыга глядзець, усё дурузуряна.

ДАРАМАНЦІРАВАЦЬ зак. 1. Закончыць незавершаны рамонт. *Калі вы свае сані дыріманьцірыіцца?* 2. Рамантуючы, атрымаць пэўныя вынікі. *Ну, дыріманьцірывыў калёсы, не ны чым у горыд зьезьдзіць.* **ДАРАМАНЦІРАВАЦЦА** зак. 1. Закончыцца (пра рамонт). *Вот дыріманьцірыіцца трактыр, і мы будзім свабодны.* 2. Рамантуючы, атрымаць пэўныя вынікі. *Дыріманьцірывыліся ды кынца, большы нечыга рызбіраць.* **ДАРАМАНЦІРАВАНЫЙ** дзеепрым. Якея ні кылясёнкі, а кылі дыріманьцірывыныя, дык ношку хворыста ускладзеш.

ДАРАСКУРОЧЫВАЦЬ зак. 1. Разбурыць, разварнуць да канца. *Усё тама дурускурочывылі, гнільлё пывывырачывыныя ляжыць кучыю.* 2. Пры разбуранні дасягнуць пэўных вынікаў. *Дурускурочывыіцца хворыст, што пугі ад бацькі палучыцца.* **ДАРАСКУРОЧЫВАЦЦА** зак. 1. Разбурыцца, разварнуцца да канца. *Во дурускурочывыіцца дзяреўня, жывзя душы ні астаніцца.* 2. Пры разбуранні дасягнуць пэўных вынікаў. *Нываюісься ты, дурускурочывыісься, што пупадзец чышчы некуды.* **ДАРАСКУРОЧЫВАНЫЙ** дзеепрым. *Ны Зацэрькыі усё дурускурочывына, дайжа глядзець ненышта.*

ДАРАССЫПАЦЬ зак. Рассыпаючы, дасягнуць пэўнай мяжы. *Дырыссыпаіцца крупы, што зваріць нечыга бу-*

дзіць. ДАРАССЫПАЦЦА зак. Рассыпаючыся, прывесці да пэўных вынікаў. *Дырыссыпаюцца капейкі, у шчэлкі пызакоцоюцца, што ні днае ні найдзіш.*

ДАРАШЭЧЫВАЦЬ незак. Закончваць прымацоўваць паплёт. *Я ўжо дыряшэчывыю, пасьледнію паплеціну прыкручу і лезу.* **ДАРАШЭЧЫВАЦЦА незак.** Закончвацца (пра прымацоўванне паплёту). *У вас ужо, я віджу, дыряшэчывыіцца.* **ДАРАШЭЦІЦЬ зак.** Закончыць прымацоўваць паплёт. *Учора дыряшэціў сваю пуню, буду крыць.* **ДАРАШЭЦІЦЦА зак.** Закончыцца (пра прымацоўванне паплёту). *Тута ужо ні страшна, калі дыряшэціцца, тады й ладна.* **ДАРАШЭЧАНЫЙ дзеепрым.** Хата і сенцы накрыты пыд адну сьвязь і пунька дыряшэчына, у яго пасьці ўсё ў пырядку.

ДАРВЫВАЦЬ незак. Ірваць да канца, даношваючы. *Што ж ты пычай дарвывыць пасьледній пінжачок, нечыга будзіць на плечы увосінь уськінуць.* **ДАРВЫВАЦЦА незак.** Ірвацца да канца, даношваючыся. *Усё старьё дарвыіцца, нада новыю адзёжу купляць.*

ДАРГАЦЭННА прысл. Дорага, каштоўна. *Калі табе ні так дыргацэнна абыйшлося, дык ня ўсім жа вязець адзінакыва.*

ДАРГАЦЭННАСЦЬ ж. Каштоўнасць. *Усё хуваіць, усё складывыіць, у цябе дыргацэннысьціў, верна, на дзеціць тысіч.*

ДАРГАЦЭННЫЙ прым. Дарагі, каштоўны. *Дзеду ні было айдзе хату пыставіць, купіў гарод за трі рублі, грошы былі дыргацэнныя.*

ДАРЖАЦЬ, ДАРЖАЦЦА зак. асудж. Дасваволіцца. *Як схвачу хлыбазіну, дыржыць вы ў мяне, я ўспыкаівыць умею. Адзін дыржаўся, сядзіць і ня пікніць, і табе тоя самы будзіць.*

ДАРОБАК м. Слабая ці трэснутая гліняная пасудзіна. *Нейкій даробык стаіць с трэшчынкою, пірасып у яго квасолію. Памянш.* **ДАРОБАЧАК м., ДАРОБАЧКА ж.** Даробычык гаршчонок, цякець, у ім нілізя варіць. *Во ў ету даробычку можна пірасыпыць гарох іс кыцілка.*

ДАРЫЦЦА зак. Дасягнуць пэўнай мяжы, капаючы. *Так ужо сяньня дарыліся, хуць лажыся у быразёнку і лажы, сьпіны ні рызагнуць.*

ДАСІПЕЦЬ, ДАСІПЕЦЦА зак. метаф. Дабурчацца са злосцю. *У яго хракцір дужа харошый, як ёсьць ня ёсьць, будзіць муўчаць, а ў другога б яны дысіпелі, ско-*

ра б уняў. Дысінісься, яй-богу, дысінісься, ныт'ідаіш маё серца.

ДАСКІТАЦЦА зак. Даблукаць, дабадзяцца. Мог ба жыць, як усе людзі живуць, а так во дыськітáйца, што нікому ні нада стáніць.

ДАСКІРДОВЫВАЦЬ незак. Закончваць скірдаванне. Тама нескілька мушчын асталіся дыськірдовывыць, хочучь стог кончыць, ато каб дождж ні пашоў. ДАСКІРДОВЫВАЦЦА незак. Закончвацца (пра скірдаванне). Во відзіця, етый стог дыськірдовывыіцца, а другей пычанём ну Лугуваткі. ДАСКІРДАВАЦЬ зак. 1. Закончыць скірдаванне. Хырашо, што да дожджыка ўдалося дыськірдуваць стог. 2. Пры скірдаванні дасягнуць пэўных вынікаў. С такім мысьцярством дыськірдўіця, што ўсё рызваліцца. ДАСКІРДАВАЦЦА зак. 1. Закончыцца (пра скірдаванне). А чаго ні дыськірдўіцца, тута нямнога работы асталыся. 2. Пры скірдаванні дасягнуць пэўных вынікаў. Дыськірдува́ліся мальцы: адзін зьляцеў і руку злумаў. ДАСКІРДАВАНЫЙ, ДАСКІРДОВАНЫЙ дзеепрым. Бувала, за цэрквыю дыськірдуваныя стагі стыяць як лялькі. Хуць стог дыськірдовын як нада, і то хырашо, сена сухенічкыя як порых.

ДАСКРАБАЦЦА, ДАСКРЭСЦЬ зак. перан. эмац. Далезці. Ня дужа пы сахе дыскра́бысься, іна гладкыя, як сыякло. Мне каб даскресьць на пуньку, там ба я ныйшла яец, куры на пунькі часта крічаць. ДАСКРЭСЦА зак. 1. Далезці. Каб як даскресца да коміна, там нада ўсё хырашэнька абмазыць. 2. Дайсці з цяжкасцю. Дужа даўно сваіх ня відзіла, калі да іх даскресца, і сыма ні знаю.

ДАСКУБАНЫЙ дзеепрым. метаф. Дапрадзены. Табе ня чорт бяды, кудзеля ў цябе даскўбына, альлянэя клубкі пу пуду, сколько ні аснуеш, дзейкі ны піраменку выткуць.

ДАСЛАНЯЦЦА зак. Дабадзяцца. Ды чаго ты, чылавек, дыслыняісься, ці ты думыіш, цябе дырмавым хлебым карміць усігда будуць?

ДАСНАВАНЫЙ дзеепрым. Аснаваны да канца (пра кросны). Губык на дзесіць дуснува́на, нада рядзіць ды брацца ткаць.

ДАСОВЕСЦІЦЬ зак. Саромячы, дасягнуць пэўных вынікаў. Тэй самы́ чылавек, што яго дасовісьціш, у яго тэя совісьці і ні нучувала, а ня то, што ён паслухыіць некыга. ДАСОВЕСЦІЦЦА зак. Саромячыся, дайсці да

пэўных вынікаў. Я знаю, ды чаго ён дасовісьціца: пасьледнія капеічкі вымындзыріць, і ўся яго совісьць кончыцца.

ДАСПАЛАСҚЫВАЦЬ, ДАСПАЛАСҚЫВАЦЦА зак. Спаласкваючы, дайсці да пэўных вынікаў. Дыспыла́скывыла мыкацёрчык: выпусціла з рук, адны чырыпкі асталіся. Дыспыла́скывыісься, што і пасьледній гаршчонычык рызаб'еш.

ДАСПЕЛЕНЫЙ дзеепрым. Даспелы. Ты ладна дыспеляіў, доўга яблыкі дывіселі, дасьпеліныя зняў.

ДАСПІВАЦЦА зак. Напіваючыся, дайсці да пэўных вынікаў. Пу-дурёному піў, дыспіваўся, чахоткі пытхавціў, біс пары пашоў у зямлю.

ДАСПІРАЦЦА зак. Пры прэрэчанні дайсці да пэўных вынікаў. Дыспіра́іцца, што мыці́ріка палучыць і пойдзіць, яго нехта дужа будзіць угыварівыць.

ДАСПЯВАЦЦА зак. перан. Дамаўляючыся дайсці да пэўных вынікаў. Дыспіва́юцца ж Жэнькіным атлётым, зыгрімаць ат'етуля, толька пяткі зыблішчаць.

ДАСПЯЛЯЦЬ, ДАСПЕЛІВАЦЬ незак. Даводзіць да стану спеласці. Дыспіляў ігрушкі, пакуля нейкія мульчуганы пыцсачылі, як ён пашоў у лес, улезьлі і аптрысьлі. Ты ўсё дасьпелівыйш свае антонывычкі? **ДАСПЯЛЯЦЦА, ДАСПЕЛІВАЦЦА** незак. Даходзіць да стану спеласці. Гурбузы кладуць дыспіля́цца на крышу ці ны якая жэрдзя, каб на сонца. За пунькую красівыя ігрушы дасьпелівуюцца, нескылька штук унёс — яны аж у році таюць. **ДАСПЕЛІВАНЫЙ** дзеепрым. Етыя пымідоры ня с корня, дасьпелівыныя, у іх і ўкус трошку ні такей, як з гряды. **ДАСПЯЛЁМШЫ** дзеепрysl. Дыспялёмшы, семічкі харошыя былі б, дык ці дзітвыра дасьць дыспяліцца.

ДАСТАВЫ mn. Дастаўка. Мы у ізвоз езьдзілі, тады зы дыста́вы хырашо плацілі.

ДАСТАТНА прысл. 1. Дастаткова. Я наскла сабе дыста́тна капусты, ці пыядзім дайжа зы зіму. 2. Багата, у дастатку. Дыста́тна жылі, у іх аднаго птушыныга мылыка ні хвытала.

ДАСТАТНАСЦЬ ж. 1. Дастатковасць. Ня бойся, тута дыста́тнысьці хвытаіць, ішчэ ладный кусок астаніцца. 2. Багацце. У іх харошыя дыста́тнысьць, што ім яшчэ нада.

ДАСТАТНЫЙ прым. 1. Дастатковы. Глядзі, каб ён быў дыста́тний, каб каротык ня быў, у чатырі редзі нада

меріць. 2. Багаты. Аксюта пышла у дыстатныя хызайства, було ў іх усяго-ўсякыга гукым. Памянш. ДАСТАТ-НЕНЬКІЙ. Яны людзі дыстатнінькія, ні нада бідуваць.

ДАСТРОІВАННЕ н. Заканчэнне будаўніцтва. Як мы відзім, пры дастроівыньня Трыхімёнык сайсім ня думіць.

ДАСТРОІВАЦЬ незак. Закончваць будаўніцтва. Есблі рышчаліся, нада дастроівыць баню, іначы нашто было пычынаць. ДАСТРОІВАЦА незак. 1. Закончваць будаўніцтва. Ці думыць ён дастроівыцца, нешта ўсё кінуй і кінуй. 2. Закончвацца (пра будаўніцтва). Ці ета пунчына будзіць дастроівыцца, ці яны ня думыюць зы яе брацца?

ДАСТРУГАЦЬ зак. метаф. Пры праборцы словамі дасягнуць пэўнага выніку. Дустругалі Кысьцінка, вывілі сь сябе, аблаіў усіх і пашоў с хаты. ДАСТРУГАЦА зак. 1. Стругаючы, дасягнуць пэўных вынікаў. Дустругаісься, руку раскоціш, во табе й струганьня ўсё будзіць. 2 метаф. Пры праборцы словамі дасягнуць пэўнага фіналу. Дустругаіціся, што ён кініць усё і паедзіць.

ДАСТУКАТАЦЬ, ДАСТУКАТАЦА зак. Пры груканні дасягнуць пэўных вынікаў. Дустукочыця вы мне, што я вас ні глідаючы буду гнаць ат'етуля, я вам дам стукутаць. Як хваціла Андреіха нейкыю хлыбазіну, як пугуціла іх ат пуні, во яны дустукуталіся.

ДАСТУКАЦЬ зак. 1. Пры груканні дасягнуць пэўных вынікаў. Січас яны ў мяне дастукуюць. 2 перан. Зрабіць, дасягнуўшы пэўных вынікаў. Ётый масьцір так дастукуіць, што бочычка сайсім рассыпліцца, ці зь яго дрэнныі сьпіцыяліст.

ДАТАЛДОНІЦЬ, ДАТАЛДЫЧЫЦЬ зак. неадабр. 1. Скончыць пустую размову. Пысядзі, паслухый, можа к вечыру дыталдоніць свае трілюды. Ні знаю, ды чаго яны дыталдычылі. 2. Дасягнуць пэўных вынікаў у пустой размове. Дыталдоніць, што яго зы чылавека весьць ня будуць. Яны дыталдычуць, што печы пывытаплівуюцца. ДАТАЛДОНІЦА, ДАТАЛДЫЧЫЦА зак. 1. Дамовіцца. Ні знаю, ды чаго яны дыталдоніліся, ці пойдзіць ён зайтра к Анькі рубіць. С такім хракцірым трудна ды якога кынца дыталдычыцца. 2. Дасягнуць пэўных вынікаў у пустой размове. Дыталдоніліся, што Мархва іх с хаты пыпрасіла. Ну што, хырашо дыталдычыліся, дзельіця цяперя гарод наныва. ДАТАЛДОНЕНЫЙ, ДА-

ТАЛДЫЧАНЫЙ дзеепрым. Не, ня жджы, скоро ў іх дыталдоніна ня будзіць. Ці ўсё ў вас дыталдычына?

ДАТАПІЦЬ зак. 1 перан. Давесці да фіналу нагаворамі. Злаўредныя людзі былі, дытанілі Шмырёнка. 2 перан. Нагаворваючы, дайсці да пэўнага выніку. Датоплюць яны Аніску, самім калі-небудзь прідзіцца тужэй тўгыга, і што зы пынароўка: абізацільна уністожыць чылавека. ДАТАПІЦЦА зак. 1. Выпаліцца (пра печ). Куды ж я пайду, кылі печ ні дытанілыся. 2. Зрасходаваць да канца паліва. Як жа так ні пра што ня думыць: дытаніліся, што палкі дроў ны дваре ні асталыся. 3. Топячыся, дайсці да пэўнага выніку. Дыбáлывыўся, дытаніўся, чуць ныпраўду ні зытаніўся, каб кыпілінычку, ні атритувалі б. 4 перан. Нагаворваючы, дайсці да пэўнага выніку. Датопісься другіх, што сам у пятлю якую ўскочыш.

ДАТАРМАСІЦЬ, ДАТАРМАШЫЦЬ зак. 1. Трасучы, дасягнуць пэўных вынікаў. Дытармосіш, што палучыш ат яго, ніхай ужо ляжыць. Дытармошыш, што ён устаніць і столька табе ўкоціць, ён цябе ныбалыіцца. 2 перан. Разбудзіць. Айдзе ты яго дытармосіш, ён посьлі дакосык сьпіць як забітый. Калі заснуў, ня дужа ты яго дытармошыш, ён усігда крепка сьпіць. ДАТАРМАСІЦЦА, ДАТАРМАШЫЦЦА зак. 1. Натрэсіся да пэўнага выніку. Дытырмасіўся, што нічога ні сыбрыжаю. Дытырмашыўся, аж гылыва рызбалелыся. 2. Разбудзіць. Ня дужа ты яго дытармосісься посьлі вічарінкі, прішоў — ужо віднецца стала. Неік ты дужа скоро дытырмашыўся, я другой раз буджў, буджў, а ніяк ні пыдняць. ДАТАРМАШОНЫЙ, ДАТАРМОШАНЫЙ дзеепрым. 1. Натрэсены. У яго дайжа від дытырмашоный. Сядзіць дытармошыный, только рукамі разводзіць. 2. Разбуджаны. Лянь-ка ты, Коля дытырмашон! Ён і дытармошыный зымычыць, піраверніцца ну другой бок і ўзноў сьпіць. ДАТАРМАСЕМШЫ, ДАТАРМАШОМШЫ дзеепрысл. 1. Натросшыся. Ён сайсім дытырмасёмшы, чуць стаіць. Я так дытырмашомшы, што і есьць ні хачу. 2. Разбудзіўшы. Дытырмасёмшы, распытай ба, дык айдзе ты яго падніміш. Дытырмашомшы хырашэнька, можа і падніміцца.

ДАТРАНЖЫРЫЦЬ зак. Растраціць да канца. Ці с Антонывыга сына ніплахей хызьян?— зы два гады усё дытранжыріў, ужо думыць, каб халупіну збыць.

ДАТРАПЫВАЦЬ, ДАТРОПЫВАЦЬ, ДАТРАПЛИВАЦЬ незак. метаф. Траціць да канца (сілу, здароўе). Пасьледнію сілу дытрáпывыць, нашто яму так ірвацца.

Ны каго ён датрэпывыіць здароўя, разьві яны стоюць етыга. Ні нада дытрэплівыць сябе, пыбірагіся, хто цябе пріглідаць будзіць. ДАТРАПЫВАЦЦА, ДАТРОПЫВАЦЦА, ДАТРАПЛІВАЦЦА *незак.* 1. Траціць да канца (сілу, здароўе). Ужо мог і аддыхнуць, было каму дзельць, дык ён сам дытрэпывыўся. Я б так датрэпывыцца ні стаў, каму яно ўсё астаніцца. Дытрэплівыцца чылавек, усё хочыць, каб большы, каб большы. 2. Траціцца да канца (пра сілу, здароўе). Дытрэпывыцца здароўя ды пасьледніга. Датрэпывыцца змыга, куды мне сь кім спруўляцца. Канешня, з гыдамі сіла дытрэплівыцца. ДАТРАПАЦЬ *зак.* Страціць да канца (сілу, здароўе). Здароўя дытрэпаў большы некуды, аняло бізздароўя саўсім. ДАТРАПАЦЦА *зак.* Страціцца да канца (пра сілу, здароўе). Якей ты жыціль, кылі сіла дытрэпалься, відра вады ні пріянеш. ДАТРАПАНЫЙ, ДАТРОПАНЫЙ *дзеепрым.* 3 дытрэпаным здароўім дренна на сьвеці жыць. Датрэпыныя сілы нызад ня верніш.

ДАТРУХЛЕЦЬ *зак.* Струхлець да канца. Ні прібяреш, і етыя наплеціны дутрухлеюць, іх нада у пуню пірянесьць, там места нівісь сколька. ДАТРУХЛЕЛЫЙ *дзеепрым.* Каторыя салом дзяржыцца, складзі пыт наветкыю, а дутрухлелью укінь у сьвіннарнічык.

ДАТРЭСКАЦЬ *зак. перан. груб.* Даесці. Бабы пашлі, а мушчыны асталіся, усё датрэскылі пычычystую, ого, тыкая кынпанія.

ДАТУЛЯ, ДАТУЛІЦЬКА *прысл.* 1. Да таго месца. Ты датуля нізашто куль ні даб'еш. Датуліцька мне дапрыгнуць нечыга дзельць. 2. Да таго часу. Датуля даседзіліся, што цямнець стала. Цярпеньня ў цябе хваціла датуліцька ждаць.

ДАТУЛЯЦЦА *зак.* Дашвэндацца, хаваючыся. Дутуляўся, што ўжо сымаму стыдна людзям на вочы пыказывыцца.

ДАТУРАЦЬ, ДАТУРАЦЦА *зак.* Ганяючы, дасягнуць пэўных вынікаў. Дутуряіш авец, што яны саўсім атаб'юцца ад двыра і ў пуню ня пойдуць. Дутуряўся зы ціплятымі, што прібег — чуць прыдыхнець. ДАТУРАНЫЙ *дзеепрым.* Дутуряныя куры быяцца на двор узыйціць.

ДАТЫКАЦЬ, ДАТЫКАЦЦА *зак.* 1. Торкаючы, дасягнуць пэўных вынікаў. Дыбальсіся, датыкыіш, наскрозь праб'еш, тады ці будзіш зыляплівыць. Хырашо датыкыўся, ладна глядзець, што абручы пызыжджалі. 2. Звяртаючыся на «ты», дасягнуць пэўнага выніку. Так

яго выстрыміў старэй Зьмітрок, во датыкыў,— ну й добра, нікога ні прізнываў, стары, ні стары — ты і ўсё. Ён жа многа старей цябе, нада хуць якая уважэння імець, а ў цябе ніякыга уважэння, глядзі, датыкыісься.

ДАЎГАЛЫЧЫЙ прым. З доўгім лычам. Я дыўгалычых свінней ні люблю, яны неік ні аткармліваюцца. Памяніш. ДАЎГАЛЫЧАНЬКІЙ. Пятрок завёў сабе нейкую новую пароду свінней, пырыяткі дыўгалычынькія бегуюць пы двару.

ДАЎГАЦЬ, ДАЎГАЦА зак. Дахлусіцца. Дыўгаў, што большы ніхто ня веріць. Дыўгалыся Аксютка, што сьма ні знаіць, айдзе праўду гаворіць, айдзе не.

ДАЎЖЭЙ 1 прым. Больш доўгі. Ёта бірвьяно ні ляжыць, яно трошку даўжэй, нада кыраціць. 2 прысл. Больш часу. Ты даўжэй хадзіў, чым Зьмітрок, тэй цірш час вярнуўся.

ДАЎЖЭННЫЙ прым. Надвычай доўгі, даўжэзны. Пашыла куртку, рукавы даўжэнныя,— айдзе ты ныйшла такую мысьцяріцу. Еткій даўжэнны дзень выстыць сагутым дужа трудна.

ДАЎЗНАГАРАДЖЫВАЦЬ, ДАЎЗНАГАРОДЖЫВАЦЬ, ДАЎЗНАГРАЖДАЦЬ зак. Узнагароджваючы, заахвочваючы, дасягнуць пэўных вынікаў. Дыўжныгьраджывыў стырышына Хвілінка, ужо за нешта судзіць зьбіраіцца. Пыдажджы, яны цябе дыўжныгароджывыюць ні так. Во дыўжныгьрждай Антончык Сямёнывыга: ні глідзяць адзін ны днаго.

ДАЎКА прысл. Так, што не праглынуць. Ёсьць такея ігрушы, што даўка глытаць, у горлі зыстрыюць.

ДАЎЛАМЫВАЦЬ зак. метаф. Даўлагоджваць угаворамі, абяцаннямі. І ты так дыўламывыіш, як Купреій, у Пылячонка у косьці як што улезіць, дык няскора вылізіць.

ДАЎЛАСТВАВАЦЬ, ДАЎЛАСТВАВАЦА зак. Карыстаючыся ўладай, дасягнуць пэўных вынікаў. Буржуёнык дыўластвывыў: пріціх, прітаіўся, як яго тут ні было ні разу. Сюрдзюкі дыўластвывыліся, большы ня хочуць у нычальства.

ДАЎМІЦЬ зак. Дадумацца, здагадацца. А ці ты даўміла б, што яны ачынуцца зу Пустынкымі.

ДАХАДЖЫВАННЕ н. Заканчэнне агляду барознаў бульбы пасля акучвання. Якая ўжо дыхаджывыньня, зайтра даходзіцца, вязі дзіцёнка ў бальніцу.

ДАХАДЖЫВАЦЬ незак. перан. 1. Дабівацца. Ха-

дзіла, хадзіла, усё дыхаджывыла пенсьсю, ёй нісколькі далі, аткызалі. 2. Папраўляць барозны бульбы пасля акучвання. Я ўжо дыхаджывыла упярэшнія канцы, як яны пад'ехалі. 3. Канчаткова слабець. Толька што дыхаджывыць, зы травіну зачэпіцца і валіцца. ДАХАДЗІЦЬ 1 незак. Даспяляцца. Жыта даходзіць, скоро жаць. Ямень толькі дыхадзіў, а яго скызалі жаць. 2 незак. Папраўляць барозны бульбы пасля акучвання. Пайдуча я дыхадзіць бульбу, іна мулватая, многа засыпных кустоў. 3 закл. Паправіць барозны бульбы пасля акучвання. Нада к вечыру дыхадзіць грядкі, заўтра будзіць некылі. ДАХАДЗІЦЦА закл. Паправіцца пасля акучвання (пра барозны бульбы). Ні заўтра даходзіцца, а січас ідзіца і дзелыцца. ДАЙЦІЦЬ закл. 1. Даспець. Пышаніца дыйшла, хуць сяння серп зыкльдай. 2. Паправіць барозны бульбы пасля акучвання. Во чуць-нячуць удзьвюх дайшлі сваю бульбу, адна б я зыкпалыся. ДАЙЦІЦЦА закл. Паправіцца пасля акучвання (пра барозны бульбы). Дойдуцца етыя кончыкі пазьней, пойдзім піракусім. ДАХАДЖЫВАНЫЙ, ДАХОДЖЫВАНЫЙ, ДАХОДЖАНЫЙ дзеенрым. Папраўлены пасля акучвання (пра барозны бульбы). Ці дыхаджывыны эта кончыкі кулу кустоў?—тама многа бульбы засыпныя. Асталыся нямножка, пяць быразёнычык ад дарогі ні даходжывына. Тута ўся бульба даходжына, заўтра пайду ны Каціным пупруўляць хвосцік.

ДАХАЗЯЙНІЧАЦЬ, ДАХАЗЯЙСТВАВАЦЬ, ДАХАЗЯЙСТВАВАЦЦА закл. Дагаспадарыцца. Так пульгаўшы на вецір, дыхызяйнічыш, што зубы ны паліцу паложыш і будзіш сядзець сышчыя рукі. Дыхызяйствыйш, мой хызяін, і ныпрятка будзіць, і вобуў, і дзяцей накорміш — ізыкам усё здзелыш. Ці с Косьцікывыга сына дренный хызяін выйдзіць, дыхызяйствыйцца, што бяс крошкі хлеба астаніцца.

ДАХАПАЦЬ, ДАХАПАЦЦА закл. Хапаючы, дасягнуць пэўных вынікаў. Пыдажджы, дыханыць, рад будзіць укусіць сябе за локыць, ды ні дыстаніць. Усё ім ні хвытала, дык во, дыхыпалі. Аўсяёнычык дыханыўся: навестка прішла на суд зы калхозныя сена. Дыхыпаюцца, абарвуцца, ня ўсё ім будзіць удывацца.

ДАХІТРАВАЦЬ, ДАХІТРАВАЦЦА закл. Хітруючы, дасягнуць пэўных вынікаў. Дыхітруйш, што па шыі ў мяне схваціш, хітруваньнік найшоўся. Дыхітрувайся, большы ні захочыць, Кыныстраціха яго крепка выстрыміла.

ДАХЛОПАЦЬ, ДАХЛОПАЦЦА зак. Хлопаючы дасягнуць пэўных вынікаў. *Дахлопыіш, што руку парежыш і захныкыіш. Дахлопылыся, сьцякло разьбіла, цяперя хуць шкляння пысыбірай.*

ДАХОДЧЫВАТАСЦЬ ж. Даходлівасць. *Так ён нідурнэй чылавек, толька дахоччывытысці німа ніскока.*

ДАХОХЛІВАННЕ н. Пялегаванне, песты. *Ета ўсё дахохлівыння дзелыіць, іна зы маткыю ня ўмеіць паліць ап паліць ударіць.*

ДАХОХЛІВАЦЬ незак. Пялегаваць, песціць. *Дахохлівыіць сваіх кўкылык, сьма ні прідумыіць, што на іх пычапіць.* **ДАХОХЛІВАЦЦА** незак. Пялегавацца, песціцца. *Зы маткыю чаму ні дахохлівыцца.* **ДАХОХЛІЦЬ** зак. 1. Напялегаваць, напесціць. *Дахохліла дзевык, хуць сяння сватоў вядзі.* 2. Пры пялеганні дайсці да пэўных вынікаў. *Дахохліш, што іна ны цябе ні ўзглянець.* **ДАХОХЛІЦЦА** зак. Напялегавацца, напесціцца. *Дахохліліся Ныпрэнькывы дочки, паехылі і дайжа пісьма ні напішуць.* **ДАХОХЛЕНЫЙ** дзеепрым. *Дагледжыныя, дахохліныя дзеўкі як пірапечкі.*

ДАЦАЛАВАЦЦА зак. перан. іран. Дасягнуць пэўных вынікаў у пшчотах. *Дуцулуваіся падругі, глядзець адна ны адну ня хочуць,— што з большэя дружбы буваіць.*

ДАЦАПАЦЬ зак. 1. Дахапаць апошняе. *Нічога німа, ні днаго ареха, усё дыцапылі малыя.* 2. Пры хапанні дасягнуць пэўных вынікаў. *Дыцапыў, што пу руках пулучыў зь яго цапыньнім.* **ДАЦАПАЦЦА** зак. Пры хапанні дайсці да пэўных вынікаў. *Дыцапыіцца, што я яму рукі выпірібіваю.* **ДАЦАПАНЫЙ** дзеепрым. *У рэшыці ні асталыся нісколька, усё дыцапына.*

ДАЦАЦКАЦЦА зак. Дасягнуць пэўных вынікаў пры патуранні. *Дыцацкыіціся, што гультая пасьледніга вырысьціця.*

ДАЦЕРЦЬ зак. Падавіць і тых, што засталіся (пра парасят). *Сьвіньня дужа нікуратныя, нада глядзець ды глядзець, ато іна датрець пырысят, ні днаго ні станіцца.* **ДАЦЕРЦЦА** зак. Падавіцца (пра парасят, якія яшчэ засталіся). *Сьвіньня мылыдая, ня ўмеіць кылы пырысят, яны датруцца.* **ДАЦЕРТЫЙ** дзеепрым. *Дацёрты пырысяткі, ні днаго ні сталыся.*

ДАЦЯМІЦЦА зак. Уцяміць, зразумець да канца. *Разьві ты ні дыцяміўся, длі чаго ета ўсё гыварілыся і дзелылыся.*

ДАЧАБУРДЭХАЦЬ зак. эмац. 1. Дасягнуць пэўных

вынікаў пры неабачлівым наліванні. Відзіш, як яны дучубурдэхылі, усё кругом мокра. 2. Дасягнуць пэўных вынікаў пры кіданні ў ваду. Дучубурдэхыця вы з вашым балыўствам, што скруціць гылаву каторый. ДАЧАБУРДЭХАЦЦА зак. Дасягнуць пэўных вынікаў пры кіданні ў ваду. Вун Ісакый сын дучубурдэхыйся, што цэлы год лачыйся посьлі чубурдэхыньня.

ДАЧАЕЎНІЧАЦЬ, ДАЧАЕЎНІЧАЦЦА зак. Дасягнуць пэўных вынікаў пры чаяванні. Дычаёўнічылі, увесь чай, нада ехыць у горыд купляць. Дычаёўнічыіся, што сколько атавы нырасло, і тая паць сьнег пойдзіць.

ДАЧКА ж. Невялікі ўчастак. Не, рыстыквашу маць, вы стравілі дачку с айсом, я пызнай кыпыты вашыга кыня.

ДАЧКІН прым. Даччын. Сьпірва сваіх глядзела, няныла, а цяперя дычка на рукі ўсьпёрла, дычкінога глядзі.

ДАЧУМАЧЫЦЬ зак. эмац. Датлуміць. Хваціць ужо, дучумачыця вы яго сайсім. ДАЧУМАЧЫЦЦА зак. Датлуміцца. А да первых пітухой дучумачыліся, во калі мы рызыйшліся. ДАЧУМАЧАНЫЙ дзеепрым. Ён сайсім дучумачыный пашоў, нічога ні сыбрыжаў.

ДАЧЫГАНЫЙ дзеепрым. Змізарнелы, заняпалы: Стыйяў Дышчанок лі піўнога лырка дачыгыный, абырваныый, вочы зыпалыя.

ДАЧЫНГЕРЫВАЦЬ 1 незак. эмац. Прыбіраць. Ого, як яны дычынгерывуюць сваіх крысавіц. 2 зак. Дапрыбіраць. Глядзіця, глядзіця, дычынгерывыця, што ў пыстаньніку прінясець. ДАЧЫНГЕРЫВАЦЦА 1 незак. Прыбірацца. Яны знаіш як прывыклі дычынгерывыцца. 2 зак. Дапрыбірацца. Сыма дычынгерывыцца, што нечыга будзіць ны дзяцей усьцягнуць. ДАЧЫНГЕРЫЦЬ зак. Дапрыбіраць. Дачынгерілі, большы німа за што спруўляць прыборы. ДАЧЫНГЕРЫЦЦА зак. Дапрыбірацца. С такімі зымашкымі сора дычынгерюцца.

ДАЧЫСЦІЦЦА зак. перан. 1. Дасягнуць пэўных вынікаў пры крадзяжах. Яны тады былі сьпетыя, шайкыю чысьцілі двары, клеці, дык дачысьціліся: па дным, па дным і пірібралі. 2. Дасягнуць пэўнага выніку пры аборце. Дужа распутныя была дзейка, пы два разы на год бегыла чысьціцца, дык во дачысьціліся: кроў хлынула і ні спасьлі.

ДАШАБУЛДЭХАЦЬ, ДАШАБУЛДЭХКАЦЬ, ДАШАБУЛДЭХАЦЦА, ДАШАБУЛДЭХКАЦЦА зак. эмац. 1. Наліваючы, дасягнуць пэўнай мяжы. Душубулдэхый,

што пыцякло цірязь верх, хату атпавіла. Душубулдэхкыйш, што пойдзіць міма, пьд мяхі пыцякець. Відзіш, як ты душубулдэхыйся, хадзі зы табою ўсьлед с тряпкыю ды пыцьцірай. Душубулдэхкыйся, што пуплувець пы масту. 2. Кідаючыся ў ваду, дасягнуць пэўных вынікаў. Крікнуў ба ны мальцыў, каб яны ні душубулдэхылі, што шукаць прідзіцца. Глядзіця, возіра нізнакомыя, можыця так душубулдэхкыйць, што ня вылізіць каторый. Душубулдэхыюцца, што ўзаб'юцца ны якую кылячыну. Душубулдэхкыйся — прустудзіўся, ляжыць с успаленіім.

ДАШВІГІКАЦЬ зак. эмац. Дашпурляць. Дышвігікыйця паленьнім, што вочы адзін аднаму пывыбіваіця. **ДАШВІГІКАЦЦА** зак. Дашпурляцца. Дышвігікыйся — палкыю пупалі пы вакну, дзьве балонкі пасыпыліся.

ДАШНУРАВАЦЬ, ДАШНУРАВАЦЦА зак. метаф. Дахадзіцца. Душнуравай Сенька лі Мітрыхванывых, усё любіў прыхаджывыцца, — дык за нешта ўжо лаюць. Душнураваліся мальцы, прыздрайліныя пашлі.

ДАШПОКАЦЬ, ДАШПОКАЦЦА зак. эмац. 1. Дасягнуць пэўных вынікаў пры паданні. Сколька разоў ён шпокый зь дзіравоў, дашпокыйць, што акалечыцца ці саўсім заб'ецца. Дашпокыйся — нагу вывірнуў, пывязьлі ў бальніцу нупруўляць. 2. Дасягнуць пэўных вынікаў пры шчоўканні. Дашпокыйш — так пы пальцых схваціш, што павіснуць як граблі. Ты ў мяне дашпокыйся сідас: зыравеш і на печ ціхінька палезіш.

ДАШУРАЦЦА зак. Дасягнуць пэўных вынікаў пры бурным ганянні. Душурыйся ты сы ўцамі, што піраскочуць ціріс прясла і патопчуць усе гряды.

ДВАРАВЭЙ, ДВАРАВЫЙ прым. 1. Свой, са свайго двара. Нашто каго прасіць, столька саміх, двывавэя усё выкыпыюць. Ён ні глядзіць двываваго, а толька калхоз і калхоз. Ны яго дзеці і двывавыя, і пріежджыя, — усе ны яго. 2. З панскай сядзібы. Двыравэя коні былі крепкія, раскормліныя. Тады двывавыя каровы цяліліся, а яе ішчэ ні цяліліся, дык ёй дывалі мылако. Мне дужа пыныравіўся адзін двывавый пацьцёлычык, і паня нам прыдыла ня дужа дорга.

ДВАРОНАК, ДВАРОНКА м. зніж. Двор. Тама дварёнык такей: у хаці дзьвері ні прічыняюцца, а ў пуні вароты ны адной завесі буўтаюцца. Дварёнка во тут стыяў у яго: халупіна была асінывыя і пунчына с аднаго боку раскрытыя. Памянш. **ДВАРОНАЧАК**. Якей там у гультая дварёнычык, адно гнільлэ.

ДВАРУГА, ДВАРЫШЧА м. эмац. Вялізны двор. Ця-
пера такя дварюгі ніхто ні разводзіць як раншы. Два-
рішча-дварішча быў, і скоту поўна, хызайства харошыя
рызьвалі, толькі мала напользываліся.

ДВОРНЯ ж. Панская сядзіба. Баріня паставіла яго
сцярежч дворню, і ён быў сторужым, доўга быў. Мы часта
беглі на дворню, зь Нюлію гулялі.

ДВУХЛІШНЫЙ прым. Двудушны. Мне тыкі гываріў
Мысяёнык, што эта двухлішны чылавек, ня верь яму,
дык хто ж ба падумыў, што ён такей.

ДВУХРОЖКІ мн. Драўляныя вілы з двума рагамі.
Ёмкінья двухрожкі былі, струшынку тряслі імі. Па-
мянш. **ДВУХРОЖАЧКІ**. Анскабліў, абгладзіў двухро-
жычкі, што ў руках дайжа ня чутны.

ДЖГАННЕ н. Сцябанне крапівой. Во як я цябе пый-
маю, во эта будзіць ныстыяшчыя джганьня.

ДЖГАННІК м. Той, хто пячэ крапівой. Як злаўлю я
тога джганьніка, саўсім пысаджу ў крапіву. **ДЖГАННІ-**
ЦА ж. Січас ты, джганьніца, пупадзесься мне ў рукі,
ныджгаісься.

ДЖЫГНУЦЬ зак. метаф. Шпарка, імкліва пабегчы.
Ён схваціць кычарьгу ці вілышнік, яны як джыгнучь, ці
ён дагоніць.

ДЗВІЖОЧКАМ прысл. З цяжкасцю, асцярожна (пе-
рамяшчацца, рухацца). Чуць-чуць дзвіжочкым пірайду
хату, зы парог ні магу піріступіць.

ДЗЕБЯЛЕННЕ н. жарт. Моц, дужасць. Пры якой дзі-
бяленьня ты гаворіш, кылі яму даўно за восемдзісят пі-
рваліла.

ДЗЕБЯЛЕЦЦА незак. жарт. Мацнець, дужэць. Во-о,
гыварі, што Губарёнык слабый, ён с кажным днём дзібя-
леіцца.

ДЗЕВІШЧА ж. павеліч. Дзяўчына. Была сухенькыя,
дробніненькыя, а ўчора мы увідзілі яе ў горыдзі: дзевішча
рузгудувалыся, ні скажыш, што Тыцяніна дычка.

ДЗЕВЯР'Ё н. зб. Дзеверы. Як прівядзець дзіварьё
ны вічарінку, к яму дужа ні пацступісься. У Сызынка
многа дзівір'я.

ДЗЕВЯЦЕРА ліч. Дзевяцера. Я хырашо помню, што
нас тады было дзівяцёра, мы троя судык разым ішлі.

ДЗЕД м. Лопух. Дзядоў нарвуць, а тады мыхаюць у
дзевычык і цыляюць у валосься.

ДЗЕНЬКАННЕ, ДЗЯНЬКАННЕ н. неадабр. Пустыя
размовы. Схадзі, ежылі хочыш паслухыць дзенькын'я.

Я Стыранёнковыга дзянькынья наслухылыся — дос.

ДЗЕНЬКАЦЬ, ДЗЯНЬКАЦЬ, ДЗЕНЬКАЦЦА, ДЗЯНЬКАЦЦА *незак. неадабр.* Весці пустыя размовы. Дужа б хырашо было, каб іна пірістала дзенькыць хуць ны мінутку. Плідзіць, пуйдня сядзіць і дзянькыць пусто. А ета Міхасёнык тута сядзеў, дзенькыўся, хут ты яго было прыгынйай. Ну што ты, узноў пойдзіш туды дзянькыцца, яны цябе скоро пірістануць у хату пускаць.

ДЗЕРАНУЦЬ *зак. метаф.* Кінуцца наўцёкі. Кошка байца сыбак, як дзірянец на вербу, а тады глядзіць зверху: айдзе яны.

ДЗЕРБАЛЫЗКАННЕ *н. эмац.* Выпіванне. Пыдажджыця, скоро дзірбалызкынья вам мінецца, пацьцёлычык у Лівынка ці ні кынчаіцца.

ДЗЕРБАЛЫЗКАННІК, ДЗЕРБАЛЫЗНІК *м. эмац.* Выпівоха. Айдзе ў такога дзірбалызкынніка зацэлііць капейчына. Знаю, што ён дзірбалызнік ні пасьледній, чаркі нійдзе ні абойдзіць. ДЗЕРБАЛЫЗКАННІЦА, ДЗЕРБАЛЫЗНІЦА *ж.* Я гляджу, што ты дзірбалызкынніца стала ня хужы Сямёна. Ого дзірбалызніца, як іна кулдыкыць чарычку!

ДЗЕРБАЛЫЗКАЦЬ *незак. эмац.* Выпіваць. Любілі б дзірбалызкыць, каб хто купляў ім ды стынавіў. ДЗЕРБАЛЫЗНУЦЬ *зак.* Выпіць. Пыхваліціся, ці ладна вы ўчора дзірбалызнулі ў Каробчыні.

ДЗЕРВЯНЕЦЦА *незак. метаф.* Нямець, траціць адчувальнасць. Сыма ні знаю, ач чаго, дзень хаджу нырмальна, а ну другой дзень дзірвянеіцца ныга, іціць нілізя.

ДЗЕРВЯНЭЙ, ДЗЕРВЯНЫЙ *прым.* 1. Драўляны. Ці тута дзірвянэя ручкі, ці різіна тыкая? Ету палку і дзірвяный клін расколіць. 2 *перан.* Застылы, зацвярдзелы. Ці ў цябе язык дзірвянэй, што ты нічога ні рыскажыш. Сталі ногі нейкія дзірвяныя, ня хочуць іціць.

ДЗЕСЯЦЕРА *ліч.* Дзесяцера. Дзісяцёра мушчын паспробый-ка ныкарміць, іна зы нядзелю з ног зьбілыся, варёмшы і гутуваўшы.

ДЗЕТВАРЫШЧА *ж. зб. павеліч.* Дзетвара, дзеці. Раншы ў дзяреўні дзітварішчы было, у кажным дваре на нескылька, а цяперя і голысу дзіцёнковыга ні пачуіш.

ДЗЕЎБАЧЫНАЮ, ДЗЕЎБАМ *прысл. груб.* Нерухома. Сядзіць у дваре дзіўбачыною, нікуды йціць ня хочыць, думыць, я яго зы дырма карміць буду. Чаго ён тама

дзёўбым выліцца? Становюцца дзёўбым і стыаць пудня, рассуждаюць.

ДЗЁРЗКІЙ прым. метаф. Рэзкі, едкі. Ух, якей дзёрзкі хрен, аж у нос б'ець і сьлёзы сыплюцца. Дужа дзёрзкі періц, ня сyp многа.

ДЗІМІСТРУЛЯ ж. іран. Капрызная жанчына. Яе дычка ладныя была дзімістрюля, мы яе хырашо помнім. Памянш. ДЗІМІСТРУЛЬКА, ДЗІМІСТРУЛЕЧКА. Калі сiчас носым верціць, iкая зь яе дзімістрюлька выйдзіць, як пидрасьцець. Нічога будуць дзімістрюлічкі, дай ім толька у перья увывацца. Павеліч. ДЗІМІСТРУЛІШЧА. Паводзіць цябе за нос Агяёнкыва дзімістрюлішча.

ДЗІРОВЫЙ прым. Дзіравы. Як жа ты будзіш сыпыць бульбу у дзірэвый мяшок?

ДЗІСЦІПЛІНІСТА прysl. Дысцыплінавана. Ён сьлядзіць, каб усiгда дзісьціплініста было.

ДЗІЦЕНКАЎ прым. Такі, які належыць дзіцяці, мае адносіны да яго. Ніхай тута пыляжыць дзіцёнкыва трып'е, я пірэмыю. Памянш. ДЗІЦЕНАЧКАЎ. Эта дзіцёнычкывы штонікі, ды яны становюцца яму мулувацінькі.

ДЗІЧ ж. Нарасць на целе, бародаўка. Пы ліцу пышла дзіч. На шыі дзіч вырысла.

ДЗЮБАНИЕ н. 1. Дзяўбанне. Кыш іс тваім дзюбыньнім, ато венікым. 2 перан. жарт. Выпіванне. Во табе й малінькыя дзюбыньня, трошку-патрошку дзёве бутылчыкі кончылі.

ДЗЮНДЗЮЛЕННЕ, ДЗЮНДЗЮРАННЕ н., ДЗЮНДЗІ мн. эмац. Балбатня. Пойдзім, етыга дзюньдзюління ні ў век ні пірэслухыіш. Як сойдуцца — і пашло дзюньдзюріння: хто сь кім ішоў, хто к каму зыхадзіў, хто ны каго пыглядзеў. Вашы дзюньдзі у мяне у пачонках сідзяць.

ДЗЮНДЗЮЛЯ, ДЗЮНДЗЮРА м. і ж. эмац. Балбатун. Дзюньдзюля ты, дзюньдзюля, я ж адну мінуцічку пыстыяла з бабымі, а твой язык ні сьціхаіць былмытаць ні днём, ні ўночы. Абей дзюньдзюры, ты іх толька большы слухый. Памянш. ДЗЮНДЗЮЛЬКА, ДЗЮНДЗЮЛІЧКА, ДЗЮНДЗЮРКА, ДЗЮНДЗЮРАЧКА. Ікраз як мама дзюньдзюлька пидрыстаіць. Бярецца дзюньдзюлічка як большая, і гылаву набок, як старшыя. Знаіш, дзюндзюрка, што я табе скажу: пірістань іс пустазвонстым тваім. Ні знаю, калі Глыдышонкыва дзюньдзюрічка сьціхніць, і ці сьціхніць калі. Павеліч. ДЗЮНДЗЮЛІШЧА, ДЗЮНДЗЮРЫШЧА. Ах вы дзюньдзюлішчы, айдзе

вы таго Мылашонка відзілі, ён ужо нядзелю як у Чэры-
кыві. Дзюндзюрішчы нісусьветныя сыбяруцца, піріла-
почуць усё на сьвеці і за сьветым ішчэ дыбавюць.

ДЗЮША ж. дзіц. Свіння. Чуіш, дзюша рысьпішчэлы-
ся, есьць хочыць, выпі мылачко і пойдзім яе карміць. Па-
мянш. ДЗЮШАЧКА. Дзюшычка рюхыіць, хочыць, каб
яе пычысалі.

ДЗЯВОШЧЫНА ж. Дзявоцтва. Эта ж ай-я-яй калі
што было, дзявошчына тая.

ДЗЯДЗЕЧКІН прым. памянш.-ласк. Дзядзькаў.
І свайго быгаства з горла прець, і ўсё дзядзічкіна прыб-
раў,— ніяк ні нысытайца.

ДЗЯДЗІНІН прым. Такі, які належыць дзядзіне або
мае да яе адносіны. Эта ўсё дзядзініны пьдаркі, іна мно-
га адзежы нывізла. Памянш. ДЗЯДЗІНКІН. Ладныя
дзядзічкіны шутычкі, што малый пудня плачыць.

ДЗЯРАБАЊНЕ н. іран. Выпіванне. Ды ладныя дзі-
р'ябыньня ў абоіх, адзін аднаму ні ўступаюць.

ДЗЯРАБАЦЬ незак. іран. Выпіваць. Яны такея, што
ўчыць ні нада, і ня ўчомшы ладна дзір'ябыюць.

ДЗЯРНОЎЕ н. зб. Дзёрн. Дзярноўя глыбымі ляжыць,
трактыр узьвярнуў,— як яго рыскырадзіць. Памянш.
ДЗЯРНОЎІКА. Пы дзярноўіку нада бырану прыклады-
выць чым-нібудзь, тады іна пырызьдзярець.

ДЗЯРНОЎНІК м. Дзёрн. Увесь погріб дзярноўнікым
выкльў, выда ня пройдзіць. Памянш. ДЗЯРНОЎНІЧАК.
А што было дзельць, дзярноўнічык резылі, насілі і апкль-
далі.

ДЗЯРЭЎНІШЧА ж. Вялікая вёска. Тама дзяреўніш-
ча, пакуля с кынца ў канец прыёйдзіш, дык заморісься.

ДЗЯТЛІНА ж. Дзятлавіна. Завёў кыня ны дзятліну,
ён зы час наскубся. Памянш. ДЗЯТЛІНКА. Пы біражку
засела дзятлінка, цялёнык скубець, аж сапіць.

ДЗЯЎБАЦЬ незак. метаф. Ісці. Тама ад былышыка
ды Падлужжа кілометрў з васьм нада дзіўбаць.

ДЗЯЎБКМ прysl. Удзёўбаючы, удзёўбаючыся.
Кол дзяўбком усадзіў у зямлю. Як пусьціць тапор, тэй
дзяўбком у сыяну.

ДЗЯЎБУЛЕННЕ, ДЗЯЎБУНЕННЕ н. 1. Дзёўбанне,
узбіванне. Якая ні дзяўбўліньня, а патрошку палка глы-
біцца, дні зы два карыцца выбіру. Тупою цяслою якая
дзяўбўніньня, яе нада ладна пытгачыць. 2 перан. Няўме-
лае абсяканне, абчэсванне. Ідзі ты луччы адзін, ні піряж-

джэш ты яго дзяўбуліньня. С такім дзяўбуліньнім толь-ка палку спорціш.

ДЗЯЎБУЛЕННІК м. 1. Той, хто дзяўбе, узбівае. *Ні на сьмех узяліся дзяўбуліньнікі за лёд.* 2. Той, хто няўмела абсякае, абчэсвае. *Адзін харошый дзяўбуліньнік і дру-гей ладзін, тупымі тыпырамі многа ні нядзяўбеш.* **ДЗЯЎБУЛЕННІЦА** ж. 1. Тая, што дзяўбе, узбівае. *Стыраіцца дзяўбуліньніца, а тама зімля як камінныя.* 2. Тая, што няўмела абсякае, абчэсвае. *Відзіш, ікая зь мяне дзяўбуліньніца.*

ДЗЯЎБУЛІЦЬ, ДЗЯЎБУНІЦЬ незак. 1. Дзяўбіць, узбіваць. *Лёд кылы ганьк ломым дзяўбуліла, ня ўстоіць было, так скользка. Пынас пыт павецьцю нешта дзяўбу-ніў, схадзі, пыталкуй.* 2 перан. Няўмела сячы, абчэсваць. *Учора нешта цэлый дзень дзяўбулілі за пунію выпіра-менку. Ці доўга ты тут будзіш дзяўбуніць? З перан. Ісці нязграбна. Сьнег пы калені, дзяўбулілі мы, дзяўбулілі, вымытыліся ў былінку. Скульзита нілізя стыць, ну прі-дзіцца дзяўбуніць, бяс солі многа ні ныясі.* 4 перан. эмац. Біць. *Пад мухью прідзіць, яны як стануць яго утрэх дзяўбуліць,— пупыдаіць яму крепка. Ты, знаць, узноў свайго зяця дзяўбуніла? З перан. эмац. Гаварыць, тлу-мачыць. Сколька ты ёй ні дзяўбуль, а свайго розыму ні ўкладзеш. Я ня слухыла, пра што яны тама дзяўбунілі.* **ДЗЯЎБУЛІЦЦА, ДЗЯЎБУНІЦЦА** незак. 1. Дзяўбсцця, узбівацца. *Сяджу, аддыхаю, патроху дзяўбуліцца шула, дужа цьвёрдый дуб. Па ўсёй сьцёжкі дзяўбуніцца лёд.* 2. Важдання, няўмела абсякаючы, абчэсваючы. *Сколька ты будзіш дзяўбуліцца зь естыю палкыю, кідай. Чуць ня дзень с туўкачом дзяўбуніцца.* 3. Ісці нязграбна. *Нада дзяўбуліцца ў горыд, ні скарінкі ны стала ні асталыся. Куды ты, старыя, дзяўбунісься, сядзела б луччы на печы.* 4. Гаварыць. *Доўга дзяўбуліліся іс сваімі трілюдымі. Па-куля яны дзяўбуніліся, дык ны стала усё застыла і зыка-лела.* **ДЗЯЎБУЛЕНЫЙ, ДЗЯЎБУНЕНЫЙ** дзеепрым. 1. Дзяўбаны, узбіваны. *Відна, што трошку дзяўбуліна, алі усё рыўна коўзка. Дывай ету дзяўбуніню палку пі-ряпілім.* 2. Тлумачаны. *Сколька разоў табе дзяўбуліна, што нілізя яго кніжык трогыць. А пры гарод разьві табе ні дзяўбуніна?*

ДЗЯЎБУЛЬ выкл. Пра няўмелае абсяканне, абчэс-ванне. *Ай, зь яго работнік такей, сьпіна баліць, стаіць крукым нйд бірвяном: дзяўбуль, дзяўбуль.*

ДЗЯШОЎКА 1 ж. Таннасьць. *Усё лета дзяшоўка ны*

пырысят, хут ты дырма аддывай. 2 м. і ж. перан. асудж. Прадажная асоба. Ён дзяшоўка, яго і купіць, і прыдаць зы паўлітра можна. 3 ж. перан. асудж. Распусная жанчына. У яе тэй стыд і ні нучувай, дзяшоўкыю стала.

ДЛІННАЛЫЧЫЙ прым. 3 доўгім лычам. У нас тут ні ў кога длінналычых сьвіньней ні было.

ДЛІННЕННЫЙ, ДЛІННЮШЧЫЙ прым. 1. Празмерна доўгі. На што табе такея дліньненныя аглоблі, зь імі як з ражном будзіш круціцца. Бірыся, ны цябе Коля дліньнюшчыю пугу прыгатовіў, гываріў, абізацільна зловіць і пышчады табе ня будзіць. 2 гумар. Вельмі высокі. Дліньненныя хлопцы вымыхылі у Пыраскі. Дліньнюшчыга мужука сабе пупала.

ДОБРАЕ н. Маёмасць, пажыткі. Хырашо мушуравацца, імеішы бацькыва добрыя, а ты сам паспробый зароб.

ДОДЗІК м. іран. Балбатун. На нохыць што-нібудзь скажы — пірідадуць, етый яе додзік скажыць.

ДОЗВАЛЬ м. Дазвол. Я ім дам дозвыль, я іх ажаню, ніхай вучуцца, жыніхі саплівыя.

ДОРГА прysl. Дорага. Прошлыя скрысеньня дорга зы пырысят плацілі. Памянш. **ДОРГЕНЬКА**. Доргінька яму абойдзіцца ета свадзьба.

ДОРГІЙ прым. 1. Дарагі. Доргіх бацінычык ні выбірай, у гразь і дзішавейшыя ладны будуць. 2 перан. Любімы. Нешта доргій твой ні пыказыцца каторый дзень. Памянш. **ДОРГЕНЬКІЙ**. Табе ён доргінькій, ну ў нячыся зь ім.

ДОРГНУЦЬ зак. Рэзка торгнуць. Як доргніць зы клямку, іна ацскачыла, а дзьвері былі аттуля ну крючок зашчэпліны. **ДОРГНУЦА** зак. Рэзка торгнуцца. Каток у пень упёрся, конь доргнуўся, і калёсы сыскачылі сь пірідка, мучыліся, пакуль пыднялі.

ДРАБА ж. эмац. Старая жывёліна. Нада мне сваю драбу збуваць, іна дужа старыя, баюся, можыць ні пірізімуваць.

ДРАБЯЗАЧКА ж. Дробная істота, прадмет. Цёлычка была дрыбязычка, а карова разбухылыся як гыра. Сёліта дрыбязычка бульба, пасьці саўсім прыпала.

ДРАБЯЗІНА ж. Дробны прадмет, рэч. Дрыбязіны пыпірісякі, складуцца пыць сыцяну, дык мішаць пыд ныгамі ня будуць. Памянш. **ДРАБЯЗІНКА, ДРАБЯЗІНАЧКА**. Нічога ў лесі ні асталыся, дрыбязінкі сідзяць, ці імі натопісься. Зьбіралі дрыбязінычкі, ны такіх хлеб ні сьпякеш, яны пыхнуць і німа.

ДРАГА ж. *эмац.* Вялікая пасудзіна. *Во ікая ў мяне дрэга — карові піць выносім.*

ДРАГЛАСЦЬ ж. Слабасць, драхласць. *Што ты пры дрэглысць талкуіш, шывяліцца нада. Дрэглысць нізаметна патходзіць.*

ДРАГЛЫЙ прым. Слабы, драхлы. *Куліна стала дрэгла, ёй і хадзіць цяжола. Памянш. ДРАГЛЕНЬКІЙ. Гляджу, ідзець нейкі дрэглінькі стырічок, нізаштычка б ні скызала, што ета Цімох.*

ДРАЕННЕ н. перан. *эмац.* Праборка. *Яму ніякыя драіння ні пымыгаіць, урадзіўся неслух такей.*

ДРАІЦЬ незак. перан. *эмац.* Прабіраць. *Утрэх пысодзілі, так ужо драілі, як уюн круціўся.*

ДРАНЬ ж. Гной (у ране). *Як што нырываіць, дрань збіраіцца, луччы пыдыждаць, пакуля само прарывець.*

ДРАПАННЕ н. перан. Узлязанне. *Пыгледзі ны яго драпыньня: гладкыя ліпа, а ён неік ныгамі чыпляіцца і лезіць.*

ДРАПІНКА, ДРАПІНАЧКА ж. *памянш.* Драпіна. *Нічога тама ні рызбалицца, там нібальшэнькыя драпінка. Драпінычка тая чуць відна, а ў яе ўжо ай-я-яй, акалечыўся дзіцёнык.*

ДРАЦІНКА, ДРАЦІНАЧКА ж. *памянш.* Невялікі кавалак дроту. *Уцягнуў драцінку, і крепка цяпер дзяржыцца. Тонічкыю драцінычкыю прікруціў кол, кыбан махнуў лычым, дзверцы й атляцелі.*

ДРАЦЦА незак. метаф. Імкнуцца. *Яму надзел зямлі атпісали, каб у дваре жаніўся, а ён усё ў зяці драўся.*

ДРУЖАСКА прысл. Па-сяброўску. *Мой бацька усігда гываріў: нада дружыска жыць, ні нада ні сь кім ні біцца, ні сваріцца.*

ДРУЧЫШЧА м. павеліч. Друк, вялікі кій. *Як вазьму дручышча, дык твае зяці будуць ляцець ат хаты і самі ні знаць куды і як.*

ДРУЯ звыч. ж. Распаўнелая асоба. *Во друя разьдзелылыся, ёй дайжа пы зямле хадзіць цяжола. Павеліч.*

ДРУШЧА. Тыкая друшча стала, верна, цэньціры два, ня меншы.

ДРЫБАЧКІ мн. *памянш.* Косці, костачкі. *Етый дзіцёнык ці ня хворый, адны дрыбычкі, худэй як шкілет.*

ДРЫЗКАННЕ н. іран. Выпіванне. *За што — за што, ну за дрызкыньня я ім калі-небудзь нылаю бакі.*

ДРЫЗКАЦЬ незак. іран. Выпіваць. *Тады іх была сьпетыя хейра, Пёкла гнала, дык ладна дрызкылі.*

ДРЫЗКАЦА *незак.* Зал.-бессуб'ект. ад дрызкаць. *Ім і цяперя нядренна дрызкыіца.* **ДРЫЗНУЦА** *зак.* Зал.-бессуб'ект. ад дрызнуць. *Ну як вам, ладна ўчора дрызнулыся, быляць голывы?*

ДРЫНДАННІК *м.* Той, хто блукае, швэндаецца. *Каб ны тваіх дрындыньнікыў бацька з ладныю пугыю, яны б быйстра найшлі зыняція.* **ДРЫНДАННІЦА** *ж.* Якога ты пуця з дрындыньніцы хочыш, няўжэлі тыкая дзявуля маткі ня можыць паможч.

ДРЫНКАННЕ *н.* Блуканне, швэнданне. *Як ім ні нывдаесць такая дрынкыньня, цігаюцца бяс толку і цігаюцца.*

ДРЫНКАННІК *м.* Той, хто блукае, швэндаецца. *Пыцягнуўся дрынкыньнік твой пад Бобыріў узгорык.* **ДРЫНКАННІЦА** *ж.* Ты тожа тыкая самыя дрынкыньніца, як пакойныя матка была.

ДРЫНКАТАННЕ *н.* Бразгат, звон. *Я позна ні спала, чула іхныя дрынкытаньня: сьпірва пад вербымі брызкылі, тады г бані пашлі.*

ДРЫНКАТАННІК *м.* Той, хто бразгае, звоніць. *Прагонь дрынкытаньнікыў ад бітоныў, ато пагнуць ці зыгадзюць.* **ДРЫНКАТАННІЦА** *ж.* Узілася дрынкытаньніца зы работу, усё кругом зыдрынчэла.

ДРЫНКАТАЦЬ, ДРЫНКАТАЦА *незак.* Барабانیць, бразгаць, званіць. *Зраньня як пычынаюць дрынкытаць, адурюць гылаву. То завуць к карові, то пацьсвінка пыглядзець, а там дрынкочуць: ацёлы. Зірні, чым яны дрынкочуцца, каб пальцы ні пьдбівалі адзін другому.*

ДРЫНЧЭННЕ *н.* 1. Бразгат. *Якоя ета дрынчэньня ў пуні, ці ня вылізьлі пырысяты з зыгародкі.* 2. перан. эмац. Бег. *Калі я вазьму прущіну, ні такая дрынчэньня будзіць.*

ДРЫПАЛКА *ж. метаф.* Неахайная жанчына. *Ізвесна, дрпіылка, іна ні дзяцей ні дагледзіць, ні ў хаці пырядка ні нывядзець.*

ДРЫПАЛЫ *мн. зніж. іран.* Ногі. *Што ты рысставіў дрпілы, прібярэ ат'етуля. Чыпляіцца дрпілымі зы зямлю кывалер етый.*

ДРЫПСІЦА *незак. эмац.* Апускацца, рабіцца неахайным. *Мылыдая баба, а етык дрпісіцца, апушчэнка апушчэнкыю ходзіць.*

ДУБАРА *прысл.* 1. Старчаком. *У яго як ац страху валосься дубуря стала.* 2. Наросхрыст. *Пытхадзілі мы г*

двару, відзілі: вароты дубуря, чаго б ета, думыім, усё пырызьяплывына.

ДУБАРЫНА ж. Адна расліна або плод дубары (ста-рога сорту бульбы). Во тута ны грядкі пыдряд сідзяць дубаріны, ты іх прупускай, ні кыпай. Памянш. ДУБА-РЫНКА. Я ж віджу, што ета дубарінка, яны розывінькія цёмнінькія.

ДУБ'Е н. зб. Дубы. Дуб'я нываліна куча збоку ны дарогі, трі хундамінты можна завесьць.

ДУБЕННЕ н. метаф. Перастыласць. Посьлі такога дубеньня, хочыш, с успаленьнім лёхкіх звалісься.

ДУБНІК м. Дубняк. Быў пычай ніплахей дубнік росць, а тады скот пусьцілі, каровы пыб'ідалі. Памянш. ДУБНІЧАК. Ніхай ба рос дубнічык, на ім бырывікі часта прыкідаюцца.

ДУДА м. і ж. метаф. Высокая, нязграбная, разумова абмежаваная асоба. Дуда ходзіць пы дзяреўні, ікая дзейка ны яго узгляніць.

ДУКАВАННІК м. Той, хто вучыць, павучае. Як узялі у абарот дукуваннікі утраіх, ён і красьней, і блядней, і гарей ац стыда. ДУКАВАННІЦА ж. Хрузычкіна дычка ладныя дукуваньніца, нудукуіць на пень бріхаць ны калоду тукыць.

ДУМНАСЦЬ ж. Меркаванне. Кылі думнысьць браць ету кароўку, бярі, я табе саветыю: іна мылыдая і яе матка ны мылако харошыя была.

ДУМЫ мн. Роздум. У цябе толька і думой, што пра Вольгічкіну дачку. У нас думой ні было пры Вяхру.

ДУНДУК м. асудж. Тупы, упарты чалавек. Ну й дундўк, як увапреца, яго ні ў чом ні піряпреш. Памянш. ДУНДУЧОК. Хадзіў нейкій дундучок, глядзеў як вірбянённык. Узмацн. ДУНДУЧЫНА. Не, дундучыну і ня думый піравучывыць, у яго гылыва мяльлім набіта. Павеліч. ДУНДУЧЫШЧА. А якей жа ён дундучышча, якей упоріна, я такіх зроду ня відзіў. ДУНДУЧКА ж. Ета Стыхваныва дундўчка нешта пліла, ныйряд, каб іна прайду скызала. Памянш. ДУНДУЧАЧКА. Што ж ты зьдзелыш, кылі ўдылася дундўчычка.

ДУПЛЯВАЦІСТЫЙ прым. абразл. Недалёкі, нераз-важлівы. Ну што, ежылі дуплювацістый, якога толку ат яго хацець.

ДУРАКАВАТЫЙ прым. Зусім дурны. Ніякыга толку ні даб'есься ў дурукуватыга чывавека, зь ім як з радзім-цым: ні найціць ні пыціряць.

ДУРАЧОНАК м. эмац. Дакорлівы зварот да хлапчука. *Дурачонык ты, дурачонык, такая дзеріва ні пірасодзіш. Памянш. ДУРАЧОНАЧАК. Дурачонычык малінькій, ны грідах нада знаць, што ірваць.*

ДУРКА ж. памянш.-ласк. Дурніца. *Я яе гладзіла, масьліла — большы ні пріпускаіць,— дўрка ты, чаго ты мылыка ні даеш.*

ДУРЛЁПА звыч. ж. эмац. Дурніца. *Чаго ты чыпаісься з дурлёпыю, нашто йна табе, каб апазоріла? Пірідай Аўрамывыму дурлёпу, ніхай успакоіцца і ня трогыіць дзяцей. Памянш. ДУРЛЁПКА, ДУРЛЁПАЧКА. Так толька дурлёпка можыць руссуждаць, разумныя дзейка етык гываріць ні станіць. Ходзіць дурлёпычка ны дзярэўні, трілюдзіць што пупала. Узмацн. ДУРЛЁПІНА. Дурлёпіна ты, дурлёпіна, яны цябе нарошня пыдрыжняюць, а ты ўсяму веріш. Памянш. ДУРЛЁПІНКА. Ну што ж ты з дурлёпінкыю зьдзелыіш, якой розум, такея й словы. Павеліч. ДУРЛЁПІШЧА. Ні нылаіўшы вашу дурлёпішчу, толк ня будзіць, чаго іна ўсякыю лухту ны Кыбанёнка нясець.*

ДУРЛЁПІН прым. Такі, які мае адносіны да дурніцы. *Хто дурлёпіны рызгаворы слухыіць, тэй сам ня дужа разумін. Памянш. ДУРЛЁПКІН. Ета ні сыма прідумала, ета дурлёпкіны словы пухтыряіць.*

ДУРНЕННЫЙ прым. Зусім дурны. *Ты самы дурненны на ўсём белым сьвеці, хто б ета другей прідумыў такую дурату тваріць.*

ДУРНЯ ж. Баламуцтва. *Раншы была дурня і цяпер яе хвытаіць. Устроіна дурня ніізьвесна длі чаго.*

ДУРНЯК м. Хітрыкі, прытворства. *Глядзіця, мудрыцы, етый дурняк можыць вам бокам вылізьць.*

ДУРНЯКОМ прысл. Проста, дарэмна, хітруючы. *Бацька ны вадзе прігнаў хату, у Падлужжа ездзілі, вазілі хату, а Шпаку дысталыся дурняком хызайства. Памянш. ДУРНЯЧКОМ. А во так во дурняком і век жжыў, усе ны яго рукою мыхалі.*

ДУШАГУБНІК ж. Душагуб. *Душагубнік ён, а ні чылавек, ета нада толька прідумыць родныга пляменьніка здаць немцым. ДУШАГУБНІЦА ж. Што, душагубніца, цяпер тваё серца давольна?*

Е

ЕЗД м., ЕЗДКА ж. Паездка. *Учора більшая вочы-рідзь была здываць зярно, дык у мяне толькі два езды пулучылыся. Зы кажную ездку пішуць пуйтрудыдня.*

ЕЗУІТКА ж. Крывадушная, вераломная жанчына. *Што пру другіх гываріць, ты ны сваю сястру пыглядзі, ізуітка ты нішчасныя. Памянш. ЕЗУІТАЧКА. Ізуітычка — во хто твая пляменьніца, разьві ні йна пьдбріхала ну Куліну.*

ЕЗУІЦІНА м. і ж. узмацн. Крывадушная, вераломная асоба. *У-у, быў ізуіціна, ніхай іх, такіх, зімля ня носіць. Калі іна еткою ізуіціною стала? Павеліч. ЕЗУІЦІШЧА. Ізуіцішча, а ні чылавек, у ложкі вады утаніў ба любога.*

ЕЎНЯ ж. Асець з дзвярамі. *У нас, па-мойму, усяго адна еўня была ў дзярэўні, усё асеці і асеці, у вакенца лазілі. Памянш. ЕВЕНКА. Наш старік евінку строіў, я дзяўчонкою была, помню, усё зь дзвёўрамі вазіўся.*

ЕЧЫК м. Птушка, лугавы канёк. *Птушычка шчабе-чыць так: чык-чык, таго яе завуць ечык. Памянш. ЕЧЫ-ЧАК. Ечычык сваё гняздо хуваіць, яго нійдзе ні найдзіш, сколько ні шукай.*

Ё

ЁДКА прысл. Вільготна і холадна. *Сяньня ёдка, нызывайся цяплей. Рось нейкія сіціць і сіціць, паетыму і ёдка.*

ЁДКАСЦЬ ж. Халодная вільгаць. *Я дужа ёдкысці баюся, тады мяне і трясець, і калоціць усю.*

ЁЖЫЧЫХА ж. Самка вожыка. *Хто іх рызьбярець, айдзе тэй ёжык, айдзе ёжычыха, ета так, сьмяюцца, што сеў на ёжычыху.*

ЁЧАННЕ н. 1. Пакуты. *Старому астаетца адно ёчынь-ня, жызьня пражыта, нашто ён каму. 2. Скарджанне. А ня слухый ты яго ёчыньня, ён усё прідумывыіць.*

ЁЧЫЦЦА незак. 1. Пакутаваць. *Цімох даўно ёчыцца: усё баліць, усё зьнібіць, і летым яму халодна. 2. Скардзіцца. Ечылыся Адарка ны дзяўчонку, што пымыгаць нічога ня хочыць.*

Ж

ЖАДНЕННИЙ *прим.* Празмерна сквапны. Уся *при-*рода жадненныя, такіх людзей на сьвеці большы німа, ня то што каму крошку хлеба дадуць, а с-пыць сябе паелі б.

ЖАЛЕЗНАДАРОЖНИЦКІЙ *прим.* Чыгуначны. *Ета,* помніш, зыхадзіў к *Пыраскі* маліц у такой жылізнадарожніцкый шапкі, *эта Аўсеіў* унук.

ЖАЛКАВАЦЦА *незак.* Скардзіцца, бедаваць. *Ны ка-*го я буду *жулкувацца*, калі свае дзеці ні пысыгыдаюць, большы не к *кыму* гылавы прітуліць.

ЖАРАБЕНКАЎ, ЖАРАБЕНКІН *прим.* Жарабачы. Тут *жырябёнківа* трыва *пыкладжына*, ня трогый яе. Ці помніш, як ты *вязёнкі* шукаў у *жырябёнкіный* пунькі і *лаіўся*, а яны былі ў цябе за *ремнім*. *Памянш.* **ЖАРАБЕ-****НАЧКАЎ, ЖАРАБЕНАЧКІН.** Ні *знаю* я, *айдзе* *жырябё-**нычківа* *абротка*, я яе ня *відзіў*. *Бувала*, што і *жырябё-**нычкіна* *соска* *нада* была.

ЖАРАБІЦЬ 1 *незак.* Прыводзіць жарабя. У нас была *вырыная* *кабылка*, *усігда* *жырябіла* *жырябочыкыў*, ні *ра-**зу* ні *було* ат яе *жарэбычык*. 2 *зак.* Прывесці жарабя. *Сёліта* *Зорька* *жырябіла* *лысінкыю* *жарэбычку*. **ЖАРА-****БІЦЦА** *зак.* З'явіцца на свет (пра жарабя). *Помню*, у нас *быў* *гнядэй* з *лысінкыю*, ён *малінькій* *жырябіўся*, *крошышый*, а тады *каніца* *рузгудуваўся*, *здэзержу* ні *було*.

ЖАРАБКОЎ *прим.* Прызначаны для жарабка. *Ета* *жырябкова* *аброць*, *бяз* *грузьдзіла* на ім ні *паедзіш*, *рызьнясець* *ураз*.

ЖАРАБОЧАК *м.* Невялікі жарабок, жарэбчык. Я сабе *Гнядога* *жырябочыкым* *купляў*, *посьлі* *каніца-каніца* *вырыс*.

ЖАРАБОЧЫКАЎ, ЖАРЭБЧЫКАЎ *прим.* Прызначаны для жарэбчыка. *Жырябочыківа* *нывязывыньня* *ля-**жыць* *ны* *ганкых*, там *разым* с *клецым*, а *мылаток* у *сен-**цых* *вазьмі*. *Пыгладзь* *ручкыю* *жарэбчыкыву* *гріўку*, ня *бойся*, *малінькій*.

ЖАРНУЦЦА *зак. метаф.* Моцна ўдарыцца, стукнуцца. *Глядзі*, *нылазісься*, як *жарнісься* *зверьху*, што *косьці* *зытрішчаць*.

ЖАРОБАЧКА *ж.* Невялікая жаробка. *Каб* у *хызай-**скія* *рукі*, *зь* *естыя* *жарэбычкі* *харошыя* б *кабыла* *была*.

ЖАРОБАЧКІН *прим.* Прызначаны для жаробачкі.

Во тута жарёбычкіна трыва, трошку пыгыдзя яе нада будзіць пыкарміць.

ЖАРОБКІН прым. Прызначаны для жаробкі. Ня відзіў я, айдзе жарёбкіна аброць, ці ня кінуй ты яе зу кус-тамі.

ЖАРЧЭЙШЫЙ прым. Больш гарачы. Сёлітнія лета многа жарчэйшыя, усё скарей пасьпела, жнуць пасьці на дзеве нядзелі раншы, як летыся.

ЖАРЧЭННЫЙ прым. Празмерна гарачы. Тыкая жарчэнныя баня, я ўскачый — ні прыдыхнуць, чуць жывэй выкыціўся.

ЖАРЫНА ж. Вугаліна. Вынісі жар, ды астарожын будзь, ато зываліцца жаріна ў смяцьцё, і ўсё можыць пыхнуць. Памянш. **ЖАРЫНКА**, **ЖАРЫНАЧКА**. Во што значыць дубовыя дровы: нызайтрыга залу кыпанеш, дык ішчэ жарінкі сьвецюцца. Тама ні аднае жарінычкі німа, грубка даўно прастыла.

ЖАРЫСТЫЙ прым. Добра падсмажаны. Мае дзеці любюць, каб жарістыя скваркі, аж пацсохлыя.

ЖАЎТАВАТА прысл. Крыху жоўта. Ны адным баку пулучылыся жуўтувата. Памянш. **ЖАЎТАВАЦЕНЬКА**. Я знаю, ач чаго жуўтувацінька: зымякла, а ты ні спыласнула.

ЖАЎЦЕННЫЙ прым. Надзвычай жоўты. Стаў жаўценный нейкій, нікрысівенный, луччы у гроб кладуць, чым ён січас.

ЖАЦЦА, **ЖМАЦЦА** незак. перан. Сквапнічаць. Нечыга жацца, дай ім грошы, ніхай кыравёнку сабе купюць. Каб меншы жмаўся, к табе б так ні атнасіліся.

ЖВЯГАННЕ н. неадабр. Балбатня. Што ні люблю я жвягыньня, за ета прямиа б мятлою с хаты гнала.

ЖВЯГАННІК м. неадабр. Балбатун. Ну баба дык іна баба, а штоб мушчына еткій жвягыньнік быў — ажно слухыць гідка. **ЖВЯГАННІЦА** ж. Па цёткі жвягыньніца ўдылася, у тае тожа быў язык нізыбарсывыный.

ЖВЯГАЦЬ незак. неадабр. Балбатаць. Не каб спакойна прайціць, будзіць жвягыць і жвягыць, як зы язык пачэпліный. **ЖВЯГАЦЦА** незак. 1. Балбатаць. Дай толька ім сыйціцца ўместа, пычануць жвягыцца. 2. Зал.-бес-суб'ект. ад жвягаць. Узноў ім жвягыцца, ні мінуты ні сядзіцца спакойна.

ЖВЯГЛЫЙ прым. 1. Звяглівы. Жвяглый сыбачонка, як увяліцца за кім, хуць палкыю ат яго адбівайся. Памянш. **ЖВЯГЛЕНЬКІЙ**. Дужа жвяглінькыя сучычка бы-

ла ў Аўдакімывых. 2 перан. Крыклівы. Такого жвяглыга чылавека ні часта ўвiдзіш.

ЖГАННЕ н. Абпяканне крапівой. Ні дурачцiся вы зь естым жгáньнiм, нiкрасiва так балывыцца.

ЖГАЦЬ незак. Пячы (крапівой). Злавiў яго Пуўлючок у мiдунiчкых ды як дывай жгаць крапiвую. **ЖГАЦЦА** незак. Пячыся (крапівой). Ну што йта вы прiдумылi крапiвую жгацца!

ЖЛУКЦЕННЕ, ЖЛУКЧАННЕ н. Пiццё без меры. Во жлўкцiньня, пряма з гырлыча набгом. Пыдзiвiся ты ны яго жлўкчыньня, нiяк нi нап'ецца.

ЖМАННЕ н. 1. Цiсканне. Я табе сiчас дам жманьнё, што ўнiмiсься i другому зыкажыш. 2. Цiсканiна. Сыбаруцца кучыю ны скамейкi, жманьнё, пiск ды раньня. 3 перан. Сквапнасць. Нагледзiлыся я ны яе жманьнё, iна кружку сыўрыдкi пыжалеiць налiць.

ЖМОТКА ж. Малакаштоўная рэч. Тама ну вугле Хрiсьцiнiна жмотка лiжала, iна к Сярэжку пабегла пымыгаць. Памянш. **ЖМОТАЧКА**. Пыкладзi жмотычкi ны лiжанку, посьлi зыбареш.

ЖМОЦIНА м. i ж. узмацн. Жмiнда. Нi зышчышчайця, нi зышчышчайця, ваш старэй ня меншый быў жмоцiна ўсiгда. К старысьцi нешта i ты ладныя жмоцiна стала. Павелiч. **ЖМОЦIШЧА**. Во хто быў жмоцiшча — ваш старiк.

ЖМУРАННЕ н. Затулянне пры гульнi ў хованкi. Я знаю, якая ў яе жмўрiньня: рукамі закрыiцца, а скрозь пальцы глядзiць.

ЖМУРАНИК м. Той, хто жмурыцца пры гульнi ў хованкi. Ваш жмўрiньнiк усё ўрэмя пыдглядывыiць. **ЖМУРАНИЦА** ж. Знаю, знаю тую жмўрiньнiцу: збоку iна ўсё вiдзiць.

ЖОНКIН прым. Жончын. Ета ён жонкiны словы пухтырiць, сам ба ды такога нi дадумыўся. Памянш. **ЖОНАЧКIН**. Жонычкiна навука: тая прiвыкла усё пыдбрыхвыць ну людзей.

ЖУДРАЧКА ж. жарт. Сяброўка. Ты ж i жудрiчку сваю завi ны вiчарiнку, можа, якей хлопiц паччэпiць.

ЖУЛЯБIЯ ж. зб. эмац. Жулiкi. Тады жулябiя была крепка рызьвiлася, усяго вытвырiалi, пакуля нi пiрiшарсьцiлi iх.

ЖЫВОТНЫЙ прым. Такi, якi мае адносiны да жывата. Мой так цяжола лiжай ж жывотным цiхым, чуць выкырыбкыўся. Жывотныя мiкстура.

ЖЫВУШЧЫЙ прым. Жывучы. Усякія гадзюкі жы-
вўшчыя, ты яе бі, а йна круціцца.

ЖЫДЧЭЦЬ, ЖЫДЧЭЦА, ЖЫДЗЕЦА незак. Ра-
біцца больш вадкім. Само ня будзіць жыччэць, ты вады
бяс толку нубухторіла. Гарбуз як стаіць, жыччэціца, яго
нада хырашо разьмешывыць. Вымішый кулеш як нада,
тады ня будзіць жыдзецца.

ЖЫРНЮШЧЫЙ прым. Надзвычай тлусты. Яквіны
хлопцы былі тут — жырнўшчыя, рузгудуваныя.

ЖЫРІКІ мн. гумар. Турботы. Нейкія жырікі ў табе
зьявіліся, ні даюць спакою. Нада, каб хто найшоўся
жырікі сь цябе выгныць.

ЖЫСЦЬ ж. Жыццё. Ты ны сваю жысьць ні біджай-
ся. У жысьці ўсяго ныжывеш, і Кузьму бацькым ныза-
веш.

ЖЫТЫЙ дзеепрым. Такі, у якім жылі, жылы. Ён са-
бе зутургуваў зы Сажом хату, хата жытыя, ну нямнога,,
гады два, ішчэ новыя.

ЖЫУЧЫК м. жарт. Хлапчук-гарэза. Ну й жыўчык
жа Гыпанёнкый меншый, у кажнінькыю дзірку яму
нада ўлезьць.

ЖЫЦЕЙСКАСЦЬ ж. Практычнасць. Крысыта як
крысыта, а глядзі, каб у чылавека жыцейскысьць была,
каб ня ўзвей-вецір.

ЖЫЦІНКА, ЖЫЦІНАЧКА ж. памянш. Адно сцябло,
адно зерне жыта. Пы ячменю кой-айдзе жыцінкі растуць.
Ячмень курям, а жыцінкі ў рот. Што ў аўсе жыцінычкі,
зб іх нічога ня будзіць.

ЖЭБРЫ мн. Касцяк, які выступае па баках. Высых,
выпітрій, адны жэбры асталіся, дзень прі дні носіцца, у
хату ні загоніш пад'есць. Памянш. **ЖЭБРАЧКІ**. Іна ўжо
ні жылец, настолька высахла зы пасьледнія ўремя, у
чым тэя жэбрычкі дзіржацца.

ЖЭМПЕР м. Джэмпер. Я тама бульбу накрыла ір'-
мяком і старінькыю кухваічкыю, і жэмпір нейкій быў.
Памянш. **ЖАМПЯРОК, ЖЭМПЕРАК, ЖАМПЯРОЧАК**.
Падзьдзень жымпярок, сяньня дужа халодна. Мне Арі-
ніна дычка зьвізала жэмпірік, дужа цёплінькій. Хуць
старінькій жымпярочык, а трошку греіць.

3

ЗААБРЭМЕНЕЦЬ, ЗААБРЭМЕНЕЦА зац. Заця-
жарыць. Пітрачыха шостый раз зыабрэмініла, ужо з лад-

ным жыватом ходзіць. Зірні-ка, ета краля ці ні зыабре-
мінілыся.

ЗАБАБУХЫВАЦЬ незак. перан. Глыбока закопваць, забіваць. Дужа глыбока сохі зыбабу́хывылі, думылі, на-
вешна строюцца. **ЗАБАБУХЫВАЦЦА** незак. Глыбока
закопвацца, забівацца. У цябе крепка кольля зыбабу́хы-
выіцца.

ЗАБАЛДЗЕЦЬ зак. эмац. Ачмурэць. Накуріна хут
тапор вешый, пысядзі пуўчыса — зыбалдзеіш, ніхай ба
вокны рышчынілі. **ЗАБАЛДЗЕЛЫЙ** дзеепрым. Сямён
стыяў кылы ўгла нейкій зыбалдзелый, я яму нічога ні
гываріў.

ЗАБАЛОЦІСТЫЙ прым. Забалочаны. Тама зыбало-
цістый луг, машына ня йдзець, уручную касілі, пуд узва-
лык сушэй.

ЗАБАЛЫШАК м. Поле за бальшаком. Ідзець із зы-
быльшыка і нешта нясець у пале, я пыгядзела — а тама
ёжык.

ЗАБАЛЫШАЧЧА н. Прастора за бальшаком. Во што
ат нас зы бальшаком — ета зыбыльша́чча, і зы адным
бальшаком, і зу другім.

ЗАБАРАБАЊІЦЦА зак. перан. 1. Стаміцца ляпаючы.
Сядзіць на печы, глухувата, я зыбырыба́нілыся, пакуля
іна пачула ды спуўзла на мост. 2. Забалбатацца. Яны як
сойдуцца, як зыбырыба́нюцца, дык ніхай гаріць-смы-
ліць — пра ўсё забудуць.

ЗАБАРАЊІЦЦА зак. Абараніцца (ад прыродных
з'яў). Я ні прідумую, як ат етыга сьнегу зыбыра́ніцца: і
прець, і нясець, і круціць ува ўсе дзіркі, ніякыга спасу
ат яго німа сёліта.

ЗАБАРАХЛЕЦЬ зак. метаф. Загаварыць шпарка і
невыразна. Пра што яны зыбырахлелі, што ім такая
аньціресная пупала ны язык?

ЗАБАРАХЛІЦЬ зак. метаф. 1. Пачаць гаварыць пус-
тое. Я думаю, чаго йта Хвядосыў так зыбырахліў, а ета
ён пыч чаркыю. 2. Загравасціць. Зыбырахліш ты двор,
што ні пралезьць будзіць, прібірай зразу к месту. 3. Па-
чаць працаваць з перабоямі. Столька я езьдзіў, і толька
во цяперя зыбырахліў матор. **ЗАБАРАХЛІЦЦА** зак.
1. Загаварыцца. Пустухі зыбырахліліся, а табун у шко-
ду. 2. Загравасціцца. Жаднысьць заела, ужо так зыбы-
рахліліся, што самі ні знаюць, куды ш чым дзівацца.
ЗАБАРАХЛЁМШЫ дзеепрысл. 1. Загаварыўшы пустое.
Як сядуць зыбырахлёмшы, рызыйціцца ня могуць. 2. За-

грувасціўшы. Уся клець зыбырахлёмшы усякім хламым.

ЗАБАРОНА ж. Абарона (ад прыродных з'яў). Хадзіця, бабы, сюда, тута хуць нейкыя зыбарона ат ветру, ну буі пыкалець можна.

ЗАБАЎТЫВАЦЬ, ЗАБОЎТЫВАЦЬ незак. Разводзіць, расчыняць. Зыбаўтывыый-ка сяння якея-небудзь бліны, дайно ўжо нічога сьвежыга ні пяклі. А во забоўтывыю ладкі, дайно ні пікла, сьмітана ёсьць, с ахоткі зьядуць. **ЗАБАЎТАЦЬ** зак. перан. Забалбатаць. Як зубуўтаіць, яго ні астановіш, слухый — ні піраслухыйш. **ЗАБАЎТАЦЦА** зак. 1. Пачаць боўтацца. Ны балькі сядзіць, а ня відна, палкыю торкнуў, карзінка зубуўталыся, а мне здалося, тама нівісь што. 2. Развесціся, расчыніцца. Пысядзі, пасьпеюць твае бліны зубуўтаіцца, мушчыны ішчэ няско-ра пад'едуць. 3. Забалбатацца. Як зубуўтаюцца, ім ні дыскыта, увесь табун у ямень уваліцца, а сторыж наско-чыць.

ЗАБІВАЦЬ незак. перан. Затузваць. Ён ціхий, пуслухмянный, яго ўсе зыбіваюць, гыняюць, куды пупала, пысылаюць усюдых. **ЗАБІВАЦЦА** незак. Моцна ўдарацца, падаючы. Сколька разоў ён зьлітаў атаўсюль, сколька зыбіваўся, пыякочыць і ўзноў дзяреца ны ўсьпяцень якей.

ЗАБІДЖЫВАННЕ, ЗАБІЖЫВАННЕ н. Крыўджанне, крыўда. Ня столька тога забіджывыньня, сколька сьлёз. Ён дужа мсьлівый, ніякыга забіжывыньня ня просьціць.

ЗАБІДЖЫВАЦЦА незак. Моцна крыўдзіцца. Нечыга яму забіджывыцца, Мырьянка прайду скызала, нілізя етык дзелыць.

ЗАБЛІЗКА прысл. Занадта блізка. Ні стынавіся заблізка, мала якей случый, тапор саскочыць ці куўзанецца, усё можыць быць.

ЗАБРУДНІЧЫЦЬ зак. 1. Забрудзіць. Ты сваю рубашку дужа забруднічыў, яе некуды нызіваць, мыць на-да. 2. Забрудзіцца. Усё тряп'ё забруднічыла, трошку з бульбыю убярёмся, шчолык буду дзелыць. **ЗАБРУДНІЧЫЦЦА** зак. Забрудзіцца. Хочыш ты, каб малыя ні забруднічыліся, тута сам то там то там цірнесься і грязный.

ЗАБРУХАЦЕЦЬ зак. груб. 1. Распаўнець. Разьейся, зубрюхацеў, як ваперь кормный. 2. Зацяжарыць. Як зубрюхацела, тады ўжо гатова і зы Івана іціць, а нашто йна каму ткая. **ЗАБРУХАЦЕЛЫЙ** дзеенрым. Распаўнелы.

Ідуць зубрюхацелыя — ня спышуцца, аж сапуць, сала-
чуць ні капыць зь іх. ЗАБРУХАЦЕЛАЯ дзеепрым. Ця-
жарная. Ты мне толька явіся зубрюхацелыя, ны парог-
нагою ні пушчу.

ЗАБУЗОВЫВАННЕ н. Заношванне, забруджванне.
К чаму такая зубузовывыньня варта, за дзьве нядзелі но-
вую куртычку сплюгавіў.

ЗАБЯГАННЕ н. Паддобрыванне. Мы табе гыварілі,
што цяперя ніякыя зыбіганыя ні паможыць, ныбарот,
можыця хужы зьдзелыць: Антон угаворыў дужа ня лю-
біць.

ЗАБЯРЭЖЧ зак. Зберагчы. Дзядзька тады зыбярэ-
етых дзяцей, ато б яны пагінулі. ЗАБЯРЭЖЦА зак. Збе-
рагчыся. Сімяно ў мяне тады троху зыбіраглося, я гарод
пасаіла і Ганьні дыла.

ЗАБЯССІЛІВАЦЬ, ЗАБЯССІЛІВАЦЦА незак. За-
ставацца без сілы. Старысьць нікога ні красіць, у ста-
рысьці чылавец зыбясьсілівыіць. Пычанеш зыбясьсілі-
выцца, тады пызнаіш, як аднаму ў хаці астывацца. ЗА-
БЯССІЛЕЦЬ, ЗАБЯССІЛЕЦЦА зак. Застацца без сілы.
Так зыбясьсіліла, ні магу хадзіць, дайжа устываць урань-
ні ня хочыцца. Пынкарэньнык доўга дзіржайся, толька ў
пасьледнія ўрэмя зыбясьсіліўся. ЗАБЯССІЛЕНЫЙ
дзеепрым. Зыбясьсіліны чылавец ня дужа каму нада, ты
хараош, як ны ныгах крепка стаіш і рукі служуць.

ЗАВАДЗІЦЬ незак. метаф. Узбуджаць, раздражняць.
Машка іх часта зывадзіла, яны як расходзюцца, ажно
пыблялеюць. ЗАВАДЗІЦЦА незак. Узбуджацца, раздраж-
няцца. Я ўжо віджу: заводзіцца, луччы кінь і ацступіся,
ато бряхні ні адбяресься.

ЗАВАДНЫЙ прым. перан. Такі, які хутка ўзбуджаец-
ца. Атрашонык дужа зывадныі, буваіць, слова ні пы яго
скажыш, як сьпічка успыхніць.

ЗАВАДЭВУШАК м. памянш. Завадатар, ініцыятар.
Гады ціріз два-тры і зь естыга хлапчыны ладныі зывадэ-
вушык вырысьціць.

ЗАВАДЭВУШНІК м. Завадатар, ініцыятар. Ці ты ні
знаіш, хто ў іх галоўныі зывадэвушнік. Памянш. ЗА-
ВАДЭВУШНІЧАК. Ты й сам быў ладныі зывадэвушні-
чык. ЗАВАДЭВУШНІЦА ж. Глядзі-ка ты, у іх Піліпён-
кыва дычка ўжо зывадэвушніца.

ЗАВАЖДЖЫВАННІК, ЗАВОЖДЖЫВАННІК м.
Той, хто прывязвае лейцы да аброці. Во зыважджывынь-
нік, я пыцягнуў за вожку, іна й атвізалыся. Чаго ты, за-

вожджывыньнік, пуйчыса кыпаісься, вожку прівізаць ня ўмеіш ці што. ЗАВАЖДЖЫВАННІЦА, ЗАВОЖДЖЫВАННІЦА ж. Удзьвюх зыважджывыньніцы вожкі чыплялі. Наша завожджывыньніца чуць справілыся.

ЗАВАЛАНІЦА дзеепрым. Замучаны цяганінай. У Трыхімёнка нейкій від зывалаводжыный, ён, кажыцца, ніізьвесна пра што думыіць.

ЗАВАЛІВАЦЬ незак. 1. Валіць. Каго яны думыюць зывалівыць, Пітрыка?— ён іх адною рукою рызмыхаіць.

2 метаф. Пры вастрэнні загінаць джала. Ты ці ні зывалівыіш жала? **ЗАВАЛІЦЬ** зак. 1. Паваліць. Выбухуўся хлопці як дуб, айдзе ты яго зываліш, і брацца ня думыі.

2. Пры вастрэнні загнуць джала. Во майсьцір дык майсьцір, зываліў лязо, цяперя тыпаром нічога ні ацьсякеш.

ЗАВАЛЕНЫЙ дзеепрым. 1. Павалены. Яны яго зываліныга нымякшылі троху. 2. Загнуты пры вастрэнні (пра джала).

Жала ў цясьле зываліна, як ёю карыцца выдзіўбіш. **ЗАВАЛЁМШЫ** дзеепрысл. 1. Паваліўшы. Зывалёмшы, ныйтаўкуць бакі, тады пзыдаецься. 2. Загнуўшы, загнуўшыся пры вастрэнні (пра джала).

Лязо ў тыпаре зывалёмшы.

ЗАВАЛНОВАНЫЙ, ЗАВАЛНАВАНЫЙ дзеепрым. Усхваляваны. Ходзюць Мікінырывы зывалновыныя, быяцца, што сянцо ім так ні абойдзіцца. Нейкіх у абортых зашчучылі, так яны былі зувулнуваны.

ЗАВАЛЬ ж. метаф. Нікуды нявартыя людзі. Сыбярецца завыль і пычаль піріліваць с пустога ў парожнія, апсуждаць кажныга.

ЗАВАЛЬНЯННЕ, ЗАВАЛЬНЕННЕ н. Забарона. Што маё зывальняньня, кылі яны неслухі зь неслухуў. Ні пыглядзеў ны маё зывальняньня, склаў тряпкі і паехуў.

ЗАВАЛЬНЯЦА незак. Забараняцца. Пыдыйшоў і пычынаіць крічаць: табе тут казіць зывальняніцца!

ЗАВАЛЯШЧЫЙ прым. эмац. Нікчэмны. Ёй ладзін будзіць і зывыляшчыі мужык, нашто ёй луччыі. Памяніш.

ЗАВАЛЯШЧАНЬКІЙ. Худзь ба якога зывыляшчынькыга кынька запрэжч, абы бырану троху пыцігаў.

ЗАВЕСІШЧА ж. павеліч. Завеса. У Стыхвана во таченныя завесішчы ў пуні былі, іх ба дайжа каб хацеў, ні піріліў ба.

ЗАВІДЗЕЦЦА зак. Набачыцца звыш меры (у сне). Ні знаю, к чаму б ета: завідзілыся сяньня матку ува сьне, іна мне к харошыму ні разу ня сьніцца, г горю якому-небудзь.

ЗАВІНАЦЦА *незак.* Пачынаць з ахвотай, вельмі шчыра. Зывінаюцца многа чаго дзельцы, ды нічога ды кынца ні даводзюць.

ЗАВОЖДЖЫВАЦЬ *незак.* Прывязваць лейцы да аброці. Кыня завожджывыць балышэя навукі ні нада. **ЗАВОЖДЖЫВАЦЦА**, **ЗАВАЖДЖЫВАЦЦА** *незак.* Прывязвацца да аброці (пра лейцы). Пыдажджы, у яго ўжо завожджывыцца. Што там у цябе ні зыважджывыцца, зы банькі прывязывый вожкі і ўсё. **ЗАВАЖДЖАЦЦА** *зак.* Прывязацца да аброці (пра лейцы). Калі там у цябе зывыжджайцца, хваціць кулупацца.

ЗАВУГОЛЬНІК *м. асудж.* Пляткар. Прудумыць ба ні прідумый, каб мушчыну зьдзельца еткім зувугольнікым. **ЗАВУГОЛЬНІЦА** *ж.* Ці сучка, ці зувугольніца — ета ўсё адно.

ЗАВУГОЛЬНЫЙ *прым. асудж.* Пляткарскі. Табе дужа ныравіцца слухыць усякія зувугольныя рызгаворы.

ЗАВЯРШЫЦЦА *зак.* Скончыцца вяршэннем (пра складанне стога). На етый раз у цябе красіва зывяршылыся, стог як лялька стаіць. **ЗАВЯРШОМШЫ** *дзеепрысл.* Зывяршомшы стог, можна і пірэдыхнуць, канец рабоці.

ЗАВЯШЧАЦЕЛЬНЫЙ *прым. жарт.* Прызначаны для нарады, дамоўленасці. У нас ну бульварі прызвалі дзвее лавычкі зывішчацільныя, у самы вугалок пыт касьцёл,—хлопіц бярець дзеўку і ўгыварывыць там.

ЗАГАВАЛІНА *ж.*, **ЗАГАВАЛЬНІК** *м.* Прызба. Ны зімў зугуваліну мы, бувала, усігда бульбоўнікым апклыдалі па вокны, і цяплей было ў хаці. Нада уціпляць загывыльнік, зімы цяперіцька дужа злэя. Я ўжо свой зугувальнік апклаў бульбоўнікым. Памянш. **ЗАГАВАЛІНКА**, **ЗАГАВАЛЬНІЧАК**. Зугувалінка чысьцінька апкладжына, акуратна зьдзельна. Загывыльнічык усігда г зіме уціпляцца. Ні кідай зугувальнічык ніапкладжыным, усё меншы холыду будзіць ныхадзіць.

ЗАГАІВАННЕ *н.* Зажыўленне. Глубока прабіў нагу, німа зыгаівынья, усё гнаіцца і гнаіцца.

ЗАГАІВАЦЬ *незак.* Зажыўляць. Ладна сярпом різнула пы пальцых і цяперя некылі зыгаівыць. **ЗАГАІВАЦЦА** *незак.* Зажыўляцца. Парезыныю руку бірагі, ніхай рана зыгаівыцца, ні мачы дужа і ні рызвярчывый.

ЗАГАНЯТЫЙ *дзеепрым.* 1. Загнаны. Ці зыгынятыя нашы свінні, нешта паць сыценкыю стукыць, каб яны ня вылізьлі ды ні ўваліліся ў гарод. 2 перан. Затузаны,

змучаны. Коні зыгынятыя сайсім, ні знаю, калі ім якую аддышку даць.

ЗАГЛАМАЗДЫВАННЕ, ЗАГЛАМАЗДАЧЫВАННЕ, ЗАГЛАМАЗДЗЯЧЫВАННЕ н. эмац. 1. Загрувашчванне. Зразу прібірай усё к месту, ні дупускай зыглымáздывыньня. Калі эта зыглымыздáчывыньня ны дваре прібяреца троху? Ні ныравіцца мне зыглымыздзjáчывыньня ў клеці, ні пыкызацца туды. 2. Няўмелае заплятанне, заштукоўванне. Якая ні зыглымáздывыньня, бульба ня будзіць сыпыцца і то ладна. Каму ж пыныравіцца такая зыглымыздáчывыньня, можна акуратней зьдзельць. Толька што зыглымыздзjáчывыньня, а ні зыплітаньня, так дзельць, дык луччы сайсім ні брацца.

ЗАГЛАМАЗДЫВАЦЬ, ЗАГЛАМАЗДАЧЫВАЦЬ, ЗАГЛАМАЗДЗЯЧЫВАЦЬ незак. эмац. 1. Загрувашчваць. Ныпрасна ты двор зыглымáздывыіш, сена ні выдвязеш к пуні. Ні люблю я, што пуню ўсякім хламым зыглымыздáчывыюць. Каб ты ні зыглымыздзjáчывыў праход, куды б луччы было. 2. Няўмела заплятаць, заштукоўваць. Старік пыт паветкю, карзінку зыглымáздывыіць. Я сыма ат курей троху зыглымыздáчывыла пляцень, ні так будуць лезьць. Ету карзінку некуды зыглымыздзjáчывыць, яе толька ў печ пасеч. **ЗАГЛАМАЗДЫВАЦЦА, ЗАГЛАМАЗДАЧЫВАЦЦА, ЗАГЛАМАЗДЗЯЧЫВАЦЦА** незак. 1. Загрувашчвацца. Нічога дужа ні кідаіш, а само пы сабе зыглымáздывыіцца. Узной у цябе пытнавецця зыглымыздáчывыіцца. Ні само ж тут зыглымыздзjáчывыіцца, нехта кідыіць хлуз. 2. Няўмела заплятацца, заштукоўвацца. Толька што зыглымáздывыіцца, ні пляцень, а роіла. Як зыглымыздáчывыіцца, так і ладна, будзіш ты ішчэ красу нывадзіць. Нешта ў цябе ніяк ні зыглымыздзjáчывыіцца, як ні сваімі рукамі дзельіш. **ЗАГЛАМАЗДАЧЫЦЬ, ЗАГЛАМАЗДЗЯЧЫЦЬ** зак. 1. Загрувасціць. Сяніцу зыглымыздáчыў, што туды ні пыкызацца. Як зыглымыздзjáчыш, дык сам рызьбіраць будзіш, я дайжа ні вазьмуся. 2. Няўмела заплесці, заштукаваць. Нада затул троху зыглымыздáчыць, ато сынегу нынясець у дзіркі. Во як табе карзінку зыглымыздзjáчыў, бульба ня высыпліцца. **ЗАГЛАМАЗДАЧЫЦЦА, ЗАГЛАМАЗДЗЯЧЫЦЦА** зак. 1. Загрувасціцца. Зыглымыздáчыцца — яно скоро будзіць, эта рашчысьціць ці-жалей. То тоя, то другая кідаіця ні ўпыряччыўшы, узной двор зыглымыздзjáчыцца. 2. Няўмела заплесціся, заштукавацца. Ня дужа ладна зыглымыздáчылысь, ну пірядзе-

лывыць некылі. Пыдажджы, троху зыглымыздыячыца зь естыга боку, тады пойдзім. ЗАГЛАМАЗДАЧАНЫЙ, ЗАГЛАМАЗДЗЯЧАНЫЙ дзеепрым. 1. Загрувашчаны. Я ціріс парог глянула — хата заднія зыглымыздыячына, усякыга бырыхла кучыно нываліна. Павець зыглымыздыячына, там ня то што калёсы ні пыставіш, а пывярнуцца нейдзі. 2. Няўмела заплечены, заштукаваны. Ай, як ні зыглымыздыячына, ладна ўжо, уремя саўсім німа. Вакенцы зыглымыздыячыны дужа нікуратна.

ЗАГНАТЫЙ дзеепрым. 1. Загнаны. Ці зыгнэт ета наш цялёнык? Карова даўно зыгнэта. 2. Убіты. Крепка гвозд зыгнэт, ня вырвёш, толька рыскалоць палку. 3 перан. Змораны. Пріехыў пад вечыр, конь быў зыгнэт ды пасьледніга.

ЗАГРАЖАННЕ, ЗАГРАЖЫВАННЕ н. Пагражанне. А чулі мы яго зыгрыжання, ізыкам трепліца, як сыбака хвостом. Ніхто яго зыгражывыння ні быяўся і ні байца, ніхай свайму бацьку загрозіць.

ЗАГРАЖАННІК, ЗАГРАЖЫВАННІК м. Той, хто пагражае. Я б так турнула етыга загрыжанняка, што ён ні знаў ба, як ляцець. Ходзіць зыгражывыньнік і пылідаць, усё дно як нехта яго грозьбыў байца. ЗАГРАЖАННІЦА, ЗАГРАЖЫВАННІЦА ж. Ета Сызанёнкыва зыгрыжанняніца усякыю трілюду прець. Устреціў Ілья зыгражывыньніцу, нылаіў, нылаіў і пашоў дальшы.

ЗАГРАЖАЦЬ, ЗАГРАЖЫВАЦЬ незак. Пагражаць. Ні таму ён узяўся зыгрыжаць, сам можыць пулучыць луччы некуды. Ты каму-небудзь другому зыгражывый, а ня мне, гражэньнік саплівый. ЗАГРАЗІЦЬ зак. Прыгразіць. Зыгразілі яму: толька папробый пікнуць, — дык муўчай як вады ў рот выбраўшы. ЗАГРОЖАНЫЙ дзеепрым. Ета мы посьлі пынялі, што яму было крепка загрожына. ЗАГРАЗЁМШЫ дзеепрысл. Ні зыгразёмшы ім, ня ўнімуцца, нада, каб дайжа думыць быяліся пры садок.

ЗАГРАНІЦКІЙ прым. Загранічны. Што ты думыш, ета зыграніцкыя якая мылако?

ЗАГРОБАК, ЗАГРОБЫШ м. жарт. Апошняя дзіця ў сям'і (хлапчук). Ета ў мяне ўжо загрёбык, дос, хваціць, большы ні нада. Прікажы свайму загрёбышу, каб пірістаў зь дзяўчонкымі дражніца, ійш ты яго, нійдзе места сабе ні найдзіць. Памянш. ЗАГРОБАЧАК, ЗАГРОБЫШАК. Ды чаго ж балыўный Якывін загрёбычык, шкура на ім гаріць. Ну каб мне злавіць вун тога загрёбышка, вот ба ён у мяне пукруціўся.

ЗАГРОБКІ *мн.* Загрэбеныя рэшткі. *Вун загрэбкі твае кылы карыта ліжаць. Памянш.* **ЗАГРОБАЧКІ.** *Тута загрэбычык адна горсыць, піракінь у пуньку к пырысятым.*

ЗАГРУБЕЦЦА *зак. метаф.* 1. Патаўснець. *Нешта па-ліц зугрубеўся, знаць, нарыў абразуіцца.* 2. Зацяжарыць. *Манічка ішчэ ды свадзьбы зугрубелыся, хадзіла кыра-левыю, ёй ужо сора радзіць.*

ЗАГРУДКІ *прысл.* За каўнер. *Як тріханулі загрудкі, зразу асейся. Хваціў загрудкі, дык тэй і ня пікнуў.*

ЗАГУДЗЕЦЬ, ЗАГУСЦЬ *зак. метаф.* Пачаць выраз-на праяўляцца. *Кургузёнык як возьміцца, ураз дзела зу-гудзіць,— ён жа гультай самы пасьледні. Летыся позна восінь дзіржала, а тады разым зугуло, сынегу нываліла пат крышы.*

ЗАГУЛЯЦЬ *зак. метаф.* Пачаць бурна праяўляць ся-бе ў росце. *Тры бабы ў хаці цалюткімі днямі сідзяць, а трыва пы грідах зугуляла,— што яны самі сабе думуюць.*

ЗАГУНА *ж.* Загана. *Ну ёй загуна ёсьць: бегыць, ні-чога ня зьдзелыш, а ны мылако нічога каройка.*

ЗАГУННІК *м.* Той, хто ганіць. *Кіріёнык, канешня, ніплахей загу́ньнік, ніхай сам ны сябе пыглядзіць. Па-мянш.* **ЗАГУННІЧАК.** *Во ты, мой загу́ньнічык, усё ўгле-дзіш.* **ЗАГУННІЦА** *ж.* *Што йна, тая загу́ньніца, вірзла ны Гыўрілёнка, што там ёй ні пы насу?*

ЗАГУРТОВЫВАЦЬ *незак. эмац.* Закладаць. *Вы зу-гуртовывыцца дарогу, скот некуды будзіць прыгнаць.* **ЗАГУРТОВЫВАЦЦА** *незак.* Закладацца. *Што ж у вас праход зугуртовывыцца, нілізя так дзельць.* **ЗАГУРТА-ВАЦЬ** *зак.* Закласці. *Зугуртува́лі пуйусядзьбы лесым, многа нывазілі, ны піцісьценку рызмахнуліся.* **ЗАГУРТА-ВАЦЦА** *зак.* Закласціся. *Зугуртува́лыся Аўгінка буль-быю, ні прідумыць, куды дзівацца зь ёю.* **ЗАГУРТАВА-НЫЙ, ЗАГУРТОВАНЫЙ** *дзеепрым.* *Палкымі пуня зу-гуртува́на, многа ныкладжына. Зугуртовына пыгребка бульбыю, ссыпалі і ссыпалі, цяперя нада пірібіраць ды ў погріб спрыва́джывыць.*

ЗАГУРЧЭЦЬ *зак.* 1. Пачаць працаваць (пра машы-ну, матор). *Саўсім ранінька іхныя машына зугурчэла, Пайлюк зывадзіў.* 2. Забурчаць. *Сыбака зугурчэў, а з будкі ні палез. Чуць што ні так зьёў, і зугурчэла ў жыва-це. Ну ніхай, кылі ён зугурчыць, троху пугурчыць, а ты пымайчы, і ўспакоіцца.*

ЗАДАВАСТАСЦЬ *ж.* Задавацтва. *Зыдыва́стысьці ў яго дужа многа, мог ба каму троху і пазычыць.*

ЗАДАВАЦЬ незак. перан. Закладаць у меру. Гурочы-
кый трошку, солі многа зыдываць ні нада, яны скоро ра-
зойдуцца. У мароз скату нада большы корму зыдываць.
ЗАДАЦЬ зак. Закласці ў меру. Солі як зыдасі, мяса ня
спорціцца. Карові зыдаў струшынкi і палез на печ.

ЗАДАЎЖАЦЦА незак. перан. Затрымлівацца на пра-
цяглы час. Некылі мне зудуўжацца, адны сьвіньні сквіл
справюць на ўсю дзярэўню. **ЗАДАЎЖЫЦЦА** I зак. За-
цягнуцца на працяглы час. Другей раз мелыч якую ат-
кладзеш, іна зыдаўжыцца і зыдаўжыцца.

ЗАДАЎЖЫЦЬ, **ЗАДАЛЖЫЦЬ**, **ЗАДАЎЖЫЦЦА** II,
ЗАДАЛЖЫЦЦА зак. Стаць даўжніком. Ён, знаць, пы-
рядышна зыдаўжый Іпатывым. Сколькі ні зыдалжбылі,
дык аддываць нада. Я ўжо ўзноў зыдаўжыйся, кругом ні-
дыстаткі. Каб ні зыдалжыйся ны пацьцёлка, на мне б
ужо нічога ні вісела.

ЗАДАЎЛІВАЦЦА незак. перан. асудж. Прагнуць.
Ён жа ный гарелкыю зыдаўлівыіцца, так і віхліць, каб
айдзе чарка пупала.

ЗАДЗЕРВЯНЕЦЦА зак. перан. Анямець, страціць
адчувальнасць. Бувайць, рука як зыдзірвьянеіцца, паль-
цымі ні шывяльнеш. Ці вы тама зыдзірвьянеліся, што
зайтрыкыць ні дызавесься!

ЗАДЗЁЎБЫВАННЕ н. перан. Зачосванне няўмела
або тупой сякерай. Якей масьцір, такая й задзёўбывынь-
ня, ніхай дзяўбець, можа, якей кол і ўваб'ецца.

ЗАДЗЁЎБЫВАЦЬ незак. перан. Зачэсваць няўмела
або тупой сякерай. Стыхван толькі што быў ны дваре,
кольля тупіцыю задзёўбывыў. **ЗАДЗЁЎБЫВАЦЦА** не-
зак. Зачэсвацца няўмела або тупой сякерай. Ніхай сту-
кыіць, нешта ж і ў яго задзёўбывыіцца.

ЗАДЗІЎЛЯЦЦА незак. Моцна дзівіцца. Што ты зы-
дзіўляісься, ты ны яго месьці луччыга нічога ні пріду-
мый ба.

ЗАДЗЯДЗЕЛЫЙ дзеенрым. жарт. Пасталелы. Зыдзя-
дзелыя хлопцы, ім пат тріцыць абоім, цігаюцца як бугаі.

ЗАДЗЯЎБУЛІВАЦЬ незак. 1. Убіваць. Зімя сухая,
крепкій кол нада зыдзяўбулівыць. 2. Зачэсваць. Гнілую
палку ні зыдзяўбулівый, якая зь яе дзіржаньня. 3 перан.
Затузваць. Што вы хлыпца зыдзяўбулівыіцца, ён жа нічо-
га мультуган. **ЗАДЗЯЎБУЛІВАЦЦА** незак. 1. Убівацца.
Крепка скабы зыдзяўбулівыюцца, сьціна ні пышатнецца.
2. Зачэсвацца. У цябе такей тапор, што і сасновы кыля-
чок ні зыдзяўбулівыіцца. 3 перан. Ачмурацца. Я зыдзяў-

бу́лівыюся з ма́лымі, буваіць, што-нібудзь пыкладу, а тады шукаю пу́дня. ЗАДЗЯЎБУЛІЦЬ зак. 1. Убіць. Ну, кажыцца, крепка кольля зыдзяўбу́ліў, кыбан ня должын падрыцца. 2. Зачасаць. Якей ні масьцір, алі ж кылячкоў троху зыдзяўбу́ліў. 3. Затузаць. А буваіць і чылавек ладный, а яго зыдзяўбу́люць, зьдзельюць хужы хужшыга. ЗАДЗЯЎБУЛІЦЦА зак. 1. Убіцца. Другей кол рядом зыдзяўбу́ліцца, і ладна будзіць. 2. Зачасацца. Як зыдзяўбу́лілыся, і бі, у зямлю палезіць. 3. Ачмурыцца. Зыдзяўбу́ліўся сы сваімі дзіламі, ні знаіць, за што хвытацца. ЗАДЗЯЎБУЛЕНЫЙ дзеепрым. 1. Убіты. Зыдзяўбу́ліна крепка, ломым нада пыдбіваць, каб вырвыць. 2. Зачасаны. Як зыдзяўбу́ліна, так і ладна, у зямле рызглідаць ніхто ня будзіць. 3. Затузаны. Нейкыя іна ў іх зыдзяўбу́ліныя, глідзяць як ну глумачку. 4. Ачмураны. Ні хыця будзіш зыдзяўбу́ліныя с такім хызайством, пірідыхнуць мінутычкі німа.

ЗАДЗЯЎБЫВАЦЬ незак. перан. Затузваць. Ён ціхій, нійдзе ня быў, нічога ня відзіў, сталі яго ўсе зыдзяўбывыць.

ЗАДОРГАЦЬ зак. 1. Пачаць балець, торгаючы. Скабку дыстала, кажыцца, лоўка, а ўноччы паліц як задоргыў, дзівацца некуды, відна, грязь пупала. 2. Пачаць ванітаваць.

ЗАДОЎЧЫНА ж. зніж. Мощная вяроўка для ўвязвання вазоў з сенам. Каб ікая задоўчына, кряпчэй ба увізаў воз. Памянш. ЗАДОЎЧЫНКА. Зы дзьвірамі ў сенцых задоўчынка ліжала, вазьмі, кылі хочыш.

ЗАДРАБЯЗКАТАЦЬ, ЗАДРАБЯЗКАТАЦЦА зак. Забрынчэць. Эта ма́лыя чым-то зыдзібізкыта́лі, яны балююцца. Нешта зыдзібізкыта́лыся усё дно як ны хаці, ды там уродзі нечым брізкытаць.

ЗАДРЫЖЧЭЦЬ, ЗАДРЫЖЧЭЦЦА зак. 1. Задрыжаць. Так стала халодна, я ўся зыдрыжчэла. Нада ж етык зыдрыжчэцца. 2 перан. Ускалыхнуцца, узбударажыцца. Уся дзяреўня зыдрыжчэла, як яны схваціліся резыцца, чаго толькі ні дытвырэлі адна на дну. Акруга зыдрыжчыцца ат іхных песін, так пляюць.

ЗАДУБІЧЫЦЬ зак. метаф. Пайсці, зайсці. Мае ўзноў зудубічылі ў горыд. Яму пыкызалі на Ходысы, а ён нівісь куды зудубічыў.

ЗАДУМКА ж. План, задума. Канешня, задумка ў іх харошыя, толькі ныўряд, каб што вы́пыліла зь естыга.

ЗАЕМШЧЫК м. 1. Той, хто даваў пазыку. Помню, ся-

дзеў заёмшчык у чорный гурі, ён дывай грошы мужукам, яны куплялі зямлю. 2. Зборшчык запазычанасці па дзяржаўнай пазыцы. Хадзіў учора заёмшчык пы дзярэўні, трэбывыў грошы. ЗАЕМШЧЫЦА ж. Зборшчыца запазычанасці па дзяржаўнай пазыцы. Нейкыя бойкыя заёмшчыца ходзіць і пы займу, і па ўсіх налогах.

ЗАІРЗАЦЬ зак. перан. Выразіць нецярплівае жаданне. Узноў зыірэзі і горыд, тама зь нейкімі дзеўкымі ўстрэчаюцца.

ЗАЙСТРЫВАННЕ н. Заточванне. Якая ні зайстрівыньня, а трошку луччы тапор сякець.

ЗАЙСТРЫВАННІК м. Той, хто заточвае. Так зубузваў зайстрівыньнік новыі нож, што саўсім нічога ні атрежыш. ЗАЙСТРЫВАННІЦА ж. Ікая зь мяне зайстрівыньніца, лупатку во трошку бруском пацёрла.

ЗАЙСТРЫВАЦЬ, ЗАІСТРЫВАЦЬ незак. 1. Завастраць. Зайстрівыі ножык і руку парезыў, во масьцір. Табе пыра ўжо умець заістрівыць. 2. Пры вастрэнні загінаць джала. Ты ні нытачывыіш, а зайстрівыіш етый тыпарок. Так толька заістрівыюць нажы, у цябе жала заверніцца.

ЗАЙСТРЫВАЦЦА, ЗАІСТРЫВАЦЦА незак. 1. Завастрацца. Дужа сухая нажніцы, ня хочуць зайстрівыцца. Трі яшчэ, долыта трошку заістрівыцца. 2. Пры вастрэнні загінацца (пра джала). Калі патпілык ніправільна дзяржыш, тады жала зайстрівыцца. Усё ат рук завісіць, у адных руках нажы вайстрыюць, а ў другіх заістрівыюцца.

ЗАЙСТРЫЦЬ, ЗАІСТРЫЦЬ зак. 1. Завастрыць. Зайстріў ножык, як агонь стаў. Патрі асялком ці патпілкым, хут троху заістріш. 2. Пры вастрэнні загнуць джала. Во тваё вайстрыньня: жала г боку зайстріў, і цяперя нічога ні атрежыш. Зыістріў ты цяслу, у дзеріва лезыць ня хочыць.

ЗАЙСТРЫЦЦА, ЗАІСТРЫЦЦА зак. 1. Завастрыцца. Ну папробуй тачыць, можа хуць капільку зайстріцца, саўсім жа ня режыць. Аць сыцёртыга патпілка нісколька ні заістріцца. 2. Пры вастрэнні загнуцца (пра джала). Ат твайго тачэньня тапор саўсім зайстріўся.

Нажнічкі зыістріліся, яшчэ большы пугупелі. ЗАЙСТРАНЫЙ, ЗАЙСТРОНЫЙ, ЗАІСТРАНЫЙ, ЗАІСТРОНЫЙ дзеенным. 1. Завостраны. Ня дужа ён зайстрін, етый кырначык, бульбіну і тую ня хочыць резыць. Зайстрыню цяслою скоро выдзіўбіш, а с тупою будзіш дзень вазіцца. Бяріця заістріныя нажы, тупымі якая резыньня. Долицца трошку зыістрына, ды мулувата. 2. Загнуты пры вастрэнні (пра джала). Тапор зайстрін як тупіца, ныва-

рiвыць на́да. Зайстрёну́ю скоблiю чысьціць ня будзіш, на́да наныва тачыць. Жала сьцёрта, зайстрiн тапор, цяпер а́ зь iм iдзi ў кузьню. Зыiстрёны́я твоя лупатка, зразу ві́д-на, во ж яно, жала сьцёрта ў бок. ЗАЙСТРОМШЫ, ЗАI-СТРОМШЫ дзеепрысл. 1. Завастрыўшы. Зайстрёмшы, е́тый ба ножык iшчэ резыў. Ладна тапо́рiк зыiстрёмшы, бяз горя сякець. 2. Загнуўшы пры вастрэннi (пра джала). Твае нажні́цы саўсiм зайстрёмшы, нічо́га ня режуць. Ня думыў, што пі́ла будзіць так зыiстрёмшы, у дзе́рiва ня ле-зіць.

ЗАЙШОЧЧЫ дзеепрысл. Зайшоўшы. Зайшоччы к Хрысьці́ні, можна́ было б рыспра́сiць пра тую кыраве́нку.

ЗАКАДРЫЛІЦЬ зак. жарт. Узяць, павесці. *Вод ба табе Нюшку зыкадрі́лиць, е́та была б пара.* ЗАКАДРЫ-ЛЕНЫЙ дзеепрым. *К Вары́чкiны́ ты клiнкі́ нi пы́даб'еш, iна даўно́ зыкадрі́ліна.*

ЗАКАКЛЮКА ж. эмац. Невялі́кая палачка для за́пі-рання дзвярэ́й. Ві́дзіш, што зыкаклю́ка ў чэ́пі, некуды́ нiдалё́ка выйшла, можа ў гародзі́ порі́цца. Памя́нш. ЗА-КАКЛЮЧКА. *Ны прабо́й ускладзі́ чэп ды зыкаклю́чкыю за́торні, хто сю́да пале́зіць пы тваё́ быгаства.*

ЗАКАЛАМСАЦЬ, ЗАКАЛАМСІЦЬ зак. 1. Пайсці́ па гра́зі. Зыкы́лымса́лі к лесу, на́гу вы́нюць, на́гу ўсо́дзюць. Зыкы́ламсі́лі туды, пы́ч Чарні́лывы, як яны́ тама про́й-дуць. 2 перан. Пачаць вы́чвараць. Сі́час е́тыя во́гiрi зы-кы́лымса́юць, iм троху́ пі́рiпала ў Ні́сьця́рэ́нка. Яму́ каб то́лька ў чарку́ нюхну́ць, зразу зыкы́ламсі́ць. 3. Затузаць. Зыкы́лымса́лі малы́га, а ё́н усё́ к iм ле́зіць, ду́жа яму́ ны-ра́віцца балы́выцца. Ты саўсiм Алі́ка зыкы́ламсі́ў, ё́н i двору́ нi да́йдзіць, пы́нясеш ны плі́чах. ЗАКАЛАМСАЦ-ЦА, ЗАКАЛАМСІЦЦА зак. 1. Стамі́цца, iдучы гра́зкай даро́гай. Ча́го вам бі́з даро́гі вы́біра́цца, зыкы́лымса́і́ціся. Ні́хай ба яны́ у ха́цi сядзе́лі, е́та ж нi га́рiць, ато зыкы́-лымса́йца, паку́ля до́йдуць. 2. Стамі́цца вы́чвараючы. Яны́ ўжо́ зыкы́лымса́ліся кы́лы Хва́доны́вых, ні́хай iду́ць спаць. Пятро́к iш Ша́ўчо́нкым зыкы́ламсі́ліся посьлі́ сва-дзьбы́, ча́го зь iх нi тва́рі́лыся. 3. Затуза́цца. Iдзі́-ка ты двору́ па́д'еж, ато саўсiм зыкы́лымса́ўся з ма́льчы́кымi. Як возьму́цца бо́рі́цца — i е́здзі́юць а́дзiн на д́ном, i ці́-гаюць а́дзiн друго́га, — зыкы́лымса́йца за́ дзе́нь. ЗАКА-ЛАМСАНЫЙ, ЗАКАЛАМШОНЫЙ дзеепрым. 1. Стом-лены. Прі́вылаку́цца зыкы́лымса́ныя, ху́ць гы́рчы́я буль-бы ува́льлю iм. Ча́му ж ня будо́ць зыкы́ламшо́ныя,

кылі дарогі саўсім німа. 2. Затузаны. Відзіш, якой ён зыкылымсáный, дужа яму ныравіцца тута. Ці вы абоя зыкыламноныя ды кынца, ці Коля адзін такей?

ЗАКАЛАЧЫВАЦЬ незак. Закрываць, забіваючы. Зыкыла́чывыіць вокны наглуха, да лета іна тута ні пыявіцца. **ЗАКАЛАЧЫВАЦЦА** незак. Закрывацца, забіваючы, забіваючыся. Сьціпанёнык пычай зыкыла́чывыцца, тут ён зімуваць ня думыіць, паедзіць у Мугулёў. На зіму ў яго вакенцы зыкыла́чывыюцца. **ЗАКАЛАЦІЦЬ** зак. Закрыць, забіўшы. Хрантоны яны крепка зыкылацілі, ніякыя буря ні ўзарьвець. **ЗАКАЛАЦІЦЦА** зак. Закрыцца, забіўшы. Кідай тэя шчэлкі, зайтра яны зыкалоцоюцца, на-да бежч. **ЗАКАЛАЧЫВАНЫЙ, ЗАКАЛОЧЫВАНЫЙ, ЗАКАЛОЧАНЫЙ** дзеепрым. Ці ў Клімывый хаці вокны зыкыла́чывыны? У іх дзьвері ні зыкалочывыны. То там, то там хаты зыкалочыныя стыяць пы дзіріўнях. **ЗАКАЛАЦЕМШЫ** дзеепрысл. Пупусьцелі дзяреўні, столька хат усюдых зыкылацёмшы.

ЗАКАЛБАСІЦЬ зак. метаф. Пайсці хістаючыся. Абняліся і зыкылбасілі пыць Сьвітазерья, можа айдзе-небудзь пыт капою зыначуюць.

ЗАКАЛЕННЕ н. Загартоўка. Зыкаленьня ні ўсігда ідзець на пользу, луччы бярешца.

ЗАКАЛЁНЫЙ прым. Загартаваны (фізічна або духоўна). Ён усякія жызьні пыспытай, зыкалёный, проста яго ня возьміш.

ЗАКАЛІВАННІК, ЗАКАЛЯННІК м. Той, хто загартоўваецца. Як пыпрастудзіюцца твае зыка́лівыньнікі на вуліцы, будзіць ім зыкалівыньня. Выляюцца на сонцы зыкыляньнікі, аж пычарнелі. **ЗАКАЛІВАННІЦА, ЗАКАЛЯННІЦА** ж. Нясі-ка ты, зыка́лівыньніца, малыю ў хату, іна ў цябе прастудзіцца як піць даць. Што ты, зыкыляньніца, кэрхыш, цябе ж сонца прыжаріла наскрозь.

ЗАКАЛОТ м. Закутак. Пынастроілі зыкалотыў, што ні знаіш, куды выйціць. Памянш. **ЗАКАЛОЦІК**. Во тута яшчэ нейкій зыкалоцік, ды акуратнінька зьдзелына і намшона крепка.

ЗАКАЛОТАК м. Пэўнае зямельнае валоданне ў дарэвалюцыйны час. Быў тут нейкій ніважний шляхцюк, во ета пы большак быў яго зыкалотык.

ЗАКАЛУПЫВАННЕ, ЗАКАЛУПЛІВАННЕ н. перан. 1. Зашыванне ў спешцы. Не, с такімі дзір'кымі зыкалупывыньня ні паможыць, тута кругом нада лапіць. Ні дзяржыцца тваё зыкалуплівыньня, паўзуць ніткі ува ўсе бакі.

2. Закрананне за живое. Барісыва зыкалупывыньня дынімаіць Пітрачонкыў, яны ажно сь сябе выходзюць. Яму ўжо ныдаела тваё зыкалуплівыньня. 3. Набыццё не зусім сумленным шляхам. З зыкалупывыньнім будзіць удывацца, удывацца, а тады і саўсім прыгаріш. Зыкалуплівыньня — эта ня дзела, нада пыстыяннюю работу ныхадзіць ды работыць.

ЗАКАЛУПЫВАННІК м. перан. Той, хто зашывае ў спешцы. Якей зь яго зыкалупывыньнік, пыхрістаў троху, пыхрістаў і кінуў, гатова. **ЗАКАЛУПЫВАННІЦА** ж. Скарей вуршыся, зыкалупывыньніца, Шыряёнык ждаць ні станиць, заверніцца і паедзіць.

ЗАКАЛУПЫВАЦЬ незак. перан. Зашываць у спешцы. Эта я доўга сядзела, дзіркі зыкалупывыла, ну мульчуганых усё як гаріць. **ЗАКАЛУПЫВАЦЦА** незак. Зашывацца ў спешцы. Што тут будзіць зыкалупывыцца, калі нада бальшэй лапик прілаплівыць. **ЗАКАЛУПАЦЬ** зак. Зашыць у спешцы. Зукулупала дзірічку ў мяшку с аднаго боку, а з другога яшчэ большыя. **ЗАКАЛУПАЦЦА** зак. Зашыцца ў спешцы. Як зукулупаіцца, так і ладна, шый скарей, ждаць некылі. **ЗАКАЛУПЫВАНЫЙ**, **ЗАКАЛУПАНЫЙ** дзеепрым. Трошку зыкалупывына, толька дзіржацца тута нечыму, усыпіш бульбу — і разьедзіцца ўсё. Зукулупаныя мяшкі ны скамеічкі, зыбірай, тама шэсьць штук, далжно хваціць.

ЗАКАМЯНЕЦЦА зак. метаф. 1. Моцна зацвярдзець. Зыкмянелыся соль, хут ты яе тыпаром усікай. 2. Змоўкнуць, знямець. Як пымянула я пра грошы, зыкмянеўся, дайжа слова ні прыраніў.

ЗАКАПАРЫЦЦА зак. Закешкацца, запоркацца. Зыкпарілыся Мархва с хызайством, ны якога чорта ёй дзіржаць столька скыта, кыравёнкi хваціла б зь яе.

ЗАКАРАГОДЖЫВАЦЬ незак. жарт. 1. Весці з сабой. Віджу, віджу, што цябе ўжо зыкырагоджывыюць у Бялішчына. 2 метаф. Выражаць неадольнае жаданне. Я пыняў, што ён зыкырагоджывыіць ны шахты паехыць, Лявончыкыў падбіў. **ЗАКАРАГОДЗІЦЬ** зак. Выразіць неадольнае жаданне. Тады ён пабыў трошку, зыкырагодзіў жаніцца. **ЗАКАРАГОДЖАНЫЙ** дзеепрым. Яны зыкырагоджыныя, што ні стріпаянуцца, пойдуць з намі.

ЗАКАРУЗНУЦЦА зак. Пакрыцца брудам і абсохнуць. Нада так зыкарюзнуцца лупаткі, што ў зямлю ня лезіць.

ЗАКАСЦЯНЕЦЦА зак. метаф. Зацвярдзець. Кусок

хлеба астаўся, зыкысьцянейся — нажом ня ўрежыш, хуць рысьсікай.

ЗАКАТЫВАЦЬ незак. метаф. Заносіць, замятаць снегам. Двор сёліта зыка́тыіць сьнегым, дурноя надворья, кажный дзень чысьці і чысьці. **ЗАКАТЫВАЦЦА** незак. Заносіцца, замятацца снегам. *Вуліца зыка́тывыіцца сьнегым, машыны ня могуць прабіцца.* **ЗАКАЧЫВАЦЬ, ЗАКОЧЫВАЦЬ** незак. 1. Загружаць, напаўняць (людзьмі). *А ці помніш, як школу зыка́чывылі, думылі, худзь ба вугалок быў пірнучуваць. Сколька туды людзей закочывыюць, айдзе яны тамыцька месцыюцца.* 2. Шмат укладаць (звыч. гною). *Пад бульбу мы ўсёгда крепка гною зыка́чывылі. Столька б гною ужо і закочывыць ні нада.* **ЗАКАЧЫВАЦЦА, ЗАКОЧЫВАЦЦА** незак. Загружацца, запаўняцца. *Столь зыка́чывыіцца сеным ны зіму, талды дыстаём патрошку кажный дзень. У яго двор усёгда хворысьцім закочывыіцца.* **ЗАКАЦІЦЬ** зак. 1. Занесці, замесці снегам. *Як зыкаціла летыся двор, мой цэлыю надзелю буйтувайся, пакуля рашчысьціў.* 2. Загрузіць, запоўніць. *Лі Ярэца бярезьнічык быў, мыладзенькімі мульчуганымі зыкацілі тэй бярезьнічык.* 3. Шмат укладці (звыч. гною). *Помню, у Глубокую кынавыю зыкацілі гною чуць ня ў чэцьвірь, дык жыта было як трысьнік.* 4. Ударыць, аплявушыць. *Ніхай ба паспробыў палез, я б яму так зыкаціў, што ён пра ўсё на сьвеці забыў ба.* **ЗАКАЦІЦЦА** зак. 1. Занесціся, замесціся снегам. *Проход к калодзіжу як закоціцца, чысьціш, чысьціш, рукі зыбыляць.* 2. Шмат укладзіся (звыч. гною). *Гною як закоціцца, дык і ны плахой зямле сыбареш хлеба.* **ЗАКОЧАНЫЙ** дзеепрым. 1. Занесены, замецены снегам. *Дарога сугробымі закочына, калі яе цяперя рызатруць.* 2. Загружаны, закладзены. *Пыбыла я тама, пыглядзела: мыладымі бальніца закочына, дайжа ў кылідорых сьпяць.* 3. Шмат укладзены (звыч. гною). *Столька гною было закочына і пасьці нічога ні сыбралі, ўсё выгыріла.* **ЗАКАЦЁМШЫ** дзееприсл. 1. Закаціўшы, закаціўшыся. *Крычыць, зыкацёмшы вочы, чаго ты, спрашывыю,— крічыць і ўсё. Зайшлі мы, а кабыла ляжыць зыкацёмшы, каб трошку, і гатова была б.* 2. Засыпаўшы (снегам). *Усё ўсюдых сьнегым зыкацёмшы.* 3. Загрузіўшы, заклаўшы. *Усё балеюць і балеюць, бальніца людзьмі зыкацёмшы.* 4. Шмат уклаўшы (звыч. гною). *Столька гною зыкацёмшы, дылжна быць бульба.* 5. Ударыўшы. *Пашлі, зыкацёмшы дураку плявуху.*

ЗАКАЮЦИНА ж. Куток, зацішная мясціна. *Во тут ладныя зыкаюціна, можна сена скласьць. Памянш. ЗАКАЮЦИНКА, ЗАКАЮЦИНАЧКА. Каб ахота была, найшоў ба зыкаюцінку і дровы прыбраў ба, пьд ныгамі ні выляліся б. Ну йдзі, пушкай зыкаюцінычку.*

ЗАКІДУШЧЫЙ прым. Нехлямяжы, закінуты. *Ён жа ні ўсёгда быў такей зыкідушчый, хлопцым ён саўсім нічога быў.*

ЗАКІДЫВАНЫЙ дзеерым. Закладзены (пра сценкі ў хляве паміж шуламі). *Дзьве сыценкі ад быльшыка закінута, нарожнік стаіць, астатнія нічога ні закідывына.*

ЗАКЛАДАЦЬ, ЗАКЛАДЫВАЦЬ незак. перан. 1. Траціць (сілу). *Зыклядаў сілу і чорту лоньскьому дысталося, нашто было так ірвацца. Ны каго путніга ён зыклэдывыў сілу, яму дайжа ніхто спасіба ні сказыаў.* 2. Распачынацца (звыч. пра дождж). *Дождж зыклядаіць, відна, надойга, усё кругом апцягнула. Ці ні ну другую нядзелю дажджы зыклэдывыюць, пыгніець усё чыста.* **ЗАКЛАСЦЬ** зак. 1. Растраціць (сілу). *Сілу зыклэў і спасіба ні пулучыў.* 2. У зламоўных пажаданнях, кленічах. *Ніхай ім зыкладзец зь іх крікым! Каб вам зыклэла і ні атпусьціла!* **ЗАКЛАДЖАНЫЙ, ЗАКЛАТЫЙ** дзеерым. 1. Закладжаны, запоўнены. *Многа людзей стала хвыраць, пышла я Польку атведыць, глянула: уся бальніца зыклэджнына. Усе пунькі дрывамаі зыклэты, ніізьвесна на сколька хваціць.* 2. Растрочаны (пра сілу). *Сколька ў етых пнях сілухны зыклэджнына! Зыклэтыю сілу нызад ні зыбяреш.*

ЗАКЛЮЧЭНЕЦ, ЗАКЛЮЧОНЕЦ м. Арыштант. Гыварілі, некуды пірігынялі, дык адзін зуключэніц уцёк. *Зуклучоніц аббіваў іхнюю хату, гыварій: мне трі рублі — і чылавека зугублю.* **ЗАКЛЮЧЭНКА, ЗАКЛЮЧОНКА** ж. Ні баба, а нейкыя зуклучэнка, дайжа глядзіць ні пычылавечыску. *Вярнулыся Напреіва зуклучонка, ці ня трі гады ацьседзіла, — во нутургувалыся.*

ЗАКОС м. Закошванне. *У чужоя закос дзелыць ні нада, луччы ты клок свае травы кінь.*

ЗАКРАМЯНЕЦЬ, ЗАКРАМЯНЕЦА зак. Зацвярдзец. *Творг цёплы, ён каб зыкрімянеў, тады смашней. Сыцюдзінь хырашо зыкрімянеўся, пареж ны тарелкі.*

ЗАКРЫВЯНІЦЬ зак. Замазаць крывёй. *Ты пыткысай рукавы, зыкрывяніш — яно ня дужа атмуваіцца.* **ЗАКРЫВЯНІЦА** зак. Замазацца крывёй. *Пыглядзі-ка, як ты зыкрывяніўся, увесь перід рубашкі вымызын і штаны зыкапыны.* **ЗАКРЫВЯНЕНЫЙ, ЗАКРЫВЯНЕ-**

ЛЫЙ дзеерым. Як жа ты пойдзіш зыкрывяніны, піра-
дзенься, а тады ідзі. Во айдзе лісіца курыцу ела, тут і
трыва зыкрывянелыя, і перья выляіцца.

ЗАКРЫЎЛЯЦЬ зак. метаф. Пайсці, пабегчы (пра-
крываногага). Як зыкріўляў ты таку і пабег зу гумно,
пытпіразыны як кулёк, тама вы бульбу кыпалі. ЗА-
КРЫЎЛЯЦЦА зак. Пачаць хныкаць, хліпаць. Зыкріў-
ляўся, што ня тую цацку прівязьлі з горыда, якую ён
хацеў.

ЗАКУБРЫВАЦЬ незак. 1. Закупорваць. Ты заку́бры-
выіш бутылку, што я нізаштычка ні чыню. 2 перан.
Пачынаць капрызіць. Ужо заку́брывыіць, губкі нудума-
юцца, яе зразу пызнаіш, такую цацу. 3 перан. жарт.
Лавіць, сустракаць. Чаго йта сялецкія хлопцы цябе за-
ку́брывылі? 4 перан. жарт. Браць з сабой, уцягваць у
якую-н. справу. Вас ні ныпрасна кайшоўскія дзейкі за-
ку́брывыюць. ЗАКУБРЫВАЦЦА незак. 1. Закупорваць-
ца. Нешта ў цябе глячок слаба заку́брывыіцца, у дарогі
расплешчыцца малако. 2. Пачынаць капрызіць. Узноў
твая дырыгая заку́брывыіцца, ідзі угыварывый, лашч.
ЗАКУБРЫЦЬ зак. Закупорыць. Я кылі заку́брю бутыл-
ку, ты ня выцігніш пробку. ЗАКУБРЫЦЦА зак. 1. За-
купорыцца. Квас твой крепка заку́брыўся, можна хуць
ды Масквы везьць. 2. Закапрызіць. Ты ні знаіш, чаго ён
заку́брыўся, што ні ты яго зьдзелына? ЗАКУБРАНЫЙ
дзеерым. 1. Закупораны. Глядзі, глядзі, каб бутылкі
былі хырашо заку́брыны. 2. Надзьмуты. Твая Кацька
узноў заку́брыныя ходзіць, нешта вы ёй ні ўладзілі.

ЗАКУМЕЧЫВАННЕ н. экспр. Затлумліванне. Ня
бойся ты, ня бойся, яны ны Пітракова зукумечывыньня
і ўніманія ні брышчаюць.

ЗАКУМЕЧЫВАЦЬ незак. экспр. Затлумліваць. Сах-
рон зукумечываіць Хрысьцінка сваімі руссуждзёнімі. ЗА-
КУМЕЧЫВАЦЦА незак. Затлумлівацца. Ні пайду я ту-
ды зукумечывыцца, ніхай яны адны дурюцца. ЗАКУ-
МЕЧЫЦЬ зак. Затлуміць. Сыціпанёнык як зукумечыць
сваімі басьнімі, дык у мяне аж гылыва рыськяплііцца.
ЗАКУМЕЧЫЦЦА зак. Затлуміцца. Я мінутычку пыбы-
ла і пышла, пысядзіш там большы — зукумечысься у
той гылдымірі. ЗАКУМЕЧАНЫЙ дзеерым. Яны абоя
зукумечыныя, ніяк ні рызьбяруцца, пра што ім талкуіш.

ЗАКУТЫВАЦЬ незак. Надзейна закрываць. У маро-
зы комін нада заку́тывыць раніцы, ну нада глядзець,
каб угар ні пашоў, угаріш — тады дрэнна. ЗАКУТЫВАЦ-

ЦА незак. Надзейна закрывацца. У вас вароты ні разу ні закутывыліся, пасыцю стыялі, ны адной завесі, знаць, буўталіся. ЗАКУТАЦЬ зак. Надзейна закрыць. Закутыый комін ды праверь, каб юшка шчытна лігла, ато ўвесь дух сойдзіць. ЗАКУТАЦЦА зак. Надзейна закрывацца. Дзвері як шчытна закутыюцца, сюда мароз ня ўлезіць, тута ціплыта дзяржыцца. ЗАКУТЫВАНЫЙ, ЗАКУТА-НЫЙ дзеепрым. Па-мойму, комін ішчэ ні закутывын, неік ня цёпла, аччыні-ка дзверцы, шчупні. Нада, каб вокны нанчы былі закутыны, можыць буря усхадзіцца ці вецір дайжа пыччыняць, пабець.

ЗАКЫЛІЦЬ зак. жарт. дзіц. Паказываць. Ай, січас закілю, закілю малінькыга. Во, во, дыгыняю, закілю.

ЗАЛАВІЦЬ зак. перан. экспр. Атрымаць (удар). Грячышкін доўга с табою рузмундыквыць ні станіць, ат яго ты скоро заловіш.

ЗАЛАІВАЦЬ незак. Моцна лаяць, бэсціць. Зылаі-выць зы такая нада, ета ж прідумыць усякую трілюду ны чылавека перць. ЗАЛАІВАЦЦА незак. Моцна лаяцца, сварыцца. Раншы яны зылаівыліся. ЗАЛАЯЦЬ зак. Моцна аблаяць, збэсціць. Я іх за сплёткі зылаіў ба. ЗАЛАЯЦЦА зак. Моцна палайацца, пасварыцца. Схляснуліся ны жніве Пёкла с Кацію, былі зылаіліся. ЗАЛАЯ-НЫЙ дзеепрым. Пашоў Мыксімёнык зылаіный, будзіць знаць, як з Домныю трогыцца.

ЗАЛАПЛІВАННЕ н. Латанне. Якая ета зылаплі-выньня — як ні сваімі рукамі, ня хочыш дзельць — ні нада брацца.

ЗАЛАПЛІВАЦЦА незак. Накладвацца (пра латку). Нешта ў цябе нікрасіва зылаплівыцца, мяшком будзіць лапк вісець. ЗАЛАПІЦЦА зак. Накласціся (пра латку). Як зылапіцца, так і ладна, абы голым целым ні сьвя-ціць.

ЗАЛАТАНІВАННЕ н. Латанне, рамонт. Ніякыя зы-лытанівыньня у етым гнільле ні паможыць, нада новыя сьценку зыкідаць.

ЗАЛАТАНІВАННІК м. Той, хто латае, рамантуе. Дренна твой зылытанівыньнік стыраіцца, ніяк лапк на мех ні прышыць. ЗАЛАТАНІВАННІЦА ж. Каб удзьвюх зылытанівыньніцы узяліся, работа б у іх зыкіпела ух як.

ЗАЛАТАНІВАЦЬ незак. Латаць, рамантаваць. Нада зылытанівыць крышу, усходзіцца дождж, дык у хаці сухой мясьціны ні найдзіш. ЗАЛАТАНІВАЦЦА незак. Латацца, рамантавацца. Патроху зылытанівыцца, на

етым пінжаку ужо лапiк ны лапiку. ЗАЛАТАНІЦЬ зак. Залатаць, падрамантаваць. Пынясу валiнкі, каб як-небудзь зылытáніць iх троху. ЗАЛАТАНІЦЦА зак. Залатацца, падрамантавацца. Як зылытáнілыся, так i ладна, абы куры ня лезьлі скрозь хвырасьціны. ЗАЛАТАНЕНЫЙ дзеепрым. Вун твае зылытáніныя штаны вісяць ны шастку кыла печы.

ЗАЛЕЖ ж. метаф. iран.. Нехлямяжая асоба. *Ідзе iкая зáлiж, усе ў нашу дзяреўню зьбіраюцца.*

ЗАЛЕЖАЦЬ, ЗАЛЯЖАЦЬ, ЗАЛЕЖАЦЦА зак. Паляжаць, пазахоўвацца. У яго ня дужа залежыць, ён такей: усяму жыва дасьць ряд. Як ета у Бырысёнка зылі-жáлі яблыкі ды такіх пор i ён ні рыспырядзіўся iмi. Не, Піліп ні дасьць залежыцца капейкым, жыва у расход пусьціць.

ЗАЛЕСКАТАЦЬ зак. 1. Пачаць ляскаць, грукаць. Выйдзі-ка ты зірні, чым яны тама узноў зыліскытáлі, каб ні пыкалечыліся. 2 перан. неадабр. Пачаць балбатаць. Сыбраліся i зыліскытáлі, во iзыкі у баб доўгія, падрезыць некыму. ЗАЛЕСКАТАЦЦА зак. 1. Настукацца, нагрукацца да стомы. Іна троху глухувата, ляжыць на печы i ня чуіць, ці ёй стукый, ці ня стукый, я тама зыліскытáлыся. 2. Забалбатацца. Сыбярцуцца кучыю, то ўжо зыляскоцуцца, усё піямелюць, скоро ні разойдуцца.

ЗАЛІВА ж. Заліўка, рамонт гумавых рэчаў. *Тры дні заліва пыдзіржалыся i атляцела.*

ЗАЛІВАЦЦА незак. перан. iран. Прыгожа, красамоўна гаварыць. Зылівацца ён умеіць, толька слухый вушы разьвесіўшы. ЗАЛІЦЦА зак. Пачаць прыгожа, красамоўна гаварыць. Пірiд Ільлёвыю дачкою як зыліліся, адзiн хырашо, а другей яшчэ луччы.

ЗАЛІЦА ж. памянш. Попел. Я сваю капусту заліцыю як пасыплю, ні днаго чырвiка ні стаецца.

ЗАЛОЗАВАЦЬ незак. 1. Залазаваць. Кыня зразу пызнаiш, як пычынаіць залозывыць, ён тады хмурыі стаіць, нічога ня есьць. 2 перан. гумар. Быць не ў стане. Сяньня мой Іван залозыіць, учора ладна хвацілі на ксьціных.

ЗАЛУПІЦЬ зак. перан. Адлупцаваць да страты пачуцця. Ну зулупіць нада хлыпца, ета ж толька падумыць: хату аччыніныю кiнуў i кытануў у лес.

ЗАЛУПЛЯ м. i ж. абразл. Непрыгожая асоба з вылупленымі вачамi. Бегыіць к ёй нейкіі зулупля, у неба

глядзіць. *Прівёз сабе са сьвету зулуплю, вочы пы яблыку рыстапыріныя.*

ЗАЛУЧАННЕ н. Захопліванне. *Ня дужа яны быяца твайго зулучанья: пырхнуць і рассыпыліся куды каторый.*

ЗАЛУЧАЦЬ незак. Лавіць, захопліваць. *Іх Шуркін сын ні раз у садку зулучаў.* **ЗАЛУЧЫЦЬ** зак. Злавіць, захапіць. *Ну каб я зулучыў каторыга ў гародзі, доўга б ён помніў гурочыкі.* **ЗАЛУЧАНЫЙ** дзеепрым. *Сяньня ужо удваіх залучыныя.*

ЗАЛЯГАЦЬ незак. метаф. Займаць (месца). *Ня бойся ты, ня бойся, я тваю ямку зылігаць ні сыбіраюся, мне выкыпыюць.* **ЗАЛЕЖЧ** зак. Заняць (месца). *Ні біспакойся, там усім места хваціць, чужэя ямкі ніхто ні зыляжыць.*

ЗАЛЯНЫЙ прым. Попельны, забруджаны попелам. *Зыляный тазік стаіць пюд ганкымі. Эта зыляныя тряпкі, астарожна нясі, ні апсыпся.*

ЗАЛЯСЕЦЬ, ЗАЛЯСЕЦА зак. Зарасці лесам. *Былі ладный кусок узыдралі, сеілі гады трі, а тады зупусьцілі і яно ўзноў зылясела. Ды вайны харошыя было поля, жыта радзіла як трысьнік, а цяперя зыляселыся.* **ЗАЛЯСЕЛЫЙ** дзеепрым. *Многа кругом зыляселых кускоў.*

ЗАЛЯСКАЦА зак. перан. 1. Забалбатацца. *Як сыбярुцца кучыю, адна адно, другая другая, як зыляскочуцца — пра ўсё забудуць.* 2. Пачаць моцна біцца, хлястацца. *Сьпірва сваріліся, а тады як зыхлістаіся, Аўдзей рысьцягывуў.*

ЗАЛЯТАЦЬ незак. метаф. Заступацца, абараняць. *Ну што ж ты зылітаіш зы яго, усе відзілі, як ён запрэг Ворліка і паехуў к лугу.*

ЗАМАЗЫВАЦЬ незак. перан. Чарніць, кампраметаваць. *Любіць людзей зымазывыць.* **ЗАМАЗЫВАЦА** незак. Чарніць, кампраметаваць сябе. *Ні нада б вам зымазывыцца з бырыкамі.* **ЗАМАЗАЦЬ** зак. Ачарніць, скампраметаваць. *Свае яго і зымазылі, хто там чужэй тріпаў.* **ЗАМАЗАЦА** зак. Ачарніць, скампраметаваць сябе. *Зымазыўся з бульбычкыю, цяперя цябе усе пальцымі затыкыюць.* **ЗАМАЗАНЫЙ** дзеепрым. *Сымаму, як чорту, зымазыному стыдна.*

ЗАМАЛАЧЫВАЦЬ незак. 1. Пачынаць малаціць. *Наш старэй усігда первым у дзяреўні зымылачывыў.* 2. Зарабляць на малацьбе. *Зямлі ў яго ні было, пымыгаў каму што, зімою патроху зымылачывыў.* 3. перан.

Даводзіць да знямогі (пра кашаль). Выйду, дыхну ны марозі, кашыль зымылачывыіць. 4 перан. Біць да знямогі. Вясною пітухі зымылачывыюць адзін другога. Етый усё лезіць, а большый малиць яго зымылачывыіць. ЗАМАЛАЧЫВАЦЦА незак. 1. Стамляцца на малацьбе. Ці эта работа цяперішнія, мы чуць ня ў поўныч устывалі, ішлі ну гумно, зымылачывыліся. 2. Зарабляцца на малацьбе. Я раз у яго спрашывію: ці многа ў цябе зымылачывыіцца? 3. Біцца да знямогі. Такея малыя, а настырныя, як возьмуцца хлістацца, зымылачывыюцца. ЗАМАЛАЦІЦЬ зак. 1. Зарабіць на малацьбе. Сярэгей, бувала, пріходзіць, хвалицца: я трі пуды жыта зымылаціў. 2. Давесці да знямогі (пра кашаль). Кашыль мяне забіў, зымылаціў, усю ноч хаджу. 3. Збіць да знямогі, забіць. Пашоў Аніс, пашоў Грішка, пашоў Хведзька, ён каб ня ўцёк, яго б там зымылацілі. ЗАМАЛАЦІЦЦА зак. 1. Стаміцца на малацьбе. Мы як пойдзім ну гумно, зымалоцімся, куды там ды вічарінык. 2. Зарабіцца на малацьбе. Бувала, і зымалоціцца троху, і так айдзе капейку урвеш. 3. Пабіцца да знямогі. Сьпірва сваріліся, а тады дывай біцца, былі зымылаціліся. ЗАМАЛОЧАНЫЙ дзеепрым. 1. Запрацаваны на малацьбе. Як прывязеш зымалочыный хлеб, дужа, дужа рад, што ты заробіў сам. 2. Збіты да знямогі. Сядзіць зымалочыныя, плачыць,— во табе й пляменьнікі роднінькія. ЗАМАЛАЦЁМШЫ дзеепрысл. 1. Зарабіўшы на малацьбе. Усяк выкручывыліся, летым ягыды, грібы, а зімою зымылацёмшы кусок хлеба імелі. 2. Збіўшы да знямогі. Ну дажджэцца ў мяне етый распусьнік, я яго зымылацёмшы пушчу.

ЗАМАСЛЕНЫЙ дзеепрым. перан. Задобраны. Брыгадзір выйшыў аць Сьціпанёнка зымасьліный, толька аблізвыўся як кот.

ЗАМАСЦІЦЦА зак. Пакласціся (пра падлогу, мост). Січас нада сь сеным сьпяшыць, а хата кылі пыстаіць нізамошчыныя нядзелю, цэла будзіць, замосьціцца, у цябе зы кайнерь ні цякець.

ЗАМЕЖКА ж. Паездка за мяжу. Я ні знаю, калі йта было, Трахімыў дзед хваліўся, што ў замежку хадзіў.

ЗАМЛЕЦЬ зак. метаф. Моцна захацець. Ну ці ты ні знаіш, чаго ён замлеў у горыд. ЗАМЛЕЦЦА зак. Моцна захацецца. Замлелыся яму зьездзіць к цёткым у Рыгачоў, ну я дыла грошы ны дарогу, ніхай зьездзіць, пабудзіць.

ЗАМОРЫШ м. Мёртвеє кураня ў яйку. Ціплёнычык яйцо ні праб'ець, і заморыш пулучайца. Памянш. **ЗАМОРЫШАК**. Разьбіла яйцо, пыглядзела — дык у ём заморышык.

ЗАМУЖНІЦА ж. Маладая замужняя жанчына. Сылбаліся адны замужніцы, пра нешта сваё талкуюць.

ЗАМУЗДЫВАННІК м. Той, хто закілзоўвае. Удваіх узяліся замуздывыньнікі, а конь гылаву зыдзярець і яны ні дыстаюць. **ЗАМУЗДЫВАННІЦА** ж. Відзіш, ікая замуздывыньніца, раз і грузьдзіла ў зубы.

ЗАМУРАВАЦЬ зак. метаф. Адняць мову. Ці яму зумуравала, што слова як чылавек ня можыць прыгываріць. Ніхай табе зумуруйць с такім рызгаворым!

ЗАМУШҚАРЫВАННЕ, **ЗАМУШҚАРДЖЫВАННЕ** н. Выбіванне з сіл, стамленне бесперапыннай тузанінай. Зумушқарывыньня ці не, алі ж работа ня дужа лёхкыя. Ні баіцца ён ніякыга зумушқарджывыньня, у яго сіла зьвярыныя.

ЗАМУШҚАРЫВАЦЬ, **ЗАМУШҚАРДЖЫВАЦЬ** незак. Выбіваць з сіл, стамляць бесперапыннай тузанінай. Жонка цябе зумушқарывыць, ні даець аддыхнуць нісколька. Ні нада коні так зумушқарджывыць, на іх ні ўспашыш нічога. **ЗАМУШҚАРЫВАЦЦА**, **ЗАМУШҚАРДЖЫВАЦЦА** незак. Выбівацца з сіл, стамляцца ад бесперапыннай тузаніны. А ну іх і грошы, і быгаства, каб етык зумушқарывыцца. Сам зумушқарджывыцца, ну й другім пытачкі ні даець.

ЗАМШЫЦА зак. перан. Узяцца верхам (пра маляко). Харошыя мылако, пыстыяла трошку ў стыкане і замшылыся верыхым.

ЗАМЯСІЦЬ зак. перан. Затаптаць. Такей быў харошый ягнёнычык, ну там ціснута, зымясілі яго. **ЗАМЯСІЦЦА** зак. 1. Затаптацца. Прібярі достычкі, пакуля ні зымясіліся ў грязішчы. 2. Засовацца да знямогі па гразі. Замесюцца яны на той греблі, раськісла посьлі дажджу, грязі пы калена будзіць.

ЗАМЯТАЦЬ незак. перан. Арыштоўваць, захопліваць. Я помню, як зыміталі: уноччы прідуць і сыбірайся, — хто-небудзь пыдбрыхнець, а немцым што, ці ім жалка чылавека. **ЗАМЕСЦЬ** зак. Арыштаваць, захапіць. Быў тут адзін пыліцэйскій, пробывыў хувацца, яго зразу зымялі. **ЗАМЕЦЕННЫЙ** дзеепрым. І хырашо, што замеціны, ат іх жа ні было жызьні прі немцых.

ЗАМЯТЛЯЦЬ зак. Абкідаць, абшыць. Зымітляй яму

рукаўкі, толька доўга ні сядзі, бульбу нада выбрыць, на ныч у барозных нілізя кідаць. ЗАМЯТЛЯЦЦА зак. Абкідацца, абшыцца. Трошку зымітлялыся і ладна, якая тута крысаты будзіш глядзець. ЗАМЯТЛЯНЫЙ дзеепрым. Крайкі хырашо зымітляны, зьдзельна і крепінька, і акуратнінька, чаго табе ні ныравіцца.

ЗАМЯШАЦЬ зак. Пачаць перашкаджаць. Во табе і дзежычка зымішала, іна ж стаіць і нікога ня трогыіць.

ЗАНИМАЦЬ незак. перан. Паварочваць, адварочваць (жывёлу). Зынімай табун к парініні, яны ныжраліся, пыліжаць лі аборка. ЗАНЯЦЬ зак. Павярнуць, адварнуць (жывёлу). Займі кароў аты ўса, ато яны кучыю увалюцца, патопчуць, сьлядоў надзельюць.

ЗАНУДЖОНЫЙ дзеепрым. Хілы, слабы. Не, па віду ні скажыш, што ён зунуджоный, глядзіць гогылім.

ЗАНУРАННЕ, ЗАНУРЫВАННЕ н. Заняпад, стомленасць. Ні трілюдзья вы пустога, ніякыга тама зунурьяння ні было і ў паміні. А ета ж іна тыкая адз занўривыньна стала.

ЗАНУРАЦЬ, ЗАНУРЫВАЦЬ незак. Рабіць заняпалым, стомленим. Ні так яны зунурялі вашу Аўдотку, як вам здаецца. І скаціну нілізя занўривыць, каню пірядышка нада. ЗАНУРАЦЦА, ЗАНУРЫВАЦЦА незак. Рабіцца заняпалым, стомленим. А ты так ні зунуряйся, усяго ні пірядзельіш. Ні нада занўривыцца, пыработыў, а тады пысядзі, аддыхні.

ЗАПАДНЯ ж. Акенца ў лазні, праз якое выходзіць дым. Я забыў аччыніць зыпадню, дужа дымна ў лазьні стала, ужо ў дыму аччыняў.

ЗАПАРКА ж. Няхватка часу. У нас іс пастройкыю зыпярка, нічога ні пыспіваім зьдзельыць. Памянш. ЗАПАРАЧКА. Цяперя і Хліманок пачувствыіць, ікая бувайць зыпярчыка, калі хвытаіш ротым і носым.

ЗАПАСВЕНЫЙ дзеепрым. Атрыманы за пасьбу. Зыпасьвіныя жыта ў бочку ўсыпыў, а тваё, ну трудадні, стаіць у мішках.

ЗАПАХЫВАЦЦА незак. Стамляцца да знямогі пры ворыве. Малаый зыпахывыіцца, ён ішчэ плуг чуць варочыіць. ЗАПАХАЦЦА зак. Стаміцца да знямогі пры ворыве. Зыпахаліся мы сяньня, хацелі увесь кусочык пад лесым дакончыць.

ЗАПІКОВЫВАННЕ н. Затыканне. Дай-ка мне, ато с тваім зыпіковывыньнім і вечыра дажджэсься — ні ўпырачысься.

ЗАПІКОВЫВАННІК м. Той, хто затыкае. *Во пысты-
раўся зыпіковывыньнік, ажно бутылка треснула,— пірі-
стыраўся. ЗАПІКОВЫВАННІЦА* ж. Ты ж, зыпіковы-
выньніца, бутылкі ні ўпусьці, ато бізь яды ў дарогу вы-
прывісься.

ЗАПІКОВЫВАЦЬ незак. Затыкаць. *Нечыга сядзець,
нада бутылкі зыпіковывыць, скоро машына падойдзіць.
ЗАПІКОВЫВАЦЦА* незак. Затыкацца. *Вілікувата проб-
ка, ні зыпіковывыцца бутылка. ЗАПІКАВАЦЬ* зак. За-
ткнуць. *Ці крепка ты бутылкі зыпікуваў, каб мылако ні
пырызлілося. ЗАПІКАВАЦЦА* зак. Заткнуцца. *Адна
бутылка зыпікувалыся як нада, а ў другой слубкуватыя
пробка. ЗАПІКОВЫВАНЫЙ, ЗАПІКАВАНЫЙ* дзее-
прым. *Не, бутылкі ішчэ ні зыпіковывыны. Нясі зыпіку-
ваны́й глячок і стаў у сена ны калёсых.*

ЗАПІСЫВАННЕ н. перан. Рэгістрацыя шлюбу. *Вот
і запісывыння ні пымагло, памучыліся два гады і ры-
зыйшліся, а Матруніна і біз запісывыння живець.*

ЗАПІСЫВАЦЬ незак. перан. Рэгістраваць шлюб.
*Сікрітыря ні было, а нейкыя дзяўчонка сядзела і ні ста-
ла запісывыць. ЗАПІСАЦЬ* зак. Зарэгістраваць шлюб.
*Раншы ніякіх зыяў ня требывылі, нічога, мы пашлі ў
сільсавет, і нас зразу зыпісалі.*

ЗАПІХНУТЫЙ дзеепрым. Засунуты, запханы, закла-
дзены. *Во куды твае вязёнкі зыпіхнуты — зу чугункі!
Усё зыпіхнута дрывамі, ны пяць гадоў хваціць.*

**ЗАПЛАДЖАННЕ, ЗАПЛАДЖЫВАННЕ, ЗАПЛО-
ДЖЫВАННЕ** н. Абсемянненне, размнажэнне. *Буваіць
жа многа мух, ну такога зыплыджаньня я зроду ня ві-
дзіла: вокны аж чорны, роім гудуць. Ні дупускай зы-
пладжывыння ны ўсядзьбі усякія дураты, ат яе тады
ні адбярэсься. Ат аднае асінькі бальшоя заплоджывынь-
ня буваіць, с кыранькоў новыя асінькі растуць і растуць.*

**ЗАПЛАДЖАЦЬ, ЗАПЛАДЖЫВАЦЬ, ЗАПЛОДЖЫ-
ВАЦЬ** незак. Абсемянняць, размнажаць. *Ніхай адна мў-
шына ў хаці пыявіцца, іна табе зыплыджайць цэлы́й рой.
Лібіда як пычынайць зыпладжывыць пасевы, ат яе ні
адбярэсься. Бярэза быйстра заплоджывыць зямлю, гады
два-тры ня сей — і пашлі бярэзычкі росыць. ЗАПЛА-
ДЖАЦЦА, ЗАПЛАДЖЫВАЦЦА, ЗАПЛОДЖЫВАЦ-
ЦА* незак. Абсемянняцца, размнажацца. *Бярэзка дужа
скора зыплыджайцца, ат яе збавіцца трудна. Асот ні ны
ўсякый зямле зыпладжывыцца, буваіць, айдзе дужа
густ, а рядым саўсім німа. Кымары вясною скора запо-*

джывыюцца. ЗАПЛАДЗІЦЬ зак. Абсемяніць, размножыць. Зялёныя чырвякі зыпладзілі ны капусьці, усё лісьця пытачылі. ЗАПЛАДЗІЦЦА зак. Абсемяніцца, размножыцца. Пырнік як зыпладзіцца, яго нічым ня вывідзіш, нада кажны кыранёк вырываць. ЗАПЛАДЖОНЫЙ, ЗАПЛОДЖАНЫЙ дзеепрым. Дзядоўнікым вуліца зыпладжоныя, ніхто ні пывысікаіць. Ікая хызляка, такея і гряды, як ета дупусьціцца, штоб гарод етык травою быў заплоджын.

ЗАПЛАКАЦЦА зак. Наплакацца да знямогі. Што жалысныя пісьмо нypісаў, зыплáкыцца нада: столька вады ні ўцякло ў мора, столька мы пірінясьлі горя.

ЗАПОРА ж. Запор. Нінадзёжныя твоя запора, карова рогым таўкнець — і пыліцяць етыя вароцы.

ЗАПРАДАНЫЙ дзеепрым. Запрададзены. Ці ён вам зыпрыда́ны, ці што, каб кажны дзень пысылаць і пысылаць.

ЗАПРАЖОНЫЙ дзеепрым. Запрэжаны. Ніхай коні мінутычку зыпрэжоныя пыстыяць, мы расьседжывыцца ня будзім, толька вады нап'ёмся.

ЗАПРАКІДАЦЦА, ЗАПРАКІДЫВАЦЦА незак. 1. Перакульвацца. Я ўсігда гляджу, каб ні разьліць чугун, ён зыпрыкіда́іцца на вілках. Гаршчынычак акуратнінка бярі, ато ны сяредніх вілычых зыпракідывыіцца. 2 перан. Залягаць пры хваробе. Як жа зыпрыкіда́іцца, кылі зьяжыш — і ўся работа станіць, баліць ні баліць, а шываліцца нада. Пуўлючыха часта зыпракідывыіцца, балеіць серцым. **ЗАПРАКІНУЦЦА** зак. Залегчы пры хваробе. Кылі зыпракінуўся, Мыкарёнка ні на шутку пріжала, прітвыряцца, як ты, ён ні станіць.

ЗАПРАСЦІЦЬ зак. Забараніць. Я свайму зыпрасьці́ла вылачыцца нычамі, ніхай у кніжку глядзіць, школу кынчаіць. **ЗАПРАСЦІЦЦА** зак. Забараніцца. Сьпірва гналі, а як строга зыпрасьці́лыся, куды меншы сталі етыя гарі ціснуць. **ЗАПРАСЦЁМШЫ** дзеепрысл. І зыпрасьці́емшы, нічога вы ні дыб'іцёся.

ЗАПРАШЧАННЕ н. Забарона. Ня дужа яны цяперіцька слухуюць зыпрішчáньня, я скажу свайму, а ён пысьміхаіцца.

ЗАПУГ м. Запалохванне. Їм нада запуг даць ладный, каб пы сыдках пірісталі лазіць ды сучча лумаць.

ЗАПУХАЦЬ незак. Знікаць у выніку набракання (пра шчыліны). Буваіць, што новыя шаічка трошку ваду прапусьціць, а тады пыстаіць з вадою і зупухаіць. **ЗА-**

ПУХНУЦЬ зак. Знікнуць у выніку набракання (пра шчыліны). *Налі ў бочычку вады на ныч, можа запіхніць.*

ЗАПЫШКА ж. Задышка. *У Аўдзяёнка запышка усё дно як у старыга-старыга чалавека. Памянш. ЗАПЫШАЧКА. На від ішчэ нічога дзяржыцца, ну запышычка ужо ёсьць.*

ЗАПЯКОЛАК м. Вузкі карніз печы. *Як ударіла, кусок печы атваліла і зыпяколык,— ікая сіла, дужа страшна, я ўсёгда гразы баюся. Памянш. ЗАПЯКОЛАЧАК. Ны зыпяколычык сьпічкі кладуць, абмылык можна пылажыць, а большы што ты паложыш.*

ЗАРАБОТАВАЦЬ незак. 1. Зарабляць. *Ні гряшы богу, твае сыны ладна зыработывыюць.* 2 перан. Заслугоўваць, атрымліваць за свавольства. *Ты ўжо майчы, ты ремня часьценька зыработывыў.*

ЗАРАБОТАШНА прысл. Даходна, выгодна. *Ён такей, абы-куды ня хочыць, глядзіць, айдзе зыработышна, каб туды ўмазыцца.*

ЗАРАБОТАШНАСЦЬ ж. Даходнасць, выгода. *Ікая будзіць зыработышнысьць, кылі тама ніякыга пырядку німа.*

ЗАРАБОТАШНЫЙ прым. Даходны, выгодны. *Було зыработышныя места, ды сплulo, Трыхімёнык свайго швыгря устройў.*

ЗАРАГАТАЦЬ зак. Заіржаць (пра каня). *Айдзе-то пьд Лырьяныва зырігытаў конь, можа, ета наш Бабок туды пабег.*

ЗАРАЗАЦЬ незак. перан. Замучваць (пра боль). *Нічога ні пьдбярү у рот узяць, што ня зьём — зырізаіць пуд грудзімі.* ЗАРЭЗАЦЬ зак. Замучыць (пра боль). *Хвытаіш усякыю гадысьць, ета уліяіць ны жалудык, ён цябе зарежыць.*

ЗАРАМАНЦІРАВАЦЬ зак. Давесці да разбурэння ў выніку рамонту. *Як зыріманыцірывыў калёсы, дык яны саўсім рассыпыліся, ліжаць пьд вакном.* ЗАРАМАНЦІРАВАЦЦА зак. Стаміцца да знямогі, рамантуючы. *Ідзіця пірікусіця троху, вы тама ладна зыріманыцірывыліся.* ЗАРАМАНЦІРАВАНЫЙ дзеепрым. *Я віджу, што твае боты зыріманыцірывыны, іх толька выкрысіць ды выбрысіць.*

ЗАРАСЯНІВАННЕ н. Намочванне пры хаджэнні па роснай траве. *Ні люблю я зырысянівыньня, луччы пьдажду, пакуля рыса спадзець, кусты апсохнуць.*

ЗАРАСЯНІВАЦЬ незак. Абмочваць пры расе, пад

дажджом. Ні нада табе зырысянівыць новыя бацінкі, пысядзі ў дваре. Дожджык і нібальшэй зырысянівыць, пыкапыў — і ўжо гресьць ня будзіш. ЗАРАСЯНІВАЦЦА зак. Абмочвацца пры расе, пад дажджом. Ні палезу я зырысянівыцца, трошку абветрііць, тады ачшычуну гуркоў. ЗАРАСЯНІЦЬ зак. Абмачыць пры расе, пад дажджом. Я як зырысяню ногі, саўсім ні ўстану, дужа яны і холыду, і мыкраты быяцца. Тут ні было, дайжа ні капнуў, а ну лугу зырысяніў сухая сена. ЗАРАСЯНІЦЦА зак. Абмачыцца пры расе, пад дажджом. На досьвітку прібеглі зь вічарінкі, зырысяніліся крепка. ЗАРАСЯНЕНЫЙ дзеепрым. Трыва дужа зырысяніныя, пойдзіш — ногі у мінуту прамочыш.

ЗАРВЫВАЦЬ незак. перан. Набываць, ухопліваць. Стырыяцца то там, то там руб зарвывыць, многа ён нійдзе ні пулучаіць.

ЗАРЖАЦЬ, ЗАІРЖАЦЬ зак. метаф. груб. Пачаць выказваць неадольнае жаданне. Ціріс Стыхвана с Пынасым пашлі на хутыр, яны зыржэлі ну хутары. Ды арміі зыржэў жаніцца, ладна бацька тукнуў хырашэнька.

ЗАРЗАЦЬ зак. перан. 1. Пачаць сваволіць. Як я ў хаці, ціхінька гуляюць, выйду ны мінутку — зырзэлі. 2. Пачаць выказваць неадольнае жаданне. Як зырзэла у сьвет, сьветніца, а цірыз год прэць, прэць дзіцёнка.

ЗАРЫЖЭЦЬ зак. 1. Зрабіцца рыжым. За лета пінжачок зырыжэў, дайжа ні пызнайш, якой у яго цьвет быў. 2 перан. жарт. Пабагацець. Астах зырыжэў, што к яму ні пуцступайся. ЗАРЫЖЭЛЫЙ дзеепрым. Парыжэлы. Ськінь ты ету зырыжэлыю шапку, у ёй стыдна на людзі пыказывыцца.

ЗАРЭЗ м. 1. Зарэзка. Зьдзелылі зарез ціряшчур глыбокій. Памянш. ЗАРЭЗІК. Ня бойціся, дзелыйця зарезік глыбачэй. 2 метаф. Вялікі ахвотнік. Ну ў зарезы пы свадзьбых вылачыцца, як толька ня стыдна.

ЗАСАДЗІЦЦА зак. Пасадзіцца (пра дрэвы). Дзіривамі тут як засодзіцца, яны рызрастуцца, красівыя места будзіць.

ЗАСВАДЗЬБІЦЬ, ЗАСВАДЗЬБІЦЦА зак. Намеціцца вяселлю. У Мысяёнка, знаць, зысвадзьбіла, учора ездзілі у горыд, гарелкі многа ныбралі, бычка зьбіраюцца резыць. Було зысвадзьбілыся, вот-вот расьпісывыньня, а тады разым усё рыспалыся.

ЗАСВЯРБЕЦЬ зак. метаф. Пачаць няспынна турба-

ваць. Як увідзіў, што зіма ны насу, і яму зысьвярбела пра сена, а пра што летым думыў.

ЗАСЕЎ, ЗАСЕВАК м. Пасяўное насенне. *Посьлі вайны і засіву ні было, у другіх калхозых бралі. Ны засівык ацсыпаюць луччыя зірняты, брыжжачок.*

ЗАСЁРБЫВАННЕ н. Запіванне з сёрбаннем. *Тваё засёрбывыньня, верна, Сумусёнык чуіць ціріз дарогу, на печы лежычы.*

ЗАСІЛІЦЬ зак. Зачэрпнуць. *У іх калодзіж такей, што нагнася хырашэнька і засіліш рукою вядро вады.*
ЗАСІЛІЦЦА зак. Зачэрпнуцца. *Ны каромісьбліку вядро засіліцца, ну яно можыць сырвацца.*

ЗАСІПНУЦЬ зак. Зрабіцца сіплым. *Прастуда ні праходзіць, засіпла саўсім, гываріць ні магу.*
ЗАСІП-ЛЫЙ дзеепрым. Хвіччанок засіплы, чуць прыгаворіць, зылажыла горла.

ЗАСКАБЛЕНЫЙ дзеепрым. 1. Застрэмлены. *Зыскабліный паліц нырываіць, уноччы доргыў, спаць ні дываў.*
2 перан. Заплямлены (пры набыцці несумленным шляхам). *У яго тожа рукі зыскабліны, мяшочык пышаніцы і яму піріпаў.*

ЗАСКАҚЫВАННЕ н. перан. 1. Наведванне на кароткі час. *Што тваё зыскақывыньня дасьць, ёй нада паможч хату памыць, гарод прырваць, дровы скласьць нада, а ны мінутку забежч — ёй ні паможыш.*
2. Абарона. *Нічога ні паможыць тваё зыскақывыньня, сымаму ні нада было лезьць у пятлю.*

ЗАСКАҚЫВАЦЬ незак. 1. Выскокваць наперад. *Скажы што-нібудзь проця Навума, січас Ганна зыскақывыіць.*
2 перан. Заспяваць, спраўляцца захапіць. *Каго ты сыцірагеш ай зьбіраісься зыскақывыць Цімашонка?*
3 перан. Абараняць. *Сваіх яны ўсюдых зыскақывыюць, ны кажным шагу.*
ЗАСКАЧЫЦЬ зак. 1. Выскачыць наперад. *Толька Самусь хацеў нешта гываріць, Прося зыскачыла.*
2. Абараніць. *Як Дзёма пымянуў Лёніка, етыя зразу зыскачылі: ён ні ў чом ні вінуват.*

ЗАСКРОБАК, ЗАСКРОБЫШ м. іран. Апошняя дзіця ў сям'і. *Ну й балыўный жа етый заскрёбык Андрейхін, хочыш, на двор залезіць, усё пірарыіць. Ну каб пупала таго заскрёбыша у гародзі, я б яму укаціла дык укаціла. Памянш.*
ЗАСКРОБАЧАК, ЗАСКРОБЫШАК.
І Мікіціхін заскрёбычык сыбіраіцца ў сваты. Во сыбраліся два заскрёбушкі, сілыю меріюцца, каторый кряпчэй.

ЗАСКРОБКІ *мн.* 1. Рэшткі, сагрэбеныя граблямі. *Заскрэбкі піракінь цірізь бірнушкі свіньям, яны зоймуцца, уціхнуць. Памянш.* **ЗАСКРОБАЧКІ.** *Згарні заскрэбычкі у вугалок ды прістаў мятлою, каб куры ня рылі.* 2 *жарт.* Свята з выпадку ўборкі. *У цябе сяньня ныстышчыя заскрэбкі: увесь двор ачысьціў і лі двыра падгрэб.*

ЗАСКРОБЫШАЎ *прым. іран.* Такі, які адносіцца да апошняга дзіця ў сям'і. *Ета заскрэбышыва работа, большы тут нікога ні было.*

ЗАСКРЭСЦЬ *зак. перан.* 1. Забраць, захапіць, арыштаваць. *Думыў, вывірніцца, дайжа нейкія бумажкі дыстаў, а рыскыпаліся — зыскрыблі, пулучыў сваё.* 2. Пачаць турбаваць. *Як пачуў пры Мыксімёнка, зыскрыбло троху.*

ЗАСЛУГОВЫВАННЕ *н.* Заслуга. *Стыхванок ны вісокіх дылжнысьцях быў, у яго бальшоя зуслуговывыньня пірід уласьцю.*

ЗАСОДЖАНЫЙ *дзеепрым.* Пасаджаны. *Матка сказыла: Полічка, ні плач, у мяне трі гряды засоджына, кубуля як репа.*

ЗАСПАЦЬ *зак.* Прыспаць, прыдушыць у сне. *Мне рысказывылі у горыдзі, што ні так даўно на том баку матка зыспала дзіцёнка.*

ЗАСТАЎЛЯННЕ *н.* Закладванне, продаж у часовае карыстанне (звычай. зямлі ў дарэвалуючыны час). *Гультай быў твой дзядзічка, ні хацеў рук прікльдаць ні к чому, а што яму дывала зыстыўляньня? — трі разы у горыд зьезьдзіць.*

ЗАСТАЎЛЯЦЬ *незак.* Закладваць, прадаваць у часовае карыстанне (у дарэвалуючыны час). *Іван усігда зыстыўляў луг, я купляла, на сходзі плаціла яму грошы, а хлопцы касілі.* **ЗАСТАЎЛЯЦА** *незак.* Закладвацца, прадавацца ў часовае карыстанне. *Я ўсігда пытхадзіла і спрашывыла: «Дзядзька Іван, ці ваш луг сёліта будзіць зыстыўляцца?»* **ЗАСТАВІЦЬ** *зак.* Закласці, прадаць у часовае карыстанне. *Напзей гультуюват быў, многа зямлі, ён возьміць, зыставіць.* **ЗАСТАВІЦА** *зак.* Закласціся, прадацца ў часовае карыстанне. *Мы зналі, што луг у яго зыставіцца.* **ЗАСТАЎЛЕНый** *дзеепрым.* *Раз я спрашыю: «Лявон Іванавіч, ці ваш луг зыстаўлін?» — «Не, ні зыстаўлін», — атвічаіць.*

ЗАСТРАШАНЫЙ *дзеепрым.* Запалоханы. *Каб ні былі зыстрашыныя, дык ба прішлі, а так пыбыліся.*

ЗАСТРАШКА ж. Запалохванне. Я свайму крепкыю *зыстрашку дай, большы ён гароды выціраць ні палезіць.*

ЗАСТРОМА ж. экспр. Замена. *Ні пасьнеў Пылагрню схуваць, у яго ўжо застрёма у хаці. Не, я застрёмлю ні к кому ні пайду.*

ЗАСТУҚЫВАЦЬ незак. перан. 1. Браць на месцы злачынства. *Яго ўжо два разы застўкывылі зь мяшччымі, на етыі раз ня просьцюць.* 2. Пры гульні ў хованкі пэўным сігналам паказваць выяўленне партнёра. *Ціхона я ўсігда самым первым застўкывыю, ён ня ўмеіць хувацца.* **ЗАСТУҚЫВАЦЦА** незак. Пры гульні ў хованкі пэўным сігналам паказваць перамогу. *Ай, ня ўмеіш застўкывыцца, ты няшыбка бегыіш і ўсе цябе піргыняюць.* **ЗАСТУҚАЦЦА** зак. 1. Нагрукацца да знямогі. *Яны заснулі, ты застўкыісься, пакуля пачуюць, ідзі пысядзі ў мяне троху.* 2. Пры гульні ў хованкі пэўным сігналам паказаць перамогу. *Блізка стану, а Пецька пыбягіць шукаць іх пы кынавых, і я зразу застўкыюся.*

ЗАСТУПАННІК, ЗАСТУПЛЯННІК м. Абаронца. *Ета швагрёў зуступаньнік ідзець, ён усігда зы сваіх устрыець грудзьдзю. У цябе тута зуступляньнікыі ні пірішчытаць, бігаць са ўсіх бакоў. Памянш.* **ЗАСТУПАННІЧАК, ЗАСТУПЛЯННІЧАК.** Віджу, якей зуступаньнічык пыдрыстаіць, уся твоя апора. *Нешта Сьвірідыў зуступляньнічык дренна зы цябе стаіць.* **ЗАСТУПАННІЦА, ЗАСТУПЛЯННІЦА** ж. Ікая ні зуступаньніца, а слова закінула, другія падзьдзержылі і апстоілі чылавека. *Ты была б харошыю зуступляньніцыю, ды дзела плоха знаіш.*

ЗАСТУПЛЯННЕ н. Заступніцтва. *Гыўрілёнку нічыё зуступляньня ні нада, ён усігда сам зы сябе заступіцца.*

ЗАСТУПЛЯЦЦА незак. Заступацца. *Я ні зы каго ні хачу зуступляцца, ну нечыга ны чылавека прідумляць усякыю чуш.*

ЗАСУНУВАННЕ н. Засоўванне. *Нічога зь яго засўнувыньня ні пулучаіцца, вазьмі ты сам засунь як нада.*

ЗАСУНУВАЦЬ незак. Засоўваць. *Засўнувыі яблыкi к самому жарку, яны луччы сьпякуцца.* **ЗАСУНУВАЦЦА** незак. Засоўвацца. *Неік у цябе снапы дренна засўнувыюцца, ты кымлямі піхай, а ні макушкымі.*

ЗАСУПОНІВАННЕ н. перан. жарт. Падпарадкоўванне. *Угар хлопiц, ніякыя зусупонiвыньня яго ні пужаіць.*

ЗАСУПОНІВАЦЬ незак. перан. жарт. Падпарадкоў-ваць. Ці відзіш, як мылыдая свайго мужука зусупоні-выіць? **ЗАСУПОНІЦЬ** зак. Падпарадкаваць. Яны цябе скоро зусупонюць, у іх доўга ні пакруцісься. **ЗАСУПО-НЕНИЙ** дзеепрым. Думыў, будзіць вылынгацца, як у маткі,— не, тута пойдзіш зусупоніныі.

ЗАСЦЕНЧАТА прысл. Сарамліва і ціха. Ён усігда засьценчыта рызгыварііць, усё дно як нечыга стыдзіцца.

ЗАСЦЕНЧАТАСЦЬ ж. Сарамлівасць, ціхмянасць. Якую ты ў Сашкі засьценчытысьць увідзіла, ён ныхаль-ный ува ўсём.

ЗАСЦЕНЧАТЫЙ прым. Сарамлівы і ціхі. Яе дзейкі і ня грубыя, і ні засьценчытыя, усігда рызгаворчыстыя.

ЗАСЦЁБАЦЬ зак. 1. Пачаць сцябаць. Нарошня за-сьцёбыў на дзеріўцых: што я скажу. 2. Моцна насця-баць. Злаўлю, яй-богу спыймаю і засьцёбыю, большы дурачыцца пірістаніць. **ЗАСЦЁБАНЫЙ** дзеепрым. Моц-на насцябаны. Ну хто ж ба тута быў, увесь пыдыдзіяль-нік засьцёбын нечым грязным, полысымі узяўся.

ЗАСЦІГАННЕ н. Захоп. Яны б даўно да тых копык дыбраліся, ды іх троху пужаіць зысьціганьня, як з Гря-чышкіным пулучыліся.

ЗАСЦЯБАЦЬ зак. перан. Зашыць наспех. На скорыю руку зысьцібаў мяшок, нада яго браць, нейвышта бу-дзіць сыпыць.

ЗАСЫПШЧЫК м. метаф. Здраднік. Буўтаіш што зря, ны засыпшчыка нарьвесься, будзіш тады кусаць сабе локці. **ЗАСЫПШЧЫЦА** ж. Андреіха — первыя за-сыпшчыца была, што пачуіць пра іх, то й бягіць, пірі-даець слова ў слова.

ЗАСЫПЫВАННЕ н. Засыпанне. Дужа ў цябе мед-лінныя засыпывыньня, так ты ня меншы нядзелі пра-возісься.

ЗАСЫПЫВАННІК м. Той, хто засыпае. Стыраюцца засыпывыньнікі, хочуць скарей кончыць і бежч у горыд. **ЗАСЫПЫВАННІЦА** ж. Відна, вашый засыпывыньніцы работы там хваціць нядзелі на дзьве, а то й з гакым.

ЗАСЫПЫВАЦЬ незак. Засыпаць. Гліну на печ бра-лі, дык я засыпывыў ямку, каб скаціна ні ўвалілыся.

ЗАСЫПЫВАЦА незак. Засыпацца. Старый калодзіж патроху засыпывыіцца, скоро ямка саўсім зуруўняіцца.

ЗАСЯКАЦЬ незак. перан. Сцябаць звыш меры, да страты адчування. Сколька разоў бацька яго зысікаў ремнім,— ныплачыцца, нырвецца і ўзноў зы сваё. **ЗА-**

СЕЧ зак. Насцябаць звыш меры, да страты адчування. Яго б нада було засеч ремнім, а наверх яшчэ солі па-сыпыць.

ЗАТАПЛІВАЦЬ незак. метаф. Прадаваць, тапіць. Як жа я стану гываріць, чаго ні знаю, нашто мне чыла-века зыта́плівыць. ЗАТАПЛІВАЦЦА незак. Ублытвац-ца ў пагібельныя справы. Сам пятлю на шыю чыпляіць, зыта́плівыіцца, хто яго выцігніць.

ЗАТАРАТОРЫЦЦА зак. неадабр. Забалбатацца. Зытыраторіліся і ні пагледзілі, як каровы прібеглі, а мыя ня ў пуню, а г бульбі.

ЗАТАРҚЫВАЦЬ, ЗАТОРҚЫВАЦЬ незак. метаф. Закусваць, заядаць. Яны любілі выпіць, закускі дужа ні было, якою скарынкыю зыта́ркывылі. Я так ні люблю, каб ны хаду чым-зря заторкывыць. ЗАТОРНУЦЬ зак. Закусіць, заесці. Эта ня выпіўка, калі глядзіш, чым за-торнуць.

ЗАТАЎКАНКА ж. Запраўленая тлушчам або мясам страва. Як ні пріхадзілыся выкручывыцца, ну зутуўка́нка ны стала ўсёгда была. Памянш. ЗАТАЎКАНАЧКА. Ці наліць табе зутуўка́нычкі місычку, па-мойму, крупеня ладныя.

ЗАТАЎКАННЕ н. Мясныя прадукты. У іх і зутуўка́нныя хвытаіць, і мылако ёсьць, а маліць высах і вы-пітріў, верна, нешта ны сярэдку нідылігаіць.

ЗАТАЎКАЦЬ зак. Заштурхаць. Усе некуды бігаць, сьпішаць адзін піріда дным, лезуць, мяне чуць ні зу-туўка́лі. ЗАТАЎКАЦЦА зак. Заштурхацца. Машын сяньня многа было і тывару ўсякыга, ну людзей тожа многа, я зутуўка́лыся, пакуль троху пылазіла. ЗАТАЎКАНЫЙ дзеепрым. Нічога ні было дужа харошыга, зы платочыкымі усе лезьлі, я выскріблыся аттуля бізь нічога, зутуўка́ныя.

ЗАТАЎМОРИВАННЕ н. Затлумліванне. Мне ат ва-шыга зытаўморівыньня аж гылыва кругым ідзець.

ЗАТАЎПОРЫВАННЕ н. Запіхванне, засоўванне. По-сьлі твайго зытаўпорівыньня ня то што рубашку, а дай-жа ступы ні найдзіш.

ЗАТАЎСЦЕЦЬ, ЗАТАЎСЦЕЦЦА зак. 1. Патаўсцещь. За два гады зытаўсьцеў, што ні пызнаць, калі ні прігле-дзісься, і ні скажыш, што эта Антанок. Рука зытаўсьце-лыся, разбрызла, рукыва ні надзець. 2 перан. Зацяжа-рыць. Іна ды свадзьбы зытаўсьцела, ны свадзьбі сядзе-ла круглінькыя як бочычка. Мы пынялі, што зытаўсьце-

лыся, а Гапка ўсё скрывала: моя дзевычка ціхінкыя. ЗАТАЎСЦЕЛЫЙ дзеепрым. Патаўсцелы. Стаў зытаўсь-цельый, дайжа ні падумыш, каб Сямён так змяніўся.

ЗАТВАРАЦЦА незак. Зачыняцца. Вечыр як пріходзіць, яны выкяніцы зычыняюць, зытвыр'яюцца і сыдзяцца чаёўнічыць. ЗАТВАРЫЦЦА зак. Зачыніцца. Утрэх зытваріліся, рузмундыкыюць, як яны хлопцыў за нос вадзілі. ЗАТВАРАНЫЙ, ЗАТВОРАНЫЙ дзеепрым. Авеччыя пуня асталыся ні зытвыр'яна, туды столька сьнегу нын'ясець — ня выскрібіш за дзінь. У затворіный пачы дух луччы дзяржыцца. ЗАТВАРОМШЫ дзеепрысл. Ня йдзі, ні зытварёмшы дзьвері. Сядзіць зытварёмшы цэлый дзень, як ёй бакі ні зыбыляць ат лежні.

ЗАТОПТЫВАЦЬ незак. метаф. Хаваць (нябожчыка). Ай, затоптывыць найдуцца хлопцы, вун сьлёзкыўцыў пызывіцё — паслухуюць, прідуць.

ЗАТРАЎЛЯЦЬ незак. метаф. Пашкодзваць лекамі. Мала што выпісывыюць, ты сябе дужа ні зытрыўляй. ЗАТРАЎЛЯЦЦА незак. Пашкодзвацца лекамі. Ні нада дужа зытрыўляцца, таблеткі дзьве выпіў і хваціць.

ЗАТРОПА, ЗАТРОПКА м. і ж., ЗАТРОПАК, ЗАТРОПЫШ м. экспр. Абадранец. Апусьціўся Мільлянёнкый сайсім, такей затрэпа стаў, што ні прівядзі бог. І ты тыкая самыя затрэпа, як твоя матка была. Што ты, затрэпка, места сабе ні найдзіш іс сваім тряхольлім. Эта ізвесный затрэпык, акуратна ў яго нічога ні набудзіць. Ну й затрэпыш, ішчэ ладный касьцюм, а збузуван як тряпка. Памянш. ЗАТРОПАЧКА, ЗАТРОПЫШАК. Была ў яго нейкыя затрэпычка, а тады й тая зьбегла. Ай, затрэпышык якей-то, мне ён сайсім ні ныравіцца.

ЗАТРОПЫВАЦЬ незак. Заношваць. Ён дужа нікуратный, адзёжу затрэпывыць, што ні спруўляісься чыніць. ЗАТРОПЫВАЦЦА незак. 1. Заношвацца. У рабоці ўсё затрэпывыцца, якей ты акуратный ня будзь. 2. Абношвацца. Прівык затрэпывыцца, нічога ні бірагець пры празьнік.

ЗАТРЫВОЖЫВАЦЬ незак. перан. Зрушваць (унутраныя органы). Будзіш так прыгыць, будзіш зытрівожывыць живоцік, ён узноў рызбаліцца.

ЗАТУЖЫЦЦА зак. Моцна заклапаціцца. Крепка Аріна зутужылыся, чаго яе малыцы ня пішуць, як паехылі, нібыцым у ваду канулі.

ЗАТУЖЫЦЬ зак. Зрабіць тужэй. Ён так затужыць, што ні падзьвініш. Па-мойму, нымальна зутужыў за-

доўку, нікуды ня зьездзіць. ЗАТУЖОМШЫ дзеепрысл. Пыглядзі, каб увязкі былі хырашо зутужомшы.

ЗАТУЛЛЕ н. перан. Прыпынак, ціхі куток. Ён ужо наездзіўся па белыму сьвету, нышылаўся, хочыць найціць сабе затўльля айдзе-небудзь.

ЗАТУМКАНЫЙ дзеепрым. Затузаны. Хваліліся, што дужа харошый зяць, нічога пўтныга, затўмкыный нейкіі стыяў с Сонічкыю кулу вугла.

ЗАТУХЛЕЦЬ, ЗАТУХЛЕЦЦА зак. Засмярдзець. Вецір аттуля пыцягнуў, нешта зутухлела, ажно стыяць нілізя. Нада клець чысьціць, усё прыбраць, тама нешта зутухлелыся. ЗАТУХЛЕЛЫЙ дзеепрым. Выкінь ты, ні насіся з зутухлелымі косткымі.

ЗАТУШЫВАЦЬ незак. 1. Задушваць. Ёсьць маткі, што дзяцей затўшывыюць, ета зьвяр'ё, а ні маткі,— чаго толька на сьвеці ні буваіць. 2 перан. Рабіць смурод. Тухліцыця нынясець затўшывыць хату. 3 перан. Дрэнна карміць. Варычка ні разгоніцца ны смашыня, будзіць бульбыю затўшывыць.

ЗАТУШЫВАЦЦА незак. 1. Задушвацца. Самі пырысяткі ні затўшывыюцца, сьвіньня можыць пацерць. 2. Напаўняцца смуродам. Нанёс мыкрыцыця, клець затўшывыіцца. 3. Дрэнна харчавацца. Чаго вам затўшывыцца нішчымніцыю, ёсьць жа за што купіць.

ЗАТУШЫЦЬ зак. 1. Задушыць. Такея махырі і зутушыць ні пыбыяцца, падушку ны гылаву і сядуць. 2. Нарабіць смуроду. Зутушылі двор, зайціць нільга, усё дно як прыбраць некыму. 3. Пачаць дрэнна карміць. Затўшыць такою кармлётыю: бульба і бульба кажный дзень.

ЗАТУШЫЦЦА зак. 1. Задушыцца. Крепка п'яный можыць сам пы сабе зутушыцца. 2. Напоўніцца смуродам. У цябе і сёліта хата затўшыцца, як летыся. 3. Пачаць дрэнна харчавацца. Вы ўжо зутушыліся етым кісьляцыцём, капустыю етыю.

ЗАТУШАНЫЙ дзеепрым. 1. Задушаны. Рысказывылі, нейдзі за горыдым найшлі бабу ў хаці затўшыныю. 2. Напоўнены смуродам. Такей двор затўшыный, нілізя мінуты выстыіць. ЗАТУШОМШЫ дзеепрысл. 1. Задыхнуўшыся. Пакуля набеглі людзі, ён ужо быў зутушомшы. 2. Напоўніўшыся смуродам. Етык хата зутушомшы, яе нада вычысьціць, а тады ўжо мыць с тряпкыю.

ЗАТЫРХЫВАЦЬ незак. груб. Дрэнна карміць. Сканріца была баба, затырхывыла сваіх чым пупала. ЗАТЫРХЫВАЦЦА незак. Дрэнна харчавацца. Як ба білысь ня білысь, ну чым-зря я б ні затырхывылыся. ЗА-

ТЫРХНУЦЬ зак. Заткнуць. Зытырхні ты сваё горла і етымі мішкамі, кылі ніяк ня можыш ныжадыцца.

ЗАТЫХАЦЦА, ЗАТЫХАЦЦА зак. Пачаць моцна біцца (пра сэрца). А во знаю, сэрца затыхылыся, як увідзіла Пітрыка зь дзейкую. Другей раз сэрца як затыхкыіцца, я хвитаю скарей якіх-небудзь капіль.

ЗАХАҚЫВАЦЦА незак. Задыхвацца. Нешта зыпіраіць дыханьня, трошку прайду і зыхақывыюся, хвитаю воздух.

ЗАХАМУТАНЫЙ дзеепрым. перан. Такі, які ўсклаў на сябе клапатлівыя абавязкі. Во пунайся у пятлю, ніяк ня выкруціцца, усё зухумутаны ходзіць.

ЗАХВАТАМ прысл. Краем (пра дождж, туман). Дождж прайшоў зыхватым, у нас пырядышны быў, а на тым канцы толька пыкапыў.

ЗАХВАТЫВАЦЬ незак. перан. Прыхопліваць спякотай. Парою, буваіць, зыхватывыіць пасевы, тады пустэй колыс пулучаіцца. **ЗАХВАЦЦА** зак. Прыхапіцца спякотай. Бульбоўнік нечым зыхваціўся як-то, дык ужо сохніць.

ЗАХЛЁПА м. і ж. эмац. Неахайная асоба. Ходзіць захлёпа, як белый сьвет пыціраўшы.

ЗАХЛЁПІСТА прысл. Шпарка і невыразна (гаварыць). Яе дзяўчонкі неік захлёпіста гаворюць, я што пайму, а што й ні рызьбярэ.

ЗАХЛЁПІСТАСЦЬ ж. Шпаркасць і невыразнасць у гаворцы. Вот ач чаго тыкая захлёпістысьць пулучаіцца, турлычыць нешта і турлычыць, як язык пьдвязаыный.

ЗАХЛЁПІСТЫЙ прым. Такі, які гаворыць шпарка і неразборліва. Захлёпістыя дзяўчонка, як зытыраторіць, нічагенічка ні рызьбярэ.

ЗАХЛІПКАЦЦА зак. Пачаць хліпаць. Чаго ён захліпкыўся, хто яго абідзіў, верна, узялі нешта ці сказылі ні так.

ЗАХЛУДЖЫВАННЕ н. Засмечванне, загрувашчванне. Ні любіў мой старік захлуджывыньня, у яго ўсігда чыстыта была ны дваре.

ЗАХЛЮПКА ж. Неакуратная дзяўчынка. Пырядышныя дзяўчонка, а ходзіць захлюпка, увесь перід мокрый.

ЗАХЛЯБАЦЦА незак. перан. Траціць магчымасць гаварыць. Сядзіць малый адзін цэлы дзень, к вечыру зыхлібаіцца ац страху.

ЗАХЛЯБІСТА прысл. Захлёбіста. Гаворіць маліць зыхлябіста, усё дно як язык у яго за што чыпляіцца.

ЗАХЛЯБІСТАСЦЬ ж. Захлѣбістасць. Я зразу пачула, што ў дзяўчонкі нейкыя зыхлябістысьць, калі йна гаворіць.

ЗАХЛЯБІСТЫЙ прым. Захлѣбісты. К Лыўрінковым атнекуль з далёкыга пріхадзіла тыкая зыхлябістыя дзяўчонка, на від красівыя была.

ЗАХЛЯБЫВАННЕ н. Захлюпванне. Ні люблю я зыхлябывыньня, тады чысьціся, ацьцірайся, а яно ня дужа аччышчаіцца.

ЗАХЛЯБЫВАЦЬ незак. Захлюпваць. Ні нада штаны зыхлябывыць, пыткысай вышы. **ЗАХЛЯБЫВАЦА** незак. Захлюпваца. Луччы ня лезь туды зыхлябывыцца, вылізіш, што цябе ні пызнаць будзіць. **ЗАХЛЯБАЦЬ** зак. Захлюпаць. Айдзе йта ты лазіў, вышы кален штаны зыхлябыў, пыглядзі ны сябе. **ЗАХЛЯБАЦА** зак. Захлюпаца. Як жа ні зыхлябыісься, кылі грязь кругом, стаць ні прідумыіш айдзе. **ЗАХЛЯБАНЫЙ** дзеепрым. Ат макушкі ды пят зыхлябыный, харош, нечыга скызаць.

ЗАХЛЯСТЫВАЦЬ незак. перан. Даваць плескачоў без меры. Цябе матка, знаць, зыхлястывыіць чуць ні кажный дзень. **ЗАХЛЯСТЫВАЦА** незак. Парыцца да знямогі. Каменьня на печкі аж красныя, біс пары цярьпець нілізя, а яны зыхлястывыюцца і яшчэ просюць паткінуць. **ЗАХЛЯСТАЦЬ** зак. Напарыць да знямогі. Ну хваціць яго паріць, ты яго захлешчыш. **ЗАХЛЯСТАЦА** зак. Напарыцца да знямогі. Так паріўшыся, захлешчысься, ні ўсякій еткій дух выдзіржыць. **ЗАХЛЯСТАНЫЙ** дзеепрым. 1. Налупцаваны. Ты ўжо ні раз быў зыхлістаный, і ўсё табе ня ймецца, скоро ўзноў дыбаруся. 2. Заліты дажджом. Твае снапкі зыхлістаны стыяць мокрыя, сушыў, сушыў і ўсё сушэньня дырма.

ЗАХРЫПАЦЬ зак. Пачаць хрыпець. Кашыль б'ець і б'ець каторый дзень, ажно захрыпій.

ЗАХРЫПНУЦЬ зак. Зрабіцца хрыплым. Я б засіпла і захріпла, каб ны таком буі пыстыяла, а яны нічога. **ЗАХРЫПЛЫЙ** дзеепрым. У майго тожа захріпный голыс, я ўжо лячыла: паіла маліную.

ЗАЦЁПЫВАЦЬ, ЗАЦЁПКЫВАЦЬ незак. перан. Загузаць. Раз пычалі зацёпывыць, то зь іх лап ня вырвісься, яны дужа ўедлівыя. Зацёпкывыюць мальца, зы анучку яго вядуць. **ЗАЦЁПЫВАЦА, ЗАЦЁПКЫВАЦА** незак. Стамляцца тупаючы. Уродзі нічога ня дзелью і зацёпывыюся як авеччый хвост. Хваціць табе зацёпкы-

выцца, усяго ні пірядзелыіш. ЗАЦЕПАЦЬ, ЗАЦЕПКАЦЬ зак. 1. Пайсці павольна. К Шап'іріхі зацёпыла ны грядзі, там яе дужа ждучь. Дарогі німа, ну зацёпкыў, гаворіць, нада абізацільна к празьніку схадзіць у Пірядніна. 2. Пачаць парыцца. Доўга вазіўся с тазікымі, а тады зацёпкыў ны палку, чую. Зацёпкыў ны палку паціху. 3. Напарыць да знямогі. Ты яго і паціхіньку зацёпкыіш, ніхай ужо зьлізаіць. Можна зацёпкыць любога. 4. Затузаць. Мікілай разумный мушчына, ета яго неік зацёпылі і зацёпылі. Мыкырінят ня дужа зацёпкыіш, яны самі каго хочыш у быраньній рог скруцюць. ЗАЦЕПАЦА, ЗАЦЕПКАЦА зак. 1. Стаміцца ў хадзе. Зацёпыліся, пакуля дыпляліся ды Біразуік. Зацёпкыісься ты сян'ня, сайсім руспусьціла, пыдажджы пару дней, пакуля сыякець. 2. Стаміцца тупаючы. Піліпіха зацёпылыся лі свайго хызайства. Кажныя раньня кажыцца і ня дзелыіш дужа нічога, а зацёпкыісься — худзь ба пірідыхнуць трошку. 3. Напарыцца да знямогі. Ты там зацёпкыісься, ні зьлізаўшы столька ўрэмя. Што, ішчэ ні зацёпкыўся? — я магу большы паткінуць. ЗАЦЕПАНЫЙ, ЗАЦЕПКАНЫЙ дзеенным. 1. Стомлены. Прішлі зацёпыныя, што ты хочыш, тыкая дарога ды ўсю ноч ні спаўшы. Чаму ня будзіш зацёпкыный, кылі столька работы. 2. Напараны да знямогі. Відзіш, зацёпыный, ідзець, часы два с пылка ні злазіў. Сядзіць зацёпкыный, аддыхаіць. 3. Затузаны, неразвіты, неахайны. Пракоп твой усёгда быў зацёпыный. На від зацёпыныя, а так разумныя баба, іна ува ўсім ня хужы любога мушчыны пынімаіць. Прывадзілі ёй нейкыга зацёпкыныга зяця із-зы Вяхры, ні знаю, ці пыныравіўся ён ёй. Стыдна такім зацёпкыным хадзіць, можна трошку акуратней надзецца.

ЗАЦІЛІКАЦЬ зак. Зашчабятца. Вот і ўзноў цёпла стала, зыцілікылі птушычкі разнымі гылысамі.

ЗАЦІНЕЦЬ, ЗАЦІНЕЦА зак. Зарасці травой, цінай. Раншы ўсё лета ў аборку выда дзіржалыся, а цяперя зыцінеў і зыцінеў. Зыцінелыся сажылка, яе каб пачысьціў хырашэнька, у ёй ба выда стыяла.

ЗАЦІНЦІЦЬ зак. Пачаць нудную размову. Пра нешта сваё заціньцілі, я ня слухыў. ЗАЦІНЦІЦА зак. Правесці час у нуднай размове. Як заціньціліся, дык і цямнець пычала, а яны ні маглі рызыйціцца.

ЗАЦУХМОЛІВАННЕ н. 1. Заношванне, завэдзгванне. Ні ныравіцца мне тваё зуцухмолівыньня. 2 перан.

Затузванне. *Пычалося зуцухмолівыннѣя, зѣ іхных лап трудна вырвыцца.*

ЗАЦУХМОЛІВАЦЬ *незак. перан.* Затузваць. *Што ж вы такога хлопца зуцухмолівыцца.* ЗАЦУХМОЛІЦЬ *зак.* Затузаць. *Зуцухмолілі чылавека як пасьледнію тряпку.* ЗАЦУХМОЛЕНЫЙ *дзеепрым.* Ён *усігда быў зуцухмоліны.*

ЗАЦЫРКАЦА *зак. метаф.* Завазіцца з вадкасцю. *Зацыркіўся с кружкыю лі вады, чырпак вазьмі, скарей будзіць дзела.*

ЗАЦЫРОВЫВАЦЬ *незак.* Абшываць (пасылку). *Пасылык я зуцуровывыць дужа ня ўмею, троху зымітляю, алі даходзюць.* ЗАЦЫРАВАЦЬ *зак.* Абшыць (пасылку). *Калі пысылаць адзёжу, нада хырашэнька пасылку зуцуруваць.* ЗАЦЫРАВАНЫЙ *дзеепрым.* *Зуцуруваныя пасылка, відна, што сьпіцыяліст дзелыў.*

ЗАЦЭЛІВАЦЬ *незак.* Зберагацца, захоўвацца. *Два разы пуня зыгáривылыся, а во хату бог бярэе — усігда зацэлівыла.*

ЗАЦЮҚЫВАЦЬ *незак.* Засякаць, зачосваць. *Большы кылячкоў ні зацюкывый, хваціць.* ЗАЦЮҚЫВАЦА *незак.* Засякацца, зачосвацца. *Нешта ў цябе дужа медлінна зацюкывыцца.*

ЗАЦЮПҚЫВАННЕ *н.* 1. Заплюхванне. *Будзь акуратнейшым, ня буду я каждый раз тваё зацюпкывыннѣя вычышчаць.* 2 *перан.* Затузванне. *Лявоніхін сын ні стаціць цярьпець зацюпкывыннѣя.*

ЗАЦЮПҚЫВАЦЬ *незак.* 1. Заплюхваць. *Ты ўсігда зацюпкывыйш калошы чуць ні ды кален.* 2 *перан.* Затузваць. *Зацюпкывыюць свайго зяця, зы чылавека ні вядуць, во ўляцеў у шчасьця.* ЗАЦЮПҚЫВАЦА *незак.* Заплюхвацца. *Глядзі пад ногі, выбірай, айдзе сушэй, меншы зацюпкывыйся.* ЗАЦЮПКАЦЬ *зак.* 1. Заплюхаць. *Ты сабе ўвесь хвост зацюпкыла, грязь чуць ні капыйць.* 2. Затузаць. *Яны каго хочыш зацюпкыюць, нікога зы чылавека ні шчытаюць.* ЗАЦЮПКАЦА *зак.* Заплюхацца. *Пыгладзі ны сябе, як ты зацюпкыўся.* ЗАЦЮПКАНЫЙ *дзеепрым.* 1. Заплюханы. *Дарога дренныя, грязныя, прішлі зацюпкыныя.* 2. Затузаны. *Нейкій зацюпкыны хлапчына трошку пажыў у іх.*

ЗАЦЯЛЕЦЬ, ЗАЦЯЛЕЦА *зак.* Пакрыцца (пра карову). *Я ўсігда адзін раз ваджу т быку, як зваджу, так і зыцялець.* *Сёліта позна карова зыцялелыся, пызьнячок будзіць цялёнычык.*

ЗАЦЯСНЕННЕ н. Уціск. Як стаїть нычальнікым, яко-га толька зыцясьнення майму ні прідумывыї.

ЗАЦЯСНЯЦЬ незак. Ствараць цеснату. Я вас зыцісь-няю троху, ну пыцярпїця ўжо дні два, як-небудзь вы-біруся. **ЗАЦЯСНІЦЬ** зак. Стварыць цеснату. Канешня, прїедуць, дык зыцісьняць, ну нада як-то міріцца ета ўремя.

ЗАЧАПЛІВАННЕ н. 1. Чаплянне. Ці доўга ты бу-дзіш з зычаплівымнім вазіцца? 2 перан. Закрананне. Мы доўга дзікуваліся ны яго зычаплівымня, ён і так піряд Верычкыю, і етык, а йна глядзець ня хочыць.

ЗАЧАПЛІВАЦЬ, ЗАЧАПЛЯЦЬ незак. 1. Чапляць. Крепка зычаплівый вярёўку, каб ні сырваліся. Не, тута нада што-небудзь кряпчэй зычыпляць, ета ірунда парвецца. 2 перан. Закранаць. Ня дужа яго рызгаворы мяне зычаплівуюць, я знаю, што яны пустэя. Я сьма ні разычку чужога ні зычаплівыла і дзіцям пріказывыла ня трогыцца ні ш чым. Ён усігда зычыпляіць Надзю, а йна атвырачыіцца. Ні дуріцца выгылавы, ні станіць Пашка зычыпляць нічыйго сена. **ЗАЧАПЛІВАЦЦА, ЗАЧАПЛЯЦЦА** незак. 1. Чапляцца. Паліць баліць і ўсё зычаплііцца і зычаплііцца. Дзяржы трошку ў бок, каб ні зычыпляцца восьсю за вугыл. 2. Закранаць, звязвацца. Ні станіць Шурік зычаплівыцца з Мыцьвяёнкывымі. Ну калі йта я ш чым зычаплівылыся, што ты вярзеш пустоя ні падумыўшы. Думыў, стануць зычыпляцца, не, прайшлі міма маўчком. Ні захочыць Лукашоньк зычыпляцца ш чужым, ета яны нешта прідумывыюць нарошня. **ЗАЧАПІЦЬ, ЗАЧАПІЦЦА** зак. Крануць, прысвоіць. Як ты зачэпіш чужога, ета і стыдна, і нікрасіва. Ш чужым зычапіцца — ета нада совісьць саўсім пыцїряць. **ЗАЧЭПЛЕНЫЙ** дзеепрым. Не, я віджу, тута нічога ні зачэпліна.

ЗАЧАЎРЫВАЦЬ незак. 1. Падсыхаць. Дожджык прайшоў, а цяперя сонца зь віцярком, зімля стала зычаўривыць. 2 перан. Худнець, мізарнець. Хрымянкоў пычаў зычаўривыць, яму ў лесі нешта ў сярэдку пыўрядзі-лыся. **ЗАЧАЎРЫВАЦЦА** незак. Падсыхаць. Во рыспа-годзілыся, грязь зычаўривыіцца. **ЗАЧАЎРЫЦЬ** зак. Падсохнуць. Хырашо, што хуць ны дваре троху зычаўріла. **ЗАЧАЎРЫЦЦА** зак. 1. Падсохнуць. Ішчэ нікуды дужа ня пройдзіш, чуць-чуць зычаўрілыся. 2. Схуднець, змі-зарнець. А так во, зычаўріўся, уніманія зразу ні абрась-цілі, а тады кінуліся лячыць, у яго ў лёхкіх ну лучах

дзіркі відзюць. ЗАЧАЎРАНЫЙ, ЗАЧАЎРАЎШЫЙ, ЗАЧАЎРАЛЫЙ дзеепрым. 1. Падсохлы. Бугорчыкі/зычаўріныя, а трошку ніжы гразь ня ўлезыць. Калі трошку зычаўріўшыя зімля, можна і ўскыпаць, а то дык пыдажджы дзень-два. Во тута сьнег зь зямлёю пірімішан, зычаўрілы, дзяржыцца, можна стыць. 2. Схуднелы, змізарнелы. Ёй ба хуць зычаўріныі якеі, ці путному каму іна нада. У яго даўно сы здароўім дренна, сколько тут жывець, усё зычаўріўшыі. У яе дзеці зычаўрілыя і сыма захлюпа, хочыш, каб зь Ляксеівыя дачкі пуць быў.

ЗАЧУХЫВАЦЬ незак. Затузваць. Глядзі, глядзі, мяне ты зачу́хывыць ня будзіш. ЗАЧУХЫВАЦЦА незак. Забруджвацца, апускацца. Гультайка, во хто йна, ні за чым ні глядзіць, зачу́хывыцца. ЗАЧУХАЦЬ зак. Затузаць. Лянід ні такеі, яго ні зачу́хуюць, ён ім крыльля абарьвець. ЗАЧУХАЦЦА зак. Забрудзіцца, апусціцца. Сьпірва троху глядзела зы пырядкым, дык жа ны адны плечы такая хызьяйства, іна й зачу́хылыся.

ЗАЧХАНЫЙ дзеепрым. перан. Хваравіты, прастуджаны. Як с табою жонка сьпіць, с такім зычх́аным. Сядзіць ны ліжанкі зычх́аныі, бухікыць.

ЗАЧЫКРЫЖЫВАННЕ н. жарт. Заразанне. Я чую, чую, што вы пра нейкыя зычыкрыжывыньня згыварівыіціся.

ЗАЧЫКРЫЖЫВАЦЬ незак. жарт. Заразаць. Дык каго вы тута зычыкрыжывыць зьбіраіціся?

ЗАЧЫНЕТЫЙ I дзеепрым. Зачынены. I вароты зачы́нітыя, і коўрыцы патпёртыя, і тута нехта быў, во ён, сьлед дайжа відзі́н.

ЗАЧЫНЕТЫЙ II дзеепрым. Завостраны (пра аловак). Кырындаш дужа цьвёрдый і войстра зачы́ніт, бумагу режыць наскрозь.

ЗАШАВАЛІЦЬ зак. 1. Зашавяліць. Рука замлела, што пальцымі чуць зышываліў. 2 перан. Пачаць катурхаць, падганяць. Пакуля ні зышаволіш, самі ні парупюцца. Як зышаволіш, пыбягіць, вожкі апусьціш — ныга ціріз нагу пляцецца. 3 перан. гумар. Пайсці бадзёра дробнымі крокамі. Так зышываліў старэй к аўтобусу, што мыладэя астаюцца, у яго сіла ішчэ тая. 4 перан. эмац. Пачацца (пра дождж). Калі ён успакоіцца, етый дождж, узноў зышываліў, ды спорный, спорный. ЗАШАВАЛІЦЦА зак. 1. Зашавяліцца, заварушыцца. С аднаго боку ў кусьце зышывалілыся нешта, тады з

другого, мы зірнули, а тама зыйчанёнык хуваіцца. 2 перан. Пачаць турбавацца, непакоіцца. Ня дужа такая гультаі зышаволюцца, іх нада палкыю хырашэнька пышываліць, каб к чаму-небудзь прітуркыць.

ЗАШАМАЦЬ зак. Зашамаець. Ета ты тут ляжыш?— а я думую: што йта зышамыла ў сени. ЗАШАМАЦЦА зак. Зашамаецца. Хто тамыцька большы будзіць,— мышы зышамыліся.

ЗАШПАНДОРЫВАННЕ н. Моцнае ўбіванне. Я гляджу ны тваё зышпандорывыньня: ты каб бірна ні рыскалоў.

ЗАШПАНДОРЫВАЦЬ незак. Моцна забіваць. Зышпандоривый рядым другой гвозд, кряпчэй будзіць дзіржацца. ЗАШПАНДОРЫЦЬ зак. Моцна ўбіць. Як зышпандорю рог ат вілык, ён век будзіць сядзець, ні дасьць вурухнуцца. ЗАШПАНДОРАНЫЙ дзеерым. Пірсечыныя скаба рызагнута і зышпандоріна.

ЗАШТАПАРЫВАННЕ, ЗАШТОПАРЫВАННЕ н. 1. Затрымка ў справах. На етый раз у яго зыштыпáривыньня пулучылыся. Ні люблю я заштопыривыньня, па-мойму, што ня дзелыць, дык дзелый ды кынца. 2. Затрымка на месцы злачынства. Нічыёго ён зыштыпáривыньня ні баіцца, што яму хто зьдзелыіць за ношку саломы. Ён дужа спужайся заштопыривыньня.

ЗАШТАПАРЫВАЦЬ, ЗАШТОПАРЫВАЦЬ незак. 1. Затрымлівацца (пра справы). Ні пыдмазына, дык і зыштыпáривыіць. Яго дзела заштопыривыіць, нехта бумаг яму ні пытпісаў. 2. Лавіць на месцы злачынства. А ці ты сьма ні зыштыпáривыла етыга балыўніка ў гурочыкых, а цяперя зуступаісься. Я ўжо іх другой раз заштопыривыю ў садку. ЗАШТАПАРЫВАЦЦА, ЗАШТОПАРЫВАЦЦА незак. Затрымлівацца (пра справы). Гыварілі, што ў іх зыштыпáривыіцца дзела, відна, саўсім ні паедуць. Сьпірва ўсё хырашо йшло, а тады стала заштопыривыцца. ЗАШТАПАРЫЦЬ, ЗАШТОПАРЫЦЬ, зак. 1. Затрымацца (пра справы). Нешта Сыўчанок тріпануў, і ў іх зыштыпáрiла. Сы спраўкымі ў яго заштопырiла дзела, ніяк ні сыбярець. 2. Злавіць на месцы злачынства. Іх сь сеным зыштыпáрiлі: аткуля візіцё, чыё сянцо,— а ім і гываріць нечыга. Цябе як заштопыроць з бульбыю, тады пачэшыш патыліцу. ЗАШТАПАРЫЦЦА, ЗАШТОПАРЫЦЦА зак. Затрымацца (пра справы). Усё ўремя йшло гладка, а тады разам зыштыпáрiлыся. Думыў ехыць у Лінінград, а тады неік зашто-

пырілыся і ні паехыў. ЗАШТАПАРОНЫЙ, ЗАШТОПА-
РАНЫЙ дзеепрым. 1. Затрыманы (пра справы). Цяпе-
ря ў іх крепка зыштыпарэна, ныўряд, ці яны куды вы-
біруцца. Усё ў яго заштопыріна, нікуды ён ня дзввіні-
ца. 2. Злоўлены на месцы злачынства. А што, тут вы
зыштыпарэны, ладна, Ільюшчыха з вамі рышычытаіцца.
Каб вы відзілі, як ён круціўся заштопыріныі лі стыга.
ЗАШТАПАРОМШЫ дзеепрысл. 1. Затрымаўшыся (пра
справы). Іхныя дзела зыштыпарёмшы крепка. 2. Зла-
віўшы на месцы злачынства. А знаіш, што здзельюць?—
зыштыпарёмшы ў суд пірідадуць.

ЗАШЧАКАТАНЫЙ дзеепрым. Заказытаны. У яго ў
зышчыкытаныга атыбралі цацкі, яго як шыкатнеш, ён
і паехыў.

ЗАШЧАПЛІВАННЕ н. Зашчаплянне. Праверь дзі-
цёнкыва зышчаплівынья, ато ён можыць забыць і дзвве-
рі будуць пасыцю ноч стыляць.

ЗАШЧАПЛІВАННІК м. Той, хто зашчапляе. Твой
зышчаплівыннік ду крючка ці дыстаніць. ЗАШЧАПЛІ-
ВАННІЦА ж. Нешта поріцца зышчаплівынніца ў сен-
цых, знаць, крючка ні найдзіць.

ЗАШЧАПЛІВАЦЬ незак. Зашчапляць. Ні разу ні
зубувай, усігда ну крючок дзввері зышчаплівый. ЗА-
ШЧАПЛІВАЦЦА незак. Зашчапляцца. Як пычынаіць
цямнець, я зышчаплівыюся і лезу на печ.

ЗАШЧУПЫВАЦЬ незак. Намацаваць. Нічога я тут
ні зашчўпывыю, ты ўспомні, можа ні сюда клаў вязёнкі.
ЗАШЧУПЫВАЦЦА незак. Намацавацца. Падумый хы-
рашэнька, можа ты ня тут відзіў, нешта нічога ні за-
шчўпывыіцца. ЗАШЧУПАЦЬ зак. Намацаць. Айдзе, ду-
мыю, капейкі дзіваюцца, ажно во, зы пыткакладкыю за-
шчўпыў, у дзірічку прываліюцца, рыспрарешылыся трош-
ку. ЗАШЧУПАЦЦА зак. Намацацца. Ніпраўда, зашчў-
пыіцца айдзе-небудзь рашчоска, ня можыць быць, каб
ні найшоў. ЗАШЧУПАНЫЙ дзеепрым. Пастой-ка, па-
стой, нешта зашчўпына, січас дыстаніць!

ЗАШЧУЧАНЫЙ дзеепрым. Злоўлены, заспеты. За-
шчўчыныму ў пуні яму трошку было нялоўка ў вочы
глядзець.

ЗАШЧУЧЫВАННЕ н. Заспяванне. Ну й што вы
здзельлі посьлі зашчўчывынья, пысьміяўся ён і па-
шоў.

ЗАШЧЫЧАЦЬ, ЗАШЧЫЧЫВАЦЬ незак. 1. Абара-
няць. Ты ня ўмеіш зышчычаць, ніхай ён сам ідзець. Сам

ты йсюдых лезіш, як дурак, ніхто цябе зашчычывыць ня будзіць. 2. Заштукоўваць. Кузьма нывярэху, затул зышчычаіць. Нада як-то лезыць ды зашчычывыць увярэху, дуйка падніміцца — поўныя сенцы напярэць сьнегу. ЗАШЧЫЧАЦЦА, ЗАШЧЫЧЫВАЦЦА незак. 1. Абараняцца. Храсіньня гразіла цябе злавіць, прідзіцца табе зышчычацца. Ты ім ні цярыні, зашчычывайся, дывай здачы. 2. Заштукоўвацца. А цэл ён будзіць, твой гарод, німа там ат каго зышчычацца. Тыкая восінь стыяла зылытая, ні ветру, ні дажджынычкі — шлындый, цігаўся, а як хлоп'імі пываліла, хваціўся зашчычывыцца. ЗАШЧЫЧАНЫЙ, ЗАШЧЫЧОНЫЙ дзеепрым. 1. Абаронены. Бутылку расьпіў зь імі, цяперя думыць, што ён ужо зашчычын. Як жа, яны зышчычоныя, нікога ні быяцца. 2. Заштукаваны. Айдзе было зашчычына, тама ні прудуло, а кылы сьцяны шчэлычкі асталіся, нукруціла сьнегу. Пуні хырашо зышчычоны, апторкыны крепка, нійдзе ні прадмець.

ЗАШЧЫШЧАЦЬ незак. Заштукоўваць. На зіму ўсё зышчышчай як можна луччы, ні прыгыдаіш. ЗАШЧЫШЧАЦЦА незак. Заштукоўвацца. Зышчышчайся, пакуля ўремя ёсьць, а як запрець, задмець, тады позна хвытацца. ЗАШЧЫЦІЦЬ зак. Заштукаваць. Пуньку мы няплоха зышчыцілі, ні далжно быць халодна. ЗАШЧЫЦІЦЦА зак. Заштукавацца. Як няреднія сьціна зышчыціцца, тады можна сьмела зімуваць. ЗАШЧЫШЧАНЫЙ, ЗАШЧЫШЧОНЫЙ дзеепрым. Тама хата была с трёх бакоў зашчышчына. Заднія сьціна крепка зышчышчына, зьнізу бульбоўнікым, вышы саломыю апкладжына, а ат Пісыривых хулуднувата будзіць.

ЗАШЫТЫЙ дзеепрым. перан. Забіты (дошкамі). Наць сенцымі у мяне хрантон доскымі зашыт, а з другога боку, ад гряд,— затул.

ЗАЯДЛІВА прысл. Заядла. Яны зыядліва работылі, бувала, як возьмуцца касіць, дык ні ддыхаючы косюць ды абеда.

ЗАЯДЛІВАСЦЬ ж. Заядласць. Нашто зуступацца, зыядлівысьці ў яго хвытаіць, можыць пазычыць каму-небудзь.

ЗАЯЛАВЕЦЬ, ЗАЯЛАВЕЦЦА зак. Стаць ялаўкай. Іна, відна, зыялывіла ў цябе, ялыўка будзіць, пабіў яе дужа крепка Антон. Сёліта ў мяне зыялывілыся карова, будуць сьмігувацца дзеці біз мылыка.

ЗБАСІЦЬ, ЗБАСЦІЦЬ зак. эмац. Звесці, зжыць.

Яны збіраліся Лупудзенку збáсіць, ды тэй іх ня дужа быўся. Думыйця, мяне са сьвету збáсьціця, дык вам пыляхэіць, не, ня думыйця так.

ЗБАСЫВАННЕ н. Марнаванне. Калі пычалася збáсывыньня, ня жджы пуця, нымальныя жызьні ні палучыцца.

ЗБАСЫВАЦЬ незак. Марнаваць. Ня будзіць у яго ніякія жысьці, збáсывіць хызьяйства. **ЗБАСЫВАЦЦА** незак. Марнавацца. Пычало збáсывыцца, дык яно ідзець к канцу. **ЗБАСАЦЬ** зак. Змарнаваць. Жалілыся, што ніпутнэй маліць, быў касьцюм харошый, пальто справілі — усё збáсьіў. **ЗБАСАЦЦА** зак. Змарнавацца. Столька дыбра былі нуспруўлялі, і ўсё збáсылыся, пашло прахым. **ЗБАСАНЫЙ** дзеепрым. Многа чаго збáсына, дык што ж ты зьдзелыйш, нызад ня верніш.

ЗБАХЫВАННЕ н. перан. неадабр. Складванне абы-як. Я дзіўлюся ны тваё збáхывыньня, нілізя ж так гамзіць як пупала.

ЗБАХЫВАЦЬ незак. перан. неадабр. Складваць абы-як. Мокрыю адзёжу ні збáхывый кучыю, яе нада ны шасту разьвесіць. **ЗБАХЫВАЦЦА** незак. Складвацца абы-як. Ікая будзіць сушка, калі збáхывіцца ўсё як зря. **ЗБАХАЦЬ** зак. Скласці абы-як. Мы хворысьця збáхылі, нада акуратна піралажыць. **ЗБАХАЦЦА** зак. Скласціся абы-як. Пыдажджы, снапы збáхыюцца ў пуню, тута пырыскашнеіць. **ЗБАХАНЫЙ** дзеепрым. Тряп'ё збáхына кылы дзьвярей, нада вынісьць праветріць.

ЗБЕЖЧ зак. Абабегчы. Кывалёвіч усю дзяреўню зьбег абосый, голый, бягіць і крічыць: зарежуць мяне, — эта ён з гыряккі сь ціху так зімою бегыў і жыў астаўся.

ЗБЛУТУНЯЦЬ, **ЗБЛУТУНЯЦЦА** зак. эмац. Збадзяжнічацца. Ні палучыцца з гультуя чылавека, зблутуняіць, улезіць у якую шайку, што прідушуць айдзе. Нейдзі зблутуняўся, пры яго даўно нічога ня чутна.

ЗБЛЯКАЦЬ незак. перан. Выцвітаць, бляднець. Я знаю ету мацерію: січас іна яркыя, ну дужа быйстра зблікаіць, як тряпка дзелыіцца. **ЗБЛЯКНУЦЬ** зак. Пачаць грэць слабей (пра сонца). Сонца трошку зблякніць і пойдзім, січас іціць — зыпарісься.

ЗБОЙ м. Выбіты ўчастак, паласа. На збоі многа ні накосіш, скот пасьці ўсё с таго боку вытыптыў.

ЗБОЙНАСЦЬ ж. Цесната. Тыкая збойнысьць была ў лаўкых, нікуды я дайжа ні пріступалыся.

ЗБОЙНЫЙ прым. Вытаптаны, вытраўлены жывёлай.

Збойный етый кусочык, сюда каровы часта зыбігаюць, то адна, то другая скубанець.

ЗБОК 1 прысл. Збоку. Мы жылі кылы дарогі ны Пірэдніна, а яго хата стыяла збок. 2 прыназ. Збоку. Збок яблыны пысадзіў дзьве сьліўкі. Кірей пастроіўся збок Ягора.

ЗБРАДЗЯЖНІЧАЦЬ, ЗБРАДЗЯЖНІЧАЦА зак. Збадзяжнічаць. Сьпірва харошый быў кот, мышэй лавіў, а троху-патроху збрыдзяжнічыў. Калі ня возьміш у рукі цяперя, яны збрыдзяжнічыюцца, хочыш, у цюрьму сядуць.

ЗБРОДА м. і ж. Збродлівая жывёліна. Етый конь зброда, наўчыўся пута пірігрызаць і тады ляціць, куды захочыць. Тыкая зброда рябінкыя карова, так і цыляіць, каб куды ў шкоду ускачыць.

ЗБРЫДЗЕЛЫЙ прым. Апрыкры. Мне ён стаў такім збрыдзелым, што дайжа глядзець ні магу.

ЗБРЫЖЭЦЬ, ЗБРЫЖЭЦА зак. Пачаць кіснуць. Паспробый-ка ны язык, ета мылако, кажыцца, збрыжэла. Калі збрыжэлыся, ня трогый, ніхай кісьніць ны сырыквашу. ЗБРЫЖЭЛЫЙ дзеенным. У лыханку збрыжэлыя мылако, кылі любіш такая, налі сабе ў чашку.

ЗБРЫЗНУТЫЙ дзеенным. Пабрызганы. Каб было трошку збрызнута, пыль ба ні так пыднімалыся.

ЗБРЫНҚАЦА зак. Скасіцца абы-як. Ніхай пакуль расьцець етый біряжок, пасьпеіць, і пазьней збрынкыіцца.

ЗБУГОРЫВАННЕ н. эмац. Узвядзенне, будаванне з цяжкасцю. Якая ні збугорівынья, пірамучыліся, дык свой кут — ні чужэя вуглы.

ЗБУГОРЫВАЦЬ незак. эмац. Узводзіць, будаваць з цяжкасцю. Нада якую-небудзь хачыну збугорівыць, ня будзіш жа увесь век пу чужых цігацца. ЗБУГОРЫВАЦА незак. Узводзіцца, будавацца з цяжкасцю. С трудом, ну ў Піліпёнка хата збугорівыцца. ЗБУГОРЫЦЬ зак. Узвесці, пабудаваць з цяжкасцю. Як біліся ня біліся, а хату сабе зы два гады збугорілі, цяперя у свай сідзяць. ЗБУГОРЫЦА зак. Узвесціся, пабудавацца з цяжкасцю. Троху-патроху нейкыя пастройчына збугорілыся, свой вугыл к старысьці. ЗБУГОРАНЫЙ дзеенным. Даўно я ў Жыріціне быў, нідаўна відзіў Ірмёнка, гываріў ён, што ў сватоў нібальшэнькыя хатка збугоріна.

ЗБУЗОВЫВАЦА незак. Зношвацца. Калі ні гля-

дзіш, ні бірягеш, любая адзежына скоро збузовывыіцца.

ЗБУТАРАННЕ, ЗБУТАРЫВАННЕ н. перан. Суніманне (болю). Якая збутуряння на дзесіць мінут, нада лячыцца, каб саўсім ні балела. Адно ў мяне збутарывыння — гырячый кампрес, як прыкладу — патроху атпускаіць.

ЗБУТАРАЦЬ, ЗБУТАРЫВАЦЬ незак. перан. Сунімаць (боль). Замучывыіць гыльва, саўсім ні даець спакою, адно што збутуряю яе троху таблеткымі. Ногі як возьмуцца ламіць, німа спасення, тады тру іх, тру, етым і збутарывыю. **ЗБУТАРАЦЦА, ЗБУТАРЫВАЦЦА** незак. Сунімацца (пра боль). Як прыкладу халодный кампрес, во трошку збутуряіцца боль, ато дыханьня зыхватыіць. Адно, чым збутарывыўся — дзелыў гырячыя ванны, Прося грела ваду і ён рукі торкыў. **ЗБУТАРЫЦЬ** зак. Суняць (боль). Як чым-небудзь збутуріш, тады трошку луччы, нылажыла кампрес. **ЗБУТАРЫЦЦА** зак. Суняцца (пра боль). Я ўжо ні прідумыю, ці збутуріцца калі ета боль, замучывыіць. **ЗБУТАРОНЫЙ** дзеепрым. 1. Сагнаны ў адно месца (пра жывёлу). Збутурёный скот удваіх як-небудзь удзержым, ато б маглі каровы разьбежца. 2. Суняты (пра боль). Пуд грудзямі каторый год зырізаіць, во хвачу івір'янкi — кажыцца, збутурён боль, а цірас сколька ўремя узной пычынаіцца тоя самыя. **ЗБУТАРОМШЫ** дзеепрысл. 1. Сагнаўшы ў адно месца (пра жывёлу). Збутурёмшы ў ваду, пыстыяць, там іх вадні ні так режуць. 2. Суняўшы (боль). Збутурёмшы боль, цярьпець можна.

ЗБЫВАННЕ н. Продаж, збаўленне. Збуваць нятрудна, а што ж посьлі збывання, рук не к чыму прічаліць.

ЗБЫВАЦЬ незак. Праводзіць пэўны час. Трудна доўга збуваць у такім тлумі.

ЗБЫТ м. Спакой. Якей ты хочыш збыт найціць з малымі, яны і пішчаць, і крічаць, і б'юцца, і чаго толькі ні вытвыраюць.

ЗБЯГАЦЦА незак. перан. Зморшчвацца ад цяпла (пра скураны выраб). Кожынный вобуў у гырячым збігаіцца.

ЗБЯНТЭЖЫВАННЕ, ЗБЯНЦЕЖЫВАННЕ н. Пялеганне, песты. Збянтэжывыння ды дыбра ні разу ні дывадзіла, тады яны вырыстаюць балыўнікі, неслухі. Пыглядзіш, што такая збяньцежывыння бокам табе самой вылізіць.

ЗБЯНТЭЖЫВАЦЬ, ЗБЯНЦЕЖЫВАЦЬ *незак.* Пя-
легаваць, песціць. *Зьбянтэжывыіця вы малых, яй-богу*
зьбянтэжывыіця, неслухымі вырыстуць. Цьвёрда запо-
ні і зурубі сабе ны насу: нілізя дзіцёнка зьбяньцежы-
выць, к пырядку прівучай. **ЗБЯНТЭЖЫВАЦЦА, ЗБЯН-**
ЦЕЖЫВАЦЦА *незак.* Спешчвацца. *Чаму ж ня будзіць*
зьбянтэжывыіца, кылі нянік кругом ні пірішчытаць.
Кылі змалку зьбяньцежыііца, то пыдрасыцець — толку
ні дыжыдай. **ЗБЯНТЭЖЫЦЬ, ЗБЯНЦЕЖЫЦЬ** *зак.*
Спесціць. *Зьбянтэжыла свайго мальца, ліжаць мінуткі*
ня хочыць, цігай яго ну руках, з рук ні спускай. *Во так*
зьбяньцежыш і будзіш гурюваць, ён цябе разу слухыць
ні станіць. **ЗБЯНТЭЖЫЦЦА, ЗБЯНЦЕЖЫЦЦА** *зак.*
Спесціцца. *З мільства зьбянтэжыліся, цяперя пыдрась-*
лі — і толку німа ніякыга. Айдзе ж ні зьбяньцежыіца,
калі вы трісіцёся над ім: каб ня піснуй, каб ні кайкнуй,
каб ні раскрыўся. **ЗБЯНТЭЖАНЫЙ, ЗБЯНЦЕЖА-**
НЫЙ *дзеепрым.* *Я зразу віджу, што зьбянтэжыныя дзе-*
ці, рызбалывыныя. Зьбяньцежыных трудна пірідуку-
ваць, луччы зразу дзяржы у руках.

ЗВАЦЦА *незак.* Клікацца, запрашацца. *Яны звяліся*
ў госьці, ды йціць ні зыхацелі, ай, гаворуць, пойдзіш, а
тады пайзі нызад упацёмкых.

ЗВЕЗЦЬ *зак. перан.* 1. Ударыць. *Як зьвязаць Аў-*
дзяёнык палкыю, тады ты паадурюваіш. 2. Прыняць
адказнасць. *Глядзі, ны цябе ускладуць, і ты зьвязеш.*
Кралі ўмесці, а зьвёз адзін.

ЗВЕРАВІТЫЙ *прым.* Жорсткі, звераваты. *Пустушо-*
нык быў зьвіравітый чылавек, надж жонкыю прями
зьдзіваўся.

ЗВОДЖЫВАННЕ, ЗВАДЖЫВАННЕ *н.* 1. Звядзен-
не (у адно месца). *Многія дужа гурювалі посьлі зво-*
джывыньня скыта: як ета біш шарсыціны астацца, пус-
тэй двор. Я нібалшэй быў, ну звяджывыньня хырашо
помню. 2 *перан.* Вывядзенне (бародавак). *Зводжывынь-*
ня каму пымыгаіць, а каму не, буваіць, зводзюць, зво-
дзюць, а бырыдаўкі астаюцца. Посьлі звяджывыньня
як рузбрюсянелыся ліцо, лячыў ён, лячыў, ды лячыць
большы некуды. 3 *перан.* Давядзенне да сваркі. *Нікра-*
сівыя ета дзела — зводжывыньня, каб грызьліся. Та-
кей пастылый чылавек, звяджывыньня яму дужа ныра-
віцца.

ЗВОДЖЫВАЦЬ, ЗВАДЖЫВАЦЬ *незак.* 1. Зводзіць
(у адно месца). *У нас тожа зводжывылі скот уместа,*

ну ні так доўга стыяў, скоро рызыбралі. Эта ны нашый паміці було, як кароў звáджывылі у адну пуню к Высілёвым. 2 перан. Выводзіць (бародаўкі). Некытырыя умеюць бырыдаўкі зводжывыць. Ці помніш, як табе бырыдаўкі звáджывылі. 3 перан. Даводзіць да сваркі. На што вам зводжывыць людзей ды ніпрятнысці. Ахотычка звáджывыць людзей ну дурноя дзела, Ганна с Прасію сварюцца нізавошта. 4 перан. Красці (жывёлу). У нас і посьлі вайны зводжывылі кароў пынычах. Німала дураты і ў тоя ўрэмя тварілыся, коні с тубуна звáджывылі ўноччы, дайжа жалезы пірірізали. ЗВОДЖЫВАЦЦА, ЗВАДЖЫВАЦЦА незак. 1. Зводзіць (у адно месца). Былі пычальі зводжывыцца у Яхімыву пуню, а тады пірістали. Ці помніш, як у трыццатым гаду звáджывыліся сы скатом? 2. Выводзіцца (пра бародаўкі). Зь якога цела бырыдаўкі лёгка зводжывыюцца, а зь якога сайсім не. Як чым мажыш, былячкі скарэй звáджывыюцца. ЗВАДЗІЦЬ незак. перан. Падводзіць. Сколька раз ён мяне звадзіў: ізыком лах, лах і ня зьдзелыць. ЗВАДЗІЦЦА незак. перан. Схадзіцца разам. Ножкі у тубуреціку зводзюцца, ны яго нілізя сáдзіцца. ЗВЕСЦЬ зак. Падвесці. Мутруноўна мяне зввіла сёліта: скызала, што возьміць цёлычку, а тады нызад. ЗВЕСЦА зак. Сысціся разам. Вун як ножкі ў скамеічкі зьвялісь, іна дужа старінькыя.

ЗВЫКАННЕ н. Привыканне. Атвучывый адз звыканьня с тубуна прібігаць, іначы места зь ёю ні найдзіш.

ЗВЯГЛЫЙ прым. 1. Звяглівы. Зьвяглый сыбачка, як уесца, зы дзяреўню будзіць усьлед бежч. 2 перан. Галасісты. Іхный сыбачонка быў такей харошый, зьвяглый,—пунай пыд машыну. 3 перан. неадабр. Крыклівы. Такея зьвяглыя бабы пыіскаць ды пыіскаць нада. Памянш. ЗВЯГЛЕНЬКІЙ. 1. Звяглівы. Эта ў Мірэных была дужа зьвяглінькыя сучычка, бувала, на ўсю дзяреўню іна адна чутна. 2. Галасісты. Ого, зьвяглінькій шчанок! 3. Крыклівы. Канешня, іна харошыя, луччы некуды, трошку зьвяглінькыя, дык што ты зьдзелыш.

ЗВЯЗДЖЭННЕ, ЗВЯЗДЗЯЧАННЕ н. метаф. Біць без жалю. Не, ніхай ня грозіць зьвяжджэньнім, ніхай луччы свае зубы пыбірагець. Ня дужа хто баіцца іхныга зьвіздычынья, ня дужа каму яны страшны.

ЗВЯЗДЗІЦЬ, ЗВЯЗДЗЯЧЫЦЬ незак. метаф. Біць без жалю. Айдзе яго толька ні зьвязьдзілі,—ну што ты хочыш, кылі гылавы ны плічах німа. Іду я, чуо нейкій

крік, а ета ваши мальцы зьвізбдзячуць Пытапёнычка, ён аддуваіцца. ЗВЕЗДАНУЦЬ зак. Ударыць без жалю. Пацскочыць другой раз іс сваім нізыбарсывыным ізыком, дык яго зьвіздануць хырашэнька. ЗВЕЗДАНУЦЦА зак. Ударыцца моцна. Ні замеціў стыўбічка, як зьвізда-нецца, чуць ны ныгах устоіў. ЗВЯЗДЖОНЫЙ, ЗВЯЗДЗЯЧАНЫЙ, ЗВЕЗДАНУТЫЙ дзеепрым. Што пры яго тулкуваць, ці ён адзін раз зьвяжджоный. Пойдзіць і сяньня зьвізбдзячыны, так ні абойдзіцца. Улез ні ў сваё дзела і ацскачыў зьвіздануты.

ЗВЯРГАННЕ н. Дачаснае пазбаўленне ад цяжарнасці (пра жывёлу). Маёй карові зьвір'ганьня дужа пыўліяла, пычыла балець, сохнуць, і мы яе здалі.

ЗВЯРГАЦЬ незак. перан. Абарціраваць (пра жывёлу). Наша гнядзенькыя кабылка, помню, два разы зьвір'гала. ЗВЕРГНУЦЬ зак. Абарціраваць (пра жывёлу). Жарэбныю кабылу зыпрігай, ды бойся, каб ні ўзлажыць цяжола, каб ня зьвергла. ЗВЯРГНУЦЬ зак. 1. Звергнуць. А ён усё-тыкі зьвяргнуў етых хвыбрікан-тый, яны ж сваіх грошы ні зналі. 2. Абарціраваць (пра жывёлу). Етый дурукуваты пабіў карову, іна й зьвяргнуўла.

ЗГАЛДАМАЧЫВАННЕ н. Марнатраўства. Пры та-ком згылдымачывыньні на сьвеці ні прыжывеш, будзіш цігацца як старіц і голым задым сьвяціць.

ЗГАЛДАМАЧЫВАЦЬ незак. Марнатравіць. Відзіш, як новы хызяін згылдымачывыць, што бацька з мат-кыю гыдамі ныжывалі. ЗГАЛДАМАЧЫВАЦЦА незак. Марнатравіцца. Як пойдзіць згылдымачывыцца, дык яно адно зу другога чыпляіцца і чыпляіцца. ЗГАЛДАМАЧЫЦЬ зак. Змарнатравіць. Каб ны разумныга чылавека, тут ба жыць ды жыць, а етый ветрын'нік згылдымачыў бацькыва быгаства зы паўгода. ЗГАЛДАМАЧЫЦЦА зак. Змарнатравіцца. Ня ўмелі жыць як нада, усяго было нывалым і ўсё прахым пашло, згылдымачы-лыся. ЗГАЛДАМАЧАНЫЙ дзеепрым. Мы думылі, у іх хуць што-небудзь зацэліла, дык айдзе там, усё згылдымачына.

ЗГАРАВАЦЦА зак. Дайсці ў горы да апошняй мяжы. Ні хыця згарюіцца, як адна ў хаці астаніцца.

ЗГАРЖАМЫЗДЗІЦЬ зак. іран. Навучыць. Як ты яго згыржамызьдзіш, кылі ў гылаве вецір веіць. ЗГАРЖАМЫЗДЗІЦЦА зак. Навучыцца. Каб чаму добрыму, а г бутылычкі прікладывыцца згыржамызьдзіўся. ЗГАР-

ЖАМЫЗДЖАНЫЙ дзеепрым. *Згыржамыжджыный явіўся, рузбурчэўся на Верычку.*

ЗГАРНІЗОВЫВАННЕ н. Арганізаванасць. *У Лешчынкi згырнізовыный народ, а ў нас ніякыга згырнізовывыньня ні було.*

ЗГАРНІЗОВЫВАЦЬ незак. Арганізоўваць. *Міхалка ўмеў згырнізовывыць людзей, бувала, на што хочыш скалоціць кыпанію.* **ЗГАРНІЗОВЫВАЦЦА** незак. Арганізоўвацца. *Ці помніш, як нашы шлэпырі сталі згырнізовывыцца у камуну, Высілёвы вокыркi паелі, а тады: дывайця есьць кажный сваё.* **ЗГАРНІЗАВАЦЬ** зак. Арганізаваць. *Ны ўсякыю вудычку пыддаюцца, іх на што хочыш згырнізуваць — плёвыя дзела.* **ЗГАРНІЗАВАЦЦА** зак. Арганізавацца. *Згырнізуйціся удзьвюх, утрёх і выткіця пы пасьцілкі.* **ЗГАРНІЗАВАНЫЙ, ЗГАРНІЗОВАНЫЙ** дзеепрым. *Айдзе згырнізуваня людзі, там усiгда пырядку большы, кучыю скарей што хочыш ацстоюць. У іх дзяреўні згырнізовыный народ, а ў нас кажный у сваё балота цягніць.*

ЗГАРНЫВАННЕ, ЗГОРНЫВАННЕ н. Згортванне. *Мне такая згярнывыньня ні кыравіцца, гарні як нада. Посьлі згорнывыньня пыдмітаюць чысьцінька мяцёлкыю.*

ЗГАРЧЭЛЫЙ прым. Прагорклы. *Згарчэлыя масла ніхто есьць ня будзіць, выкідай у шаічку.*

ЗГАРЫВАЦЬ незак. Згараць. *У печы ўсё згярівыіць, што ня ўкініш, і косьці рыссыпаюцца.*

ЗГЛАМАЗДАЧЫВАННЕ, ЗГЛАМАЗДЗЯЧЫВАННЕ н. эмац. Няўмелая работа, звыч. пляценне. *Якей масьцір, такая й зглымыздáчывыньня, шчэпкі ў карзінкі трошку дзіржацца. Ты, верна, есьць зыхацеў посьлі зглымызьдзячывыньня.*

ЗГЛАМАЗДАЧЫВАЦЬ, ЗГЛАМАЗДЗЯЧЫВАЦЬ незак. эмац. Няўмела рабіць, звыч. плесці. *Ён быў масьцір, зглымыздáчывыў карзінкі, што ў рукі нілізя було ўзяць. Ня ўмеіш дзельць, дык саўсім ні бяріся, а ірунду нечыга зглымызьдзячывыць.* **ЗГЛАМАЗДАЧЫВАЦЦА, ЗГЛАМАЗДЗЯЧЫВАЦЦА** незак. Няўмела рабіцца, звыч. плесціся. *Што ў цябе тут зглымыздáчывыіцца, пыкажы. Сядзіць, кулупаіцца, нешта ў яго зглымызьдзячывыіцца.* **ЗГЛАМАЗДАЧЫЦЬ, ЗГЛАМАЗДЗЯЧЫЦЬ** зак. Няўмела зрабіць, звыч. сплесці. *Умеіць ці ня ўмеіць, а пару карзінык зглымыздáчыў, бульба ні высыпаіцца. Можа ты і мне карзінку зглымызьдзячыш,—*

я дырма ні хачу, я б табе зыплаціла. ЗГЛАМАЗДАЧЫЦА, ЗГЛАМАЗДЗЯЧЫЦА зак. Няўмела зрабіцца, звыч. сплесціся. А глянь-ка ты, і ў Лыўрінка нейкыя кашолка зглымыздачылыся. Ці зглымызьдзячыцца ў цябе тута што-небудзь? ЗГЛАМАЗДАЧАНЫЙ, ЗГЛАМАЗДЗЯЧАНЫЙ дзеепрым. Ета ж у Івана такей задок зглымыздачын, ны яго абапресься, ён і рызваліцца. Толька што зглымызьдзячына, ні карзіна, а ніізьвесна што.

ЗГЛЕДЖАНЫЙ дзеепрым. Заўважаны. Хвалілыся: ні прупущу, згледжу,—зудурылыся, ён прайшоў, во табе й згледжыный, лаві цяпер ветра ў полі.

ЗГРОХАЦЬ зак. перан. Узвесці вялікі будынак. Згрохылі дамюгу, што і сынам будзіць, і ўнукым астаціца. ЗГРОХАЦА зак. Узвесціся (пра вялікі будынак). Віджу, што ў вас такей дом згрохыіцца, як ні ў кога німа. ЗГРОХАНЫЙ дзеепрым. Тама столька згрохына, што зублудзіцца можна.

ЗГРЫБІЦЬ зак. метаф. Сагнуць, скурчыць. Антона скруціла, згрібіла, крукым чуць ходзіць. ЗГРЫБІЦА зак. Сагнуцца, скурчыцца. Ужо і Аўгінка згрібілыся, а ці даўно гогылім хадзіла. ЗГРЫБЛЕНЫЙ дзеепрым. Ні хыця будзіш згрібліный, пражыўшы такей век.

ЗГУНІВАЦЬ незак. Ганьбіць. Што ты ўсіх згунівыіш, няўжэлі ні днаго чылавека пытхыдзяшчыга німа ува ўсёй дзярэўні. ЗГУНІВАЦА незак. Ганьбіцца. У вас усе згунівыюцца, усе дренныя, адны толькі вы хырашы із вашыю раднёю. ЗГУНІЦА зак. Зганьбіцца. Ну ніхай ён яшчэ згуніцца ў Шайцовых ці айдзе, я ні пайду плакыць па ём.

ЗДАВАННЕ н. Здань. Што вы трілюдзіця: здаецца, здаецца,—дзіцёнка толькі пужаіця етым здываньнім.

ЗДАЛІ прысл. Здалёк. Здалі ня відна было, хто тама кыпаіцца, ета як пыдыйшлі, пызналі Лявончыка. Памянш.-ласк. ЗДАЛЯЧКА. Анька здылічка пыглядывыла ны гасьцей.

ЗДАРАВІЛІШЧА м. павеліч. Здаравяка. Польшкіна дычка прівазіла зця: здыравілішча мужык і ны пыгляд нічога.

ЗДАРАЎЧУК м. эмац. Фізічна здаровы чалавек. Усё ўремя быў хўдзінічкый, дробнінькый, а цяперя вун якей здырайчўк зьдзелыўся.

ЗДАСАДЫВАЦА, ЗДАСАДЗІЦА зак. Згаравацца. Дужа Ксенья здысадывылыся, сыма ні прідумыіць,

куды кінуща. Чаго ты етык здысáдзілыся, можа ўсё ішчэ хырашо абойдзіцца.

ЗДЗЕЛЬНА прысл. перан. Умела. Луччы яе ніхто ня ўмеў кросны нырядзіць, так зздзельна ў яе пулучалыся, што куды там.

ЗДЗЕЛЬНАСЦЬ ж. перан. Уменне. Каб ім тыкая зздзельнысьць, як Антончыковых мальцыў, на што ні ўзглянуць, сёчас поймуць і зздзельюць.

ЗДЗЕЛЬНЫЙ прым. перан. Умелы. Анталена была зздзельныя, харошыя, яе ніхто ня гуніў. Памянш.
ЗДЗЕЛЬНЕНЬКІЙ. У Алены зздзельнінькія дзяўчонкі пыдрыстаюць, ужо сёчас ёй помышч пырядышныя.

ЗДЗЕРЖЫВАЦЬ, ЗДЗЕРЖЫВАЦА незак. Стрымліваць, стрымлівацца (пра надвор'е). Як дальшы будзіць, хто яго знаіць, а пакуля што пагода зздзержывыіць. Хырашо, што надворья зздзержывылыся, пасьпелі людзі ўсё прыпырядзіць, а каб ні пагода, многа пыгніло б.
ЗДЗЯРЖАЦЬ, ЗДЗЯРЖАЦА зак. Стрымаць, стрымацца (пра надвор'е). Ету нядзелю зздзіржа́ла, і людзі ладна пудуправіліся, а як дальшы будзіць, ніізьвесна. Калі етыя дні здзяржы́цца, мы пасьпеім усё сена зусту-гуваць.

ЗДЗЯВАННЕ н. Здзек. Ні знаю, чаго іна цярьпіць такая зздзіва́ння, я б нізашто ні цярьпела.

ЗДЗЯВАННІК І м. Той, хто знімае адзенне. Пымагі яму, ато етый зздзіва́ннік парьвець рубашку.
ЗДЗЯВАН-НІЦА І ж. Запутылыся зздзіва́нніца у рука́вых, ніяк ня выпуты́цца.

ЗДЗЯВАННІК ІІ, ЗДЗЯВАЦЕЛЬ, ЗДЗЯВАЦЕЛЬ-НІК, ЗДЗЯКАЦЕЛЬНІК м. Той, хто здзекуецца. Пастылый чылавек быў, зздзіва́ннік, што ныцярь-пелыся ат яго Мыланка. Хвытала зздзіва́ціліў усігда, пу людзях ездзілі. Ляксе́й зздзіва́цільнік быў, кучыю гыняў дзірэвенцыў у паліцыю. Каб мы зналі, што ён такей зздзіка́цільнік, мы б зь ім дайжа рызгыварівыць ні сталі.
ЗДЗЯВАННІЦА ІІ, ЗДЗЯВАЦЕЛЬКА, ЗДЗЯВАЦЕЛЬНІЦА, ЗДЗЯКА-ЦЕЛЬНІЦА ж. Мы знаім, ікая іна зздзіва́нніца, матка ат яе горькімі сьлізамі плакыла. Ты ныстыяшчыя зздзі-ва́цілька, сястру усю абыбрала, галым галюткыю кину-ла. Ні хачу я ізь зздзіва́цільніцыю і рызгыварівыць, іна матку голыдым зымаріла. Даўно людзі гыварілі, што іна зь нявесткыю дзельіць,— во зздзіка́цільніца!

ЗДЗЯЎБУЛІВАННЕ н. эмац. Няўмелае збіванне,

ссяканне. Ці станиць тапор сеч посьлі твайго зьдзяўбў-лівыньня?

ЗДЗЯЎБУЛІВАЦЬ незак. эмац. Няўмела збіваць, ссякаць. Трошку зьдзяўбўлівыіць лёд, ніхай пыдзяўбець, луччы прайціць будзіць. **ЗДЗЯЎБУЛІВАЦЦА** незак. Няўмела збівацца, ссякацца. Нешта ня дужа лоўка сучча ў цябе зьдзяўбўлівыіцца. **ЗДЗЯЎБУЛІЦЬ** зак. Няўмела збіць, ссячы. Зьдзяўбўль етый лёд, тут сані ня ўзьбедуць. **ЗДЗЯЎБУЛІЦЦА** зак. Няўмела збіцца, ссячыся. Як зьдзяўбўліцца, так і ладна, некылі крысату нывадзіць. **ЗДЗЯЎБУЛЕНЫЙ** дзеепрым. Усё зьдзяўбўліныя адгарні г боку, каб пыд ныгамі ні мішала.

ЗДОР м. Супярэчнасць, раздор, разлад. У іх пашло здор на здор, цяперя ні рызгыварівыюць, дайжа ны дарогі апходзюць адзін аднаго.

ЗДРЭНЧЫЦЬ зак. груб. Штурхнуць на неспакойныя паводзіны. Вот нешта ж здрэнчыла, нійдзе места сабе ні находзіць. **ЗДРЭНЧЫЦЦА** зак. Пачаць весці сябе неспакойна. Цьвёрда ні знаю, ну прітпылыгаю, што здрэнчыўся ён із-за Юстынывыя дачкі.

ЗДЫХАЦІНА м. і ж. Хілая, слабая асоба, жывёліна. Ходзіць здыхаціна, усё ў яго нешта нідылігаіць. Якей зь естыя здыхаціны работнік, яе сымаю карміць нада. Павеліч. **ЗДЫХАЦІНІШЧА**. Раз удаўся здыхацінішча, нічога яму ні паможыць, ні лікарствы, ні дыктары. Я б такую здыхацінішчу ні дзіржала, можа ў яе выраза ікая, з мылаком і к чылавеку нярэйдзіць.

ЗДЫХАЧ м. Хілы, слабы чалавек. Якея работы адз здыхычя хацець, ён чуць ногі пы зямле пірістыўляіць. **ЗДЫХАЧКА** ж. Во ўсё гыварілі: здыхачка, здыхачка, а йна мужука вун на сколька піріжыла і ўсё пірхаючы ходзіць.

ЗЕЛЛІКА н. памянш. Зелле. Зельліка сыбяр і ўкінь пырысятым, яны пычануць пароцца і ўспакоюцца.

ЗЕЛЯНЕННЫЙ, ЗЕЛЯНЮШЧЫЙ прым. Вельмі зялёны. Ліцо ня жоўтыя, а нейкыя зіяненныя, сам чуць стаіць,— во зяць, два гады пажыў. У немцыў быў такей зіянюшчыі цвёт нікрысівенный, як глянціць ны цябе — як зьверь.

З-З-З выкл. Выгук для заахвочвання кароў, цялят да зыку. Эта кароў у жару пыдрыжняюць, каб яны зыкылі: з-з-з...

ЗЗЯБШЫЙ дзеепрым. Ззяблы. Ніхай нйдзіваіцца

як людзі, кылі зьзябшыі ляціць, ці яго угыварівыць нада.

ЗІМАВЭЙ прым. Зімовы, прызначаны для зімы. Адна яблына ў мяне ёсьць — зімавэя яблыкi. Скырасьпелка — ні зімовая булба.

ЗІМІШЧА ж. павеліч. Зіма. Зімішча як ныстаніць, і прець, і нясець, і гудзець, сьнегу аччышчаць сілы ні ныбаресься.

ЗІМНАСЦЬ ж. Халадэча. Эта табе ні вісна, зімнысьць зразу чувствыіца ны дваре.

ЗІМНІНА ж. Сабранае ў пост малако. Кароў — табун, піліныўкі — посныя, пост — посныя, мылыка збіраюць, у погріб у бочкі зліваюць, — зімніна звалыся. Памянш. **ЗІМНІНКА**. У пост мылыка ні даюць есьць, а нам так хочыцца зімнінкі папробыць.

ЗЛАБІЦЕЛЬ, **ЗЛАБІЦЕЛЬНІК** м. Злосны, злы чалавек. Мы зналі, што ў яго паршывыі храцір, ну што ён такеі злабіціль, падумыць дайжа ні маглi. Другога такога злабіцільніка я ні знаю, як Васіль, ён ба, кажыцца, увесь сьвет паеў. **ЗЛАБІЦЕЛЬКА**, **ЗЛАБІЦЕЛЬНІЦА** ж. Ікая ж іна злабіцілька, гатова пясцьць етых дзяцей жыўцом. Ціраж жызьню злабіцільніцыю стала, дужа ёй ува ўсім увы ўсякім ні вязло.

ЗЛАД м. Лад, разуменне. Трудна з дураком злад іскаць. Каб злад, яны б жылі нічога.

ЗЛАДЗЮГАНКА ж. Зладзейка. Злудзюганка ты, я ж цябе живуу у пуні злавiла, а цяперя ты атнекыйсься.

ЗЛАЎЛІВАЦЬ, **ЗЛОЎЛІВАЦЬ** незак. Лавіць. Мыя кошка дужа дыбрычыя, лоўка злаўлівыіць мышэй. Ты ніплахей масьцір злоўлівыіць ціплят. **ЗЛАЎЛІВАЦЦА**, **ЗЛОЎЛІВАЦЦА** незак. Лавіцца. Ня хочыць конь табе злаўлівыцца, знаіць, што у плуг зыпрягеш. У нас карзінкыю гулубцы злоўлівыліся: сыпылі зірнят, наснуджывылі карзінку ны палычкі і цягнулі зы вярёўку. **ЗЛАВІЦЬ** зак. перан. Атрымаць удар. З намі ты дурачысься, дык ладна, а ў таго сора зловіш.

ЗЛАХМАЦІЦЦА зак. Зрабіцца лахматым. Злыхмацілыся твоя куртычка, сплюгавілыся, яе дайжа нялоўка нызіваць на людзі.

ЗЛЕННЫЙ прым. Вельмі злы. Такея зьленныя абоя, як зойдуцца, самі сябе ня помнюць.

ЗЛЕЧЫВАЦЦА незак. Крыху сагравацца, станавіцца летняй (пра ваду). Прінясі вядро, ніхай стаіць на сонцы, злечывыіцца, апыласнуцца будзіць.

ЗЛІТОВЫВАЦЦА незак. Злежвацца ў адно цэлае. *Ляжыць соль у сырым, дык зьлітовывыцца, нада ты-паром усьсікаць.*

ЗЛО прысл. перан. Энергічна. *Каб так зло ні работыў, ён ба сто гадоў жыў.*

ЗЛОМ м. метаф. Гібель, напасць. *Во нада злом ны чылавека, адурей сайсім. Яй-богу, малыцы, на злом вас носіць, ні г дабру.*

ЗЛОМАК м. асудж. Гультай. *Разьві такей зломык захочыць паможч, яго нічога ні зыставіш зьдзелыць.*

ЗЛУПАШЫВАННЕ н. Лупцоўка. *Ня дужа яны бы-яцца твайго злупашывынья, ці ты іх зловіш, ці што.*

ЗЛУПАШЫВАЦЬ незак. Хвастаць. *Што ты сьмяеся, ці мы ні знаім, як ранишы матка цябе злупашывыла.*

ЗЛУПЕЧЫЦЬ зак. эмац. 1. Адхвастаць. *Ну каб пу-пай каторыга ны стажку, я б яго злупечыў чышчы некуды.* 2. Узяць вельмі дорага. *Ны пыгляд і пацьцёлы-чык німудренькій, а зь Ніканёнка злупечылі як зы карову.* **ЗЛУПЕЧАНЫЙ** дзеепрым. 1. Адхвастаны. *Злупе-чыный вырвыўся, нягож якей.* 2. Узяты вельмі дорага. *Ня можыць быць, штоб столька злупечына зы старыю кыравёнку.*

ЗЛЫДНОТА, ЗЛЫДОТА ж. Беднякі. *Уся злыднота жыла ў том канцы. Злыдота права пулучыла, вірядуюць дзярэйню.*

ЗЛЮБІЦЬ зак. Упадабаць. *Крепка ён майго зьлю-біў, гаворіць: такей спрыядлівы чылавек.*

ЗМАТАЛЫЖЫЦЬ, ЗМАТАЛЫЖНІЧАЦЬ зак. не-адабр. Збіць з дарогі. *Змыталыжыў дзяўчонку, іна ду-мыла г дзядзьку паехыць, а цяперя ні туды ні сюды. Я павёў ба карову ны бызар і прыдаў, а Мітрыхванё-нык мяне змыталыжнічыў.* **ЗМАТАЛЫЖАНЫЙ** дзее-прым. Ён змыталыжыный, ні знаіць, куды кінуцца.

ЗМУЛІЦЦА зак. Нацерціся, сцерціся. *Суконычка пыдварнулыся, дык ныга змулілыся, ступіць больна.* **ЗМУЛЕНЫЙ** дзеепрым. *Я ж віджу, што ў цябе пальцы змуліныя.*

ЗМЫЛІНЫ мн. Мыльная вада. *Змыліны пад ногі ня лі, атнясі далшы ды пыт пляцень воль.*

ЗМЫЦЕЛ м., часц. мн. змытлы. Намер. *Даўно мы пра іхныя змытлы чулі. Ніхай яны іс сваімі змытлымі схуваюцца.*

ЗМЯЖДЖУРЫВАННЕ н. Расцісканне. *Кылі ранишы*

табе ні пупала зы змяжджурывыньня, дык ладна мо-
жыць уляцець.

ЗМЯЖДЖУРЫВАЦЬ *незак.* Расціскаць, мясіць. *Пі-
рістань пріснок змяжджурывыць, хто яго посьлі будзіць
еьць.* **ЗМЯЖДЖУРЫВАЦЦА** *незак.* Расціскацца, мя-
сіцца. *Я шчупнула: нешта ў твай кашолычкі змяж-
джурывицца.* **ЗМЯЖДЖУРЫЦЬ** *зак.* Расціснуць, змя-
сіць. *Ны пымідоры лёг ны калёсых, змяжджуріў іх,
аж пыцяклі ны зямлю.* **ЗМЯЖДЖУРЫЦЦА** *зак.* Рас-
ціснуцца, змясіцца. *У тваім вузялку усё змяжджурі-
лыся.* **ЗМЯЖДЖУРАНЫЙ** *дзеепрым.* *Такая змяжджурі-
рыня ніхто еьць ні станиць, нясі усё ў шайку.*

ЗМЯЗДРАЧЫВАННЕ *н.* Расцісканне. *Ну я табе
дам зы такая зьміздрячывыньня, нашто йта етык ба-
лывыцца с прісныкамі.*

ЗМЯЗДРАЧЫВАЦЬ *незак.* Мясіць, расціскаць. *Ні
зьміздрячывый батоны, яны ішчэ цёплыя, ты зь іх ні-
ізьвесна што зьдзелыіш.* **ЗМЯЗДРАЧЫВАЦЦА** *незак.*
Мясіцца, расціскацца. *Нашто ты пхнеш у карзінку,
там жа бліны, яны зьміздрячывыюцца.* **ЗМЯЗДРАЧЫЦЬ**
зак. Змясіць, расціснуць. *Ны тарелкі галычкі ліжалі,
а ён бах булку хлеба, тарелка тыкі цэла, а бульбу
зьміздрячыў.* **ЗМЯЗДРАЧЫЦЦА** *зак.* Змясіцца, расціс-
нуцца. *Ніхто іх еьць ня будзіць, етыя ладкі, яны зьміз-
дрячыліся у адзін камок.* **ЗМЯЗДРАЧАНЫЙ** *дзеепрым.*
*Усе булкі цэлы, а адна рыздаўліныя, зьміздрячыныя,
яе пырысятым толька пыкрышыць.*

ЗМЯНЯЦЦА *незак. перан.* Абыходзіцца. *А во ні
хвытаіць гаршчынычка ці чугунка, я ўжо і так, і етык
зьмяняюся.* **ЗМЯНІЦЦА** *зак.* Абысціся. *Нада было б па-
шыць пару мяшочыкаў, тады луччы было б зьмяніцца і
на мельніцу звязіць.*

ЗМЯШЫВАЦЬ *незак.* Мясіць, вымешваць. *Гліну
нада хырашо зьмяшывыць, тады іна будзіць дзіржацца.*
ЗМЯШЫВАЦЦА *незак.* Мясіцца, вымешвацца. *Як гліна
зьмяшывыицца зь мякіною, тады луччы дзяржыцца ны
сьцяне.*

ЗНАХАРЫХА *ж.* Знахарка. *Хадзіла г знахыріхі,
вады прінасіла, ай, нічога ні пымыгаіць, калі халера
ўелыся ў косьці, яе тады нічым ня выгыніш.*

ЗНАШЫВАННЕ, ЗНОШЫВАННЕ *н.* Прыношванне
ў адно месца. *Полька доўга глядзела на іхныя знашы-
выньня, усё дзівілыся. Во кончуць зношывыньня, тады
яны сюда падойдуць.*

ЗНАШЫВАЦЬ, ЗНОШЫВАЦЬ незак. 1. Зносіць у адно месца. *Выбіралі арешнік пы ўсяму лесу, а тады дывай у кучу знашывыць. Лён да цёмныга зношывылі, хацелі кончыць, каб заўтра ня йціць.* 2 перан. Выносіць выкраданнем (звыч. агарод, сад). *Ні прідумыйш, ікая балыйныя бысытва, усё з гарода знашывыюць. Ладныя жэўжыкі, садок Арьхіпёнкый зношывылі.* **ЗНАШЫВАЦЦА, ЗНОШЫВАЦЦА** незак. Зносіцца ў адно месца. *Машка ліжала дзёве нядзелі, дык знашывыліся і кармілі. Зношывыюцца ў кучу і ўмесьці сыдзяцца абедыць.* **ЗНАСІЦЬ** незак. Выносіць выкраданнем (звыч. агарод, сад). *Сколько гадоў пыдряд знасілі гароды, дужа былі гадкія малыцы.* **ЗНАШЫВАНЫЙ, ЗНОШЫВАНЫЙ** дзеепрым. Знесены ў адно месца. *Ці ета знашывына пышаніца, каб снапкі ні зунучувалі пыд дажджом. Зношывыныя скорінка ўскініш на воз.*

ЗНЕЛЮДЗЕЛЫЙ, ЗНЕЛЮДЗЕУШЫЙ дзеепрым. Нелюдзімы. С такою, як ты, пажыўшы, ні хыця зьнілюдзелым станіш, ты дывадзеш. Ты б сам папробывы ў такім зьнілюдзеўшым пыгываріць.

ЗНІБКА м. і ж. памянш. Хныкала, ныцік. Ай, зьнібкі дзяўчонычкі, усё ім нешта нідылігаіць.

ЗНІСТОЖЫВАННЕ н. Знішчэнне. Як пычало йціць зьністожывыньня, так яно йдзець і йдзець.

ЗНІСТОЖЫВАЦЬ незак. Знішчаць. Як ні зьністожывыю асот, ён усё дно лезіць і лезіць. **ЗНІСТОЖЫВАЦЦА** незак. Знішчацца. Зьністожывыюцца дзяреўні, пусьцеюць, работыць некыму.

ЗНОСАЧАК м. памянш. Зносак (яйка). Два зносычкі ліжала ў гнязьдзе, адзін рябінкія курычкі, а другой хто яго знаіць, аткуля ўзяўся.

ЗНЯХАІЦЬ зак. Затузаць, забіць. Тыкая злаўредныя баба, каго хочыш зьніхаіць. **ЗНЯХАЕНЫЙ** дзеепрым. Ёй адзін раз ні ўладзь ступіць, як іна хочыць, і будзіш зьніхаіны.

ЗНЯЦЯЙ, ЗНЯЦЯЙКУ прысл. Знячэўку. Ён ны мяне зьніцяй наткнуўся, дык ажно спужайся. Зьніцяйку прыг із-зу куста, Ліксандра во так здзігануўся.

ЗРАДЗІЦЬ зак. Урадзіць. Бульба зрадзіла як каменьня, толька спруўляйся карзінкі атнасі. **ЗРАДЗІЦЦА** зак. Урадзіцца. Не, сёліта ні нада богу гряшыць, капуста зрадзілыся харошыя.

ЗРУГЫВАЦЕЛЬ, ЗРУГЫВАЦЕЛЬНИК м. Той, хто здзекуецца. Дужа быў гадкій чылавек, такей зругывы-

ціль, такей нінависьнік, што ні прівядзі гасподзь. Яны браты і абоя зругывыцільнікі, што ўжо церьпіць ат іх Аксінья, цярьпець большы некуды. ЗРУГЫВАЦЕЛЬКА, ЗРУГЫВАЦЕЛЬНИЦА ж. Як цябе толька зімля носіць, ты пасьледнія зругывыцілька на сьвеці. Як пыглядзіш, дык уродзі і на зругывыцільніцу ні пахожа.

ЗРЫВАЦЬ незак. Выкопваць. Мы ўсёгда ды марозыў бульбу зрыва́лі, як ета дупускаца, каб бульба пагінула. ЗРЫЦЬ зак. Выкапаць. Як бульбу зры́ш, тады ў́ремя пыслыбаднеіць, гарод убраць — ета ўжо мелыч. ЗРЫЦЦА зак. Выкапацца. Етый кусочык зры́цца, тута ны пяць карзінык асталыся. ЗРЫТЫЙ дзеенрым. Зры́тыю бульбу высушыць нада, мокрую ў погріб ні ўбавіш.

ЗУБЛЕННЕ н. Назубліванне (сярпа). Зубленья як у каго пулучаіцца, адзін назубіць, што серп сам режыць, а пасьлі другога будзіш мучыцца.

ЗУБРЫЦЬ незак. метаф. Накіроўваць, настойваць. Яго ўсё зўбрыць к ваенному дзелу матка: пуступай, сыноч, ны хвіцэра ўчыцца.

ЗЫЧАННЕ н. Пажаданне. Ні нада мне яе зычыньня і йна сыма тута ня дужа нада, абойдзімся як-небудзь бізь яе.

ЗЭЛІК м. Неразвіты чалавек. Нешта мне зэлік Трахімыў вёрз, я ні пыняў, што ён хацеў скызаць. Памянш. ЗЭЛІЧАК. Яны, значь, ныпраўду сыбіраюцца свайго зэлічка жаніць.

ЗЮЗЮКАННЕ н., ЗЮЗЮКІ мн. Ціхая, павольная размова. Я нямножка пысядзела, паслухыла іхныя зюзюкыньня ды пышла двору спруўляцца. Як зывядуць зюзюкі, пудня рызыйціцца ня могуць.

ЗЮЗЮКАННІК м. Той, хто размаўляе паціху, не спяшаючыся. Як бабы, зюзюкыньнікі стыяць, Мікілай Лявону чуць ні на вуха нешта дыказыіць. ЗЮЗЮКАН-НИЦА ж. Пыра б зюзюкыньніцым і рызыйціцца, каровы скоро прідуць, пырысят пыкарміць нада.

ЗЯМЕЛЮШКА ж. узнёсл. Зямля. Зямелюшка чыла-века і корміць, і поіць, і спакой даець.

ЗЯПІШЧА ж. павеліч. Зяпа. Як рыспастрець сваю зяпішчу, як рыскрічыцца, куды там каму справіцца зь ім.

ЗЯТНІЙ прым. Зяцеў. Пакушыў хлеба зятніга, ця-перь ідзі нызад, на свой садзіся, ато думыў ны шырмыч-ка пражыць.

I

ІВАВЫЙ прым. Такі, які мае адносіны да івы. *Ну сьсек іву дык і сьсек, івывыя дровы хырашо гыряць, хуць ныгар ат іх ня дужа бальшэй.*

ІВЕРЭНЬ м. Сугроб. *Ні знаю, як вам удасца што прывезьць, івірні сьнегу ны дарогі.*

ІВІНА ж. Асобная іва. *У нас ны кынаві кылы бані івіна сядзела, ужо была пырядышныя. Памянш. ІВІНКА. Івінкі вясною красіва цьвітуць: жоўцінькія авечычкі на іх.*

ІДЗЕ прысл. Дзе. *Ідзе ты столька ўрэмя ходзіш? Ідзе ім дзецца, етым шчыпцям, учора ліжалі ны палічкі.*

ІЗВЕСТКА, ЗВЕСТКА ж. Вапна. *Не, у нас ізьвёсткыю неік нічога ні мазылі, ні было яе. У мяне трошку звёсткі ёсьць, кылі хочыш, магу даць нямножка.*

ІЗВІНСТВА н. Прабачэнне. *Ня слухый ты яго ізьвінства, сяньня ізьвіняцца, а нызаўтріга тоя самыя тваріць.*

ІЗГІБ м. Разгінанне. *Травішча зугула па бульбі, я палола бізь ізьгібу, кріцыю стыяла трі дні.*

ІЗДЗЯВАЦЕЛЬНА прысл. Здзекліва. *Кажыцца б, самы злэй ураг так ізьдзівацільна ня дзелыў, як ты дзелыш.*

ІЗДЗЯВАЦЕЛЬНАСЦЬ ж., **ІЗДЗЯКАЦЕЛЬСТВА** н. Здзек. *Дура ты, што церьпіш такую ізьдзівацільнысьць, ды ат каго путніга церьпіш. Усякыга я ізьдзікацільства ныцярпелыся, старік мой дужа нісызнацільный чылавек быў.*

ІЗДЗЯВАЦЕЛЬНЫЙ прым. Здзеклівы. *Сколька я помню, ён ізмалку ўсёгда быў ізьдзівацільный.*

ІЗЛЕЧАНЫЙ дзеепрым. Вылечаны. *Ай, ні гыварі ты, якей ён ізьлечыный, так, трошку ногі пірідзьвігаіць і ўсё.*

ІЗМАЛКУ прысл. З маленства. *Ізмалку к рабоці ні прівучын, дык і цяпер як ламіна якей.*

ІЗРАЗУ прысл. Адразу. *Мы тожа ізразу ня думылі, што так можыць пулучыцца. Памянш. ІЗРАЗАЧКУ. Ня лезь к сыбаку, ён цябе кылі хваціць, ізразычку піракусіць пыпылам.*

ІЗРОДУ прысл. Здаўна, зроду. *Ізроду мы ні бралі чужога і цяперя яно нам ні нада. Памянш. ІЗРОДАЧКУ.*

Адзін можыць бряхнуць то тоя, то другая, а мой ізродычку ніпраўды ні гываріў і ні скажыць.

ІКНУЦЬ зак. перан. Падаць голас. Раншы было песін, песін, і пелі, будуць з работы іціць — дзяреўня хыдаром ходзіць, а цяперя ці ікніць хто.

ІМБАР, ІНБАР м. Амбар. Стаіць нізамкнутый імбяр, пыныбралі, сколька хацелі, сколька панесьць маглі. Ён крепкі-крепкі хлопці быў, возьміць дзевіць пудоў мех, нясець ны калёсы, а с калёс нясець у інбяр. Памянш. ІМБАРЫК, ІНБАРЫК, ІМБАРЧЫК, ІНБАРЧЫК, ІМБАРЧЫЧАК, ІНБАРЧЫЧАК. Збоку ат хаты стыяў імбэрік, Аўхім яго ўсігда зымыкаў. Я хацеў быў ставіць інбэрік адзьдзельна, а тады раздуміў. У імбэрыку ў яго ўсякыя бырахло складжына. На што мне інбэрык, што ў яго класьць цяперя. Быў у яго плахенькі імбэрычык. Етый інбэрычык харошый мушчына плячом піравэрніць. Павеліч. ІМБАРЫШЧА, ІНБАРЫШЧА. Во ў іхным калхозі імбэрішча! Строіўся, думыў ны вякі, інбэрішча пыставіў на тысічу пудоў.

ІМБАРНІК, ІНБАРНІК м. эмац. Злодзей, які крадзе ў кцеці, свіране. Усякія гадысьці і раншы хвытала, цігаліся нычамі імбэрікі, чысьцілі кцеці. Ну каб мае мушчыны пупалі тады імбэрікіў, ні знаю, што б яны зь імі сытварілі. Памянш. ІМБАРНІЧАК, ІНБАРНІЧАК. Дажджэць пуця, кылі ён цяперя ладный імбэрічык. Чаго ня выйдзіць, а імбэрічык палучыцца. ІМБАРНІЦА, ІНБАРНІЦА ж. Імбэріца ці ні імбэріца, а ўскочыць і што хочыш схваціць, пыцалуй яе тады. Цірас крышу імбэріца ні палезіць, а во зайдзіць у сенцы, задуріць і што-небудзь пынясець.

ІМБАРНЫЙ, ІНБАРНЫЙ прым. Свірnavы. У-у, імбэріныя завесы дзелылі, тоўстыя, крепкія, каб ні маглі узлумаць. Імбэріныя замкі балышэя былі, цяжолыя.

ІМШЫЦЬ незак. метаф. Рабіць шурпатым дрэва (пры часанні тупым тапаром). Якей ета тапор, што ня цешыць, а імшыць.

ІНКУБАТАРКА ж. Курыца з інкубатарных пісклят. У мяне куры сымысадкі ды інкубэтыркі, большы с сымысад.

ІРЖАВІЦЬ, ІРЖАВІЦА незак. Ржавець. Іржэвіць, тады ня хочыць аччыняцца кыцялок етый. Куча жылізячча іржэвіца і прібраць некыму.

ІРЗАННІК м. Свавольнік. Ну, ірзэнікі, нада ны вас бацька с харошым режнім. Памянш. ІРЗАННІЧАК.

Як ба ета мне паццэліцца злавіць таго ірзэньнічка. ІР-ЗАННІЦА ж. Во рызыйшліся ірзэньніцы, места сабе ні найдуць.

ІСПУГАННЕ, ІСПУГАНІЕ н. Спалох. А можа, ета ён ат іспуганья так зыбалеў? Нечыга мяне браць ны іспуганія, ня дужа ты страшын.

ІСТРЫЦЦА незак. метаф. Намервацца. Ці вы чулі, куды сянья істрыцца нашы вічарінышнікі?

ІСТРЭННЕ н. метаф. Намер. Ета ў іх істренья зы Вяхру кытануць. Мы яго істренья загыдзя знаім.

ІСТРЭННІК м. 1. Той, хто вострыць. Якей ні істреньнік, а піла стала луччы резыць. 2 метаф. Той, хто намерваецца. Куды сянья нашы істреньнікі лыжы нупруўляюць. ІСТРЭННІЦА ж. 1. Тая, што вострыць. Ніхай сабе я дренныя істреньніца, алі ж лупатка луччы ў зямлю лезіць. 2. Тая, што намерваецца. Етыя істреньніцы разым з мальцымі кытануць ны вічарінку.

ІШОЧЧЫ дзеепрысл. Ідучы. Ці ня відзілі вы, тама ішоччы, майго старога, паплёўся с касою, гываріў, можа якей аборычык выб'ю.

К

КАБЛУЧЫЦЬ незак. жарт. Танцаваць з выкрутасамі. Ны работу ні падгоніш, а як возьмуцца каблұчыць, чаго зь іх ні вытвыраіцца.

КАБЫЛЕНАЧКА ж. памянш.-зніж. Кабыла. У Грычынка два надзелы було зямлі, а сядзеў бяс хлеба, кыбылёнычку дзіржаў, а кыравёнку ня мог прыкарміць.

КАБЫЛКІН прым. Такі, які мае адносіны да кабылкі. Раншы ны кажныга кыня дзелылі хамут, у мяне была нібыльшая кабылка і кабылкіны хумуткі — і вызавэй, і ралейный.

КАБЫЛЯЦІНА ж. Мясa кабылы. Прыехалі пыліцэйскія зь немцым, зыбралі ўсё пыд мяцёлку, есьць було нечыга, тут кабылу старую зарезылі і елі тую кыбыляціну. Памянш. КАБЫЛЯЦІНКА. Табе, відна, кыбыляцінкі зыхацелыся.

КАБЫРДЖАННЕ, КАБЫРДЖЭННЕ н. іран. Злаванне. Балшыэй мне аныцірес глядзець ны яго кабырджыньня. Ці ўнялося Кулькова кыбырджэньня?

КАБЫРДЗІЦЦА незак. іран. Злавацца. А чаго ён

кабырдіцца, нічога мне Хвенька ні рысказывала. Каб ён меншы кыбырдіўся, куды луччы было б.

КАВА ж. Кошка (у размове з дзецьмі). Халодна нашый каві, каўкыйць пыдзь дзьвірямі, просіцца ў хату, нада пусьціць.

КАВЕРЧАННЕ н. Перакручванне. Гляджу я ны тваё каверчыньня: нашто табе эта дроўця піракручывыць, гадзіць.

КАВЕРЧАНЫЙ дзеенрым. Перакручаны, пакручаны. Каверчыныя дзеріва ні цісаць, ні стругаць рубанкам, зыдзіраіцца і большы нічога.

КАВЫР выкл. Пра нязграбную хаду. Віджу, нехта йдзець, кавырь, кывырь, усё дно як мой Мішка.

КАВЯРАННЕ н. перан. Няўмелае аранне. Каму ж ба пыныравілыся такая кывіряньня, тута нада наныва піріпахывыць.

КАВЯРАЦЬ незак. перан. Няўмела араць. Пыслалі мульчуганыў на поля, зь іх такея пахырі, троху кывірялі. КАВЯРАЦЦА незак. Няўмела арацца. Толька што кывірялыся, ікая эта пахыта. КАВЯРАНЫЙ дзеенрым. 1. Калупаны. Пыставіла нейкій кывіряный кулеш — есьця, а яго есьць ніпрятна. 2. Няўмела араны. Кывіряный кусочык наныва піріпахывылі.

КАЖАН м. перан. эмац. Закарэлы, маларослы чалавек. Сколька мужука таго, кыжян нейкій, толька што зыдаецца. Памянш. КАЖАНОК, КАЖАНЧЫК, КАЖАНОЧАК. Двоя кыжанкоў бегыць кылы хаты, гадоў пяць і гадоў шэсьць кырапузьлічкі. Етыму кыжянчыку ўжо гадоў дзесіць, а ён трі чэцьвірці ростым. Куды ты кыжаночыка пыцсэдывыш, ён ня ўдзержыцца. КАЖАН-КА ж. Айт, дзяўчонка, кыжянка нейкыя.

КАЖНЫЙ займ. Кожны. Кáжный дзень во так во мучыюся зь етымі дзьвірямі, некыму пычыніць. Памянш. КАЖНЕНЬКІЙ, КАЖНЕНЕЧКІЙ. Кáжнінькій ба пыняў, што эта нарошня гаворіна. Кáжнінічкій дзень адно й тоя, адно й тоя — грызьня і грызьня.

КАЖУРЫНКА ж. памянш. Кавалак скуры, аўчына. Большыя кужурінкі сыбярі, аткладзі, а дрыбязу пыўкідай у печ, крошкі нікому ні нада.

КАЗЕЛЕЦ м. Казялец. Казеліц скот ня есьць, яго патопчуць, патопчуць і ўсё. Памянш. КАЗЕЛЬЧЫК. Пы таму аборку казельчык рос, Пытапіха яго зьбірала, длі чаго-то сушыла.

КАЗЁНЕЦ м. Селянін, які раней жыў на казённай

зямлі. Нейкія былі казёнцы, а чаго іх так звалі, я, яй-богу, ні скажу.

КАЗЕНШЧЫНА ж. Тое, што належыць дзяржаве. *Казёншчына будзіць прі любой уласці. Казёншчыну ня трогый.*

КАЗЛІХА ж. гумар. 1. Каза. *Такей хызяін ныгыспы-дариць, рызьвядзец і казлой, і казьліх, абішчаць усё ўмеіць.* 2 перан. Упартая жанчына. *Ну ў казьліхі ж яе дзейкі, звала я, звала, упёрліся: ня пойдзім і ўсё.*

КАЗЛЯКІ мн. Козлы для пілавання дроў. *Нада хуць якея кызьлякі зьбіць, палкі пірязеыць не ны чым. Памянш. КАЗЛЯЧКІ. Пірістаў кызьлячкі сюда, бярі адзін, яны лёгінкія.*

КАКАЦІСТЫЙ прым. метаф. З багатай каранёвай сістэмай. *Ета трыва такая кыкацістыя, яе ня вырвьіш — места ні найдзіш. Памянш. КАКАЦІСЦЕНЬКІЙ. Відзіш, часнок якей кыкацісьцінькій.*

КАЛАБРОДЗІЦЬ незак. Вычвараць. *Ніхай у чарку нюхнець, і пашоў кылабродзіць, натура ў чылавека тыкая.*

КАЛАМСА ж. жарт. Хамса. *Тама будзіць самыя луччыя угаішчэнія кылымса ды кіслыя капуста, яны ня с тых, што рыскашбірюцца.*

КАЛАМСАЦЬ, КАЛАМСІЦЬ незак. 1. Мясіць. *Ніхай тут трошку выда ўбярэца, як жа лезьць грязь кылымсаць. Ня хочыцца мне сяньня гліну кыламсіць.* 2 перан. Вычвараць. *Ні гыварі: ціхінькія, як возьмуцца кылымсаць, пыдзікуісься на іх. Яму толька дайця нюхнуць у чарку, січас пычанець кыламсіць.* 3 перан. Тузаць, трэсці, біць. *Што яны дзелююць,— кылымсаюць адзін другога. Мы думылі, яны балыюцца, а тады відзім, што Цыганкоў дывай кыламсіць етыга ныпраўду.*

КАЛАМСАЦЦА, КАЛАМСІЦЦА незак. 1. Мясіцца. *Ідзі, калі цябе дужа ахота рызьбіраіць, а я ні хачу пыгязі кылымсацца. Кыламсіліся па полю, што, кылі нійдзе разу нілізя стаць.* 2. Вычвараць. *Любіць кылымсацца, асобінна, калі людзей многа. Другея глядзелі, як яны кыламсіліся адзін пірід другім, а Дзяніс плюнуў і пашоў.* 3. Тузацца, біцца. *Кынчайця кылымсацца, ныдаела глядзець ны вас. Ці доўга ж яны кыламсіліся ны Падгародзьдзі?* **КАЛАМШОНЫЙ** дзеепрым. 1. Мяшаны. *Тута і кыламшоныя грязь, і нікыламшоныя, нійдзе ня ступіш.* 2. Тузаны, пабіты. *Яно ў відна, што сяньня ты ўзноў кыламшоный.* **КАЛАМСЕМШЫ** дзеепрысл. 1.

Месячы, месячыся. *І гразішчу кыламсёмшы, заморісься большы некуды. Дайшлі, кыламсёмшы чуць ні пы калені. 2. Тузаючы, б'ючы. Кыламсёмшы, пырвалі яму куртычку.*

КАЛАМСОЛЕННЕ *н. эмац. 1. Мяшэнне. Як табе ні ныдаесьць кыламсолінья, у цябе ногі прымякнуць і застынуць. 2 перан. Вычваранне. Мы тожа троху пыглядзелі ны Анішчонкыва кыламсолінья.*

КАЛАМСОЛІЦЬ *незак. эмац. 1. Мясіць. Ня дужа яму хочыцца лезьць гразь кыламсоліць. 2 перан. Вычвараць. Ён адзін кыламсоліў пірідзь зіцічанімі. КАЛАМСОЛІЦА* *незак. 1. Мясіцца. Зьбегый пызаві бацьку, хваціць яму кыламсоліцца ны дажджы. 2. Вычвараць. Кыламсоліцца ён любіў, ды каб ны яго дзікуваліся.*

КАЛАМШЭННЕ *н. 1. Мяшанне. Знаіш, як ныдыдаіць кыламшэньня ў твані. 2 перан. Вычваранне. Яны думуюць, што іхныя кыламшэньня некыму дужа аныціресна. 3 перан. Тузанне, біццё. Глядзіця, каб вы самі скарей кыламшэньня ні пулучылі.*

КАЛАМШЭННІК *м. 1. Той, хто месіць гразь пры хадзе. Дасца кыламшэньнікым, пакуля яны дыцягнуцца да Колтыва. 2 перан. Той, хто вычварае. Эта тамыцька піряднінскія кыламшэньнікі усё пыказывылі сябе.*

КАЛАМШЭННІЦА *ж. 1. Тая, што месіць гразь пры хадзе. Зыцігаліся кыламшэньніцы, гразішча нівылазныя. 2. Тая, што вычварае. Яны кыламшэньніцы, вытвыраюць ня хужы мушчын.*

КАЛАНІЦА *ж. груб. Атрута. Ты ўжо сам ні прідумыйш, што твайму горлу нада, кыланіцы б хваціў.*

КАЛАТЫРАННЕ *н. Мітуслівая беганіна. Ныдыдаіць кылатырінья, то туды бягіш, то аттуля ляціш, усё німа прадухі.*

КАЛАТЫРЫЦЬ *незак. Бегаць, насіцца. Як пойдзіць зранья кылатыріць пы дзяреўні, к вечыру чуць ня ўсе хаты аббягіць.*

КАЛАЦІЦЬ *незак. метаф. Гаварыць. Пы дзяреўні ўжо цэлью нядзелю калоцюць, што Пітрачонык іс сваёю расходзіцца.*

КАЛБАСНІК, КІЛБАСНІК *м. жарт. Ахвотнік да каўбас. Кылбасьнік ты харошый, толька сьвіньней ня хочыш пасьвіць. Кілбасьнікі твае ці ні сьпяць ўжо, яны ладна выбігыліся. Памянш. КАЛБАСНІЧАК, КІЛБАСНІЧАК. Хадзі, кылбасьнічык, хадзі, пыкармлю цябе. Заві кілбасьнічыў у хату, я ім атрежу па крошкі. КАЛ-*

БАСНИЦА, КІЛБАСНИЦА ж. Зь дзевычкымі ны дваре забегылыся кылбасьніца і ны яду забыла. Ах, ікая ты кылбасьніца, любіш смашнінькыя.

КАЛБАСНЯ ж. метаф. Выкрутасы, вычваранне. Хто ны яго кылбасьню глядзіць, пакруціцца і аціхніць.

КАЛДУНСТВА н. Чараўніцтва. Нешта было пыткаджына пад етым вуглом, Сонька прінісла калдунства.

КАЛДЫБАСІЦЬ незак. Ісці няўклюдна. Некуды кылдыбасіць твоя сьвякрова, ці ні Грішчанковых пышла атведывыць. **КАЛДЫБАСІЦЦА** незак. 1. Таўчыся. Старыя ны дваре кылдыбасіцца, сьвіньней упыряччы-выць. 2. Няўклюдна соўгацца. Як табе кылдыбасіцца па белыму сьвету?

КАЛДЫБАШАННЕ н. Няўклюдная хада. Яе кылдыбашыньня ізьвесна: шаг ступіць, а тады пуйчыся аддыхаіць, каб другой ступіць.

КАЛДЫКАННЕ н. Нязграбная хада з кульганнем. Пыглядзі ны яе калдыкыньня, іна сайсім іціць ня можыць.

КАЛДЫКАЦЬ незак. Ісці нязграбна, кульгаючы. У погріб калдыкыла, калдыкыла, шаг ступіць трудна, чуць дыйшла, прінісла пуйвядзерца бульбы. **КАЛДЫКАЦЦА** незак. 1. Ісці нязграбна, кульгаючы. Цэлыі час ды таго большыка калдыкыліся. 2. Зал.-бессуб'ект. ад калдыкаць. Як табе калдыкыіцца посьлі гасьцей, ці паедзіш другой раз?

КАЛЁННЕ н. зб. Каленкі. Што хочыцца грейця, ці каленьня, ці шмаленьня, а кылі кроў ня греіць, нічога ні паможыць.

КАЛОДЗІШЧА ж. Вялікая калода. С такея калодзішчы харошыя штындаріна пад вугыл выцішыцца.

КАЛОМ прысл. метаф. Камяком, каменем. Яе уга-шчэнія калом зыстрыніць у горлі, іна угасьціць, а тады прыклянець. Калом яму зімля, такому пыразіту.

КАЛПАЧАННЕ н. Затлумліванне, падман. Ты сваё кылпачыньня длі сябе пыбірагі, яно табе можыць луччы зныдабіцца.

КАЛПАЧАННІК м. Той, хто затлумлівае, падманвае. Глядзі, каб етый кылпачыньнік сам біш штанёнык ні пабег ат'етуля. **КАЛПАЧАННІЦА** ж. Во кылі хочыш, і Аксюткіна дычка зьдзелылыся кылпачыньніцыю, так зыліваіць дзейкым, што задзівісься.

КАЛПАЧЫЦЬ незак. Затлумліваць, падманваць. Ты думыіш, ніхто ні знаіць, длі чаго ты Просіныга сына

кылпáчыш. **КАЛПАЧАНЫЙ** дзеепрым. Якея ж вы кылпáчыныя людзі, разьві вы ні пынімаіця, што Сашка вас на пушку бярець.

КАЛУПАННІК м. перан. 1. Маруда. Каму тут нý час работы, а кулупáньнікі да беда ня кончуць. 2. Той, хто не зусім сумленна здабывае сродкі. *Ета ішчэ тэй кулупáньнік, ён ш чаго хочыш капейку зукулупнець.* **КАЛУПАННІЦА** ж. 1. Маруда. Скарей вы, кулупáньніцы, вурушыціся, січас плуг падгонюць, бульба нада. 2. Тая, што не зусім сумленна здабывае сродкі. *С Проські абычайныя кулупáньніца, нічога йна нійдзе ні зыхваціць.*

КАЛУПАНЫЙ, КАЛУПАТЫЙ дзеепрым. Такі, які жалупалі. *Водз зу кулупáныі хлеб палучыш пу руках. Хто йта так дзелыіць: ны стала ліжаць кулупáтыя пряснушкі.*

КАЛЫГЛУЗ м. эмац. Распуснік. *Ну й калыглузы Ганьніны малыцы, на іх ажно шкура гаріць.* **КАЛЫГЛУЗКА** ж. *А разьві дзяўчонкі калыглўзкі ні буваюць,—сколька хочыш.*

КАЛЬЖЭННЕ н. неадабр. Халадэча. *Посьлі такога кальжэньня можыш успаленія пытхваціць, тады будзіш кычацца.*

КАЛЯКОМ, КАЛЯЧЫНАЮ прысл. метаф. груб. Без руху. *Ні натуркый, ні ныгрызі, і пралежыць кыляком увесь дзень. Каб ты ўжо лёг кыляком і ні пыдняўся. Выляіцца дзень кылячыною, карові паткінуць ні падыміцца.*

КАЛЯСЁНКІ мн. зніж. Калёсы. *Верь ты, што ён трепліцца, якея дрожкі,—кылясёнкі былі луманыя ў яго бацькі і кабыла здохлінькыя, чуць ногі пірістыўляла. Памянш.* **КАЛЯСЁНАЧКІ.** *Худзь ба якея кылясёнычкі зыкласьць, каб тэй хвырасток прывезьць г двару.*

КАЛЯЧОК, КАЛЯЧОЧАК м. памянш. Невялікі кол. *Нада было б забіць кылячок і гвоздзік загнуць, вароццы б прычыняліся і зашчэплівыліся. Я прігатовіў кылячочыкі прывязывыць пымідоры.*

КАЛЯШЭННЕ н. эмац. Шматлікія паездкі. *Ну й што, кылі ён пайсьвета выкылісіў, што яму дало эта кыляшэньня.*

КАЛЯШЭННІК м. эмац. Той, хто шмат ездзіць. *Учора явіўся двору Аўдоткін кыляшэньнік, у адной куртычкі прібег.* **КАЛЯШЭННІЦА** ж. *Ну што, ваша кыляшэньніца узноў сядзіць ны маткіныі шыі?*

КАМАНДЗЁР м. жарт. Камандзір, кіраўнік, галава.

Зы адну нядзелю такей кымандзёр узайся, што чышчы некуды. КАМАНДЗЁРКА, КАМАНДЗЁРША, КАМАНДЗЁРШАЯ ж. Аўгінка стала тыкая кымандзёрка, што Ліксандра так ні кымандывыў. Во яшчэ адна кымандзёрша ныйшлася, укажчыц хуць адбуўляй. Ваша кымандзёршыя нешта пычыла с самыга раньня рызы-
ряца.

КАМІСАРАННЕ, КАМІСАРНІЧАННЕ, КАМІСАР-
СТВАВАННЕ н. Праца ў якасці камісара, кіраўніка, начальніка. Яго кымісаріньня усім у косьці ўелыся. Дужа ні хваліся кымісарнічыньнім, сяньня ты кымісар-
іш, а зайтра можыш зьляцець. Ня дужа смашна яму посьлі кымісарствывыньня зы рідавую работу браца.

КАМІСАРЫЦЬ, КАМІСАРНІЧАЦЬ, КАМІСАРСТ-
ВАВАЦЬ незак. Працаваць камісарам, кіраўніком, на-
чальнікам. Навумчыку дужа ныравілыся кымісаріць. Тады Міхалка стаў як барін, яму жонка няроўна стала, зы ныстайніцымі пычаў бегыць, кымісарнічыў, кымісар-
нічыў, а тут найшліся большы грамытныя. Ім абаім ду-
жа ныравілысь кымісарствывыць. КАМІСАРЫЦЦА,
КАМІСАРНІЧАЦЦА, КАМІСАРСТВАВАЦЦА незак. Працавацца камісарам, кіраўніком, начальнікам. Кымі-
сарілыся яму ладна, толька нядоўга. Ну як табе кымі-
сарнічыіцца на новыі должнысьці? Пыглядзім, як яму
тут будзіць кымісарствывыцца.

КАМЛАЙ м. Прычэп. Яе сын машыну сабе купіў, ця-
пера нейкіі кымлаі шукаіць. Памянш. КАМЛАЙЧЫК.
Нейкыя машына стыяла зь нібальшэнькім кымлаічы-
кым.

КАМЛАЙКА ж. Невялікія калёсы. Каб ён быў іс
кымлаікыю, дык ба зьездзіў у Зяціцкіі лес ды прывёз
арешніку. Памянш. КАМЛАЕЧКА. Ён сам кымлаічку
субугоріў, бярема хворысьця можна прывезыць ці ношку
травы.

КАМЛЫЖКА ж. Невялікая камлыга, цвёрды камяк.
Зімля сырая, мяккыя, камлыжык дужа німа. Памянш.
КАМЛЫЖАЧКА. Нібальшэнькыю камлыжычку пусь-
ціў, і шыбка рызьляцелыся. Павеліч. КАМЛЫЖЫШЧА.
Камлыжышчы пызысыхалі, палкыю рызьбівай іх, бори-
ны ні бяруць.

КАМСОЛЕННЕ н. эмац. 1. Яда пры адсутнасці зу-
боў. У мяне ўсігда такая камсоліньня, зубоў німа ні
аднаго зуба. 2. Прагна яда. Пыглядзі ны яго камсо-

ліньня: пряма з булкі кусаіць і прець. 3. Біццё, штурханне. Ні баюся я бабіныга камсоліньня, іна мяне ня зловіць.

КАМСОЛІЦЬ незак. эмац. 1. Есці пры адсутнасці зубоў. Айдзе я скарінку рызгрызу, во мякуш вазьму і тэй камсолю-камсолю. 2. Прагна есці. Ён будзіць камсоліць, толька пыдывай большы, ініціт нямерный. 3. Біць, штурхаць, таўчы. Удзьвюх як возьмуцца цябе камсоліць, што ты здзелыіш. **КАМСОЛІЦЦА** незак. 1. Есціся. Калі хлеб камсоліцца, дык ішчэ ня горя. 2. Барукацца, валтузіцца. Як возьмуцца камсоліцца, то адзін нывярэху, то другой. **КАМСОЛЕНЫЙ** дзеепрым. Пабіты, натоўчаны. Чаго там гываріць, трошку камсоліный.

КАМУШАК, КАМУШОК м. Каменьчык. Ніякыя ета ні квасоліна, ета кáмушык. На печку ў баню я сабе прі-вёз кумушкоў. Памянш. **КАМУШОЧАК**. Куры рызгрібаюць пясок, кумушочыкі выбіраюць. Крепінькій як кумушочык.

КАМЯНЕЛЫЙ прым. 1. Цвёрды. Во кмянелыя ска-рінка, нож ні бярець, а маліц такей хлеб любіць. 2 перан. Бессардэчны. І стырікі ўсякія былі, былі дужа жалысьлівыя, сярдзешныя, а былі кмянелыя.

КАНАВІШЧА ж. Вялікая канава. Разбэхылі кына-вішчу, што ні прэйдзіш, ні пірядзіш, усё рыўна як танкывый роў.

• **КАНАВОД, КАНАВОДНІК** м. перан. Злодзей, які крадзе коней. Знаіш, ну хутурах сколько кынаводыў рызвьялося, глядзі было ды глядзі, ато с-пад носа кыня ўхвацюць. Етый твой харошынькій первый кынаводнік быў, цірізь яго коні ішлі за Сож. Узмацн. **КАНАВОДЗІ-НА**. Ніхай яму зімля колым, кынаводзіна быў, сколько людзей ат яго горькімі сьлізамі плакыла. Павеліч. **КА-НАВОДЗІШЧА**. Кынаводзішча проклітый, наш була-нінькій яго рук ні мінуў.

КАНАПАЦІНА ж. Вяснушка. Усё ліцо кыныпáціны-мі усыпына. Памянш. **КАНАПАЦІНКА**. Ніяк ны Сярэж-кіны кыныпáцінкі ні нулюбуіцца.

КАНДЗІБОБЕР м. іран. Задавака. Ці нагледзіліся, якей ета кыньдзібобір — Вуліткін зяць. **КАНДЗІБО-БЕРКА** ж. Ладныя кыньдзібобірка і Кындрацёнкыва дычка.

КАНДЗІБОБЕРЫ мн. Вычваранне. Ці ня дос-ка яму пыказывыць свае кыньдзібобіры.

КАНЕЎНІК м. Злодзей, які крадзе коней. Знаіш, як

ну хутурах канеўнікі хадзілі, бірыгі ды бірыгі було, уміг маглі кыня зьвесць.

КАНЕЧАК *м. памянш.-ласк. Конь. Канёчык мой, канёчык, пастой, я цябе зыбрытаю, нада хворысьціка прі-везьць як-небудзь.*

КАНІНЫЙ *прым. Конскі. Тама каніныя сена, ні чыпай, посьлі бульбы паткіну. Каніныя здароўя у чыла-века.*

КАНТАВАННЕ *н. жарг. эмац. Гультаяванне. Мінецца ім кунтуваньня, нада будзіць думыць сваім мызалём кусок хлеба зырабодыць.*

КАНТАВАЦЦА *незак. жарг. эмац. Гультаяваць. Прывыклі нічога ня дзелыць, з года ў год кантуюцца, глідзяць, каб айдзе чарку зылавіць.*

КАНУЦЬ *зак. перан. 1. Працячы. Харошый масьцір бочычку дзелыў, уліў вады — каб канула айдзе. 2. Адазвацца. Пы ўсяму лясу хадзілі, гукалі, і доўга гукалі,— ні кануў ніхто нійдзе.*

КАНХВЕЦІНА *ж. Цукерка. Дыла малым пы канхвеціні, пабеглі на вуліцу, ці іх вясноу ў хаці удзержыш. Памянш. КАНХВЕЦІНКА. Калі сахыр выйдзіць, я канхвецінку вазьму, чаю нап'юся.*

КАНЦЫЛЯРАЦ, КАНЦЫЛЯРШЧЫК *м. Работнік канцылярыі. Эта нейкій канцыляріц ехыў і гываріў, што зайтра будзіць сход, я таго мальца дрэнна знаю. Цяперя многа кынцыляршычкыў, усё ціснуцца, каб рук ні зымыраць. КАНЦЫЛЯРКА, КАНЦЫЛЯРШЧЫЦА ж. Устроілыся кынцыляркыю і праседзіла тама ўсю жызьню, аттуля і на пеньсію пышла. Вун твыя кынцыляршыцыца, ны абед сьняшыць.*

КАНЦЫЛЯРЫЦЬ, КАНЦЫЛЯРНІЧАЦЬ, КАНЦЫЛЯРСТВАВАЦЬ *незак. Працаваць канцылярскім служачым. Кынцыляріць ім ныравіцца, а на поля йціць с карзінкымі ня дужа хочуць. Трошку б кынцылярнічыў, с кніжычкыю прыхаджывыўся і есьць ба смашна хацеў. Пыглядзім, як новы рухункавод будзіць кынцылярствывыць, можа, меншы с трудуднямі круціць станіць. КАНЦЫЛЯРЫЦЦА, КАНЦЫЛЯРНІЧАЦЦА, КАНЦЫЛЯРСТВАВАЦЦА *незак. Працавацца канцылярскім служачым. Як табе кынцыляріцца на новым месьці? Яму ладна кынцылярнічылыся ў горыдзі. Не, ня думыў, большы так кынцылярствывыцца ня будзіць.**

КАНЧАТҚОВАЕ *н. Апошні разлік натурай на пра-*

цадні. У нас кынчатковыга яшчэ ні дывалі, нешта цягнуць і цягнуць.

КАНЬКАННІК м. неадабр. Канькала. Ды чаго ж нядыядлыя канькыньнікі, як луманецца чаго — душу ім вынь і аддай. **КАНЬКАННІЦА** ж. Ні прідумую, што эта канькыньніца хочыць, можа, мыхрыча.

КАНЮШОЧАК м. памянш.-зніж. Слабы, маларослы конь. Якая ў яго было хызьяйства, старінькыя хатка, кунюшочык ат ветру хітайся, у сенцах біз мыста стыяў.

КАПАРЫЦЦА незак. Поркацца. Некылі кыпаріцца, бярі свае вузялкі ды паедзім скарей, дарога вун ікая далёкыя.

КАПАРЭННЕ н. Порканне. Як куды іціць ці ехыць, у цябе первым дзелым пычынаіцца кыпареньня, — во ныдаела яно!

КАПЛІ прысл. Крышку. Ні забудзь купі, каплі сахыру ні асталыся. Каплі спакою ат іх німа.

КАПЛЮ прысл. Вельмі мала. Каплю балиць, а ён рысьнішчэўся ніізьвесна як.

КАПТУШКА, КАПЦЁЛКА ж. Капцілка. Ні было чаго ў лампу наліць, каптушкымі прісьвячывыліся, а што было дзельць. Ранішы капцёлкі у лайкых прыдывалі, унізу шурокінькыя, а ўварьху вузінька, кнот уцягывыць. Памянш. **КАПТУШАЧКА, КАПЦЁЛАЧКА.** У етых гаріць нейкыя каптушычка, дрэнна бізы гня, дужа дрэнна. У нас у дзяреўні гарелі лампы, а ўсюдых капцёлычкі, дык гыварілі на Кудрічы: эта Мыскава.

КАПЦІЦЬ незак. перан. Жыць бяздзейна, не маючы моцы і здароўя. Ікая жызьня біз здароўя, во капціць ішчэ, дыжыдаіць сьмерці, а тая ні пріходзіць.

КАПЧЭННЕ н. перан. Бяздзейнае жыццё пры адсутнасці моцы і здароўя. Такая капчэньня — ня жысьць, кылі чылавек сам сябе ні дагледзіць.

КАПЫЛЛЕ н. зб. перан. груб. Ногі. Прібярі капільля, рысьцягнуўся на ўсе сенцы.

КАПЯК м. перан. Груд. Ладный кып'як быракоў насыпылі, нада лыццаць піравезыць біз дажджу. Памянш. **КАПЯЧОК, КАПЯЧОЧАК.** Ну як жа так зьдзельць, тут кыпячок сухенічкія бульбы, дажджу ні было, а збоку выда наліта. Астаўся кыпячочык капусты, можа паццэлюсь, атвечыра прівязу.

КАПЯЛІНКУ прысл. Вельмі мала. Ліні кыпілінку крупені, а мяса дайжа ні пыказывый, ні стану есьць.

КАРАБКАННЕ н. перан. Пераадоленне вялікіх цяж-

касцей у жыцці. Ты пыглядзі ны Антончыкыва кыраб-кыньня: як туга ні пріхадзілыся, а ні здываўся.

КАРАВАШНІК м. асудж. Брудны, неахайны чалавек. Жывець кырявышнік, худзь ба пыстыдзіўся у таком відзі на людзі пыказывыцца. **КАРАВАШНІЦА** ж. Што ты хочыш, каб кырявышніца пырядык нывіла ці дзяцей дагледзіла, ета ні ў яе прывычкі.

КАРАВІЦЦА незак. перан. Бэсціцца, зневажацца. У цябе ўсе кыряваюцца, усе нікчомныя, адзін ты дужа харош, ты ды Каця твая.

КАРАВЯТНІЦА ж. Даглядчыца кароў. Кырывятніцым прывязлі торху, яны спакойна будуць зімуваць, а ты ташнуй, думый, чым прыпаліцца.

КАРАНДЫШАК м. памянш. Карантыш. Два мальчонкі-кырандышыкі бегуюць кылы хаты, гуляюць, ны бацьку пахожы і ўхватка тыкая самыя.

КАРАНЕННЕ н. 1. Ачыстка ад кары, акорванне. Нада брацца зы кыряніньня, пазьней уремя ня будзіць. 2. Ачыстка ствалоў дрэў. Яблынкi посьлі кыряніньня пыкрысівелі.

КАРАНІЦЬ незак. 1. Акорваць. Пайду кыряніць папеліны. 2. Ачышчаць ствалы дрэў. Нада патроху кыряніць дзерівы і сучча падрэзыць нада. **КАРАНІЦЦА** незак. 1. Акорвацца. Як тута ў цябе кыряніцца, ці ўвесь у смале? 2. Ачышчацца (пра ствалы дрэў). Трошку ў цябе кыряніцца, астарожна чысьць, каб жывоя ня тронуць. **КАРАНЕНЫЙ** дзеепрым. 1. Акораны. Цяперя кыряніныя жэрдкі будуць сохнуць. 2. Ачышчаны (пра ствалы дрэў). Ны кыряніныя яблынкi і глядзець пріятна.

КАРАТКАВЫЙ прым. Караткаваты. Жарёбка мылыдая, пужлівая, а аглоблі кырыткавыя, з горкі яе туўханула, іна як пынісла, хворыст зьехыў, мы с хворыстым на бык, калёсы сь пірідка сыскачылі,— во було нам! Памянш. **КАРАТКАВЕНЬКІЙ**. Кырыткавінькія вожычкі, як ты на іх удзержыш кыня.

КАРДЫМЯКА, КАРДЫМЯЧЫНА ж. эмац. Сукаваты кавалак дрэва, калода. Паспробый рыскалоць такую кырдымяку, нымардуіся, большы некуды. Нада б паццэліцца разьбіць ету кырдымячыну, ніхай ба ні вялялыся. Памянш. **КАРДЫМЯЧКА, КАРДЫМЯЧЫНКА**. Там, ны дрыватоньні, кырдымячкі ёсьць ны тваю сілу. Не ўжо, я ныд кырдымячынкымі буйтувацца ня буду, ніхай яны пыгыраць. **КАРДЫМЯЧЧА** н. зб. Куча кыр-

дым'ячка, ны яго сіла ды сіла нада. КАРДЫМЯЧЫШЧА 1 ж. Павеліч. ад кардымяка. Сучча пыбрізали. асталыся кырдым'ячышча, зросткі, зь ёю нічога ня зьдзелыіш, гнёт ба быў, каб пнянку мачылі. 2 н. Павеліч. ад кардымячка. Нывылачылі кырдым'ячышча, калі яго упыряччыш.

КАРЖАМЯКА, КАРЖАМЯЧЫНА ж. эмац. Корч. Прыцягнулі кыржым'яку г двару, нубуйтуісься кылы яе, пакуля упыряччысься. Во паспробый разьбіць еткыю кыржым'ячыну, кылі іна пукруцілыся, пірвілася, нікуды трешчыны ні даець. Памянш. КАРЖАМЯЧКА, КАРЖАМЯЧЫНКА. Глян'ка, як лёгка кыржым'ячка рыскалолыся. Ладныя кыржым'ячынка, сілы пыкладзеш над ёю дай божа. КАРЖАМЯЧЧА н. зб. Мой кыржым'ячка троху нывазіў, калі прівядзецца ў пырядык, у марозы-пікуны ладна будзіць уськінуць. Памянш. КАРЖАМЯЧЧЫКА. Пырядышна сабе кыржым'яччыка нывазіў. КАРЖАМЯЧЫШЧА 1 ж. Павеліч. ад каржамяка. Во айдзе кыржым'ячышча, як яе толька зь зямлі было выкыціць! 2 н. Павеліч. ад каржамячка. Чаго ж ты ні бяресься зы сваё кыржым'ячышча?

КАРЖАЧОК м. памянш. Высахлы кавалак, корж. Бягі ў горыд, хлеба німа, адны кыржачкі, бяс хлеба прідзіцца вячэріць.

КАРЗІНІШЧА ж. Вялікі кошык. Быў сплёў карзінішчу па поіс ростым, нічога ў яе ня ўсыпіш, аторю толька насіць.

КАРКАННЕ н. перан. іран. Пустая гаворка. Ніхай што хочыць вярзець, мне яго каркыньня нііньцірэсна слухыць.

КАРОБКА ж. метаф. груб. Галава. А длі чаго табе каробка ны плічах? Каробкыю думый, а ня чым-нібудзь другім.

КАРТЭЎНІК м. Аматар гульні ў карты. Картэўнікі яе зысядуць, ноч могуць праседзіць. Памянш. КАРТЭЎНІЧАК. Ладный бярецца картэўнічык, ужо большых абгулівыць. КАРТЭЎНІЦА ж. Дзяўчонкі буваюць чышчы хлопцў картэўніцы, пірагулівыюць іх.

КАРТЭЎНЫЙ прым. Картачны. Мой, бувала, картэўныю гульнію нійдзе ні прпускай, у Мікіты да поўнычы сядзелі.

КАРУЗА м. і ж. Малая, але задзірлівая асоба. Якей карюза, чыпляцца і чыпляцца к чылавеку ніізьвесна чаго. Карюза баба, зы саломінку будзіць зыдзірацца.

КАРУЗЛЫЙ *прим.* 1. Нізкі, недарослы. *Ніхай, што карюзлы, ён рыбыцяшчый, у касе зь ім папробый спраўся.* 2 *перан.* Сквাপны. *У іх уся парода карюзлыя, кружкі вады ні пыдадуць чылавеку.*

КАРЧАВЕШКА *ж.* эмац. Картавая жанчына. *Як станиць эта кырчавешка турлычыць, я ціряс слова трошку рызьбіраю. Памянш.* **КАРЧАВЕШАЧКА.** *Кырчавешычка Высілёва нешта цэлый дзень сьма сабе гаворіць.*

КАРЧАНУЦЬ *зак.* 1. Моцна ўдарыць. *Ты б яго кырчануць аць сябе, каб ён як сноп атляцеў.* 2 *перан.* Запрасіць вельмі дорага. *Ты пыхадзі пы бызару, пыпріцыняйся, ато кырчанеш цану, што ны твайго паццёлка і ні глянуць.* **КАРЧАНУЦЦА** *зак.* Моцна ўдарыцца. *Ішоў, ныга паехыла, я так кырчануўся ап каменьня, чуць пйдняўся.* **КАРЧАНУТЫЙ** *дзеепрым.* *Дапрыгыісься, што кырчанутий ацсочыш і пыбягіш.*

КАРЧЭННЕ *н.* Каленне на холадзе. *Посьлі такога карчэньня як раз ды два можна зьлежч с успаленіім.*

КАРЫНА *ж.* Карына. Пыдлажы бярэзвых карін, яны ўміг зушумяць. *Памянш.* **КАРЫНКА, КАРЫНАЧКА.** *Дзеці карінык сасновых ныбярцу і стругаюць, лотычкі вырізаюць. Дроў ні карінычкі ні асталься, а ён сабе ні пра што ня думіць.*

КАРЭННІКА, КАРЭННІЦА *н.* *памянш.* Карэнне. *Тама ў вядре адно кареньніка с травы, нада высыпыць у гной. Кареньніца пысыбіраіш ды ў ямку, яно нікуды ні нада.*

КАСА *ж.* *звыч. мн.* косы. Атожылак. Гурбузы косы пускаюць, чыпляюцца, могуць вісока ны пляцень узлезьць.

КАСАМОРДЫЙ *прим.* абразл. Крыватвары. *Прывадзілі якога-то друга свайго, кысамордый лабрэціна, неік боным глядзіць.*

КАСАСТЫЙ *прим.* 1. 3 доўгімі косамі. *Тріхонывы красівыя дзейкі былі, кысастыя, за імі хлопцы гужом віліся.* 2. Даўгагрывы. *Наш гнядэй кысастый быў конь і крепкій як зьверь, любэй воз браў, якей, бувала, ні ўскладзеш. Памянш.* **КАСАСЦЕНЬКІЙ.** *Прыглідаіцца, каб кысасыцінькыю сабе выбрыць.*

КАСЕНЬКА, КАСЕНЕЧКА *присл.* *памянш.* Коса. *Вочы хуваіць, а як прыгледзісься, дык заметна, што касенька глядзіць. Вочы ў яго касенічка пыстаўліны.*

КАСЁНКА *ж.* *знж.* Каса. *Сьма я ня ўмею, насіла Мікітывому хлупчугану пыкліпаць касёнку. Памянш.*

КАСЕНАЧКА. Ікая ні касёнычка, хуць кругом хаты траву збрынкыйш.

КАСІЛА н. жарт. Каса. Што, тваё касіла ня хочыць само ў траву лезьць? Памянш. КАСІЛЬЦА. Во каб мне такая касільца рыздабыць!

КАСМАЦІЦА ж. метаф. Лахматая рэч, звыч. нешта з адзення. Хто табе такую кохту кысмаціцу візаў?

КАСМАЧЧА н. эмац. Непрыбраныя валасы. Кысма́ча тарчыць ува ўсе бакі, ці ты рышчысацца ня можыш.

КАСЦЁР м. Пустазелле ў жыце, каласоўнік. Ёсьць такая пустазельля, у жыці расьцець, дробнінькія зірняткі, у нас яго касьцёр завуць.

КАСЦЯНІШНІК м. Расліна касцяніцы. У нас была Бязручыха, ішчэ ды вайны памёрла, усё сушыла кысцянішнік, ета ў яе было первыя лікарства ат любой балезні. Памянш. КАСЦЯНІШНІЧАК. У мяне айдзе-то ў вузялку быў кысцянішнічык, можна зыварыць, кылі хочыш.

КАТУШЫНКА, КАТУШЫНАЧКА ж. памянш. Кут, куток. У пуні зы саломыю чма́рка ныйшла сабе кутушы́нку і нясецца. Айдзе ты там што пыставіш, тама кутушы́нычка мулюпасінькыя, ні пывярнуцца.

КАЎЗНУЦЦА зак. Слізгануцца. Астарожнінька нісла гырлачык, а ныга каўзну́лыся, я брызь пысярэд дарогі, мылако пылілося.

КАЎКАННІК м. Той, хто мяўкае, падае тонкі голас (кот, дзіця). Рысьпішчэліся каўкыньнікі: пускай іх у хату, кармі іх. І ў цябе такей самы́ каўкыньнік, як у мае нявесткі. КАЎКАННІЦА ж. Пачула каўкыньніца, што мылако цаджу, просіць. Ну чаго вам, каўкыньніцы, яшчэ даць, каб ні пішчэлі.

КАЎНЯРОК, КАЎНЕРЧЫК м. Маленькі каўнер. Нада б памыць рубашычку, кыйнярёк грізнуват. Хто табе прішыў такея красівыя каўнерчыкі к рукуўкам? Памянш. КАЎНЯРОЧАК. Мне б ішчэ нада прішыць кыйнярёчык, яго ж проста ніткою ні прісьцябнеш.

КАХАЛЬ м. Кафля. Раншы етыга ка́хылю і ў паміні ні зналі, а цяперя пашлі і ка́хылі, і шмахылі, і чаго толька ні ныпрідумывыюць.

КАХНУТЫЙ дзеепрым. Моцна ўдараны. Ажно зыкытаў ка́хнутый,— во як пыдлізаць, куды ня просюць.

КАЦЕЛКА ж. Кацёлка. Цяперя сыныпрядык ня дзельюць, а раншы кацелкі сьпецна вы́різалі. Памянш. КАЦЕЛАЧКА. Воць сюда б нада было кацелычку ні-

балышэнькыю прідзельць, удобній ба круціць було.

КАЦЮГА м. Вялізны кот. *Во кацюга ў Кулагіных быў, з ладныга пырасёнка, ніякыга сыбакі ні быяўся.*

КАЦЯНЁНКАЎ прым. Кацянячы. *Прінясі кыцянёнкыу місычку, нальлём яму сырадойчыку. Памянш. КАЦЯНЁНАЧКАЎ. Што, і ты хочыш у кыцянёнычкыу пасьцельку лежч?*

КАЦЯНІЦЦА 1 незак. і зак. Прыводзіць (прывесці) кацянят (пра кошку). *Нашый кошкі скоро кыцяніцца. Айдзе-то ны хаці кыцянілыся, пат крышыю, там сена, ніяк ды кыцінят ні далезіш.* 2 зак. Нарадзіцца (пра кацянят). *У нас балышэя кыціняты, рана вясною кыцяніліся.*

КАЧАННЕ н. Зграбанне ў кучкі (пра пакосы грэчкі, вікі). *Грячыху касілі касою з лучком, іна сохла, яе кычалі, а посьлі кычання на воз, на воз і мылаціць ну гумно.*

КАЧАНОК, КАЧАНЧЫК, КАЧАНОЧАК м. памянш. Качан. *Схадзі зрэж кычанок капусты, я пыкрышу на дзінь. Нібалышэя кычанчыкі, ну дужа тугея, можна браць. Кычаночыкі толька зывязывыюцца, ішчэ нечыга варіць.*

КАЧАНУЦЬ зак. 1. Хістануць, калыхнуць (дрэва). *Вун як малыў аньцірісуіцца: кычанець бярэзку і глядзіць, што іна хітаіцца.* 2. Павесці (вачамі). *Бырманкова толька вычамі кычанула і зразу атварнулыся.* **КАЧАНУЦЦА** зак. 1. Хістануцца, калыхнуцца (пра дрэва). *Уродзі і ветру німа, а глянё-ка, як дзерівы кычануліся.* 2. Павесціся (пра вочы). *У яго толька вочы у адзін бок кычануліся — і ня жыву.* **КАЧАНУТЫЙ** дзеепрым. Хістануты, калыхнуты (пра дрэва). *Во і січас ліпка кычанута.*

КАЧАРЭЖКА ж. 1. Качарга. *Кычарэжкыю варочыла чугуны, пакуля пулумала.* 2 перан. Пень, бясформенны кавалак дрэва. *Асталіся адны кычарэжкі, іх ні разьбіць, ні расьсеч, зімою цыліком спалюцца.* 3 перан. груб. Нага. *Пібярэі свае кычарэжкі,— піріступай цірэзь іх.* *Памянш. КАЧАРЭЖАЧКА. Невялікі бясформенны кавалак дрэва. Унясі кычарэжычык ды паткінё, ато чугуны могуць ні зыкінець.* **КАЧАРЭЖЫШЧА.** Вялікі бясформенны кавалак дрэва. *На эту кычарэжышчу нада печ як у асеці.*

КАЧАЧКА ж. Тачка. *Нада пыпрасіць у іх качычкі ды завезьць мяшкі г Гапкі, ніхай у яе ліжаць.*

КАЧЭННЕ *н.* Прывядзенне кацянят (пра кошку). Ну яе к чорту зь яе качэньнім, ёй нада каціцца, каровы німа, іх ніхто ні бярець.

КАШЛІК, КАШЛІЧАК *м. памянш.* Кашаль. Наверна, пацстыў малый, уноччы быў ладный кáшлік. Ці чуіш, якей кáшлічык у дзіцёнка, пызаві хверчылку, ніхай паслухыіць, можа, банкі нада.

КАШНЫЙ *прым.* З-пад кашы, ад кашы. Тама стаіць чугуночык кáшный, а другога нешта ня відна.

КАШУК *м.* Катух, загародка для закладкі сена жывёле. Карові як ні пыныравіцца сена, усё с кушукá мордыю выкініць.

КАШЭТНІК *м.* Вельмі злосны на катоў сабака. Во кашэтнік, ны кыта брэшыць, а тэй з бруса глядзіць спайкойна. **КАШЭТНІЦА** *ж.* Твыя кашэтніца каб дырвалыся да кошкі, зразу пушкумутала б яе.

КВАСОЛІНА *ж.* Адно зерне або расліна фасолі. Квасоля рассыпылыся, вун зу суножкыю квасоліны ліжаць. Во яшчэ адна квасоліна узыйшла. *Памянш.* **КВАСОЛІНКА.** Я люблю, каб квасолінык у крупеню ўкінуць.

КВАСОЛЬКА, КВАСОЛЕЧКА *ж. памянш.* Фасоля. Квасолькі можна у цугунчыку атваріць. Ты глядзі, квасолічкі і на семя кідай, усю ні расходывый.

КВАСОЛЬНЫЙ *прым.* Фасолевы. Мае дужа люблюць квасольныю крупеню, малыцы аж прыгнуць за ёю.

КВАТЭРАЧКА *ж. памянш.* Частка столі паміж двума падстольнікамі або падстольнікам і сцяной. Скора кончым століньня, адна кватэрычка астаецца, тады будзіць пірадых.

КВІЛ *м.* Бязладны крык, лямант. Ці ты ні знаіш, чаго ў іх еткій квіл стыяў?

КЕЛЬНЯ *ж. перан.* Маленькая хатка. Ікая там хата — кельня, у ёй ні пывярнуцца, ня стоіць такую браць. *Памянш.* **КЕЛЕНКА.** Жылі ўдваіх сы старухыю, была ў іх келінка трухлявінькыя.

КЕЎКАННЕ *н.* 1. Мяўканне. Я чую: нейдзі кеўкыньня, а ета кыцянёнык на вербу залез, а зьлезыць баіцца. 2 перан. Ціхі слабы голас. Ці тваё кеўкыньня яшчэ троху чутна, дышыцца пынямножку?

КЕЎКАННІК *м. гумар.* 1. Кот. Пачулі кеўкыньнікі сырадой, нылівай ім, дужа ныравіцца. 2 перан. Той, хто падае слабы голас. Як табе, кеўкыньнік, там на печы сядзіцца? **КЕЎКАННІЦА** *ж.* 1. Кошка. Толька пыдаю,

б'ягіць м'яя кеўкыньніца скарей пад'есьць. 2. Тая, што падае слабы голас. Чую, чую цябе, кеўкыньніца, можа, ты і ны свадзьбу прідзіш?

КЕЎКАЦЬ *незак.* 1. Мяўкаць. Кошычка кеўкыіць, замёрзла, пагрэцца просіцца. 2. перан. Жыць, падаваць голас. Ці ішчэ кеўкыіш троху на печы? КЕЎКАЦЦА *незак.* 1. Зал.-бессуб'ект. ад кеўкаць 1. На печы выліжыішысь, хырашо кату кеўкыіцца, кілбасы хочыць. 2. Зал.-бессуб'ект. ад кеўкаць 2. Ёй пакуль што нядренна кеўкыіцца ны нявесткіныі ліжанкі. КЕЎКНУЦЬ *зак.* 1. Мяўкнуць. Ці эта мне пыкызалысь, ці кот айдзе кеўкнуў? 2. Падаць голас. Будзіш лазіць, дылазісься: бярьвеньня пакоціцца, дыўлянець, што ня кеўкніш.

КІВУШЧЫЙ *прым.* Хісткі. Стала ў аўтобусі і ківайца, баба ківушчыя.

КІДЗЮХ *выкл.* Пра кіданне. Тута гулялі малыя, балывыліся, тэй у таго кідзюх палкыю, тэй у таго і разьбілі вакно.

КІЁУКА *ж.* Рагоз. Дзеці пад восінь кіёвык нарежуць у балоці і балыюцца. Памянш. КІЁВАЧКА. Схадзі ты ўжо, атарьві сабе кіёвычык, толька ні зытапіся.

КІЛАВАТЫЙ *прым.* Хворы на грыжу. Ныйшла сабе кілува́тыга жыніха і хваліцца: вот мы якея! Памянш. КІЛАВАЦЕНЬКІЙ. Рысказывылі, што радзіўся кілува́цінькій, зразу апірацыю дзелылі.

КІЛУН *м.* Чалавек або жывёла з грыжай. Кілуна ў армію ня возьмуць, зыставюць апірацыю зьдзелыць.

КІПУЧЫЙ *прым.* Кіпячы. Ну што ты гаворш, ні кіпеў,— усё кіпу́чыя; як эта, кылі ні кіпу́чыя, я буду гываріць кіпучыя.

КІРПА *м. і ж.,* КІРПАЧ *м.* Кірпаносы чалавек. Любу́іцца ны свайго кірпу, нагледзіцца ня можыць. Ты луччы сваю кірпу бірягі, а зы мяне ні біспакойся. Ого, сколько зыдываньня у Просіныга кірпыча, ён луччы ўсіх шчытаіць сябе. КІРПАЧКА *ж.* Зыхарёнкыва кірпачка дужа вісока сябе нясець. Памянш. КІРПАЧАЧКА. Тама Сір'бяёнкыва кірпачычка бегыіць.

КІРПІЧОНЫЙ *прым.* Цагляны. Быгатыю хату пыставіў: піцісьценка, кірпічоный пыввал, пуны харошыя, цёплыя.

КІРПІЧЫНІНА *ж.* Цагліна. Сюда нада ладныя кірпічыніна. Памянш. КІРПІЧЫНІНКА. Вакенцы ў хундаміньці зыклаў кірпічынінкымі.

КІСЛЕННЫЙ, КІСЛЮШЧЫЙ *прым.* Празмерна

кіслы. Січас ігрушкі кісьленныя, у рот ня возьміш, а як пыліжаць, пымякчэюць, тады нічога становюцца, дзеці поўныя кырманы ныкладуць і пабеглі. Нысадзіў пырядышны садок, ды летніх адно дзеріва, нескылька антонывык, а то нейкія кісьлюшчыя, к вясне толькі вылежывыюцца.

КЛАД м. экспр. Магіла, смерць. Дагоніць, ён цябе дыўлянец, тут табе і клад будзіць.

КЛАДЗЕНЫЙ, КЛАТЫЙ дзеепрым. Кастрыраваны. Зы кладзіных пырысят многа дыражэй плоцюць. У аднаго мужука былі клатыя сыбака і кот.

КЛАДКА І, КЛАДАЧКА ж. памянш. Бэлька ў пограбе. Кладкі ў погрібі пйдэнілі, нада міняць, ато можыць увесь верх прасесьць. Харошыя кладчыкі дубовінькія прівёз, будзім погріб кыпаць.

КЛАДКА ІІ, КЛАДУШКА ж. Месца ў гумне паміж сохамі. Дзядзька дужа ўредный быў, дай нам адну кладку ў гумне, а ну гумно пусьціў суседзіў. Кладушкі ў гумне ац сахі ды сахі і тады ды сыяны, і жжатыя ўсёгда клалі кладушкымі, а посьлі сушылі і мылацілі. Памянш. КЛАДУШАЧКА. Мы ўжо рады, рады былі, што сваю кладушычку жыта ныклалі, ета ж нада: свыя кладушычка!

КЛАСЦЬ незак. перан. Збіваць, выталоўваць пасевы. Ладна кладуць куры ямень, ужо пырядышны кусок атлупілі ад дарогі, надзельіць стыршына кріку.

КЛЕВЯРЫНА ж. 1. Адна расліна канюшыны. Во ікая клівяріна вырысла,— што значыць спагноіныя зімля. 2. Канюшына наогул. Якую й клівяріну збрынкыць, ці ён дагледзіць, тыкая аторва, а клевір у пагоду прыбраць — ета зылатэй корм. Памянш. КЛЕВЯРЫНКА. Нёскылька клівярінык тарчыць, а так макріца ўсё забіла.

КЛЕТНИЙ прым. З клеці, ад клеці. Былі ныстанойліны трі вядры кылы дзьвярей кыла клетніх.

КЛЕТЧЫНА ж. зніж. Клець. Пуні ўжо німа, а клеччына пакуля што ліпіць. Памянш. КЛЕТЧЫНКА. Была німудренькыя клеччынка, яны яе пусьцілі на дровы яшчэ летыся.

КЛІБЕННЕ, КЛІБЛЕННЕ, КЛЮБЕННЕ, КЛЮБЛЕННЕ, КЛЯБЕННЕ, КЛЯБЛЕННЕ н. Настойлівае ўтлумачванне, пераконванне. Ат іхныга клібінья гылыва тряшчыць, як ім ні ныдаесьць адно й тоя пухтыраць. А наслухыліся мы яе кліблінья, ніхай яе. Ты думыйш,

яны табе верюць? — ныт тваім клібіньнім толька сьмяюцца. Ні пымыгаіць Віктырхіна кліблінья, ня хочыць Іван Марчыхіну дачку браць. Ой, ныдыядлыя старыя зь яе клябіньнім. Не, дренныя тваё кляблінья, ня слухуюць цябе Кычанкі.

КЛІБІЦЬ, КЛЮБІЦЬ, КЛЯБІЦЬ незак. Настойліва ўтлумачваць, пераконваць. Кажный дзень клібуюць яму адно й тоя, ці надоўга ў яго хваціць цярьпення слухыць. Доўга нешта клібіла Хрысьцянку твоя кума, ён слухыў і пысьміхайся. Як возьмуцца клябіць са ўсіх бакоў, паспробуй іх піраслухыць.

КЛЮШНЯ ж. Курынае сцягно. Ні глядзі, што кырапуз, цыляіць, каб скарей ухваціць клюшню. Памянш. КЛЮШЭНЬКА. Зьясі посьлі клюшэньку, я табе атлажыла у шкапчык ны тарелычку.

КЛЯЦЦЁ, КЛЯЦІЕ н. Праклён. Ныўрад, ці піраслухыця вы Матруніна кляццё, іна як зыкладзец — ні ны адзін час. Бог ныклаў ім імя бясы і кляція зыклаў.

КЛЯЦЬБЭНЫ мн. Праклёны. Ай, сумашэччыя баба, што-небудзь пыкажыцца ні па ёй і пычынаіць клядзьбёны.

КОГАТ м. Скогат, галас. Мы тожа чулі когыт, ну ні пынялі нічога. Што кріку было, што когыту із-зы ірунды.

КОЖКА ж. памянш. Скурка. Раншы кожкі здывалі у Янкілівый лавычкі, за іх пулучалі піряды, падмёткі.

КОЙ-НІЯК прысл. Сяк-так. Пуню кой-ніяк пірасыпылі, ну печ дужа слаба, ні прідумую, калі яе пірі-класыць.

КОМНАТЫ мн. Панскі дом. Комныты даўно пыстаўліны, мой дзед рысказывыў, што ён малый быў, як іх строілі.

КОНТ м. Канец. Пупаду другой раз у яблыках — ні пыздаровіцца, вот я табе скызаў і на етым конт.

КОРАНЬ м. Ножка грыба. У бырывіку часта корінь паточын, а шляпка чыстыя. Памянш. КАРАНЕК, КАРАНЕЧАК. Кыранькі ў апенкых атрізаюць саўсім, ета ў пыдасінывікых крышуць. У казлоў кыранёчыкі малінькія, яны нізінькія грібы. КАРЭННЕ н. зб. Цэлюю лубку каренья ныбрізалі, высып у сьмяццё.

КОЦЬМА прысл. Коцячы. Я ім дам несць усякую чуш, ніхай толька паткнуцца: коцьма выкычу с хаты.

КОЦЯ м. Кот, коцік (у размове з дзецьмі). Коця спаткі лёг і нам пыра ў люлю. Рятуй мяне, коця-браця,

нясець мяне лісіца за сінія моря, зы вісокія горы, за цёмный лес (З казкі).

КРАДКАЛА, КРАДСТВА н. Крадзеж. Мы хырашо яго помнім: кра́дкылым зынімаўся, нягож што ён дзельў. Якей жа чэсны чылавец станіць адыбрыць кра́дзтва.

КРАКТАННЕ н. перан. іран. Сквапнічанне. Нагле-дзіліся мы ны яго крікта́ння: сам сабе жалеіць зьесьць купіць.

КРАКТАЦЦА незак. Зал.-бессуб'ект. ад крактаць. Як табе крэкчыцца посьлі ўчырашніга, пыбалівыіць гы-лыва?

КРАНУЦЬ зак. Моцна ўдарыць аб зямлю. Схваціў зу руку, рускруціў, як кряніць яго аб зямлю, тэй і рус-плутухайся. **КРАНУЦЦА** зак. Моцна ўдарыцца. С са-мыга вільчыка ап ток крянуўся і ні ўстаў, пылажылі ны калёсы і пывязьлі ў бальніцу. **КРАНУТЫЙ** дзеепрым. Я знаю, за што ён крянутый.

КРАПЧУН м. Фізічна моцны чалавек. Мой бацька такей быў кряпчўн, воз сена ны пірядок лёгка ставіў. Памянш. **КРАПЧУНОК, КРАПЧУНЧЫК**. Кріпчункі растуць мальчыкі, абоя ў дзеда пашлі. Ніхай расьцець кряпчўнчык, будзіць табе ны старысьць падмога.

КРАПЧЭННЕ н. Выздараўленне, папраўка. Не, яму ны кряпчэ́ння нісколька ні пыказывыіць.

КРАПЧЭЦЬ незак. 1. Мацнець. Ты с кажным годым кряпчэіш, табе старысьць ні страшна. 2. Папраўляцца. Дужа цяжола ліжаў, а цяперя кряпчэіць патроху.

КРАСІВЕННЫЙ прым. Надзвычай прыгожы. Пом-ніш Дзім'інка большыга, крысівенный мушчынішча быў, кажыцца, Пітраком звалі.

КРАСНЕННЫЙ, КРАСНЮШЧЫЙ прым. Вельмі чырвоны. Прівалоцца пыд раньня, вочы красьненныя, язык ні варочыіцца, сьпіць у пуні ны саломі. Калена красьнюшчыя, нарыў абразуіцца.

КРАСНЫЙ прым. перан. Хросны. Мыя красныя матка куды-то даўно зьехыла ат'етуля.

КРАСЬ м. Металічная падкладка ў драўлянай восі. Восі ўсігда з дуба дзелылі і зьнізу крась прібівалі, каб ні піріціраліся.

КРАХНУЦЦА зак. Упасці і ўдарыцца. С самыга віль-чыка кра́хнуўся ап ток, ну што, пыдбіваў усё ў сярёд-ку, зывязьлі ў бальніцу, там і памёр.

КРАХЦЕННІК м. Той, хто крэчка. Ну, кряхценьнік,

як твоя работа, ці дзвiгiыця ўпярэ́д? **КРАХЦЕННІ-ЦА** ж. Абя мы адзiнакiвыя крaхцeньнiцы: сь печы за стол i нызад.

КРАЦІХА, КРОЦІХА ж. Самка крата. Крот схувай-ся у норку, а два крiцiяньнiчкi асталiся нывярху, нi пасьпелi схувацца, вiдна, с крацiхыю вылазiлi. Бiзь зя-лезыў нiчога ня здзелыш, нада ставiць, улезуць i крот, i кроцiха, iх усiх нада унiстыжаць.

КРАЧ м. Асiлак. Мой бацька крaч быў, зь iм нiхто ў рабоцi нi спруўляўся. Памянш. **КРАЧЫК**. Пыдрыстаюць крiчыкi хлопцы, ужо сiчас работыюць як бальшэя. Па-велiч. **КРАЧЫШЧА**. Крiчышча мушчына, скажыць ны каторыга: унiмiся, — мiгым асядзiцца.

КРАШЫНАЧКА ж. 1. Маленькi кавалачак. Атламі-ла крашiначку пряснушкi, зьела з мылаком, большы нi-чога у рот нi хачу. 2 перан. Маленькае дзiця. Мыя кра-шiнычка, мыя малiнькыя, я нi прiдумую, чым цябе пы-кармiць.

КРАЮШЫНА ж. Край, бераг. Круюшiну ячменю крепка куры зьбiлi. Памянш. **КРАЮШЫНКА, КРАЮ-ШЫНАЧКА**. Сядзiць ма́лыы ны самы́й круюшiнкi, зва-лiцца i крепка гнiтанецца. Круюшiнычка аборка адж жыта скошына, а ўвесь аборык цэл.

КРОСЕНКІ мн. памянш. Кросны. Цяперя кросiнык нi ў кога ня ўвiдзiш, мыладзейшыя дайжа ня ўмеюць iх ставiць. Памянш.-знiж. **КРАСЕНКІ**. Такея там былi красёнкi, на трi губычкi, дык i тэя зiму рысьпяўшы стыялi.

КРОХНУЦЬ зак. перан. 1. Зламаць. Крохнуў яблынк-у ныпыпылам, дзелый яму што хочыш. 2. Зламацца. Лiпа як крохнiць, каб ударiла па пунькi, рызвалiла б. 3. Ударыць. Ня лезь, крохнiць аб землю, што русплуту-хаiсься. **КРОХНУЦЦА** зак. Моцна ўдарыцца. С такея вiсычыны крохнуцца — як ён толька нi акалечыўся, — не, устаў, пабег.

КРОШКІ мн. перан. Сала, мяса (у абмежаванай колькасцi). Пудблюдаю крошкi к лету, i зьесць нада сытней, i с сабою ўзяць на луг, на поля. Памянш. **КРО-ШАЧКІ**. Пыдбiраюцца крошычкi, сала пуўтыра рядо-чыка астаецца.

КРУГА прысл. Вакол. Можна было ныпрямкi пра-бежч, а яны кру́га пывылакiся.

КРУЖОК м. Накрыўка круглай формы. Нылажы ны лыхан кружок, каб нi сыпнулыся чаго са столi. Памянш.

КРУЖОЧАК. Акуратнінькія кружочки, імі хырашо по-
сыд ныкрываць.

КРУТКАСЦЬ ж. Рухавасць, спрытнасць. Ні глядзі
ны гады, у яе круткысьці ішчэ дай божа сколька.

КРУТЧЭЙШЫЙ прым. Спрытнейшы. Сабе ён круч-
чэйшый, а разым са ўсімі іціць ня дужа разгоніцца.

КРУЦЕЛЬ м. Скручаны жмут травы, вещь. Эта дро-
вы мае такая: круцялі кручу і ў печ піхаю,— адно вещь-
ця. Памянш. КРУЦЯЛЁК, КРУЦЯЛЁЧАК. Круцялёк с
травы зыпіхнула ў прабой, відна, нікога німа ў хаці.
Нашто табе такая круцялёчыкі?

КРУЦЕННЫЙ прым. Вельмі круты. Горы круцен-
ныя, а мы як разгонімся, быстрой ветра ляцім.

КРУЦІЦЬ незак. перан. Вырабляць (скуру). Я пом-
ню, як нам прішлося круціць шкуру, каб на выпрэж
трошку узьбіцца. КРУЦЕМШЫ дзеепрысл. Нікуратна
круцёмшы, можна пырваць шкуру.

КРУЦЯГА 1 м. і ж. Круцель, ашуканец. Пупадзесь-
ся круцягым у рукі, яны цябе як лінку аббяруць. Ішчэ ж
сайсім мылыдая, а тыкая круцяга, глядзі ды глядзі
кажныя мінуту, ато ў міг абдурыць. 2 ж. Распусная жан-
чына. Тыкая круцяга была: с адным паедзіць, з другім
верніцца, ухадору ні было і маткі страм.

КРУЧ ж. Круцізна. Вусьцінка Пынкратыва атрабо-
тыла: хызяйства бальшоя, адна пакуль ныцігаіць вады
пад круч пат тую.

КРУЧАНЫЙ прым. метаф. Распусны. Чаго ня бу-
дуць кручыныя, кылі за імі ніхто ні глядзіць, што ўзду-
мыюць, то й твыраць.

КРЫВАГУБЫЙ прым. 1. З кривым ротам. Узноў
Антоніхін кривагубый атвырачыцца: нешта ні пы яго
сказылі пра Полічку. 2 перан. іран. Капрызны. Раншы
ты такім кривагубым ня быў, што с табою?

КРЫВАЗАДЫЙ прым. абразл. З пакрыўленим ста-
нам. Што таму кривызадыму нада, чаго ён смалою ле-
зіць г дзяўчонкым?

КРЫВАЛЫ мн. метаф. груб. Ногі. Ні глядзі, што
крівалы, як распусьціць, зь ім ні кажны справіцца
йціць. Павеліч. КРЫВАЛІШЧЫ. Накручывыць па дзе-
сіць ануч ны свае кривалішчы.

КРЫВАМОРДЫЙ прым. абразл. Криватвары. Я та-
го кривамордыга толька пупаду, з грязьзю зьмішаю.
Памянш. КРЫВАМОРДЗЕНЬКІЙ. Такая самыя крива-
мордзінькія, як бацька, можа і зладзея такая стануць.

КРЫВАНДЖА *звич. ж. абразл.* Скрыўлена, недалужная асоба. *Нашто каму іхныя крывінджэ, ніхто яе ні ўзяў і ня возьміць.*

КРывАПІЎНІК *м.* Крывапівец. *Ні пасьледній крывапівнік быў і твой дзядзя, ці мала ён крыві зь людзей павіў.* **КРывАПІЎНІЦА** *ж.* Нягож ні крывапівніца, аднаму богу ізвесна, колька чужбіны людзкея спыжыла.

КРывАПІЎСТВА *н.* Здзек. *Што ты мне рыскавыіш пры крывапівства, ці я ні знаю, колька чаго тварілыся тоя ўрэмя ува ўсёй акрузі.*

КРывАПУЗЫЙ *прым. абразл.* З адметным жыва-
том. Ты луччы сваю крывапівзію глядзі, каб ня збегла. *Памянш.* **КРывАПУЗЕНЬКІЙ.** Ну ніхай крывапівзін-
кій, ёй ладзін і мне будзіць харош.

КРывІЗНА *ж. перан.* Капрыз. Яе крывізні ўсім нываела хужы горькія редзькі.

КРывОЦЕ, КРывАЦЕ 1 *н.* Кривое паленне. *Кривоцьця выпірісікай, у печы пыгаріць. Пару вазой кривоцьця прывёз, яшчэ ні ўпыряччывыў.* 2 *м. і ж. перан.* Капрызная асоба. *Кривоцьця як зыдасца, дык яго ні пірвавучыш ніякім спосыбам. Січас губы сашчэпіць тая кривоцьця, хочыш, рызрэвецца. Ну й кривацьцё ўрадзілыся, уся чысьцінька як мама.*

КРывДЗІС *м.* Нястача, крывіс. *Сёліта ісь сеным будзіць крідзіс, нада кажный клачок з вумом расходувыць.*

КРывМЗАЗОЛЬСТВА *н.* Нязграбная работа. *Ны тваё кривмазольства я глядзець ні хачу, луччы ты ні бярыся і ня дзелый нічога.*

КРывМІНАЛ *м. і ж. метаф.* Аснова, апора, гаспадар. *Якей сь Кірэя кривмінэл, ён што вецір: ураньні адно, а ўвечырі другая. У іх увесь кривмінэл была Вульляна.*

КРывМЯЧ *м.* Мацак. *Бацька мой кривмяч быў, зы траіх работыў і ўсё ў яго руках гарела.* **КРывМЯЧКА** *ж.* *Кривмячкі дзяўчонкі, ім пы высімнацыць німа, а яны узрослым ні ў чым ні ўступаюць.*

КРывНДЖАЛІНА *ж.* Спецыяльная палка ў распусках. *У мяне кривнджаліна злумалыся, як я ў лес паеду. Памянш.* **КРывНДЖАЛІНКА.** *Кривнджалінкі зыцісаць і прабіць нада ўмець, цяп-ляп ні палучыцца.*

КРывНДЖАЛЫ *мн. перан. груб.* Ногі. *Ні глядзі, што кривнджалы, ён падзьдзісят вёрст пройдзіць і ні аддыхнець ні разу.* **КРывНДЖАЛЛЕ** *н. зб. 1.* Спецыяльныя

палкі ў распусках. Крінджальля далёка ні зыкідай, яшчэ ні раз прідзіцца ў лес ехыць. 2 перан. груб. Ногі. Ні выстыўляй крінджальля, ацсунься ў бок і ляжы ціха.

КРЫНДЗЯДЗЮЛЬСТВА н. неадабр. Балбатня, пу-стаслоўе. Рызвядуць кріньдзядзюльства — ні піраслу-хыйш: і тэй ні такей, і етый ня еткій — усе ні па іх.

КРЫТНІК м. Страхар. Крытнікі сьпішаць, хочуць сьняня пуню кончыць. КРЫТНІЦА ж. А сь цябе б ні-плыхая крытніца выйшла, толька каб с крышы кулём ні скацілася.

КРЫЎЁ н. метаф. груб. Ногі. Сыпагі ны крiўё ны-цягнулі — зыдаюцца, толька чым зыдывацца, каб хуць самі справілі.

КРЭМЗАННЕ н. Рэзанне тупым нажом або абы-як. Я гляджу ны тваё кремзыньня, няўжэлі табе трудна у дзьве рукі ўзяць і як нада атрэзыць.

КРЭМЗАЦЬ незак. Рэзаць тупым нажом або абы-як. Нечыга кремзыць такей кусок, войстрым нажом рiзані. КРЭМЗАЦЦА незак. Рэзацца тупым нажом або абы-як. Ня дужа яно режыцца, мяккыя, кремзыцца, і нож вай-стрілі, і ўсё дно ні пымыгаіць. КРЭМЗАНЫЙ дзеепрым. Куды такая кремзынья людзям несць, стыдна, вазьмі цэлыі кусочык і пареж акуратна тонiнькімі скрылёчы-кымі.

КРЭМСАННЕ н. 1. Рэзанне тупым нажом або абы-як. Посьлі вашыга кремсыньня ны пасьцілкі живога места ні астаніцца. 2. Тузанне. Я ім дам кремсыньня, адзiн другому пушкумутаюць рубашычкі, тады зышывай ці купляй новыя.

КРЭМСАЦЬ незак. 1. Рэзаць тупым нажом або абы-як. Узной кремсыць як пупала. 2. Тузаць. Як возь-муцца адзiн другога кремсыць, чаго яны толька ні вы-твыраюць. КРЭМСАЦЦА незак. 1. Рэзацца тупым на-жом або абы-як. У цябе ня режыцца, а неiк кремсыць-ца. 2. Тузацца. Мы збоку стыялі, глядзелі, як яны крем-сыліся. КРЭМСАНЫЙ дзеепрым. Ні стаў на стол еткыя кремсыныя.

КРЭНДЗЕЛЕМ прысл. метаф. Сагнуўшыся, скур-чыўшыся. Прiвык пiрiд нычальствам крeньдзілім ха-дзіць. Кычаіцца крeньдзілім, ня можыць рызагнуцца. Памянш. КРАНДЗЯЛЬКОМ. Дужа ты гнесься пiряд імі крiньдзяльком.

КРЭПКА прысл. перан. Багата, у поўным дастатку. Ну хутурах крепка ішчэ ні сталі жыць, ну троху абжы-

ліся. *Памянш. КРЭПЕНЬКА.* Крепінька антрясьліся, пастроіліся ладна, надзеліся.

КРЭУНЫЙ прым. З вялікай колькасцю крыві. Я ду-жа крэўныя была, бувала, чуць трошку цырапну руку, кроў сьвісьніць.

КУДАКТАННЕ н. Кудахтанне. Хто іх знаіць, айдзе яны нясуцца, нідаўна я ў просі нейкыя кудактыньня чула.

КУКА ж. Кулак, фіга (у размове з дзецьмі). Ай, як ніхырашо, бабі кўку пыказывыіць.

КУКШЫН м. Кукса з валасоў. Ныстайніцы ня режуць валосься, кукушыні круцюць. *Памянш. КУКШЫНОК, КУКШЫНОЧАК.* І йна кукушынок ны гылаве закручывыіць як быльшая. У абейх кукушыночыкі ны галойкых, лентычкымі піривязыны.

КУЛАЖАННЕ н. Крыўлянне (пра дзіця). Кулажыньня у дзіцёнка зразу увідзіш — ці спаць хочыць, ці яму што нідылігаіць.

КУЛАЖЫЦЬ незак. Уводзіць у капрызны стан. Ці ў малыга што баліць, ці што, нешта яго кулажыць і кулажыць.

КУЛАЧАСТВА н. Раскулачванне. Прайшло кулачыства, яго ні зычапілі, а тады сам пыдыйшоў к ськрітарю: што йта будзіць,— а яго за хобыт і туды.

КУЛДОБІСТЫЙ прым. Каляіністы. Дарога кулдобістыя, глядзі ды глядзі, воз можыць кажныю мінуту кульнуцца.

КУЛЬЦЯПІСТА прысл. Зграбна. Ён ужо найчыўся кульцяпіста дзельць, ні нада прідзірацца.

КУЛЬЦЯПІСТАСЦЬ ж. Зграбнасць. Ты нічога была б і баба, ды кульцяпістысьці троху табе ні хвытаіць.

КУЛЯШОВЫЙ прым. Такі, які мае адносіны да куляшу. Куляшовый цугунчык налі вадою, ніхай пыстаіць, пытмікаіць.

КУЛЯШЭННЕ н. метаф. Таўкатня ў гразі. Каб я яшчэ раз палезла ў такая куляшэньня! — а ніхай ён рассыліцца і бызар еткій.

КУМАК м. Чырвоны матэрыял, кумач. Тріхоніха дыла кума́к — красныю рубаху, во надзеў, ны чылавека стаў троху находж.

КУМАЎСТВО н. Частаванне кумоў. У тую суботу Кірілывы спруўлялі кумаўство, кума с кумою гусьцю-валі.

КУМЕКАННЕ н. Разуменне. Яго кумекыньня ізвес-

ныя: скажыш купіць хлеба, а ён прінясець гуркой,— ета ён так пойміць.

КУМЕЧАННЕ н. жарт. Роздум. Прідзіцца табе ждаць, пакуль у Змітрыка кончыцца кумечыньня.

КУМЕЧЫЦЬ незак. жарт. Раздумаць. Сколька ты будзіш кумечыць, ці прыдываць, ці ні прыдываць, рішыла раз — і ўсё.

КУМКАННЕ н. Кваканне жаб. Апусьцела дзярэўня, голысу ні пачуіш, толька во кўмкыньня з лужы наслухыісься.

КУМКАЦЬ незак. Квакаць (пра жаб). Лягушкі вясною цэлыі дзень кўмкыюць, а ўвечырі аж ныдыядуць.

КУНДАЛІНА м. і ж. узмацн., **КУНДАЛІШЧА** м. і ж. павеліч. Нізкарослая асоба. Ого, кўндыліна рызыйшоўся, некыму троху ўняць. Кундаліна ты, кундаліна, ты ж яму ны адзін ішчаўчок, а лезіш біцца. Во ўжо кундаліна прыклятыя, ці ты меріла вянок, ці красіва ты ў ім. Вуюваў кўндылішча, пакуля сымаму рогі скруцілі. Ня відзілі вы і ня ўвідзіцца зь естыя кўндылішчы толку. Руспусьціла кундалішча язык, ажно поля тряшчыць.

КУНДАЛЛЕ, КУНДАЛЛЕ н. зб. Ніхто на тоя кўндыльля і глядзець ня хочыць. Кундальлё сыбярэцца і пычынаюць выкручывыцца — хто луччы.

КУПАНЫЙ дзеепрым. Пакупаны. Я ўсігда малыга клала спаць кўпыныга. Ці купаныя твоя дзяўчонка, нешта іна ікая-то мурзатыя.

КУПЛЯННЕ н. Набытыя рэчы. Я чуць ні пыціраў сваё купляньня: карзінычка зьехала с калёс, дык пачуў, як ударілыся.

КУПЧЫЙ і прым. Куплены. Цяперя ўся адзежа кўпчыя, нічога ня ткуць самі і ня шыюць. 2 м. Аматар купляць. Січас кўпчыі зьявіцца ў горыд, усяго ныбярэць.

КУРАПЕНАК, КУРАЛЕНАК м. Жабяня. Пыт капустыю многа курапёнкыў. Лі ганык віджу, курапа чорныя, вядзець пяць куралёнкыў. Памянш. **КУРАПЕНАЧАК, КУРАЛЕНАЧАК**. Многа курапёнычкыў ны гародзі, ну ніхай, курапы кымароў ловюць. Ён і ат куралёнычка пыбягіць уцікаць, храбрец такей. **КУРАПЯНЯТЫ, КУРАЛЯНЯТЫ** мн. Малыму і курыпіняты аныціресны. Па бульбі курылінят як насыпына. Памянш. **КУРАПАНЯТКІ, КУРАЛЯНЯТКІ**. Відзіш, курыпіняткі прыгуюць, іх ні нада трогыць. Многа курылінятык, аткуля яны ўзяліся, нейдзі вывіліся.

КУРАПІСТА прысл. метаф. Нязграбна. Ні люблю,

кылі хто курáпіста пычынаіць дзелыць, ніхай луччы саўсім ні бяреца.

КУРАПІСТЫЙ прым. метаф. Нязграбны. Яны абоя курáпістыя, усё дно як хто нарошня сыбіраў ды пáры.

КУРАЧКІН прым. памянш. Такі, які мае адносіны да курыцы. Ня йдзі, тама кúрычкіна гнязьдзечка, іна зьнясецца і яечка табе будзіць.

КУРДУПЕНЬ м. Нізкарослы чалавек. Пахомыў курдúпінь схваціў кабылу, за́цімна было, відна, за сеным паехалі. **КУРДУПЕНЬКА**, **КУРДУПКА** ж. Звала тая курдúпінька маю ў ягыды, а ёй некылі йціць. Ого, зь ёстыю курдúпкыю ня дужа пыгаворіш, іна табе горла пі́ргрызець. **Памянш.** **КУРДУПАЧКА**. Во табе й курдúпычка: атхваціла хлопца за ўсю дзяреўню.

КУРНАСАВАТЫЙ прым. Крыху курносы. Помніш, тыкая курнусува́тыя мыладзіца зыхадзіла г Бурсучонку, дык яе ўзяў Лукерын сын. **Памянш.** **КУРНАСАВАЦЕНЬКІЙ**. У Гулубчонка трі дзевычкі, як адна курнусува́цінькія.

КУРНОСІК м. Курносы чалавек. Ныталычкін курносік пыдбíваіць к тваёй дачке клінкі. **Памянш.** **КУРНОСІЧАК**. Што етыму курносічку нада у Рыдзівонькі? **КУРНОСКА** ж. Некуды пабегла яго курноска, ці ні ў Жыріціно, іна часта там цётку атведывыіць. **Памянш.** **КУРНОСАЧКА**. Тая курносычка нешта аць цябе атвырачывыіцца, лідыгышчанскія хлопцы ёй гылаву закруцілі.

КУРЧ м. Корч. Ці тхорь у Лаўрініхі у етых курча́х сядзіць, ці айдзе ён живець.

КУРЧЫЖКА, **КУРЧЫЖЫНА** 1 ж. Невялікі корч. Курчы́жкі ны дваре выляюцца, іх пабіць нада. Ні знаю, ці рызаб'е́цца ета курчы́жына, іна дужа крепкыя. 2 м. і ж. перан. Старая, скурчаная асоба. Рымацізма скруціла, ляжыць курчы́жка ны палу, чуць паверніцца. Во каму я, тыкая курчы́жына, нада, гыварі і ны дачку, і зы дачку. **Памянш.** **КУРЧЫЖАЧКА**, **КУРЧЫЖЫНКА**, **КУРЧЫЖЫНАЧКА**. Хвырастку увапхну, а наверх уськіну курчы́жычык, ладна гыраць. Хуць вазок курчы́жынык прівязьлі, і то добра, у печы усё пыгаріць. Асталіся малінькія курчы́жынычкі, іх і калоць ні нада. **КУРЧЫЖЖА** н. зб. перан. Старыя, скурчаныя асобы. Асталыся ў дзяреўні адно курчы́жжа, кыня запрэжч некыму.

КУРЫЦЬ незак. Паліць у пограбе расліны з едкім пахам (звычай. палын), каб выгнаць грызуноў. А што, і

погріб куриць нада ўмець, ато й сам астанісься тама. КУРЫЦЦА незак. Дыміць. Адна гылавешка кўріцца ў печы, а ўсё пыгарела.

КУРЭННЕ н. Спальванне ў пограбе раслін з едкім пахам (звыч. палыну), каб выгнаць грызуноў. Ікая польза с твайго куреньня, калі ўвесь дым с погріба выходзіць.

КУРЭЦ м. Пятля ў лапці. Сьпірва аборы ў курыцы ўцягывылі, а тады і лапці нубувалі. Памянш. КУРЧЫК. У малінькіх лапцікых былі малінькія кўрчыкі, толька цяпер лапцёй ніхто ні знаіць.

КУСАВАЛ м. Вялікі кавалак. Кусува́л сала атваліў, на хлеб і кытануў на вуліцу. Памянш. КУСАВАЛІК, КУСАВАЛЬЧЫК, КУСМАНОК, КУСМАНІК, КУСМАНЧЫК. Ні сьцісьняюцца, бяруць пу кусува́ліку пыладному. Яно б і ты ат кусува́льчыка ні аткызаўся. Во табе кусанок выжыры́ный. Мой кусма́нік смашнейшы́й. Вазьміця пу кусма́нчыку пірыга зь мёдым. Павеліч. КУСАВАЛІШЧА, КУСМАНІШЧА. Атрэзыў во такей кусува́лішча хлеба і пабег, айдзе ён столька зьвесьць, сыбакым пырыскідаіць. Сідзяць ны палу, пу кусма́нішчу пірыга ў руках дзіржаць.

КУСТОЎКА ж. жарт. Самагон. Эта ты нарошня гылавою круціш, ты б і ат кустойкі ні аткызалыся. Памянш. КУСТОВАЧКА. Ты яму луччы кустовычкі бутылку пріяні, яму будзіць большы па ўкусу.

КУСЦЮГА м. Вялікі куст. Ты пыглядзела б, ікая бульба, сядзіць кусьцю́га во зь ету шайку.

КУСЮГАН, КУСУГАН м. Вялікі кавалак, участак. Во такей кусюга́н бу́лкі зьеў. Адбілі ім кусюга́н зямлі, бярі, хызайнічы́й. Тут які́й кусуга́н кідаім і там ня сеім. Павеліч. КУСЮГАНІШЧА. Бягіць с кусюга́нішчы́м хлеба, некылі над'есьць у дваре.

КУХАВАРНІЧАННЕ н. жарт. Кухарства. Пыглідай, што яны тама с агнём твыраць, ато будзіць кухува́рнічы́ння, як пыжару надзелююць.

КУХАВАРНІЧАЦЬ, КУХАВАРНІЧАЦЦА незак. жарт. Кухарыць. Кухува́рнічы́ў ён тама сам, як хацеў. А Коля наўчыўся кухува́рнічы́цца, як баба стаіць кыла печы.

КУХВА ж. эмац. Распаўнелая жанчына. Пашлі дзьве кўхвы, адна ня спышыцца і другая ні зашпіліцца.

КУЦОБАЧКА ж. памянш. Кукса. Рука была вісока

ацьсечына, шашкью сіканулі, куцобычка кылы пліча асталыся.

КУЦЫНЬКІЙ, КУЦЫНЕЧКІЙ прым. памянш. Кароенькі. Жала я тую восінь кыла Дуковыга аборка авёс, візала кўцынькія снапкі. Наресьця вы мне малёсінькій венічык, кўцынічкій-кўцынічкій такей, малінькій венік.

КУЧОМКА ж. Непрычасаныя валасы. Твыя кучомка, відна, ат роду нячэсыныя, валосься ажно пылямчылыся.

КУЧЫШЧА ж. Вялізная куча. Як Стахоўшчыну рыспахывылі, нугуртувалі кўчышчы каренья зь зямлёю.

КЫЦЬКА ж. Кошка (у размове з дзецьмі). Твыя кыцька дужа рузмудрела: толька я с хаты, іна пы скамейкых, пы дзіванчыку, пы стылах і пышла, і пышла мушурувацца. Памянш. **КЫЦІЧКА, КЫЦІНЬКА, КЫЦЯ.** Замёрзла кыцічка, курняўкыць пыдзь дзвёврямі, пагрецца просіцца. Што б ты дзелыў, каб ня эта кыцінька зубуўляцца. Ні мані, твыя кыця пышла ны работу: мышэй лавіць.

КЭМСАНЫЙ дзеепрым. 1. Скамячаны, збузаваны. Кэмсыныя трахольля выляіцца кучыю. 2. Пабіты, натоўчаны. Можа, трошку і кэмсыный, я ні знаю, сам ён ні пыхваліцца.

Л

ЛАБАВЭЙ, ЛАБАВЫЙ прым. Вуглавы на страсе (пра лату). Лывавэй крюк усігда выбіраіцца кряпчэйшы, на ім большыя цяжысьць. Лывавыя крюкі апкоріны.

ЛАБІНА ж. 1. Вялікі лоб. Ух, лабіна, хуць аршыным мерій! 2 перан. Пагорак. Ны самы лабіні нічога росць ня хочыць, яе ні ўсігда й пыхалі. 3 перан. Тарцовы схіл страхі. Лабіну аттуль, ат поля, вецір ўзыдрай, нада лезыць пупруўляць. Памянш. **ЛАБІНКА.** 1. Пагорачак. Лабінка ня дужа крутая, ну балшыэй дождж яе змувай. 2. Тарцовы схіл страхі. Абей лабінкі слубуватыя, нада пірікрываць усё пыдряд.

ЛАБУДЗІШЧА ж. павеліч. 1. Хлам. У сенцах куча лубудзішчы, ніхто ня возьміцца пібраць. 2. Пустазелле, быллё. Пы гароду лубудзішча пырысла, некыму ні палоць, ні пібіраць.

ЛАБУЗ м. гумар. Гультай. Ай, што зь яго возьміш,

лабу́з ні піріработы́цца. Памяниш. ЛАБУЗІК, ЛАБУЗОК. Такей самы́ лабу́зік пыдрыстаіць. Ну што, лубузок, сам хворыст ня хочыць сецца. Узмацн. ЛАБУЗІНА, ЛАБУЗЮГА. Во расьцець лубузіна, работы ат яго бацька ні дажджэцца. Будзіць лубузюга, калі жонка накорміць, дык пад'есяць, сам ны сябе ні заробиць. Павеліч. ЛАБУЗІШЧА. Такого лубузішчу пыскаць толька па сьвету, і то ня дужа найдзіш. ЛАБУЗЗЕ, ЛАБУЗЗЕ н. зб. Што гываріць, лабу́зьзя, нажруцца і кычаюцца дзень пуд кустамі. Лубузьзё нішчасныя, хто зь імі ужывець калі.

ЛАБЯК м. Тарцовы схіл страхі. У мяне тэй лыб'як, ат вербы́, стаў прыцікаць, ріманьцірывыць нада. Памяниш. ЛАБЯЧОК. Лыб'які вузкія, іх трудней крыць.

ЛАВАШНЫЙ прым. Магазінны. Цяперя ўсе носяць ла́вышныя, сымытканыга ужо ні знаюць.

ЛАГАВІНА, ЛОГАВІНА ж. Сухадольны луг. Раншы зу Шумянічымі, пат Хроімыву гару, была быльшая лыгавіна, а цяперя нічога ні асталыся, рыспыхалі. Тута пырядышныя логывіна, яны многа сена ныкашывыюць кажный год. Памяниш. ЛАГАВІНКА, ЛОГАВІНКА. У іх вузінькыя лыгавінка зы дзяреўнію, ну трыва на ёй дужа расьцець, кажный год коп пітнацыць ныгрібаюць. Малінькыя логывінка, раншы сьвіньней пасьвілі, пірарыта ўсігда была.

ЛАДНАВАТА прысл. 1. Значна. Хлеба атваліў луднува́та, ны траіх хваціць. 2. Нядрэнна. Луднува́та зьдзелыў: у пятлю ўлез, цяперя выцягывый яго, як хочыш. Памяниш. ЛАДНАВАЦЕНЬКА. Луднува́цінька просіць зы карову, іна столька ня стоіць.

ЛАЗБЕННЕ, ЛАЗБЯННЁ н. зб. груб. Лбы, галовы. Лазьбення ны плічах носяць, а думыць ні пра што ня хочуць. Бугаі цігаюцца с кынца ў канец, толька лызьбяньнё блішчыць.

ЛАЗОБАЧКА ж. памяниш. Невялікая цэласная бочачка для захоўвання мёду. Раншы якея толька трясцы ні було ны бызарі — і шаічкі, і лазобычкі, і сыныпрятку можна було купіць, і мытавіла, і сукала, а січас німа нічога.

ЛАМАННЕ н. Праезд па ворыву бараной адзін раз. Якая ж луманья, кылі дайжа ня відна, ці была тут бырына, ці ні було.

ЛАМАННІК м. 1. Той, хто ламае. На вербу узьлезлі і абламываюць сучкі, дам я етым луманьнікым. 2. Той,

хто займаецца ламаннем ворыва. *Луманьнікым дыста-
ецца, як находзюцца пы каўріжжу, ногі зыбыляць. З пер-
ран. Капрызнік. Етыга луманьніка усе знаюць, яму ні
ўсёгда слова уладзіш скызаць. ЛАМАННІЦА ж. 1. Тая,
што ламае. Во яшчэ луманьніцы, гатовы ны цяремешы-
ну лезьць. 2. Тая, што займаецца ламаннем ворыва. Ці
твая луманьніца праехала быраною, ці кот у ваду
плюнуў,—эта усё роўна, сьледу ніякыга німа. 3. Кап-
рызніца. А што кылі луманьніца, маліцца я ны яе лу-
маньня должны ці што.*

*ЛАМАЦЦА незак. перан. іран. Капрызнічаць. Во
ўсе, сколько ёсьць іхніга прыродзьдзя, усе так прывыклі
лумацца.*

*ЛАНКІН прым. Такі, які належыць ланцы (мажной
жанчыне) або мае да яе адносіны. Усе ланкіны ўборы
пыразьвешыны, іна німала чаго нупруўляла зы пасьлед-
нія ўрэмя.*

*ЛАНПА ж. Лямпа. І цяперя біз ланпы нільзя, бува-
іць, лектра патухніць, дык нада чым прісьвяціцца. Па-
мянш. ЛАНПАЧКА. У Зьмітраковых была нібальшэнь-
кыя ланпычка з ручкыю, дужа удобная. Павеліч. ЛАН-
ПІШЧА. Я тожа тую ланпішчу помню.*

*ЛАНТУШЫКА н. памянш. Вантробы. Пастой-ка
ты, пакуля лантушыка ні прыбрана, нікуды мне іціць
нілізя.*

*ЛАПАТКА ж. 1. Прылада для перакідкі зерня пры
ручным веянні. Веілі ўсёгда лупаткымі, некытырыя былі
сьпяцы іх дзельць. 2. Мянташка. Касу войструць лупат-
кыю, а можна і брусочыкым вайстриць.*

*ЛАПАТУНОК, ЛАПАТУНЧЫК м. памянш. Балба-
тун. Лупутунок мальчык, усё ўрэмя нешта лапачыць,
толька ні рызыбраць што. Увесь чыста лыпатунчык па
дзеда, дайжа выхыдка таго. ЛАПАТУШКА, ЛАПАТУ-
ШАЧКА ж. Ах ты, малінькыя лыпатушка, сколько но-
высьціў пырысказывала дзеду. Вот табе другая лыпа-
тушычка, слухый яе, іна табе і казык рыскажыць, і пе-
сін ныпяць.*

*ЛАПАТУШОК м. Сытая істота. Ладный мальчык
лупутушок. Кыціняты як лупутушкі, яе ссуць, такея поў-
ныя, то-то маткіна мылако.*

*ЛАПІЦЦА незак. Латацца. Як тута ў цябе ланіцца,
ты ж акуратней прышывай, каб роілым ні стыяла.*

*ЛАПКА ж. Галінкі бярозы з лісцем (для веніка).
Для дзеда іціць у ланку быў цэлы пазьнік. Памянш.*

ЛАПАЧКА. Як хорошыя лапычкі нарежыш, і венікі акуратныя пулучаюцца.

ЛАПУН м. Той, хто хапае, лапае. Ах ты, лапун нішчасны, а пу руках ці хочыш? Памянш. **ЛАПУНОК, ЛАПУНЧЫК.** Во табе й на, якей сь цябе лупунок пулучаіцца. Не, лапунчык, глядзі, у мяне ты жыва пы лапкых схваціш.

ЛАПЦЕНАК м. зніж. Лапаць. Знаіш, як мы жылі,— найдзіш ны сьмяцьцішчы лапцёнкі, зыкывірзаіш, прібуйсься і пабег на вуліцу. Памянш. **ЛАПЦЕНАЧАК.** У іх некыму было лапцёнычка сплесьць.

ЛАСКУТОК, ЛАСКУТОЧАК м. памянш. Ласкут, латка. Ці ня выбіріш ты шубёнку з лускуткой, нада было б мальца цяплей надзець. Адзін лускуточык найшоў, ды ён малінік, а дзірка вілікуватыя, каб большый найціць.

ЛАХМАНІНКА ж. Рызман. Якую-небудзь лыхманінку накінь на плечы, каб ні так прымякнуць.

ЛАХМОЦІКА н. зб. памянш. Рызманы. Лахмоцьціка пыд ныгамі ні нада кідыць, учыся прібіраць зы сабою.

ЛАШЧЫННЕ н. зб. Лагчыны. Етый кусок ніважны, далі адно лашчыння, як мокрый год, дык жалься божа, што сеілі.

ЛЕБЯДА ж. Лебядя. Памянш. **ЛЯБЕДКА.** Нарву бяремца лябёдкі, укiну пырысятым, яны й спакойны. Павеліч. **ЛЕБЯДЗІШЧА.** Пыніла ўсё лібядзішча, спасу німа яе ірваць, усё дно як пасеіна, гоніць яе і гоніць.

ЛЕБЯДЗІНІНА ж. Адна расліна лебяды. Відзіш, ікая лібядзініна вырысла, ужо семя зывізалыся, рьзі, пакуля ні пасьпела. Памянш. **ЛЕБЯДЗІНІНКА.** Пы краю ны грядзе прыбіваюцца лібядзінінкі, іна, халера, пладлівыя.

ЛЕБЯДОВЫЙ прым. Зарослы лебядой. Ад дуччыцкія дарогі усё поля лібядовыя, каб ні знаў, што ета, падумыў ба: нешта пасеіна.

ЛЕГКАВІЧОК, ЛЕГКАВІЧОЧАК м. памянш. Легкая аўтамашына. Учора мае коцюць, коцюць ны ліхкывічкў, ета іх Сяргеіў маліц падвёз. У яго мулюпасінкiй ліхкывічочык.

ЛЕДНЯ ж. Лядоўня. Мы многа секлі лёд, пакуля навозіш ледні ў горыдзі, з духу выб'ісься.

ЛЕЗЦА незак. Зал.-бессуб'ект. ад лезць (лезці).

Лѣхка табе лезлыся ны бярэзку, а цяперя пыглядзі на штонікі, на што яны паходжы.

ЛЕІ мн. перан. Бакенбарды. Нейкій прііжджаў к Сахронывым як пан: леі пы быках ат віскоў, як раншы было.

ЛЕПЛЯНУЦЬ зак. 1. Заляпіць. У кычарезніку высыпылыся, ліпляні гліныю, тады забеліцца. 2 перан. Ударыць. Ніхай ба ліпляну́ла каромісьлікым, знаў ба, як кідыцца. ЛЕПЛЯНУЦА зак. 1. Заляпіцца. Каб во тут ліпляну́лыся трошку, і ладна было б. 2. Упасці, ударыцца. Астарожна, тама коўзка, ліплянесься — увесь задзелыісься. ЛЕПЛЯНУТЫЙ дзеепрым. 1. Залеплены. Кыла коміна на столі слаба ліпляну́та, нада злазіць луччы зыляпіць. 2. Удараны. Ніхай ужо змоўкніць, ліпляну́та і зьнѣс.

ЛЕПЯЦЕНЬ м. Балбатун. Ліпяцень твой ніяк ні ны-балмочыцца, нешта Мікілынятым зыліваіць.

ЛЕСКАТАННІК, ЛЕСКАЦЕННІК м. 1. Той, хто ляс-коча. Што тэя ліскытáньнікі дзелююць, каб ні пулума-лі чаго. Крікні ны ліскаценьнікыў, ніхай успакоюцца троху. 2 перан. неадабр. Балбатун. Узноў сыйшліся ліс-кытáньнікі, у іх ужо, верна, мызalı ны ізыхах ад был-батні. А якея ж яны ліскаценьнікі, ізыкі буўтаюцца у абоіх як ніпыдвязаыныя. ЛЕСКАТАННІЦА, ЛЕСКАЦЕН-НІЦА ж. 1. Тая, што ляскоча. Эта малыя ліскытáньніца нешта мысьцяріць. Ці ты ня чуіш, узноў твыя ліскацень-ніца ваюіцца. 2. Балбатуха. Цягніцца Ступачонкыва ліскытáньніца, нясець новысьці. Пастой, пыдажджы, мо-жа піряслухыіш етых ліскаценьніц.

ЛЕСКАТУХА ж. неадабр. Балбатуха. Кылі хочыш, схадзі паслухый Дзім'янёнкыву ліскату́ху, іна там ат пудня зыліваіцца.

ЛЕТАЧКА н. Лецейка. Пасьці ўсё летычка прывы-лялыся с папечынымі ныгамі, такая горя мне выпыла.

ЛЕТЫ мн. эмац. Гады. Трахімывы дужа балшыя ле-ты, яму пырядышна зы дзівяноста.

ЛЕГЛЫЙ прым. Палеглы. Пасьці ўвесь ямень лёг-лый, дажджы прібілі г зямле, як яго будзіць жаць.

ЛЕЖМА прысл. Лежачы. Што яму атходзіць, кыча-іцца лёжма дзень прі дні.

ЛЕЗКА н. памянш. Лязо. Нытачыў лёзка ў ножыку, хуць брыйся, такая войстрыя.

ЛЕМЦЯ м. і ж. эмац. Няўмека. Ныўряд, каб тэй лёмця памог што-небудзь, яго нада сымаго дзіржаць,

каб ні зваліўся. Павеліч. ЛЕМЦІШЧА. Відзіш, як лём-цішча зьдзелыла, усё нада пірядзелывыць.

ЛЕЦЬМА прысл. Лётам. Толька пыр'якні, куры лёць-ма ліцяць, знаюць, што чаго-то сыпнеш.

ЛІНУЦЬ зак. Наліць крыху. Ліні мне ложка дзьве крупкі, куляшу я ў рот ні хачу, мне ат яго дренна.

ЛІПЕННЕ н. метаф. Нетрываласць. Яго такая лі-пеньня: толька што дышыць, хату чуць пярэйдзіць.

ЛІПУЧЫЙ прым. перан. Заразны. Эта хвароба ліпучыя, пысядзіш кыла хворыга, пыгаворіш і можыш зыра-зіцца.

ЛІСАВА прысл. Рахмана, ветліва, абыходліва. Ён сы ўсякім умеіць лісава абыціцца. Памянш. ЛІСА-ВЕНЬКА. Дужа лісавінька ходзіць кылы сваіх зяцёў.

ЛІСАПЕТ м., ЛІСАПЕТА, ЛІСАПЕЦІНА ж. Веласіпед. Калі-то і лісапет быў чуда, піряднінскі хлопіц пьд'іжджаў ны лісапечи пуд узгорычык, дык мы дзівіліся. Помніш, у Кывалёнка была лісапета, ён дываў пыкытацца. Купіў сабе лісапечіну нейкую, уся пывыкручывыныя, рузукрашыныя, ня ездзіць, а толька любувацца. Памянш. ЛІСАПЕЦІК, ЛІСАПЕТКА, ЛІСАПЕЦІНКА. Каб ты ні балывыўся, і ў цябе б харошы лісапечік быў. Цяперя ў многіх лісапеткі ёсьць, дзеці дык у школу ездзіюць. Дабіў сваю лісапечінку да ручкі, некуды на ёй ехыць. Павеліч. ЛІСАПЕЦІШЧА. Нейкі ў яго ні такей лісапечішча, як усе, здыравушы і адззаду як быгажнік прідзелын.

ЛІСОРА, ЛІСОРЫНА ж. Рысора; рысоры. Ня відзіў я твае лісоры, нашто іна мне. Мы яго помнім: у лісорі усё рызыжджаў. Нічога ты зь лісоріны ні скуеш. Памянш. ЛІСОРКА, ЛІСОРЫНКА. Эта лісорка ач чаго-то, цяперя іна ні нада, у лом дзеці здадуць. Любіў ён рыскатывыцца ны лісоркі, бувала, ляціць як віхырь. У вуглу кылы саломы ліжалі ці ні лісорінкі, пыглядзі тама.

ЛІСОРНЫЙ прым. Рысорны. Ны лісорным хаду кыляска была, то адзін коціць, то другей.

ЛІТРУХА ж. Літровая бутэлька. У мяне была літруха, усігда у луг мылыка нывівалі. Памянш. ЛІТРУШКА. І мне каб такую літрушку, няплоха было б.

ЛІХАТА ж. Нягоды, няшчасце, ліха. Ліхыта як нываліцца, дык атмучыісься уволу.

ЛІШНАСЦЬ ж. Лішак. Мырчанок быў акуратный шчытавод, ні нідыстачы, ні лішнысьці ў яго ні было, усё цюцілька ў цюцілку схадзілыся.

ЛОБ м. перан. Здравяка. Такей лоб мог ба ны два гады сена ныгатовіць, а ён і зы касу ні ўзяўся. Узмацн. ІЛБІНА. Рузгудувайся ілбіна, зьдзелыць нічога ні прітуркыйш, а есьць смашна пыдывай. Павеліч. ІЛБІШЧА. Вылежывыюцца дзень ілбішчы, а тады на ныч ідуць муцувацца.

ЛОДАРСТВА н. Лодарнічанне, гультайства. Чаго мой ні любіў — дык ета лодырьства, ну гультаёў прямиа глядзець ня мог.

ЛОМ м. метаф. Нязграбы, недарэкі. Якея там дзейкі, лом астаўся, не ш чыга выбіраць.

ЛОМКІЙ прым. перан. іран. Капрызны. Ён ломкій, як дзяўчонка, дайжа губы так зыкапылівыіць.

ЛОПАННЕ н. перан. груб. 1. Яда (як працэс). Я відзіла яго лопыньня: хвытаіць, аж давіцца. 2. Ежа. Пакуля ныгатовіш лопыньня, ат рук ацстаніш.

ЛОТРЫНА, ЛОТРЫШЧА м і ж. Гультай, абібок. Ну й лотрына чылавек, як толька ён на сьвеці жыць будзіць. Ні трілюдзьця вы пры замуж, хто такую лотрыну возьміць. Жджыця, сыты будзіця, накорміць лотрышча і сыма пад'есяць.

ЛОШЧАНЫЙ дзеепрым. Глянцаваны. Мае простых ня хочуць, зыгыдалі лошчыныя цітрадзі ім купляць.

ЛУК м. Дугападобнае прыстасаванне ў пярэдняй частцы драўлянай бараны. Помню, дзед г дзірэвянны быране прікручывыў лазіною лук такей сагнутый, пулукругым.

ЛУПАШАННЕ н. Лупцоўка. Ні баіцца ён твайго лупашыньня, пабег і ўсё, ці ты яго дагоніш.

ЛУПАШАНЫЙ дзеепрым. Лупцаваны. Ці лупашыныя, ці нілупашыныя, яны ўсё рыўна ня слухыюць, ці ім скажыш, ці вецір вяйнець.

ЛУПІЦЬ незак. перан. Рваць, шкуматаць. Ны малых ні спруўляісься купляць нічога, лупюць адзежу, як гаріць на іх. ЛУПІЦЦА незак. Рвацца, шкуматацца. Чаму ж ня будзіць лупіцца, калі ён і ны яблыну, і ны прясла, і ны ўсякій усьпяцень лезіць.

ЛУЧЫЦА ж. Мясцовы гатунак віна «Прамяністае» («Лучистое»). Некытырыя лучыцу хвалюць, а мне іна ні ныравіцца.

ЛЫБ выкл. Пра хуткі погляд. У адзін бок лыб, лыб, а тады у другой бок.

ЛЫБЛЕННЕ н. асудж. 1. Нахабны погляд. Якая праціўныя лыблінныя ў яго, ныхальныя нейкыя. 2. Здзек-

лівая ўсмешка. Усігда ходзіць так, з лыбліньнім, каб толька пукціць каго.

ЛЫК-МЫК выкл. Пра няўмелае выказванне. *Стаў, лык-мык і гываріць большы нечыга.*

ЛЫНДЗІЦЬ незак. Швэндацца. *Сколько ён сыбіраіцца лындзіць, няўжэлі ў яго нісколічка совісьці ні асталыся?*

ЛЫШНЫЙ прым. З лыка. Малы і едзіць і прыказіць: баба, бірыгі лышняю пугу, а бізь яе табе будзіць хужы. Памянш. **ЛЫШНЕНЬКІЙ**. Дзед як спляцець лышнінькія лапцікі, во ўжо я рада.

ЛЮБАПЫТНІК м. Цікаўны чалавек. Ні нада быць такім любапытнікым, ета ня дужа красіва. Памянш. **ЛЮБАПЫТНІЧАК**. Ах, якей ты любапытнічык, усё табе дужа аныцірэсна. **ЛЮБАПЫТНІЦА** ж. Ну любапытніца ж, лезіць усюдых іс сваім носым, што ты здзелыіш.

ЛЮХТ м. Адтуліна, акенца. У хундаміньці вакенца прарэзына, во табе й люхт.

ЛЯБЕРТ м. Сыты, поўны хлапчук. Крысначыхін ляберт такей. У яго пара дзяцей, дзяўчонка і хлопц, здаровый, як ляберт якей. Памянш. **ЛЯБЕРЦІК**. Бегіць лі двыра, нічога ляберцік, мурзатый-мурзатый. Узмацн. **ЛЯБЕРЦІНА**. Глян, якей ляберціна ўзяўся Цімашонкый меншый унук, як пуцук бегіць. Павеліч. **ЛЯБЕРЦІШЧА**. Мальчынка ладный ляберцішча, гадоў ці ня сем ужо, можа і ў школу ходзіць.

ЛЯГЕНІНА ж. Частка вантробаў. Кінь якую-небудзь лягеніну кошкі, ніхай ні крічыць. Памянш. **ЛЯГЕНІНКА**. Вун ны скамейкі нейкыя лягенінка асталыся.

ЛЯГЧАНЫЙ дзеепрым. Кастрыраваны. Мае быранкі ліхчаныя, нідаўна кынывал хадзіў, выклый.

ЛЯГЧЫЦА незак. перан. Цяліцца. Карова ішчэ ні ляхчылыся, рана, ёй уремя у нычлі марта будзіць.

ЛЯДАЕК м. Лядачы чалавек. Якей ні лідаік, усё мушчына, самой за ўсім-усякім ні нада глядзець. **ЛЯДАЙКА** ж. Нашто б яму тая дзяўчонка, іна лідайка, ікая зь яе жонка, січас ні выходзіць з бальніцы. Памянш. **ЛЯДАЕЧКА**. Во ўсё гыварілі: лідайчка, лідайчка,— ён даўно ў магілі згніў, а йна ліпіць і ліпіць.

ЛЯДАЦЬ незак. эмац. Быць слабым, ледзь жыць. Відзіў учора ў Каробчыні Марью, ішчэ лідаіць чуцьчуць. **ЛЯДАЦА** незак. 1. Быць слабым, ледзь жыць. Ціхон ужо слаб, толька што лідаіцца на сьвеці. 2. Зал-бессуб'ект. ад лядаць. Як табе на новым месьці лідаіцца?

ЛЯДЦА н. *памяни.* Ляда. *Зу кустамі ат аборка харошыя ляцца, можна б скасіць, лядныя трыва ядомыя.*

ЛЯНЦЁШКА ж. *Пшанічны хлеб. Бобыріха умела смашыя лянцёшкі печ, дзеці ажно аб'ідаліся.*

ЛЯПІЦЬ *незак. перан.* Даваць, абкладаць, прысуджаць. *Крута ўзяўся новыі стыршына, лепіць штрах налева і ныправа.*

ЛЯПНУЦЬ зак. *эмац.* Знікнуць, згінуць. *Ікая ні была кыравёнка, прыдаў, напіўся у горыдзі, сь кім ён там піў, ну грошыкі ляпнулі ды капейкі.*

ЛЯРВІНА, ЛЯРВІШЧА 1 м. і ж. *Гультай, абібок. Ох, лярвіна чылавек, паліц ап паліц ударіць ня хочыць. Кычаіцца лярвіна днямі ны пасьцелі, матка яе корміць. Ікая лярвішча зыдылася, тады ўчыцца ні хацела, цяперя ні к якому дзелу ні прітуркыйш. 2 ж. Распусная жанчына. Пы маткі пышла лярвіна, тую вылачылі пы рывах ды пу буграх. Прііжджала ж лярвішча зь нейкім ухажорым, іх у яе ужо ці ні зь дзісятых пірібуло.*

ЛЯСКАННІК м. *Той, хто ляскае, стукоча. Чуіш, па нейкому жалезьзю малоцуюць ляскыннькі.* **ЛЯСКАН-НІЦА** ж. *Як возьміцца ляскынньца, дык у яе ўсё гудзіць.*

ЛЯЧЭБНІК м. *Лекар. Што табе лячэбнікі скызалі сяннья? Іван у Клімывічых учыўся, цяперя лі скыта лячэбнік.*

М

МАДЗЕЦЦА *незак.* Цяжка жыцца ў неспрыяльных умовах. *Ці чулі, як тама Іваніхіный сьвякрові мадзеіцца на новым месьці.*

МАЗДАЧАННЕ н. *эмац.* Няўмелае аранне. *Крікні, каб кынчай мыздачыньня, сам вазьмі плуг ды ўспашы.*

МАЗДАЧЫЦЬ, МАЗДАЧЫЦЦА *незак. эмац.* Няўмела араць. *Паедзіць мыздачыць кругом яблын, пыбдзіраіць вальком кару. Мыздачыўся часы трі, троху ускывіраў, зь яго такей пыханьнік.*

МАЙСТРАВАННІК, МАЙСТРЭННІК м. *Той, хто майструе. Глядзіця, муйструваньнікі, зломіця бацькыву пілку, дык будзіць вам лупка. Майстреньнік ні на шутку ўзяўся зу тубуретку. Памяниш. МАЙСТРАВАННІЧАК, МАЙСТРЭННІЧАК. Пылажы-ка ты, муйструваньнічык, тыпарок, ні пасек ногі, дык пысякеш. Во яшчэ адзін май-*

стреньнічык на помышч ідзець. МАЙСТРАВАННИЦА, МАЙСТРЭННИЦА ж. Відзіш, ікая зь мяне муйструваньніца, зьніла палічку, а нызад іна ні лажыцца. Каб сюда другая ткая майстреньніца, і толк ба быў.

МАЙСТРЫЦЬ незак. Майстраваць. Што тама ўзяліся майстрыць малыя, каб яны пальцы сабе ні пьдбівалі.

МАЙСТРЭННЕ н. Майстраванне. Ні знаю, ці палучыцца што зь яго майстреньня, сьпіцыяліст ён халодный.

МАКАВЕІ, МАКАВІНЫ мн., МАКАЎЕ н. Праваслаўнае рэлігійнае свята 1 жніўня. Самыя ўборка была, мой большы радзіўся ікраз ны мыкавеі. Баба гываріла, што Зьмітрок ны ма́квыны радзіўся, я ні знаю, калі яны. Эта старыя людзі празьнікі помнюць, яны і ма́кыўя знаюць.

МАКАНУЦЦА зак. Макнуцца. У краску мыканесься локцім, тады нічым яе ні ататреш.

МАКАЦЁРЫК, МАКАЦЁРЧЫК м. памянш. Макацёр. Мыкацёрік астарожнінька нясі, ні ўпусьці, ён дужа удобны пірімяніцца ш чым. Я мыкацёрчык квасолі нулзкала, ніхай пры зіму стаіць, зваріцца калі.

МАКУНЬ выкл. Пра мачанне. Маку́нь рукою ў цугунчык, а тама кіпятюк, кожа с пальцый зьлезла.

МАЛАВУМНЫЙ прым. Неразумны, безразважлівы, са слабым розумам. Паспробый з мылавумным чылавекым дыгываріцца, ён цябе ссыкварніць і большы нічога.

МАЛАВУМСТВЕННА прысл. Безразважна, па-дурному. Каб падумыў, так ба мылавумствінна ня зьдзелыў, ні смяшыў людзей.

МАЛАДЗЁНЫ мн. Другі дзень каляд. Тама я ні знаю, а ў нас другой дзень кыляд зваліся мыладзёны.

МАЛАКАВОЗЧЫК м. Малакавоз. Летым мылыкавожчыку нічога, а раньню вясною па бездырыжы крепка намучыцца. МАЛАКАВОЗЧЫЦА ж. Мылыкавожчыца гываріла, што зымясьціціля усе дужа ня хочуць, ніхто ні пругулусуваў зы яго.

МАЛАЛЕЦЦЕ н. Маленства. Нам мылалецьця рана кончылыся, у пытпаскі з васьмі гадоў пашлі.

МАЛАХОЛЬНІЧАННЕ, МАЛАХОЛЬСТВАВАННЕ н. Безразважнасьць, дзівацтва, дурнота. Сядзь-ка ты і ўспайкойся, ато тваё мылахольнічыньня дужа ныдаела. Ны мылахольствывыньня сколька ні глядзі, дык яно мыла-

хольствывыньня, прайду гаворюць: з дурука дурноя плу-
вець.

МАЛАХОЛЬНІЧАЦЬ, МАЛАХОЛЬСТВАВАЦЬ не-
зак. Паступаць, рабіць безразважна, па-дурному. Іна
ўсю жысьць мылахольнічыць, ікая ў яе рызвага. Ні мы-
лахольствый ты як старыя варона, ні пляці пустога.

* **МАЛАЦІЛКА** м. і ж. перан. Балбатлівая асоба.
Штоб мушчыні такою мылацілкую быць! Пычынаіць
мылацілка свае трілюды, слухый яе, кылі хочыш.

МАЛАЦЬБІК м. Малацьбіт. Мыльдзьбікі стыялі г
боку ат машыны, і я зь імі трошку прістоіла. Памянш.
МАЛАЦЬБІЧОК. Во якой мыльдзьбічок вырыс, ладна
цэпым круціць. **МАЛАЦЬБІЧКА** ж. Запыхыліся мы-
ладзьбічкі, аддыхаюць кучыю, ета вам ні вічарінка.

МАЛАЧЭННЕ н. 1. Малацьба. Мы ўсігда стырляіся
мылачэньня раншы кончыць, а тады лёд вазілі. 2 перан.
Грукат. Чую: нейкыя мылачэньня ны дваре, выскычый —
а ета малыя лупюць кірпичыною пы бляхі. 3 перан.
эмац. Разбіванне, біццё. Ні нырвайся на тэй случый
Хведзька, дай ба ён Шуріку мылачэньня, так ба ўспа-
кой, што зарэкса б мылаціць посыд. 4 перан. неадабр.
Балбатня. Піряслухыць Полькіна мылачэньня дужа
трудна.

МАЛОШНАЕ субст. прым. Прыгатаванае на малацэ.
Мне доктыр гываріў, каб большы малошныя ела. Пасьці
адным малошным пітаіцца.

МАЛЬЧОНАК, МАЛЬЧОНКА м. Хлапчук. У яе,
знаць, адзін мальчонык, ат первыга мужука. Яе маль-
чонка пырядышний, гадоў дзвінацыць, калі ня большы.

МАЛЮПАНЬКІЙ, МАЛЮПАНЕЧКІЙ прым. Вельмі
маленькі. Ідзець тыкая малюпынькыя дзяўчонычка,
спрашыю, чыя ты, пішчыць: «Мамкіна». Ні куплай ма-
люпынічкія тухількі, іх і дзіцёнку ні надзеніш.

МАЛЮТАЧКА м. і ж. іран. Дарослая асоба, якая
паводзіць сябе па-дзіцячы. Скора ў сваты пывядуць, а ён
усё малютычка.

МАМУЛЯ ж. іран. Маці. Што ж вы хочыця, іна для
ўсіх мамуля, пакуля зь ёю ні пысаветыюцца, нічога ня
дзельюць. Памянш. **МАМУЛЬКА, МАМУЛЕЧКА.** Яго
мamuлька ўзілася вухріць, наўчыць жыць на сьвеці. Ма-
мулічка Дырашонкыва нешта доўга ім дукувала.

МАМЫР м. Надзьмуты, капрызны чалавек. Ліксанд-
рэнкый мамырь рысхаджыіцца, слова па-людзку ні пры-
гаворіць. Памянш. **МАМЫРОК.** Як бальшэй, мымырёк

дуіцца, дажджэсься ат такога пуця. Павеліч. МАМЫ-РЫШЧА. С тваім мамырішчым ня дужа пысаветыісься. МАМЫРКА ж. Ат мамыркі слова ні даб'есься. Памянш. МАМЫРАЧКА. Рана стала мамырічкыю.

➤ МАНЕННІК м. Той, хто падзывае (жывёлу, птушку). Ці так жа монюць, такога маненьніка куры ні паслухыюць. Памянш. МАНЕННІЧАК. Ах ты, маненьнічык, ціпляты цябе быяцца. МАНЕННІЦА ж. Як возьмуцца утрёх маненьніцы, як распыр'кыюцца, яны пыўдзяреўні змонюць.

МАНТУЛ м. эмац. Непаважаны чалавек. Якея мантиўлы, як сыбярुцца, дык госпыдзі, госпыдзі, як ты іх ны зямле дзержыш. МАНТУЛЛЕ н. зб. Каму ваша мантиўля нада, пры якея вы сваты трілюдзіця.

МАРАЗЯКА м. Вялікі мароз. Мырыз'яка бярецца на ноч, пайду курей браць у хату, памерзнуць у пунькі.

МАРДЗЯГА ж. павеліч. эмац. Твар, морда. Сыціпаніхін сын пріехыў са сьвету: рызадзет як кымісар, мырдз'яга — во, я чуць пызнайў.

МАРЗАННЕ н. Запэцкванне, вымазванне. Пулюбуісься на іхныя мырз'аньня, якімі яны зьявюцца січас у хату.

МАРЗАЦЬ незак. 1. Запэцкваць, вымазваць. Відзіш, што твыраць, — ужо грязь пычалі мырз'аць ны сыцяне. 2 перан. Біць далонню па твары. Не, ня думый, ня будзіш ты мырз'аць, каго ні пупадзеш. МАРЗАЦЦА незак. Запэцквацца, вымазвацца. Астарожна кыла печы, тама ўсё зыкапцелыя, мырз'аіцца. МАРЗАНУЦЬ, МАРЗЯНУЦЬ зак. Запэцкаць, вымазаць. Нейдзі мырзанўў рукаў, ці ні сальныя нешта, ні ацьціраіцца. Ты айдзе-то свой пінжак мырзанўў адззаду. МАРЗАНУЦЦА, МАРЗЯНУЦЦА зак. Запэцкацца, вымазацца. Як мырзанесься полымі, стануць грязныя, нікчомныя. Глядзі, каб ні мырзанўўца, дзёгыць ні аччысьціш нічым. МАРЗАНУТЫЙ, МАРЗЯНУТЫЙ дзеепрым. 1. Запэцканы, вымазаны. Як ты ні пынімаіш, што эта мырзанўта аб нешта сальныя. Штаны твае у якую-то грязь мырзанўты. 2. Удараны далонню па твары. Троху па мордзі мырзанўта, ніхай ні пыцскакыіць. Стаіць, лыпыіць мырзанутий.

МАРКАТАННІК м. Мармытун. Айт, нейкій мыркытаньнік, адно слова рызьбяреш, а пяць ня пойміш. Памянш. МАРКАТАННІЧАК. Сыбраліся два мыркытаньнічкі, паймі, што яны турлычуць. МАРКАТАННІЦА ж.

Паслухый, што мыркытаньніца рысказыіць, нешта дужа аныцірэсныя.

МАРКОЎНІК м. 1. Піражок з морквай. Мыя матка усігда смашныя маркоўнікі пікла. 2 гумар. Ахвотнік да морквы. Я сваім маркоўнікым сьпіцыяльна сею моркву, яны любюць і йна палезна. Памянш. МАРКОЎНІЧАК. 1. Піражок з морквай. Вот каб ты сьпікла ны дарогу маркоўнічкыў, хырашо было б зьесьць. 2. Ахвотнік да морквы. Ах вы, мае маркоўнічкі, я вам січас апчышчу па морквінкі. МАРКОЎНІЦА ж. Ахвотніца да морквы. Яе маркоўніца морквыю аж зытыхаіцца.

МАРЦАВАННЕ н. Гуллівыя паводзіны. Ета возрыст такей, ім адно мурцуваньня на ўме.

МАРЦАВАЦЬ, МАРЦАВАЦЦА незак. Паводзіць сябе гулліва. На што другая не, а мурцуваць яны ахотнікі. Я іх січас атаўчу мурцувацца, я іх!

МАСКОВЕЦ м. Жыхар Масквы або чалавек, які па-бываў у Маскве. Сядзіць мушчына і дзяўчонычка стаіць, ці ета маскоўцы, ці другея пріехалі к Пытапёнкывым. МАСКОЎКА ж. Куды к ёй пытыкацца, іна маскоўкыю стала, знацца с табою ні захочыць.

МАСЛЕННЕ н. перан. Падлізванне. Як яму ні нывдаесяць масьліньня кылы нывчальства, кылы кажныга кошкыю трецца.

МАСЛІЦА незак. перан. Падлізвацца. Такей падліза, хто яму нада будзіць, лі таго масьліцца, ны задніх лапкых ходзіць.

МАСЛЯНЫЙ прым. 1. Масляністы. Бярі бліны, яны хырашо масьліныя і яшчэ сахырым сыпнуты. 2. Запэчканы ў тлустае рэчыва. Ні хвытай масьлінымі рукамі рушнік, вымыйся як нада. 3 перан. Ветлівы, падыходлівы. Якей масьліныі Высілёнык, к кажному паткоціцца, пыгаворіць.

МАСЛЯНЭЙ прым. Запэчканы ў тлустае рэчыва. Астарожна бяріся, шморін мысьлянэй, можыш адзежу вымызыць.

МАСЦЯВАННЕ н. перан. Дараванне. Не, ны Сьвірідыва мусьцюваньня ні надзейся.

МАСЦЯВАЦЬ незак. 1. Даваць у масць (пры гульні ў карты). Ты харошыі гулец, усігда мне масьцюіш падвіні. 2 перан. Дараваць. Доўга табе мусьцюва́лі, ну глядзі, на етый раз пачэшуць бакі. МАСЦЯВАЦЦА незак. 1. Ісці ў масць (пры гульні ў карты). Усё ўрэмя табе мусьцюва́цца ня будзіць, во й зьнімаіш. 2. Даравацца.

Доўга ім мусьцюва́лыся, ды хваціць, штрах заплочуць.

МАСЦЯРЭННІК м. Той, хто майструе. Мысьця́рень-нік с Купа́цэнка ніважний, што грубыя можа зьляпыў ба. Памянш. **МАСЦЯРЭННІЧАК**. Нешта клепіць ваш мысьця́реньнічык. **МАСЦЯРЭННІЦА** ж. Эта мысьця́реньніца ні знаіць, як зы тапор узяцца, а ня то пачыніць скамейку.

МАТАЛЫЖНІК, МАТАЛЫЖАННІК м. Круцель, падманшчык. Каб я знаў, што Кісялёнык такей мыта-лыжнік, я б зь ім ні звязывыўся. Твой друг, верна, та-кей самы́ мыталыжыньнік, як Хадоскін зяць. **МАТА-ЛЫЖНІЦА, МАТАЛЫЖАННІЦА** ж. Дайжа нікрасіва бабі быць такою мыталыжніцыю. Якога ты хочыш дыж-дацца толку ат мыталыжыньніцы.

МАТКІН прым. Матчын. Ма́ткін пінжачок на гвозь-дзіку. Ма́ткіна дачушка, ні ны шаг ат хвыста ні аста-ецца.

МАЎЧАЛІВЫЙ прым. Маўклівы. Ён усігда такей муўчалівы́й, слова зь яго ня выцігніш. Памянш. **МАЎ-ЧАЛІВЕНЬКІЙ**. Не, Патапёнык ні ўсігда муўчалівінь-кій.

МАЎЧУНОК, МАЎЧУНЧЫК, МАЎЧУНОЧАК м. па-мянш. Маўчун. Зь ім дужа ні пырызгыварівы́йш, муўчу-нок. Сыцісьня́цца маўчу́нчык зь дзеўкымі бяседывы́ць, ніхай пыдрасьцець трошку. А муўчуночык мой, ну ры-скажы бабі, айдзе ты быў, што відзіў.

МАЎЧУХА, МАЎЧУННЯ ж. Маўклівая дзяўчына, жанчына. Ні знаю, па ком іна зыдылася тыкая маўчу́ха. Яны ўсе маўчу́ньні як матка, а хлопці будзіць гываріць ні сьціхаючы.

МАХАЦЦА незак. перан. Бегаць, насіцца. Ночычку, як астані́цца ў хаці, іна мыха́іцца, іна і на стол, і ны дзіван — тыкая збродлівыя кошка. **МАХНУЦЦА** зак. Укіну́цца. Ны біражку гулялі, а тады малы́й неік мах-нуўся ў сажылку, хырашо, Пынаськой увідзіў — выціг-нуў.

МАХЛАВІТЫЙ прым. метаф. Бяздумны, ветраны. Іна дужа мыхлаві́тыя, зь ёю дутулкува́цца ні кажному ўдасца. Памянш. **МАХЛАВІЦЕНЬКІЙ**. Нявеста б іна нічога была, ну што ж ты зьдзелы́йш, трошку мыхлаві-цінькыя.

МАХЛАК, МАХЛЯК м. метаф. Ветраны чалавек. Мыхла́к што хочыш ляпніць ні падумы́ўшы. Мішка па ём, дужа ціхі́й, а тэй мыхля́к, увесь мама. Памянш.

МАХЛАЧОК, МАХЛЯЧОК, МАХЛАЧОЧАК, МАХЛЯ-
ЧОЧАК. І сын такей самы́х мыхлачок, як бацька. Што ж
ты зьдзельы́ш, раз мыхлячок урадзі́ўся. Будзі́ць гурю-
ваць з мыхлачочы́кым. Думую́ць жані́ць свайго мыхля-
чочы́ка. МАХЛАЧКА, МАХЛЯЧКА ж. Закры́й гасподзь,
каб с такою мыхля́чкыю дру́гей раз я зьвяза́выўся. Усі́г-
да і́на была мыхля́чка, зь дзявоства сквы́зьняк у гылаве
сьвіста́ў. МАХЛАЧЧА, МАХЛАЧЧО н. зб. Мыхля́чча
хвыта́ць усюды́х, ты думы́ш, твае Бы́брняты́ луччы́я.
Адно мыхла́ччо аста́лься, ні́ма путні́га чылаве́ка слова
скыза́ць.

МАХЛЯ ж. Дурні́ца. Што з ма́хлю пыга́ворыш, кылі́
і́на слухы́ць нічо́га ня хочы́ць. Павелі́ч. МАХЛІ́ШЧА.
Ма́хлі́шча ўра́дзі́лыся, ве́цір у гылаве ні пі́рістае́ць гу-
ля́ць.

МАХЛЯРА́ННЕ, МАХЛЯРНИ́ЧАННЕ, МАХЛЯРСТ-
ВАВА́ННЕ н. Жу́льніча́нне, ашуканства. Яго́ на́да кре́п-
ка ныла́ць зы мыхля́ры́ньня, каб большы́ ні дурачы́ўся.
Кі́дай-ка ты мыхля́рнічы́ньня, ду́ратою ве́к ні прыжы́-
веш. Мы бы́йстра рускусі́лі яго мыхля́рствывы́ньня.

МАХЛЯРЫ́НА м. узма́цн. Махля́р. Ну і мыхля́ры́на
Клі́масе́ў большы́, так а́пкруці́ў Іва́на, што зьдзі́ві́цца
на́да.

МАХЛЯРЫ́ЦЬ, МАХЛЯРНИ́ЧАЦЬ, МАХЛЯРСТВА-
ВА́ЦЬ незак. Жу́льніча́ць, ашуква́ць. Ча́му ні на́йчу́цца,
а мыхля́ры́ць — е́тыга у і́х ні пыта́ць. Яке́й зь яго́ то́лк,
ую́ жысьць мыхля́рнічы́ў і к стары́сьці ні а́думы́ўся.
Так на́йчы́ўся мыхля́рствывы́ць, у яго́ да́йжа во́чы бе-
гы́юць.

МАХЛЯ́ўКА ж. Махля́рка. Думы́ш, мыхля́вык меншы́
ста́ла, і́х яшчэ́ большы́ ры́зьвяло́ся. Па́мяніш. МАХЛЯ́-
ВА́ЧКА. Відзі́ш, і́кая мыхля́вычка́ твоя́ су́сэдка.

МАХРА́ЧЫК м. па́мяніш. Тра́пкач. Мыхра́чыкы́ў ця́-
пе́ра ні́хто ня шы́ць, ні пля́цець, яны́ ця́пе́ра ні на́да.

МА́ЦЮГА́ННЕ н. Лая́нка мата́м. Сха́дзі, кылі́ хо-
чы́ш, і ты, па́слухы́й Андре́іва му́цюга́ньня.

МА́ЦЮГА́ННІК м. Той, хто лае́цца мата́м. Сыма́го
каб ла́дна атму́цюга́ў е́тыга му́цюга́ньні́ка, а́то ні зна́іць,
пы́ я́кому сьве́ту ходзі́ць. МА́ЦЮГА́ННІ́ЦА ж. Ла́дныя
му́цюга́ньні́ца, па́слухы́й яе́, уме́іць пы́сыба́чы.

МА́ЦЮГА́ЦЬ незак. Лая́ць мата́м. Ні́ пы́ніла, за́ што,
ну́ кре́пка му́цюга́ў Пы́насе́нык Гы́раську. МА́ЦЮГА́Ц-
ЦА́ незак. Лая́цца мата́м. Як та́бе ня сты́дна му́цюга́́цца
п́рі людзя́х, со́вісьць у ця́бе па́це́рыны́я. МА́ЦЮГНУ́ЦЬ

зак. Аблаяць матам. Тэй пычаў трілюду несць, а Напрей як муцюгнець яго! МАЦЮГНУЦЦА зак. Вылаяцца матам. Паслухуй іх лухту, муцюгнуўся і пашоў двору. МАЦЮГАНЫЙ, МАЦЮГНУТЫЙ дзеепрым. Муцюганый ат'етуля пойдзіш, яй-богу, муцюганый. Ну я муцюгнутий, а ты не, ты добринькій.

МАЦЮКНУЦЬ зак. Аблаяць матам. Нашто ўжо Кусьцючоньк ня любіць лаінкі, а тут ня выдзіржыў, муцюкнў свата. МАЦЮКНУЦЦА зак. Вылаяцца матам. Еткій гармідыр пьднйўся, слова ні рызыбраць, ён муцюкнўся і пашоў с хаты. МАЦЮКНУТЫЙ дзеепрым. Муцюкнутыму нялоўка стала, пыкрасьнеў.

МАЧА ж. Макрота. Вазьму цэмінту, рызьвяду з гліною, зымажу, тады комін ні байца ні мачы, нічога.

МАЧОНАЧКА ж. памянш. Скарынка хлеба, размочаная ў страве. Ты малінькім любіў мачонычкі зь дзедам есьць, ён табе рызмачывыў.

МАЧЫНА ж. Асобная расліна маку. Нескылька мачын асталыся ны пасьледній грядзе, ніхай сідзяць збоку. Памянш. МАЧЫНКА. Кідай ны грідах мачынкi, лі быразён яны ня будуць цубулі мішаць.

МАШЧЭННЕ н. Патрапленне ў масць (пры гульні ў карты). Большы ны машчэньня ні надзейся, сядзі іс сваімі хрысьцямі.

МЕКАЦЬ незак. Мычаць. Цёлычка мекыіць, піць просіць. МЕКАЦЦА незак. Мычацца. Астаўся бычок адзін, мекыіцца яму.

МЕЛЬКАВАННЕ н. Меркаванне. Ці палучыцца што з вашыга мількуваньня, усё можыць пайціць хінню.

МЕЛЬКАВАННІК м. Той, хто мяркуе. Мількуваньнік ён харошый, толька думыць ня дужа хочыць. МЕЛЬКАВАННІЦА ж. Во ікая сь цябе мількуваньніца: паехый Кустусёнык і ні ўзяў нікога ны калёсы.

МЕЛЬКАВАЦЬ, МЕЛЬКАВАЦЦА незак. Меркаваць. Мількуюць, мількуюць і мне купуюць вахлі, знаюць, што я есьць ня буду, ім аддам. Мы мількуёмся на той нядзелі атвярнуцца ў ягыды. МЕЛЬКАВАНЫЙ дзеепрым. Ня слухый ты, нічога ў іх ні мількувана, ета абы тріпацца.

МЕЛЬКАНУЦЬ, МЕЛЬКАНУЦЦА зак. Мільгнуць. Нехта мількануў зы дарогыю, я ні пызнай, хто там. Мількануўся зу дубамі чылавек, уродзі б Кымшачоньк, а можа й ня ён.

МЕСЦІНА ж. Месца. Во тут яны кычаліся, і месці-

на відна, ладна вытыптына. Памянш. МЕСЦІНКА. Рябінкыя бегыць, сакочыць, ніяк ні пьдбярэць месьцінку зьнесца.

МЕТНА прысл. Прыкметна, заметна. Воць цяперя метна зьдзелына, дайжа я сваімі сьліпыкамі віджу. Памянш. МЕТНЕНЬКА. Ньдзяўбывый, каб было метнінька.

МЕШАНКА ж. Прыплод свойскай жывёлы, атрыманы ад скрыжавання розных парод. Эта цёлка мешынка, бык зь нейкія нямецкія пароды, а карова зь ірыславык.

МЕШАНУЦЬ зак. Памяшаць крыху. Мішані палычкыю, унізу мусыр, ніхай ба ён пыгарей. Ці мішанула ты крупеню? МЕШАНУЦЦА зак. Памяшацца крыху, замяшацца. Ніхай пысідзяць пырысяты, пазьней мішанецца, яны нідаўна елі, ні галодны. МЕШАНУТЫЙ дзеепрым. Айдзе мішанута, там ні заплесьнівыла, а пысярэд плёнкыю цзялося.

МІРСКІЙ, МІРСКЕЙ прым. перан. Выдатны. Ён мірскі чылазек, ну зь ім нада умець ладзіць. Мірскея хлопцы былі калі-то у нашый дзяреўні, зь імі можна было куды хочыш.

МІРЭННІК м. Той, хто мірыць. Січас падойдзіць Та-чылін міреньнік, ён вас паміріць. МІРЭННІЦА ж. Каб узяў мятлу ды мятлою усіх міреньніц с хаты, во ладна б зьдзелыў.

МІСІШЧА ж. Вялікая міса. Длі чаго такую місішчу было дзелыць, эта ны сям'ю чылазек ны пітнацыць.

МІТУЛЬГА м. і ж. Спрытная, рухавая асоба. Такей мітульга яе хлопці, шустрей, кажыцца, німа. Бувала, прібягіць ны Мшару, як мітульга карову падоіць.

МІТУШЫЦА незак. Мітусіцца. У мяне калі нічога, а другой раз у вычах пычынаіць мітушыцца, усё рыўна як буўтаіцца нешта.

МЛАДЗЕНЕЦ м. Запаленне мозгу ў дзіцяці. У нашыга мальчыка младзеніц быў, яму толькі трі нядзелькі споўнілыся. Памянш. МЛАДЗЕНЧЫК. Ат младзенчыка дзеці ні живуць, а калі й астаніцца, ён ужо ні чылазек.

МЛЯВА прысл. 1. Млосна. Усё кльпачу пы дзіцях, ну душэ млява і млява. 2 перан. Слаба, невыразна. Нешта лі кустой мітаіцца, ды млява відна.

МОЗАК м. Мозг. Любіць дыстываць мозык с касьцей, увесь як вымыжыцца, хуць з мылым яго атмувай.

МОК выкл. Пра мачанне. У мылако хлебам мок і ў рот. Схваціла і мок яго рукою ў варенья.

МОРКВІНА ж. Адна расліна морквы. *Большая морквина. вырысла міс цубулі. Памянш. МОРКВІНКА. Вырьві ны грядзе морквінку, апчысь і зьезж, сьвежыя морква палезна.*

МУДРАНЕЦЬ незак. Мудрэць, разумнець. *Каб ён мудраяней ны харошыя дзела, а ну дурноя нечыга мудраянець.*

МУДРЫЦА незак. эмац. 1. Намервацца. *Мудрыўся ўстроіцца ў кантору, ды нешта ні пулучылся ў яго.* 2. Ладкавацца. *Ні знаю, як яно мудрылся, ну піріж-джаць у горыд Сызанок ня думыў.*

МУЖЧЫНІШЧА м. павеліч. Мужчына. *Разьдзелыўся мушчынішча, морда красныя, лысіна блішчыць, плечышчы хуць аршыным мерь.*

МУЗДАННІК м. Той, хто кілзае. *Вазьмі сам дай каню грузьдзіла, етый музданьнік будзіць да беда вазіцца.*

МУЗДАННІЦА ж. Сядзь, музданьніца, конь крутнецца ды кыпытом дасьць.

МУЗДАНЫЙ дзеепрым. 1. Закілзаны. *Дужа дурнэй конь, яго музданыга дзяржы — ня ўдзяржыш, а бяз грузьдзіла і ні зыпрігай.* 2. перан. Пабіты. *Ці раз яму пупыдала, хочыш, і сяньня музданый явіцца.*

МУЗДЫЧАННЕ н. эмац. 1. Размова ў непаразуменні. *С твайго муздычыньня ікраз еткій самы толк будзіць, — нічога ты ні даб'есься.* 2. Бойка. *Яшчэ б ні такая было муздычыньня, каб мушчыны ні рызьвялі.*

МУЗДЫЧАННІК м. эмац. 1. Той, хто гаворыць у непаразуменні. *Схадзі сам паслухый гляшчынскыга муздычыньніка, пляцець — ні знаіць што.* 2. Той, хто б'е або пагражае пабіць. *Уніміцца етый муздычыньнік, нашы хлопцы толька пыглідзяць — і ён зумуруіцца.*

МУЗДЫЧАННІЦА ж. 1. Тая, што гаворыць у непаразуменні. *Адна глухувата і другая нідачуіць, сойдуцца дзьве муздычыньніцы, адна пры сваё, другая пры сваё, слухыць іх — жывая указзя.* 2. Тая, што б'е або пагражае пабіць. *Ну канешня, ты самыя гіройскыя муздычыньніца, луччы цябе німа.*

МУЗДЫЧЫЦЬ незак. 1. Гаварыць у непаразуменні. *Пыдыйшлі зысыжаны, дывай зь ім муздычыць, што там і як было.* 2. Моцна біць. *Як узяліся яго муздычыць, ён толька вярцейся як уюн.* **МУЗДЫЧЫЦА** незак. 1. Гаварыць у непаразуменні. *Муздычылся, муздычылся, чуць дыгываріліся, ніяк ні маглі да толку дайціць.*

2. Моцна біцца. Сяньня яны ўзноў ці ні муздычыліся, нешта крік быў у тым канцы.

МУРАЎЁ н. Мурашнік. У бочку мураўё і вару туды, сталі дзельцы ванны, і ванны вылічылі яго, ато саўсім ні стынавіўся.

МУРЗАЦЦА незак. перан. Псавацца (пра надвор'е). Нешта надворья мўрзыіцца, каб дождж ні пашоў, сученькыя сена нымякніць.

МУТАРНА прысл. Непрыемна. Столька адгуляўшы, мутарна брацца зы касу ды за вілкі.

МУТАРНАСЦЬ ж. Непрыемнасць. Што ты ніяк ня можыш ат мўтырнысцы збавіцца.

МУТАРНЫЙ прым. Непрыемны. Нейкыя мўтырныя ўремя стала, нійдзе нічога ні дыстаніш, ні дакупісься.

МУЧАНИЦЬ незак. Абсыпаць мукой. Ні нада муча-ніць рукі, тады зы пінжачок возьмісься. МУЧАНИЦЦА незак. Абсыпацца мукой. На што табе муча-ніцца, тады будзіш атрысацца, шчоткыю нада чысцыцца.

МЫРКАННЕ н. Мармытанне. Думыў, якей-небудзь кот сюда залез, а ета тваё мўркыньня такая.

МЫРКАЦЬ незак. Мармытаць. Чаго вы тама мўркыіцца, ляглі спаць, дык сьпіцца. МЫРКАЦЦА незак. 1. Мармытаць. Ляжы ціха, мўркыісься ты як кыцянок якей. 2. Зал.-бессуб'ект. ад мыркаць. Нешта сяньня табе дужа доўга мўркыіцца.

МЫСЛІЦЬ незак. перан. Жадаць у думках. У Мары зылатэй хракцір, іна ўсім дыбра мысьліць.

МЫТАРАННЕ н. Нягоды, пакуты. Хваціла яму мы-тáриньня, пакуля ету хаччыну пріняў.

МЫШ м. Мыш. Я палкыю пы мышў, дык айдзе ты па ём пупадзеш. Мыш пабег у норку.

МЫШАТЫЙ прым. Шэры. Мы зыпрэглi тады кыня, быў мышáтый харошый конік, шустрый. Памяниш. МЫ-ШАЦЕНЬКІЙ. Ні бярі мышáцінькыю жарёбычку, іна можыць рыстрицаць.

МЯЖДЖУРАННЕ н. 1. Раздрабненне шляхам рас-ціскання. Глян-ка ны малыцыва мяжджўріньня. 2. Рас-ціснутае рэчыва. Вытрісь мяжджўріньня ў шайку. 3 перан. Прагна яда. Пыглядзі ны яго мяжджўріньня: па ськібкі зразу прець у горла. 4 перан. Біццё. Ні пашло яму ў навуку Гырдыёнкыва мяжджўріньня, ўзноў лезіць ну кулакі.

МЯЖДЖУРЫЦЬ незак. 1. Раздрабняць шляхам рас-ціскання. Што вы тамыцька мяжджўріцца, ета ж бульба

паріныя. 2 перан. Прагна есці. Мяжджуриць як ні ў сябе, яму гатовіць — нада адзьдзельною кухарку прістыўляць. 3 перан. Біць, таўчы. Як сталі мяжджуриць етыга кывалера, дык ён чуць выкруціўся. **МЯЖДЖУРЫЦА** незак. 1. Раздрабняцца шляхам расціскання. Саўсім сырыя зірняты, яны ня мелюцца, а мяжджуруюцца, жорны ні пукруціць. 2. Прагна есціся. Вун як у яго мяжджурицца. **МЯЖДЖУРАНЫЙ** дзеепрым. Нешта мяжджурыныя, ні рызыбраць што.

МЯКУШ м. Мякіш. Я скарінкі ні ўкушу, а мае мальцы, ныбарот, мякуш ня любюць. Памянш. **МЯКУШАК**. Можа табе мякушку даць, кылі зуб зыбалей.

МЯКЮСЕНЬКІЙ, МЯКЮСЕНЕЧКІЙ прым. памянш. Вельмі мяккі. Хлеб мякюсінскі, толька сь печы выніт і ні пыдгарелый. Мякюсінічкія пряснушкі, дайжа маімі зубамі і то есьць можна.

МЯЛІЧКА ж. памянш. Церніца. Дзед зьдзелыў акуратнінькую мялічку, дуб выкапывыў, каб ножскымі кырані былі.

МЯЛЛЕ н. Кастрыца. Мяльля пробывылі скату слаць, у печы палілі, яно нікуды ні нада. Памянш. **МЯЛЛІКА**. Мяльліка сколько ня ёсьць, пыдгябі ў кучку.

МЯНЯЛЬНІК м. Мяняла, мяняльшчык. Пірімяніў быка ны індыка, міняльнік замурзыны. **МЯНЯЛЬНІЦА** ж. Эта міняльніца як возьміцца, бобу ны гарох ныміняць.

МЯТКА ж. памянш. Мята. Яны многа далі мяткі, кызаў, прямиа кучыю сыпылі.

МЯТЛЯННЕ н. Абкідванне, метляванне. А то гляджу, што тваё мітляньня можыць і г заўтріму ня кончыцца.

МЯТЛЯННІК м. Той, хто абкідвае, абмятлёўвае. Сьцябе можыць пулучыцца луччый мітляньнік, як з бабы. **МЯТЛЯННІЦА** ж. Зь яе тыкая мітляньніца, іна іголку ў руках ці дзіржала зы маткіную шыю.

МЯТЛЯЦЬ незак. Абкідваць, метляваць. Я рукаўкі мітляю, січас кончу і можыш нызіваць, эта рубашка многа цяплейшыя.

МЯШУЛКА 1 ж. Мяшалка. Што туўкачом разьмешывыць, скажы стыріку, ніхай мяшулку апцешыць. 2 м. і ж. перан. гумар. Непаваротлівая асоба. Во мяшулка ходзіць, такому пывярнуцца нада падумыць ды падумыць. Пывылыклася некуды Сахроныва мяшулка. Памянш. **МЯШУЛАЧКА**. Анкаріў палку бярэзвыю — во табе й мяшулычка.

Н

НААБІДЖЫВАЦЬ, НААБІДЖАЦЬ зак. Пакрыў-дзіць шмат, многіх. Цімка многа *ныабіджывыў* дзевык, ніхай яму лёгінька ікнецца. *Ныабіджаіш* ты *мальца*, што бацька цябе атлупіць. **НААБІДЖЫВАЦЦА, НААБІДЖАЦЦА** зак. Выразіць моцную крыўду. Ну што ты *ныабіджывыісься*, кылі сыма большы ўсіх вінувата. Што ўжо *ныабіджаўся* Хліманок *ны дзядзьку свайго*. **НААБІДЖАНЫЙ** дзеепрым. Ну як жа ня будуць *ныабіджыныя*, кылі тэй кінуў іх галым галюсінькімі. Ня бойся ты, Краўцовы дочки *ныабіджа́нымі* ні астануцца.

НААПЕЧЫЦЬ зак. 1. Паапекаваць. *Ныапечыць ён чу-жога дзіцёнка*, калі сваіх ня дужа хочыць глядзець. 2 перан. Пабіць. Яго ладна *ныапечылі*, дурь з гылавы троху выгнулі. **НААПЕЧЫЦЦА** зак. Паапекаваць. Што ён *ныапечыцца*, есьлі як глумак нейкій, ні ў чом ні рызьбіраіцца. **НААПЕЧАНЫЙ** дзеепрым. 1. Паапекаваны. Гыварі ты, *ныапечыный*, кылі дзядзька ня дужа хочыць глядзець. 2. Пабіты. Сяньня ў іх так ні абойдзіцца, *ныапечыныя пыбігаць ат'етуліцька*.

НААХМУРАЦЬ, НААХМУРЫВАЦЬ зак. Нападманваць. *Ныхмуряіця*, што голінькія *прібігіцё*. Так вы ўсіх *пыдряд і ныхмўрівылі*, лыўкачы *такея*. **НААХМУРАЦЦА, НААХМУРЫВАЦЦА** зак. Нападманвацца. Веріш ты, *ныхмуряўся ён*, можа сымаго *ахмурялі*, як пасьледніга рытазея. *Пыгядзіш*, як яны *ныхмўрэвыюцца* с колтыўскімі хлопцымі.

НАБАГАВАЦЬ, НАБАГАВАЦЦА зак. Пажыць пры-вольна. Ня дужа і Вуліта *нубугувала*, с Кыралёнкым *жыць* было нялёгка. А што ты думыіш, *Ракусывы дзейкі нубугуваліся?*— усякія жызьні яны *пыспыталі*.

НАБАГАЧЫВАЦЬ незак. Рабіць багатым. Ці нас Мікілаёнык мала *ныбыгачывыў*: *прішоў*, карові *вярёўку* на рогі і *павёў*. **НАБАГАЧЫВАЦЦА** незак. Рабіцца багатым. Мне *ныбыгачывыцца* ні нада, *сколька ёсьць*, зь мяне *хваціць*, а дзеці *самі сабе зыработыюць*. **НАБАГАЦІЦЬ** зак. Зрабіць багатым. *Ныбыгаціў цесьць* зу кур-носычку, *можна цяпера жыць*. **НАБАГАЦІЦЦА** зак. Зрабіцца багатым. Біз Антанёнка ты б *ныбыгаціўся*,— можа біш штаноў ба *хадзіў*. **НАБАГАЧАНЫЙ, НАБАГАЧО-НЫЙ** дзеепрым. Кылі *ныбыгачыный*, ніхай *спыжываіць*, нам яго *быгаства* ні нада. А ні *тряпліця* вы *пустаты*, *якей*

ён ныбыгачоный. НАБАГАЦЕМШЫ дзеепрысл. Ныбыгацёмшы паехылі ат'етуля.

НАБАЛАВАНЫЙ дзеепрым. Распусны. Такей ныбáлывыный маліц, мінуткі пысядзець ня хочыць, вылачы яго ну руках і ўсё.

НАБАЛАКАЦЬ зак. Нагаварыць (паціху, паволі). Табе маскойцы нечыга аньціресныга ныбыла́кылі, ці ні пры Сірьпіёнкывых рысказывылі. НАБАЛАКАНЫЙ дзеепрым. Нечыга у дыдатык большы ныбыла́кына.

НАБАРАХОЛІЦЦА зак. эмац. 1. Набыць розных рэчаў. Яе дзеўкі нічога зы пасьледнія ўрэмя ныбырахоліліся. 2 перан. Набалбатацца. Ці вы тут ні ныбырахоліліся, можа пыра кынчаць.

НАБАЎЛІВАННЕ н. Набаўлянне, дадаванне (у размовах). Я чую, шэпчуцца: шу-шу-шу, Коля едзіць,— тут біз ныбаўлівыньня ні абыйшлося.

НАБАЎЛІВАННІК м. Той, хто набаўляе, дадае (у размовах). Ну ніхай ужо баба тріпанець лухту, дык і ён ныбаўлівыньнік харошый. НАБАЎЛІВАННІЦА ж. Біз ныбаўлівыньніцы ні абыйшлося, ясна, чые словы.

НАБАЎЛІВАЦЬ незак. Набаўляць, дадаваць (у размовах). Іна ныбаўлівыіць усякыю лухту, чаго дайжа на сьвеці ні было. НАБАЎЛІВАЦЦА незак. 1. Набаўляць, дадаваць (у размовах). Абей дужа люблюць ныбаўлівыцца, слова пачуюць, а дзесіць прідумыюць. 2. Набаўляцца, дадавацца (у размовах). Можа троху і праўды, а яшчэ большы ныбаўлівыіцца.

НАБЕГАЦЬ зак. перан. Зацяжарыць, нарадзіць без шлюбу. Усё круцілыся, вярцелыся, места ні было, пакуля ляльку сабе набегыла. НАБЕГАНЫЙ дзеепрым. Айдзе тэй бацька, якей тэй бацька, нейдзі ў кустах, набегыный дзіцёнык, сядзіць, нянчыцца.

НАБІБАЦЦА, НАБІБКАЦЦА зак. Натупацца. Ці ты ні набібылыся зы раньня? — сядзь, я рыскажу табе пры Мяцёлкіныга. Як набібкыюся за дзень, дык мне ўжо ні да кіныў.

НАБІЦЬ зак. перан. Накасіць няўмела або тупой касой. Умеіць — ня ўмеіць, а ручкі травы набіў, ні на голых досках паехылі. НАБІЦЦА зак. 1. Накасіцца няўмела або тупой касой. Кыса няклёпыныя, ну ношка набілыся. 2. Пабіць шмат разоў. Яго ўжо сколько і людзі набіліся, і бог ат яго атрэкса, жывець як мыхлак на белым сьвеці. НАБІТЫЙ дзеепрым. 1. Накошаны няўмела або тупой касой. Трошку травы набіта, сыбярі рукамі і ўскінь сю-

да. 2. Пабіты шмат разоў. Ты і сяньня, знаць, набітый прішоў, відна, узноў к мальчыкым лез.

НАБОЕМ прысл. Настойліва напросіўшыся. Ікая со-вісьць была іціць набоім к Кузьме жыць.

НАБОЙ м. Настойлівае прапаноўванне. Ну яе і яе набой, я б сырок узіла, дык іна нікуратна дзелыць.

НАБРОДЗІНА, НАБРОДЗІШЧА м. і ж. Шкадлівая, памаўзлівая асоба. Кажыцца, быў чылавец як чылавец, а цяпер такей набродзіна стаў, што ні сказыць. Набродзіна дзяўчонка, усё ныпіракор і ныпіракор. І Сенька набродзішча ні пасьледній, нечыга пытхвалівыць.

НАБРОХ м. метаф. Хлусня. Ня верь ты нічому, ета набрэх, усё сьпіцыяльна прідумына.

НАБРЫДЗЕЦЬ, НАБРЫДЗІЦЦА зак. Абрыднуць. Набрыдзілі яны мне як горькыя редзька, дужа ныдыяд-лыя бабы. Ацстань, ныбрыдзеў ты! Другей зы нядзелю набрыдзіцца, што ны яго глядзець ня хочыцца.

НАБРЫЛЯЦЬ зак. Накасіць няўмела, абы-як. Хуць пыдыслаць сесьць ныбрыляй трошку травы, як жа на го-лых калёсах ехыць. НАБРЫЛЯЦЦА зак. 1. Накасіцца няўмела, абы-як. Схадзі пызьбівай кынавы, сколька ны-брыляйца, столька й ладна. 2. Стаміцца, косячы няўме-ла. Ныбрыляўся зу пуўдня, пысяджу мінутку. НАБРЫ-ЛЯНЫЙ дзеепрым. Нада сагресьць ныбрыляною траві-цу, высьхніць — ня лішній клок сена будзіць.

НАБУБНІЦЬ зак. 1. Пабарабаніць. Многа вам етый бубненьнік ні нубубніць, хочыця — засьнець з бубным. 2 перан. Набурчацца. Нубубніць іна ўмець, дужа любіць усіх пувучаць і каб пы-яе усё было. НАБУБНІЦЦА зак. Стаміцца барабанячы. Абоя нубубніліся ў ахоту, пашлі спаць. 2. Набурчацца. А ня трогый, можа набубніцца ды сьціхніць, ато ўзноў зывядзець сваё. НАБУБНЁМШЫ дзеепрысл. Набурчаўшыся. Ні нубубнёмшы, спаць ні ля-жыць.

НАБУЗІЦЬ зак. Пашумець, павычвараць. Так яны ні-чога мужукі, а як вып'юць, могуць набузіць. НАБУЗІЦ-ЦА зак. Нашумецца, навычварацца. Учора яны кылы Шмыярёнка нубузіліся ўволю.

НАБУРХЫВАННЕ н. 1. Збіранне вялікай колькасці людзей у памяшканне. Мае мушчыны ні любілі набўрхы-выньня і самі дужа нікуды ні цігаліся. 2. Накладанне вя-лікай колькасці. Нашто еткыя набўрхывыньня, увесь воз можыць разьехыцца.

НАБУРХЫВАЦЦА незак. Заходзіць у вялікай коль-

касці ў памяшканне (пра людзей). *Кажын раз набўрхы-выіцца людзей у баню, што ні памыцца.*

НАБУХЦІЦЬ зак. Наплявузгаць. *Ці знала, ці ні знала, ці чула, ці ня чула — чаго хочыш нубухціць.* **НАБУХ-ЦЕЦЦА** зак. Наплявузгацца. *Ёй нубухцецца нада каб судык двоя, а два часы — што ета, мала.*

НАБУЦЦА зак. перан. Набыць абутак. *Я гляджу, каб г зіме троху набўцца, каб бысяком ні астацца.*

НАБУШАВАЦЬ, НАБУШАВАЦЦА зак. Шмат пабушаваць (пра буру). *Ну й нубушувала буря, цэлыя судкі рйўла ні сыціхаючы. Калі етый вецір нубушўіцца, ні даць сянец аччыніць.*

НАБЯНТЭЖЫЦЬ, НАБЯНЦЕЖЫЦЬ зак. Напялегаваць, напесціць. *Ладна вашыга пуцуна ныбятэжылі, збалывын крепка. Матка ныбяньцежыць, а етыя ня дужа глядзець хочуць, ён тады рявець.* **НАБЯНТЭЖЫЦЦА, НАБЯНЦЕЖЫЦЦА** зак. Напялегавацца, напесціцца. *Ныбятэжыліся вы зь ім большы некуды. Калі ты ўжо ныбяньцежысься, стыдна такому большому.* **НАБЯНТЭЖАНЫЙ, НАБЯНЦЕЖАНЫЙ** дзеепрым. *Відна, што ныбятэжныый, мінуты ні пысядзіць, пайцець на рукі. Пачом ты знаіш, што етый маліц ныбяньцежныый.*

НАВАДЖЫВАЦЬ, НАВОДЖЫВАЦЬ незак. Пачынаць засноўваць. *Іду, гляджу: ён нываджывыіць сыценкі як балшэй. Яны пуню будуць дні трі наводжывыць.* **НАВАДЖЫВАЦЦА, НАВОДЖЫВАЦЦА** незак. 1. Пачынаць засноўваць. *Думыюць ськідывыць хату, пычынаюць нываджывыцца, штындары зыкапывыюць. Кузьмовы наводжывыюцца з нарожнічкым.* 2 перан. Намервацца. *Нываджывыліся у сваты г Гыварушкіным, ні знаю, ці пойдуць, ці не. Наводжывыцца ехыць некуды у Сібір г дзядзьку.* **НАВАДЗІЦЦА** незак. 1. Пачынаць засноўваць. *Мыкар с пунію каторый дзень наводзіцца.* 2 перан. Намервацца. *Нывадзіліся купіць Мылашонкыву хату, а тады разым атхацелі.* 3 перан. Набываць. *Не, мне ня хочыцца нывадзіцца на ету бульбу, іна нісмашныя.* 4 перан. Рыхтавацца, збірацца. *Вічарінка ж будзіць сяньня, дзейкі наводзюцца.* 5 зак. Павадзіць доўгі час. *Луччы сі-час вядзі, ато пустухі далёка загонюць, дык наводзісься.* **НАВЕСЦЬ** зак. Пачаць засноўваць. *Зьмітрок ужо навёў хату, алі ўсё рызьміряіць.* **НАВЕСЦА** зак. 1. Пачаць засноўваць. *Былі нывяліся, ды ўсё ў іх ні пулучаіцца, усё коса выходзіць.* 2. Набыць. *Мы ўжо гады два як нывяліся на етых курей, яны дужа нясушчыя.* 3. Намерыцца. *Ны-*

вяліся паехьць у нейкія Сланцы, пьд Лінінград, а што ў іх палучыцца — ні знаю. 4. Падрыхтавацца, сабрацца. Абея нывяліся, што хуць січас пьд вянец станьў.

НАВАДЗІЦЬ, НАВАДЗІЦА зак. Намуляць. Нейкія асьцюлькі пупалі зы каўнерь, столька яны нывадзілі. Бувайць, ікая мелыч нывадзіцца большы некуды, сучок ці камушык.

НАВАЙСТРАЦА, НАВАСТРАЦА незак. метаф. Намервацца. Піріць свадзьбыю будзіць вечыр у Колтыві, нашы вогірі нывыйстрыюцца пабежч. Я думую, што ён жаніцца нывыстрыцца. НАВАЙСТРЫЦА, НАВАСТРЫЦА зак. Намерыцца. Ці ты ня чула, куды яны сяньня нывайстрыліся мытануць? Нывастрыўся у горыд зьбегыць, а тута усё сырвалыся. НАВАЙСТРОНЫЙ, НАВАСТРОНЫЙ дзеепрым. Нашы ходзюць нывайстрёныя. Як нывастрёный, яго пы вычах пызнайш. НАВАЙСТРОМШЫ, НАВАСТРОМШЫ дзееприсл. Ну куды ж яны, ны вічарінку нывайстрёмшы. Відна, што нывастрёмшы пысваріцца.

НАВАЛАКІЦІЦЬ зак. Памарнаваць. Яго нывылакіцілі, пакуля усе бумажкі пыпатпісывылі. НАВАЛАКІЦІЦА зак. Памарнавацца. А я, думыш, меншы нывылакіціўся, зь мяне тожа вылакічыньня хваціла. НАВАЛАКІЧАНЫЙ дзеепрым. Кургузёнык тожа ладна нывылакічыный, стыршына за нос пывадзіў.

НАВАЛАКЫВАННЕ н. 1. Нацягванне, награвашчванне. Нашто эта нывылакывыньня ўсякыга бырыхла, куды зь ім дзівацца. 2. Насоўванне (хмары). Якая було страшныя нывылакывыньня, а дождж толька брызнуў.

НАВАЛАКЫВАЦЬ незак. 1. Находзіць у вялікай колькасці. Чаго іх сюда нывылакывыіць пыстыянна! 2. Насоўваць (хмары). Із-зы Вяхры нывылакывыіць бальшую тучу, над Лешчынкою стаіць. НАВАЛАКЫВАЦА незак. 1. Находзіць у вялікай колькасці. Ні пляціся ты, Уласіха ня дужа любіць, што кажный дзень столька нывылакывыіцца. 2. Насоўвацца (пра хмары). Дужа тучы нывылакывыюцца, халодна стала, глядзі, каб дождж ні пашоў ісь сьнегым. НАВАЛОЧ зак. 1. Найсці ў вялікай колькасці. Узноў іх нывылакло нівісь сколька. 2. Насунуць (хмары). Тучу нывылакло сінію-сінію, хляніць дождж. НАВАЛОЧЦА зак. 1. Найсці ў вялікай колькасці. Як нывылакецца поўныя хата старых, цэлый дзень бяс толку дурюцца. 2. Насунуцца (пра хмары). С таго боку, ат Ходыс, быльшая туча нывылаклась.

НАВАЛЯЦЬ зак. перан. Пабіць без жалю. *Калі ня ўнімісься іс сваімі дурамі, цябе яшчэ ні так нывыляюць.*

НАВАР м. перан. Даход, прыбытак. *Яго зяць — прыспалітны мушчына, глядзіць, каб у любым дзелі нывар быў.*

НАВАРАЧЫВАЦЬ незак. 1. Паварочваць, круціць. *Не, ні так ты нывырачывыіш, мы нічога ня дзелым, а мы вучымся скакаць.* 2 перан. Пачынаць, схіляцца. *Малыя нывырачывыіць гываріць усё рыўна як старыя Хрысціянчыха.* **НАВАРАЧЫВАЦЦА** незак. Пачынаць, схіляцца. *Мульчуган доўга ні гываріў, а цяперя стаў нывырачывыцца, ладна ляпечыць.* **НАВАЯРНУЦЬ** зак. Павярнуць, пакруціць. *Як ты яе скорінька наверніш, кылі іна як тоўба.*

НАВАШАПРУДЗІЦЬ, НАВАШАПРУДНІЧАЦЬ, НАВАШАПРУДСТВАВАЦЬ, НАВАШАПРУДЗІЦЦА, НАВАШАПРУДНІЧАЦЦА, НАВАШАПРУДСТВАВАЦЦА зак. іран. Павычвараць, навывчварацца. *Як возьмуць малыцы за шкырку, нывышапрудзіш ты. Ну што, многа нывышапруднічыў? — во так усігда унімаць нада. Многа ён ні нывышапрудствыіць, пы шапкі палучыць і ўніміцца. Ну дайця вы яму нывышапрудзіцца, ніхай пыкажыць, якей ён. Адзін за ўсіх нывышапруднічыўся, ніяк уняць ні маглі. Ныўрад ці нывышапрудствывыўся Хвідасёнык, ух, якей ён кастрыў.*

НАВІХЛЕЦЦА зак. Папрагнуць. *Ты б відзіў, сколько ён нывіхлеўся кылы стыршыны, думыў, брыгадзірым будзіць, а тэй ні пыставіў.*

НАВОДКА ж. Навядзенне са злачыннымі намерамі. *Наводка была, цьвёрдыя наводка, усё ім было рысказына, куды лезыць.*

НАВОЗ м. Прывоз. *Дужа бальшэй навоз быў, дзешыва аддывалі, многа ўсяго нывязьлі.*

НАВЫКАБЛУЧЫВАЦЬ, НАВЫКАБЛУЧЫВАЦЦА зак. Наскакацца спрытна, з выкрутасамі. *Столька нывыкаблұчывылі, усё выстыўляліся: во як мы ўмеім. Трошку ў чарку нюхнулі, ды ні прішлося нывыкаблұчывыцца.*

НАВЫСКАҚЫВАЦЬ зак. 1. Выскокваючы, дасягнуць пэўных вынікаў. *Я вас нывыскақывыю голых, еткыя хыладзіна узьнілася.* 2. З'явіцца ў вялікай колькасці. *Нывыскақыыла нейкіх болік пы ўсяму ліцу.*

НАВЫСКАЛЯЦЦА зак. Атрымаць здачы за здзеклівы смех. *Нывыскыляўся, пулучыў атвет, — так табе й нада, будзіш знаць, як прысьміхаць.*

НАВЫТВАРАЦЦА зак. Нарабіць недарэчнасцей. *Столька ўжо нывытвыр'яліся, што на іх ні глядзіць ніхто, а цёткым ац стыда ні атыбраца.*

НАВЯЗЧЫВАТЫЙ прым. Навязлівы. *Брындзянок дужа ныв'язчывытый, як смыла прічэпіцца, хуць махылым ат яго мыхайся.*

НАВЯЗЫВАННІК м. Той, хто навязвае, прывязвае. *Якей жа ты ныв'язывыньнік, што конь смыргануў клец і пашоў пы пасевых зь вяр'ёўкю.* **НАВЯЗЫВАННІЦА** ж. *Глядзі, нывязывыньніца, айдзе твой цялёнык разгулііць.*

НАВЯЗЫВАЦЦА незак. Прывязацца для пасьбы. *У абед далёка ні пывядзеш, коні ну лужку ныв'язывыюцца.* **НАВЯЗАЦЦА** зак. Прывязацца для пасьбы. *Ныв'языцца конь пазьней, ніхай пыстаіць, ён ні галодзін.*

НАВЯРСТЫВАННЕ н. перан. Навязванне, прыставанне. *Такая ныв'ярстывыньня ня дужа красіва, пунтэй чылавек ац цябе атверніцца.*

НАВЯРСТЫВАЦЬ незак. перан. Навязваць. *Што яго ныв'ярстывыіць к етый дзяўчонкі, лезіць — ні знаіць чаго.*

НАВЯРСТЫВАЦЦА незак. Навязвацца, прыставаць. *Стасік доўга ныв'ярстывыўся к Аўхімывый унучкі, а тады Нісьцяр'ёнкыву дзяўчонку пыныравіў.* **НАВЯРСТАЦЬ** зак. Навязаць. *Нывірста́ла ны маю гылаву Міцю, горька ён нада мне.* **НАВЯРСТАЦЦА** зак. Навязацца, прыстаць. *Сьпірва як шуця рызгыварівыў, а тады і ладна нывірста́ўся к Каці.* **НАВЯРСТАНЫЙ** дзеепрым. Я ня думыла, што ён такей ныв'ярстыный. А думіш, твой хлюст меншы нывірста́ный?

НАВЯЧАЦЬ незак. 1. Наведваць. *Алёна сваіх унукыў часта нывічаіць, дыражыць імі.* 2 перан. Намервацца. *Ня чулі, айдзе ён січас? — нывічаў паехыць г большыму сыну.* **НАВЯЧАЦЦА** незак. 1. Наведвацца. *Ці нывічаіцца Матруніна дычка к маткі?* 2. Намервацца. *Нывічаўся і Аніс пыдыйціць, а ці падойдзіць, хто яго знаіць.*

НАГАВАРЫВАННЕ, НАГАВОРЫВАННЕ н. перан. Шэпты, чараўніцтва. *Могуць паднесыць ныгыва́ривыньня і паткінуць, яны злаўредныя людзі. Каб я здарова была, я б даўно ныйшла ныгаворівыньня.*

НАГАЛАГАЛЕЦЦА зак. неадабр. Накрычацца. *Ні прідумыць, калі яны ныгылыгыля́цца, нада пручіныю пызыгыняць у хату.* **НАГАЛАГАЛЁМШЫ** дзеепрысл. Худзь ба троху пысядзелі ціха ныгылыгалёмшы.

НАГАЛДАМАЧЫЦЬ зак. асудж. Пратранжырыць. *Так бацькыва добрыя ныгылдыма́чуць, што біс куска хле-*

ба астануца, будуць глядзець цёткі ў вочы, каб чаго гырячыга лінула душу атвесьць. **НАГАЛДАМАЧЫЦА** зак. Натранжырыца. Я гываріла, што многа ні ныгылдымачуца, скоро ні ш чым астануца.

НАГАЛО прысл. перан. Цалкам, поўнасьцю. Чэрві зьелі сыцены ныгало, вецір зімою будзіць сьвістаць, худзь ба гліныю пыабмазавыць.

НАГАНДЛЯЧЫЦЬ зак. Нагандляваца. Ён ныгындылячыць, етый гындыяр, што за быка ня купіць індыка. **НАГАНДЛЯЧЫЦА** зак. Здаволіца гандляваннем. Стах ныгындылячыўся, хочыць служыць, шукаіць пытхыдзяшчыя места.

НАГАНЯННЕ н. Узбіванне. Ты сваім ныгыняннім сайсім бочычку рузлумаіш, клёпкі навьісыплюца.

НАГАНЯЦА зак. перан. Выраца. Пашыца, сколька ныгынйіца, будзім стыряца выбіраць. **НАГАНЯТЫЙ** дзеерым. Пыдбярйця вы хуць ныгынйітыя быразёнкі, хваціць з вас.

НАГАР ж. Нагар. На́гырь на кноці нада апчышчывыць. Не, на́гырі нямнога сыбралыся.

НАГАР м. Цяпло, дух. Ныга́р зь бярэзых дрой, з дубовых, зь вербы ныга́ру німа.

НАГАРАВАЦЬ зак. Пагараваць. Ня столька іна нугурывала, як ты рысказыіш, іна як сыр у маслі прыкычалыся зы Сямёным.

НАГАРАДЗІЦА зак. 1. Шмат награвасціца. У цябе пыт наветкыю ныгырадзілыся, што нікуды ні пуцступіца. 2. Стаміца гародзячы. Ну й ныгырадзіўся я сяння, аж рукі зыбалелі кольля зыбіваючы.

НАГАРЖАМЫЗДЗІЦЬ зак. эмац. Навучыць. Узяліся Куліна с Хадоскыю, етыя січас ныгыржамызьдзюць унука. **НАГАРЖАМЫЗДЗІЦА** зак. Навучыца. Ніхай ездзіць, ныгыржамызьдзіца на пень бріхаць.

НАГАРНУЦЬ зак. перан. Нанесці. Бувайць, бяду нагорніць, сам ні прідумыіш, аткуля іна прідзіць. **НАГАРНУЦА** зак. Наваліца. Горя ныгарну́лыся ні ш чаго ні зь я́кыга, як зь яго выкруціца.

НАГАРЫВАННЕ н. 1. Нагар. Кнот у лампі нада шчышцаць, ныга́рывынья мішаіць, сьвеціць дренна. 2 перан. Пакаранне. Дужа ён спужаўся нейкыга ныга́рывынья.

НАГАРЫВАЦЬ незак. 1. Даваць нагар. Кнот усё ўрэмя ныга́рывііць, яго абрізаць нада. 2 перан. Шмат выдаткоўваца ў выніку гарэння. У яго ўсюдых лампычкі, дайжа ў пуню пыправёў, дык за месіц многа ныга́рыіць. 3 пе-

ран. Атрымліваць у якасці пакарання. *Сколько раз яму крепка ныгáрiвыла, а ўсё дно ні каіцца, сваё тваріць.*

НАГАСЦІЦЬ зак. 1. Набыцца ў гасцях. Многа яны ні нагосьцюць, дзень-два павернуцца і нызад паедуць. 2. Пачаставаць. Мыланкіна дычка умеіць пріняць, ныгасьціць, так іна с хаты ня выпусціць.

НАГВАЗДЗЯЧЫЦЬ зак. Моцна пабіць. Падлез к нейкім хлюстам зы Сажом, яго ладна ныгвызьдзячылі. **НАГВАЗДЗЯЧЫЦЦА** зак. Здаволіцца, моцна б'ючы. Хто яго толька ні ныгвызьдзячыўся. **НАГВАЗДЗЯЧАНЫЙ** дзеепрым. Ці ні ныгвызьдзячыны ты сяньня ходзіш?

НАГІЙ прым. Дрэнна або лёгка апрануты. Такей хыладзіна, а яны голыя, нагія зьбіраюцца ны вічарінку.

НАГІМОРНІЧАЦЬ, НАГІМОРНІЧАЦЦА зак. Пакапрызіць. Ныгіморнічыць, як ремня вазьму, тады нысытаіцца і ўніміцца. Ці ты ныгіморнічыўся ай гіморы сь цябе выгыняць нада?

НАГІШЭХТАВАЦЬ зак. Пасябраваць пэўны час. Многа яны ні ныгішэхтыюць, зь іх гішэхтывыньня большэя дружбы ні палучыцца. **НАГІШЭХТАВАЦЦА** зак. Здаволіцца ў сяброўстве. Кузьмянкі ныгішэхтывыліся з Барісым, большы к яму ні патходзюць.

НАГЛАМАЗДАЧЫВАННЕ н. эмац. Нагрувашчванне. Водз зы ныглымыздачывыньня цябе зылаіць нада.

НАГЛАМАЗДАЧЫВАЦЬ незак. эмац. Нагрувашчваць. Ты жэрдзя ныглымыздачывыіш, яно можыць усё пыляцець уніз. **НАГЛАМАЗДАЧЫВАЦЦА** незак. Нагрувашчвацца. Усё ў цябе біс пырядку ныглымыздачывыіцца, акуратней кладзі. **НАГЛАМАЗДАЧЫЦЬ** зак. Нагрувасціць. Хворысьця ныглымыздачылі, на двор ні пыкызацца, карова ня пройдзіць. **НАГЛАМАЗДАЧЫЦЦА** зак. Нагрувасціцца. Каб рукамі складывыў, так ба ні ныглымыздачылыся, вочы пывыпарывыць можна. **НАГЛАМАЗДАЧАНЫЙ** дзеепрым. Чаго ў сенцых толька ні ныглымыздачына, няўжэлі пріпыряччыць нільзя.

НАГЛУЗДЗІЦЬ зак. Нагаварыць бязглуздзіцы. Ішоў тут старік, ён ны Малыі Слыбадзе жывець, дык нуглузьдзіў етыя лухты. **НАГЛУЗДЗІЦЦА** зак. Здаволіцца гаварыць бязглуздзіцу. Можа вы ўжо нуглузьдзіліся, дык пашлі б двору. **НАГЛУЗДЖАНЫЙ, НАГЛУЗДЖОНЫЙ** дзеепрым. Аткуля ты знаіш, калі ета наглўжджына. Іў-права, учора ім нуглужджона. **НАГЛУЗДЖЕМШЫ** дзеепрысл. Ня можыць быць, каб іна пышла, ні нуглузьдземшы чаго-нібудзь.

НАГЛУЗДЗЯЧЫЦЬ зак. эмац. Нагаварыць пустога. *Ён чаго хочыш нуглуздзячыць, ты толька верь большы.* **НАГЛУЗДЗЯЧЫЦЦА** зак. Набалбатацца. *Самі ні прідумыюць, калі яны нуглуздзячуцца.* **НАГЛУЗДЗЯЧА-НЫЙ** дзеепрым. *Ні прідумыю, к чаму ім нуглуздзячына пры Красёвыга.*

НАГЛЫБІЦЬ зак. Паглыбіць. *Во як яны наглыбілі сажылку: цэлыі дзень у кустах прыкычаліся.*

НАГРУЖАННЕ, НАГРУЖЫВАННЕ н. Пагрузка. *Во нам далосся нугружання, работылі — сьвету белыга ня відзілі. Посьлі нагрўжывыньня ныйць сьпіна, мы многа дроў піракідылі.*

НАГРУЖЫВАЦЬ незак. Нагружаць. *Мне некылі стыць, нада скарей нагрўжывыць ды ехыць, каб к цёмному давезьць.* **НАГРУЖЫВАЦЦА** незак. Нагружацца. *Роілым у вас нагрўжывыіцца, худзь ба нывярху райней складывылі.*

НАГРУКАТАЦЬ зак. Дасягнуць мяжы ў стуканні. *Ну й нугрюкутaлі сяньня малыя ны дваре, аж у вушах гудзіць.* **НАГРУКАТАЦЦА** зак. Здаволіцца стуканнем. *Калі вы нугрюкочыіся, ці вам німа другога зыняція нійдзе.*

НАГРЫБІЦЬ зак. Накапрызнічаць. *Каб залoўка была, тая б мігым яго нагрібіла.* **НАГРЫБІЦЦА** зак. Надзьмуцца. *Нешта ні так Машычка сказыла, узноў етый кывалер нагрібіўся.* **НАГРЫБЛЕНЫЙ** дзеепрым. *Ты ні знаіш, чаго йта Астраўцоў ходзіць нагрібліныі.*

НАГРЭЦЬ зак. перан. Пакараць. *Нада, каб хто найшоўся нагрэць яго зы зладейства.* **НАГРЭТЫЙ** дзеепрым. *Січас ты сьмяеься, а як рёў учора нагретый.*

НАГУДЗЕЦЦА, НАГУСЦА зак. 1. Шмат пагусці, здаволіцца, падаючы сігналы гудком. *Хваціць ужо, нугудзейся, вылізай з машыны. Ён цябе пьдгыняў, каб скарей зьбіралыся, нагўўся ў машыні.* 2 перан. Наплакацца. *Што нугудзейся із-за лыжыны: куўзаліся і неік яго лыжа злумалыся. Прі ўсіх ня рёў, а выскычыў, схувайся і там нагўўся.*

НАГУРКНУЦЬ, НАГУРКНУЦЦА зак. метаф. Зайсці раптоўна натоўпам. *Нагўркнуць — поўныя хата, лавык ні хваціць садзіць іх. Гырыччані як нагўркнуцца, ты ат іх азелісься.*

НАГУСЦІЦЬ зак. Зрабіць густым. *Ты толька ні нугусьці крупеню, ато я цірыз ложку ні люблю.* **НАГУСЦІЦЦА** зак. Зрабіцца густым. *Быракі ў цябе ціряшчур ну-*

гусьціліся. НАГУШЧАНЫЙ дзеепрым. Тыкая нагушчыныя бульба, ложкаю ні пывярнуць.

НАГЫРЧЭЦЬ зак. перан. Злосна пабурчаць. Ны мяне, бувала, старыя ныгырчыць, ныгырчыць, я прымаўчу, што ты зьдзелыіш. НАГЫРЧЭЦЦА зак. Злосна набурчацца. Табе каб судык троя ныгырчэцца, ато што — усяго пуўдня.

НАДАБНЫЙ прым. Патрэбны. Ці ета надыбныя вярёвычкі ліжаць, ці іх выкідаць можна?

НАДАВАЦЦА зак. Шмат аддаць. А многа чаго табе сваты нывываліся?

НАДАЕДДЗЕ н. 1. Дакучанне. Ён сваім ныдаедзьдзім духі выніць. 2 перан. Дакучлівая асоба. Ну й ныдаедзьдзя чылавек, усё жвянькыіць і жвянькыіць пустоя.

НАДАІЦЬ, НАДАІЦЦА зак. перан. Наабіраць. Пляменьнікі яго ладна ныдаілі, ён ім пырядышна пымыгаў. Ныдаіўся старых, пасьледнія капейкі выцягывыў.

НАДАКУЧАЦЦА незак. Дакучаць. Нада, каб ты меншы нудукучаўся, бацька зымаріўся, ніхай мінутку аддыхнець.

НАДАЛДОНІЦЬ зак. эмац. Набалбатаць. Я ні пріду-мыю, хто мог такую чуш ныдалдоніць, нехта нарошня пыстыраўся. НАДАЛДОНІЦЦА зак. Набалбатацца. Пыдажджы, яны ні саўсім яшчэ ныдалдоніліся. НАДАЛДОНЕНЫЙ дзеепрым. Ні паверіць ён лухце, мала што яму ныдалдоніна.

НАДАЦЬ зак. Паддаць (пару). Як ныдаў духу, мы чуць жывэя с пылка пыскачывыліся, а плотнікі паріліся худзь ба што.

НАДАЯДЛА прысл. Надакучліва. Будзь ты дальшы ат Мыксімёнка, ён усігда нывыядла прістаець.

НАДАЯДЛАСЦЬ ж. Дакучлівасць. Ты б сваю нывыядлысьць у дваре кідаў, на людзі ня нёс.

НАДБЫВАЦЬ незак. Абыходзіцца. Ня ем нічога, нудбуваю чаім, а як зьем чаго крошку, зырізаіць пуд грудзямі. НАДБЫЦЬ зак. Абысціся. Калі людзей гукаць, голымі вычамі ні надбўдзіш, нада прігатовіцца.

НАДВОР'ІКА н. памянш. Надвор'е. Во надворыка, слава богу, дзяржыць, людзі і прібярцуца, і ўправяюцца.

НАДЖГАЦЦА зак. перан. Напарыцца. Во плотнікі нывджгаліся ў бані, кажыцца, ўсё гаріць, а яны парюцца худзь ба што.

НАДЖЫВАННЕ н. Старэнне, падыход да апошняй

мяжы. *Наша знаіш якая ныджжыва́ння: дзень прайшоў, крошку хлеба зьей і ладна.*

НАДЖЫВАЦЬ *незак.* Старэць, падыходзіць да апошняй мяжы. *Мы ныджжыва́ім свой век, асталыся старыя косьці упіхнуць у яшчык.* **НАДЖЫЦЬ** *зак.* Пастарэць, падысці да апошняй мяжы. *Семдзісят гадоў — троху ныджжылі, во як у дваццыць гадоў бог веку укыраціць, тады жалка.*

НАДЗВІГАЦЬ *незак. перан.* Насоўвацца (пра хмару). *Дывай скарей хвытаць сянцо, як увідзілі, што еткыя туча нызьвіга́іць.* **НАДЗВІНУЦЬ** *зак.* Насунуцца (пра хмару). *Нікрасівыя туча надзьвінула з-зы Вяхры, каб град ні ўдаріў.*

НАДЗЕНЬКАЦЬ, НАДЗЯНЬКАЦЬ *зак. неадабр.* Нагаварыць пустога паціху, паволі. *Ат іх усяго можна жадаць, што хочыш надзенькыюць. Кісялёўна нызья́нькыла, што відзілі іх у Дуброві.* **НАДЗЕНЬКАЦЦА, НАДЗЯНЬКАЦЦА** *зак.* Нагаварыцца попусту паціху, паволі. *Ці будзіць калі такая ўрэмь, што вы надзенькыі́сіся? Во твыя кума нызья́нькылыся, давольныя ідзець.* **НАДЗЕНЬКАНЫЙ, НАДЗЯНЬКАНЫЙ** *дзеепрым.* Можжа й надзенькына якея лухты, нечыга ж ірвець яго духі. *Я пыніла, што ім узноў нызья́нькына.*

НАДЗЯЎБУЛІВАННЕ *н.* Надзеўбанне. Слабыя тваё нызьяўбу́лівыньня, рубяжкі чуць заметны.

НАДЗЯЎБУЛІВАЦЬ *незак.* Надзеўбаць. *Нашто табе нызьяўбу́лівыць роўнюю достку?* **НАДЗЯЎБУЛІВАЦЦА** *незак.* 1. Надзеўбацца. *Не, нічога, ладныя меткі ны бяры не нызьяўбу́лівыюцца.* 2 *перан.* гумар. Наядацца. *Кажны раз ладна нызьяўбу́лівыюцца, толька гутуваць пысьпівай.* **НАДЗЯЎБУЛІЦЬ** *зак.* 1. Надзяўбі. *Лі ганьк троху нызьяўбуліў, ні так скользка стала.* 2 *эмац.* Няўмела насячы. *Схадзі-ка ты зы большак, можжа троху лазы нызьяўбу́ліш.* **НАДЗЯЎБУЛІЦЦА** *зак.* 1. Няўмела насячыся. *Ай, ношкі дзьве нызьяўбулі́лыся, дождж ні даў сеч.* 2. Стаміцца секучы. *Ну я нызьяўбу́ліўся, бярі тапор, пысікай троху.* 3. Наесціся. *Малыя дужа ні рызьбіраюцца, нызьяўбу́люцца, нызьяўбу́люцца і пабеглі.* **НАДЗЯЎБУЛЕНЫЙ** *дзеепрым.* 1. Надзяўбаны. *Дзіркі нызьяўбу́ліны, ды крива, козлы ні ўставіш.* 2. Няўмела насечаны. *Зыпругі кылясёнкі ды зьездзі, сколька нызьяўбу́ліна, прівязеш, ні звыляіцца.* 3. Сыты. *Нызьяўбу́ліныя пабеглі на вуліцу.*

НАДЗЯЎБЫВАННЕ *н. перан.* Нагавор, плявузган-

не. Думыйш, ніхто ні знаіць, чыё ета ныдзяўбывыньня?

НАДЗЯЎБЫВАЦЬ, НАДЗЕЎБЫВАЦЬ незак. 1. Наклёўваць. Глян-ка, тама куры мяшкі ці ні ныдзяўбывыюць. Накрый мяхі пылаткыю, каб куры ні надзеўбывылі. 2 перан. Дзяўбаць, рабіць меты. Як замёрзьніць, сьцёжку нада ныдзяўбывыць. Ты пы ўсяму бяру ні надзеўбывий, ато меткі ні найдзіш, айдзе резыць. 3 метаф. Нагаворваць. Хрузычка ныдзяўбывыіць кажын раз, ёй дужа завідна, што Іван такую бабу прывёз. Чаго яму толька ні надзеўбывылі. НАДЗЯЎБЫВАЦЦА, НАДЗЕЎБЫВАЦЦА незак. 1. Наядацца (пра птушак). Ціпляты лі курей ныдзяўбывыюцца. Куры знаюць, айдзе надзеўбывыцца, у іх мазкі ні ацсохлі. 2. Дзяўбацца, рабіцца (пра меты). Нямножка лёд ныдзяўбывыіцца, ні так скользка будзіць. Во тута надзеўбывылыся, ішчэ відна трошку. 3 перан. гумар. Намячацца. Ці ні ныдзяўбывыіцца у Высіліхі свадзьба? Бутылычка надзеўбывыіцца, дык відзіш, як стыраюцца. НАДЗЯЎБАЦЬ, НАДЗЕЎБАЦЬ, НАДЗЕЎБЦЬ зак. 1. Накляваць. Усе мяшкі куры нудзюўбалі, чаго ты ня кышнуў на іх. Ні кідай, усе гуркі куры надзеўбыюць. Во, доўга курям мяхі надзеўбыць! 2. Зрабіць ямкі, меты, дзеўбучы. Нудзюўбалі лёд кылы парога, ні так будуць ногі езьдзіць. Я надзеўбыў, хырашо відна, там і піліця. Зьмёрзься пясок, нада надзеўбыць і каб пыстыяў у цёплым, аттаў. 3 перан. Накляпаць. Твой масьцір як нудзюўбаіць касу, дык саўсім ні разу ні кышанеш. Трошку надзеўбыў скосык, ці будзіць ён резыць, ці не. Нада касу надзеўбыць, так касіць ня будзіш. 4. Наесціся (пра птушак). Многа куры цеста ні нудзюўбаюць. Ня столька надзеўбыюць, столька пы хаці рызволочуць. Дай ім волі надзеўбыць, тады лезьць ня будуць. 5 перан. Нагаварыць, наплявузгаць. Як нудзюўбалі сялецкім бабым, а тэя прішоччы ёй, дос іна йціць. Такім ізыкастым нядоўга надзеўбыць. Яны і пры Грішчынка ныдзяўблі. 6 перан. Пабіць адчувальна. Удваіх можа ні справюцца, а кучыю пупадуць і ныдзяўбуць. Як заловюць, яны с табою ні пачыкыюцца, надзеўбыюць. Ні глядзі, што такея нягегля, могуць надзеўбыць. НАДЗЯЎБАЦЦА, НАДЗЕЎБАЦЦА, НАДЗЕЎБЦЦА зак. 1. Зрабіцца пры дзяўбанні (пра ямкі, меты). Як нудзюўбаіцца, тута можна будзіць прайціць. Ладна надзеўбылыся, увідзіця, айдзе атрэзыць. Ломым можыць ладна надзеўбца. 2. Стаміцца пры дзяўбанні. Ты ўжо ныдзіўбаўся, аддыхні, я тута чырту выбіру. А тыкі надзеўбыўся за дзень, аж рукі гудуць. Ці ты

ішчэ ні надзеўбся тута? 3. Здаволіцца б'ючы. Сяньня ты Міцю нудзюўбаўся. Ты ўсіх надзеўбся, усе аць цябе уцікалі,— ці можа ты ат усіх. НАДЗЯЎБАНЫЙ, НАДЗЕЎБАНЫЙ дзеепрым. 1. Зроблены пры дзяўбанні (пра ямкі, меты). Лёд ны пріступкых троху нудзюўбэн. Нямножка надзеўбына, луччы сікані, каб хырашо відна было. 2. Нагавораны, наплявузганы. Скора сам дыгыдаісся, із-зы чаго было нудзюўба́на. Ім столька надзеўбына, што ні пірэслухыць.

НАДРУГА ж., НАДРУГАННЕ, НАДРУГАЦЕЛЬСТВА н. Здзек. Пызнала Храсіньня надру́гі, хваціла зь яе. Аўхім'іным дычкам дысталыся нудруга́ння, усяго яны пыспыталі, і белыга, і серыга. Чаго іна церьпіць еткыя нудруга́цільства, чаго ні пагоніць палкыю такога зяця.

НАДРУГАННІК, НАДРУГАЦЕЛЬ, НАДРУГАЦЕЛЬНІК м. Той, хто здэкуецца. Цярпіць іна і цярпіць нудруга́ньніка, яго нада было дайно пруту́ріць з двыра. Ні хачу я браць нудруга́ціля сабе ў хату. Нудруга́цільнік ты нісызнаці́льнй, за што цябе Аріна корміць хлебым! **НАДРУГАННІЦА, НАДРУГАЦЕЛЬКА, НАДРУГАЦЕЛЬНІЦА ж.** Ці відзіў сьвет такую нудруга́ньніцу, штоб над родныю маткыю здэкевы́цца. Во носіць жа зімля такіх нудруга́цілік. Іна ня меншыя нудруга́цільніца, чым Антон, адзін другога ні пірэвесюць.

НАДТАПЛІВАННЕ н. Завяршэнне таплення (печы). Два часы нызад гываріла: нытта́плію,— яе нытта́плівыньня можыць пуй́дня цягну́цца.

НАДУДОЛЕНый дзеепрым. эмац. Накормлены грудзямі. Ладный мальчык, сядзіць у люлькі нудудолі́ный і сьмяецца.

НАДУКОВЫВАЦЬ незак. Старанна і многа вучыць. Каго ты надумы́ся нудуковы́выць, да іх ніякія дукуваньні ня дойдучь. **НАДУКОВЫВАЦА незак.** Старанна і многа вучыцца. У Лузканой сядзей, нудуковы́выўся, доўга сядзей, с пуй́дня. **НАДУКАВАЦЬ зак.** Навучыць. Пыдажджы, пупадзесься ў іхныя лапы, яны цябе нудукі́юць. **НАДУКАВАЦА зак.** Навучыцца. Наш нудукува́ўся луччы некуды, знаіш, што ён мне запей? **НАДУКАВАНЫЙ, НАДУКОВАНЫЙ дзеепрым.** Каб яны к чаму хорошыму былі нудукува́ны, а ду́рі ў іх і свае хвытаіць. Пры́бег нудуковы́ный, увесь аж кіпіць, кажы́цца, рызырваць гатоў.

НАДУМАННІК м. Падманшчык. Якей зь яго нудума́ньнік, так, ізыком ні падумы́ўшы трі́пануць можыць.

НАДУМАННІЦА ж. Ета хырашо, што ты ні пупала нья якую-небудзь нудуманьніцу.

НАДУМАЦЬ незак. 1. Надзімаць. Пычай нудумаць-малыму шарік, а ён тресь. 2 перан. Падманваць. Ты стаў нудумаць як балышэй, ці ні рунувата ўзяўся за эта дзела? **НАДУМАЦЦА** незак. Дзьмуцца. Каціны трошку нудумаліся, думылі, мы іхный свадзьбі мішаім.

НАДУШЫЦЬ, НАДУШЫЦЦА зак. перан. Наздзекавацца. Што цягнула горя Адарка ат Пуўлючонкывых, што нудушылі яны яе! Хто ні знаіць такую svolыч, нудушыўся ён людзей, ні адзін прыклінаў сыбаку.

НАДЧЫТЫВАЦЬ незак. перан. Прыговорваць. Што йта Пыраска наччытывала ныйд вамі, відна, вы здорыва прывініліся. **НАДЧЫТАЦЬ** зак. Прыгаварыць. Дзед ныда мноу ныччытаіць, ныччытаіць: сіротычка мыя!

НАДЫБАЦЬ зак. Найсці (на што). Я і ня думыў што-небудзь прінесць, а во надыбыў кылы краю ны апенкі.

НАДЫБЫ прысл. перан. Супраць. Мы думылі, разым паедзім, а Пынасіха узьвілася надыбы, ну едзь адна.

НАЕД м., **НАЕДЗЬ** ж. Наедак. Наід, кажу, з мырга-ріну, ты во луччы кусок сала атреж. Нешта с тваіх зайт-рыкы мала наідзі.

НАЕЧЫЦЦА зак. 1. Напакутавацца. Наёчыцца, як адна астаніцца, ёй пымыгаць некыму. 2. Наскардзіцца. Аўдзеіха наёчылыся ны яго, відзіла, як с сыдка бег.

НАЖАЛКАВАЦЦА зак. 1. Нашкадавацца. Што ну-жулкувалыся я свае Сіўкі, тыкая малошныя была, а прішлося весць ны бызар. 2. Наскардзіцца. Іна як устреціцца, усігда ныжалкўіцца.

НАЖГАЦЬ зак. Напачы (крапівой). Толька дыганю, ныжгяю крапівую. **НАЖГАЦЦА** зак. Напачыся (крапівой). Во ныжгялыся я, пакуля маліну шчыпала, крапіва у рост чылавека. **НАЖГАНЫЙ** дзеепрым. Пупадзесься мне ў руці — пыбягіш ныжгяный ат'етуля.

НАЖНІЧКІ мн. Невялікія ножніцы. Тупуваты нажнічкі, нада, каб хто нытачыў, хто ўмеіць.

НАЖЫШЧА I, НОЖЫШЧА ж. павеліч. Нага. Відна, рожа прікінулыся, уся нажышча рузбрюсянела. Во разь-елься, ножышчы як калодзьдзя.

НАЖЫШЧА II м. павеліч. Нож. Была атпетыя шайка, во с такімі нажышчымі хадзілі, пакуля аднаго па-дном угумувалі.

НААЗВАЦЬ зак. Запрасіць усіх, шмат. Нызызвалі

чуць ня ўсю акругу, быгатыя свадзьба была, яны і гатовіліся доўга.

НАЗАКАЛІВАЦЬ зак. Загартоўваючы, дасягнуць пэўных вынікаў. *Нызыкалівыіця, што малыга сайсім прастудзіця.* **НАЗАКАЛІВАЦЯ** зак. Загартоўваючыся, дасягнуць пэўных вынікаў. *Нызыкалівыіся, пірхайць як у бочку етый зыкалівыньнік.* **НАЗАКАЛІВАНЫЙ** дзеепрым. Во табе нызыкалівыныи: ляжыць у бальніцы з двухстароньнім успаленіім.

НАЗАКУБРЫВАЦЬ зак. Шмат закупорыць. Я грібоў нызакўбрываю банкі, зімою так смашны з бульбыю атваріню. **НАЗАКУБРЫВАНЫЙ** дзеепрым. У цябе гуркоў, я знаю, нызакўбрыына, да новых хваціць.

НАЗВЯЗДЗІЦЬ, НАЗВЯЗДЗЯЧЫЦЬ зак. метаф. Пабіць без жалю. Ніхай сходзіць, паткнецца, ні нызьвязьдзілі, дык нызьввзьдзяць, тама атлётый хвытайць. Так нызьввзьдзячуць, што аглянуцца ні пасьпеіш. **НАЗВЯЗДЗІЦЯ, НАЗВЯЗДЗЯЧЫЦЯ** зак. Здаволіцца, б'ючы без жалю. *Нызьвязьдзіцца, што сам палучыць, сколько ўлезіць.* *Нызьввзьдзячыіся тэй зьверь Домну, ай-я-йй, сколько іна аццерыпіла.* **НАЗВЯЗДЖОНЫЙ, НАЗВЯЗДЗЯЧАНЫЙ** дзеепрым. *Прыбягіць нызьвяжджоный, тады будзіць знаць, як туды зыйляцца.* *Знаім, што пабег нызьввзьдзячыныи.* **НАЗВЯЗДЖЭМШЫ** дзееприсл. *Нызьвязьджэшы Праскоўіныга, гналіся за Колю.*

НАЗДЗЕВЫВАЦЬ зак. Шмат зняць з сябе. *Сколько на ім было надзета, назьдзёвывыі цялюю кучышчу тріп'я.* **НАЗДЗЕВЫВАНЫЙ** дзеепрым. У той хаці назьдзёвыына цялыя лаўка.

НАЗНАНКУ прысл. Навыварат. Ён дужа ні глядзіць, пойдзіць і нызнанку надзейшы. Памянш. **НАЗНАНАЧКУ.** Ты хуць нызнанычку ні надзень рубашку, пірід людзямі нікрасіва.

НАЗЫВАЦЬ незак. Зываць. Ні нада столька нызываць людзей, айдзе ты зь імі дзівацца будзіш.

НАЗЫКАЦЬ зак. Нагізавацца. У Дыбінка многа ні назыкыюць, тэй любую карову дагоніць.

НАЗЫН м. Навала, напасць. Ці ета ны цябе аднаго такей назын, ны каго уздурюцца, ны таго й нывалюцца.

НАІСТРЫЦЯ зак. 1. Навастрыцца. На етый раз піла дылжна резыць, ладна ныістріліся. 2 перан. Намерыцца. Сяньня малыцы ныістріліся у Рожыва, тама, гыварілі, будзіць вічарінка.

НАИПАЧЫ прысл. Тым больш. Зь яго і так бальшо-

га толку німа, а ныйпачы калі сьпяеца с тымі распусьнікымі.

НАКАБЫРДЗІЦЬ зак. іран. Пазлаваць, раззлаваць. Ты яго ныкабырдзіш, дык і відра вады ні прінясець. Нешта яго ныкыбырдзіла, ходзіць надутый. **НАКАБЫРДЗІЦЦА** зак. Пазлавацца, раззлавацца. Зы ўсякю меляч ныкабырдзіцца. Ці ты ныкыбырдзіўся за ступу ай зу туўкач? **НАКАБЫРДЖАНЫЙ**, **НАКАБЫРДЖОНЫЙ**. Ішоў некуды ныкабырджныый, пыхцеў. Сядзіць ныкыбырджоныый, духу к яму ні патпусьціш.

НАКАВЕРКАЦЬ зак. перан. Напісаць няўмела. Худзь ба дзяўчонка ныкаверкыла пяць слоў, што ў іх тамыцька. **НАКАВЕРКАЦЦА** зак. Напісацца няўмела. Як ныкаверкыцца, пісаць нільзя, пішы акуратна. **НАКАВЕРКАНЫЙ** дзеепрым. Нешта ныкаверкына, я ні аднаго слова ні пайму.

НАКАЗІЯ ж. Пакаранне. Ныказія ім была крепкыя, толька яны скоро забылі.

НАКАЛАМСАЦЬ, **НАКАЛАМСІЦЬ**, **НАКАЛАМСОЛІЦЬ** зак. 1. Памясіць. Посьлі дыжджа ныкылымсаіш гязі. Ікая польза, што ты ныкыламсіш, толька у твані увесь будзіш. Ныкыламсолілі цеста с альляным семім. 2 перан. Павычвараць. Посьлі свадзьбы яны ладна ныкылымсали. Вам, знаць, і сяньня ныкыламсіць хочыцца. Ныкыламсоліць ім ўремя ні далі. 3 перан. Натузаць. Яны мальца і ныпраўду крепка ныкылымсали. Ні пунайся ты мне ўчора, я б цябе хырашэнька ныкыламсіў. Меншый большыга ныкыламсоліў, ныкыламсоліў, ішчэ хацеў вадою абліць. **НАКАЛАМСАЦЦА**, **НАКАЛАМСІЦЦА**, **НАКАЛАМСОЛІЦЦА** зак. 1. Памясіцца. Сядзі ты луччы ў дваре, пойдзіш, дарогі німа, ныкылымсаісься, толька заморісься. Каб знаў, што столька ныкыламшўся, саўсім ба ні пашоў. А ныкыламсоліліся, пакуля пріцягнуліся зь лесу біз дарогі. 2. Павычвараць. Учора яны ныкылымсалися адзін пірід другім, ныпыказывылі сябе. Дайця вы ім ныкыламсіцца, ні цягніця ў хату. Ныкыламсоліліся ў ахоту, усяго зь іх вытвырялыся. 3. Натузацца. Сьпірва як сьмехым ныкылымсалися, а тады чуць ні пабіліся. Ці вы ішчэ ні ныкыламсіліся, ні дырвалі пасьледнія рубацёнкі? Во большая біда, кылі шлэпырі ныкыламсоліліся. **НАКАЛАМСАНЫЙ**, **НАКАЛАМШОНЫЙ**, **НАКАЛАМСОЛЕННЫЙ** дзеепрым. 1. Намешаны. Ні прідумыіш, чаго ў ета цеста ныкылымсана. Сюда ці ні мякіны ныкыламшона. Нечыга ныкыламсоліна, ні рызьбяру чаго. 2. На-

тузаны. *Кылі троху і ныкылымсаныя, ім стоіць. Ну як ты, ці ладна ныкыламышон? Пыхціць ныкыламсоліный як выранёнык.*

НАКАЛЕЧЫВАЦЬ *незак.* 1. Падкалечваць. Ён сябе другой раз *ныкалечывыіць*. 2. Акалечваць многіх. Ты гірой *луччы ўсех, німала каго ныкалечывыў*. **НАКАЛЕЧЫВАЦЦА** *незак.* Падкалечвацца. Ня лезь у етый лом *ныкалечывыцца, тама гылаву можна зьвярнуць*. **НАКАЛЕЧЫЦЬ** *зак.* 1. Падкалечыць. Сам руку *ныкалечыў, свыя ністарожнысьць: зыгваріўся і тыпаром цісануў*. 2. Акалечыць многіх. Ты німала каго *ныкылечыў, можа лягушку ў балоці*. **НАКАЛЕЧЫЦЦА** *зак.* 1. Падкалечыцца. *Балывыўся с тыпаром і ныкалечыўся, ладна нагу рыскаціў*. 2. Акалечыць многіх. *Каго ён толька ні ныкалечыўся, бягіць с паленым і, глядзі, луманець*. **НАКАЛЕЧАНЫЙ** *дзеепрым.* 1. Падкалечаны. Ну што ён цяпер, астаўся на ўсю жызьню *ныкалечыный*. 2. Акалечаны (пра многіх). *Столька народухну ныкалечына!*

НАКАЛЯКАЦЦА *зак.* Нагаварыцца паціху, паволі. *Підзіць залойка, тады вы уволю ныкылякыіцця, учора абішчала забегж.*

НАКАМАНДЫВАЦЬ *зак.* Пакамандаваць з пэўнымі вынікамі. *З новым стыршыною многа ні ныкымандыюць, у яго свыя гылыва ны плічах.*

НАКАМІСАРЫЦЬ, НАКАМІСАРНІЧАЦЬ, НАКАМІСАРСТВАВАЦЬ *зак.* Папрацаваць на кіруючай пасадзе. Ён у нас *нямнога ныкымісаріў, некуды пыслалі, ці ні зь Чавусы. Помнім, як ён ныкымісарнічыў: чужую жонку пыччаніў і зьбег. Ці многа ныкымісарствывыў твой брат?* **НАКАМІСАРЫЦЦА, НАКАМІСАРНІЧАЦЦА, НАКАМІСАРСТВАВАЦЦА** *зак.* Здаволіцца працай на кіруючай пасадзе. Ён *тыкі ныкымісаріўся тут, яго троху быліся, троху увыжалі. Во ныкымісарнічыўся, што кылгасьнікі кучыю прыгналі. Хочыш, і етому ні дадуць ныкымісарствывыцца.*

НАКАМСІЦЦА *зак.* эмац. Апрануцца празмерна цёпла. Ты *ныкамсіўся, усё дно як у ізвоз едзіш, сянныя ў шубі жжарісься.*

НАКАПАРЫЦЬ *зак.* Папоркацца. Скажы, ніхай скарей *ныдзіваіцца, ато я яго ныкыпарю*. **НАКАПАРЫЦЦА** *зак.* Напоркацца. Пакуля *ныкыпыряцца, некылі будзіць у лес іціць*. **НАКАПАРОМШЫ** *дзеепрысл.* Ня дужа многа сажнеш, *ныкыпарёмшы у дваре ду пуйдня.*

НАКАПАЦЬ *зак.* Накідаць на воз (пра гной). *Сколь-*

жа вы ныкыпáлі, два вазкі, і ўжо зымаріліся. **НАКАПАЦЦА** зак. 1. Выкапацца. Бульба ныкыпáіцца, ні гаріць, бягі коні атварні, ато січас ачынуцца ў выку. 2. Накідацца на воз (пра гной). Тута пырядышна гною, вазы трі ныкыпáіцца. 3 перан. Напоркацца. Ныкыпáісься, што яны сядуць і паедуць адны. **НАКАПЫВАНЫЙ, НАКАПАНЫЙ** дзеепрым. Айдзе ты відзіў ныкáпывыныя вазы? Ныкыпáный воз ны дваре стаіць, ідзі зыпрігай.

НАКАРЧЭЦЦА зак. Намерзнуцца. Столька ныкарчэцца, як яны толька вытрывылі цэлый дзень прастоіць біз ныпрятых.

НАКАТАНЫЙ дзеепрым. Пракладзены, утрамбаваны (пра дарогу). Пат Крічыў ныкáтына дарога, а лі нас не. Пайду па Шыні, тут ныкытáна да лешчынскага, а далшы пахыта, пакуль па ёй дыпаўзеш.

НАКАШАЛЯЦЦА, НАКАШАЛІЦЦА зак. эмац. 1. Найсці, зрабіць цеснату. Ныкышылялыся моладзіжы, што пывярнуцца нейдзі было. Нілізя было пралезыць, столька людзей у мыгазіні ныкышалілыся. 2. Накласціся абы-як. У цябе ўсігда ражном ныкышыляіцца, што глядзець нілізя. Во ныкышалілыся куча, вецір дунець і ўвесь хворыст рызваліць. **НАКАШАЛЁМШЫ** дзеепрысл. 1. Зрабіўшы цеснату, стоўпіўшыся. Поўныя хата ныкышалёмшы, туды ня ўбіцца. 2. Наклаўшы абы-як. Ні рызьбярэ, што тут ныкышалёмшы.

НАКАЯЦЦА зак. Параскайвацца. Жджы, яны табе ныкáюцца: як тварілі дурату, так і тваріць будуць.

НАКІМАРЫЦЦА зак. гумар. Падрамаць уволю. Ну й любіць пыспаць, учора на сходзі ладна ў вугалку ныкіма́ріўся.

НАКІПЕЦЦА зак. перан. Пазлаваць працяглы час. Мой старік так ныкіпеўся зы бярэзкі.

НАКІПЯЦЦА зак. 1 перан. Пазлавацца. Што ныкіпяціўся Крупнік, як яму рыскызалі пры Аксюціны выдзілкі. 2 метаф. Нарыхтавацца. Немцы пряма ныкіпяціліся к вайне, хто аттуля прііжджаў, гыварілі: вот-вот выйна ўспыхніць.

НАКЛАДЖАНЫЙ, НАКЛАТЫЙ дзеепрым. Накладзены, прызначаны (пра падатак). Мы ні любілі, каб к нам агінты бегылі, мы ўсё ныклáджыныя зразу выплачывылі. Ці выплыціліся ета мы з ныклáтым сымаблажэньнім?

НАКЛІБЛІВАЦЬ, НАКЛЮБЛІВАЦЬ, НАКЛЯБЛІВАЦЬ незак. Нагаворваць, плявузгаць. Ніхто ні знаіць,

калі яны пірістануць накліблівыць і ці пірістануць калі. Нашто ты ўсякыю лухту накліблівыіш ны чылавека? Я знаю, хто ны Пырхвінка ныкляблівыў усё ўрэмя. НАКЛІБЛІВАЦЦА, НАКЛЮБЛІВАЦЦА, НАКЛЯБЛЯВАЦЦА незак. Нагаворвацца, плявузгацца. Ці ты ўсё піряслухыіш, што будзіць накліблівыцца. А ны мяне, думыіш, мала чаго накліблівылыся? Ай, чаго толька ны яе ні ныкляблівылыся. НАКЛІБІЦЬ, НАКЛЮБІЦЬ, НАКЛЯБІЦЬ зак. Нагаварыць, наплявузгаць. Хто ёй наклібіў пры Навума, мы ні знаім, ну нехта ладна пыстыряўся. Нарошня накліблі, каб іх пысваріць. Хто ні ныклябіць, дык яно дойдзіцца, ня тэй дык тэй тріпанець. НАКЛІБІЦЦА, НАКЛЮБІЦЦА, НАКЛЯБІЦЦА зак. Наплявузгацца. Ці яны тама наклібліся, ці йшчэ не? Ты ўжо ўволю наклібіўся, можна б трошку пыдзіржаць язык зу зубамі. Ныклябіліся, што і дзіцям іхным хваціць. НАКЛІБЛЕНЫЙ, НАКЛЮБЛЕНЫЙ, НАКЛЯБЛЕНЫЙ дзеепрым. Ім такога наклібліна, што і прідумыць нілізя. Яно было наклібліна ня ўчора, а яшчэ на той нядзелі. Сьпіцыльна ныклябліна, хацелі прашчупыць, ці паверіш ты, ці не.

НАКЛЫЧЫВАЦЬ незак. Церці, мяць, блытаць. Нашто вам саломы наклычывыць, палучыця ад бацькі зы такая балыўства. НАКЛЫЧЫВАЦЦА незак. Церціся, мяцца, блытацца. Як ходзіш усё ўрэмя, топчысься, салома наклычывыцца. НАКЛЫЧЫЦЬ зак. Пацерці, памяць, паблытаць. Пырысяты пыт павець забеглі і лёну наклычылі. НАКЛЫЧЫЦЦА зак. Пацерціся, памяцца, паблытацца. Як нікуратна дзельіш, яно само наклычыцца. НАКЛЫЧАНЫЙ дзеепрым. Усяго ўсякыга наклычына, пряма сувылка пыд ныгамі.

НАКЛЯПАЦЬ зак. перан. Пабіць. Дабегыўся хлюст, у Шырках ладна ныкліпалі, а тады, гыварілі, тута дыбавілі. НАКЛЯПАНЫЙ дзеепрым. Ці яму первы раз ныкліпана, у яго ўсігда бакі чэшуцца.

НАКРАТАНЫЙ дзеепрым. Накладзены звыш меры. Ніхай ён сы сваім скатом паесць ныкрятыныя сена, тама ны два гады хваціць.

НАКРЫВАЛЬНІК м., НАКРЫВАЛКА ж. Накрыўка. Ныкрывальнік ну чугун ліжаў за меншыю шаічкыю. Толька што была пуд рукамі ныкрывалка, айдзе йна дзелься. Памянш. НАКРЫВАЛЬНІЧАК, НАКРЫВАЛАЧКА. Лоўкінькій ныкрывальнічык, на што хочыш можна ныкласьць. Каму іна нада, твоя ныкрывалычка.

НАКУКАВАЦЦА зак. перан. Горка ўголас наплакацца. *Што нукукувалыся іна нйд бацькым, ды так жалысна прыгаварывала, як ён пымыгаў ёй учыцца і дзіцёнка гудуваць.*

НАКУМЕКАЦЬ, НАКУМЕКАЦЦА зак. Паразважаць. *Ты нукумекыіш, што Мірянок паедзіць і ўсё, ці ён цябе шукаць будзіць. Вы хырашо нукумекыліся, толька дзесіць вёрст прідзіцца пняшчыкым тупыць.*

НАКУМЕЧЫЦЬ зак. жарт. Прыдумаць. *Дайно сыйшліся, сідзяць, нешта аньціресныя нукумечуць.* **НАКУМЕЧЫЦЦА** зак. Прыдумацца. *Можжа ў вас пры сваты што-нібудзь нукумечыцца? НАКУМЕЧАНЫЙ* дзеепрым. *Ні знаім, што ў іх нукумечына, доўга нешта сывішчаліся.*

НАКУПЛЯННЕ, НАКУПЛІВАННЕ н. Набыццё. *Бісталковыя нукупляння нікому ні нада. Нашто мне накуплівыхня, тряхоліна піракінуць ёсьць і ладна.*

НАКУПЛІВАЦЦА незак. Набывацца. *Мала-нымалу то адно, то другога накуплівыхца.*

НАКУПРЫВАННЕ н. Пакаванне. *У мяне накупрывыхня многа ўрэмя ня зойміць, я ня ў белый сьвет збіраюся.*

НАКУПРЫВАЦЬ незак. Загортваць, пакаваць. *Накупривый-ка ты яйцы ў бумажычкі, мне яны яшчэ нунясуць.* **НАКУПРЫВАЦЦА** незак. Загортвацца, пакавацца. *Што ў цябе тут накупривыхца, вазьмі яшчэ кілбаску.* **НАКУПРЫЦЬ** зак. Загарнуць, запакаваць. *Ладную кашолычку накупрыла у Вульляны, пынісла, аж руку ацьцягывыла.* **НАКУПРЫЦЦА** зак. Загарнуцца, запакавацца. *Сколько ўжо ні накупрылыся, нясі, хваціць сь цябе.* **НАКУПРАНЫЙ** дзеепрым. *Ладныя торбычка была накупрына, панёс у левый руке г быльшаку.*

НАКЫШКАЦЬ зак. Пазганяць курэй воклічам «кыш». *Многа твой старэй накішкыхць, зываліцца спаць, а куры хуць зьнясіця гарод.* **НАКЫШКАЦЦА** зак. Стаміцца, адганяючы курэй воклічам «кыш». *Якея ныдыдлыя куры, толька атварнуся, яны ны засіў, во накішкылыся.*

НАЛАЖЫВАЦЬ І, НАЛОЖЫВАЦЬ незак. Накладваць. *Старік умеў вазы нылажывыхць, бувала, зьдзелыхць, што кукылка. Як ні наложывыхць, дык копы стыялі, ні адна ні рызвалілыся.* **НАЛАЖЫВАЦЦА, НАЛОЖЫВАЦЦА** незак. Накладвацца. *Я гляджу, як у цябе красіва хворыст нылажывыхца. Як ні наложывыхца, дык будзіць ліжаць, ня йдзе дзеніцца.*

НАЛАЖЫВАЦЬ II, НАЛЯЗАЦЬ незак. перан. Прыставаць, чапляцца. *Воч жа лезіць, сам ныхлажывыіць, каб зубы пірішчыталі. Доўга ныхлізлі, думылі, іх многа, ніхто ні справіцца, а Коля рыськідаў як мышэй.*

НАЛАЛАХАЦЬ, НАЛАЛАХКАЦЬ зак. неадабр. Набалбатаць. *Ныхлылахыць яны ўмеюць, учыць ні нада. Хрузычкіна тут была і ныхлылахкыла, большы некыму. НАЛАЛАХАЦЦА, НАЛАЛАХКАЦЦА зак. Набалбатацца. *Сяньня яны ныхлылахыліся, усё пасьлібедзьдзя кучыю прыстыялі. Самі ні прідумыюць, калі уволу ныхлылахкыюцца. НАЛАЛАХАНЫЙ, НАЛАЛАХКАНЫЙ* дзеепрым. *Дайно было ныхлылахына, яны ішчэ ў том месіцы выбуркывыліся паціху. Нешта ныхлылахкына, я па іх пывядзенію віджу.**

НАЛАМЛІВАЦЦА незак. Надломвацца. *Ці відзіш, у тваім ножыку мысік ныхламлівыіцца.*

НАЛАМЫВАЦЦА незак. 1. Надломвацца. *Іголкі пуналіся слабыя, як сеў шыць, кончыкі ныхламывыюцца. 2 перан. Пачынаць, схіляцца. Мае дзеці рана ныхламывыліся гываріць, дужа ня ўчылі, а яны турлычуць. НАЛАМАЦЦА зак. перан. 1. Накапрызнічацца. *Піріц свытамі здорыва нулумайся, усё хацеў пыкызаць сябе. 2. Пачаць, схіліцца. Буваіць, доўга ні гаворіць, а тады быйстра нулумайцца, ета як каторый.**

НАЛАПАЧЫВАЦЬ незак. 1. Вастрыць (касу). *Што вы зы касцы, што кос нулупачывыць ня ўмеіцца. 2 метаф. Навейваць уручную. Знаіш, якея я кучышчы ў сваім гумне нулупачывыў. НАЛАПАЧЫВАЦЦА незак. Вастрыцца (пра касу). *Айдзе ж будзіць нулупачывыцца, калі ты бруска дзіржаць ня ўмеіш. НАЛАПАЦІЦЬ зак. 1. Навастрыць (касу). *Ужо ў армію йціць зьбіраіцца, а касу нулупаціць ня ўмеіць. 2. Навеяць уручную. Нулупаціў зу пудня кучу пышаніцы, будзіць пірагі зіму есьць. НАЛАПАЦІЦЦА зак. Навастрыцца (пра касу). *Ці нулупацілыся кыса ад бруска хут троху? НАЛАПАЧАНЫЙ* дзеепрым. 1. Навостраны (пра касу). *Длі вас косы і наклёпыны, і нулупачыны, толька бяріцца ды касіцца. 2. Навеяны ўручную. У цябе пырядышныя куча нулупачына, пыдгрібаць у мяшкі нада.****

НАЛЕЖАЦЬ I, НАЛЯЖАЦЬ зак. Наляжацца. *Што належыла Пітрачыха пасьледнія гады ў бальніцых, прамані вылізала. Многа ён у цябе ныхляжыць і ў пыхлёнках, і бись пыхлёнык, як пыхлажыў — ён вяхыіць.*

НАЛЕЖАЦЬ II зак. Зрабіць лежанымі (пра яблыкі,

грушы). Дзед, бувала, дулік належыць у сені, яны дужа смашныя. НАЛЕЖАНЫЙ дзеепрым. Ты мне прінясі належыных яблык, яны смашнейшыя, ні жалей.

НАЛЕЦЦІКА н. памянш. Будучы год. Прыдзіць налеццїка, тады будзім думыць, як зысіваць і ацьсівацца.

НАЛІТЭЙ дзеепрым. перан. Поўны. Глянь, якой нылітэй мальчык, чый-то ета.

НАЛІЦЦА зак. перан. Здаволіцца ісці (пра дождж). Калі ўжо нальлюцца етыя дажджы, столька ільлюць ні пірістываючы.

НАЛОБНІК м. Папярочная частка страхі. Налобнікі ўсёгда крпчэй увязывылі, іх вецір часцей узарвыць. Памянш. НАЛОБНІЧАК. Нада ўзноў чыніць налобнічык, пацёк.

НАЛУПЕЧЫЦЬ зак. эмац. Адлупцаваць. Цябе каб нулупечыў хырашэнька, ты б сваё ірзаньня уняў. НАЛУПЕЧЫЦЦА зак. перан. Наесціся. Бліноў нулупечыліся ісь сьмітанью, я ім многа рызвіла. НАЛУПЕЧАНЫЙ дзеепрым. Учора ты нулупечыный рёў, будзіць табе і сяньня тоя самыя.

НАЛУПЛЕНЫЙ дзеепрым. перан. Адлупцаваны. Сяньня ты ні аткруцісься, налупліный спаць ляжыш, і ўнім табе найдзіцца.

НАЛЫБІЦЦА зак. Здзекліва насмяцца. Палучыш харошыю узбучку аць Сярэгіхі, тады нальбісься.

НАЛЯГАЦЬ незак. перан. Намервацца, ставіць за мэту. Нылігаіць ехыць у Воршу, ну дужа хочыцца — едзь, табе там дзельць нечыга. НАЛЕЖЧ зак. Намерыцца, паставіць за мэту. Раз ныляглі шубку ўзяць, я надзела ету шубку і пышла, ета маткіна шубка.

НАЛЯЗАННЕ н. перан. Прыставанне, чаплянне. Я цябе атвучу ат такога нылізаньня, наўчысься ты весць сябе як нада.

НАЛЯЗАЦЬ незак. перан. Прыставаць, чапляцца. Чаго табе нылізаць к чылавеку з рызгаворымі, можа яму ні ды цябе.

НАЛЯЧЫЦЬ зак. Палячыць. Тыкая доктырка налечыць ікраз, як я, думыш, яе шыптаньня пымыгаіць? НАЛЯЧЫЦЦА зак. Палячыцца значны час. Нылячыўся, ён дык нылячыўся, куды толька ня кідыўся, і Мугулёвы, і Смаленскі аб'ездзіў.

НАМАДЗЕЦЬ зак. Пражыць пэўны час са слабым здароўем. Сколька ні нымадзею, дык я ў сваёй хаці, ня то, што пу чужых вуглах цігацца. НАМАДЗЕЦЦА зак.

Нажыцца са слабым здароўім. Толька што нымадзелыся, жызьні яе ніхто ні пызавідыіць.

НАМАЗАЦЦА зак. Стаміцца мажучы. Ну я сяннья нымазылыся, пылавіну хаты абмазыла, зымарілыся.

НАМАЗДАЧЫЦЦА зак. эмац. Намучыцца, няўмела аручы. Плуг туп, конь круціцца, столька я нымыздачыўся с пыханьнім, ніхай яно згаріць.

НАМАРДАВАНЫЙ, НАМАРДОВАНЫЙ дзеепрым. Намучаны, знясілены. Коні прішлі нумурдуваныя, ну што ж ты хочыш, пасьці ўсю ноч цягнулі. Карова нымардовыныя, іна цябе байцца як ыгня.

НАМАТУЗАЦЬ, НАМАТУЗІЦЬ зак. Адхвастаць матузамі. Ні я твая матка, я б цябе нумутуза́ла, што ныўсігда б зарэ́кса дражніцца. Нумутужу́ яшчэ раз, будзіш знаць, як зь дзевычкымі трогыцца. НАМАТУЗАНЫЙ, НАМАТУЖОНЫЙ дзеепрым. Ён і нумутуза́ный ні ўспакоіцца, будзіць адурюваць. Пыбягіш нумутужо́ный, тады пысьмяе́ся. НАМАТУЗЁМШЫ дзеепрысл. Ні нумутузёмшы, яго ня ўніміш.

НАМАХЛЯВАЦЦА зак. Памахляваць значны час. Піліп крепка нумухлюва́ўся, як у нас лаўка была, яго хачелі судзіць, а тады прасьцілі, што быў крысныгвардзе́й-цым.

НАМАЦЮГАЦЬ зак. Налаяць матам. За нешта крепка Аксён нумуцюга́ў таго зыдываку. НАМАЦЮГАЦЦА зак. Налаяцца матам. Пакуля ні нумуцюга́іцца, ня пойдзіць, тыкая акыянныя прывычка ў чылавека. НАМАЦЮГАНЫЙ дзеепрым. Я знаю, што будзіць: пойдзіць ат'етуля ладна нумуцюга́ный.

НАМЕЛЬКАВАЦЬ, НАМЕЛЬКАВАЦЦА зак. Наме-рыцца. Ну што вы тут нымількува́лі, ці паедзіця заўтра ў Крічыў? Відна, у Сьвітазерья нымількува́ліся сяннья кытануць.

НАМНАГА прысл. Намнога. Як вярнуўся с арміі, стаў намныга луччы, як саўсім другей хлопіц.

НАМУЗДЫЧЫЦЬ зак. Няўмела зрабіць. Што етыя мысьцяреньнікі нумуздычы́лі, ні рызьбярі пойміш што. НАМУЗДЫЧЫЦЦА зак. Стаміцца ад няўмелай работы. Нумуздычы́ліся ладна, пакуля пень выві́рнулі, нада було зразу хырашо рыскыпаць. НАМУЗДЫЧАНЫЙ дзеепрым. Узноў зря-як нумуздычы́на, бяріся ды наныва пірядзелывый.

НАМУЛІЦЦА зак. Пашкодзіцца трэннем. Нада падушычку у хамут зьдзельць, плячо ў кыня намўлі́лыся.

НАМУЛЕНИЙ дзеепрым. Як наму́ліна, доўга можыць балець, мулінья ні так сора праходзіць.

НАМУШКАРЫЦЬ зак. Стаміць. Крпкія мушчыны, як пыставюць пысарёд, яны цябе нумушкарюць, кысца такога. **НАМУШКАРЫЦА** зак. Стаміцца. Нумушкаріўся с хворыстым, высікаў лазу зь зямлі, цяжолі было. **НАМУШКАРАНЫЙ** дзеепрым. Прішлі нумушкаріныя, пы стыкану мылыка зьелі і зываліліся спаць.

НАМЫСЛІЦЬ зак. перан. Нажадаць, пажадаць. Намысьліла іна мне ўсяго-ўсяго самыга харошыга.

НАМЫЦА зак. 1. Памыцца. Многа намыўся: нос пымачыў і бягіць. 2. Справіцца мыць. Нешта намыісься мосту етыга, кылі столька гязі носіцца зы ныгамі.

НАМЯЖДЖУЛІЦЬ зак. 1. Намясіць, набрудзіць цестападобным рэчывам. Нейкыга цеста ці клею нымяжджўлілі ны масту. 2. Адчувальна пабіць. Нымяжджўлюць, нымяжджўлюць і пойдзіш зарёўшы. **НАМЯЖДЖУЛЕНый** дзеепрым. 1. Намешаны, набруджаны. Я дык ні прідумую, чаго тут нымяжджўліна. 2. Адчувальна пабіты. Ідзець нымяжджўліны, толька пыхціць, ну ні жаліцца.

НАМЯЖДЖУРЫЦЬ зак. Адчувальна пабіць, натаўчы. Матку у гылаву нымяжджўріць, іна сядзіць, плачыць,— во ета сын! **НАМЯЖДЖУРЫЦА** зак. перан. Прагна наесціся. Нымяжджўріўся, аж ня спышыцца, дзьве міскі капусты нылівала яму. **НАМЯЖДЖУРАНЫЙ** дзеепрым. 1. Адчувальна пабіты. Абоя ладна нымяжджўріныя, зь імі ж прыма спасенія ні было. 2. Сыты. Нымяжджўріны, пужэнка як ня лопніць.

НАНЫКАЦА зак. Пазгінацца ў пошуках. Зы грібамі наныкыісься, зы кажным разым сыгінайся і сыгінайся.

НАПАВЕДЖЫВАННЕ н. Накіроўванне са зламыснымі намерамі. Адзін абрасьціць уніманія, а другой любым ныпаведжывыньнім паверіць.

НАПАВЕДЖЫВАННІК м. Той, хто накіроўвае са зламыснымі намерамі. Як троху нылаюць бакі, етыя ныпаведжывыньнікі успыкаівыюцца, пакуля забудуць. **НАПАВЕДЖЫВАННІЦА** ж. Я Аньціпіну ныпаведжывыньніцу з гязьзю сатру, ніхай мне толька пупадзеца.

НАПАВЕДЖЫВАЦЬ незак. Накіроўваць са зламыснымі намерамі, падбухторваць. Пірістань-ка ты ныпаведжывыць мальцыў ну дурноя дзела. **НАПАВЕДЖЫВАЦА** незак. Накіроўвацца са зламыснымі намерамі. Яго ні нада пыдбіваць, ён і сам няплоха ныпаведжывыцца.

НАПАВЕДЗІЦЬ зак. Накіраваць са зламыснымі намерамі, падбухторыць. *Няўжэлі ты думыіш, што Нісьцяярэнка Піліп ныпаведзіў?—ныпрасна ты так думыіш.* **НАПАВЕДЗІЦЦА** зак. Накіравацца са зламыснымі намерамі. *Ліжаў, ліжаў на печы, дурь у гылаву ўскачыла, ныпаведзіўся сваріцца.* **НАПАВЕДЖЫВАНЫЙ, НАПАВЕДЖАНЫЙ** дзеепрым. Знаім, што ныпаведжывыный прыбігаў к Уліці. Кім ён ныпаведжын — ні знаю, аткуля мне знаць.

НАПАВОДЖЫВАННЕ, НАПАВАДЖЫВАННЕ н. 1. Накіроўванне. Нічога ні рызыбралі з вашыга ныпаводжывання, хочыш — у другой бок пойдучь. У тваім ныпываджывыньні сам чорт ні рызбьярецца. 2. Намер. Усе знаюць яго ныпаводжывыньня: зьбіраіцца Полічку адбіць у Сярэжкі. Ты мне нічога ні гыварі, ета Цімкіна ныпываджывыньня і большы нічыё.

НАПАВОДЖЫВАЦЬ незак. Накіроўваць. *Ныпаводжывый скот г балоту, жарою каровы у вадзе пыстыяць.* **НАПАВОДЖЫВАЦЦА, НАПАВАДЖЫВАЦЦА** незак. 1. Накіроўвацца. *Ета знаіш, куды ён ныпаводжывыіцца?—г Быгытырэвым у карты гуляць. Некуды ў бок Сьлёзык ныпываджывыюцца нашы хлюсты.* 2. Намервацца. *Ныпаводжывыўся купляць Рябцыву хату, а ці будзіць браць, ці не, хто яго знаіць. Яны даўно ныпываджывыліся етый садок аптресьць, ды тама сыбака дужа чуткей.* **НАПАВАДЗІЦЦА** зак. 1. Накіравацца. *Пачулі, што ў Жыгалкых вічарінка, туды ныпывадзіліся.* 2. Намерыцца. *Ныпавадзіўся пыгываріць ісь Сьпірідонывыю унучкыю, ці ня пойдзіць іна зы яго замуж.* **НАПАВАДЖАНЫЙ, НАПАВОДЖАНЫЙ** дзеепрым. 1. Накіраваны. *Ніправільна ён ныпываджын. Яны ня ў тэй бок ныпаводжыны, куды нада.* 2. Намераны. *Хлопцы былі ныпываджыны зывірбувацца на лесанурухтоўкі. Етыя атрыхі даўно ныпаводжывыныя Гурбузёнкы сад апчысьціць.*

НАПАДДАВАЦЬ зак. Даць шмат (пары). *Тама ныпыддывалі, што ны масту ня ўседзіш, усё гаріць.* **НАПАДДАВАЦЦА** зак. 1. Даць шмат (пра пару). *Ныпыддывалыся там, што большы некуды, я ўнізу ня мог высідзіць.* 2. Стаміцца, даючы пару. *Вы ныпаріліся, аж сядзець ня можыця, а я ныпыддываўся, што рукі быляць.*

НАПАДРАЖНЯЦЬ, НАПАДРАЖНЯЦЦА зак. Дражнячы, дасягнуць пэўных вынікаў. *Ныпыдрыжняіш дзяцей, як Зьмітрок хлыбазіну ладныю возьміць. Ныпыдрыжняўся, большы ні станіць чыпацца, Яшка ад дуроў умеіць атвучывыць.*

НАПАЗЫЧАНЫЙ дзеепрым. Узаты ў доўг. Пірхваціць к нуждзе буваіць хырашо, ды ныпызычаныя аддываць нада.

НАПАКАЗЫВАЦЬ зак. 1. Шмат паказаць. Чаго яны мне толькі ні ныпыка́зывылі, хваліліся: глядзі, дзед, што ў нас ёсць. 2 перан. Пакараць. Што ты мне ныпыка́зывыіш, думыіш, цябе нехта баіцца. НАПАКА́ЗЫВАЦЦА зак. Шмат паказаць. Ныхваліліся, ныпыка́зывыліся: навесіла сушыць і нехта ўхваціў пасьцілычкі. НАПАКА́ЗЫВАНЫЙ дзеепрым. Паказаны ў вялікай колькасці. Ну што ўжо там яму ныпыка́зывына, што ён там увідзіў такая?

НАПАЛІВАЦЬ зак. Паліць усё ў пэўных межах. Айдзе ж ты ныпыліва́іш увесь гарод, духу дасіся, дождж-дождж нада. НАПАЛІВАЦЦА зак. Стаміцца паліваючы. Сяньня мы ныпыліва́ліся, судой дваціцыць прінясьлі, усё пылівалі.

НАПАНАВАЦЦА зак. Нажыцца ў багацці, раскошы. Іна зы сваю жызьню нупунува́лыся, ніхай якая ўрэмя і хужы пажывець, карона ня зведзіць.

НАПАПЯРОК, НАПОПЕРАК перан. 1 прысл. Наперакор. Сколькі ніхай ні пыдбіваюць, Івыняты ныпыпярёк ня пойдуць. У цябе ўжо прывычка тыкая, каб напопірік сказыаць. 2 прыназ. Уперак. Чаго цябе хвытаіць зы ланту́шыша, я ныпыпярёк дарогі табе ні стынаўлюся. Ні прідумывый, ніхто ў цябе напопірік пуці ні стаіць.

НАПАРТАЧЫЦЦА зак. Напсаваць. Ты ўжо німала ныпырта́чыўся, хваціць сь цябе. НАПАРТАЧАНЫЙ дзеепрым. Таго ныпырта́чына, што зь яго масьцір, як з мае кошкі швейка.

НАПАРЫВАЦЬ незак. перан. Нагаворваць. Эта ўсё твоя кума ны цябе ныпа́рывыіць. НАПАРОЦЬ зак. Нагаварыць. Нехта ж найшоўся і ны Лыўрінка ныпароў усякія ірунды.

НАПЕРАЖЫВАЦЦА зак. Шмат паперажываць. Сьпірва па сыну ныпіріжыва́лыся, а тады з дачкою так нізыдашна выйшла.

НАПІТАЦЦА зак. Насыціцца. І калі б яны наеліся, і калі б ныпіта́ліся, і бяруць, і вылакуць, і цягнуць — і ўсё зь іх ні хвытаіць.

НАПЛЮШЧЫВАЦЬ незак. метаф. Наліваць, нацякаць. Зымазка пытвaлівыліся, як дождж зь естыга боку, дык і наплюшчывыіць у дзірічкі лі балоньк. НАПЛЮШЧЫЦЬ зак. 1. Плюскаючы, пашкодзіць. Наплюшчыш во-

чы, ныбалыісься, што сьмяццём якім засыплюць зверху. 2. Наліць, нацячы. Што табе, дождж наплюшчыў троху? НАПЛЮШЧЫЦА зак. Нацячы. С-пыт каплёў наплюшчылыся, а ўсёгда ж тута сухінька было.

НАПРАСТУДЖЫВАЦЬ зак. Давесці да прастуднага захворвання. Ныпрастуджывыіш малых, што яны ў цябе саўсім зьлягуць, і так кашыль зыбіваіць. НАПРАСТУДЖЫВАЦА зак. Дайсці да прастуднага захворвання. Вот і ныпрастуджывыўся, цяперя нівісь сколько прыкычаісься.

НАПРАТАЧКА ж. памянш. Адзежына. Ты ж думый, што пры зіму нада якую ныпрятчыку нубуваць, у етый куртычкі ні прабегыіш.

НАПРАЦЬ зак. 1. Наперыць. Во ныпрала кучу плацця, нада развешывыць сушыць. 2. перан. Пабіць. Падлезь, падлезь, яны ні пысьцісьняюцца такога хлюста ныпрэць. НАПРАЦА зак. 1. Наперыцца. Во ікая куча ныпралыся, сушыся зь ім, айдзе хочыш. 2. Стаміцца перучы. А ныпралыся я сяння, ажно рукі быляць, многа было мыцця, ны каромісьліку чуць дынісла. НАПРАНЫЙ дзеепрым. 1. Напераны. Я ныпраныя развешывую ны дваре, каб вымірзла, тады яно белінькыя-белінькыя. 2. Пабіты. Знаім, што абоя ныпраныя прывылакліся ж Жыріціна.

НАПРЫДУМЫВАЦА зак. Шмат папрыдумваць. Сколько іна ўсякія лухты на іх ныпрідумывылыся, адзін бог ведыіць і знаіць.

НАПРЫНІМАЦА зак. Шмат прыняцца (пра перасаджаныя дрэвы). Многа бярэзык ныпрінімалыся, ну ён зь зямлёю насіў іх зь лесу.

НАПСЕЦЬ, НАПСІНЕЦЬ зак. Прасякнуцца вадой, набрыняць. Дровы напсели і саўсім ня хочуць гарець, ці што ў вадзе пыбылі, ці чаго. Палкі былі накрыты саломью, напсінілі, ім паўлета сохнуць нада. НАПСІНЕТЫЙ дзеепрым. Айдзе табе напсінітыя гнятоўя будзіць гарець.

НАПСІНЬ ж. Набрынялая вадой драўніна. Напсінь ета гарець ня хочыць, ёй сохнуць нада нівісь сколько, ды яшчэ каб жаркыя лета.

НАПЫРСКАЦА зак. Шмат папырскаць. Уніму с пырскыньнім, я цябе січас напырскуюся, як хлыбазіну вазьму. НАПЫРСКАНЫЙ дзеепрым. Сатрі сухім вехцім усё напырскыныя, куды ты людзей содзіш.

НАПЯЛЕТАВАЦЬ, НАПЯЛЕТАЦЬ зак. эмац. Насы-

ціць. Ніяк яго ні ныпялетывыіць. Калі цябе ныпялетыіць, я ж табе чацьвёртыю місішчу ныліваю. НАПЯЛЕТА-ВАЦЦА, НАПЯЛЕТАЦЦА зак. Наесціся. Прішоў, каб ныпялетывыіцца, чаго ён яшчэ пойдзіць. Сеў, ныпялетыўся, тады дывай руссуждаць, як ета аднаму няўдобна жыць. НАПЯЛЕТАВАНЫЙ, НАПЯЛЕТАНЫЙ дзеепрым. Чаго ім пра што думыць, пашлі ад Ганны ныпялетывыныя. Ныпялетыный ці не, алі ж ні галодный.

НАРАЗВАРЗЁКЫВАЦЬ, НАРАЗВАРЗЁПЫВАЦЬ, НАРАЗВАРЗЁПҚЫВАЦЬ зак. эмац. Наквэцаць, напэчкаць. Дзеці тут елі, нырызварзёкывылі, пыдажджы, прыбярэ трошку. Ні пускай сюда пырысят, яны столька нырызварзёпывыюць, што ат усяго атрыкаеся. Лі ганьк гразі нырызварзёпкывылі, што ступіць нейдзі. НАРАЗВАРЗЁКЫВАЦЦА, НАРАЗВАРЗЁПЫВАЦЦА, НАРАЗВАРЗЁПҚЫВАЦЦА зак. Наквэцацца, напэчкацца. Кылы шаік цеста нырызварзёкывылыся, пацскресць нада. Чаго ў цябе так нырызварзёпывылыся усюдых? Кылі нырызварзёпкывылыся, дык самой нада прыбраць, а ні надзеіцца ны каго-то. НАРАЗВАРЗЁКЫВАНЫЙ, НАРАЗВАРЗЁПЫВАНЫЙ, НАРАЗВАРЗЁПҚЫВАНЫЙ дзеепрым. Нейкыга цеста нырызварзёкывына і ні прыбрана. Нешта хызяйка тут дзелыла, ны загнеці нечыга нырызварзёпывына, што пыставіць нічога нілізя. У акуратныя хызяйкі столька нырызварзёпкывына ня будзіць, іна знайдзіць уремя прыбраць.

НАРАЗМУНДЫҚЫВАЦЬ, НАРАЗМУНДЫҚЫВАЦЦА зак. іран. Дабалбатацца. Нурузмундыкывыіця, што дождж хляніць і ўсё сена змочыць. Нада ж так нуризмундыкывыіцца, каровы еткій кусок выку стравілі.

НАРАЗМЯЖДЖУРЫВАЦЬ зак. Шмат расціснуць, растаўчы. Хто йта столька бульбы нырызмяжджурывыў ны стала? НАРАЗМЯЖДЖУРЫВАЦЦА зак. Шмат расціснуцца, растаўчыся. Ні само ж яно нырызмяжджурывылыся, хто-то пыстыряўся. НАРАЗМЯЖДЖУРЫВАНЫЙ дзеепрым. Вазьмі вехыць ды пысьцірай усё нырызмяжджурывыныя.

НАРАЗУРАЦЬ зак. Паразбураць. Я вас січас нурузуряю гнязьдзечкі, я вас, ета ж нада такімі балыўнікымі быць.

НАРАМАНЦІРАВАЦЬ зак. Парамантаваць. Ня дужа такей гультай ныріманыцірыіць, ён увесь дзень пацьсблывычкымі прывылііцца. НАРАМАНЦІРАВАЦЦА зак. Стаміцца рамантуючы. Сяньня Хведзя ныріманыцірыывыў-

ся, хваціць зь яго. НАРАМАНЦІРАВАНЫЙ дзеепрым. Відзіш, колька ныріманцірывына: кáчычка як стыла пулуманья, так і стаіць.

НАРАПТАВАЦЬ зак. эмац. Нагрузіць. Адзін раз як пасеілі нямецкія бульбы, дык мы к абеду кучу нуруптува́лі. НАРАПТАВАЦЦА зак. Нагрузіцца. Дынілёнык нуруптува́ўся і сеным, і дрывамі, кажныя дзірка зыпірхнута. НАРАПТАВАНЫЙ дзеепрым. Кылы яго нуруптува́на куча бярьвеньня, на дзеве хаты хваціць і астаніцца.

НАРАСКУРОЧЫВАЦЬ зак. эмац. Шмат пакарчаваць, разбурыць. Многа нурускурочывылі ў Стахойшчыні, кустой нугуртувалі. НАРАСКУРОЧЫВАЦЦА зак. Стаміцца, шмат пакарчаваўшы, разбурыўшы. Сяньня яны нурускурочывыліся, уволю пыработылі. НАРАСКУРОЧЫВАНЫЙ дзеепрым. Многа нурускурочывына, як дывядуць ды кынца, ладныя поля будзіць.

НАРВЫВАЦЦА незак. Натрапляць. Я два разы ны ваўкоў на́рвывыўся, ну неік апахадзілыся, яны ня кідыліся.

НАРОДЗІШЧА м. павеліч. Народ. Народзішчу было ў горыдзі, нійдзе ні прытаўхнуцца.

НАРОЖНІЧАК м. памянш. Дзве сценкі хлява, зрубленыя ў вугал. Ны трісьцен лес кырыткаў, прідзіцца два нарожнічкі зрубіць.

НАРУБ м. Зруб (над чым-н). Райчонык зьдзелыў на́руб ны крынічку, усе хадзілі туды браць ваду, іна харошыя, смашныя.

НАРУГАЦЕЛЬНА прысл. Здзекліва. Штоб свайму дзірэвенскаму дзелыць так нуруга́цільна!

НАРУГАЦЕЛЬНАСЦЬ ж. Здзек. Аднае нуруга́цільнысьці ат іх дажджэсься, большы нічога.

НАРУГАЦЕЛЬНІК м. Той, хто здзекуецца. Курбачонык быў нуруга́цільнік, адзін бог ведыіць, што Польшка ат яго піріцярпела.

НАРУМЗАЦЬ зак. 1. Наплакаць. Сядзіць, вочы на-рjóмзыў, увесь прастуджны і пускай ты яго на вуліцу, ніхай большы прастудзіцца. 2. Атрымаць пакаранне за плач. Ты ў мяне на́рjóмзыіш, што ныпрайду зыравеш. НАРУМЗАЦЦА зак. Наплакацца. Ці ты на́рjóмзылыся ай табе яшчэ троху ўрэмя даць? НАРУМЗАНЫЙ дзеепрым. Наплаканы. Ідзі, вочы на́рjóмзыныя прамый ды ў зеркыла пыглядзі, ны каго ты паходж.

НАРУХАЦЦА зак. 1. Нарошкацца. На́рjóхыліся пацьсвiнкі, пакуля мы з горыда пріехылі, зыхацелі есьць. 2

перан. груб. Набурчацца. Ніхай толька пыкажыцца што-нібудзь ні па ём, ужо сколька нарўхыіцца.

НАСАВЕТАЦЬ зак. *Нараіць. Нысаветый ты мне ай-дзе-небудзь пытхыдзяшчыга ведымныга пацьцёлка.* **НАСАВЕТАЦА** зак. *Параіцца з многімі. Сь кім ты толька ні нысаветыйся, усё ні пы табе.* **НАСАВЕТАНЫЙ, НАСАВЕТИВАНЫЙ** дзеепрым. *Я пынадзеіўся, што нысаветыныя кароўка будзіць нічога, а іна во ікая. Мала што яму было нысаветывына, ён нічога ў рязон ня хочыць браць.*

НАСАСТАНАЎЛІВАЦЬ зак. *Пабудаваць, вывесці ў сцены ўсё, шмат. Многа яны нысыстынаўлівылі, атрыа етыя, дзень прыкычаліся пыд яблынымі.* **НАСАСТАНАЎЛІВАЦА** зак. 1. *Пабудавацца (пра ўсё, шмат). Сколька ні хадзіця кружка, само ні нысыстынаўлівыіцца, нада сваімі рукамі брацца.* 2. *Стаміцца будуучы. Нысыстынаўлівыліся мы за лета, амяглі.*

НАСАСТЫЙ прым. *Насаты. У іх уся прырода нысастыя, ішчэ прадзід, помню, хадзіў во с такім насюгыю. Памянш.* **НАСАСЦЕНЬКІЙ.** *Так яны нічога дзяўчонкі, і прыцаўнэя, і уважыцільныя, трошку нысастыцільныя.*

НАСАЎСЕМ прысл. *Назусім. Гыварій, што едзіць нысаўсем, а ціріс пайгода іўляіцца: суструкайця, сёстры.*

НАСАЦІК м. *гумар. Насаты чалавек. Ніхай ён будзіць нысакік ці ішчэ хто, каб толька сям'ю глядзеў ды ні тапіўся ў гарелішчы. Памянш.* **НАСАЦІЧАК.** *Пыдрыстаіць нысакічык, і рохтычкі бацькіны пыдыбраў.* **НАСАТКА** ж. *Бірагі сваю нысатку, ато сьлёзкыўскія хлопцы ны яе дайно зыглідаюцца, аж аблізывыюцца. Памянш.* **НАСАТАЧКА.** *Вачэй з Домніныя нысатчыкі ні спускаіць, баіцца, каб ні ўцікла к мазылыўцым.*

НАСВАДЗЬБІЦА зак. *Намеціцца (пра вяселле). У Пырхімёнка нысвадзьбілыся: учора т дачке сваты прыіжджалі іж Жыріціна.*

НАСІЛАЧКУ прысл. *памянш. Насілу. Хадора насілычку мяне дывіла, мы ці ні пыдгарелі: жарок быў.*

НАСКАЧЫВАЦЬ зак. *Скаціць шмат. Узяў граблі, ныскачывыў, ныскачывыў каню сена,— еж.* **НАСКАЧЫВАЦА** зак. *Скаціцца шмат. Глянула я зы саломыю, а тама дзісяткі два яец ныскачывылыся, куры нясьліся на пунькі, а каты лазілі і яйцы каціліся.* **НАСКАЧЫВАНЫЙ** дзеепрым. *Ладныя куча бярвеньня ныскачывына, рубіць толька некыму.*

НАСКОБЛІВАЦЬ незак. *Скабліць звыш патрэбы.*

Нашто табе столька бульбы наскоблівыць, хто яе есьць будзіць. НАСКОБЛІВАЦЦА незак. Скабліцца звыш патрэбы. У іх усёгда многа бульбы наскоблівылыся.

НАСЛЫШКІ звыч. мн. Чуткі. Былі наслышкі, што Пайка прііжджаў у горыд, угыварівый жонку, каб іна прініла яго.

НАСОХНУЦЦА зак. 1. Доўгі час сохнуць. Тоя сена насохлыся, сколько само хацела,— штоб быць такімі гультуямі, ношкі травы ні прібраць. 2 перан. Наперажывацца. Насохлыся Юлька пы дзіцях, як паехылі, паўгода ні слуху ні духу.

НАСПІРАЦЦА зак. Паўпарціцца. Ныспіраіцца, што рімушок вазьму і аччашу бакі, айдзе й спіраньня дзе-ніцца.

НАСПІРТАВАЦЦА зак. перан. Насыціцца. Зімя ныспіртува́лыся вадую, а дождж ільлец і ільлец.

НАСПРАЎЛЯЦЦА зак. Мець магчымасць спраўляцца. Айдзе йна адна нуспруўляіцца і мыць, і пыдываць, і яшчэ ў калхоз бежч ны работу,

НАСТАНАЎЛІВАЦЬ, НАСТАНОЎЛІВАЦЬ незак. Ставіць у вялікай колькасці. Ні ныстынаўлівы́й зразу столька на стол, луччы посьлі пыднясеш і пыставіш. Нашто сюда усякыга бырыхла ныстаноўлівыць, тута прібіраць нада. НАСТАНАЎЛІВАЦЦА, НАСТАНОЎЛІВАЦЦА незак. Ставіцца ў вялікай колькасці. Чаго толь-ка сюда ні ныстынаўлівы́цца! Што ні нада, усё ў клеці ныстаноўлівы́цца. НАСТАНАВІЦЬ зак. Паставіць у вялікай колькасці. Ныстынавілі кучу бутылык, зь імі нейдзі дзівацца, пыздываць ба ці што. НАСТАНАВІЦЦА зак. Паставіцца ў вялікай колькасці. А во патрошку, патрош-ку і ныстынавілыся ірунды, нада рызыбраць і лішнія пывыкідывыць. НАСТАНОЎЛЕНЫЙ дзеепрым. Усе ны-станоўліныя пыляцела с палічкі.

НАСТАРАСТВАВАЦЬ зак. Пабыць на пасадзе старасты. Многа ён тама ныста́рыствывый, дзьве нядзелі па-быў. НАСТАРАСТВАВАЦЦА зак. Набыцца на пасадзе старасты. Який ныста́рыствывыйся уволю, ета служба яму ныравілыся.

НАСТОЛІВАННЕ н. Насціланне столі. Як тута ваша настолівы́ння, ці дзьвігы́цца трошку ўнярэд?

НАСТОЛІВАЦЬ незак. Насцілаць столь. Зайтра мы пычанём настолівыць, некуды цягнуць дальшы. НАС-ТОЛІВАЦЦА незак. Насцілацца (пра столь). Ня дужа быйстра настолівы́цца, пакуля пустругаіш, падгоніш,

урема йдзець. НАСТОЛІЦЬ зак. Наслаць столь. Зы чатырі дні настолілі столь, крепка работылі. НАСТОЛІЦЦА зак. Наслацца (пра столь). Як настоліцца хата, тады у мяне трошку пысвыбаднеіць с уремім. НАСТОЛЕННЫЙ дзеепрым. Трі кватэркі настоліна, а ны чацьвёрту трошку достык ні хвытаіць.

НАСТРАГАВАЦЦА незак. Крыху берагчыся. У яго была язва, цяперя яму нада нустругувацца, есьць толька малошныя.

НАСТРАПАЛІВАННЕ, НАСТРАПАЛЯННЕ н. Падбухторванне. Ніхай яны ня дурюць гылаву, нічога зь іхныга ныстрыпалівыння ні палучыцца. Эта ныстрыпыланья другой год цягніцца, ізыкамі треплюцца і ўсё.

НАСТРУГАЦЬ зак. перан. 1. Паўшчуваць. Што, кылі ты яго нустругаіш, ён сваё як тваріў, так і тваріць будзіць. 2 іран. Нарабіць (дзяцей). Я знаю, якей зь яго будзіць хызяін: дзяцей нустругаіць і паедзіць, а ты, баба, адна гадуй. НУСТРУГАНЫЙ дзеепрым. Паўшчуваны. Ну хуць жа трошку нуструганы гылаву навесіў, можа думыць стانیць.

НАСТУКАЦЬ зак. Нагрукаць. Малы гастукаіць у сенцы, што псыд паб'ець, тады ўкусі яго. НАСТУКАЦЦА зак. Нагрукацца. Ну, ці ты ўжо гастукаіся ай ішчэ мала пугрюкутаі.

НАСТУПАЦЬ незак. Мець магчымасць станавіцца. Глубока нагу пасек, доўга ліжаі, цяперя чуць нуступаіць.

НАСТЫРНА прысл. Настойліва, напорыста. Мы толька посьлі пынялі, чаго яны так настырна лезлі к Суму-сінятым.

НАСУКАВАЦЦА зак. Здаволіцца замаўляннем словам «сук» пры гульні ў мяч. Січас ты нусукііся: захныкыі і пойдзіш. НАСУКАВАНЫЙ дзеепрым. Эта табе нусукавана, што ты зьбіўся.

НАСУНУВАЦЬ, НАСОВЫВАЦЬ незак. Закрываць хмарамі. Скарей грябіця, пычынаіць насунувыць аттуля, с-пат Ходыс. Учора атліў, а сяньня узноў насовывыць. НАСУНУВАЦЦА, НАСОВЫВАЦЦА незак. Закрывацца хмарамі. Увідзілі, што пычало насунувыцца, скарей, скарей сена ны вазы, чуць пасьпелі ды дажджу. Глядзіця, калі пычанець насовывыцца, знасіця снапы ў бабкі. НАСУНУТЫЙ дзеепрым. Було дужа насунута, думылі, вот-вот хляніць дождж, а тады рызыгнала.

НАСУПЯРЭК присл. Наперакор. Ты нусупярек нічога ні гыварі, і ён пыцішзіць.

НАСЦЕРАГАЦЬ незак. Берагчы. Дзіцёнка нада нысыцірігаць, ні дывай адною зелінью зытыхацца.

НАСЦІГАННЕ н. Настойванне, прымушэнне. Нам ізвесна яе нысыціганьня: як прістаніць — ні атвяжысься, хут ты махылым мыхайся.

НАСЦІГНУЦЬ зак. Настояць. Як насыцігла баню тапіць і яго паріць, у баню і ў два венікі паріць.

НАСЮГА, НАСІШЧА м. павеліч. Нос. Прііжджаў с Танькью нейкій мушчына, вушы тырчаць, насюга во еткій, як дуга. У яго насішча рос наверна ны піцярых.

НАСЯРБАЦЦА зак. Насёрбацца. Доўга ім нысірбацца, па дзьве ложка зьелі і гатовы, сыты.

НАТАЛДОНІЦЬ, НАТАЛДЫЧЫЦЬ зак. эмац. Нагаварыць пустога. Яны ныталдонюць чаго хочыш, прідумыюць, чаго ў сьвеці ні було. Мала што мыхалей ныталдычыць, я ні аднаму яго слову ня верю. **НАТАЛДОНІЦЦА, НАТАЛДЫЧЫЦЦА** зак. Нагаварыцца попусту. Пакуля ныталдонюцца, ты іх ні піряжджэш. Іх толька ні рызьвядзі, яны за судкі ні ныталдычуцца. **НАТАЛДОНЕНЫЙ, НАТАЛДЫЧАНЫЙ** дзеепрым. Ні прідумыць, чаго ім ныталдоніна, яны самі ні знаюць, ці веріць, ці не. Ні знаю, што ім ныталдычына, ну чутвыю, што здорыва напета.

НАТАП ж. Месіва, дрыгва. Што ў цябе ны дваре натып, прівёз ба пяску ды насыпыў.

НАТАПТОРЫВАННЕ н. эмац. Накладанне звыш меры. Ні нада ета нытапторівынья, куды я што вазьму, у руках многа ні пынясеш.

НАТАРКЫВАЦЬ, НАТОРКЫВАЦЬ незак. 1. Уторк-ваць. На што вы пад ногі усякыга лымачча нытάρкывыця? Пайлік січас ны гародзі быў, пыт квасоллю пруткоў наторкывыў. 2. Насаджваць. Грыбы харошыя, а браць некуды, дывай мы нытάρкывыць кырінькамі ны лазіну, так і нясьлі. Яблыкі наторкывыюць ны лазіны і зыхывыюць. 3. Насейваць. Я б ні нытάρкывыла столька быракоў, яны ўсё дно астаюцца. Многа бруквы ня стоіць наторкывыць, зь яе німа ніякыга толку. 4 перан. Апра-наць, абуваць. Ні нада такую тряпку нытάρкывыць, чысьцейшую рубашку надзень. Лі хаты я во етыя валінкі наторкывыю і топкыюся. **НАТАРКЫВАЦЦА, НАТОРКЫВАЦЦА** незак. 1. Насаджвацца. Неік у цябе саўсім

дренна лупатка нытаркывыицца. Пыкажы, як у цябе наторкывыицца? 2. Узбівацца. Я ўжо ні раз нытаркывыўся ны тваё украшэня, ну я яго пріпучу, як у печ укіну. Ты сам кажын раз будзіш наторкывыицца на ета ражэньня, луччы прібярі. 3. Натыкацца. Ён мне два разы нытаркывыўся у горыдзі. Я ні хацеў ба ны Стыхвана наторкывыицца. 4. Надзявацца, набувацца. Етый старёнык толька пад дождж нытаркывыицца. Нешта твае чобыты мне ні наторкывыюцца. НАТОРНУЦЬ, НАТОРКНУЦЬ зак. 1. Наторкаць. Нашто вы прущін тут наторнулі? С аднаго боку прущыця пыд гарох наторкнулі. 2. Насадзіць. Наторкні вілкі ны якую палку, трошку пыкідаіш салому. Ета ж ён гырлач наторкнуў у кустах, усё дно як нехта стаіць. 3. Адзець, абуць. У грязню рабату кылі што й старейшыя наторніш, пызнаюць цябе. Наторкні боты на босыю нагу ды выйдзі глянь, хто там ляскыиць. НАТОРНУЦЦА, НАТОРКНУЦЦА зак. 1. Насадзіцца. Нада чырына зайстріць большы, так лупатка ні наторніцца. А ладна будзіць, трошку наторкніцца і ўсё. 2. Узбіцца. Упацёмку можна ны якую прытырчаку наторнуцца. Глядзі, вілкі ліжаць, ішчэ наторкнісься. 3. Наткнуцца. Мы ны яго слухайна наторнуліся, і ён ня думыў нас тут увідзіць. Глядзі, каб ні наторкнуцца ны Гапку, іна ўсім рызбрызкочыць. 4. Надзецца, набуцца. Старінькій пінжачок наторніцца, усё цяплеі будзіць. Што наторкніцца, то й ладна, ліж ба ні бысяком. НАТОРНУТЫЙ, НАТОРКНУТЫЙ дзеепрым. 1. Насоджаны. Тапор чуць наторнут, во глядзі, зваліицца. Кашолычка наторкнута ны граблі, відна, аборык айдзе-то выкысіў, гресьць пашоў. 2. Надзеты, набуты. Мы сядзелі ны лавычкі, а посьлі старік выйшыў, разьбітыя боты на ногі наторнуты. Ірваныя куртка наторкнута, пашоў змыгарь с Просію.

НАТАСОВЫВАЦЬ незак. Падтасоўваць. Ці відзіш, як ён сваім нытасовывыиць чылавекыў, а нам адных малодык. НАТАСОВЫВАЦЦА незак. Падтасоўвацца. У цябе ладна нытасовывыицца: усе козырі сабе. НАТАСАВАЦЬ зак. Падтасаваць. Ты тэй раз нутусуваў сабе луччых карт, а етый раз ні дадзім так дзельиць. НАТАСАВАЦЦА зак. 1. Перамяшацца (пра карты). Табе, знаць, нутусуваліся харошыя карты, а ў мяне толька малодкі. 2. Падтасавацца. Пыглядзім, што ў яго на етый раз нутусуваліся. 3. Стаміцца тасуючы. Сяньня вы нутусуваліся ў ахоту, усё ўремя прыйгывалі. НАТАСА-

ВАНЫЙ дзеепрым. Я ж гываріў, што ў іх будзіць нутусу́ана.

НАТОРАНЫЙ дзеепрым. Натаптаны, пратаптаны. Былі ўсё рыспыхалі, а цяперя ціріз авёс наторіна сьцёжычка, можна прайціць к лесу.

НАТОЎЧЦА зак. 1. Стаўчыся. Проса нытайкецца і зваріш кашы. 2 перан. Натупацца. Я як нытайку́ся зыраньня кыла печы ды кылы шайк с кармленьнім, с паченьнім, дык толька хуць пысядзець. НАТОЎЧАНЫЙ дзеепрым. 1. Стоўчаны. Пылавіна шайкі натоўчыныя бульбы стаіць, ні нада яе многа ныпарівыць. 2 перан. Пабіты, натузаны. Вырвыўся зь іхных рук ужо натоўчыны́й, і то ладна, што так вырвыўся.

НАТРАЎЛЯЦЬ незак. перан. Падбухторваць. Аткуля мы будзім знаць, хто яго нытрыўляіць, мы дужа нікуды ня ходзім, мала чуім. НАТРАЎЛЯЦЦА незак. Падбухторвацца. Вы далжны луччы знаць, кім ён нытрыўляіцца.

НАТУМКАЦЬ зак. эмац. Падумаць. Дужа многа глумак натумкыіць, ны яго толька пынадзейся. НАТУМКАЦЦА зак. Надумацца. Ты ўжо натумкыўся, хваціць, пойдзім, ато да цёмныга ні дывылакёмся.

НАТУСМЕЦЦА зак. Шмат пагараваць. І нугурювалыся Пёкла, і нутусьмелыся, усяго ўсякыга іна піріжыла.

НАЎВАРЗЭПЫВАЦЬ, НАЎВАРЗЭПКЫВАЦЬ зак. эмац. Запэцкаць, упэцкаць. На што ж ты столька тряпкк ныйварзэпывыла? Ён ныйварзэпкывыіць, а ты тады хадзі, мый посьлі яго. НАЎВАРЗЭПЫВАЦЦА, НАЎВАРЗЭПКЫВАЦЦА зак. Запэцкацца, упэцкацца. Я ўжо віджу, сколько у цябе ныйварзэпывылыся. У вас тожа ня меншы ныйварзэпкывылыся. НАЎВАРЗЭПЫВАНЫЙ НАЎВАРЗЭПКЫВАНЫЙ дзеепрым. Ныйварзэпывыныга бырыхла у хату мне ня прі у чыстыю. Куча ныйварзэпкывыныга тріп'я ляжыць, мыць нада.

НАЎЗДЗЯВАЦЬ зак. Шмат апрануць. Сколько ты чаго ныйздзіваў, стаў як куль, ні павернісься. НАЎЗДЗЯВАЦЦА зак. Шмат апрануцца. Ты ныйздзіваўся, як у самыя большэя марозы, зыпарісься.

НАЎЗНАЧ прысл. На спіне, на спіну. Я ўсігда наўзныч сплю. Старэй наўзныч як ляжыць, дык зыдыхаіцца.

НАЎЗНАШЫВАЦЬ, НАЎЗНАСІЦЬ зак. 1. Узнесці шмат. Троху сена ны хату ныйзнашывылі, можа і біс

стыжка хваціць дыкарміцца. Ныўзнасіў яблык наверх, цэлыю кучу насыпый. 2 перан. Пачаставаць. Дужа ты каму ныўзнашывыла, а кылі пусуліла Сыціпанёнку, ён жа табе ні чужэй. Ні так ты многа ныўзнасіла, як хвалісься. НАЎЗНАШЫВАЦЦА, НАЎЗНАСІЦЦА зак. 1. Узнесіся шмат. Січас я злажу пыгляджу, сколько ў цябе ныўзнашывылыся. Эта ўсяго столька у вас ныўзнасілыся? 2. Пачаставаць. Кажному ні ныўзнашывыісься, такіх гасьцей цірашчур многа выбяреца. Ня слухый трілюды, яны ізыкамі ныўзнасіліся, у іх лёду зімою ні дапросісься. НАЎЗНАШЫВАНЫЙ дзеепрым. Узнесены ў вялікай колькасці. Аткуля ў іх будзіць многа ныўзнашывына, яны дужа нійдзе ні касілі.

НАЎЛАМЫВАЦЬ зак. метаф. Паўгаворваць. Во і вы столька ныўламывылі, сколько Іван, ніякыя уламывыньня ны яго ня дзействыіць.

НАЎЛАСТВАВАЦЬ, НАЎЛАСТВАВАЦЦА зак. Паўладарыць. Ня дужа многа ныўластвывыў Гынчарёнык, ні далі яму рызвьярнуцца. Ныўластвывыўся, як сам хачеў, ніхто яму ні мішай ні ў чом.

НАЎНІМАЦЬ зак. Пасупакойваць. Я іх січас ныўнімаю, я іх, только ремінь вазьму. НАЎНІМАЦЦА зак. Стаміцца супакойваючы. Ён ужо ныўнімаўся, дос, большы ня хочыць унімаць.

НАЎРАМЯНІЦЦА зак. эмац. Начакацца. Ты ўжо ныўрімяніўся, спаць лажыся, ато зайтра цябе ні падніміш, узноў спозьнісься у школу.

НАЎРОДЫВАЦЬ, НАЎРОДЫВАЦЦА зак. эмац. Пасамаўпраўнічаць. Такім только дай волю, яны наўродывыюць. Прі немцых Ляксеі наўродывыўся, хто быў ні па ём, усё ў паліцыю гыняў.

НАЎХВАТОК прысл. Спехам. Некрылі было расьседжывыцца, і спрасіць нічога толкым ні спрасілі, ныўхваторк пірікусілі і паехылі.

НАХАВАЦЦА зак. Шмат пахавацца. І пат печчу наседзіліся, і пу кустах нухуваліся — усяго з нас у тоя ўремя хваціла.

НАХАЛАДАЦЦА, НАХАЛАДЗІЦЦА зак. Намерзнуцца. Ідзіця ў хату пагрейціся, ныхылыдаіціся, дык с успаленіім можыця лежч. Ныхыладзіўся і зваліўся з ног, во як ні бярежч здаройя.

НАХАЛЬНІК м. Нахабнік. Не, мой Колічка, дужа бальшым ныхальнікым ты стаў. Памянш. НАХАЛЬНІЧАК. Ніхай што малінькій, зразу відна: ныхальнічык

ладный будзіць. Узмацн. НАХАЛЮГА. Ныхалюга, ныхалюга чылавек, ізыкам лах-лах-лах, а вочы бегыюць, як у злодзія. Павеліч. НАХАЛІШЧА. Таго ныхалішча, што апсеч некыму, каб раз ды другой унялі, айдзе б і ныхальства дзелыся. НАХАЛЬНІЦА ж. Тыкая ныхальніца, знаіць, што ніпраўда і усё дно сваё цывярдзіць.

НАХАЎРУСНІЧАЦЬ, НАХАЎРУСНІЧАЦЦА зак. Набыцца ў хаўрусе. Дужа доўга яны ныхаўрусьнічыюць, сяньня ў хаўрусі, а нызайтріга рыссваріліся. Дай ты ім уволю ныхаўрусьнічыца, Іван скора згоніць ахоту зь естыя дружбы.

НАХАЦЕЦЬ зак. Пажадаць. Сам ні прідумыіць, што яму нада, усяго ныхацеў. НАХАЦЕЦЦА зак. Пажадацца. Ты луччы скажы, чаго табе ні ныхацелыся, можа, адных пранцыў.

НАХЛЕХАТАЦЬ, НАХЛЕХАЦЕЦЬ зак. перан. 1. Нацячы бурна. За ноч поўныя яма ныхліхытала вады, хырашо, што пасьпелі бульбу выцігнуць зярыня. Калі хочыш, і сёліта вады ныхліхаціць, як летыся у Кысіянёнка. 2 груб. Гучна насмяяцца, набурчаць. У мяне б ён ныхліхытаў: мыціріка пулучыў ба і пашоў. Стой ты ды жджы, ато яму нада ўрэмя ныхліхацець. 3. Пазлаваць. Ці яго трябушыа ныхліхытала? Ну й ныхліхацеў ён сяньня. НАХЛЕХАТАЦЦА, НАХЛЕХАЦЕЦЦА зак. 1. Гучна насмяяцца, набурчацца. Во тыкі старэй ныхліхытаўся. Ці твой ныхліхацеўся ай ішчэ ні ўспакоіўся? 2. Пазлавацца. Ну й ныхліхытаўся ён! Сколька яму нада ўрэмя ныхліхацецца. НАХЛЕХАТАНЫЙ дзеепрым. Наліты. Палезла я ў погріб, а тама вады ныхліхытана пы калена.

НАХЛУДЖЫВАЦЬ, НАХЛУДЗЯНІВАЦЬ незак. Насмечваць. Большы я вам ні дам нахлуджывыць, найдзіця другая зыняція. Узноў ты мне нухлудзянівыіш, а хто зы цябе прібіраць будзіць. НАХЛУДЖЫВАЦЦА, НАХЛУДЗЯНІВАЦЦА незак. Насмечвацца. Ат хворысьця усігда нахлуджывыіцца, якей ты акуратный ня будзь. Ні дывай нухлудзянівыіцца, прібірай кажный раз, яно і чысьцінька будзіць. НАХЛУДЗІЦЬ, НАХЛУДЗЯНІЦЬ зак. Насмеціць. Ня столька ныплялі, сколька нахлудзілі твае работнікі. Ніхай яны луччы нічога ня трогуюць, ато дзела ат іх ня ўвідзіш, толька нухлудзянюць кругом. НАХЛУДЗІЦЦА, НАХЛУДЗЯНІЦЦА зак. Насмеціцца. Раз нахлудзілыся, другой раз, а цяперя вун сколька усяго ўсякыга ныбралыся. Узноў у цябе ны

дваре нухлудзянілыся, ня хочыш у пырядку дзіржаць. **НАХЛУДЖАНЫЙ, НАХЛУДЗЯНЕНЫЙ** дзеепрым. Ты, відна, ні знаіш, чаго тута столька нахлуджына. Нухлудзяніныя пыдмяці, пыдмяці, ніхай будзіць чысьцінька.

НАХЛЯПАЦЬ, НАХЛЯПКАЦЬ зак. эмац. Набрудзіць, набрудзіцца. Старік ныхляпыў гязі, зы ныгамі прінёс, ён усёгда нікуратна ідзець. Ныхляпыла ў погріб вады, рыстварілыся гязь. Ні ныхляпкый жа узноў гязішчы, зы табою нійдзе ні прайціць. **НАХЛЯПАЦЦА, НАХЛЯПКАЦЦА** зак. 1. Набрудзіцца. Клець цякець, у дождж узноў ныхляпыцца. У пуніх ныхляпкылыся, ні ступіць. 2. Натупкацца па макрэчы. Дождж наліў, усё рызьмякла, ныхляпыўся я пы гязі. Як ныхляпкысься за дзень, дык худзь ба пысядзець мінутычку. **НАХЛЯПАНЫЙ, НАХЛЯПКАНЫЙ** дзеепрым. Печ троху мазыла, дык ныхляпына ў хаці, мыць нада. Кылы ганык ныхляпкына, хуць мятлою гязь мітані.

НАХЛЯСТАЦЬ зак. перан. 1. Наліцца, нацячы. Дзірчка ў крышы, ды ладныя, дык ныхліста́ла вады на столь. 2. Адлупцаваць. Ну што, кылі я яго ныхляшчў, ці ён луччы ат етыга станіць. **НАХЛЯСТАЦЦА** зак. Пабіцца. Сьпірва ўзяліся адна адну тырмасіць, а тады ладна ныхліста́ліся. **НАХЛЯСТАНЫЙ** дзеепрым. 1. Наліты. Пырядышныга вады ныхліста́на ў погріб. 2. Адлупцаваны. Січас ты пыбягіш ат'етуля ныхліста́ный маткі жаліцца.

НАХРАПНІК м. Аброць для каровы, цяля. Нада зь якой-небудзь вярёўкі зьвізаць ныхра́пнік. Памянш. **НАХРАПНІЧАК**. Я клаў ныхра́пнічык ны ганкі зьлева, толька што ліжаў тута.

НАХРАПНІЦЬ, НАХРАПНІЦЦА незак. Нахабна прыставаць, чапляцца. Ці вам большы дзельць нечыга, чаго вы г дзяўчонкым ныхра́пніця як смыла нятопліныя. Вот будзіць ныхра́пніцца цэлый дзень, як яму ні ныдаеьць толька.

НАХРОПАЦЬ, НАХРОПКАЦЬ зак. метаф. Наламаць. Сколька аны бірізьняку нахропылі, адных макушык, многа папорцілі бярэзык. Ніжніга сучча нахрокый, зь яго веніка ня выбіріш. **НАХРОПАЦЦА, НАХРОПКАЦЦА** зак. Наламацца. Сколька тута ў цябе нахропылыся? Нахрокылыся сучча зь вербы ня меншы як с пайвоза.

НАХРЫСТ, НАХРЫСЦЬ прысл. 1. Расшпіліўшы. Кыўнярі на́хрыст, курткі на́хрыст, іўляюцца кывалеры.

Што ў цябе ўсё на́хрысьць, вецір дужа халодный. 2. Крыж-накрыж. Ніткымі на́хрыст зыкывірзала троху, бульба ня высыпліцца. Нада було дно хуць на́хрысьць лазінымі у карзінкі заплесьць.

НАЦЯГЫВАЦЬ *незак. перан. 1. Узводзіць, нагаворваць. Усякія нібыльніцы ны́цягывы́ць ны Аўласёнкы-вых. 2. Цягнуцца (у цане). Усё ны́цягывы́ў пайсотню, ні хацеў аддываць за семсот, а на від кароўка пыгладныя. НАЦЯГЫВАЦЦА* *незак. Насоўвацца (пра хмару). Пыбягім-ка мы складзём у капёшку сянцо, вун ікая туча ны́цягывы́цца. НАЦЯГНУЦЦА* *зак. Насунуцца (пра хмару). Учора былі дужа тучы ны́цягнуліся, алі зьдзіржала, абыйшлося біз дыжджа.*

НАЧАБУРДЭХЫВАЦЬ, НАЧАБУРДЫХЫВАЦЬ *незак. эмац. Шмат наліваць. У ночвы ні нада нучубурдэ-хывыць, хваціць вады іш шаік. Як узяўся нучубурдэ-хывыць, ат яе хуць азяліся, ат вады ат етыя. НАЧАБУРДЭХЫВАЦЦА, НАЧАБУРДЫХЫВАЦЦА* *незак. 1. Шмат налівацца. Кажный дзень у цябе балота нучубурдэ-хывыцца. У вас усігда нучубурдэ-хывыцца бяс толку. 2. Празмерна напівацца. Ні нучубурдэ-хывыцца столька, ета ніздарова і хадзіць цяжола. Хваціць нучубурдэ-хывыцца, сколька табе нада вадзішчы етыя. НАЧАБУРДЭХАЦЬ, НАЧАБУРДЫХАЦЬ* *зак. 1. Шмат наліць. Нучубурдэ-хылі вады, што дзівацца зь ёю нейдзі. Сь цябе на цэлью нядзелю хваціць, Сенька нучубурдэ-хы дзьве бочкі. 2. Наплёскацца. Многа нучубурдэ-хылі, нечыга пішчаць ужо. Айдзе вы там нучубурдэ-хыцца, пы калена вады у той сажылкі. НАЧАБУРДЭХАЦЦА, НАЧАБУРДЫХАЦЦА* *зак. 1. Шмат наліцца. Ні само ж яно нучубурдэ-хылыся у пырысяччыя цеста. Лі мяшкоў нучубурдэ-хылыся, пытпывуць. 2. Наплёскацца. Сяньня вы нучубурдэ-хыліся, будзіця спаць як забітыя. Ці ладна нучубурдэ-хыліся, зайтра узноў пыбігіце к речкі? 3. Празмерна напіцца. Вадзішчы етыя нучубурдэ-хыюцца, айдзе йна ў іх толька дзяецца. Нучубурдэ-хыўся, ажно сапець, нашто ўжо так ны́півацца. НАЧАБУРДЭХАНЫЙ, НАЧАБУРДЫХАНЫЙ* *дзеерым. Празмерна наліты. Нучубурдэ-хына, што столька й ні нада. Нучубурдэ-хыны і бочкі, і чугункі, на табе, баба, вады і большы ні канькый.*

НАЧАЛЬНІЧАННЕ *н. Кіраванне. Дорга яму можыць абыйціцца ета ны́чальнічыньня.*

НАЧАПУРЫВАЦЬ *незак. гумар. Нараджаць. Дзей-*

кі ў задній хаці, нявесту ныхапурівуюць. НАЧАПУ-
РЫЦЬ зак. Нарадзіць. Красіва цябе нучупурілі, Каця
можыць ні пызнаць. НАЧАПУРОНЫЙ дзеепрым. Нучу-
пурёныя выпрывіліся ў горыд, будуць пыказывыць сябе.

НАЧАРОВЫВАЦЬ незак. Уздзейнічаць чараваннем.
Ці праўда ета, ці не, алі гыварілі, што старыя Хадоска
умела ныхаровывыць.

НАЧАУКАЦЬ зак. Дасягнуць чаўканнем. Еж як
нада, ато я цябе ныхаўкью. НАЧАУКАЦЦА зак. перан.
Наесціся чаўкаючы. Ныхаўкыліся, дык вылазця, нечы-
га расьседжывыцца, места зынімаць.

НАЧОРКАЦЬ зак. Пакрэсліць, напісаць неразборлі-
ва. Ліжала чыстыя бумага, а нехта начоркыў, начор-
кыў, усю папорціў. НАЧОРКАЦЦА зак. Накрэсліцца,
напісацца неразборліва. Ну-ка пычытай, што ў цябе тут
начоркылыся. НАЧОРКАНЫЙ дзеепрым. Нешта начор-
кына, ці ета рісувана што, ці проста так чоркына, я ні
знаю.

НАЧУБАСІЦЬ зак. эмац. Начубіць. Пыдажджы, пы-
дажджы, Анька цябе нучубасіць, што ты ну чужых зы-
глідаісься.

НАЧУДЗІЦЬ, НАЧУДЗІЦЦА зак. Нагаварыць не-
звычайнага. Як зьбяруцца умесьці, яны начудзюць. Етыя
начудзюцца, зь іх што хочыш можыць быць.

НАЧУКАЦЬ зак. Напялегаваць. Яго як начу́кыіш
хырашэнька, ён заморіцца і сьпіць. НАЧУКАЦЦА зак.
Напялегавацца. Ты ўжо начу́кыўся, хваціць, злазь з рук.
НАЧУКАНЫЙ дзеепрым. Сьмяецца начу́кыный, рад
дужа.

НАЧУМАЧЫЦЬ зак. метаф. Атлуміць. Як нучума-
чуць за дзень, дык худзь ба хуць аддыхнуць ат іх ска-
рей. НАЧУМАЧЫЦЦА зак. Атлуміцца. Яны здорыва
нучума́чыліся ў Аксюціных. НАЧУМАЧАНЫЙ дзее-
прым. Нешта ты глядзіш, як нучума́чыный нейкій, ці ні
пызнай мяне?

НАЧЫНГЕРЫВАННЕ н. жарт. Прыбіранне. Ну пы-
глядзім, пыглядзім, што з вашыга нычынгерівынья па-
лучыцца.

НАЧЫНГЕРЫВАЦЬ незак. жарт. Прыбіраць. Ны-
чынгерівыць Мыланка сваіх дачок, каб дужа красівымі
былі. НАЧЫНГЕРЫВАЦЦА незак. Прыбірацца. Па-
беглі дзейкі нычынгерівыцца, сяньня у іх повін клуб кы-
валерыў будзіць. НАЧЫНГЕРЫЦЬ зак. Прыбраць.
Хто вас так красівінька нычынгеріў, я дык пряма ні

мыгла пызнаць. НАЧЫНГЕРЫЦЦА зак. Прыбрацца. Іна ж, ох, нычынгеріцца, вікывая дура была. НАЧЫН-ГЕРАНЫЙ дзеепрым. Ты пыглядзела б, якея нычынге-рінья прішлі ны свадзьбу Праскоўіны дзеўкі.

НАЧЫННІК м. Начынены пірог. Мыя матка смаш-ныя начыньнікі пікла, мы іх дужа любілі. Памянш. НАЧЫННІЧАК. Ці ня зьеў ба ты начыньнічка? — можа, табе і на печ пыдаць.

НАЧЭГАЦЦА зак. эмац. Папакутаваць, пажыць у нястачы. Як начэгыцца галодный, будзіць і сухой ска-рінкі рад.

НАШАБУЛДЭХАЦЬ зак. 1. Наліць празмерна мно-га. Сяньня хлопцы рызахоціліся, нушубулдэхылі вады, што дзецца некуды. 2 перан. Накідацца ў ваду. Як яны аччаінна прыгуюць, нушубулдэхыюць калі к случыю.

НАШАБУЛДЭХАЦЦА зак. 1. Наліцца празмерна мно-га. Сяньня ў вас троху лішніга нушубулдэхыліся. 2. На-кідацца ў ваду. Хваціць з вас, нушубулдэхыліся, ідзіцца двору. НАШАБУЛДЭХАНЫЙ дзеепрым. Наліты праз-мерна. Цірашчур многа нушубулдэхына, столька ўжо і ні нада.

НАШАБУРДЭХАЦЬ зак. Наліць празмерна многа. Нушубурдэхылі у пырысячыя цеста вады, яны есьць ня будуць. НАШАБУРДЭХАЦЦА зак. 1. Наліцца праз-мерна многа. Як ета сюда столька вады нушубурдэхы-лыся? 2. Здаволіцца наліваючы. Сяньня ты нушубурдэ-хыўся — у шайку ліў, іш шайкі вылівай, у начоўкых рызьлівай. НАШАБУРДЭХАНЫЙ дзеепрым. Столька вады нушубурдэхына, нашто яе столька!

НАШАЛАПУЧАНЫЙ дзеепрым. іран. Узбуджаны. Нейкій нышылапучыный прібег двору, ці што айдзе па-чуй, ці нешта яму рыскызалі.

НАШАПКАВАЦЦА зак. эмац. Навітацца. Сколька яны за тую нядзелю нушупкуваліся, а тута Сашка звві-зала чубы — пысваріліся.

НАШАТЫРЫВАННЕ н. 1. Натапырванне. Во якая ў кошкі нышатырівыньня, усіх на сьвеці пужайць. 2 пе-ран. Выражэнне нязгоды. Дужа мне яго нышатырівынь-ня важна.

НАШАТЫРЫВАЦЬ незак. Натапырваць. Відзіш, як кошка нышатырівыіць сьпіну, пужайць ішчанкоў, а тэя са-мі быяцца. НАШАТЫРЫВАЦЦА I незак. 1. Натапыр-вацца. Сыбакі адзін ну другога нышатырівыюцца. 2 пе-ран. Выражаць нязгоду. Чаго ты нышатырівыісься ны

Стася, ён жа ніплахей хлопіц. НАШАТЫРЫЦЬ І зак. Натапырыць. Сыбака нышатбіріў вушы, паслухыў, паслухыў і кінуўся нечыга ў кусты. НАШАТЫРЫЦЦА І зак. Выразіць нязгону. Ідзі пугуляй зь дзевычкымі, чаго ты нышатбіріўся. НАШАТЫРАНЫЙ дзеепрым. 1. Натапыраны. Во ікая кошка нышатбіріныя, проста ні пытахдзі к ёй. 2. Нязгодны, злосны. Луччы ты ня трогый Сямёна, нейкій ён увесь дзень нышатбіріныі ходзіць.

НАШАТЫРЫК, НАШАТЫРЧЫК м. памянш. Нашатыр. Ці помніш, як я цябе малыга рысьцірала нышатбірікым? Нышатбірчыку панюхую, мне кажыцца, гылыва трошку атпускаіць.

НАШАТЫРЫЦЬ ІІ незак. Націраць нашатырам. Кажный вечыр ногі нышатбірю, тады трошку ляхчэй. НАШАТЫРЫВАЦЦА ІІ, НАШАТЫРЫЦЦА ІІ незак. Націрацца нашатырам. Думыю нышатбірэвіцца і сяньня, як слова расьцірка трошку пымыгаіць. Раз патроху уллучэньня даець, буду нышатбірэцца, нямножка рысьціранія ёсьць.

НАШВІГІКАЦЬ зак. эмац. Нашпурляць. Хто йта тут столька зямлі нышвігікыў? НАШВІГІКАЦЦА зак. Нашпурляцца. Нышвігікыісься ты ў мяне, пірістаніш дурачыцца, як тряпкі схваціш. НАШВІГІКАНЫЙ дзеепрым. Ціріз вакенца пыльля нышвігікына ў пуньку, чуць ня ношка.

НАШҚВАРЫВАЦЬ незак. 1. Наскварваць. Ні нада вам столька нышкварівыць, усё яно астаніцца. 2. перан. Напякаць (на сонцы). Ну й нышкварівыць плечы! НАШҚВАРЫВАЦЦА незак. 1. Наскварвацца. У цябе ўсігда лішніга нышкварівыцца. 2. Пячыся (на сонцы). Так нышкварівыцца дайжа ніздарава. НАШҚВАРЫЦЬ зак. 1. Наскварыць. І ныжарілі, і нышкварілі, усяго хвытала, быгатыі быў стол. 2. Напячы (на сонцы). Крепка ты нышкваріў свае плечы. НАШҚВАРЫЦЦА зак. 1. Наскварыцца. Сколька нышкваріцца, столька й ладна. 2. Стаміцца скварачы. Ныгатовілыся йна, нышкварілыся, хваціць зь яе. 3. Напячыся (на сонцы). Нышкваріўся, аж пычарней, шкура як чугун стала. НАШҚВАРАНЫЙ дзеепрым. Насквараны. Ай, што там дужа было нышкваріна, ета толька хвільба: мол, нашы.

НАШЛЁПКАЦЬ зак. 1. Нашлёпаць. Я цябе другой раз ні так нашлёпкыю. 2 перан. Патупаць па гразі. Доўга ты ў етых ашмёткых ні нашлёпкыіш. НАШЛЁПКАЦЦА зак. Натупацца па гразі. Мы сяньня нашлёпкыліся

ладна, ажно зымаріліся. НАШЛЕПКАНЫЙ дзеепрым. Нашлёпаны. *Ета што нашлёпкыный, дык надуўся і сядзіць.*

НАШЛОМКАЦЬ зак. эмац. Патупаць. Многа ў етых калошых ні нашломкыйш, яны рызваліюцца. НАШЛОМКАЦЦА зак. Натупацца. Пакуля нашломкыюся кылы курей ды кылы пырысят, дык пасьці абеды ны дваре.

НАШМЯКАЦЬ зак. эмац. Пабіць небалюча, жартам. Ты сяннья ці ні лазіў у дулькі, цябе нада было б злавіць ды нышмякыць. НАШМЯКАЦЦА зак. Нападацца. Узьлезіць ны пірікладзіну і ў сена шмяк, во нышмякыўся! НАШМЯКАНЫЙ дзеепрым. Воць цяперіцька ты нышмякыный!

НАШПОКАЦЬ зак. 1. Нападаць. Посьлі ветру многа яблык нашпокыла, усё кругом усеіна. 2. Нашчоўкаць. Я цябе січас нашпокыю іс тваімі шчуўкамі. НАШПОКАЦЦА зак. 1. Нападаць. Посьлі бурі ўсёгда ігрушык нашпокыйцца нівісь сколька. 2. Нашчоўкацца. Ён у мяне жыва нашпокыйцца, як вярёвычку вазьму, палезіць на печ і зумуруіцца.

НАШУЦІЦЬ зак. Нажартаваць. Ты нашўціш: ён пыбгяіць, паверіць, што Қыминачонык яго зваў, тады ўкоціць табе.

НАШЫПЕЦЬ зак. перан. Пабурчаць стоена, злосна. Іна тыкая, што зь ўсякыю мелыч нышыпіць. НАШЫПЕЦЦА зак. 1. Шмат пашыпець. Ну й нышыпелыся кошка, усё шчынка прыгынля, а таму гуляць хочыцца. 2. Набурчацца стоена, злосна. Нашыпіцца Праскоўя, як дызнаіцца, што тут госьці пыбылі.

НАЮШЫЦЬ зак. Привесці ў трывожны стан. Яго як наюшыць, тады ён ніізьвесна куды гатоў бежч. НАЮШЫЦЦА зак. Намітусіцца. Сколька яны наюшыліся за тую нядзелю, самі былі ні свае: Антон путнужаў, што шукаюць бярьвенья. НАЮШАНЫЙ дзеепрым. Нешта бегыіць наюшыный, як сьвет біз ума.

НЕАБІДЧЫВАТЫЙ прым. Некрыўдлівы. Ён чылавек ніабіччывытый, скызала — ніхай скызала, хочыш — яшчэ гыварі.

НЕАБСЕМЯНЁНЫЙ дзеепрым. Незасеяны. Я так дупускацца ні магу, каб усядзьба астывалыся ніапсімянёною, як ня буду біцца, ну апсею.

НЕАДКУЛЯ, НЕАДКУЛІЦЬКА прысл. Ніадкуль. Неаткуля яму большы грошы браць, прічыгыйся к канцу.

Ехылі неаткуліцька хлопцы, зыхадзілі к Якывіным, рысказывылі пры Гынчаровыга.

НЕАДНАВЕРНЫЙ *прым.* Непраўдзівы, здрадлівы. *Іна ткаяя ніаднаверныя, будзіць клясца, што словічка ні скызала, а ета іна тріпала.*

НЕАКУРАТНА *присл. перан.* Нязручна. *Гываріў, яму ніакуратна ехыць, на той нядзелі так нікрасіва пулучылыся.*

НЕБАЛЬШЭНЬКІЙ, НЕБАЛЬШЭНЕЧКІЙ *прым.* памянш. Невялічкі. *У Маўрыныя дачкі нібальшэнькій хлапчынка, на від гадоў сем. Нібальшэнічкыга шчанёнычка прінісла зы пазыхыю, ніхай цяўкыіць лі двыра.*

НЕВЫЕЗДЖЫЙ *прым.* Такі, які не выязджае. *Ні прідумыць, што ў іх тваріцца, кажнінькыю нядзелю тама госьці нівыежджыя.*

НЕГРЫБНЭЙ, НЕГРЫБНЫЙ, НЯГРЫБНЫЙ *прым.* Такі, у якім мала грыбоў (пра год). *Год сёліта нігрібнэй. Як нігрібный год, і ў лес ня йдзі. Нягрібныя гады часта буваюць.*

НЕДАВУМАК *м.* Неразвіты, дурनावаты чалавек. *Айт, нідаўмык нейкій, луччы ты зь ім ні чыпайся, пазору ні абяресься. Памянш. НЕДАВУМАЧАК. Што ты зьдзе-лыіш, кылі ўрадзіўся нідавумычык. НЕДАВУМКА ж. Надумыўся ты зь нідаўмкыю тулкуваць. Памянш. НЕДАВУМАЧКА. Гарюіць яе дычка, дужа гарюіць, у яе дзевычка нідаўмычка.*

НЕДАЕДАЧКІ *мн., НЕДАЕДДЗІКА* *н.* *памянш.* Недаедзеныя рэшткі. *У каровы нідаедычкыў пасьці ні астаетца. Нідаедзьдзіка трухні пад ногі, тама зь яго нечыга выбіраць.*

НЕДАКУЛЯ, НЕДАКУЛІЦЬКА *присл.* Ні да якога месца. *Нідакуля я іс сваімі ныгамі ні дайду. Куды яго аднаго вупруўляць, нідакуліцька ён ні даедзіць.*

НЕДАЛУЖКА *м. і ж.* Слабая, хваравітая асоба, жы-вёліна. *Ай, нідалужка мальчык, езьдзілі яны пы дыктырах, нійдзе луччыньня німа. Авечычка нідалужка бегыіць зу тубунком. Памянш. НЕДАЛУЖАЧКА. Гора ім зь нідалужычкыю, і ў дыктароў былі, і г бабкым кідыліся — нічога ні пымыгаіць.*

НЕДАЛЯЖАЦЬ *зак.* Паляжаць менш чым трэба. *Іна нідасьпіць, нідыляжыць, успоріцца да сьвету, усё падзелыіць, пыпрібіраіць.*

НЕДАПЕКА, НЕДАПЁКА *м. і ж.* Хілая, разумова абмежаваная асоба. *Якога ты хочыш толку ат нідапекі.*

Была ў іх гырбатыя дзяўчонка нід апека, ні знаю, айдзе
йна дзівалыся. Куды ж такога нід апёку жаніць. Памянш.
НЕДАПЕЧКА. Ай, ня трогыйця вы, ён нід апечка.

НЕДАРОСЛІК м. Недаростак. Зыдаўся нідаросьлік,
ну шчытаіць сябе дужа вялікім чылавекам. Памянш.
НЕДАРОСЛІЧАК. Ікая шкаріда етый нідаросьлічык, к
кажнуму лезіць асою ў вочы.

НЕДАРЭЗАК м. 1. Недарэзаны, нестандартны кавалак
дрэва. Кусок нідарезка ацьськяні і будзіць табе зы-
кладка. 2 перан. асудж. Свавольнік, узрэз. Ну толька пу-
падзецца мне ў рукі тэй нідарезык, будзіць харош. Па-
мянш. НЕДАРЭЗАЧАК. 1. Недарэзаны, нестандартны
кавалак дрэва. Аткадай адзьдзельна нідарезычкі, каторый
пірарэжыцца, каторый так расколіцца. 2. Свавольнік,
узрэз. Ну й нада ладныя пуга на етых нідарезычкый.

НЕДАХОД м. Памінкі крыху раней часу. Луччы нід-
ход зьдзельыць, як пірарход, пірарход ня дзельюць. У іх быў
нідаход ны два дні.

НЕДАЦЯПА м. і ж., НЕДАЦЯПКА ж. Нехлямяжая,
няўклюдная асоба. Ну што ты зь ім толку шукаіш, ён
хвормінный нідыцяна. Пунаў сабе нейкую нідыцянку, ні
памыць, ні зваріць, ні дзіцёнка дагледзіць. Памянш. НЕ-
ДАЦЯПАЧКА. Ходзіць нідыцянычка між людзей, і ёй
жыць нада.

НЕДАЦЯПІСТЫЙ прым. Нехлямяжы, няўклюдны.
Абоя нідыцяпістыя, нада, каб імі хто-небудзь ладна кі-
рувай.

НЕДАЧУЦЬ незак. Недачуваць. Хлімон пырардышна
нідачўіць, яму нада грамчэй гываріць. Ны адно вуха
глух, ну другога нідачўіць.

НЕЖАНАЦІК м. гумар. Халасты мужчына. Дакуль
ты будзіш ніжынацікым хадзіць, скоро сапсеіш.

НЕЗАМАГАЦЬ незак. Занемагаць. Мыксімёнык доўга
дзіржаўся, а во пасьледній год стаў нізымыгаць. НЕЗА-
МОЖЧ зак. Занемагчы. Як нізымагу, усё прыпала, ніх-
то зы мяне нічога ня зьдзельыць.

НЕЗАМУЗДАНЫЙ дзеепрым. Незакілзаны. Етый
конь ціхій, ён і нізамўздыный ні растрепіць. Ны мыладом
кані нізумуданым ехыць апасна.

НЕЗАРАБОТАШНА прысл. Малавынікова па зароб-
ку. Відзіць, што нізыработышна, зыяву пыдаў, рышышчы-
таўся і найшоў другога места.

НЕЗАТРОГА, НЕЗАЧЭПА звыч ж. іран. Недатыка.
З вашыю нізатрогыю многа ні пыгаворіш: нос дужа крі-

віць. Ідзець нізачэпа Пуўлючонкыва, прамі зямлі пьц сабою ня чуць.

НЕЗАХВАТНЫЙ, НЕЗАХВАЦІСТЫЙ прым. 3 малым захватам (пра серп). Нізыхвátнымі сірпамі дзяўчонкі учыліся жаць. Цяперя ні нада і зыхвацiстый, і нізыхвацiстый, сірпамі ужо ня жнуць.

НЕЗГАВОРЧАСТЫЙ прым. Незгаворлівы. Ён усiгда быў нізгаворчыстый, а зь людзьмі нада хырашо абрышчаца.

НЕКАЯННА прысл. Па-нягодніцку. Штоб так дзельць нікыйнна, усё нарошня, ніхай нікому ня будзіць.

НЕКУДЫШНЫЙ прым. Нікуды не варты, дрэнны, няздатны. Мыладэй кажный прiгожый, а старыя нікудышныя, іх ні ў біла ні ў мяла. Памянш. НЕКУДЫШНЕНЬКІЙ. Нікудышнінькія пырысяткі, на іх глянуць і атходзюць.

НЕЛЯГЧАНЫЙ прым. Некастрыраваны. Нашы быранкі тожа ніліхчаныя, можа, калі будзіць хадзіць кынывал, зьліхчаіць.

НЕМУДРУХА ж. Непрыглядная, несамавітая асоба, жывёліна. Айт, узьяў сабе німудрўху, ну, абы хызайка ў хаці была. Німудрўха кыравёнка, нямнога даець і мылако ны жыры ня дужа.

НЕМУДРЭНЬКІЙ, НЕМУДРЭНЕЧКІЙ прым. памянш. Няважны. Бедна ён жыў, німудренькыга кунюшка дзіржаў, кыравёнка была. Айдзе там рыжжывуца: німудренічкыя хаччынка старінькыя, дайжа пунчыны німа.

НЕМЧЫК м. Нямы чалавек. Немчык умесыці са ўсімі косіць, ён стырацiльный, толька во гываріць бог абiдзіў. Памянш. НЕМЧЫЧАК. Немчычык. доўга жыў адзін у зімлянкі, як немцы спалілі дзярэўню.

НЕНАГЛЯДА звыч. ж. Ненаглядная асоба. Відзілі мы ніныгяду яго, красiвыя дзейка, як толька іна ны хракцiр, нізъвесна.

НЕНАЕД м. 1. Празмерны апетыт. Чаго цябе нінаед рызбiраіць? 2 асудж. Сквапны чалавек. Во ўжо нінаед чылавек, усё б зыбраў і загрёб пьцъ сябе, ніяк ні нысытаіць яго шлунья. НЕНАЕДКА ж. І йна тыкая самыя нінаедка, усё ёй ні хвытаіць, усё зь яе горла мала.

НЕНАЕДЛІВЫЙ прым. 1. Пражэрлівы. Ікая нінаедлівыя карова, усё прець і прець, сколько б іна жрала! 2 перан. Прагны, сквапны. У іх уся сім'я тыкая нінаедлівыя была, яны вады чылавеку пыжалеюць.

НЕНАСЫЦЬ ж. Ненасытнасць. Із роду ні відала ні-

насыці такея, сколько ні пыдывай, еў ба і еў ні пірісты-
ваючы.

НЕПАКЛАДЛИВА прысл. Няўступліва. Стыдна ёй,
здызлыла іна ніпыкладліва, нілізя так сь цёткыю апах-
дзіцца.

НЕПАКЛАДЛИВАСЦЬ ж. Няўступлівасць. Хто ні
знаіць Косыцікывый ніпыкладлівасыці, ён ні разу нікому
ні ўступіў.

НЕПАКЛАДЛИВЫЙ прым. Няўступлівы. Каб ні Ка-
ця, іна б нікому нічога ні дыла, іна ніпыкладлівыя дужа.

НЕПАПУТНАСЦЬ ж. Шлях не ў патрэбным напрам-
ку. Эта ў іх была ніпапўтнысьць, ато б яны пымаглі дае-
хыць.

НЕПАСІЛЬНА прысл. Звыш сілы. Столька гадоў ра-
ботыў ніпасільна, усё ў пірідывіках шчытаўся.

НЕПАСЛУШНІК м. Неслух. Растуць ніпаслушнікі
мальцы, нікога ў рязон браць ня хочуць. Памянш. **НЕ-**
ПАСЛУШНІЧАК. Ах ты, ніпаслушнічык, дзед ня возь-
міць с сабою ў горыд. **НЕПАСЛУШНІЦА** ж. Воч чаго ты
стала тыкая ніпаслушніца?

НЕПАСТАЯННІК м. Чалавек з няўстойлівымі погля-
дамі. Мы знаім, што ён ніпыстыяньнік, у яго сяньня адно,
а зайтра сайсім другога. **НЕПАСТАЯННІЦА** ж. Ты ўсігда
ніпыстыяньніца, трудна с табою гываріць.

НЕПРАСЦІМА, НЕПРАШЧОНА прысл. Недара-
вальна. Яны дзельюць ніпрасыціма, біс кынца ім
удывацца ня будзіць. Дзельіш ты ніпрашчона, каб уві-
дзіў Піліп такая, ён ба цябе прімылаціў.

НЕПРАСЦІМЫЙ, НЕПРАШЧОНЫЙ прым. Недара-
вальны. Ты знаіш, пры якея ніпрасыцімья дзялы гыварі-
лыся. У вас у гылаве пірімішаіцца, эта ніпрашчоный грех.

НЕПРАШЧОНАСЦЬ ж. Недаравальнасць. Эта веш-
ныя ніпрашчонысьць зу убійства, ды яшчэ пызвяріны-
му.

НЕПУЦЁВЕЦ м. Няўдалы чалавек. Зыдаўся ніпуцё
віц, мучыйся зь ім да гроба жызьні. **НЕПУЦЁУКА** ж.
Хужы німа, кылі дычка ніпуцёўка, зь ёю і богу нагреш-
шыш, і людзей насъмешыш.

НЕПУЦЁВІЦА 1 ж. Няўдалае жыццё. Пышла ніпу-
цёвіца, дык іна ува ўсім увы ўсякім будзіць. 2 звыч. ж.
Няўдаліца. Як з мужука толку німа, дренна, а як жонка
ніпуцёвіца, тады сайсім жызьні ня будзіць.

НЕРАЗАРANYЙ, НЕРАЗАРATый дзеепрым. Нераз-
бураны. Мала асталыся нірызыр'яных двароў, с прігля-

дым, некыму ўжо за імі глядзець. Мы, як ішлі, відзілі, што іхныя гумно стайць нірызырята.

НЕРАЗБОРНЫЙ прым. Неспрактыкаваны. Такія ні-разборныя людзі былі, ні ў чом у іх розвылкі ні хвытала.

НЕРАЗГАНЯТЫЙ, НЕРАЗАГНАТЫЙ дзеенпрым. Ня-выараны. Нірызгнятыя асталісь чатыры быразёнкі, два разы пы парі. Марозік нібальшэй, нірызыгнатыя борыз-ны ня пройміць, а нывярэху бульбіна змерзвыніць.

НЕРВІЧАЦЬ незак. 1. Нерваваць. Ні нада яго нерь-вічыць, у яго гылыва слабыя. 2. Нервавацца. Што ты сваркыю паможыш, што ты нерьвічыіш. **НЕРВІЧАЦА** незак. Нервавацца. Меншы нерьвічыіся, дык луччы бу-дзіць, ніхай гаворюць, а ты як ня чуіш.

НЕРЫСКОВЫЙ, НЕРЫСКОЎНЫЙ прым. Нерызы-коўны. Пітракоў маліць нірískовый, другей ба ні ны такая атважыўся. Можа й хырашо, што нірískоўный, рísk — та-кая дзела, што раз удасца, а другей пыгаріш.

НЕСАЗНАНИЕ н. Чэрствасць, жорсткасць. Такая пашло нісызнанія, у наша ўремя нічога еткыга ні было.

НЕСАМАСТАЯЦЕЛЬНА прысл. Неабдуманая, неса-мастойная. Скажыць што-небудзь нісымыстыяцільна, над ім смяюцца.

НЕТ зл. Ці то. Пенкі етыя нет выкідаць, нет есьць.

НЕЎГАЛАЎ прысл. Вельмі моцна (крычаць). Куры пычаль крічаць неўгылыў: шчанок пупай на двор і бе-гыіць за імі.

НЕЎЗАБАЎКУ, НЯЎЗАБАЎКУ прысл. У хуткім часе. Ніўзыбаўку нада яблыкі абырваць. Пыдыйшлі ніўзабыў-ку і разым паехылі.

НЕЎКАВЫРА м. і ж., **НЕЎКАВЫРКА** ж. Капрызная асоба. Нікрасіва хлапцу такому ніўкавыру быць. Ну й пу-пай жа Міця сабе ніўкавыру, такую пашукаць нада. Пы мамі пышла ніўкавырка, той тожа ніхто ня мог уладзіць. Памянш. **НЕЎКАВЫРАЧКА**. Ах, ікая ж ты ніўкавы-рычка!

НЕХАРЦЯКЛЯПІСТА прысл. эмац. Нязграбна. Ні-хырцікляпіста пуня здзелына, бярвеньня крива закіну-та, я такіх мысьцяроў ні хачу.

НЕХАРЦЯКЛЯПІСТАСЦЬ ж. эмац. Нязграбнасць. Ніхырцікляпістысьць зразу замеціш, пойміш, што халод-ный масьцір пыварнуўся.

НЕХАРЦЯКЛЯПІСТЫЙ прым. эмац. Нязграбны. Мацерія ета нічога, толька шыцьцё ніхырцікляпістыя, гарбом ны сыніе пулучылыся.

НЕЦАНЕННА присл. Включна. Ну й што, кылі ён Пітрычынятым ніцаненна услужыўся, ласку пулучыў ці што.

НЕЦАНЕННАСЦЬ ж. Включнасць. Гаворюць пры ніцаненнысьць чылавека, а глідзяць, як яму ныгадзіць.

НЕЦАНЕННЫЙ прым. Включны. Хведзька быў чылавек ніцаненный, ён табе ні прасьпіць, ні прыляжыць, і ранінька, і позьнінька прі дзелі.

НЕЦЯЦЮЙ м. эмац. Няўклюда, неразвіты чалавек. Во найшлі чым хваліцца, ніцяцюім хвалюцца. Памянш. НЕЦЯЦЮЙЧЫК. Прівіла сабе якога-то ніцяцюйчыка. Узмац. НЕЦЯЦЮІНА. Ніцяцюіна нейкій цігайца к ёй, зыгарюйца, кылі возьміць зяця. Павеліч. НЕЦЯЦЮІШЧА. Сам знаіш, што ета ніцяцюішча, нашто яго трогыць. НЕЦЯЦЮЙКА ж. Во ніцяцюйка, гыварі ёй стрыжына, а ў яе ўсё голіна. Памянш. НЕЦЯЦЮІЧКА. Мне ніцяцюічка Губарёнкыва вірзла, а ці праўда ета, ці не, я ні знаю.

НЕЧАПАТЫЙ дзеепрым. Нечапаны. Сяньня дровы нічыпатыя, ніхто ні пріхадзіў на двор.

НИЗАННИК м. Той, хто нанізвае. Во й нізаны́нікым работа ныйшлася, ны абед зыработыюць. НИЗАННИЦА ж. Каб ты была харошыя нізаны́ніца, баба цябе пыхваліла б, а ты лянiлыся.

НИКОГЕНЬКА, НИКАГЕНЬКА, НИКОГАЧКА, НИКОГЕНЕЧКА, НИКАГЕНЕЧКА займ. узмацн. Нікога. Я адна ішла і нікогiнька ня відзіла, ні клумі ты маю гылаву. Учора ў мяне нікагенька ні було, зыхадзіла пляменьніца, дык ета на той нядзелі. Можа хто і йшоў, мы нікогычка ня відзілі, зы банію кыпаліся. Прішла я адна, як вымірла дзяреўня, нійдзе нікогiнічка, усе пухуваліся. Як пычынаюць касіць ды жаць, нікагенічка у дваре ня зловіш, усе ну лугу, на полі.

НИКОМАЧКУ, НИКАМУСЕНЬКУ, НИКАМУСЕНЕЧКУ займ. памянш. Нікому. Нікомычку я ні гываріла пры Варкіных, а табе рыскажу ўсю праўду. Глядзі ж нікамусiньку ні рысказывыі пра ета. Ня бойся, іна нікамусiнічку ня пікніць.

НИКУДАЧКИ присл. узмацн. Нікуды. Ніку́дычкі мы ні пісалі, ну іх к радзімцым.

НИЦІНА ж. Адна нітка. Выцігні мне дзьве ніціны, я скручу і зьвяжу вузлякі. Памянш. НИЦІНКА. Ні аднае ніцінкі тама німа, я абгледзіла хырашо.

НИЧАННИЦА ж. Нітка, скручаная ў некалькі столак.

На ніт у сыныпрятку трысьцілі нічыньніцу, каб была крепкыя дзіржава.

НІЯКЕЙ, НІЯКІЙ займ. Ніякі. Ніякей ён ні хылысь-цяк. Ніякій масьцір тута ні паможыць. Памянш. НІЯКЕНЬКІЙ, НІЯКЕНЕЧКІЙ. Я ж табе праўду гыварю: ніякінькія пасылкі мне ні было. Ніякінічкіх рызгаворыў я ня чула, ніхто мне нічога ні гыварыў.

НОЖНІ мн. Вялікія нажныцы. Раншы у дваре абізацільна былі авеччыя ножні, імі усё, што нада, резылі, ну шчыталіся авеччыя.

НУДНЫЙ прым. перан. Хілы, слабы. Ні знаю, што ў яго із здароўім, на від ён нейкій нудный. Памянш. НУДНЕНЬКІЙ, НУДНЕНЕЧКІЙ, НУДНЁСЕНЬКІЙ, НУДНЕСЕНЕЧКІЙ. Пара пырысятык ёсьць, якая-то нуднінькія. Нуднінічкія яе дзевычкі. Голыс нуднёсенькій, чуць прыгаворіць. Нуднёсінічкія гурочыкі, нічога зь іх ня будзіць. Выш. ст. пар. НУДНЕЙШЫЙ. Зьмітраковы хлопцы два, адзін здаровый, другей нуднейшы. Памянш. НУДНЕЙШАНЬКІЙ. Нуднейшынькія пацсоніцы вырвьві, яны густы.

НУЛЁўКА ж. Мука дробнага памолу. У нас на дужа мяккыю муку гаворюць нулёўка. Памянш. НУЛЁВАЧКА. Нулёвычку ны пірагі малолі, як пяклі г гыдавым празьнікым.

НУР м. Знясіленне. Нур — эта калі работа ціразь меры, ён ны здароўя уліяць.

НУРЫЦЦА незак. Знясільвацца. Ні станіць ён нурыцца ны ўсякыга кажныга, яны самі ня хворы заробіць ны сябе.

НУТРЫ мн. Унутранасці, унутраныя органы. Яго нутры балелі, есьць чаго зря нілізя было.

НЫКНУЦЬ зак. Паказацца, мільгнуць. Сюда быў ныйкнуў к вуліцы, айдзе сыбака, а тады крутнуўся, нызад пабег.

НЮНЕННЕ н. Хныканне. Яе нюніньня ўсім ныдаела, яе ўжо слухыць ня хочуць.

НЮНЬКА ж. Балотная кветка. Нюнькі зваліся чырныгалоўкі, у Амшарі расьлі.

НЮХАННЕ н. Рэчыва, якое нюхаюць. Нышатырік, знаю, тваё самыя луччыя нюхыньня, ат усіх балезньні лечыць.

НЮШЫНА ж. Дробязь. Дзьве курычкі ёсьць пу нюшыні і яйцы нясуць дробнінькія. Памянш. НЮШЫНКА, НЮШЫНАЧКА. Сколька я зьела таго сала — нюшынку.

а пуд грудзямі зарезыла. Атреж нюшынычку воқырка, большы я нічагенічка і ў рот ні вазьму.

НЯБАБЛЕНЫЙ, НЕПЕРАБАБЛЕНЫЙ *дзеепрым. Не прыняты павітухай (пра дзіця). Як г жызьні, і нібáб-ліный вырысьціць. Пасьледній мальчык у яе ніпірібáблі-ный.*

НЯВЕДАМНАСЦЬ *ж. Невядомасць. Мяне пужаіць няведымнысьць: пріедзіш туды — прітуліцца ня будзіць айдзе.*

НЯВЕДАМНІК *м. Невядомая істота (звыч. пра жы-вёлу). Дужа пырысят будзіш прапытывыць, ведымнікі ці няведымнікі, ны пыгляд нічога — і бярі. НЯВЕДАМНІ-ЦА* *ж. Няведымніцу кароўку бралі, ну абіджацца ня бу-ду: і даець ладна, і жыры вышы средніх.*

НЯВЕДАМНЫЙ *прым. Такі, пра якога нічога невя-дома. Няведымною карову я б ні аччаілыся браць, у яе порча можыць быць.*

НЯВІДЗІМА *прысл. 1. Вельмі многа. Звехылыся лю-дзей нявідзіма, дужа быгатый бызар быў. 2. Хутка, не-прыкметна. Каму як пывязець, хто усю жысьць будзіць хырліць, а Санька нявідзіма вылічыўся.*

НЯВІДНІЦА *ж. Лухта, бязглуздзіца. Вот нашто б гы-варіць нявідніцу, ты там ня быў і нічога ні знаіш.*

НЯВОПРАМЕЦЬ, НЯВОПРАМЕЦЮ *прысл. Шпар-ка, раптоўна. Ляцелі с сыдка нявопрыміць, думылі, Ва-кула дагоніць, дык штанёнкі пызьдзіраіць. Нявопрыміць-цю кінулыся ны яго, думылі: біць січас пычанець.*

НЯВЫПЛАТ *м. Нявыплата. Тысічу быў нявыплат, дык выплыцілі.*

НЯГЕГЛАСЦЬ *1 ж. Няўкладнасць. Як нываліцца нягеглысьць, ат яе хуць махылым мыхайся. 2 м. і ж. Няўклюд. Тыкая ўжо нягеглысьць, ны чылавека ні па-хож, а яшчэ жаніх. Ніхай пысватыіць тую нягеглысьць.*

НЯГОДДЗЕ *н. зб. Нягодныя людзі. Хто путный сюда пойдзіць жыць, усё нягодзьдзя сюда сыбіраіцца.*

НЯГРАМАТНІК *м. Непісьменны чалавек. Дзеда яго бацька ні пусьціў у школу, і ён астаўся ніграмытнікым. НЯГРАМАТНІЦА* *ж. Ці ты хочыш быць ніграмытніцыю, ета стыдна дужа.*

НЯЖЫТЫЙ *дзеепрым. Такі, у якім не жывуць. У Буг-лаёнка два гады няжытыя хата стаіць, яны ці ня ду-мыюць яе прыдаць.*

НЯЗГОДНА *прысл. Непрыгодна. Нікуды нязгодна тыкая работа, ета ня бочка, а разьбітый цэбір.*

НЯЗГОДНАСЦЬ ж. Непрыгоднасць. *Увы ўсякім дзелі твоя нязгоднысць відна, ты дайжа кароў як нада ні выпасеш.*

НЯЗГОДНЫЙ прым. Непрыгодны. *Ета нязгодныя сьліўкі, кідай у шайку, пацьсвінкі пыядуць.*

НЯЗНАМА прысл. Невядома. *Нізнама што пывыдуць, а тады самі веруць. Як я пайду нізнама куды.*

НЯЗНАТНА прысл. Непрыкметна. *Ты зынасіў рубашку, нізнатна, ці іна белыя, ці чорныя.*

НЯКЛАДЖАНЫЙ, НЯКЛАДЗЕНЫЙ, НЯКЛАТЫЙ дзеепрым. Некастрыраваны. *Не, я буду прыдываць нікладжыных кыбанчыкў. Цёпла становіцца, і быранкі пырядышныя нікладзіныя. Возьмім ніклатых пырысятык, зьліхчаюцца, кынывалы ішчэ будуць хадзіць.*

НЯКОРАНЫЙ дзеепрым. Не ачышчаны ад кары. *Бярвеньня ляжыць някоріныя, усё некільства зыдаіць.*

НЯЛАД м. Бязладзіца. *У мыладых сь первыга дня пашоў нілад, як толька сыйшліся.*

НЯЛЮДНІК м. Нягоднік. *А што ты здзелыіш, кылі такей нялюднік зыдаўся.* **НЯЛЮДНІЦА** ж. *Тожа была нялюдніца, як бацька, некуды зьехалі, ня чутна, айдзе яны.*

НЯМАННЕ, НЯМКАННЕ н. (у размове з дзецьмі). 1. Яда (працэс). *Кынчай нямыньня, пойдзім гуляць. Дужа ў цябе доўгая нямкыньня.* 2. Ежа. *Вазьмі ў кырман кусочык пряснушычкі, во табе й нямыньня будзіць. Я табе на стульчыку нямкыньня пылажыла.*

НЯМЕРНАСЦЬ ж. Празмернасць. *Я ні ў чом ні люблю нямернысці, асобінна, калі чылавек ду бутылкі аход.*

НЯМКАЦЬ, НЯМНІЦЬ незак. Есці (у размове з дзецьмі). *Дывай-ка мы будзім нямкыць, я табе зваріла смашнінькія крупенькі. Сяньня мы будзім нямніць печыньня яблычкі.* **НЯМКАЦА** незак. Есціся (у размове з дзецьмі). *Ці хырашо ж табе нямкылыся у бабы?*

НЯМОГЛЯ м. і ж. Бездапаможная асоба. *Ікая яму свадзьба, ён саўсім нямогля, чуць дзьвігыцца. Куды твай ямоглі цягнуцца.*

НЯМСЛІВА прысл. Без помслівасці. *Цяперь ён нямсьліва будзіць дзелыць, Зьмітракоўна яго піряўчыла троху.*

НЯМЫЦІК м. эмац. Нямыты чалавек, звыч. хлапчук. *Што ж калі нямыцік, зу гульнёю памыцца некылі. Памяніш.* **НЯМЫЦІЧАК.** *Садзі-ка ў ночвы нямыцічка, ніхай памыцца як нада.*

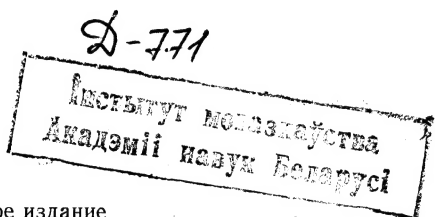
НЯНАСЬКІЙ займ. Не наш, чужы. Во ета пашлі ні-
наськія людзі, у іх дайжа паходка ні тыкая, як у нашых.

НЯРАШЛІВА прысл. Неакуратна. У яе ў хаці ніраш-
ліва, матка к пырядку ні пріўчыла, во і жонкыю такою
стала.

НЯРУПАТЛІВА прысл. Нядбайна, нерупліва. Няру-
пытліва дзельіш, дык с табою і жыць ніхто ня хочыць.

НЯРУПАТЛІВАСЦЬ ж. Нядбайнасць, неруплівасць.
Гультайства, нярупытлівысьць заелі яго, нашто каму та-
кей зяць.

НЯРУПАТЛІВЫЙ прым. Нядбайны, неруплівы. Выс-
кычыла замуж ні падумыўшы, ён нярупытлівы, самой
прішлося і ў плуг, і ў касу.

Справочное издание

Юрченко Георгий Федорович

СОВРЕМЕННАЯ НАРОДНАЯ ЛЕКСИКА:
из ГОВОРА МСТИСЛАВЩИНЫ

А—Н

Минск. Издательство «Навука і тэхніка»

На белорусском языке

Даведчае выданне

Юрчанка Георгій Фёдаравіч

СУЧАСНАЯ НАРОДНАЯ ЛЕКСІКА:
з ГАВОРКІ МСЦІСЛАЎШЧЫНЫ

А—Н

Загадчык рэдакцыі Л. І. Пятрова. Рэдактар Н. А. Дашкевіч. Мастак
С. А. Гарнакоў. Мастацкі рэдактар Л. М. Гоманай. Тэхнічны рэдактар
Т. В. Лецеўен. Карэктар І. Л. Дзмітрыенка.

Здадзена ў набор 06.05.93. Падпісана ў друк 22.10.93. Фармат 84×108¹/₃₂. Па-
пера друк. № 1. Гарнітура літаратурная. Высокі друк. Ум. друк. арк. 15,96.
Ум. фарб.-адб. 15,96. Ул.-выд. арк. 17,02. Наклад 1530 паасобнікаў. Зак. № 545.
Цана 780 р.

Выдавецтва «Навука і тэхніка» Акадэміі навук Беларусі і Міністэрства інфар-
мацыі Рэспублікі Беларусь. 220141. Мінск, Жодзінская, 18. ЛВ № 437. Друкарня
імя Францыска Скарыны выдавецтва «Навука і тэхніка». 220141. Мінск, Жо-
дзінская, 18.